

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatvs De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo
Libros Distribvtvs**

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

Pars Secvnda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

TRACTATVS
DE
REGIMINE
ECCLESIAE
EPISCOPALIS
PARS SECUNDA.

A V C T O R E

IO. CAROLO ANTONELLO

SAC. THEOL. AC I. V. DOCT. VELITERO

Prothonotario Apostolico, ciudemque Ciuitatis

ARCHIPRESBYTERO.

VELITRIS, Apud Carolum Bilancionum, M. DC.L.

SUPERIORVM LICENTIA.

СУТАДОЯТЬ
за

REGIMENTE

Imprimatur.

Si videbitur D. Canonico Deputat.

Ant. de Federicis Vic. Gener.

ENGLISH SAVANNAH

LARR'S SECOND

3 163.373

JO. CAROVO ANTHONILO

Imprimatur. *Emiliano Salcedo, obispo de Bogotá*

*Ioannes Baptista Catelina Canonicus Prebthonor. Apost. & pro
Reuerendiss. P. Mag. S. P. Apost. Deput.*

120 Mammalian Aging 211

EMINENTISSIMO PRINCIPI
MARCELLO
LANTI
S.R.E. CARDINALI
AMPLISSIMO
EPISCOPO OSTIENSI.
ET VELITERO,
SACRI COLLEGII DECANO.

IO. CAROLVS ANTONELLVS F.

POSTREM A hæc Operis pars , vbi de
recto subditorum tractatur regimine , iu
publicam proditura lucem , tuo potissi
mum debuit , & commendari patrocinio ,
& nomini dedicari . Sanè in te nihil desi
deratur , quod optimus Pastor præstar
debet : tu iustitiae rigorem clementia , ac mansuetudine tem
peras , pietatem , humanitatemque in omnes exerceas , pau
perum

perum inopiam tua liberalitate ditas, cœterisque ad ecclœ,
siam recte administrandam spectatis, vigilantisimè pro-
uides altitudine ingenij tui, diuturna rerum experientia,
atque admirabili peritia gubernandi. Quapropter eadem
tua, qua omnes respicis, benignitas, me quoque excitauit
ad lucubrationem hanc consecrandam tibi; quod etiam
suisit singularis benevolentia, qua me semper prosequutus
es, ac luculenta humanitatis tuæ argumenta, quibus me
præ cœteris obstrinxisti, ut propterea diù optauerim, aliquod
tibi memoris, ac grati animi indicium offerre. Hoc igitur
opus meæ in te obseruantiaz pignus quantumvis exiguum,
& grati animi qualecunq. testimonium benignus excipias,
atque solitis tuæ virtutis radijs lustrare nè dedigneris.

Vale. Velitis Idib. Augusti 1650.

IO. CAROLI ANTONELLI

SAC. THEOL. AC I. V. D. VELITERNI.

LIBER QVINTVS

DE IUDICIIS CIVILIBVS.

S V M M A R I V M:

tantum ecclesiasticus est com-
petens:

- 1 **A**usæ spirituales, seu con-
cernentes animam, fidem,
vel Religionem ad eccl-
esiasticum iudicem spectant.
- 2 **C**ausas matrimoniales nullo mo-
ndo potest Iudex laicus cognoscere, etiam si tantum de posse-
sorio agatur.
- 3 **Q**uestio natalium, seu legiti-
mationis filiorum incidentes in
causa ciuili hereditatis, que
vertitur coram sacerdotali iu-
dice, ad Episcopum est remit-
tenda.
- 4 **A**n iudex ecclesiasticus cognosce-
re possit inter laicos de causa
dotis:
- 5 **Q**uando agitur de processionsibus,
alijsque actibus pietatis, Index
- 6 **I**tem causa, in quibus agitur de
iure decimarum, de iure pre-
sentandi, aut de titulo benefi-
cij, ad Iudicem ecclesiasticum
spectant:
- 7 **A**n Iudex laicus agere possit con-
tra laicum turbantem Clericos
in possessione beneficij, aut iu-
ris decimarum:
- 8 **A**n Iudex laicus compellere pos-
sit ad fidem sponsalium seruan-
dam:

Bbb De

C A P. I

De causis spiritualibus, seu ecclasticis.

Ndubitata estiuris conclusio, quod cause spiritualis, seu concernentes animam, seu fidem, vel religionem ad solum ecclesiasticum iudicem spectant, etiam si inter laicos agitentur. c. 2. de iudicio captiua ord. cogniti. Layman. in theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 2. & 3. Marant. de ord. iudicio. part. 4. dist. 21. n. 8. & 27. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 107. nu. 32. & alij communiter.

Ex quo infertur 2. quod cause matrimoniales ita sunt propriæ Episcopalis fori, ut nullo modo possit iudex laicus cognoscere c. multorum 35. q. 6. cap. 1. de consanguinitate affinitate. cap. accessoriis de ecclesiast. Prelat. Concl. Tridentinum. sess. 24. de Sacram. matr. can. 12. etiā si tantum de possessorio agatur: quia hoc possessorium non est sicut cetera; non enim sufficit sola possessio, sed probandus est etiam titulus, hoc est legitima sponsatio, de qua laicus index cognoscere non potest. cap. ex transmissa, vbi glossa singularis in ver. & ab eo cognita cap. ex parte de Restit. spol. Thesaur. dec. 117. Borell. in sum. omn. decis. tom. 1. tit. 43: num. 104. Sperell. decis. 9: num. 22. Vincent. de Franch. decis. 36. nu. 1. Guttier. canon. lib. 1. cap. 34. nu. 26.

vers. & in terminis Valas: consult. 93. num. 2: ad med. vers. in causa matrimoniali, & alij quos refert, & sequitur Barbos. dict. parte 3. allegatione 84. numero 34. Riccius in collect. decision. 1767. quibus adde Dian. par. 7. tract. L. ref. 24. vbi dicit, hoc procedere non solum quatenus matrimonium est sacramentum, sed quatenus est etiam contractus civilis: quia cum talis contractus à Christo Domino eleuatus fuerit ad esse sacramentale, in rem sacram transiit iuxta communem omnium Doctorum sententiam.

Infertur 2. quod questione natuum, seu legitimatis filiorum incidens in causa civili hereditatis, quæ vertitur coram seculari iudice, ad Episcopum est remittenda. cap. 10. cap. causam que 8. Quod filii sunt legi: dicitur tuam de ord. cogniti. & ibi Doctores communiter, ita ut neque summarie de illa cognoscere possit index secularis, quia non potest discenti, nec decidi causa legitimatis, seu natalium, nisi etiam agatur de iuribus, & validitate matrimonij ex quo pedit Barbos. id. par. 3. all. 84. nu. 17. & 32. ubi citat Ioan. Andr. in addit. ad specul. tit. qui filii sunt legitimi. S. 1. vers. competit. Dec. in cap. 2. de iudic. num. 24. vers. tertio fallit.

Addint alij Doctores, ad iudicem ecclesiasticum non solum pertinere questionem de fœdere matrimonij, sed etiam de doce, alisque illius accessorijs, que spiritualia non sunt, ut decisum refert Robertus lib. 3. rerum iudicatar. decis. 3: quem refert Ricc. in Co.

collect. 1767.p.5. hoc tamen procedit, quando de dote incidenter agitur; & ideo delegatus ad causam matrimonij si ferat sententiam diuortij, pronunciare etiam debet, dorem restitui, ut in cap. de prudentia de Donat.int. vir. & uxoris secus si principaliter de dote agatur inter laicos: tunc enim ad iudicem secularem est deferenda, veluti quando dos petitur a viro, tamquam promissa, vel quando constante matrimonio mulier agit ex capite in opere, ad quam vergit maritus, vel quando repetitur mortuo viro gloso: in d. cap. de prudentia ver. incidenti accessoriis, & ibi etiam Barbo: nu. 3. & de offic. & pot: Episc. par. 3. all. 84 n. 29. & 30. & alijs apud Bonacin. de contract. disp. 3. q. 11. pun. 13. nu. 1. nisi dos in testamento relicta sit puella pauperi: tunc enim non Iudex secularis, sed ecclesiasticus erit competens contra laicum, etiam principaliter, & ad instantiam partis Dian. par. 1 tract. 2. ref. 117. ubi citat Bobadill. in Polst. 10. 1. lib. 2. cap. 17. num. 10. in. fin. & in gloso: litt. G. Gutier. pract: qq. lib. 3. q. 29. num: 30. Cened. in canon. q. q. q. 37. num. 7. Ceuall. in tract. de Congnit. per viam violent. par. 2. q. 13. numero 4.

5 Infertur 3. quod quando agitur de processionibus, defunctis sepeliendis, alijsque actibus pietatis Iudex tantum ecclesiasticus est competens cap. 2. de iudic. Nauar. cons. 3. num. 6. de for. compet. Marcell. Vulp. in Prax. iudic. cap. II: numero 10.

6 Infertur 4. solum iudicem ec-

clesiasticum esse competentem.⁷ quando agitur de iure decimarii, de iure presentandi, aut de titulo beneficij ecclesiastici, videlicet an Titius sit canonicè instituens: an ius decimarum, vel presentandi competit: tunc enim ius ecclesiastici iudicis est cognoscere, & iudicare cap. 2. & 3. de iudicio. cap. causam 2. Qui si sint leg. elem. dispensiosi in eod. tit. de iud. si vero agitur de solo facto laici turbantis clericum in possessione beneficij, aut iuris decimarum, etiam coram iudice seculari agi potest contra laicum turbantem interdicto retinenda, vel recuperanda secundum Gutier. lib. 1. can. qq. cap. 34. num. 24. G. arc. de Benef. par. 1. cap. 1. nu. 39. Mart. de iuris id. par. 2. cap. 43. num. 18. quos referuntur & sequitur Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 13. itammodo posse etiam iudicem secularem compellere ad fidem sponsalium fernandam, quando certa sunt, tradunt Doctores apud Dian. p. 1. tr. 2. ref. 131.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando sponsali sunt iuramenti firmata, potest iudex ecclesiasticus sponsoris compellere ad matrimonium contrahendum.
- 2 Antequam ad coactiōnem procedatur, constare debet de sponsalibus antea contractis.
- 3 Qualiter cogendi sint sponsi ad contrahendum matrimonium.
- 4 Si sponsalia iurata non fuerint, in foro contentioso non est locus coactiōni.
- 5 Quando difficilis exitus probabitur

B b b 2 bī

- biliter timetur, vel aliqua rationabilis causa subest; Index ecclesiasticus abstinere debet à coactione.
6. *Dissentus Parentum inter iustas causas non numeratur.*
7. *Quid si ultra sponsalia sponsus cum sponsa copulam habuerit, & ob id inter eos, & consanguineos inimicitia exorte fuerint.*
8. *Et quid si sponsus pluries accesserit ad dominum sponse.*
9. *An possit cogi qui absque iuramento promisit, se contracturā matrimonii cum una & deinde iarauit, se contracturā cū alia.*
10. *Quid si primum contraxit sponsalia cum aliqua, & deinde matrimonium cum cognata eius.*
11. *Et quid si cum secundi copulam habuit.*
12. *An impedimentum publica honestatis duret dissolutis sponsalibus per mutuum consensum, vel per mortem.*
13. *An cogi possit deprensus in stu pro, qui metu mortis, vel nè prodatur iustitia, promittit, se cum muliere matrimonium contrahendum.*

C A P. II.

An Sponsus ad contrahendum matrimonium posse compelli.

I sponsalia iuramento fuerine confirmata, omnes concedunt, posse iudicem ecclesiasticum

censuris compellere sponsum, siue sponsam ad contrahendum matrimonium iuxta cap: ex litteris 2. de sponsal. & matr. seruata tamen forma Concilij Tridentini sess: 25. de ref. cap. 3. vt scilicet praecedat exequitio realis, & personalis, ut notat etiam Rico. in Prax. for. eccl. par: 4. ref. 406: nec propterea diceretur matrimonium in tali casu minus liberum, quia non dicitur iniuritus qui propter voluntariam promissionem vrgetur ad promissi solutionem; quemadmodum nec vim pati dicitur, qui propter iam suscepit beneficium ad ordines vrgetur, cū sponte suscepit beneficium, ut dicit glof. in capit. requisuit eod. tit.

2. *Obserua tamen, quod antequā ad coactionem procedatur, constare debet de sponsalibus ante contractis Rot: coram Card: Caualer. dec. 421.*

Obserua 2. sponsos posse quidē carcerari, & excommunicari, ut metu carcerationis, & censuræ ecclesiastice ad contrahendum matrimonium inducantur, non tamen debet precise cogi ad illud contrahendum, nè consensus ad matrimonium requisitus deficiat: præsertim quia coactio- nes difficiles parvunt exitus d. c. requisuit ead. tit. de spōsal: & ideō si carcerati, & excommunicati pertinaciter recusent, debent relaxari, & absolvi, etiam si non petant Graff. decis. aur. par. 1. lib. 2. c. go. num. 8. Mantle. de T' acit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 17. nu. 10 Rico. in

in Prax. for. eccl. par. 4. ref. 406:

¶ 422.
4 Si vero sponsalia iurata non fuerint, in foro contentioso non est locus coactioni, sed pro peccato iniungitur pœnitentia; ut post S. Tho. dicit Sylu. in ver. Sponsalia na. 4 Leo in Thes. for. eccl. par. 2. cap. 9. num. 27. & alijs apud Mart. d. lib. 3. tit. 17. nu. 6. ¶ 7. ubi dicit hanc esse magis communem, quam sequitur, sicut Rota decis. 468. nu. 3. coram Card. Caualer.

5 Idem dicendum, ubi difficilis exitus probabilitate timetur, vel aliqua rationabilis causa subest: tunc enim index ecclesiasticus abstinere debet a coactione, etiam si iuramentum interuenerit. cap. requisitum de spons. & matr. puta si superueniat odium capitale, vel timor exliqerationis, scandali, inimicitiae, adulterij, vel homicidij, vel alterius maioris mali gloss. in cap. cum in tua ver. scandalio de spons. & matr. Manti: d. lib. 3. tit. 17. nu. 13. & seq. ubi dicit, hanc presumptionem futurorum malorum vehementer esse oportere Nau. in man. cap. 16 num. 18 Layman. in Theol. moral. lib. 5. tr. 10. cap. 1. num. 14. Bonac. de matrim. q. 4. p. 17. numer. 26. Ricc. in Prax. et supra p. 4. ref. 406. ¶ 410. Rot. coram Card. Caualer. dec. 447. Beltram. ad Greg. dec. 376.

6 dissensio vero parentum inter iudas eas non numeratur, quia de iure canonico talis consensus non requiritur Concil. Tridentin. sif. 24. de ref. matr. cap. 1. in princ. Caualer. dec. 215. nu. 4.

7 Verum si ultra sponsalia spon-

sus cum sponsa copulam habebit, & ob id inter eos, & consanguineos odium, & inimicitia exortae fuerint, tunc index a coactione, & censuris abstinere non debet: quia magis verisimile est, quod ex nuptijs sequatur reconciliatio: & nisi sponsus compellatur, ex dolo suo commodum reportaret, tum quia sponsam defloravit, tum quia fidem non adimpleuit Mantic: de Tacit. d. lib. 3. tit. 17. num. 15. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4. ref. 418. ¶ 424. qui referunt ita suisse decisum in Valent. matrimonij die 6. Februarij 1579. coram Clemente VIII. tunc temporis sacri Palatij Apostolici Auditore.

8 Idem dicendum si sponsus plures accesserit ad domum sponsæ ita, ut dissolutio sponsalium non sine mulieris iniuria, & periculo scandali sit futura. Greg. dec. 376. num. 7.

9 Sed quare, an sit cogendus qui absque iuramento promisit, se contracturum matrimonium eum una, & deinde iuravit, se contracturum cum alia? Resp. quod ex neutra promissione cogi potest: non quidem ex prima, quia non fuit iurata: neque ex secunda iurata, quia in hoc casu iuramentum directe contrarium primæ promissione temerarium est, & ideo ministrè obligat cap. veniens de Iure iur. Gr. ff. decis. aur. par. 3. lib. 2. cap. 79. nu. 4.

10 Qui vero primum contrahit sponsalia cum aliqua, & deinde matrimonium cum cognata eius in primo gradu, priorem debet acci-

accipere, quia matrimonium cum secunda propter impedimentum publicæ honestatis nullum fuit; sed si cum secunda rem habuit, neutram habere potest; non secundam, propter dictum impedimentum: non priorem, propter impedimentum affinitatis, ut dicunt Doctores communiter in cap. litteras de Desponsatione pub. & in c. ex litteris de eo qui cogn. consang. uxori.

12. Hoc autem impedimentum publicæ honestatis durat etiam solutis sponsalibus, siue soluantur per mutuum consensum iuxta c. 2. de spons. siue per mortem Layman. in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. cap. 9. num. 3. Bonacini de Matrim. q. 3. p. 11. num. 7. ubi refert declarationem Sac. Congregationis, dummodo sponsalia pura sint, & valida: ex sponsalibus enim conditionatis nullum oritur impedimentum ante conditionis carentem, ut dicit Layman. loco citatorum: 4. quemadmodum nec oritur ex sponsalibus inualidis ex Concilio Tridentino sess. 24. de ref. matr. c. 3. ex quo infert Layman. ubi supra d. num. 4. quod ex seculis sponsalibus non oritur impedimentum publicæ honestatis, si contra fidem priorum sponsaliū contracta fuerint: quia in tali casu ipso iure irrita sunt ex cap. sicut de sponsal.

13. Quares 2. an cogi possit deprehensus in stupro, qui metu mortis sibi à mulieris consanguineis inferende promittit, se cum illa matrimonium contracturum? Resp. negatiū: quia talis metus

injustè inferrur, eum non possint consanguinei iustè occidere, sed tantum comprehendere, & Iudici prodere; ideo stuprator in tali casu non tenetur præcisè matrimonium contrahere, sed vel stupratam ducre in uxorem, vel illam competenter dotare, iuxta textum, & Doctores in cap. 1. de Adult. secus esset, si stuprator offerat matrimonium, nē accusetur, seu prodatur iustitie, quod consanguinei iustè facere poterant; tunc enim cogendus est, ut iniuria compensetur Dian. par. 3. tr. 4. ref. 228: ubi citat Basil. Pontium de Matrimon. lib. 4. c. 19. num. 10.

S V M M A R I V M.

1. Clericus pro re sua, vel ecclesiæ potest laicum coram ecclesiastico Iudice conuenire.
2. Quid si laicus neget rem esse Ecclesie.
3. Clericus etiam pro fructibus ex re sua, vel ecclesiæ prouenientibus potest laicum trahere ad forum ecclesiasticum.
4. Clericus potest suos colonos conuenire coram ordinario.
5. Item emphiteutam ecclesiæ.
6. Laici, vel Clerici ratione feudi coram Domino feudi conueniuntur: sed contra clericum non potest fieri exequitio personalis, nec potest Dominus feudi cognoscere de aliquo delicto Clerici: d. num. 7.
7. Si Clericus agat contra laicum ad rescissionem contractus, vel contra inuidentes, aut usurpan tes

- tes bona ecclesie, vel ipsius clericis, ecclesiasticus iudex est competens.
9. Qui administravit bona ecclesie, in eadem curia ecclesiastica convenitur.
10. An Clericus venditor in iudicio nominatus ab emptore laico tenetur sequi forum emptoris.
11. Quid si laicus conuentus nullum in re ius habet, puta si sit colonus, Inquilinus, aut operarius.
12. Quomodo procedendum sit in causa operariorum conductr ab alio in alieno fundo, vel domo.
- C A P. III.
- Am Cleribus pro re sua, vel ecclesiae, possit laicum coram ecclesiastico iudice conuenire.

Omninis est conclusio, quod potest Clericus pro re sua, vel ecclesie laicum coram iudice ecclesiastico conuenire, siue agatur actione reali, siue personali, siue mixta cap. si clericus laicum ibi Doctor de for. compet. Gutier. canon. qq. lib. 1. cap. 34. num 13. ubi dicit hanc esse magis communem Dian. par. 5. tr. 1. ref. 7. & alijs, quos refert & sequitur Bellett. Disquis. Cleric. par. 1. tit. de fauor. Cleric. real. l. 5. num. u. & seq. Ricc. in Prax. sonet. cap. 3. ref. 54. Gratian. discept. 238. xii. 17. sufficit autem in libello

allegare hanc qualitatem, ut iudicium inchoetur tamquam coram competente Felin. in d. cap. si cleric. ric. n. 2. Ricc. in Prax. p. 1. ref. 556. ubi etiam dicunt, quod non est necesse illam allegare, si probata facit in actis. Si vero laicus negat, rem esse ecclesie, vel clericis, premiti debet summaria cognitio de veritate huius qualitatis. Index enim, cuius iurisdictio negatur, potest de iure cognoscere, an sua si iurisdictio cap. cum persona de priuilegiis in 6. non tamen sufficit sola negatio, si non esset verisimilis, & cum probabili ratione, ut in d. cap. si clericus & dicitur Gratian. discept. 238. numer. 17. vel si haberet contra se iuris presumptionem Felin. in d. cap. si clericus sub num. 1. Dian. par. 5. tr. 1. ref. 7. versus restat modis. Vnde si notoriū esset, rem esse ecclesiasticam, talis probatio non requiriatur cap. super eo de testib. cog. alias dispositio dicti textus posset faciliter reddi inutilis, & frustratoria, cum quilibet possit negare, rem esse ecclesie Abb. in d. cap. si clericus num. 15. quem refert Ricc. in Prax. p. 3. ref. 541. Quare si iudex ecclesiasticus cognoverit iurisdictionem esse suam, ad ulteriora procedet: si vero viderit, non esse suam, clericum auctorem condemnabit in expensis, & causam remitteret ad iudicem suum Abb. in cap. cum sit generale num. 14. de for. compet. Ricc. in Prax. par. 3. ref. 578. in causa vero dubij iudex ecclesiasticus potest cognoscere exceptione non obstante, si sunt personae ff. de Relig. & sumpt. sun. c. iunc-

iurecenis desponsal. & matr. cap. il-
lud de Clericis excom. Abb. in cap. cu-
sit generale num. 14. de for. compet. 6
& tunc spectanda est consuetudo
Gabri. conf. 37. num. 12. vol. 2. Spe-
rell. dec. 41. nu. 31. In rebus ecclasticis

3 Ex dictis infertur primò, quod
Clericus potest laicum in Curia
ecclesiastica conuenire etiam
pro fructibus ex eiusdem bonis
prouinciatibus: rei enim appell-
atione veniunt etiam fructus L.
rei, & ibi Doctores iff. de ver. sign.
Gabri. conf. 37. num. 10. vol. 2. Vnde
si clericus prabendam suam, aut
alia patrimonialia bona laico lo-
cauerit, potest eumdem in Cu-
ria ecclesiastica conuenire Bellett.
d. I. 5. nu. 8. Dian. par. 5. tr. 1. ref. 8.
Gratian. discept. 238. num. 17.

4 Infertur 2. quod Clerici pos-
sunt conuenire coram ordinario
suis colonos ratione culturæ:
quia cum agatur de societate, &
contractu inito super rebus cle-
ricorum, vel Ecclesiæ Episcopus
est index competens, ut notatur
in c. indicatam 89. diff. & in cap. 2
de for. compet. Gabri. conf. 37. n. 10.
vol. 2. Sperell. dec. 41. num. 31.

5 Infertur 3. quod emphiteuta
ecclesiæ coram Iudice ecclesiasti-
co potest conueniri, siue agatur
pro canone ex re ecclesiæ debito.
ut dicit Abb. in d. cap. si clericus
laicum num. 13. de for. compet. Val-
last. de Iur. emphit. q. 39. numen. 14.
Borgn. dec. 45. num. 68. par. 1. si-
ue pro laudemio, quod soluitur
in signum recognitionis directi
domini Dian. loco cit. Bellett. d. I.
5. numer. 10. siue agatur ad re-
ficiendam rem emphiteoticam,

ut decisum resert. Ricc. in Collect:
dec. 451. par. 2.

Idem dicendum est in causa
feudali: quia etiam propter feu-
dum, quod laicus habet, & tenet
ab Ecclesia, conuenitur coram
Iudice ecclesiastico: quem admis-
sum in feudo, quod Clericus ha-
bet a laico, coram Iudice laico
conuenitur cap. ceterum de Iudic.
cap. verum, vbi Doctores de for.
compet.

Obserua tamen, quod licet Cle-
rici ratione feudi cogatur litigare
coram Domino feudi, non
tamem potest contra eum fieri
exequatio personalis, sed tantum
realis Abb. in d. cap. verum nu. 23.
de for. compet. nec potest Domini-
ni feudi cognoscere de aliquo
delicto clerici, nec eum condem-
nare, siue agatur de delicto cri-
minaliter, siue ciuiliter; sed tuc
solus Iudex ecclesiasticus cogno-
scit Vulp. in Prax. iudic. cap. 43.
nu. 2. vbi citat. Iosan. Andr. Innoc.
Poller. & alios.

6 Infertur 4. Iudicem ecclesiasti-
cum esse competentem, vbi Cle-
ricus ageret contra laicum ad
rescisionem contractus Marant.
de ord. Iudic. par. 4. diff. 11. nu. 16.
Ricc. in Prax. for. Ecol. p. 3. ref. 541.
vel si ageret contra inuidentes,
aut usurpantes bona Ecclesiæ, vel
ipsius Clerici Vulp. loco cit. cap. 41.
num. 43. Barbos. in cap. si clericus
laicum num. 2. & 5. de for. compet.
Marant. loco cit. d. diff. 11. num. 6:
& alij communiter.

7 Infertur 5. quod is, qui bona
ecclesiæ administravit, in eadem
Curia ecclesiastica conuenitur
Socin.

Socin.in rubr.de for:compet.in
princ.versprimo ratione admini-
strationis, & statuit etiam Concilium
Tridentinum sess. 22. de ref.
cap.9.

70 His adde, quod Clericus ven-
ditor in iudicio nominatus ab
emptore laico, non tenetur iu-
dicium suscipere in foro empto-
ris, sed potest trahere causam
ad forum ecclesiasticum Boer.
decis.69.Capyc.decis.87.Ann.sing.45
Nouar. in Prax. elect. & variat.
for. sect. 1. quest. 31.n.4. quos resert,
& sequitur Ricc. in Collect. dec.
2283.par.6:& hanc esse veriorem,
& communiorum sententiam dicit
Grammat.dec.21.nu.10.Socin.Iun.
conf.40.numer.10.lib. 1. ratio est,
quia huiusmodi causa censetur
iadiuidua, & prejudicium in
clericum redudat; & ideò coram
Iudice ecclesiastico est agitanda:
quia in indiniduis sociis vtitur
privilegio socij l.1.& 2. C. si vñ.
explur.l. si cõmunem ff. Quemad.
seruit. amitt. vnde tota causa re-
mittitur ad Iudicem ecclesiasti-
cum, vt digniorem Bart. in l.
præcipimus & eodem obseruando
C.de Appell. Boff. in tit.de for.com-
pet.num 116.Clar. & fin.q.36 vers.
euenit plerunque Socin.Sen.conf.1.
82.num.9.ver.nona conclusio vol.
3.Couar. pp:qq:c.34.n.2. ita etiam
quando agitur contra emptorem
fisci, causa remittitur ad Procu-
ratores Cæsaris iuxta l. 2. vbi
glos. in ver. procuratorem meum.
C. si aduersifisc. l. ad fiscum C. vbi
causafiscal.Capyc.dec.197.per tot.

11 Contrarium tamen tenet alij
Doctores, quia cum laicus in tali

casu habeat ius in re, iudicium
dirigitur principaliter cōtra pos-
sessorem nomine proprio, non tū
te contra clericum; & ideo pu-
tant, non posse Clericum vendi-
torem declinare forum empto-
ris,& hanc communem dicit Vnu.
decis.49.nu.8.& alij plures apud
Grammat. d. decis. 21. per tot. vbi
etia dicunt, quod in Regno Sac. Cō-
silium clericum authorem lau-
datum remittit ad forum ecclie-
siasticum, & contra emptorem ab
eo causam habentem procedit, &
in sententia reseruat ius laico cō-
tra Clericum, ut obseruat etiam
Vulp. in Prax.iudic.cap.43. n. 13.
& seq.

12 Omnes autem cōcedunt, quod
si laicus conuentus nullum in re
ius habeat, & clericum nominet
in iudicio, puta si colonus, in-
quilius, aut operarius, tunc si
compareat Clericus vti necessa-
rius defensor, huiusmodi causa
cognoscenda tantum est à Iudice
ecclesiastico propter ius Clerici.
ita Doctores in capit. quoniam
frequenter S. quod si super Ut
lit. non contest. l.2.C. vbi in rem
act. Socin.Sen.conf.91.nu.13.vol.3.
Natt.conf.324:nu.4.vol.2. Mart.
de Iurisd.par.4.cas.112.num. 10.
Grammat:d.decis.21.nu:3 .Capyc.
decis.197.nu.4.Vnu.d.dec.49. n.8:
vers sed ubique, & tunc laicus
conuentus absoluendus est ab ob-
seruatione Iudicij, & nouus li-
bellus contra nominatum dari
debet Bart. in l.2.nu.19. C. vbi in
rem act. Socin.Iun.conf.46.num.5.
& 9.lib.1.

13 Ex his constat, quomodo pro-
CCC ceden-

cedendū sit in causa operarij cōduēti ab alio in alieno fundo, vel domo: hic enim semper excusat^{ur} propter ignorantiam, ex quo 10 putare poterat, bona legitimè pos sideri per illum, qui conduxit, si res non sapiat delictum, ut agrum colere, segetes secare. Bart. in l. in rem actio 9. tignum ff. de rei 11 vendic. furd. cors. 22. num. 40. lib. 1. 12. fecus si possessor, vel Dominus ip si operario denunciauerit, vel pro testatus fuerit, nē id faceret, vel 13 si nocti accesserit ad laborandū: tunc enim videtur esse in dolo, & ideo non excusat^{ur}, ut dicit Clar. 9. fin. q. 60. vers. solet dubitari, & 14 alij communiter.

S. V M M A R I V M.

1. Miserabiles personæ habent ele^ctionem fori tam in causis ciui libus, quam in criminalibus.
2. Hoc priuilegio vti nequeunt cōtra alias personas aequ^e priuilegiatas.
3. Miserabiles censemur qui pauperes sunt.
4. Qui dicantur pauperes in hoc casu.
5. Pupillus dicitur, qui cum im pubes effet, desit esse in Patris potestate.
6. Qua dicatur Vidua.
7. Priuilegium non datur mulieribus impudicis.
8. Inter personas miserabiles vu meratur etiam Hospitale, Seminarium puerorum, uniuersitas, seu Ciuitas.
9. Quando inter litis cōsortes adegit aliquis habens priuilegium ele

ctionis fori, omnes ratione con uexitatis eodem gaudent priuilegio.

Si inter plures cohæredes effet aliquis clericus, omnes pro eadē causa communi conueniendi sūt coram Iudice ecclesiastico, alias processus est nullus.

Quid si causa effet diuidua.

Collegium, in quo sunt plures laici, quam Clerici, coram quo Iudice conueniri debet.

Vidue, & pupilli diuites in defectum iustitiae secularis pos sunt laicos coram ecclesiastico iudice conuenire.

Pupilli, & Vidue tam pauperes, quam diuites possunt implorare iudicium ecclesie in possessorio, vel ubi agitur de iniuria, vel violentia eis illata.

C A P. IV.

An in causis miserabilium personarum ecclesiasti cus sit iudex cō petens.

 Ffirmatiu^e respondet Doctores communi ter: quia huiusmodi personæ habent electionem fori. 1. & 2. dīl. 87. cap. ex parte de for. compet. cap. super quibusdam de verbore signif: & hoc priuilegio vti possunt, etiamsi cæptum sit iudicium coram iudice laico Vr fill. ad Afflict. decis: 257. sub num. 2. Nonar. in Prax. elect. for. q. 6. sect. 2. Giurb. decis: 82. & alij, quos resert, & sequitur Ricc. in collect. decis.

2156.

- 2156.par.6.vbi refert, ita fuisse
decisum in magna curia Vicaria,
& in senatu Sabaudiae. quod pro-
cedit non solum in causis ciui-
bus, sed etiam in criminalibus,
ut post Vnu. decif. 65. dicit idem Ricc.
in collect. decif. 1. par. 1. Vnu. in
2 Prax. iudic. for. eccl. cap. 47. nu. 4.
& seq. hoc tamen priuilegio uti
nequeunt contra alias personas
quam priuilegiatas Ricc. in collect.
decif. 300: par. 2. Quemadmodum
neque filius fam. potest uti Mace-
doniano contra alium filium fam.
nec potest ecclesia cogere alteram
ecclesiam, ut vendat eius dominum
pro ipsius ecclesie ampliatione,
idem Ricc. in collect. decif. 348. p. 2.
& decif. 2308. par. 6.
- 3 Miserabiles vero censemur qui
pauperes sunt DD. in cap. signifi-
cantibus de offic. deleg. Vnu. dec. 22.
quem refert idem Ricc. in collect.
decif. 226. par. 1. vnde Viduae, & pu-
pilli diuites ab hoc priuilegio ex-
cluduntur, ut in d. cap. significan-
tibus Marant. de ord. iudic. par. 4. 5
dist. 9. nu. 79. & alijs apud Bellett.
Disquis. cleric. tit. de favor. Cleric.
real. §. 5. num. 33. Dian. par. 4: tr. 1.
ref. 90. pauperes autem in hoc ca-
su illi etiam dicuntur, qui licet
habeant necessaria ad vitam ser-
uandam, non tamen ad se decen-
ter pro sua qualitate substantan-
dum c. probanda, & c. consideran-
da dist. 86. Nauar. in tract. de reddit.
eccl. q. 1. mon. 27. num. 3. Vnde il-
laq. Anglia Regina, de qua in cap.
ex parte de for. compet. inspecta-
tunc qualitate sua dicebatur mi-
serabilis, & ideo agere poterat 7
coram iudice ecclesiastico con-
- tra laicum, ut d. Bellett. loco cit. n.
39. Barbos. in d. cap. ex parte nu. 7.
hoc autem arbitrio Iudicis relin-
quitur cap. de causis ex. de offic. de-
leg. Bart. in l. vnu. C. Quan. Imper. in-
ter pup. vel Vid. Guid. Pap. dec. 566.
& communem dicit Vrsell. loco ci-
tato num. 2. contrarium tenet Me-
noch. de Arbitr. cas. 66. num. 4. Bor-
rell. in sum. Decis. tit. 56. à numer. 9.
Gratian. discept. 182. num. 3. Vin-
cent. de Franc. decif. 100. num. 19.
Vnu. decif. 459. num. 12. & dec. 521.
à num. 7. T. besur. decif. 177. nu. 3.
Covar. pract. cap. 6. n. 2. & alijs
apud Barbos. in d. cap. significanti-
bus num 3. de offic. deleg. qui putat,
etiam Viduas ac pupillos ditites
inter personas miserabiles annu-
merandos esse; sed hec opinio
procedere potest de iure ciuili
iuxta l. vnu. C. Quan. Imper. int. prop.
& Vid. que generaliter loquitur:
non autem de iure Canonico pro-
pter tex. expressum in d. cap. signifi-
cantibus.
- Obserua tamen, quod pupillus
dicitur qui cum impubes esset,
desist in Patria potestate esse l. pu-
pillus ff. de verb. sign. glos. in d. l. vnu.
ver. contra pupillos. Ricc. in collect.
decif. 1. par. 1. vbi etiam dicit, quod
pupillus, qui est sub potestate
Aui, hoc priuilegio non gaudet.
- Obserua 2. quod Vidua dici-
tur, quae nunquam habuit virum,
vel quae virum amisit, vel quae ha-
bet virum inutili. Bart. in d. l.
vnu. num. 5. Guid. Pap. dec. 566. Gra-
tian. discept. 666. num. 19. dum mo-
do honestam vitam agat: quia
priuilegium non datur mulie-
ribus impudicis. l. his solis C. de

CCC 2 Rer.

Renoc. donat. & post Bald. fel. &
alios dicit Bellett. loco cit. d. 9. 5. nu.
40. Vnde virgo stuprata. hoc pri-
uilegio non gaudet, nisi contra-
stuprantem Ricc. in d. collect. decis.
1. & dec. 137. par. 1. ubi citat Vinc.
de Franch: dec. 599: & ideo ab hoc
priuilegio multo magis excludun-
tur meretrices, ut in d. l. bis solis
ubi glof. & Doctores C. de renoc.
donat.

8. Obserua 3. quod inter perso-
nas miserabiles numeratur etiam
Hospitale, quod re vera nihil
aliud eit, quam ipse miserabiles
personae: item Seminarium puer-
orum, in quo pauperum filii recei-
piendi sunt iuxta Concilium Tri-
dentinum sess. 23. de ref. cap. 18. ac
cetera loca pia Ricc. in Prax. for.
eccles. par. 2. ref. 317. & par. 3. ref. 313. &
alij communiter. Item uni-
uersitas, seu Ciuitas secundum
Alex. conf. 122. vol. 4. quem refert
Vrsill. ad Afflict. d. decis. 257. nu. 2.
ibi dicit, quod bene potest iudex
arbitrii ex causa sibi visa, vniuer-
sitatem habere istud privilegium,
cum ipsa Ciuitas pupillos, Vi-
duas, & alias personas miserabi-
les comprehendat.

9. Obserua 4. quod quando inter
litis confortes adeat aliquis habens
privilegium electionis fori, omnes
ratione connexitatis eodem gau-
dent privilegio Vnu. decis. 521. nu.
21. Gratian. discept. 641. num. 1. &
seq. Conur. pract. cap. 34. nu. 2. Va-
10. de si inter plures coheredes esset
aliquis clericus, omnes pro ea-
dem causa communi conuenient
si sunt coram Iudice ecclesiasti-
co Bart. in l. præcipimus 9. eodem.

obseruando C. de Appell. & in l. so-
lent in fin. fide Alim. & cib. leg. fe-
lin. in cap. 1. nu. 6. de Praescript.
Maran. de ord. Iudic. par. 4. dist. 11.
num. 21. alias, etiam si non oppo-
natur, iudicium est nullum, nec
processus substineri potest etiam
quoad ipsos laicos Seraphin. decis.
957. per tot. Gratian. d. discept. 641.
num. 19. & 20. Scacc. de iudic. lib.
1. cap. 11. num. 24. in hoc enim ca-
su unus tantum iudex est adeun-
dus, & non plures l. 1. ff. de quib.
reb. ad eum d. Iud. et. Afflict. decis.
354. nu. 3. Menosb. de Arbitr. iud.
lib. 2. cas. 371. num. 11. Boff. in tit. de
for. compet. num. 116. Vnde si præ-
dicti haeredes in diuisione facien-
da discrepant, per Iudicem ec-
clesiasticum, esset dirimenda con-
troueria Car. de Graff. de effect.
Cler. eff. l. num. 520. quod proce-
dit etiam si essent plures laici, quā
Clerici Scacc. loco cit. d. cap. 11 nr.
24. Socin. sen. conf. 12. num. 17. lib. 1.

21. Hac tamen conclusio limita-
tur, quando causa esset diuidua:
tunc enim quilibet potest conueni-
niri coram Iudice suo Bart. in d. l.
præcipimus 9. eodem obseruando
Maran. loco cit. num. 24. Vnde si
deiussor clericorum coram iudice lai-
co conueniri potest, etiam si esset
in solidum obligatus cum clericis
Boff. in tit. de for. compet. n. 116.

12. Alij etiam limitant in Collegio,
in quo sint plures laici, quam
Clerici: tunc enim putant esse
conueniendum coram iudice se-
culari; quia collegium accipit de
nominationem à maiori parte
Bart. in l. sodales num. 15. ff. de Col-
leg. illie. Socin. sen. conf. 12. nu. 17.
lib.

*lib. i. Marant. d. dist. 11. numer. 23:
Sc. acc. de Iudic. lib. i. cap. 11. nu. 25.
duia enim conuenit collegium
non dicuntur conueniri singuli
de Collegio. sed si hac s. qui ma-
numittitur ff. de in ius voc.*

Sed contrarium mihi videtur
verius: quia etiam in tali casu
collegium dicitur ecclesiasticum,
quamvis minor pars sit Clerico-
rum, cum haec minor pars sit dignior;
& ideo coram Iudice ec-
clesiastico conueniri debet, ut
*d. Ant. Burg. in cap. cum dilecti n.
14. de empt. & vend. quem refert.
Conar. pract. cap. 34. num. 1. quod
eo magis procederet, quod par-
es est numerus clericorum, & lai-
corum Bart. in d. l. f. d. o. l. s. d. a. l. s. nu. 15.
Conar. ubi supra.*

13 Observa 5. quod Viduae, & pu-
pilli diuites in defectum iustitiae
secularis possunt laicos coram
ecclesiastico Iudice conuenire,
*cap. ex tenore ubi DD. de for. comp.
quamvis enim huiusmodi cause
primario spectent ad iudicium
seculare iuxta cap. regum 23. q. 5.
secundario tamen etiam ad ec-
clesiam spectant, quando scilicet
Index secularis est negligens c.
administratores ead. q. 5. vt dicunt
DD. quos refert, & sequitur Bel-
let. tit. de fauor. cleric. real. S. 5. 111.
34. è contra vero causa pupillo-
rum, & Viduarum pauperum, &
aliarum personarum miserabilitati
principaliter ad ecclesiam spe-
cant *cap. i. dist. 87. & ideo possit
huiusmodi persone laicos trahere
ad Ecclesiasticum tribunal, etiā si
coram seculari iudice iustitiam
consequi possint cap. super qui-**

*busdam de verb. sign. cap. signifi-
cantibus de officiis. & pot. Iud. delegat.
capit. ex parte de for. compet. ubi
id notat glos. in ver. exceptionibus
vers. item est arg. & ibidem Barb.
num. 6. & ita etiam videtur sen-
tire Bellett. loco cit. nu. 32. & seq.*

14 His adde, quod pupilli, & Vi-
duae siue pauperes, siue diuites
possunt implorare Iudicium ec-
clesie in possessorio, vel vbi agi-
tur de iniuria, siue de violentia
eis illata *cap. si quis de potentibus
24. q. 3. glos. in d. c. significantibus
ver. pauperem & in d. cap. ex teno-
re ver. iniustitia, & banc esse com-
munem dicit Barbo. in d. cap. ex
parte num. 6.*

S V M M A R I V M:

1 In causis prophanis laici regu-
lariter conueniendi sunt in foro
seculari, limitatur nu. 2. 3. 4. 5.
& 6.

7 Impediens Iudices ecclesiasticos
nè sua iurisdictione vtantur,
quam paenam incurrat.

8 Quando Index Ecclesiasticus in
causis civilibus procedere possit
ad censuras.

9 Potest Curia ecclesiastica habe-
re familiam armatam.
*Concessa iurisdictione omnia
intelliguntur concessa, que ad
illam conservandam sunt nece-
ssaria.*

10 An Ordinarius, vel Auditor
Camera possit interdicere Pro-
vinciam, Ciuitatem, castrum, vel
alium locum.

11 Quando in causis criminalibus
Iudex ecclesiasticus possit reos

glosa

- excommunicare.
13 An valeat excommunicatio huiusmodi non seruata ordine cœciliij Tridentini.

C A P. V

An in causis prophanis laici conueniri possint coram Iudice Ecclesiastico.

- 1 Egatiuè respondent Doctores, quia regulariter actor sequitur forum rei. Etor C. ubi in rem aet. cap. cum sit generale de for. compet.

Hec tamen regula limitatur 1, vbi adeset consuetudo conueniendi laicos coram Iudice ecclesiastico etiam in causis prophanis: quia tunc est seruanda cap. licet ex suscepto, vbi Doctores de for. compet. cap. si quis Presbyter 2. q. 5. Belleti. tit. Ide faver. Cleric. real. 9. 5. num: 4. Barbos. in cap. si Clericus laicum num. 5. de for. compet. Rot. decis. 793. num. 1. p. 3. Diuers. Capyc. dec. 161. n. 3. Ricc. decis. 217. num: 5. & seq. par. 2. & ita seruari in Hispania, & in alijs Curijs Ecclesiasticis testatur Fer. qq. mor. par. 1. q. 102. num. 5. Leo in T. bes. for. Eccles. par. 2. cap. 13. n. 39. & seq.

- 2 Secundo in defectum iustitia in foro seculari, DD. in cap. licet 1. de for. compet. potest enim negligenteria Iudicis secularis in administranda iustitia suppleri per ecclesiasticum, sed non è contra cap. clericum 11. q: 1. cap: si diligen-

ti de for. compet. nec obstat textus in cap. filij, vel nepotibus 16. q. 7. quia ibi solum statuitur, vt Episcopo negligentem, vel renuente, ad Regem causa deferatur, non vt ipse Rex causam iudicet, sed vt moneat reverenter Superiorum, vt notat Diana par. 3. tr. 1. ref. 25. vbi etiam dicit, quod hoc ius sublatum fuit ab Innocentio III. in cap. qualiter, & quando de Iudic:

Tertiò ratione iuramenti, videbitur quando debitor est obligatus per instrumentum iuratum; tunc enim conueniri potest coram Iudice ecclesiastico pro obseruantia iuramenti cap: fin. de for. compet. in 6. quod procedit etiam in iuramentis Iudorum, & hereticorum secundum Ricc. in Praxi for. Eccles. par. 3. ref. 225. in fin. ex quo fit, vt si quis petat absolutionem à iuramento coram Iudice Ecclesiastico, potest coram eodem Iudice de tota causa litigare; quia qui fuit Index cause preparantis, & sic absolutionis à iuramento, erit etiam Index cause preparata Marant. de ordin. Iudic. par. 4. dist. 11: num. 14 vbi num: 17. addit, quod quando coram Iudice seculari vertitur dubium supervalentate iuramenti, videlicet utrum liget, vel non, tunc Index secularis non potest de hoc cognoscere, sed deber causam remittere ad Iudicem ecclesiasticum.

Obserua tamen, quod textus in d. cap. fin. de for. compet. in 6. habet tantum locum contra ipsum iurantem, non autem contra eius here-

- hæredes : quia cum iuramentum sit personale , non transit in hæredem , ut dicunt Doctores apud Ricc. in prax. for. eccl. par. 2. ref: 484 & par: 3 ref: 225. vbi ex hoc concludit , quod hæres iurantis non potest conueniri coram Iudice ecclesiastico .
- 4 Quartò obligati in forma Cameræ possunt coram Iudice ecclesiastico conueniri l. episcopale iudicij C: de Episc. aud. Couar. pp. qq. cap. 35. num. 2. vers. Quinto non video Sperell. dec. 41. nu. 29. in fin.
- 5 Quintò apparitores Curiae ecclesiastice coram eodem ecclesiastico Iudice tam ciuiliter , quā criminaliter conueniuntur l. z. C. de officio mil. & hoc est regulae in omni ministro , & officiali , ut sub eo magistratu , & Præside conueniatur ad cuius prouidentiam , & iudicium illius ministerium , & officium noscitur pertinere , nè videatur ab eius ministerio abstrahi , cuius obsequio deputatus est , ut dicit Lugo de Penna in rubr. C. de Apparitor. Praef. Vrb. lib. 12.
- 6 Sextò cognoscit index ecclesiasticus inter laicos , vbiunque aliquis detinet rem alienam cū peccato , & est tale debitum , ad quod nulla competit actio de iure ciuili , & sic non potest aliquo remedio recuperari in Curia seculari Marant. de ord. Iudic. p. 4. dist. 11. num. 12.
- 7 Qui verò impedit Iudices ecclesiasticos ordinarios , nè sua iurisdictione ecclesiastica vrantur , secundum quod Canones , & sa-
- cræ cōstitutiones ecclesiastice , ac decreta Cōciliarum generalium , & pr̄sertim Tridentini statuant , incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ can. 16. quam adimpedientes eosdem iudices in causis ad forum ecclesiasticum etiam ex consuetudine spectantibus ex tendit Filliuc. trāct. 16. cap. 10. q: 10. nu. 280. quem refert Bonacina de censur. in partic. disp. 1: q. 17: p. 1: m. 18: quia huiusmodi consuetudines videntur approbatæ in cap. licet ex suscep. ibi , sicut habet enus seruatū est , ut tradunt ibi Doctores communiter:
- 8 Notandum verò est , quod Episcopus in causis ciuitibus , vbi exequitio realis , vel personalis per suos proprios , aut alienos exequitores fieri poterit , debet à censuris abstinerre , ut præcipit Concilium Tridentinum sess. 15: de ref. cap. 3. ex quo textu clare colligitur , quod potest curia ecclesiastica habere familiam armatā , idemque de iure antiquo statutum fuerat in cap. attendendum & cap. 6: quis contumax & c. seq. 17. q. 4. & in cap. contra idolorum. vbi glof. 26. q. 5. ut notat Genuensis in Prax. Archiep. cap. 13. numer. 3. Mart. de Iurijs. par. 2. cap. 29. n. 7. Vgolin. de offic. & pot. Episc. par. 2. cap. 56. num. 3. Barbo seod. tract. p. 3 all. 107. à nu. 2. vers. altera usque ad nu. 9. Mastrill. decis. 68. num. 4. Bellett. in Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real. 9. 5. n. 103. Decian: tract. crimin. to. 1. lib. 4. cap. 16. nu. 1. & communem dicit Sperell. dec. 4. n. 3: 8: & 9. & 14. Guazin. Defens. reor. 1. cap. 8. nu. 28. lat. Io. Franc.

Leo

- Leo in Thessor.eccles.par: I.cap. 9.
num. 16. & seq. Dian.p. 1. tr. 2. resol.
89. Ricc.in Prax.par: I.resol. 483. cō-
cessa enim iurisdictione omnia
ointelliguntur concessa, quæ ad il-
lam tuendam, & conseruandam
sunt necessaria arg.l. 2. iff. de iurisd.
omn. Iud.
11. Addit Leo loco cit.p. 3.c. 8.n. 92.
& seq. quod nec ordinarius, nec
Auditor Cameræ potest absq; siccē
tia Summi Pōtificis Prouinciā, Ci-
uitatem, Castrum, vel alium lo-
cum ecclesiastico supponere in-
terdicto pro debito pecuniario,
ita prohibente Bonifacio VIII. in
extrau. prouidē de sent. excom.
12. In causis quoque criminalibus
nō licet Iudici ecclesiastico reos
excommunicare, nisi in subsidiū,
videlicet quando exequutio realis,
vel personalis fieri non pote-
rit: & tunc si delicti qualitas id
exposcat, præcedere debet bina
saltem monitio etiam per edictū
ex dispositione eiusdem Concilij lo-
co cit.d:cap. 3.
13. Obseruant tamen nonnulli re-
centiores, Concilium d.s. 3. tra-
dere instructionem, non autem
imponere formam, & ideo vale-
re excommunicationem non ser-
uato dicto ordine Concilij, ita
Ricc.in Prax.for.eccles.par. 4.resol.
202.num. 4. ubi citat Maceratensi-
var.resol.lib. 1. resol. 112. cas. 75. in
fin. vers. insuper.

S V M M A R I V M.

- I Relaxatio iuramenti non ad sa-
cularem, sed ad ecclesiasticum in-
dicem spectat.

- 2 Capitulum sede vacante, & alijs
Prælati inferiores habentes iuris-
dictionem episcopalem, vel
quasi relaxare possunt iuramentum.
- 3 Quæ requirantur ad relaxatio-
nem iuramenti.
- 4 Quando Episcopus possit periu-
rum absoluere à restu periu-
ri.
- 5 Tot requiruntur absolutiones,
quæ sunt iuramenta:
- 6 An requiratur speciale manda-
tum ad impetrandum huiusmo-
di absolutionem:

C A P. VI.

An, & quando possit iudex
ecclesiasticus absolue-
re à iuramento.

Elaxatio iuramenti nō
ad potestatem fecu-
larem, sed ad Episco-
pum spectat cap:novit
de iudic. cap:venerabilem S. idem
etiam de elec:t. S. T. b. 2. 2:q. 89:art. 9:
ad 3. L. ym. in Th. beol. mor:lib. 4. tr.
3. cap. 11. num. 9. & alijs communi-
ter: etiamsi Episcopus sit tantum
electus, & confirmatus, licet non
dum consecratus Dian. par. 7. tr. 2.
ref. 1. idemque dicendum de Ca-
pitulo sede vacante, & alijs Præla-
tis inferioribus habentibus iuris-
dictionem Episcopalem, vel qua-
si, ut notant Doctores apud Barb.
de offic. & pot. Episc:par. 2. all. 36.
nu. 9. & seq. Bonac. de legib. disp:
4. q. 1. pun. 17. num. 9.

- 3 Ad huiusmodi vero relaxatio-
nem

nem requiritur 1. iusta causa, puzta si in contractu interuenerit dolus, metus, lœfio, aut quid simile cap. Abbas, ubi glos. in ver. coetus de ȳs, que met. crus. cap. verū de iure iur. S. T. b. 2. 2. d. q. 89. art. 7. ad 7. & art. 9. ad 3. Barbos. in d. cap. verum n. m. 2. & alij.

Secundò vi iurans sit subditus Episcopi absoluenter Barbos. dict. parte 2. allegat. 36. num. 17. & seq. Genuens. in Prax. Archiepisc. c. 4. num. 9. ubi dicit, hanc esse magis communem: quamuis alij teneant, quod absolutio à iuramento peti, & concedi potest ab or- dinario, in cuius Dioceesi reperi- tur is, qui iurauit, licet contractus alibi sit celebratus: quia tractatur de fatore animæ, quæ non circumscrribitur loco, ita Docto- res, quos resert, & sequitur Vulp. in Prax. iudic. cap. 30. num. 5. & 6. quorum opinio admitti potest, quando necessitas hoc postularet, vel si talis adsit consuetudo Dian. par. 8: tr. 3. ref. 47. Genuens. in Prax. d. cap. 4. num. 10. ubi dicit, quod in Curia Archiep. Neap ex antiquissima obseruātia absoluuntur omnes exteri à iuramentis præstitis, etiam extra Regnum, quando adeunt Cūnitatem Neapolitanam animo litigandi in curia seculari:

Tertiò quod absolutio petatur ante incursum periurium: & ideo obtinenda est, ante quam adueniat tempus solutionis: quia termino clapsi Episcopus absolutio- nem concedere non potest, sed recurrendum est ad Papam Vulp. d. cap. 30. num. 9. & seq. ubi alios re- sert, & de communi testatur Ricc.

in Prax. for: eccl. par. 1. ref. 309. immo in peccatum periurij debitor cogitur soluere, licet possit deinde repetere e. debitores de iure iur. glos. in cap. Abbas ver. coetus de- bis que met. caus. Graff. decis. aur. p. 1. lib. 2. cap. 18. num. 34.

4 Notandum est autem, quod periurus potest à reatu periurij etiam ab Episcopo absoluui, citata tamen parte, ac probata lœsionæ vel metu, alijisque legitimis excepcionibus Genuens. d. cap. 4. num. 3. Vulp: ubi supra cap. 30. nu. 11. Vr- fill. ad Afflict. dec. 30. num. 5.

Obserua tamen, quod qui petit absolutionem, omnia iuramenta specificè exprimere debet; & ideo si duo instrumenta super aliæ qua re fiant, non sufficit petere absolutionem à iuramentis con- tentis in uno, alias contrauenientes non excusatur à periurio, ut di- sit Nouar. apud Ricc. in collect. dec. 3186: par. 7. Vnde si quis impetra- uit absolutionem à iuramento ad effectum agendi, & non fecit me- tionem, se iurasse non petere ab- solutionem à iuramento, non cen- setur habilitatus, ut possit agere, nisi prius absoluatur à iuramento de non petenda huiusmodi abso- lutione, quia tota requiruntur ab- solutiones, quot sunt iuramenta.

Afflict. dec. 220. num. 12. Vulp. d. cap. 30. nu. 7. ubi n. 15. addit, quod procurator non potest petere absolutionem à iuramento per suum principalem præstito absq; speciali mandato: quia cum tra- stetur de obligatione spirituali, specialis consensus requiritur: sed contrarium tenet Rebus. in Prax.

beneficio in eis de Differenti inter re-
script gratia, & iustit. num. 16. &
in tit. de Dispensat. num: 13. Nau-
cons. 4. de Rescript. & alij, quos re-
fert, & sequitur Barbos. in cap. in-
notuit. num: 16. de elect. vbi dicit,
quod nec speciale, nec generale
mandatum desideratur ad dispé-
sationes, & quævis alia priuile-
gia impetranda, sed possunt vali-
dè impetrari eo, cui impetrar-
tur, ignorantे iuxta tex. in
capit. si tibi de Prab. in 6. vnde
hac verior videtur opinio, rati-
ficatio tamē debet fieri in tem-
pore hoc est intra terminum pre-
fixum ad soluendum, alias incur-
ritur in periuriū, ut post Rom.
conf. 427. & alios. notat Genuens. 14
d. cap. 4. nū. II.

S V M M A R I V M.

- 3 De iure ciuili Index ordinarius
non potest penitus recusari, se-
cū de iure canonico.
- 2 Delegatus tam de iure canonico
quam ciuili recusari potest.
- 3 Huiusmodi recusatio ante litis
ingressum proponenda est, &
ante omnes dilatorias.
- 4 Quando post litem contestatam
recusatio proponi possit.
- 5 In libello recusationis debet ex-
primi legitima, seu probabilis
causa suspicionis.
- 6 Si proponatur causa non legiti-
ma, potest Index recusatus ad
ulteriora procedere.
- 7 Appellationi Frustra non est de-
serendum.

- 8 Index tam ordinarius, quam de-
legatus Papa compellit partes
ad eligendum arbitros, qui de
causis suspicionis cognoscant.
- 9 Quando possit Index recusatus
ad ulteriora procedere.
- 10 Declaratur tex. in cap. legitima
de appell. in 6. & cap. suspicionis
ex. de offic. deleg.
- 11 Arbitri possunt eligi etiam alibi,
quam in loco Iudicis recusati.
- 12 Potest etiam Index recusatus co-
gere partes ad eligendum ter-
tium, si arbitri non sint concor-
des:
- 13 Quid si partes in ipsis arbitros,
aut in tertium eligendum non
conueniant.
- 14 Recusato Episcopo ut suspecto, ex
eadem causa Vicarius ipsius
recusari potest, limitatur nu. 15.
- 15 In recusatione Vicarij generalis,
vel delegati ab Episcopo non
eliguntur arbitri, sed causa su-
spicionis coram Episcopo sunt
proponenda.
- 16 Quid si suspicio concerneret ipsū
Episcopum.
- 17 Similiter ad Capitulum recurri-
tur in casu recusationis Vicarij
Capitularis.
- 18 Item Delegatus Papæ cognoscit
de causis recusationis suis subde-
legatis.
- 19 Quid si unus ex duobus delega-
tis Papa recusetur ut suspectus.
- 20 Si Episcopus esset in remotis, &
Vicarius recusetur, tunc de
recusatione illius cognoscant ar-
bitri, limitatur num. 22.
- 21 Vicarius Episcopi cognoscit de
causis suspicionis delegati ab
Episcopo existente in remotis.
- 22 De

- 24 De Stilo Signatura Vicarij non allegantur suspecti , sed dantur illis adiuncti.
- 25 Iudex ordinarius potest statim ac recusatur causam alteri partibus non suspecto committere.
- 26 Quid si recusationis causa coram Arbitris probata fuerit.
- 27 Quando Delegatus Papae possit i causa alteri subdelegare.
- 28 An delegatus Principis possit recusari si causa commissa fuerit recusatione remota.
- 29 Duo tantum Iudices recusari possunt.
- 30 An procurator absque speciali mandato possit Iudice recusare.
- 31 Quid si procuratores ambarum partium de communī consensu Iudicem in Romana Curia impetraverint.
- 32 Processus factus post interpositā recusationem est ipso iure nullus.
- 33 An Episcopus visitans possit ut suspectus recusari.
Quomodo in causis visitationis procedatur, ibidem.
- 34 An possit Episcopus in actu visitationis procedere contra Capitulares absque adiunctis.
- 35 An contra Coadiutorem cum suffulta successione teneatur Episcopus procedere cum huiusmodi adiunctis.
- 36 Quid si totum Capitulum delinquit:
- 37 Ad quem sit appellandum , si Iudex renuat admittere legitimā recusationem.
- 38 Si Iudex esset inimicus capitali inimicitia, potest subditus petere à Principe, se eximicere tota
- familia à iurisdictione talis iudicis.

C A P . V M .

An , & quando Iudex possit ut suspectus recusari.

Eiure civili Iudex ordinarius regulariter non potest penitus recusari, sed illi associatur Episcopus , vel alius vir honestus , & integræ opinionis iuxta auct. [¶] verò iuncta glos. C. de Iud. &c. communis opinio, ut d. M. Graff. relat. in Syntag. opin. commun. tit. de Iud. cap. 20. de iure verò canonico Iudex ordinarius in totum recusari potest, siue sit Episcopus, siue eius Vicarius cap. si quis contra de for. compet. cap. cum speciali & ibi glos. ex. de Appell. quod ex dispositione utriusque iuris procedit in delegato etiam & Principe l. apertissimi C. de Iud. e. Iudex de offic. deleg. in 6. nisi sic delegatus ad vniuersitatem causarum : quia neque tunc de iure civili in totum recusatur, sed illi similiter adiungitur Episcopus iuxta glos. in l. fin. ver. cum speciali C. de Iud. Marant. de ord. Iud. par. q. dist. 5. num. 40: secus de iure canonico: quia tunc etiam in totum recusari potest: ut de Conseruatore Religionum , seu Regularium personarū dicit Barbos. de offic. & pot. Episc: par. 3. all. 106. num. 32. Lezan. in Sum. qq. regul. to. 2. cap. 10. num. 74. & alijs. Obseruant autem Doctores, huiusmodi recusationem tam de

Ddd 2 iu-

iure canonico, quam ciuili ante 5
litis ingressum proponendam esse,
cum sit dilatoria iuxta tex. in d.l.
apertissimi & cap.inter monasterium
de sent. & re iud. Ricc.in collect. de-
tis.445.par.2.vel saltem intra ter-
minum statutum a iudice ad dilato-
rias proponendas glos.in cap.se-
cundo requiris §. tertio postulas
ver.coram eodem de Appell. contra
Villal.relatum in Syntag.opin.com-
mun.tit.de iudic. cap. 20. vers.de-
iure regio , vbi dicit, quod de iu-
re ciuili in quacunque parte litis
recusatio huiusmodi proponi po-
test.

Debet autem proponi ante
omnes dilatorias, quia si opponi-
nitur alia dilatoria, censemur pro-
uocari Iudex , ut super ea pronun-
ciet, & sic inducitur consensus in
iudicem ; unde postea non posset
recusari Marcell. Vulp. in Prax.
iudic. cap.25.nu.4.& 5.nisi post li-
tem contestatam superuenierit ali-
qua noua causa suspicionis, ut di-
cit glos.communiter recepta in l.er-
ror.ver. facti C. de Iur. & fact.
ignor.Vulp.loco cit.in hoc tamen
non creditur recusanti absque iu-
ramento Ricc.in Prax. for.eccles.
p.4.ref.515.vbi etiam dicit, quod
si in causa ecclesiæ , vell minoris
lapsi fuerit tempus ad propo-
nendam recusationem , con-
cedenda est restitutio; idem dicen-
dum, si causa suspicionis post litē
contestatam perueniret ad noti-
tiā recusantis , quia tunc etiam
opponi potest prædicto huius igno-
rantiæ iuramento M. Graff. rela-
tus in Syntag.opin.com tit. de iud.
cap.20.ver.limita.

Obseruant 2. quod debet expri-
mi in libello recusationis legitima,
seu probabilis causa suspicio-
nis coram iudice, qui recusat, 6
vt notatur in cap. si contra de offic.
deleg. in 6. siue iudex recusatus fit
ordinarius, ut in d. cap. cum specia-
li, siue fit delegatus , d:cap. secundū
requiris §.tertiō postulas, ubi glos.
ver.coram eodem; quod etiam pro-
cedere de iure ciuili tenet Ricc:
in Prax:par.2.ref.400. vbi dicit,
ita communiter sentire Doctores in
d.l.apertissimi C. de Iudic. quam-
uis in hoc contrarium afferat Ma-
rant.d.par.4.dist.5:num.40.& aiij
relati in Syntag.opin.com:d.tit. de
Iudic.cap.20.vers. an autem cum
seq. ex quo fit, vt si allegaretur
causa , que si esset probata , legiti-
ma non reputaretur, posset tūc
iudex recusatus ad vteriora pro-
cedere cap.inter monasterium de
sent. & re iud: glos.in d: §.tertiō
postulas ver.coram eodem Vulp.lo-
co cit.cap.25.num:28: Marant: d:
dist.5:num.40.Barbos:in cap: super
questioniū §. eius ergo de offic. iud.
deleg. quemadmodū appellationi
notoriè friuolæ non est deferendū
cap.cum appellationibus de
Appell.in 6.Gennens.in Prax.Ar-
chiep:cap.55. numero 8.

Iudex autem tam ordinarius ,
quam delegatus Papæ in tali ca-
su compellit partes ad eligendum
arbitros, qui de causis suspi-
cionis cognoscere, & iudicare de-
bent , ut in d. §.tertiō postulas &
d:cap. cum speciali de Appell. ipsi-
que arbitris competentem termi-
num præfigit, intra quem in idē
conueniant , vel tertium concor-
di-

diter aduocent, cum quo ambo, vel alter eorum negotium suspicione terminare debent, alias illo transacto, & causa suspicionis coram ipsis non probata, ad ultiora procedere poterit d. cap. cii speciali, & cap. legitima de Appell. in 6. per quem textum corrigitur cap. suspicionis de offic. deleg. secundum glos. in d. cap. secundo requiris. ¶ tertio postulas ver. terminam competentem. quamquam pro-

10 babilius videtur, quod d. cap. suspicionis, non fuerit correctum per cit. cap. legitima. illud enim loquitur in termino parti assignando ad probandam causam suspicionis, qui proculdubio ab arbitris assignari debet: hoc autem loquitur in termino assignando arbitris ad causam recusationis finiendam, quem non arbitri, sed iudex recusatus debet praesigere, ut dicit glos. in d. cap. legitima ver. per Iudicem Barbos in d. cap. suspicionis num. 5. de offic. deleg. Ricc. in Prax. for. eccles. res. 400. p. 2.

¶ 11 Arbitri vero possunt eligi etiam alibi, quam in loco Iudicis recusati, dummodo non in loco validè remoto, idest ultra dictam legale Vulp. in Prax. iudic. cap. 25. nn. 14: Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. resol. 519. Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 54. num. 150. vers. quando Episcopus.

¶ 12 Potest etiam Iudex recusatus cogere partes ad eligendum tertium, si arbitri iam electi non facrunt concordes. Stacc. de iudicib. 1. cap. 101. num. 27. Barbos in d. cap. suspicionis num. 3:

¶ 13 Si vero partes in ipsis arbitris,

aut in tertium eligendum non conueniant, tunc ad infinitatem vitandam electione devolutur ad iudicem recusatum Neuizan. cōs. 55. in fin. Scacc. d. cap. 101. num. 27. verum si per arbitros fuerit pronunciatum, causas suspicionis, vel aliquam earum legitimas esse, causa devolutur ad superiorēm, Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 54. num. 150.

¶ 14 Observant 3: quod recusato Episcopo ut suspecto, ex eadē causa Vicarius ipsius recusari potest: quia ubi superior est suspectus, sunt quoque suspecti eius officiales cap. insinuante de offic. deleg. ita etiam si allegetur suspectus Gubernator, consentur etiam eius Auditores, & officiales suspecti, ut decisum refert Ricc. in collect. decis. 83. par. 1. quod procedit, etiam si Vicarius seorsim ab Episcopo habitet, vel causam cognoscat ut delegatus ab Episcopo, vel a Papa: quia semper poterit ab Episcopo renocari, seu ab officio remoueri: & ideo est verisimile, quod Vicarius trahatur in sententiam Episcopi Rip. in cap. 1. nn. 44. de iudic. quicquid dicat Vulp. in Prax. iudic. cap. 25. num. 15. & alijs.

¶ 15 nisi Vicarius Episcopi sit confirmatus a Papa, sive ab alio superiore: tunc enim non poterit recusari ex eo, quod Episcopus sit suspectus, quia tunc non potest per Episcopum remoueri Rip. loco cit. Barbos. d. par. 3. all. 54. n. 150.

¶ 16 Observant 4: quod in recusatione Vicarij generalis, vel delegati ab Episcopo non eliguntur arbitri ad cognoscendas causas suspicionis

- nis, sed illæ debent proponi coram Episcopo, si presens est in Diœcesi, vel non multum absens cap. si contra de offic. Iud. deleg. in 6. dummodo suspicio non concernat ipsum Episcopum, quia tunc Episcopus de causa recusationis non cognoscet, sed eius cognitionem alicui alteri confidenti committit ut post Gemin. dicit Sbrozz. de Vic. Episc. lib. 3. q. 16. num. 3. & 8: Ricc. in Prax. par. 2. ref. 400. Barbo. d. all. 54. num. 150. vers. nota tamen. 18 Idem dicendum est de Vicario capitulari, quia similiter ad Capitulum recurritur in casu recusationis, & tunc Capitulum potest cognoscere causas suspicionis sui Vicarij, quemadmodum Episcopus cap. si contra de offic. deleg. in 6. Sbrozz. d. lib. 3. q. 16. num. 1. & 9. Vulp. in Prax. iudic. cap. 44: nu. 29. que si vere sint, poterit Capitulum causam à Vicario auferre, & alteri committere Quarant. in ver. Capitulum sede vacante num 5. 19 Ita etiam si subdelegatus delegati Summi Pontificis recusetur, non eliguntur arbitri, sed causa recusationis sunt proponenda coram ipso delegato Papæ, super questionum 5. eius ergo de offic. deleg. Ricc. in Prax. ut supra par. 4. ref. 517. 20 Neque eligendi sunt arbitri, quando duobus iudicibus à Papæ delegatis cum clausula, quod si ambo interesse non possunt, alter eorum in causa procedat, causa suspicionis contra unum proponitur: tunc enim causa ipsa suspicionis coram non recusato coniudice probari, & ab eo expediri debebit d. cap. si contra de offic. deleg. in 6. 21 Si vero Episcopus esset in remotis, & Vicarius recusetur, tunc de recusatione illius cognoscant arbitri, sicut cognoscerent de recusatione Episcopi Sbrozz. d. lib. 3. q. 16. num. 6: Vulp. in Prax. in dic. cap. 25 num. 18. nisi adsit alter Vicarius, quia tunc ad illum pertinebit huiusmodi cognitio, ut post Gemin. Franch. & Lap. declarat Sbrozz. loco cit. num. 7. quod videtur probari ex d. cap. si contra de offic. deleg. in 6. & in tali casu si delegatus Episcopi suspectus allegetur, Vicarius eiusdem Episcopi cognoscet de huiusmodi suspicione Sbrozz: d. q. 16. num. 5. 22 Notandum tamen est, quod de filio signature Vicarij non allegantur suspecti, sed dantur illis adiuncti, ut post Staphil. & alios dicit Sbrozz. ubi supra d. lib. 3. q. 14. num. 15. 23 Obseruant 5. posse iudicem ordinarium statim ac recusatur, causam alteri partibus non suspecto committere etiam absque partium consensu cap. si quis contra, & ibi Abb. num. 14. de for. cōpet. Capit. dec. 13. num. 10. si vero recusationis causa coram arbitris iam electis probata fuerit, tunc 26 non potest alteri causam committere, nisi de vtriusque partis consensu: & si partes non concordauerint, adhuc poterit iudex causam committere alicui personæ, quæ neutri parti suspecta sit, vel illam remittere ad superiorē d. cap. cum speciali, ubi glos. in ver. de recusatoris ex. de appell. glos. in d. 6.

- d:cap.si quis contra ver.actor.de
for.compet. 27. Obseruant 6. posse similiter iu-
dicem delegatum à Papa causam si
alteri in totum subdelegare, si
coram eo recusatio proposita
non fuerit; secus si proposita
iam fuit; quia tunc non potest al-
teri committere, nisi de consen-
su recusatoris cap.Iudex de offi-
deleg.in 6. quod intellige, ut de
consensu vtriusque partis in tali
casu causam committat, vt dicit
glos:in dec.vi.sum speciali ven.de
recusatoris de Appell. si vero pro-
nunciatum fuerit super recusa-
tione, tunc non potest alteri com-
mittere etiam de partium conse-
nsu, sed causa remittenda est ad
suum superiorem: quia eo casu
non est amplius iudex d. e. index
in fin.Murant.d.dist. 5. nam. 41.
Ricc.in Prax:for.eccles. par. 4. ref:
516.
28 Obseruant 7. quod si Princeps
delegasset aliquam causam recusa-
tione remota, adhuc posset re-
cusari iudex delegatus: quia illa
verba sunt intelligenda de friu-
ola recusatione; quemadmodum
si causa committatur appellatio-
ne remota, adhuc esset locus ap-
pellationi: quia haec clausula au-
fert solum friuolas, non autem
legitimas appellations, ut dicunt
Doctores, quos refert, & se-
quitur Vulp.in Prax.iudic.cap.25
num. 11. hoc tamen limitatur,
quando Index exequitor proce-
dit in causa ex commissione Pa- 31
pe cum clausula, appellatio-,
seu recusatione remota; tunc
enim Index procedere potest in
causa ad vteriora non obstante
recusatione secundem Ricc. in
Prax:for.eccles.par.4.ref.513.
29 Obseruant 8. quod non nisi duo
Iudices recusari possunt, ut deci-
sum refert Ricc.in Collect. dec.445.
par.2.nec potest procurator absi-
que speciali mandato Iudicem
recusare, cum ad eum non spe-
det absconditam sui principalis
voluntatem declarare Alex. conf.
26 num.6.Felini.in cap.1.Vt lit.nō
cont. & alij apud Vulp. in Prax.
iudic.cap.25.num.7.
31 Adde, quod si procuratores
ambarum partium de communī
consensu Iudicem in Romana
Curia impetraverint, principa-
les in partibus illum recusare
non possunt iuxta text: in cap. cū
olim de cans. poss. & propriet. nisi
nouam causam superuenisse pro-
barent, ut d.Vulp.loco cit.nu.8.
32 Obseruant 9. processum factū
post interpositam recusationem
esse ipso iure nullum, etiamsi non
fuerit appellatum à non admissa
recusatione, seu à processu ad
vteriora, quia recusatio non mi-
nus suspendit Iudicis iurisdictio-
nem, quam appellatio, ut dicunt
Doctores relati in Syntag. spin. cō-
tit de Iudic.cap.20. vers. recusatio
Iudicis cum seq. & decisum refert
Ricc.in Prax:for.eccles. par. 4. ref.
513.& in Collect. dec.83.par. 1.id-
que probat ex Concilio Tridentino
seff.14.de ref.cap.5.ibi, nequa-
quam in causa procedatur.
33 Obseruant 10. Episcopum vi-
sitantem, vel alium, cui id legiti-
mè competit, nō posse uti suspe-
ctum recusari, ut declarauit Pau-
lus

*Ius V. teste Vulp. in Prax. iudic.
cap. 25. num. 14. quemadmodum
nec appellatio admittitur in ijs,
qua ad visitationem, & morum
correctionem spectant ex Concil.
lio Tridentino seff. 24. de ref. cap.
10. saltem quoad effectum su-
spensuum, nam iuxta declara-
tionē Sac. Congregationis, quam
refert Pias. in Prax. Epist. par. 2.
cap. 3. num. 61. Concilium loco ci-
tato non abstulit appellationem
quoad effectum deuolutiuum.*

Hoc tamen secūdum eiusdem
Sac. Congregationis declaratio-
nem procedit, dummodū Episco-
pus processum non compleat, &
se intra visitationis terminos cō-
tineat, ut refert Barbo. de offic. &
pot. Episc. par. 3. all. 73: nū. 38. Fa-
rinac. dec. 153. p. 4. Divers. in cau-
sis enim visitationis est procedē-
dum de plano, nulla seruata for-
ma iudicij cap. cum olim de Accus.
nec potest visitans poenas deli-
ctorū ordinarias imponere, sed
tantū extraordinarias, qua magis
morū emendationē, accor-
rectionem, quam ordinariam de-
licti vindictam respiciant, ut cō-
fuit etiam Sac. Congregatio apud
eundem Farinac. d. par. 4. Divers.
dec. 178. quia visitatio potius fit
per modum fori penitentialis,
quam contentioſi: nec in ea
précise puniendi finis intenden-
dus est, sed corrigendi, & salu-
res poenitentias iniungendi, ut
post Imol. in cap. Romana de Cen-
ſib: in 6. dicit Pias. d. par. 2. cap. 3. 35
num. 61. vnde si Episcopus proce-
dat compilato processu, vel mo-
dum in visitando excedat, poterit

recusariſt suspectus, & ab eo li-
cetē appellatur, iuxta S. Congre-
gationis declarationem, quam
refert Leo in Theſſor. eccl. par. 2.
cap. 2. num. 77. Barbo. d. all. 73. nu.
32. & seq.

34 Quæres, an possit Episcopus
procedere contra Capitulares
absque adiunctis in actu visita-
tionis? affirmatiuē respōdet Bar-
bos. d. all. 73. nu. 13. ubi citat Ar-
mendar. tit. 6. de Visitat. num. 30.
quod probatur ex Con. Tridentino
seff. 6. de ref. cap. 4. extra viſi-
tationem verò non potest Epis-
copus procedere contra aliquem
ex capitularibus absque adiun-
ctorum consilio, & afflensu tam-
in formando processu, quam in
ceteris omnibus actibus vſque
ad finem cause inclusuē iuxta
formā eiusdem Concilij seff. 25. de
ref. cap. 6. cuius dispositionem pro-
cedere tātum in Capitulis exem-
ptis censuit Sac. Congreg. ac Rota
Romana dec. 308. par. 2. Divers. &
coram Seraphin. dec. 743. Barbo. de
offic. & pot. Episc. p. 3. d. all. 73. n. 4.
Rice. in Prax. for. Eccl. p. 4. ref. 592

35 Notandum tamen est, quod
contra Coadiutores cuī futura
successione non tenetur Episco-
pus cū huiusmodi adiunctis pro-
cedere, nisi ex forma Coadiuto-
riæ colligatur, ipsi Coadiutori co-
cessa fuisse omnia priuilegia, qua
habent Canonici, ut resoluit Sac.
Congreg. teste Rice. in Prax. for. ec-
cl. par. 4. ref. 599.

36 Addunt etiam Doctores, quod
si totum Capitulū delinquat ne-
mine ex capitularibus excepto
iurisdictio deuoluitur ad Episco-
pum

pum, cum nulli supersint Canonicī, cum quibus Episcopus possit procedere seruata forma Conciliij glof: in cap. irrefragabiliſ: excēſus ver: per capitulum de officio: ord: Rota in Burgen: concordiaꝝ 12: Nouembris 1593: coram Seraphino, quāw refert Ricc: in Prax: for. Eccles: par: 4: ref: 600: vbi id limitat, quando totum Capitalum delinqueret contra Episcopum: tunc enim cognitio deuoluitur ad superiorē, nē videatur Episcopus esse Iudex in causa propria cōtra text: in lvn: C: Nō quis in sua caus:.

37 Queres 2. ad quem sit appellādum, si Iudex renuat admittere legitimam recusationem? Resp. ad Papam esse appellandum, siue appelletur à Iudice delegato, ut in cap: super questionum ſ. eius ergo de officio: deleg: Barboſ: d: p: 3: all: 106. n: 4: Lezanū Sum: qq: reg: to. 2: cap: 10: num: 75: siue appelletur ab ordinario: quia cum hēc appellatio non sit à diffinitiu, sed ab interlocutoria, ut d: Abbi: in d: cap: cum ſpeciali ſ. porro num: 9: de appell. de ea Metropolitanus, aut aliis Superior non potest cognoscere, ita prohibente Conc. Trid. ſeff: 24: de ref: cap: 20: nec obstat cap: 1: de officio: leg: quia illud procedit, quando appellatur à diffinitiu: tunc enim appellari potest ab Episcopo ad Metropolitanū, 10 ſeu legatum, aut Nuntium apostolicum, & ita ſentient Doctores 11 communiter.

38 His adde, quod si Iudex eſſet 12 inimicus capitali inimicitia, potest subditus petere à Principe, ſe

eximi cum tota ſua familia à Iurisdictione talis Iudicis l. vn. ubi Bart. & alij C: ſ quacun. præd. potest. & dicit Bellac: relatus in Syntag. opin. com. tit. de Iudic. cap. 20. verſ. fallit quando.

S V M M A R I V M:

- 1 Iudex ordinarius potest causas delegare.
Item delegatus ad uniuersitatem causarum potest causas ſubdelegare, ibidem.
- 2 A Vicario foraneo ad Episcopū, vel Vicarium generalem appellatur.
- 3 Vicarius generalis in Cittate tantum constitutus verè generalis non eſt, ſed foraneus.
- 4 Iudex ordinarius ad modicum tempus ex iusta cauſa potest alium in ſui locum ſubstituere.
- 5 Talis substitutus dicitur ordinarius.
- 6 Quando talis substitutus poſſit expedire cauſas meri, & mixti imperij.
- 7 Talis substitutus nō poſſet ſubdelegare ipsam uniuersitatē cauſarum.
- 8 An per mortem ſubſtituentis expireret poſteſtas Vicary substituti.
- 9 An iurisdictio ordinarij expireret per mortem Superioris conſtituentis.
Quando expireret iurisdictio Iudicis delegati.
- Quando Iudex poſſit cognoscere de nullitate ſue ſententia.
An Archipreſbyter poſſit alium ſubstituere in cura animarum Archipreſbyter ecclie cathedralis.

Ecc 13

lis est Vicarius episcopi in spiritu-
tualibus, ibidem.

C A P. VIII.

An, & quando Iudex ordi-
narius possit causas de-
legare.

Dico 1. Iudicem ordinariū, qualis est Vicarius Episcopi, vel Capituli sede vacante, preses, aut Rector Ciuitatis, vel alterius loci non solum posse aliquem articulum, 4 causā alteri delegare, ut d. glōf: in cap. super questionum ver. quinque. de off. & pot. Iud. deleg. sed etiam totā causā l. cognitio ff. de off. eius l. more maiorum ff. de iurisd. omn. iud. & dicunt Doctores apud Barbos. de off. & pot. Episc: par. 3. all. 54. num. 101. idem dicendum est in Delegato ad vniuersitatem causarum, qui etiam causas subdelegare potest l. solet Praetor, & l. seq. ff. de iurisd. omn. iud. Bart. in l. 1. s. ab eo ff. quis & à quo appellatur vero dicitur delegatus ad vniuersitatem causarum, cui præses Provincie, vel Episcopus committit iurisdictionem in tali castro, vel loco, ut d. glōf. communiter re- cepta in d. s. ab eo in princ. & hic non inter indices ordinarios, sed inter alios delegatos numerādus est, quamvis ordinario quoad po- testatem subdelegandi comparetur in exta glōf. communiter approbatum in cap. cum causam ver. de- legatus ex. de Appell. Maran. par. 4. dist. 5. num. 14. 27. & 47. Vnde à Vicario foraneo ad ipsum Episco-

2 pum, vel Vicarium generale, appellatur glōf. in Clev. 2. ver. for-
neo de Rescript. Sbrozz. de Vic. Epi-
sc: q. 2. num. 15. lib: 3. idemque pro-
3 cedit in Vicario generali in Ciui-
tate tantum constituto: quia iste
verè generalis non est, sed foraneus propriè dici potest, nisi ge-
neraliter ad totius Diœcesis causas
deputetur in loco, vbi Episcopus
sedem habet Gar. de benef. p. ir. 5.
cap. 8. num. 33. quem refert Barb.
de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 54.
num. 24. & 127.

Dico 2. quod Iudex ordinarius ad modicum tempus ex iusta causa, puta infirmitatis, vel ab-
sentię, alium in sui locum substi-
tuere potest s. ad hæc prohibemus
in Auth. de Collat. Bart. in l. obser-
vare nu. 3. & 5. ff. de offic. procons.
Vulp. in Prax. iudic. cap. 44. nn. 17.
Marant. de ord. iudic. par. 4. dist. 5:
num. 17. & 22. Ricc. in Prax. for. ec-
cles. par. 2. res. 113. & in collect. dec.
1599. par. 5. Barbos. de offic. & pot.
Episc. par. 3. all. 54. num. 100. & de
Vicario Capituli sede vacante di-
cit Quarant. in ver. Capitulum se-
de vacante num. 10. & alij apud
Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. resol.
511. & alij communiter. quamvis
ad longum tempus, & iusta causa
non concurrentre id facere non
possit cap. Clericos de offic. Vic. d. s.
ad hæc prohibemus.

Talis autem substitutus dicitur ordinarius: quia lex permittens eum substitui, videtur ei dare ordi-
nariam iurisdictionem, ut d. idē
Bart. in l. nec quicquam s. vbi de-
cretum in prima lebt. num. 5. ff. de
off. Procons. Marant. d. par. 4. dist. 5.
num.

- nn. 17. & per consequens potest ipse etiam causas particulares subdelegare Marant. loco cit. num. 58. & omnia potest facere, quæ potest principalis officialis, exceptis causis, in quibus imponenda esset pœna mortis, aut membrorum mutilatio Bart. in d. 1. obseruare nro. 3. nisi fuerit subrogatus in locum ordinarij absentis, vel infirmi ab ipsomet Principe, seu alio Superiori habente facultatem constituendi Iudicem ordinarium; quia tunc possit expedire omnes causas etiam meri, & mixti imperij usque ad mortem, & membrorum abscessionem inclusuè, ut de communis testatur Marant. d. dist. 5. n. 20. & 21. & potest in tali casu exequi commissa ipsimet ordinario substituenti Ricc. in Collect. decisi. 1599. par. 5.
- 7 Obserua tamen quod talis substitutus non potest subdelegare ipsam vniuersitatem causarum, ut d. glos. in l. 1 §. ab eo ff. quis & a quo appell. quemadmodum neque id possunt ceteri delegati ad vniuersitatem causarum Marant. d. par. 4. dist. 5. num. 51. & alij apud Sbrozz. de Vic. Episc. lib. 2. q. 66. numero. 20.
- 8 Obserua 2. quod per mortem substituentis non expiraret potestas Vicarij substituti, quando substituens habuit facultatem substituendi ab Episcopo, vel a Principe, aut ab alio superiori: quia tunc substitutus non accipit auctoritatem a Vicario, sed a superiori per ministerium substituentis, item 11 eorum 9. decuriones ff. quod cuiusque uniuers. nom. Ricc. in collect. de-
- cis. 1599. par. 5. & in Prax. for. cod. par. 1. ref. 5 12. & par. 2. ref. 113. Sbrozz. de Vicar. Episc. lib. 2. q. 92. num. 3.
- Quæres, vtrum iurisdictio ordinarij expireret per mortem superioris constituentis? Resp. negatiue cap. leg. 20 de off. leg. in 6. nisi una iurisdictio ordinaria cohererat alteri ordinaria, vt accessoria, sicut dicimus in Vicario Episcopi, qui licet sit ordinarius, tamen eius iurisdictio finitur morte Episcopi clem. fin. iuncta glos. in ver. contestata de procur. Sbrozz. lib. 3. q. 44. num. 1. Marant. part. 4. dist. 5. nu. 57. Iurisdictio vero delegati non expirat per mortem mandantis, nisi re integrali. & quis ff. de iuris omnium iud. cap. licet vindique de off. deleg. vnde ad perpetuandam eius iurisdictionem sufficeret una citatio facta ante mortem delegantis cap. gratum de off. deleg. quod procedit etiam in delegato ad vniuersitatem causarum, ut d. Marant. de ord. Iudic. par. 4. dist. 5. num. 56. & alij communiter.
- Ex quo infertur, quod cum plures iudices, vel excuatores ab apostolica sede deputantur sub illa forma, ut omnes, aut duo, vel unus eorum mandatum apostoli in exequatur, tunc si iurisdictio perpetuetur quoad unum, censetur etiam perpetuata quoad alios: & ideo illo impedito, vel defuncto poterunt alij procedere cap. cum plures de offic. deleg. in 6.
- Quæres 2. vtrum delegatus ad vniuersitatem causarum possit cognoscere de nullitate sue sententia?

Ecc 2 tia?

eiz? affirmatiuè respondent DD.
quos refert, & sequitur Ricc. in
Prax. for. eccles. par. 1. ref. 428. &
ref. 582. talis enim Delegatus in
hoc etiam comparatur ordina-
rio, cui id cōceditur in l. s. Præ-
ses, ubi Bart. C. Quom. & quan.
Iudex l. i. C. de sentent. & interlo-
cut. omn. Iud. l. s. accusatoribus C..
de Accusat. & Inscript. cap. qualiter,
& quando 17. ubi glos. in ver.
obseruari de Accusat. fecus dicē-
dum est in delegato ad vnam
causam tantum, qui cūm semel
functus est officio suo, non po-
test amplius se ingerere cap. in
litteris de off. Iud. deleg. nisi pro-
tulerit sententiā nullam ex de-
fectu formę mandati: tunc enim
poterit de nullitate cognoscere:
quia si non seruauit formam mā-
dati, non videtur pronunciasse,
ut d. idem Ricc. d. ref. 428. vbi etiā
addit, quod Arbitr. iterum sen-
tentiare potest, si non seruauit
formam compromissi.

12 Ultimò obseruat Sylu. in ver.
Vicarius nu. 5. quod Archipre-
byter Ecclesie Cathedralis, qui
Vicarius est Episcopi in spiritua-
libus, potest alium Vicarium in-
stituere in cura animarum etiā
ad longum tempus per text. in
cap. 2. & seq: de offic. Archipresyt.
& in cap: extirpanda §. qui verò,
de Præb. talis autem Vicarius,
qui substituitur, debet ab Epis-
copo approbari. d. §. qui verò,
& cap. ad bac de offic. Vic. Concil.
Trid. eff. 6. de ref. cap. 2. & eff. 7.
cap. 5. & eff. 23. c. 15. latè Barbos.
de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 25.
num. 25. & seq. Dian. p. 3. tr. 4. ref.
110. & ref. 146.

S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus regulariter subdele-
gare non potest, fallit in dele-
gato Principis.
- 2 Quando à subdelegato appelle-
tur ad Delegatum.
- 3 Delegatus Papæ debet subdele-
gare causas personis in digni-
tate constitutis, limitatur nu-
mer. 4.
- 5 Quando Delegatus ab inferiore
possit subdelegare.
- 6 Delegatus Principis potest com-
mittere causā etiam suo supe-
riori.
- 7 In multis casib[us] Delegatus
Principis subdelegare non po-
test.
- 8 Quando ex pluribus delegatis al-
ter possit sine alio procedere.
- 9 An ordinarius possit punire de-
legatum, si procedat in casu nō
comprehensō in sua cōmissione.

C A P. IX.

An, & quando Delegatus possit
subdelegare.

D Elegatus regulariter sub
delegare non potest l.
fin. ubi glos. ff. de offic.
eius &c. l. more maiori
ubi etiam glos. ver. alieno beneficio
ff. de Iuris d. omn. Iud. hoc tamen
habet locum in delegato ab in-
feriore, non autem in delegato
Principis, qui potest subdele-
gare l. à Iudice C. de Iud. cap. paſto-
ralis & cap: venerabili de off. de-
leg: cap. si duo eod. in 6. Garcia de
bene.

- benefic.p.6.c.2.n.23. Barbos. de off. & pot. Epis.p.3:all. 54: num.136:
Piasc:in Prax:epis.p.2. c:4:n:7.
¶ tunc si Delegatus totam cau-
ſam commisit, à subdelegato ap-
pellatur ad primum Delegantem
omisso medio cap.super quæſtio-
num §.porrò, vbi glos. ex. de offic.
deleg.l.1:§.ab eo ff.quis & à quo
appell. Si verò delegatus non in-
totum causam commisit: sed
partem fibi referuauit, ad ipsum,
non autem ad primum delegan-
tem appellatur, vt in d. §. porrò
& ita tenent communiter DD: ut
d. Marant.de ordin.Iudic: par.4.
dist.5.num.27.in fin.
- 3 Debet tamen Delegatus Papæ
subdelegare causas illis personis,
quibus delegat Papa, scilicet in
dignitate constitutis cap. statutū
§.in nullo quoque de rescript.in 6.
- 4 ex quo tamen textu non prohibe-
tur, quin audiencentia alicuius
articuli, vel mera executio rei
enlibet clerico committi possit,
puta examinatio testium, seu in-
ductio in corporalem possessionem
g/of. in a.cap: statutum ver.
causæ, Genuens in Prax. Archiep.
cap.69:num.7. vbi etiam dicit,
quod delegatus ab Inferiore
post delatum iuramentum testi-
bus, & admissa capitula potest
alteri examen committere.
- 5 Poteſt autem delegatus Prin-
cipis committere causam etiam
suo superiori, & alijs non subdi-
tis, etiam inuitis, illosque com-
pellere ad subdelegationem su-
ſcipiendam iuxta cap. pastoralis
de offic.deleg. vbi additur, quod
in coactione huiusmodi, si per-

sonis superioribus causam duxerit
committendam, deferre debet dignitati, & personæ.

- Limitatur supradicta conclu-
ſio, quando est electa industria
personæ: tunc enim Delegatus
Principis subdelegare non potest
l'inter artifices ff. deſolut. c. is cui
de off. deleg. in 6. glos. in cap. fin. §.
vlt. de offic. deleg. Marant: d. dist.
5. num.64. censetur autem elec-
ta industria personæ quando ne-
gotium, quod demandatur, est
grauissimum, & publicā utilita-
tem concernit Ricc.in Prax.for:
eccles.par.1.ref.106. vbi dicit, non
posse Commissarios apostolicos,
quibus litteræ, si in euidentiæ,
diriguntur, vices suas alteri de-
mandare; eadem ratione causa
matrimonialis subdelegari non
potest, latè idem Ricc. in Prax.
vt supra par:4.ref.270.Sbrozz. de
Vic.Ep.lib.2.q.43.nu.12. Secundò
quando est facta delegatio de
aliquibus casibus referuatis Prin-
cipi Marant.d.dist.5. numer. 64.
tertiò quando à Papa committit
nudum ministerium absolu-
tionis, vel dispensationis capit.
fin. §. vlt. de offic. deleg. non tamen
impeditur subdelegatio per clau-
ſulam, conscientiam tuam one-
ramus Nau.cof.6.de off. Iud. deleg.
Genuës.in Prax: Archiep.c:69:n:5:
quamvis contrariū teneat Ricc.in
Prax.for. eccles.par.1.ref.106.
- 6 Adde, quod si plures sint Iudi-
ces delegati, non potest unus si-
ne alio procedere l.duo ex tri-
bus ff. de re iud. nisi alter alteri
vices suas commiserit cap. cum
causa de off. deleg. dummodo col-
lega

- lega viuente alter cōperit vti iurisdictione: tunc enim poterit solus procedere cap. licet undique eod. tit. nam regulariter vno defuncto, aliorum officium expirat, quando simpliciter dati sunt sine illa clausula, quod si non omnes &c. cap. uno delegatorum, & ibi glos. & DD. cod. ist. de off. deleg. se- cūs si causa commissa fuerit cum dicta clausula: tunc enim si col- legē requisiti declarauerint, quod nequeunt interuenire, pos- sunt alij soli procedere iuxta cap. prudentiam eod. tit. & dicunt DD. quos refert Marant. de ordin. Iudic. par. 4. dist. 5. num. 30.
- 9 Quæres, an Ordinarius possit punire delegatum, si procederet in casu non comprehenso in sua commissione? affirmatiuè respo- dent DD. apud Rico: in Prax. for. eccl. par. 1. ref. 431. quemadmo- dum Iudici volenti mandare, exequitioni sententiam nullam impunè potest resisti iuxta glos: commun. receptam in cap. ex litteris ver: denuncietis irritam de off. deleg. sed contrarium videtur decidere teat. in cap. cum contin- gat de Rescript. vbi ordinario nul- la tribuitur potestas, vt inter de- legatos, aut partes de iurisdi- ctione dijudicet. vnde ad Princi- pem videtur esse recurrentum, vide Bart. in l. si quis violauerit in fin. ff. de Rer. dñis.
- S V M M A R I V M.
- 1 Episcopus non potest esse iudex ubi agitur de ipsius bonis pa- trimonialibus, sed in tali casu ab utraque parte eligendi sans arbitrii.
- 2 Ab huiusmodi arbitris ad sum- mum Pontificem appellatur.
- 3 Valeat consuetudo, ut Episcopus comitiat alteri causam pro- priam.
- 4 Subsistente manifesta, & rationa- bili causa, que spectet ad di- gnitatem, & honorem ecclie, potest Episcopus esse iudex in causa propria.
- 5 Quādo Episcopus possit suos sub- ditos ad charitatium subiidiū soluendum cogere.
- 6 Quieteneantur ad charitatium subiidiū.
- 7 Episcopus potest esse iudex, q[uā]ndo ea causa non est persona sed ecclie, potest tamen recusari in tali casu.
- 8 Episcopus non potest esse iudex ubi agitur de fractib[us] bonorū mensē Episcopalis, sed in hu- susmodi causis Vicarius Epis- copi erit iudex competens.
- 9 Quid si Vicarius Episcopi recu- setur.

C A P. X.

An Episcopus possit esse Iudex in re sua, vel Ecclesie.

Ico 1. quod Episcopus non potest esse iudex, ubi agitur de ipsius bo- nis patrimonialibus, aut temporalibus l. vn. C. nē quis in sua cauf. Ant. de Butr. in capit. cum venissent sub num. 9. & 10. de Iud. & ibi etiam Abb. num. 9. Bar-

- Barbos de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 54. num. 150. vers. quando Episcopus, sed in tali casu ab utraq. parte eligendi sunt arbitri, qui in Iudicis locum suffici negotium dimitant cap. si clericus 11. q: 1. Maran. de ord. iudic. par. 6. ver. & quandoque appellatur num. 376. Zerol. in Prax. Episc. ver. Appellatio vers. ad Decimum sextum Cap. pyc. dec. 137: num. 4. à quibus quidam Arbitris ad summum Pon. tificem appellatur; Maran. & Zerol. locis cit: valeret tamen cōfuctudo, vt Episcopus commitat alteri causam propriam Felia. in cap. cum venissent in fin. de Iudic. Surd. conf. 50. nu. 34. lib. 1.*
- 4** Dico 2. quod subsistente manifesta, & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem Ecclesiæ, potest Episcopus esse iudex in causa propria cap. Romana de Pœn. in 6. & tradunt Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos de offic. & pot. Episc. par. 3. ali. 87: nu. 6. Vnde si redditus propriae ecclesiæ non sufficiant, potest subditos suos ad charitatiū subſidium ſoluendam cogere, non obſtante appellatione iuxta cap. cum Apostolus 9. prohibemus de Censib. quod intelligitur de subditis ecclesiasticis, hoc est de Clericis non exemptis habentibus ſufficientia beneficia.. cap. conquerente de offic. ordin. & ideò ad id laicos compellere nō potest cap. quia cognouimus 10. q. 3. *Barbos loco cit. num. 40. & 41. ubi citat Bellencin. de Charitat. ſubſidiq. est. 26. Azor. inſtit. mor. par. 2. lib. 9. cap. 14. q. 6. neque ele-**
- ricos exemptos, aut Regulares, niſi habeant populum non exceptum, vel in priuilegio exemptionis adſit illa clauſula, volumus autem, quod ecclesia huiusmodi exempta cum charitate priori cu Episcopo ſuo romaneat, ut dicunt Doctores, quos refert *Barbos* d. p. 3. ali. 87: n. 47. quamuis contrariū teneant alij apud Bellett. Disquis. cleric. tit: de Cier. deb. 5: 12. n. 18. neque clericos non habentes beneficia ecclesiastica Nam conf. 5. de Censib. neque pauperes, ut post Host. Imol. & alios dicit Bellett. loco cit. num. 19. pauper vero clericus dicitur, qui ex redditibus non percipit ultra decentem vi- etum Quarant. in ver. Concilium prouinciale nu. 8. Piaſec. in Prax. Episc. par. 2. cap. 2. num. 11. idem q. dicendum eſt de monialibus pau peribus non habentibus redditus ultra ſummam 14. ducatorum auti de camera pro victu cuiuslibet monialis iuxta conſtitutio nem Pij IV. ut dicit Bellett. ibidem num. 24.*
- 7** Dico 3. quod Episcopus potest ſimiliter eſſe iudex, quando ea cauſa non eſt perſone, ſed ecclieſi, & utilitas principaliter reſpicit ecclieſi, puta ſi agitur, quod res emphitēotica reuersa ſit, ſeu deuoluta ad Episcopatum, ita tenent Canoniftæ communiter, ut dicit Bald. in l. 1. num. 3. C. n. e. quis in ſua cauſa iud. Redon. de Reb. eccl. non alien. q. 78 cap. 8. num. 5. Calder. conf. 6. in fin. de Iud. quod intellige parte non contradicente, non autem illa inuita: potest enim Episcopus in tali caſu ut ſu- spic-

spectus ratione affectionis ad cau- 9 verò recusetur, de iure erunt cli-
sam recufari Calder. loco cit. Ricc.
in Prax. for. eccl. par. 2. ref. 203. &
in collect. decis. 1706. par. 5. Pias. ec.
par. 2. cap. 4. num. 4. Philipp. Franc.
in cap. postremo vers. quinto queri-
tur de appell. & de magis commu-
ni testatur Cap. decis. 137. num. 6.
Vnde in tali casu etiam Vicarius
Episcopi recusari potest cap. in se-
nuante de offic. deleg. Crauett. conf.
6. num. 33. tom. 1. Surd. conf. 50. nu-
16. lib. 1. Scacc. de Appell. q. 8. n. 68.
nisi electas fuerit, vel confirmata-
tus à Papa, Sbrozz. de Vic. Episc.
lib. 3. q. 14. num. 11. Barbos. d. par. 3.
ail. 54. num. 150. vers. limita 3. &
hæc est verior opinio, quicquid
dicat Antonin. var. resol lib. 1. ref.
48. num. 3. & 9. Felin. in cap. cum
venissent nu. 7. de iud. & alijs apud
Bellett. tit. de exempt. Cleric. à Ha-
tit. secul. f. 1. num. 36. afferentes, 1
Episcopum in causa suæ ecclesiæ
non posse allegari suspectum.

8 Dico 4. quod Episcopus non
potest esse iudex, vbi agitur de
fructibus honorum mensē Episco-
palis: quia tunc agitur principa-
liter de proprio commodō per d:
tex. in d. cap. si Cleric. 11. q. 1. Alex.
conf. 79. nu. 2. vol. 1. Natt. conf. 174.
num. 7: lib. 1. Surd. cor. f. 50. nu. 11.
lib. 1. Barbos. d. par. 3. all. 54. n. 150.
vers. quando Episcop. nemo enim
potest esse actor, & iudex cap. cō-
querente de refit. spol. d. l. v. C. Nè
quis in sua caus. iud. verum cum
huiusmodi causæ spectent ad for-
um Ecclesiasticum, Vicarius E-
piscopi erit iudex competens, nisi
recusetur Riminal. sen. d. conf. 539.
9 num. 1. Surd. d. conf. 50. num. 16. si

S V M M A R I V M.

- 1 Regulariter à Vicario ad Ar-
chiepiscopum, seu superiore ap-
pellatur, limitatur num. 2. & 3.
4 A sententia Archidiaconi ad E-
piscopum appellatur.
5 An à decreto interloquitorio
Vicarij appellari possit ad Epi-
scopum.

C A P. XI.

Quo casu à sententia Vicar-
ij appellari debeat ad
Episcopum.

Regulariter à Vicario
non ad Episcopum,
sed ad Archiepisco-
pum, seu superiore
appellatur cap. 2. de consuet. in 6.
cap. Romana de appell. eod. lib. hoc
tamen intelligendum est, quando
Vicarius vti iudex ordinarius pro-
cedit: quia tunc facit vnum tribu-
nal, & consistorium cum Episco-
po Garc. de benef. par. 5. cap. 8. n. 28.
& alijs apud Barbos. de offic. & pot.
Episc. par. 3. all. 54. num. 45. censem-
tur autem Vicarius iudex ordina-
rius quoad illas causas, que iure
communi, & generali ei conce-
duntur; & ideo in alijs, que in
generali concessione non vniūt,
pnta beneficia conferre, & simili-
ta, si specialiter per Episcopum
Vicario concedantur, non ordi-
na-

sarius, sed delegatus censetur
Marant.par.4.dist.5.n.16.Sbrozz.
lib.3:q.2.num.20.& seq: Vnde in-
tali casu à Vicario ad Episcopum
appellatur, ut dicunt citati DD.
regula enim est, quod à delegate
sive ad unam causam tantum, sive
ad universitatem causarum appel-
latur ad delegatrem cap.dilecti filii
ly 3. ubi glos.in ver. post butusmo-
di appellationem ex. de Appell.Bart.
in l.1:S. ab eo in fin. ff. quis, &
quo appell.Sbrozz.d.q.2.n.15.

Hoc autem procedit, quando
huiusmodi cause separatim com-
mittuntur; secus si addatur in
litteris clausula generalis post ali-
quot specialium expressionem;
aut si committantur simul cum
ordinaria potestate Sbrozz. de
Vic. Episc. lib. 1. q. 67 num. 3. & lib.
2. q. 55 num. 37. & 39. & alij apud
Garc. de benef. par. 5. cap. 8. num. 41.
Barbos. par. 3. all. 54. num. 52.

4 Obserua tamen, quod licet Archidiaconus Episcopi Vicarius sit,
& ordinaria a lege ratione officij,
& dignitatis sibi tributa fruatur
iurisdictione, tamen quia non
eamdem, quam Episcopus, sed
inferiorem obtinet, ideo ab illius
sententia ad Episcopum appellata-
tur cap: Romana 1. ab Archidiacono
nis de Appell. in 6.

Queres, an à decreto interloquitorio Vicarij per viā recursus appellari possit ad Episc. affirmatiū respōdet Barb. do aff. & pot. Ep. p. 3. all. 54. n. 50. & seq. ubi citat Put. lib. 2. dec. 502. & alios: quia sicut Vicarius decretum interloquitorium mutare, siue emendare possit cap: cum cessante de appell. ita

etiam Episcopus, qui eamdem
cum Vicario iurisdictionem, &
auditorium habet d. cap. Romanis
vbi DD. cod. lit. in 6.

S U M M A R I V M

- 1 Quando iurisdictio absoluat cōceditur per illa verba, auctoritate apostolica, vel tamquam sedis Apostolica delegatus, tunc Episcopus delegatus censetur. & ab eo ad Papam appellatur.
 - 2 Quid si in concessione adiicitur particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tamquam Apostolica sedis delegatus.
 - 3 Et quid si Papa mandat Episcopo id, quod potestate ordinaria potest facere.
 - 4 Quando in concessione remouentur obstatu exemptionis, vel priuilegiorum, tunc ab Episcopo ad Metropolitanum appellatur.
 - 5 Similiter ad Metropolitanum appellatur, quando aliqua potestas à iure, sive Concilio specialiter Episcopo conceditur, sive pli citer tamen nulla adiecta clausula.

C A P. XII.

Ad quem appellandum sit
quando Episcopus pro-
cessit uti sedis apo-
stolicæ dele-
gatus.

gatus.
Ro faciliori intelligē-
tia distinguendi sunc
plures casus, de qui-
bus etiam egimus su-

pra lib. 4. cap. 9. §. 2. quorum pri-
mus est, quando iurisdictio abso-
lutè conceditur per illa verba,
auctoritate apostolica, seu tam-
quam sedis apostolice delegatus,
ut in pluribus decretis Concilij
Tridentini, & iuris communis. &
tunc Episcopus delegatus censem-
tar *Garc. de benef. par. 5. cap. 7. n. 48.*
& alij. Vnde ab eo ad Papam
appellatur *iuxta textum in cap. su-*
per 9: porro de off. deleg. cap. si duo
cod. tit. in 6. & post. Abb. in cap. ad
abolendam sub num. 15. de Hæret.
not. Quarant. in ver. Archiepiscopi
auctoritas n. 18. ver. similiter Ricc.
in Prax for. eccl. par. 2. ref. 449.

2. Secundus casus est, quando in
concessione adjicitur particula,
etiam, veluti cum dicitur, etiam
tamquam apostolicae sedis dele-
gatus: vel, etiam auctoritate no-
stra, ut in eodem Conc. sess. 6. de
ref. cap. 6. & sess. 22. de ref. cap. 10.
quo casu quia vtramq. potestate
habet, ordinariam scilicet, & de-
legatam iuxta naturam dictio-
nis, etiam, que vnum casum exprimit,
& aliud includit elem. 2. ubi glof.
ver. eccl. de Hæret. inspicendum
est, qua auctoritate procedat: si
enim constat, cum procedere au-
toritate ordinaria, ad Archiepi-
scopum appellatur *iuxta cap. 1. de*
off. ord. in 6. si vero non constat,
qua potestate procedat, ab eius
sententia indistinctè ad delegan-
tem appallandum est, quia in du-
bio censetur delegata potestate
procedere, ut dicunt DD. quos re-
ferunt, & sequitur Barbos. de offic.
& pot. Episc. p. 3. all. 92. n. 11. & seq.

3. Tertius casus est, quando Papa

mandat Episcopo id, quod po-
testate ordinaria potest facere:
& tunc non derogatur, quin ab
Episcopo ad sedē Metropolitanā
appellari possit, cum hoc
casu dicatur potius excitata Iu-
risdictio ordinaria cap. licet, ubi
Fel. & alij de off. ordin. Quarant.
loco cit. versitatem si Papa. quod in-
tellige, nisi in litteris Apostolicis
exprimatur, quod Episcopus in
huiusmodi causis auctoritate
apostolica procedat iuxta tex. in
cap. cum aliquibus de Rescript. in
6. Barbos. d. all. 92. num. 10. Ricc.
in Collect. dec. 413. par. 2.

4. Quartus casus est, quando in
concessione soli remouentur
obstacula exemptionum, aut pri-
uilegiorum, veluti si dicatur non
obstatibus priuilegijs, vel exem-
ptionibus, ut in sess. 5. de ref. c. 2.
in fin. vers. questores, & sess. 7. c. 5.
& 7. & in clem. 1. de testam. & in
alii clem. 1. de Sepult. & hoc etiā
casu sola potestas ordinaria resti-
tuta censetur, ut ex d. cap. cum
aliquis vers. si vero, colligit Bar-
bos. d. all. 92. num. 15. & tunc ad
Metropolitanum quoque appellatur
iuxta cit. cap. licet de off. ord.
& cap. Romana cod. tit. in 6.

Quintus casus est, quando ali-
qua potestas Episcopis à Iure, seu
Concilio specialiter concedes-
tur, simpliciter tamen nulla
adiecta clausula, ut in sess. 24. de
ref. cap. 6. & tunc si non personæ,
sed muneri, seu dignitati per-
petuò datur, licet specialiter
detur, ordinaria dicitur com-
petens iure speciali ordinario
glos. 1. in cap. ult. de off. ord. Garc.
par.

par. 5. cap. 7. num. 41. & 48. & alijs
apud Barbos. d. all. 92. num. 16. &
tunc etiam ad Metropolitanum.
appellatur iuxta d. cap. licet & c.
Romana, & d. Quarant. loco citato
vers. similiter.

S V M M A R I V M .

- 1 Numerantur personæ, quæ secundum ius ciuile non tenentur nisi in quantum facere possunt.
- 2 Tales, qui fruuntur dicto beneficio, carcerari nequeunt.
- 3 Alimenta ad quam summam taxari debeant.
- 4 Ab hismodi taxatione non datur appellatio.
- 5 Pendente lite, an debitor sit admittendus ad dictum beneficium, a carcerari possit.
- 6 De iure canonico hoc beneficium conceditur clericis etiam in minoribus ordinibus constitutis.
- 7 An Clerici in minoribus, ut gaudent praedicto priuilegio, habere debeant requisita Concilij Tridentini. *ff. 23. de ref. cap. 6.*
- 8 An gaudent praedicto beneficio, si se in forma camera obligauerint, vel iurauerint.
- 9 An eodem beneficio inuentur clerici excommunicati.
- 10 In quibus casibus clerici praedicto beneficio priuidentur.
- 11 Clericus renunciare non potest huiusmodi priuilegio.
- 12 Item nec Paren, nec Patronus, nec Sacer, nec Maritus. *Turamentum non obligat contra bonos mores, ibidem.*
- 13 An donans huiusmodi priuile-

- 14 Frater renunciare potest dicto beneficio.
- 15 Item filius beneficio *l. 2. ff. & C.* quod cum eo.
- 16 Socius, ac miles praedicto beneficio etiam tacite possunt renunciare.

C A P. XIII.

De Personis, quæ non tenentur nisi in quantum facere possunt.

Ico 1. quod secundum ius ciuile hoc priuilegio gaudent qui pro socio conueniuntur. *l. sunt qui ff. de Re iud. & sed & si quis Inst. de Action.*

Secundò Parentes utriusque sexus, ut in citatis iuribus.

Tertiò Patronus, ac Patrona. *l. Patronus ff. de re iud.*

Quartò Maritus d. l. Patronus, ac l. maritum ff. sol. matr. & eius heredes, hoc est communes filii ex eodem matrimonio suscepiti, non autem heredes extranei d. l. maritum. *l. quia tale, ubi Bart. n. 3. ff. sol. matr. idem Bart. in l. verum nu. 5. ff. pro soc. nisi forte maritus conueniatur ab extraneo dotate: quia tunc non gaudet hoc priuilegio, ut decisum refert Ricc. in Collect. decif. 227. par. 1.*

Eodem beneficio gaudet vxor l. non tantum ff. de re iud.

Quintò Sacer iuxta l. sicut alii etiam & l. seq. ff. cod. tit. de re iud.

Sextò is, qui ex causa sue donationis conueniatur l. inter eos ff.

Fff 2 de

dere iud. d. & sed & si quis idem dicendum est in dotante etiam extraneo : huiusmodi enim dotatio respicit solum fauorem recipientis , & non dantis ; & ideo censetur mera liberalitas l. si ex-
tranens ff. de Iur. dot. Ricc. in Collect. dec. 227. par. 1. Giurb. decif. 45. num. 11.

Septimō , Miles , qui sub armata militia stipendia meruerit l. item miles ff. dere iud.

Octauo frater eodem beneficio vtitur aduersus fratrem , quia alter alterum alere tenetur , si egat ; & ideo potest se tueri ea exceptione , dolo facis , quia petis quod statim restitutus es l. as. in d. & sed & si quis numer. 4. Thomat. dec. 85. n. 41. & alij apud Giurb. decif. 45. num. 14. idem de Sorore dicit Ricc. in Collect. dec. 227. par. 1. quamvis contrarium teneat glos. in l. verum ver fraternitatis , & ibi Bart. num. 3. ff. pro Soc.

Nonò eadem ratione hoc beneficio vtitur filius etiam emancipatus aduersus Patrem l. as. in d. & sed & si quis num. 3. immo etiam aduersus extraneos filius-
fam. hoc priuilegio gaudet , siue cum illis contrarerit cum Patris voluntate , aut sine si ad hereditate Patris se abstineat iuxta l. 2. ubi Doctores comm. ff. et C. quod cum eo Vrsill. ad Afflict. dec. 308. n. 20. Franc. dec. 70. & 181. & 221. Paris. conf. 94. num. 12. & 43. lib. 1. Giurb. dec. 42. num. 1. & alij apud Gratian. discept. 799. num. 6. non haberet tamen hoc priuilegium in bonis castrenisibus , vel

quasi , que habebat tempore cōtractus , quorum contemplatione creditores contraxerunt , ut decisum refert Ricc. in Collect. dec. 231. par. 1.

Ex quo fit , ut tales , qui huiusmodi fruuntur beneficio , carcerari nequeant Ang. in d. & sed & si quis nu. 1. Inst. de Action. Themat. d. decif. 85. nu. 42. sed sequentur fructus relicta eis congrua portione Genuens. in Prax. Archiep. cap. 3. num. 16. Vulp. in Prax. iudic. cap. 41. nu. 13: & seq. congrua autem portio ea dicitur , qua commode , & honeste vivere possint attenta qualitate personæ , & reddituum arbitrio Iudicis Genuens. d. cap. 3. post n. 20 Vulp. ubi supra Bellett. tit. de cleric. debit d. 1. num. 11. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 422. vbi etiam dicit , quod regulariter hec alimenta sunt taxanda ad quartam partem redditum eius rei , de qua agitur , vel ad summam ducatorum 24. nisi aliud personæ qualitas expolcat ; non enim attenditur proprietas rerum , nec quantum ex venditione rerum redigeretur glos. in d. & sed & si quis ver. potest Giurb. dec. 45. n. 1. l. as. ubi supra num. 11. vbi dicit , quod in hoc habenda est ratio fructuum patrimonij , non autem valoris iusta ius alimentorum , ibi , ut non oniuersum redditum patrimonij in alimenta decernat ff. ubi pup. edac. deb. nec datur ab huiusmodi taxatione appellatio quoad effectum suspensiū Grat. discept. 726. num. 17. & alij communiter.

3 Ad.

- 3 Adde, quod etiam pendente iudicio, ac lite, an debitor sit admittendus ad dictum beneficium, regulariter carcerari non debet: quia si carceretur, & postea contaret, eum esse admittendum, grauaretur grauamine irreparabili Barbos. in cap. Odoardus nu. 3. de solut. Vulp. in Prax. iudic. cap. 41. num. 14. Gratia. dif. 222. num. 41.
- 6 Dico 2. quod de iure canonico hoc beneficium conceditur etiā clericis, qui dicuntur milites coelestis militiae, ut in d. cap. Odoardus, dummodū pauperes sint, ut ibi notant Doctores communiter paupertas verò probatur ex communi reputatione, vel si clericus habeat redditus non excedentes scuta 25. Genuens. d. cap. 3. nu. 19. Seraphin. des. 33. & 173. quem refert Ricc. in Collect. dec. 1750. & in ea probanda non est scrupulosè agendum, sed urbane, ut dicit Barbos. in d. ip. Odoardus n. 3. Hoc autem priuilegium Doctores extendunt etiam ad clericos in minoribus ordinibus constitutos, aut prima tonsura initiatos, etiamsi in eis non concurrat requisita Concilij sess. 23. de ref. cap. 6. quia Concilium desiderat hęc requisita quoad fori priuilegium; & ideo non debet extendi de uno casu ad alium, ut dicit Nouar. apud Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4. ref. 237. Bellett. tit. de Cleric. debit. §. 1. num. 5. & ita in his terminis censuit Sac. Cong. apud Farinac. dec. 147. par. 4: Divers. quicquid dicit Cœsar. var. lib. 2. cap. 1: numer. 9. & alij apud
- 8 Parbos. loco cit. nu. 8. quod procedit, etiamsi se se in forma cameræ obligauerint Cœsar. lib. 2. var. cap. 1. nu. 9. vers. quoties vero Galles. de oblig. camer. q. 19. numer. 1. Genuens. cap. 3. numer. 13. & alij, quos refert, & sequitur Ricc. in Prax. ut supra par. 1. ref. 264. vbi dicit, ita in praxi seruari, quorum opinio mihi videtur verior, non enim video, cur in hoc calu Clerici gaudere non debeant huiusmodi beneficio inducto in fauorem totius ordinis clericalis, quicquid in contrarium dicat Bellett. d. tit. de Cleric. debit. §. 2. numer. 7. Barbos. in d. cap. Odoardus nu. 23. & alij apud Gratian. discept. 799. num. 20. idemque dicendum, si agatur vigore instrumenti iurati, nam tunc etiam admittuntur ad hoc beneficium Bellett. d. §. 1. n. 2. Cœsar. loco cit. Genuens. d. cap. 3: num. 13. vbi dicit, ita seruari in Curia Archiep. Neap. contra Ricc. in Prax. for. eccl. par. 1. ref. 267. & alios apud Vulp. in Prax. iud. cap. 20. num. 14. vbi subdit, quod si Clericus in tali casu se constituant in carceribus, & deinde petat solutionem à fūramento, potest obtenta solutione instare pro beneficio d. cap. Odoardus.
- 9 An vero hoc priuilegio gaudeant Clerici excōmunicati affirmatiue responder Ricc. in Prax. par. 1. ref. 263. Barbos. in d. cap. Odoardus num. 18.
- 10 Hęc autem conclusio à nonnullis Doctoribus limitatur in Clerico debitore pensionis: tunc enim non iunatur exceptione d. cap. sed potius debet dimitte-

re

re beneficium; et quum enim non est, quod retineat beneficium, & pensionem non soluat, ut post Brun. dicit Genuens. d. cap. 3. nu. 10. quod intellige, si pensionis impositioni personaliter consenserit cum obligatione camer. & iuramento; secus si consensus per alium est præstitus secundum Gom. in compen. Vtriusq. signature verius fin. vers. tamen ad hoc Gratian. discept. 222. num. 50: Barbos. in d. cap. odoardus nu. 6. mihi vero semper placuit sententia Couar. d. lib. 2. var. cap. 1. num. 9. vers. quoties vero, vbi indistinctè tenet, quod si talis clericus in opia grauerit, potest vti dicto priuilegio, quamuis lite pédente solutio pensionis non cesset, cuius opinionē approbauit signatura Papæ, ut refertur in Prax. Archiep. Cur. Neap. cap. 3. in addit. vers. contrarium.

Limitatur 2. in Clerico, qui negauit debitum iuxta glos. & DD. in d. cap. odoardus num. 6. quod intellige, quando dolo, & culpa negauit; secus si ex iusta causa, ut dicit Afflct. decis. 379. & ibidem Vrfill. num. 3. immo etiā à principio debitum negauerit, si deinde debitum agnoscat, vel ante vel post sententiam, adhuc gaudebit dicto beneficio Genuens. d. cap. 3. num. 5. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 1. resol. 258. & in Collect. decis. 1750. quod procedit, etiam si debitum fateatur post tres consores Genuens. d. cap. 3. num. 13. ubi citat Put. decis. 56: Ricc. in Prax. par. 1. resol. 366. Bellett. loco citi. f. 1. n. 2. Barbos. ubi supra nu. 16. Couar. var. d. lib. 2. cap. 1. num. 9: vers. quo-

ties vero, contra Gom. in compend: utriusq. signat: versus fin:

Limitatur 3. in clericō conueniente actione reali: quia tunc non iuuatur dicto beneficio Vulp: in Prax. iudic. cap. 41. num. 14: & alij apud Barbos. in d. cap. odoardus n. 20: quemadmodum nec maritus gaudet huiusmodi priuilegio in tali casu, ut dicit Bart: in l. maritum num. 1. ff. sol. m. atr: Genuens. loco citato numero 9.

Limitatur 4. quando Creditor esset pauperior clericō, tūc enim Clericus non gaudet dicto beneficio Bellett. d. tit. de Cleric. debit. f. 2. num. 11. & seq. & alij apud Barbos. in d. cap. odoardus num. 7. quemadmodum si nec Maritus, nec vxor habeant unde vivant, maritus non gaudet priuilegio, ut nō possit conueniri ultra quam facere possit: quia in tali casu æquius est, mulierem præferri, quæ repetit suum, quam virum lucrari Bart. in d. l. maritum nu. 4: Causal. can. decis. 30. num. 33: & seq: par. 1. Greg. dec. 473. num. 13. quod tamē non procedit in filiosam. qui pro gestis, dum erat sub patria potestate, non potest conueniri, postquam est effectus sui iuris, nisi in quantum facere potest, etiam si creditor sit pauperior secundum Bald. in l. 2. num. 5: C. quod cum eo Paris. cons. 94: n. 50. lib. 1. Giurb. decis. 42. num. 2: & alios apud Gratian. discept. 799. nn. 7. & 8. vbi dicit, quod hoc est in filio propter mutationem status: tunc enim videtur quodammodo nouus homo, ut not. Bart: in Rubr. ff. quod cum eo.

Li-

Limitatur 5. quando clericus est suspectus de fuga : tunc enim carcerari poterit, immo ab ipso creditore capi potest, si aufugiat cum bonis, dummodo proprio iudici statim presentetur *Couar. d.lib.2.cap.1.num.9. Bellett.d.9.2. num.8. Gratian. discept. 222.n.49. & communem dicit Genuens. d.3.num.16.*

Limitatur 6. si clericus esset per iuris *Gom. in Compend. Vtriusq. signat. versus finem Bellett. de Cleric d:bit.d.9:2 num. 10. Genuens. ubi supra num. 16. vbi dicit, quod ad fundandum periurium sufficit probare, quod tempus soluendi est elapsum: sed hoc procedere potest, quando clericus esset in dolo, ut notat *Vrsill. ad Afflict. dec. 308. num. 20. Barbos. loco cit. n. 10. Gratian. discept. 222. n. 49.* quia dolus nemini debet patrocinari *Ietiam 9.1. ff. sol. matr. unde prædictum beneficium clericu denegetur, si in fraudem creditorum bona consumperit, vel pendente iudicio bona in extraneos aliena nerit, vel si fuisset tutor, aut Curator, & malam rationem reddidisset de administratis, vel hereditatem adierit non consecuto inuentario, vel si clericatum suscepit, postquam fuit condemnatus ad debiti solutionem, ut resoluunt Doctores, quos refert, & sequitur Genuens. d. cap. 3. num. 6. & seq. Barbos. ubi supra à nu. 10. Bellett. d. 9. 2. num. 4. & seq. Rot. dec. 841. par. 3. diuersi idemque dicendum, si clericus conueniatur ratione depositi penes se facti secundum Gar. de Graff. eff. 7. num. 58. et**

alios apud Barbos. loco cit. num. 13. secus esset, si absit dolus, & clericus propter paupertatem iuramentū obseruare non possit quia cum hoc casu excusat a pena periurij, ut decisum refert Ricc. in collect. dec. 2239. par. 6. & quia non est, ut prædicto beneficio priuetur *Couar. var. lib. 2. d. cap. 1. vers. 308 num. 21.*

Limitatur 7. in clero, qui in ludo, velluxuriosè vivendo bona sua consumpsit *Belle. d. 9. 2. n. 6. vbi citat Bald. in l. 1. C. qui bon. ced. poss. Ferrett. conf. 144.*

Limitatur 8. in clero exercente illicitam negotiationem *Barbos. in d. cap. odoardus nu. 18. Genuens. d. cap. 3. num. 12.*

Limitatur 9. quando clericus conuenit pro debito descendente ex delicto *Abb. in cap. veniens. n. 4. de transact. & alijs apud Bellett. ubi supra 9. 1. num. 9. quod intellige, quando pena pecunaria est applicanda fisco ad vindictam publicam: tunc enim si non habet in ære, debet luere in corpore iuxta l. fin. ff. de in ius voc. cap. fine litibus de dol. & contum. secus si pecunia soluenda sit parti ratione interesse: quia tunc clericus iuuatur dicto beneficio Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 263. Genuens. d. cap. 3. num. 7. vbi citat Io: Andr. & Abb. in d. cap. odoardus Menoch. de Arbitr. cas. 447.*

11 Quares, an clericus renunciare possit beneficio dict. cap. odoardus? Resp. negatiuè, quia huiusmodi beneficium concessum fuit in favorem totius ordinis cle-

ricalis, nè cogatur clericus cum dedecore mendicare; & ideo neque cum iuramento huic priuilegio renunciare potest arg. cap. si. diligentि de for. compet. Genuens. d. cap. 3. num. 4. Bellett. tit. de cleric. de bit. §. 1. num. 32. Ceuall. commun. con. comm. q. 71. nu. 11. Cost. de Remed. subsid. remed. 29. nu. 8. & alijs apud Barbos. in d. ep. Odoardus numero 24.

12 Ità etiam nec Parens, nec Pátronus potest cum iuramento renunciare beneficio, nè teneatur ultra, quam facere potest L. illa. S. eleganter, ubi Bart. nu. 5. ff. sol. mair: Rota in Recanaten, separatio nisthori 16. Februarij 1625. coram Pirouano. idem de socero, ac marito dicit Giurb. decis. 45. num. 13. Ricc. in collect. decis. 227. par. 1. ubi citat Vincent. de Franch. decis. 164: quod rationi maximè consentaneum ex ratione reuerentie hisce personis debite: iuramentū enim non obligat contra bonos mores sicut nec quæcumque alia conuētio, ut in d. S. eleganter ubi Bart; num: 5:

13 Idem puto in donante, cui pinguus succurrentum est, quam alijs, qui verum debitum persoluere tenentur, nè ex liberalitate sua inops factus periclitetur l. ex heredatum, & l. seq. ff. de re iud: & notat Ias. in d. S. sed & si quis n. 7.

14 Secus dicendum est in alijs personis, in quibus hę rationes non militant, & ideo si frater ad fauorem alterius fratris, seu sororis huic priuilegio renunciauerit, renunciatio tenet Giurb. deo. 45. num. 13. & 14. quemadmodum

15 iuxta communem Doctorum sententiam filius renunciare potest beneficio l. 2. ff: & C. quod cum eo. quod est simile: requiritur tamen expressa renunciatio ita, vt non sufficeret generalis Vinc. de Franch. decis. 181. quem refert Ricc. in collect. decis. 231. Vrsill. ad Affiliat. dec. 308. num. 21. Giurb. decis. 45. n. 14. & seq. vbi etiam dicit, quod renunciato uno ex dictis beneficijs alterum non censemur sublatum.

16 Et hoc multo magis procedit in milite, ac socio, qui etiam tacite possanthuic priuilegio renuntiare, quia huiusmodi pactum nō est contra bonos mores: & ideo si se obligauerint in forma Cameræ, exequitio obligationis non retardatur Bart. in d. S. eleganter n. 1. Rot. in d. Recanaten. separationis thori coram Pirouano.

S V M M A R I V M.

1 Quando Beneficiatus successor teneatur stare locationi factae per predecessorem,

2 Potest successor de novo exigere à Conductore pensionem predecessori anticipate solutam, sed conductor habet recursum contra heredes locatoris, limitatur num. 3.

4 Successor tenetur stare locationis factae per predecessorem, si inchoatus effet annus, vel laborenum.

5 Successor recipiens pensionem vbi detur consentire locationi:

6 Si Beneficiatus devedat ante impletum tempus locationis, neque eius hę gredes, neque fidesuſſores

16-

7 tenentur de evictione, secus si
beneficium renuncianuerit. cit
Quicquid à prædecessore in mor-
tis articulo facta conductori bo-
norum ecclœsiæ non præjudicat
successori.

C A P. XIV.

An Beneficiatus successor te-
neatur stare locationi factæ
per Prædecessorem.

8 Omnis resolutio
est, quod si locatio
fiat nomine ecclœsiæ
in rebus ad ipsam ec-
clesiam, non autem
ad Prelatum pertinentibus, Bene-
ficiatus successor tenetur stare lo-
cationi, dummodo contractus té-
dat in commodum, seu utilitatem
ecclœsiæ, glos. in cap. fin. ne Prelat.
vio. suas Quarant. in ver. alienatio
verum ecclœsiæ nu. 19: vers. amplia
idem Genuens. in Prax. Archiep. c.
97. Bonac. de contract. disp. 3. q. 7.
pun. vlt. num. 10. Rot. dec. 805. par. 1.
Divers. si verò beneficiatus loca-
uerit rem, cuius redditus ad ipsum,
non autem ad ecclœsiæ pertinet,
tunc successor ad id non obliga-
tur, ut dicunt DD. citati, & alij
communiter. quod procedit etiā si
conductor anticipatè soluisset af-
fictum: adhuc enim non tenetur
successor stare locationi Genuens.
loco cit. num. 2: immo poterit suc-
cessor de nouo exigere à Condu-
ctore pensionem prædecessori antici-
patè solutam Barbo. de off. &
pot. Episc. par. 3: all. 94: num. 5. Bona-
c. in loco citato vers. tertio, & alij

apud Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4:
resol. 369. quia huiusmodi locatio-
nes, quæ anticipatis solutionibus
sunt, nullatenus in præjudicium
successorum validè intelliguntur
ex Conc. Trid. sess. 25. de ref. cap. 11.
habebit tamen conductor recur-
sum cōtra hæredes locatoris l. pro
hæreditarijs C. de hæred. act. Qua-
rant. loco cit. num. 19. in si. hoc ta-
men limitat Ricc. loco cit. ito, quan-
do solutio anticipata verè conuer-
sa fuerit in utilitatem ecclœsiæ, pū-
ta si ecclœsia rueret, nisi pecunia
pro reparatione inueniretur: hoc
enim casu non videtur tractari de
præjudicio successoris, quia tunc
etiam successor teneretur ad de-
bita ob hanc causam contracta, ut
constat ex cap. 1. de solut.

9 Adde, quod: neque conductor
in tali casu tenetur perseverare
in conductione si noluerit, ut ser-
uetur æqualitas l. qui fundūff locat.
Quarant. in ver. alienatio num. 19.
ver. amplia idem, & alij apud Bar-
bos. loco cit. num. 15.

10 Verum si inchoatus esset annus,
vel laborerium, & res non esset
amplius integra, tunc pro anno
incipito successor in beneficio te-
netur stare locationi: quemadmo-
dum nec conductor pro eodem
anno ab ea potest recedere Ca-
ualcan. dec. 44. nu. 23 Ricc. in Prax.
ut supra par. 1. resol. 108 Quarant:
vbi supra Bonac. de contract. d. disp.
3. q. 7. pun. vlt. num. 10. & alij, ob-
serua tamen, quod conductor non
tenetur perseverare cum eisdem
pactis initis cum prædecessore,
sed tamquam colonus partiarius
fructus anni cœpti diuidet cum

Ggg sue-

successore Canalcan.d. decis. 44. n.
33. & alij apud Ricc. d. ref. 108.

3 Idem dicendum, si successor
recepit pensionem: quia tunc
videtur consentire locationi pro
eo anno, pro quo illam recepit
Surd: decis. 33: & 264: & 265: Put:
decis. 180: par. 1 & alij, q. os refert,
& sequitur Barbo: dial: 94. n: 8.

4 Observant etiam DD. quod si
Beneficiatus decebat ante imple-
tum tempus locationis, neque
eius heredes, neque fideiussores
villo modo tenentur de cuiuslo-
cione, neque coductor aduersus eos
villam actionem habet in casu, quo
successor nolit stare locationi, Gu-
tier. Canon. lib. 1. cap. 36. n. 23. &
alij apud Barbo: dial. 94. num. 11.
intelligitur enim ea locatio sub
conditione, si ipse Beneficiatus vi-
xerit, & ut esse eum habeat, dum
ipse ius habuerit percipiendi fru-
tus beneficij, ut post Couar. d. Ge-
nuen. d. cap. 97. num. 1. secus esset,
si Rector ex causa renunciationis,
vel permutationis, vel ex alia
causa liberè dimittat suum benefi-
cium: quia tunc ipse, sive ha-
redes, & fideiussores tenentur de-
cuiusloco, cum propter factum,
voluntarium conductor non pos-
sit in tali casu frui re conducta in-
tra tempus in locatione prefixum
d. qui fundum ff. locat. Barbo: vbi
supra numero 12.

7 Quæres an quietatio à præde-
cessore in mortis articulo facia.
Conductor bonorum ecclesiæ
præiudicet successori? negatiæ
respondet Ricc. in Præfor. eccl. f.
par. 4 ref. 370. Afficit. dec. 168. quia
huiusmodi quietatio habetur pro

suspecta ob præiudicium successo-
ris; & ideo etiam confessio debitæ
facta in n. orte non nocet heredi,
vbi non est iurata l. rationes, &
autb. quod obtinet C. de Probat.

S V M M A R I V M.

- 1 Legatum relictum alicui sub no-
mine proprio censetur relictum
contemplatione personæ, relictum
vero sub nomine appellatio di-
gnitatis censetur relictum intuitu
ecclesiæ.
- 2 Quid si sub utroque nomine pro-
prio scilicet, & appellatio re-
linquatur.
- 3 Ex conjecturis colligitur, quan-
do legatum censeatur relictum
ecclesiæ, vel rectori:
- 4 An legatum relictum Canonicis
censeatur relictum intuitu eccle-
sia, vel personarum.
- 5 De qua ecclesia intelligatur lega-
tum similiiter ecclesiæ relictum:
- 6 Si ecclesia, cui relinquitur, non
reperiatur in Dioceesi, legatum
debetur ecclesiæ cathedrali, nisi
alter constet de mentis disponen-
tis:
- 7 Si in loco ipsius testatoris plures
sint ecclesia eius nominis, quod
testator expressit, legatum cen-
setur relictum pauperiori.
- 8 Cuicunque debatur legatum relictum
Capellæ existenti in aliqua ecclie-
sia.

CAP XV.

C A P. XV.

Quando censeatur legatum
relictum intuitu eccl-
esiae, vel contem-
platione per-
sonæ.

1. Egula est, quod lega-
tum relictum alicui sub
nomine proprio
censemur relictum cō-
templatione personæ: quemad-
modum si relinquatur alicui sub
nomine appellatiuo dignitatis cē-
setur relictum intuitu ecclesiae; &
ideò transit in successorem arg. l.
nonnumquam ff. ad Trebelli si hæ-
redes 127 ff. de leg. l. & est commu-
nis Doctorum sententia. si vero
sub utroque nomine, proprio sci-
lacet, & appellatiuo relinquatur,
inspicitur quod p̄cedit iuxta l. si
communis seruus 37. ubi Bart. ff.
de Stipul. seruor.
2. Sed hæc regula procedit in du-
bio: & ideò aliter dicendum est,
quando ex coniecturis contrariū
constat Barboſ. de offic. & pot. Epi-
scop. par. 3. all. 116. num. 5. Vnde si
legatum sit expressa aliqua causa,
qua respiciat fauorem animæ, vel
ecclesiae, non rectori, sed eidem
ecclesiae legatum debetur, etiam si
nomē rectoris expressum sit Ricc.
in Prax. for. eccl. par. 3. resol. 342.
Barboſ. loco citato num. 9. & alij cō-
muniter. idem dicendum est, si
legatum relictum fuerit ab extra-
neo cap. requiſiti de testam. c. Pon-
tifices 12:q.3. vel si quis legauit ca-

licem, patenam, vel quid simile:
quia tunc etiam ex qualitate rei
legatę arguitur, quod legatum
relictum ecclesiae intelligatur Mā-
tic. de Coniect. vol. lib. 8. tit. 6.
numero 19.

Ita etiam si legatum relictum
fuerit a coniuncto, vel affine in-
tra quartum consanguinitatis,
vel affinitatis gradum, p̄sumi-
tur relictum contemplatione per-
sonæ, non ecclesiae d. cap. requiſiti
& ibi gloſ. ver. a propinquuo Bart.
in leſuibus num. 2 ff. de Reb. dub.
Barboſ. d. all. 116. num. 16. Graff. p.
1. decif. lib. 2. cap. 100. nu. 37. etiam
si non sit expressum nisi nomen,
appellatiuum dignitatis, quod eo
casu censemur appositum ad de-
monstrationem personæ Alciat. in
reg. 1. p̄ſumpt. 28. num. 1. & quod
dicitur de coniuncto, & affine
habet etiam locum in amico Al-
ciat. ibidem num. 2. quod intellige
de magna, & stricta amicitia gloſ.
in d. cap. requiſiti ver. p̄ſumitur
de Testam. Graff. loco cit. num. 36.
Mantic. ubi ſupra tit. 6. nu. 18. ubi
dicit, hanc ſententiam ab omnibus
effe receptam; idemque dicendum,
si Rector est benemeritus, licet
non sit consanguineus Ricc. in
Prax. for. eccl. par. 3. ref. 342. Man-
tic. ibidem num. 19. debet tamen
Rector probare, se esse conſan-
guineum, vel amicum, aut bene-
meritum, ut poſt gloſ. in ſ. inter-
dicimus in Auth. de eccl. tit. dicit
idem Alciat. loco cit. num. 5.

4. Sed quæres, an legatum reli-
ctum Canonici alicuius ecclesiae
censeatur relictum intuitu eccl-
esiae, vel personarum? Bart. in d.

Ggg 2 l.

*Iciusibus num. 3. affert, relictum
videri contemplatione ecclesie :
sed contraria sententia crebrior
est, quod intuitu personarum, non
ecclesie relictum censeatur, mo-
dò non habeant administrationem,
sive præbendas distinctas : tunc
enim ipsis Canonicis, non eccle-
sie acquiritur, etiamsi relinquat-
ur ab extraneo Genus in Prax.
Archiep. cap. 57. num. 6. & hanc esse
moris communem testatur Man-
tic. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 6. nu-
m. 21. & seq. Vtius. relat. in Syntag.
opin. commun. tit. de legat. c. 9. vers.
in contrarium. & tunc diuidi non
debet equaliter inter Canonicos
sed eo modo ; quo reliqua bona
ipius Capitali distribuantur ita,
ut plus vni Canonico, quam alte-
ri tribuatur secundum statuta, &
consuetudinem ecclesie : quia ce-
satur relictum collegio, seu Capi-
tulo, non autem singulis personis
secundum veriorem sententiā, quā
tenet Mantic. d. lib. 8. tit. 6. num. 24.
Genus in Prax. Archiep. c. 57. n. 13.
Sed hæc intellige, dummodò
ex coniecturis contrarium non
probetur Bellett. Disquis. cleric. tit.
de bono cleric. §. 3. n. 45. & alij co-
muniter : quia si legatum relin-
quatur Capitulo, aut canonicis,
qui administrationem habeant, aut
exprimatur causa, que respiciat
ecclesiam, & non Canonicos, tunc
intuitu ecclesie legatum relictum
videtur Bart. in Lpater. filium §.
Tusculanus in fin. ff. de leg. 3. Man-
tic. d. lib. 8. tit. 6. num. 23. Vnde lega-
tum factum Capitulo cum one-
re erigendi Capellianas, vel cele-
brandi anniversariorum pro ipso te-*

statore non est diuidendum inter
Canonicos, sed debet conuerti
in bona stabilia, seu in annos cœ-
sus, & sic debet seruari pro futu-
ris Canonicis Nau. conf. 8. de Reb.
Eccles. non alien. Ricc. in Prax. for.
eccles. par. 1. ref. 359.

Quæres 2. de qua ecclesia intel-
ligatur legatum simpliciter eccle-
sie relictum ? Resp. quod intelligi
debet de ecclesia eius loci, in
quo testator domiciliū habuerit
§. si quis in nomine magni Dei in
Auth. de eccl. cit. videtur enim te-
stator sensisse de illa ecclesia, in
qua consuevit audire divina, &
ecclesiastica recipere sacramenta
cap. cum quis de senect. in 6. & hæc
esse communem Doctorum senten-
tiam dicit Mantic. de coniectur. vlt.
volunt. lib. 8. tit. 6. nu. 4. & prob-
batur etiam ex l. que conditio §. 1.
ff. de condit. & demonstr.

Si vero testator duo habebat do-
micia, aut duas Parochias, le-
gatam inter utramque diuidetur,
ut in d. cap. cum quis de sepulcr. in 6.
nisi ex coniecturis aliud colligatur,
videlicet si unam magis, quam
alteram diligebat, aut si in una
magis, quam in altera versari con-
suevit, aut si in altera elegit sibi
sepulturam, ut d. Mantic. d. lib. 8.
tit. 6. num. 14.

6 Sed si ecclesia, cui relinquitur
non reperiatur in Diœcesi, tunc
debetur ecclesie cathedrali, nisi
aliter constet de mente disponen-
tis: quia ecclesia Cathedralis di-
citur esse Parochia totius Ciuita-
tis, & Diœcesis Lp. alleg. 87. &
alij apud Bellett. loco cit. d. §. 3. nu.
42. & 43.

7 Si

- 7 Si verò in loco ipsius testatoris plures sint ecclesie eius nominis, quod testator expressit, legatum censetur relictum pauperiori d. *S. si quis in nomine in Antb. de eccl. sit. Genuens. d. cap. 57. nū. 14. & 15.* & si ecclesiae sint pares in paupertate, communis est opinio, ut tribuatur Episcopo, qui distribuat, vel eligat, dummodo pro altera Ecclesia coniecturæ, & presumptiones supradictæ non concurrant: tunc enim legatum applicari debet illi ecclesiaz, quā testator magis diligebat, aut in qua magis versari consuevit, vel ubi sibi elegit sepulturam *Mant. d. lib. 8. tit. 6. num. 6.* ubi etiam addit, quod si testator iussit certo die, & singulis annis in perpetuum celebrari aliquas missas, & ob id aliquid legauit, & non expressit, in qua Ecclesia, intelligitur de ea, in qua est sepultus.
- 8 Quæres 3. cui debeatur legatum relictum Capella existenti in aliqua ecclesia? Resp. quod regulariter Parochio debetur, etiā si in ea Capella sit aliqua Cofraternitas crecta, nisi ex coniecturis aliud appareat *Belle. tit. de bon. Cleric. 9. 3. num. 40. & seq. ubi citat Felin. in cap. dilectus n. 3. de offic. ordin. Duran. de Arte testan. tit. 6. caus. 7. Genuens. in Prax. Archiep. cap. 57. num. 4. Mantic. de Coniect. ultim. vol. lib. 8. tit. 6. nū. 16.*
- 14 Quando emphiteusis non finitur per obitum illius, qui legat, vallet legatum quoad estimationem.
- 15 An emphiteusis transeat in monasterium, si emphiteota ingrediatur religionem:
- 16 Emphiteusis ecclesie de sui natura non transitt ad extraneos.
- 17 Declaratur, quando pro canone soluitur res minima, secus se est notabilis summa.
- 18 An Emphiteusis priuatis transeat ad ecclesiam.
- 19 Quid si in Inuestitura ad sit patrum, quod non possit fieri alienatio
- 2 Persona potentes quæ dicantur.
- 3 Emphiteusis ecclesie non potest alienari in aliam ecclesiam.
- 4 Ecclesia Domina directi potest cogere aliam ecclesiam ad vendendam rem emphiteoticam priuato infra annum.
- 5 Quid in reliquo facto in opus pietatis perpetuum.
- 6 Quot temporis spatio hoc ius contra ecclesiam prescribatur.
- 7 Quindennia de iure non debentur.
- 8 Si stat patrum expressum, ne fieri possit alienatio in personam potentem, ecclesia non est capax emphiteusis etiam ad effectum vendendi.
- 9 An valeat legatum emphiteusis, quæ post mortem ipsius disponentis finitur.
- 10 Quid si bona erant devoluta ob non solutum canonem.
- 11 An declaratio caducitatis, que non fuit facta in vita defuneti, possit fieri post eius mortem contra successorem, & nū. 12. & 13.

- natio in personas potentes.
- 20 An talis emphyteusis reuerti pos sit ad Dominum ob canonem non solutum.
- 21 Quid, si emphiteusis concessa fuerit Clerico in sacris consti tuto.
- 22 Ecclesia seu Monasterium loco sibi habetur.
- 23 An contractus presumatur cen suarius, vel emphiteoticus.
- 24 Quid, si in contractu appositum sit pactum caducitatis.
- 25 An incurritur ceducitas ob non solutionem canonis pendente discussione, an contractus sit censualis.
- 26 Quo casu contractus censeatur emphiteoticus, & num. 27. & 28.
- 29 Minor probatio admittitur ad probandum dominium ad effe ctum cogendi ad vendendum infra annum priuato.

C A P. XVI.

An Ecclesia succedere possit in bonis emphiteoticis alterius Ecclesie.

DE Iure etiam in casibus, in quibus licita est alia natio irrevisto Do mino, ut in donatione, & legato, non permittitur fieri alienatio ne rei emphiteoticæ in personâ potentem Clar. in S. emphiteusis q. 15. Ricci in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 633. & alijs, quos referit, & sequitur Marescot. lib. 3. var. cap. 3. num. 7. etiamsi in investitura co

cessa sit facultas alienandi. Greg. decis. 529. num. 1. & seq.

Personæ vero potentes ad hunc effectum censemur Ecclesia, Co fraternitates, Hospitalia, & cetera loca pia Rota coram Andr. decis. 6. num. 2. item vniuersitas secularis, seu Ciuitas, & aliud Collegium laicale Marescot. vbi supra num. 14. & seq. Ricci. loco cit. num. 14. & seq. vbi etiam notat, quod dicuntur manus mortuæ, quia sicut morientis hominis manus id, quod comprehendit, firmissime tenet, nec facile remittit: sic etiam quicquid ecclesia, seu vniuersitas semel acquirit, tenaciter retinet, & non nisi cum magna difficultate in commune hominum commercium remittit atque hec fuit ratio, cur huiusmodi alienatio vetita fuerit: quia cum loca pia, & collegia, seu Vniuersitates nunquam preceant, neque possint iura sua sic facilè alienare, sicut priuatus, Dominus directus priuaretur laudem, & resitatem de facili non posset ad eum reuerti. Clar. d. S. emphiteusis q. 33. Martin. Andr. d. decis. 6. num. 1. Marescot. loco citato nu. 8. & seq.

Ex quo fit, ut emphiteusis ecclæ neque possit alienari in aliam ecclesiam, quæ potentem 4 Greg. d. decis. 529. num. 15. & ideo ecclesia, quæ directum habet dominium, potest cogere aliam ecclesiam ad vendendam rem emphiteoticam priuato infra annum Clar. d. q. 33. in fin. Marescot. lib. 3. d. cap. 3. num. 17. Rot. coram Martin. Andr. d. decis. 6. num. 1. & coram

coram Buratt: decis 601 numer. 1.
Ricc. in Coilect. dec. 3. 179. par. 7. &
in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 633.

5 Quod procedit etiam in reliquo factō in opus pietatis perpetuum, quando videlicet Testator mandauit, ut omnes redditus suorum honorum deponantur, & ex illis nuptui tradantur pauperes quolibet anno, si in eius hereditate ad finē bona spestantia ad directū dominium ecclie Marescot. d. cap. 3. nu. 19. 9
vbi resūrit, ita resūsse Rotum in Ferrarien. honorum 19. Decembr. 1611. & 9. Aprilis 1612. coram Coccino.

6 Hoc autem ius cogendi ad ponendam rem emphiteoticam, extra manus mortas contra Ecclesiam non præscribitur minori spatio 40. annorum auth. quas actiones C. de Sacro. Eccles. cap. de quarta eccl. de Præscript. nec censetur approbata alienatio per receptionem canonis, & landemij factam per Rectorem ecclie: quia Rector nec expressè, nec tacitè Ecclesie præiudicarē potest Buratt. d. decis. 601. num. 8. & 9.

7 Non potest tamen Dominus directus cogere eccliam ad soluenda quindennia, quia hęc de iure non debentur. Andr. decis. 70. num. 1.

8 Si verò in inuestitura apponatur pactum expressum, quod nō possit fieri alienatio in personas potentes, seu de iure prohibitas, tunc non solum non potest succedere ecclia, seu Vniuersitas, cui talis emphitesis legatur, seu

relinquitur, sed neque habet locum in hoc casu consuetudo illi cōcedens facultatem retineandi per annum, & vendendo subrogandi alium emphiteutam non potest tem propter vim pacti, quod resistit potestati relinquendi ecclie, & persona potenti Marescot. d. lib. 3. cap. 3. n. 23. & seq. vbi etiā dicit, quod neque extimatio debetur in tali casu Rot. cor. Greg. d. decis. 529. nu. 9. & seq.

Ita etiam si emphiteusis ecclie post mortem ipsius disponetis finitur, puta si bona concessa sint ad tertiam generationem, & tertia generatio non ad sit, tunc quia bona sunt deuoluta ad Ecclesiam, legatum, seu alia dispositio de re emphiteotica, vel feudali non valet etiam respectu extimationis: quia alias Testator disposeret non de re propria, sed de re directi Domini Rimini. conf. 453. num. 25. vers. non obstat lib. 4. & alijs apud Marescot. loco cit. nu. 22. vbi etiam dicit, ita tenuisse Rotam in d. Ferrarien. honorum 19. Decembbris 1611. coram Coccino.

10 Idem dicendum est, quādo bona erant deuoluta ob non solutum canonē ultra biennium iuxta c. potuit de locat. Marescot. loc. cit. n. 25. Greg. dec. 529. n. 15. & seq. vbi addit, quod licet declaratio caducitatis, quæ non fuit facta invitā defuncti, non possit post eius mortem fieri contra successorē, iuxta l. fin. C. de Reuo. Donat. glof. & DD. in cap. fin. de Donat. hoc tamen non procedit, quādo adest ignorantia deuolutionis, quæ se- per

- per presumitur, & notat etiam
Marescott.d. cap.3. nu.25: quem-
 admodum hęc regula non habet
 locum, quādo pœna deuolutio-
 nis ipso iure, vel vigore parti in-
 currit: quia tunc fieri potest
 etiam contra successorem Gabr.
 commun.conclus.lib.7.concl. 35.n.
 14. & 16.Greg.d.decis.529. nu.20.
 & ibi Add.nu.24.
- 14 Secus esset, quando emphiteu-
 sis non finitur per obitum illius,
 qui legat: quia cum hoc casu aga-
 tur de solo pr̄iudicio vocatorū,
 non autem de pr̄iudicio ecclesie,
 legatum subsinuetur quoad
 estimationem Specul.intit.de
 emphit. alias de locati. S. nunc ali-
 qua q. 117.num. 143. & alij, quos
 refert Marescott.a lib.3.cap.3.nu-
 mer.21.
- 15 Sed quāres, an Emphiteusis trā-
 seat in Monasterium, si emphiteu-
 ta ingrediatur Religionem?
 Resp. quod emphiteusis conces-
 sa ab Ecclesia non trāsit in mo-
 nasteriū, si ecclesia, quā est Do-
 mina directi dominij, vult illam
 ad se reuocare Bart.in l. si finita
S. si de vectigalibus num:6 ff: de
Damn.infest. & in Autb. ingres-
si nu.18.C. de Sacros.ecoles. & ibi-
dem Dec.num.26. & hanc esse cō-
munem dicit Clar. in S. emphiteu-
sis q. 33. Emphiteusis enim
- 16 Ecclesiæ de sui natura non est
 transitoria ad extraneas perso-
 nas S. emphiteusim Auth.de Non
 alien. Clar. in S. Emphiteusis q.
 28.Greg.d.decis.529. nu. 1. dum-
 modò res minima soluatur pro
- 17 canone: quia si esset notabilis
 summa, censeretur magis sapere
- locationem, quam emphiteusim;
 & ideo transiret ad extraneos,
 vt dicit Beltram.ad Greg.d. decis.
 519.num.21. ubi citat. Surd. dec.
 198.num.3.
- 18 Si verò emphiteusis concessa
 sit à Priuato, siquidem est talis,
 quā fortè ex conuentione tran-
 siret in extraneum hāredem,
 tunc transiret in monasterium,
 quod habetur, vt h̄eres cap. in
 pr̄äsentia de Probat. secus si ad
 hāredem extraneum non transi-
 ret, quia tunc neque transiret in
 monasterium Bart.in d.l. si finita
S. si de vectigalibus nu.6.Dec.ubi
supra num.26.Clar. in S. Emphi-
teusis q. 33. ubi subdit, quod in
 tali casu tenetur monasterium
 vendere infra annum alteri pri-
 uato, quibus adde Ricc. in Col-
 lect. dec.3 179.p. 7. & in Prax. for.
 eccl. p.3 ref. 171. ubi dicit, quod
 tunc emphiteusis apud monaste-
 rium durat, quādiū vixerit
 talis emphiteuta, qui Religio-
 nē ingressus fuit.
- Transiret autem emphiteusis
 in extraneos, si concessa sit pro
 se, & hāredibus quibuscumque,
 vel pro se, & hāredibus, & quibus
 dederit Clar. in S. emphiteusis q.
 28.vers secundus est casus, & in
 S. feudum q. 9. vers.hoc pr̄missio
 Gratian:discept.481.nu.61. & seq.
- 19 Notandum tamen est, quod ex
 sola conuentione, seu prohibitio
 ne, nē fieri possit alienatio in per
 sonas potentes, non impeditur,
 quin emphiteusis priuati tran-
 seat in monasterium, siue talis
 prohibitio concepta sit in rem,
 siue in personam: quia sub ista
 pro-

- prohibitione non comprehen-
ditur alienatio legalis, sed solum
alienatio hominis secundum ve-
riorem, & communiorem senten-
tiam, ut dicit Rico. in Prax. par. 3.
ref. 171. nam quando monasterium
succedit monacho in Religionē
ingresso, tunc dicitur esse quædā
successio intestati tū ex disposi-
tione legis volētis, bona ingressi
tamquam mortui civiliter tran-
sire in monasterium, ut in d. auth.
ingressi C. de Sacrof. eccl. tum-
etiam ex tacita voluntate defun-
cti : sicut etiam extacita volun-
tate defuncti succeditur ab inter-
stato. *I. si quis cum testamentum*
& *I. conficiuntur f. de Iur. Codic.*
- 20 An verò possit talis emphiteusis
reuerti ad Dominum ob non so-
lutum canonem? Resp. affirmati-
vè, quia transit in monasterium
cum illo iure Bart. in repet. Auth:
ingressi num. 36: C: de sacrof. Eccl.
- 21 Notandum 2. quod si emphiteu-
sis concessa fuerit Clerico in fa-
cias constituto pro se, filijs, &
nepotibus, tunc si iste ingredia-
tur religionem, acquiritur mo-
nasterio irrenocabiliter, siue sit
concessa ab ecclesia, siue a priua-
to, ut dicit Rico. d. ref. 171. quia,
cum nō possit filios ex matrimo-
nio suscipere, recipiendo pro fi-
lijs, intelligitur receipisse pro ec-
clesia, seu monasterio, quod pro
filio habetur Bart. in Auth. nisi
rogati C. ad Senatus conf. Trebell.
& in d. S. sed & hoc praesenti in
Auth. de Sanctiss. episc.
- 22 His adde, quod regulariter
quando non apparet de causa
concessionis in emphiteusim,
- 23 contractus presumendus est po-
tius censuarius, quam emphiteo-
ticus Cap. dec. 123. Gram. dec. 77.
Crescen. dec. 1. de Censib. Milanen.
dec. Sicil. 123. lsb. 1. Caualer. dec. 43.
quos refert Rico. in Collect. decis.
2163. par. 6. vbi dicit banc esse co-
muniorem sententiam Card. Ca-
ualer. dec. 101. num. 2. Vnde licet
nomen, *censuale*, tamquam equi-
nocem possit conuenire itam cé-
sui, quam emphiteusi, in dubio
tamen, & quando aliud ex co-
necturis desumi non potest, præ-
diuum, quod in contractu censua-
le appellatur, presumendum.
est censuale, non emphiteoticum
etiam si in contractu appositum.
- 24 sit pactum caducitatis: quia ta-
le pactum potest conuenire etiā
contraicti census Add. ad Baratt.
des. 601. nu. 12. & 13. vbi aliae de-
cisiones allegantur.
- 25 Quare pendente discussione, an
contractus sit censualis, vel em-
phiteoticus, si non sat canonis
solutio, non inducitur caducitas
emphiteusis, ut decisum refert
Rico. d. decis. 2163. par. 6.
- 26 Si verò constet, prædiuum fuisse
ab initio de Dominio ecclesie,
nec appareat fuisse abdicatum,
excluditur contractus censualis,
& remanet emphiteoticus Card.
Caualer. dec. 101. nu. 2. & seq. vbi
idem dicit, quando contractus
- 27 fuit factus ad tertiam genera-
tionem, aut cum clausula ad me-
liorandum, quæ soli emphiteusi
conuenit, cuius finis est, ut bona
concessa meliorentur.
- 28 Probatur similiiter emphiteusis
ex reservatione consensus, aut il-

H h h lius

Ius prætatione, ex solutione
laudemij, & ex pacto, quod præ-
dium vendi non possit absque
expresso consensu alterius Bu-
ratt. d. decis. 601. num. 3. & seq. vbi
etiam dicit, quod minor proba-
tio admittitur ad probandum
dominium ad effectum cogendi
ad vendendum, ut res exeat ex
manibus mortuis.

S V M M A R I V M.

- 1 Quoad peculia castræfia, vel qua-
si castræfia, & profectitia nul-
la est differentia inter filium-
fam. clericum, & laicum.
- 2 In bonis oastrenibus, vel quasi
nullum ius queritur Patri.
- 3 Bona profectitia liberè ad Pa-
trem spectant.
- 4 In bonis aduentitijs regulariter
Patri queritur ususfructus,
sed fallit in filiosam. clericu.
- 5 Clericus filiusfam. potest liberè
disponere de bonis, que sibi bæ-
reditario iure, vel suo labore,
industria, donatione, aut fa-
uente fortuna obueniunt.
- 6 Bona filiosam. clericu à Patre
donata, vt ad illorum titulum
ordinari posset, transeunt in pe-
culium quasi castrense ius
Clerici.
- 7 An hoc priuilegio gaudeat Cle-
ricus in minoribus cōstitutus,
vel prima tonsura initiatus.
- 8 An hoc priuilegio gaudeat Cle- 4
ricus coniugatus.
- 9 An in bonis aduentitijs quæstis
ante clericatum Pater habeat
usumfructum.

C A P. XVII.

An in bonis per Clericum filiū-
fam, acquisitis Pater habeat
usumfructum.

Vnde peculia castræfia, vel quasi Castræfia, & profectitia nul-
la est differentia inter filiumfam. clericum,
& laicum. vt d. Pano. in rubr. de
Pecul. clericis. quem reservet, & se-
quitur Sylt. in ver. Peculium 1.
nn. 2. & alij communiter.
2 Vnde in bonis castrensisbus, vel
quasi castrensisbus, acquisitis per
filiūfam. tam clericum, quā laicū
Patri nullum ius queritur, sed li-
berè speant ad filium Lex nota,
cum seq. ff. de Castr. pecul. 1. cum
oportet C. de bon. quæ lib. & est cō-
munis opinio. ē contravero bona
profactitia. hoc est quæ filio-
fam: ex re Patris, vel eius intuitu
obueniunt, pleno iure Parenti
acquiruntur eum enim est, ad
Patrem reuerti quod ex eius occa-
sione profactum est, & igitur
liberi Inst. Per quas pers. nob:
acquir: Abb. in rubr: de Pecul. cler.
Couser: in cap. quia nos de Testam.
Sanch: in Summ. to. 2. lib: 7. cap: 13.
num: 28. Rip. in l. in quartam nu-
mer: 171. ff. ad l. Falcid. Squillan.
de Priuil. Cleric. cap: 12. num: 20.
Bona vero aduentitia, in qui-
bus filius regulariter habet pro-
prietatem, & Pater usumfructū,
iuxta tex in d. S. igitur liberi In-
st. per quas pers. nob. acquir. d.
l. cum oportet. C. de bon. qualibet
respe-

respe&tu filij sam. Clerici castrenia, vel quasi castrenia reputantur, nec Patri queritur ylusu&us autb. Presbyteros C. de Episc. & Cler. l. sacrosancte C. eod. tit. Syl. in ver. peculium I. nu. 2. Nau. in Man. cap. 17. num: 142. Bellett: in Disquis. Cleric. tit: de Bon. cleric. § 7. numero 18. Ricc. in Collect. decr. 222. par. prima. Vnde Clericus liberè disponere potest quoad proprietatem, & usum frumentum de bonis, que sibi hereditario iure à matre, aut à suis Congnatis, & Amicis, vel suo labore, industria, donatione, aut saiente fortuna obueniunt cap: quis nos ubi Doctores de Testam: Molin. de Institut. to. 1: disp. 138. & disp. 231. Leff. de Institut. lib. 2. cap. 4. dub. 3. num. 7. Sanch. in Summ. to. 2. lib. 7: cap. 13. Surd. conf. 259. nu. 21. vol. 2 & alijs, quos refert, & sequitur Squillan. de Privil. Cleric: cap. 12. num. 1: & seq: Bellett. loco cit. nu. 5:

6 vnde etiam bona filiosam. Clerico à Patre donata, vt ad illorū titulum ordinari posset, transeunt in peculium quasi castrense, si receptio ordinum subsequatur, vt d. Sanch. loco cit. d. cap. 13. n° 29. 7 Et hoc procedit etiam in filiosam. in minoribus ordinibus constituto, seu prima tonsura initatio Bellett. I. §. 7: n. 18. & alijs communiter.

An vero ad effectum gaudendi hoc priuilegio necesse sit, vt Clericus habeat requisita Concilij Tridentini eff. 13: de ref. c. 6? affirmit Bellett. ubi supra nu. 26. Alij vero negant ita Sanch. in to. 2. lib. 7. cap. 13. num. 33. Nau. cōf:

24. de Privil. Gon. ad reg. 8. gl. 6. 5. I. 5: numer. 6. & 7: vbi dicunt. Concilium ibi eas conditiones requirere ad priuilegium fori, non autem ad cetera priuilegia retinenda.

8 Limitatur tamen supradicta conclusio in Clerico coningato, quin nullis alijs clericorum priuilegijs gaudet præter canonis, & fori, seruatis tamen conditionibus c. vn. de Cler. coniug. in 6. & Conc. Trid. d. cap. 6. ita Squillan. loco cit. cap. 12. num: 9. & 11:

Limitatur 2. in bonis aduentitijs quæsitis ante clericatum, in quibus remanet Patri ususfructus, licet filius postea assumat clericatum Nau. cap. 17. num: 142 Squillan. d. cap. 12. num: 16.

S V M M A R I V M.

- 1 Primitia quæ dicantur.
- 2 Hodie de precepto non debentur nisi obi adest talis consuetudo. vel quando ministri ecclesie indigerent, & tunc solui debent illi parochie, in qua prædia existunt.
- 3 Oblatio quid sit.
- 4 De ratione oblationis est, vt spōte fiat.
- 5 Debetur si precedat promissio, aut ad sit consuetudo, vel si ministri ecclesie non haberent unde viuerent.
- 6 Oblationes, quæ fiunt Capelle, oratorijs, aut sacrī imaginib⁹, cui debeat.
- 7 Ad quem spectat oblationes, quæ fiunt tempore subsleti vel anni sancti.

H h h 2 Quid

8. Quid si oblationes à fidelibus ad certum finem, veluti pro missis, aut fabrica praestantur.
 9. Oblationes, quae sunt, dum Episcopus missam celebrat, cui debantur.
 10. Quid si ex consuetudine, vel statuto oblationes, quae sunt die dominico, debentur parocho, & in festo principali debentur Episcopo, & festum principale die dominico occurrat.
 11. Reprobatur consuetudo, seu abusus, quod ad domos laicorum deferantur candelæ benedictæ in festo purificationis Beatae Virginis.

C A P. XVII.

De primitijs, & oblationibus.

1. Rimitiæ sunt primæ, quæ nascuntur, fruges, seu prima frumentum pars, ut dicit Sylvestris: in ver. Decima num. i. in fin. quæ licet in veteri lege in præcepto fuerint, ut constat ex lib. exod. c. 23. & alijs scriptura locis, hodiè tamen de præcepto non debentur, nisi ubi adest talis consuetudo, vel quando ministri ecclesiæ indigerent. S. Th. 2. 2. q. 86: art. 4. & tunc solui debent illi Parochiæ, in qua prædia existunt Barboſi de officiis & pot. Paroch. cap. 27. nu. 6. & seq. primitiæ enim sunt onus prædiale, non personale, & offeruntur Deo pro recognitione dominij; quod habet in omnes fructus terræ cap. tua nobis de Decim.

Oblatio autem est quidquid Deo vel ecclesiæ, eiusque ministris voluntariè exhibetur cap: cum inter de verb: signif. & haec regulariter ad Parochium spectat cap: quia sacerdotes c. sanctorū & cibis con-
 sumptuā 10. q. 1. Genuens: in Prax. Archiep. cap. 57. num. 12: non est tamen in præcepto, cum de ratione oblationis sit, ut sponte fiat iuxta illud ex 9 d. s. 25. ab omni homine, qui offert ultroneus, accipietis eas, nisi aut præcedat promissio, siue alius actus obligationē inducens, aut adsit consuetudo, aut si ministri ecclesiæ non haberent unde substantarentur: tunc enim est in præcepto, ut colligatur ex e. qui oblationes 13. q. 2. & d. S. Th. communiter receptus in 2. 2. q. 86. art. 1. Ricci: in Prax. for. eccles. p. 4: ref: 296. ubi etiam dicit, quod consuetudo in tali casu spacio 10. annorum inducitur.

Ex quo infertur, quod oblationes, quæ sunt Capellæ existenti in aliqua ecclesia, Rectori ipsius ecclesiæ, non autem Capellano beneficiario eiusdem Capellæ debentur: nisi ex conjecturis constet, quod factæ fuerint intuitu ipsius Capellæ, seu altaris. Genuensis: in Prax. Archiep. d. 10. 57. n. 3. Bellotti: tis. de Boni clericis: 5. 3: n. 4. & 5. quod arbitrio iudicis relinquitur, ut d. Mantic de conjecturis. ultim. volunt. lib. 8. tit. 6. n. 1. 7. in fin: idem que dicendum de alijs oblationibus, quæ sunt oratorijs, ac sacris imaginibus existentibus intra limites parochiæ. S. Th. 2. 2. q. 86. art. 2: ad. 2. Barboſi de officiis & pot. Paroch. cap. 24. num. 24. Mantic: loco cit.

cit.lib.8:tit.6:nu.16.Ricc. in Prax.
7 par.4:refol.297.Vnde etiam oblationes, quæ sunt tempore Iubilei, vel anni sancti in ecclesia cathedrali spectare ad Parochum eiusdem ecclesie, non autem ad Episcopum, tenuit Rota in Benerentana spoly 2: Decembris 1585. coram Orano, quam refert Ricc. in Collect. decif. 2662 par.7. & censuit etiam Sac. Congregatio teste Barb. de offic. & pot. Episc. par.3 alleg. 80. numero 14:

8 Secus esset, si oblationes a fidelibus ad certum finem, veluti pro Missis, aut fabrica praestantur: tunc enim ad parochum minime spectant, sed voluntas eorum, qui oblationes, aut eleemosinas tribuant, est præcisè seruanda c. quatuor 12.q.2 Barbos de offic. Paroch. d. cap. 24. num. 30: administratio tam harum oblationum etiam in tali casu pertinet ad parochum, ut d.S.T.b.d.q.86.art. 2. nisi ad sit consuetudo in contrarium Barb. loco cit. d. num. 30. in fin.

9 Obserua tamen, quod si Episcopus celebrauerit missam in Parochialis oblationes in ea factæ ad eundem Episcopum spectant, ut dicunt DD. quos refert, & sequitur Bellett. tit. de Bon. cleric. §. 3. nu. 46. & seq. nisi ad esset consuetudo in contrarium Barbos. de offic. & pot. Episc. par.3. ail. 80. num. 13. & alijs, vel nisi Episcopus in eo loco longam traheret moram, & nimis frequenter celebraret, ut post Hostien. dict. Genuensis in Prax. Archep. cap. 57: num. 7. verum si Episcopus celebraret in loco exemplo, oblationes in tali casu deben-

tur illi, ad quem spectant iura parochialia, non autem Episcopo secundum felin. in cap. dilectus num. 1. vers. & adde de offic. ordin. quem refert Bellett. loco cit. nu. 47. versus secus autem: sed in hac re ad priuilegia, & consuetudines est recurrendum, ut sentiunt alijs apud Barbos: d. all. 80. num. 11. & seq.

10 Obserua 2. quod si ex consuetudine, vel statuto oblationes, quæ sunt die dominico, debentur parochio, & in festo principali debentur Episcopo, & festum principale die dominico occurrat, tunc oblationes factæ ab alienis parochianis censemur factæ intuitu festiuitatis: oblationes vero factæ a proprijs parochianis dividendæ sunt, cum dubium sit, cuius contemplatione fiant Ricc. in Prax. us supra par. 4. ref. 297.

11 His adde, quod laicus non debet recipere a clericis oblationes, nec aliqua consuetudo in hoc est admittenda; & ideo consuetudo, siue potius abusus, quod ad domos laicorum deferantur candelæ benedictæ in festo purificationis B. Virginis omnino reprehobatur Sylu. in ver. Decima n. 7. Ricc. in Prax. for. eccl. p. 4. ref. 296.

S V M M A R I V M.

- 1 Decimæ aliae sunt prædiale, aliae personales: aliae mixte:
- 2 Ex decimis prædialibus & mixtis non deducuntur expense, neque tributa, vel alia debita, secus in personalibus:
- 3 Decima personales ut plurimum non sunt in usu, & ubi in usu sunt

- sunt, debentur illi ecclesie, in cu-
mas persoluere. 1.
ius Parochia quis habet domi- 17 An in decimis attendenda sit con-
ciliam. suetudo, vel præscriptio, aut pri-
Decima prædiales regulariter 18 Index ecclesiasticus in causa deci-
spectant ad Ecclesiam, in cuius 19 marum incipere potest a præcep-
terminis prædia sunt sita. to cum monitione sub pena ex-
Decime noualium cui ecclesie de-
beantur, ibidem: communicationis, limitatur nu-
5 Quid si locus esset intra duas pa-
rochias, & ignoretur suo qua- 20 An in decimis attendenda sit con-
sit. suetudo, vel præscriptio, aut pri-
6 Si prædium non sit in alicuius 21 Controversiae inter ecclesiam Sa-
parochia situm, illius decima per 22 crumentalem, vel prædiale
tinent ad Episcopum. quomodo terminanda.
Quid si parochia in sint distin- 23 An parochiani teneantur deferre
cte, ibidem. decimas ad horrea clericorum.
7 Si Pastor diuersis temporibus in 24 Cōpositio super decimis facta per
duabus parochijs gregem pascit, Rectorem quando valeat:
debet proportionabiliter utrique In causa decimarum regu-
ecclesia decimas soluere. lariter non datur appellatio, li-
mitatur num. 26. 27. 28. & 29.
- 8 Quando decimæ soluenda sint ex
fructibus extra territorium col-
lectis:
- 9 De una, & eadem re duplex deci-
ma soluere non debet.
- 10 Parochus exigens decimas quoad
certos fructus eo ipso censetur es-
se in possessione quoad omnes fru-
ctus, & quando id procedat.
- 11 Possessor fundi pro decimis pre-
dictis conueniri potest:
- 12 Quando agitur de sola questione
facti, uterque Index tam ecclesi-
asticus, quam secularis est com-
petens; si verò oriatur questio
juris, Index ecclesiasticus solus
est competens, & num. 13.
- 14 Ius accipendi decimas, regulari-
ter spectat ad solos clericos haben-
tes curam animarum.
- 15 Clerici de quibus bonis teneantur
soluere decimas.
- 16 An regulares teneantur deci-

C A P. VI.

De decimis.

§. I.

An ex decimis deducantur ex-
pense.

Pro facilitiore intelligentia præmittendum est,
quod tria sunt genera decimarum: alię enim
dicuntur prædiales, quales sunt quæ proueniunt ex
prædijs, vt vinum, frumentum,
fructus arborū, & huiusmodi: alię
personales, quæ videlicet proue-
niunt ex opere personali, vt ex
mercatura, artificio, scientia, mi-
litia, venatione, & simili: alię
sunt mixta, quæ partim ex præ-
dijs, partim ex opere personali
pro-

proueniunt, vt sunt animalia, quæ pascuntur ex prædijs, & humano opere nutriuntur, & foetus, ac fructus eorum, et colligitur ex c. decimæ 16. q. 1. cap. non est in potestate de Decim. & d. Sylu. in ver. decima in princ. & alijs communiter. his præmissis.

2. Resp. quod ex decimis prædialibus, & mixtis non deducuntur expensæ, neque tributa, census, aut alia debita, sed integræ, ac sine diminutione soluenda sunt d. cap. non est in potestate cap. tua nobis, & cap. cum non sit in homine de Decim. d. cap. decimæ 16. q. 1. securus in personalibus, in quibus expensæ dedicuntur cap. pastoralis cod. tit. glof. in d. c. non est in potesta te ver. antequam Nau. in man. oap. 21. num. 31. Sylu. in ver. decima n. 10. Ricc. in collect. decim. 2392. par. 6. Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. f. 1. num. 37. & 38. quibus addit. S. T. b. 2. 2. q. 87. art. 1. & art. 2. ad p. vbi dicit. quod decimæ prædiales, & mixta debentur partim ex institutione ecclesiæ, partim ex iure naturali: & ideo in huiusmodi decimis verbum fructus intelligitur naturaliter, prout in fundo percipiatur; decimæ verò personales debentur ex sola auctoritate ecclesiæ: non enim nullum de illis extat præceptum in lege veteri, & ideo accipiendæ sunt iuxta interpretationem, & censuram humaniorum, secundum quod fructus non aliter intelliguntur, quæ deductis expensis, quæ gratia eorumdem fructuum sunt / fructus ubi glof. & DD. ff. sol. matr.

3. Obserua tamen, quod huiusmo-

di decimæ personales ut plurimū non sunt in vsu, nisi in aliquibus regionibus Hispanie, ut d. Nau. d. cap. 21. num. 31. vbi autem sunt in vsu, debentur illi ecclesiæ, in cuius parochia quis habet domicilium: quia persoluuntur ad substantiationem eorum, qui spiritualia ministrant, etiam si occasione absentia alibi recipiat sacramenta glof. in cap. ad apostolice de Decim. quæ esse communiter receptam d. Nau. conf. 1. num. 7. de Decim. S. T. b. 2. q. 87. art. 3. ad 2. Sylu. in ver. Decima num. 14. Barbos. d. cap. 28. f. 2. n. 26. & seq. nisi alibi commoretur animo illuc transferendi domicilii Nau. conf. 1. num. 5. de Decim:

Obserua 2. quod decimæ prædiales regulariter spectant ad eccliam, in cuius terminis prædia sunt sita, ut videtur concludi in c. cum sint homines de Decim. & in c. vlt. vbi glof. de Paroch. glof. communiter recepta in cap. ad apostolice ver. consuetudo de Decim. S. T. b. 2. 2. q. 87. d. art. 3. ad 2. Sylu. in ver. Decima num. 14. Nau. conf. 1. num. 7. de Decim. Vnde decimæ noualium, debentur illi ecclieiæ, in cuius parochia surgunt, ut est tox. in cap. quoniam de Decim. Si vero locus esset intra duas parochias, & ignoretur, sub qua sit, tunc inter eas fieri diuisio Abb. & alijs in d. c. quoniam Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. f. 2. num. 20. vbi etiam dicit, quod si limites quoquomodo apparent, pro modo, & portione limitum cuiuslibet parochiae decimæ sunt assignanda: si vero prædium non sit in alicuius parochia situm, illius Decimæ pertinent ad Epi-

- E**piscopum, ut in d. capit. quoniam in fine de Decim. idemque dicendum est, ubi parochiae non sunt distincte Rota in Civitate. Decimanum 26. Martij & 28. Iunij 1618. coram Vero spio, quam referat Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 86. num. 37.
7. Obserua 3. quod si Pastor diversis temporibus in duabus Parochijs gregem pascit, debet etiam proportionabiliter vtriq. Ecclesiæ decimas soluere S. Thom. 2. 2. q. 87. ar. 3. ad 2. Sylu. in ver. Decima num. 14. Vnde si oues in una Parochia iaceant, & dormiant, & in alia pascant, decimæ erunt similiter dividenda Barbos. d. cap. 28. f. 2. n. 39. magis tamē debetur decima gregis ecclesiæ, in cuius territorio gregus pascitur, quam illi, in cuius territorio ouile locatur: quia ex pascuis fructus gregis proueniunt, ut d. S. Th. loco cit.
8. Obserua 4. quod decime soluendæ sunt ne dum ex fructibus recollectis in Territorio, sed de omnibus alijs fructibus etiam extra territorium perceptis, dummodo decisim fructibus non soluatur decima alteri ecclesiæ extra territorium: quia de una, & eadem re duplex decima solui non debet Rico. in prax. for. eccl. par. 2. ref. 90. & ideo peti non potest secunda decima de tributo, vel pensione, quā recipit Dominus propter locationem praedij, si ex eius fructibus decima fuit antè soluta. glof. & DD. in c. pastoralis de Decim.
10. Obserua 5. quod Parochus ex gentis decimas quoad certos fructus eo ipso censetur esse in possessione quoad omnes fructus: quia ius decimandi prouenit ex iure vniuersali parochialitatis Beltramin. ad Greg. decis. 557. nū: 10. ubi citat. Ruin. conf. 14. lib. 5. Seraphin. dec. 1047. n. 1. & 2. quod intellige alio non existente in possessione: tunc enim per perceptionem vnius speciei illi conservatur possessio percipiendi decimalam ex omnibus alijs fructibus etiam subrogatis in locum, eorum, qui ex prædio decimali prius colligebantur, ut decimum referat Rico. in Prax. for. eccl. p. 4. ref. 295.
11. Obserua 6. quod possessor fundi pro decimalis præteritis conueniri potest ita, ut in optione ecclesiæ sit, quem velit conuenire, nouum, an antiquum prædij possessorem; quia hoc est onus reali cap. penult. de decim. glof. incap. tuz nobis ver. sic & Dominus de decim. ita Barbos. de off. & pot. Paroch. cap. 28. f. 4. num. 10. & seq. & in cap. tua 2. n. 13. de Decim. Rico. in Prax. for. Eccl. par. 2. ref. 57.

§. II.

Quis sit index competens in causa decimarum.

12. **R**esp. quod si circa decimas agitur de sola questione facti, uterque Index tam ecclesiasticus, quam laicus erit competens Couar. pp. qq: cap. 35: num. 2. Mo-

Monet de Decim. cap. 8. q. 1. n. 5. & seq. ubi de communis Ricc. in collect. decis. 2467. par. 6. Piasc. in Prax. Episc. par. 2. cap. 14. n. 59. & idem. etiam iudex secularis compellit laicos ad soluendū decimas Calderin. conf. 15. in fin. de Ind. & for. compet. si verò oriatur questio iuris, Iudex ecclesiasticus solus est competens priuatue quoad laicum, puta si dubitetur, an decima sit soluēda, vel ex quibus fructibus debeat solui, aut si agatur de exempti one, priuilegio, prescriptione, vel consuetudine tot. tit. de Decim. Calderin. conf. 15. in fin. Ricc. loco cit. Conar. ubi sup. num. 2. quod procedit etiam, ubi 13 questio iuris est incidens, sive agatur in petitorio, sive possessorio Monet. d. q. 1. n. 1. & seq. Feder. de Sen. conf. 245. n. 3. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Paroc. c. 28. §. 4. n. 1. & in c. tua. 1. n. 2. de Decim.

Ex quo fit, ut clerici simpliciter 16 beneficiari non possint laicos coram Iudice seculari ad decimas soluendas conuenire, quia isti debent de titulo docere, etiam si agerent iudicio possessorio, nec sufficeret decenialis possessio Put. dec. 413. lib. 1. quem resert, & sequitur 14 Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 2. ref. 111. ius enim accipiendi decimas regulariter ad solos clericos pertinet habētes curam animarum. c: vlt. de Paroc. S: Tho. 2: 2. q. 87. art. 3

S. III.

An Clerici teneantur soluere decimas.

R Esp. quod tenentur de fructibus, quos ex bonis patri-

monialibus percipiunt cap. 2. ubi glo. ver. à Clericis de Decim. S: Tho. 2: 2. q. 87. art. 4. etiam de eo, quod percipiunt ex patrimonio, ad cuius titulū fuerū ordinati Felin. in cap. Ecclesia S. Mariae num. 10. ds Constit: Barbos d. cap. 28. §: 3. n. 10. & in cap. 2. n. 5. de Decim. Bellett. Disquis. Cleric. tit. de exempt. cler. & eor. honor. &c. §. 5. num. 9. in fin: quamvis contrarium in hoc sentiat Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 143. & in Collect. decis. 566. par. 3. non tamen tenetur de fructibus suorum beneficiorum, ut d. S: Tho. 2: 2. q. 87. art. 4. glo. in d. cap. 2. de Decim. & in cap. quæst. ver. ut Episcopi 16. q. 1. Bellett. Disquis. Cleric. tit. de Cleric. debit. §. 12 num. 35. nisi prædia beneficij fuerint prius tributaria: quia restituit cum suo onere glo. communiter recepta in cap. 1. ver. ullo de Censib.

Ita etiam licet omnes ferè Regulares per specialia priuilegia exempti sint à solutione decimarum, ut d. Sorb. in compend. priuile. ver. Decime: tamen si nouas possessiones acquirunt, de quibus prius soluebantur decimas ecclesijs parochialibus, tenentur erā ipsi decimas persoluere cap. n. 1. per de Decim. & ideo Parochi manutendi sunt in possessione exigendi Barbos. de offic. Paroch. d. cap. 28. § 3. numer. 42. & 43. nisi expresse in eorum priuilegijs fuerit derogatum dispositioni d. cap. n. 1. per, quod cum sit conciliare censetur habere clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones Rot. coram Card. Cassaler:

iii. dec.

*decis. 229. num. 3. & 247: num. 10.
& coram Buratt. dec: 704. nu. 2. & hæc derogatio d. c. nuper. est etiā necessaria in communicatione priuilegiorum, ut pluries censuit Rota teste Ferentil. ad Buratt. d. dec: 704. vbi etiam dicit, quod censetur sufficienter derogatum d. cap. nuper, si in clausulis derogatorijs priuilegijs facta sit mentio generalis Conciliorum.*

Sed hoc intelligendum est de decimis, quæ debentur pro administranda cura animarum: non autem de ijs, quæ sunt impositæ rebus, puta si ab initio fuerunt concessæ, vel traditæ cum ea conditione, & onere, ut ex eis decimæ soluantur: tūc enim Regulares etiam Mendicantes tenentur eas soluere: quia eorum priuilegium ad huiusmodi decimas non exterrit, ut censuit Sac. Congr. Concilij apud Farinac. dec. 168 p. 4. Diuersi:

§. IV.

An contraria consuetudo, seu prescriptio excusat à solutione decimarum.

¹⁷ **N**Egatiuè respondent Canonicæ communiter: quia cū decimæ sint debitæ de iure diuinno cap. 1. & cap. cum non sit in homine de Decim. ideo omnis prescriptio & consuetudo reprobatur cap. vlt. de Consuet. hæc tamen cōclusio à Theologis declaratur, ut procedat quantum ad substantiationem ministrorum: hoc enim respectu decimæ sunt de iure diuinno: non autē quantum ad quotam taxatam; potest enim Eccle-

gia pensatis opportunitatibus temporum, & personarum alias partem determinare soluendam; & ideo valere potest consuetudo, quod non plenè soluantur, non autem quod nihil soluatur S. Tho. 2. 2. q. 87. ar. 1. Sylu. in ver. Decima nu. 10: Nau. in Man. cap. 21. n. 30. & alijs communiter: nam præceptum in lege veteri de soluendis decimis quantum ad determinationem decimæ partis, de qua in lib. leuit. c. 27. erat iudiciale: quia immediate ordinabatur ad aquitatem inter ministros Dei, & populum fernandam, & ideo non obligat tempore gratia, ut constat ex illo Apost. ad Hebr. 8. & docet S. Tho. loco cit. & omnes in cap. vn. de Purificat. post part. Vnde valere etiam consuetudinem, quod expense deducantur ex decimis predialibus, & mixtis, dicit Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. §. 1. num. 38.

Vbi verò ex consuetudine nihil soluitur, ecclesia remittere videtur: & tunc neque Curatus, neque Episcopus eas exigere potest, nisi auctoritate Papæ, vel in casu magnæ indigentiae, ut dicit ¹⁸ Sylu. ibidem. Hinc Doctores communiter sentiunt, posse Romanum Pontificem cōcedere priuilegiū, quo aliquis à solutione decimarum eximatur, quando ex alijs prouentibus remanet congrua, & sufficiens ministrorum substentatio: præceptum enim de soluendis decimis quatenus excedit congruam ministri substantiationem non est diuinum, seu naturale, sed solum humanum, cōtra quod pri-

ui-

- uilegium dari potest Barbos de off. & po. Paroc. c. 28. §. 3. n. 12. huiusmodi tamen priuilegiū moderari debet, si incipiat esse enormiter læsiū ecclesiā parochiali adeo, vt eius Reclatori congrua, seu sufficiens substantatio non remaneat c. nuper de Decim. c. 2. §. vbi autē eod. sit in 6. quod locorū ordinarijs ibidem cōmittitur, vt ipsi eo casu prouideant: quamvis aliter sentiat Barbos. d. cap. 28. §. 3. n. 45. vbi dicit, hoc speare ad declaracionem Pape, vel alterius, cui Papa commiserit.
19. Hinc etiam fit, vt quamvis Index ecclesiasticus in causa decimarum incipere possit a precepto cum monitione sub pena excommunicationis, siue agatur ad decimas non solutas, siue ad solundas in futurū cap. peruenit de Decim. Ricc. in Prax. p. 31. 4. ref. 506. Barbos. de offic. Paroch. cap. 28. §. 4: num. 5. in fin. tamen non poterit Episcopus excommunicare non soluentem, si adsit immemorabilis possessio non soluendi: quia consuetudo temporis immemorabilis equipollit priuilegio cap. Super quibusdam §. præterea de verbis signif. Nau. cons. 21. de Cleric. non resid. ita Ricc. in Prax. vt sup. par. 4. ref. 510. vbi citat Abb. in cap. 1. num. 8. vt lit. pend: Innoc. in cap. cum venissent de Restit. spol. Capyc. dec. 189. & alios.
20. Addit idem Ricc. loco cit. p. 4. ref. 508. neque posse Episcopum excommunicare non soluentem decimas, si allegetur prescriptio, & probetur: quamvis interim non probata prescriptio possit

Parochus vti iure suo, ut notatur in cap. cum persone de Priuile. in 6.

22. Si verò oriatur controversia inter ecclesiam prædiale, & sacramentalem, scilicet an colonus soluere debeat decimam ecclesiæ, in cuius parochia sita sunt prædia, an vero ecclesiæ, vbi audie diuina, tunc particularis consuetudo attendi debet cap. cum sint homines, & ibi DD: de Decim. & ad hunc effectum sufficit consuetudo decennalis: quia non est contra, sed præterius glos. communiter recepta in cap. vlt. ver. consuetudo de consuet. in 6. Rot. coram Cardin. Causa. dec. 95. num. 2. & seq. & si consuetudo loci sit dubia, atteneda est consuetudo loci vicinioris, vel loci prædominantis Barbos. de offi. & pot. Paroch. cap. 28. §. 3. num. 72. & in d. cap. cum sint homines n. 4 vbi etiam dicit, quod si in loco viciniori adest aliqua consuetudo, & in loco dominanti adest diuersa consuetudo, tunc attendi debet consuetudo loci vicinioris, & non dominantis.

§. V.

An Parochiani de iure communi debeat decimas in horres, seu ad domum Clerici deferre.

23. Affirmatiuè respondet glos. in cap. reuertimini ver. in horrea 16. q. 1. Graff. decis. cas. conscienc. p. 2. lib. 2. c. 27. n. 15. & alij apud Ricciū in Prax. for. eccl. p. 2. ref. 244. cōtrariū tamē probatur in c. questiōnē glos. in ver. ad eccl. suas 16. q. 1. Vnde etiam in hoc attēndenda erit consuetudo locoru. c. in aliis quibus §. fin. de Decim. Nau. cons. 2.

III 2 n. 1.

n. 1. de Decim. Ricc. in Prax. ut sup..
p. 2. ref. 244. vbi etiā dicit, quod talis cōsuetudo inducitur spatio 10.
annorum:

§. VI.

An & quando valida sit compositio
super decimis facta per Recto-
rem absque assensu Papæ,
vel Episcopi.

²⁴ R Esp. quod si cōpositio fiat su-
per decimis præteritis, etiā
sine consensu Papæ, vel Episcopi
valet: quia in hoc considerari nō
potest aliquid præiudicium ecclæ,
aut succellos, sed solius Paro-
chi, ut post Abb. d. Quarant. in
ver. alienatio rerum ecclesiæ n. 20. si
verò cōpositio fiat super decimis
futuris, distinguendum est: aut
enim agitur de paruo præiudicio
ecclæ, & tunc sufficit auctoritas
Episcopi ad validandā huiusmo-
di compositionem, & ita intelli-
gendas est textus in cap. 2. de tran-
sact. Barbos. de off. & pot. Paroch. c.
28. §. 4. n. 24. & 25. aut agitur de
magno præiudicio ecclæ, & in
hoc casu non valet sine confirma-
tione apostolica, & ita intelli-
gendas est textus in cap. veniens de
transact. & in cap. venerabilis de
confirmat. ut il.

§. VII.

An detur appellatio in causa de-
cimarum.

²⁵ R Esp. negatiuè cap. tua de De-
cim. quod intellige quoad ef-

fectum suspensuum, non autem
deuolutiuū Ricc. in Prax. for. eccl.
par. 4. ref. 506. Barbos. in cap. tua 2.
num. 9. de Decim.

²⁶ Hæc tamen conclusio limita-
tur 1. quando agitur cum perso-
na ecclesiastica, quæ prætendit ha-
bere potiora iura in decimis Præ-
pos. in cap. fin. §. quoties num. 32. q.
6. & ibi Gemin. sub nu. 22. de Ap-
pell. & alijs quos refert, & sequitur
Barbos. in d. cap. tua 2. numer. 9. de
Decim.

²⁷ Limitatur 2. quando appella-
tur a non admissione exceptionū,
quæ proponuntur in iudicio deci-
marum secundum Ricc. in Prax. ut
supra par. 4. ref. 506. vel vbi collec-
tor decimarum modū excede-
ret: quia tunc ab excessu potest
appellari Barbos. loco cit.

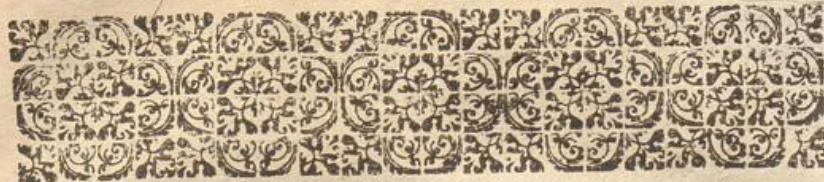
²⁸ Limitatur 3. quando agitur in-
ter duas ecclesiæ contendentes
de iure decimandi Rot. in Cordu-
ben. decimarum 2. Decēbris 1605.
coram Pamphilio, quam refert Bar-
bos. in d. cap. tua 2. num. 9.

²⁹ Limitatur 4. quando allegatur
priuilegium Papæ, vel compositio-
secus si allegetur consuetudo, vel
præscriptio, tunc enim appellatio
non admittitur: quia fauorabi-
lius est priuilegium, & composi-
tio, quam consuetudo, & præ-
scriptio, ita Ricc. in Prax: par. 4.
ref. 506. vbi citat Monet. de Decim.
cap. 8. num. 56. & seq. Ruginell. de
Appellat. §: 2. cap. 3. num. 256. qui-
bus adde Barbos. vbi supra nu. 11.
vbi dicit ita tenuisse Rotam in d.
Corduben. decimarum.

IO:

Finis libri Quinti.

IO. CAROLI ANTONELLI

SAC. THEOL. AC I. V. D. VELITERNI.

LIBER SEXTVS

DE IUDICIIS CRIMINALIBVS.

sunt deputati.

S V M M A R I V M: 7 Laicus administrator loci p̄ij à quo Iudice s̄t puniendus.

- 1 **D**icitur, quae utraque lege prohibentur, aut puniuntur sunt mixti fori.
- 2 Potest ecclesiasticus procedere contra laicos, quando crima sunt adinuenta de iure canonico.
- 3 Violatio ieiunij, & fornicatio simplex à Iudice ecclesiastico tantum punitur.
- 4 Laici puniri possunt ab ecclesiastico Iudice, quoties committut crimen, quo ieditur locus, vel res, seu persona ecclesiastica.
- 5 Item si offendant ministrum Curiae ecclesiasticę.
- 6 Tales ministri puniuntur ab eodem Iudice, cuius obsequio
- 7 In criminibus notorijs potest Episcopus contra laicos cognoscere.
- 8 In ijs, quae concernunt animarum salutem, & publicam modestiam, & honestatem possunt laici per Iudicem Ecclesiasticum corripi.
- 9 Index Ecclesiasticus expellit mētrices de vicinia. & etiam de propria domo.
- 10 Cognoscit de pace fracta etiam contra laicos:
- 11 Punit eos, qui in excommunicatione perseverant.
- 12 Prohibet potest in honesta spectacula, ludos, & choreas, ac superfluos ornatus virorum, ac mulierum.
- 13 Index

Iudex

- 14 *Iudex ecclesiasticus potest punire laicos coram se delinquentes.*
 15 *Laicus accusatus coram ecclesiastico Indice, si in ipsis Iurisdictionem consentiat, potest ab eodem puniri.*
 16 *Territorium Episcopi est terra Diocesis.*

C A P. .1

Quæ sint, ac censeantur de-
licta mixti fori.

Dico 1. quod delicta, quæ vtraque lege prohiben-
tur, aut puniuntur, ca-
nonica scilicet, & ciu-
li, sunt mixti fori, ut tradunt om-
nes in cap. cum sit generale de for.
compet. Decian. in tract. crimin. 10.
1. lib. 4. cap. 25. num. 63. Bellett. Di-
squis. clericit. tit. de fauor. cleric. real.
I. 4. num. 8. Sperell. dec. 3. num. 15.
Bald. in auth. clericus quoque nu. 7.
C. de Episc. & cler. Zerol. in Prax. p.
2. ver. lati i §. 8. & 9. Oltrad. conf. 86.
Bonacof. relat. in Syntag. opin. com-
mun. tit. de Adulter. & c. cap. 9. Lay-
m. in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c:
2. num. 4. Bonac in de censur. in par.
disp. 1. q: 17 pun. 1. num. 14. Dian. p:
5. tract. 1. resol. 10. siue puniantur
poena corporis afflitiona, vel pe-
cuniaria, siue poena excommuni-
cationis Abb. in d. cap. cum sit gene-
rale in fin. ver. alia regula est de
for. compet. quod multo magis pro-
cederet, quando huiusmodi poe-
næ essent impositæ à iure canonico
specialiter contra laicos, ut in
cap. contra Idolorum 26. q. 5. Abb.
loco cit. Bartholom. Socin. conf. 119.

num. 7. vol. 4. Leo in Thesaur. for. ec-
cles. par. 3. cap. 7. num. 69.

2 Dico 2: quod potest ecclesiasti-
cus procedere contra laicos, quā
do crimina sunt adiuenta de iu-
re canonico, seu habent origina-
riam prohibitionem à Canonibus
& non à legibus Abb. loco cit. Leo

3 d. cap. 7. num. 69. vt in violatione
ieiunij, & aliorum præceptorum
ecclesiæ Layman. ubi supra d. c. 2.
num. 4. & in fornicatione simplici,
quæ à iure ciuili non punitur, ut
confit ex l. 1: ff. de Concub. & d.
Bart. in l. verum est nu. 2. ff. de furt:
sed tantum de iure canonico, quo
prohibitus est omnis coitus pre-
ter matrimoniale cap. nemo bla-
diatur 32. q. 4. Vnde fornicarij siue
clericij, siue laici ab ecclesiasticotā
tū, indice poena arbitraria puniū-
tur Clar. in S. fornic. vers. sed que-
ro Megal. var. tom. 2. ref. 176. nu. 4.

4 Dico 3. quod puairi possunt lai-
ci ab ecclesiastico iudice, quoties
committunt crimen, quo leditur
locus, vel res, seu persona ecclæ-
siastica, para si usurpatur res ec-
clesiæ, aut si in ecclæsia delinqui-
tur, vel clericus offenditur: quia
ob delictum in rem, vel in perso-
nam subiectur quis iurisdictioni
Iudicis habentis rem, vel perso-
nam subiectam c. super quibusdā
de verb. signif. Io: de Anan. in cap.
cum sit generale 8: in princ. num. 1.
vers. que autem sint, & ibi Anton.
de Butr. num. 5. ver. nota de for. cō-
pet. Oltrad. conf. 86. Bald. in d. auth.
Clericus quoque num. 7. ver. & cō-
clude.

5 Idem dicendum est de laico of-
fendente ministrum curiae ec-
cle-

- clericalicē: hic enim punitur ab ecclesiastico iudice priuatiē quo ad Iudicem laicum: quia offendens Iudicis familiam prorogat iurisdictionem eiusdem, cuius maiestas in suo ministro est offendita. *I.nullum C.de testib. Genuens. in Prax. Archiep. c. 10. Farinacc. cōf. 134: vol. 2. Sperell. decis. 86. num. 3.* & seq. *Rico. in Prax. for. eccl. p. 1. ref. 332. Paul. de Casfr. in L. addictos num. 1. & 6. C. de Episcop. aud.*
- 6 Adde, quod tales ministri, si delinquunt, puniuntur ab eodem Iudice, cuius obsequio sunt deputati. *L. C. de offic. Mag. mil. Luc. de Pén. in Rubr. C. de Apparitor. Pref. Vrb: lib. 12.*
- 7 Ex his etiam infertur, quod laicus officialis, seu administrator alienius ecclesie, seu loci p̄ij delinquens in re ecclesiae, quam administrat, puniri potest a Iudice ecclesiastico. *Ferr. qq. mor. par. 1. q. 30: num. 21. in hoc enim casu delinquens quasi contrahit cum foro ecclesiae, cuius est res gloſ. In l-hares absens §. proinde ver. debet ff. de iudic.*
- 8 Dico 4. quod in criminibus notorijs potest Episcopus contra laicos cognoscere propter presūptam negligentiam Iudicis sacerularis, ut dicit Al: iat. in cap. pernicioſam num. 21. de offic. ordin.
- 9 Dico 5. quod in ijs, quæ concernunt animarum salutem, & publicam modestiam, & honestatem, possunt laici per iudicem ecclesiasticum corripi indifferenter. *cap. nosit de iud. & tradunt DD. apud Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 107. num. 31. Vnde expellere po-*
- 10 test meretrices de ciuitate, aut de vicinia, ac etiam de propria domo, nē honeste familiæ inficiatur, ut decisū refert Rico. in collect. decis. 163. par. 1. Bellett. tit de favor. Cleric. re il. §. 4. num. 53. & seq. & alij communiter. ita etiam potest
- 11 cognoscere de pace fracta etiam contra laicos cap. super quibusdā ubi gloſ. ver. pro pace de verb. sign.
- 12 Marant. de ord. iudic. par. 4. diff. 11. num. 15. atque eos etiam punire, qui in excommunicatione perseverant Marant. ubi supra nu. 25. idemque dicendum de sponsaliorum violatoribus, & similibus Lay min. lib. 4. tr. 9: cap. 2: num. 4. & alij.
- 13 item prohibere potest spectacula in honesta, siue ludos, & choreas diebus festis, ac superfluos ornatus virorum, ac mulierum Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3: all. 107. num. 35.
- 14 Dico 6. quod Iudex ecclesiasticus potest punire laicos coram se delinquentes *I.nullum C. de testib.* ubi Doctores exemplificant in Notario, procuratore, aduocato, testibus, ac alijs delinquentibus coram Iudice, vide Bart. in d.l: nullum Vulp. in Prax. iudic. for. eccl. cap. 41: num. 44.
- 15 Dico 7. quod si laicus accusatus coram ecclesiastico Iudice in ipsius iurisdictionem consentiat, poterit ab eodem Iudice puniri: potest enim laicus prorogare iurisdictionem ecclesiastica cap. significasti de for. compet. Ferr. qq. mor. par. 1. q. 30. num. 18.
- 16 Territorium autē Episcopi est tota Diœcesis, ideoque omnes intra illam delinquentes punire potest

test Gemin: in cap. cum Episcopus
nu. 2. de offic. ordin. Mart. de iurisd,
p. 2. cap. 29.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus an punire possit suum subditum delinquentem in loco exempto.
- 2 Iudex secularis an possit punire reum, qui in ecclesia deliquerit.
- 3 Quanda excommunicatio lata ab Episcopo liget subditos existentes extra territorium, siue Diocesim.
- 4 An nuncius curiae secularis civitatis possit laicū existentē in ecclesia,

C A P. II

An Episcopus punire, & excommunicare possit suum subditum delinquētem in loco exempto intra fines sue Diocesis,

Egatiuē resp. Vulp. in Prax. for. eccl. cap. 1. nu. 32. vbi dicit, quod lata per Episcopum censura contra ludentes, vel furtum, aut aliud crimen cōmittētes, sicut non afficit subditos ludētes, vel furātes extra territorium, seu diocesim Episcopi, ita neque ludentes, seu furantes in aliquo monasterio, vel conuentu Regularium; quia sunt exempta a iurisdictione ordinaria; & idēd habent debent, ac si essent extra diocesim, ita etiam tenēt alij apud

Lezan. in sum; qq. reg. to. I. cap. 11.
numero 19.

Sed contrariū videtur verius: quia quamvis monasterium, seu conuentus Regularium non sit sub Episcopi iurisdictione, sufficit tamen, quod sit in illius territorio cap. cum Episcopus de offic. ord. in 6. Ricc. in Praze. for. eccl. par. 4. resol: 108. & 109. Sperell. decis. 5. 1. nu. 28. Barbos. de offic. & pot. Epist. par. 3. all. 102. nu. 75. Vnde etiam Iudex secularis punire potest reum, qui in ecclesia deliquerit: quamvis enim locus ecclesie sit sacer, non tamē definit esse de territorio Principis secularis Roland. conf. 2. 4. n. 7. & 8. vol. 2. Clar. 5. fin. q. 38. nu. 18. Sperell. loco cit. nu. 27.

Si verò subditi sint extra Diocesim, tunc nequaquam possunt ab Episcopo excommunicari cap. 2. de Constat. in 6. Nauar. ia man. cap. 27. num. 6. & alij communiter; & idēd si Episcopus concedat monitorium cum excommunicatione ad finem reuelationis, & subditi tuac degant extra diocesim, non tenerentur reuelare, etiam si deinde revertantur: tum quia excommunicatione non habet tractū successuum: tum etiam quia extra territorium iudicent non patetur impunē, ut in d. cap. 2. nisi absuerint post monitionem: tunc enim excommunicatione ligatur, licet existant extra territorium: quia per citationem perpetuatur iurisdictione proposuit de for. cōpet Vulp. in Prax. indic. c. 2. num. 13. Addit Bart. in l. præsenti num. 3. C. de his qui ad eccl. confug. & in l. plerique num. 8. ff. de in ius voc. Bald.

- Bald. in l.2.num.9.C.de sacro: eccl.
quod nuncius Curiae secularis po-
test citare laicum existentem in
ecclesia: sed contrarium est ve-
rius ex cap. decet de Immun: eccl.
in 6.ibi, omnis in eis secularium
iudiciorum strepitus conquiescat;
vnde etiam citatio prohibetur, à
qua iudicium incipit §: fin. Instit.
de Pœn: tem. litig. Et est fundamen-
tum ordinis iudicarij, ut dicit
Marant. de ord: Iudic. par. 6. tit. de
citat. num. 1. quare ordinarij iure
merito prohibere possunt, nè
absque eorum licentia in locis
immunibus citationum exequi-
tio fiat iuxta d. cap. decet §. ordi-
narij, & tunc non solet eiusmodi
licentia concedi, nisi pro reliquis
locis immunibus extra ecclesias
corpus existentibus, ut obseruat
Sperell. dec. 51. num. 26. in fin.

S V M M A R I V M.

- 1 Degradatio duplex est, alia verbi, alia realis.
- 2 Quæ solemnitas requiratur in degradatione verbali, quando fit ad effectum, ut sequatur degradatio actualis.
- 3 Degradatio Clerici minoribus ordinibus, vel tonsura insigniti non est in usu.
- 4 Quid importet degradatio, quæ non fit ad effectum, ut sequatur actualis.
- 5 Degradatio actualis est execu-
tio degradationis verbalis.
- 6 An degradatio actualis possit ab Episcopo non consecrato exerce-
ri, & quid de verbali.
- 7 Iudex secularis in causa heresis,
- 8 vel alterius merè ecclesiastici criti minis cognoscere non potest.
- 9 Quid in alijs causis mixti fori.
- 10 Et quid si Episcopus ipso cult exequi suam sententiam, & sim-
pliciter implorat familiam.
- 11 Et quid si constaret de iniustitia sententia Iudicis ecclesiastici.
- 12 In quibus casibus ad degrada-
tionem deuenitur.
- 13 In quo differat anathema ab ex-
communicatione.
- 14 An Episcopus possit dispensare cum degradato solemniter.
- 15 Qua pœna puniatur offendens Vicarium Episcopi.
- 16 An Clerici, qui ad tristemes dam-
nantur, sint degradandi:
- 17 Sacerdotes ad tristemes transmitti
nō debent, nisi pro maxima cau-
sa.
- 18 Si Clerici sint nobiles, pœna cor-
poralis commutari potest in
pecuniariam.
- 19 In Regno Francie pœna triste-
num contra clericos non impo-
nitur.
- 20 Laicus nobilis an possit ad tri-
stemes, vel alias penas ignomi-
niosas damnari:
- 21 Qua pœna puniantur nobiles pro
simplici homicidio.

K k CAP.III.

CAP. III.

De Degradatione, seu depositione.

Dplex est degradatio: alia verbalis, alia realis, seu actualis. Verbalis dupliciter considerari potest: si enim fiat ad effectum, ut sequatur degradatione actualis, tunc importat priuationem exequutionis ordinum, officiorum, ac beneficiorum ecclesiasticorum, ac privilegij clericalis absq; spe restitutionis cap. degradatio de Pen. in 6. Sylu. in ver. degradatio Bonac. de Censur. disput. 4. pun. vn. num. 2. & in hac requiruntur solemnitates, de quibus in cap. Felix. & ibi glos. 15. q. 8. videlicet vt Presbyter a sex Episcopis, & Diaconis, vel Subdiaconus a tribus praeter propriū Episcopum degradentur, et obseruat Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. ell. 110. num. 22: sed hodie sufficiunt tot Abbates usum mitrae, & baculi habentes, vel alijs personæ in ecclesiastica dignitate constitute, ac iuris scientia commendabiles ex dispositione Concilij Trident. sess. 13. de ref. cap. 4.

Supradicti vero Episcopi, vel Abbates, aut Prelati causam huiusmodi degradationis una cum proprio Episcopo cognoscere debent vti iudices, ut d. Sylu. in ver. degradatio nu. 3 & alij, quos refert, & sequitur Bonac. loco citato n. 13. & si discordant in pronunciando, sufficit maior pars Syl.

ibidem Clar. in 9. fin. q. 74. vers sed quaro. quod procedit respectu Diaconi, vel Subdiaconi: non autem respectu sacerdotis, contra quem sententia degradationis proferenda est nemine discrepante per tex. in cap. 3. de sent. & re iud. ut dicunt Doctores apud Barbos. d. all. 110: num: 28.

Verum in degradatione eorum, qui minores dumtaxat ordines receperunt, sufficit propriis Episcopis sententia sine aliorum Episcoporum, aut Prelatorum presentia per text. in d. cap. degradatione Pen. in 6. notat tamen Bonac. d. disp. 4. pun. vn. nu. 18: quod degradatione Clerici minoribus solu ordinibus, vel tonsura insigniti non est in usu.

Si vero talis degradatione non fiat adhuc effectum, ut sequatur actualis, tunc perpetuo priuat clericū ordinum ministerio, siue exequitione cap. at si clericū de Iud. Bellett. in Disquis. cleric. tit. de favor. cleric. person. 9. 10. nu. 4. Pias. in Prax. Episc. par. 2. cap. 4. num. 93. Barbos. d. par. 3. all. 110. num. 1. a qua Episcopus non potest dispensare, nisi ubi talis pena imposita fuerit pro adulterio, vel alijs criminibus minoribus, vel saltem non maioribus: vel nisi in sententia huiusmodi facultatem sibi reseruauerit d. cap. at si clericū 9. de adulterijs Specul. lib. 1. tit. de legat. 9. nū ostendendum est num. 7. Bellett. loco cit. nu. 9: Nau. cons. 2. de Iud. Bonac. de Censur. d. disp. 4. pun. vn. num: 4 & haec proprie dicitur postius depositio, quam degradatione Clar. d. q. 74. Bellett. num. 4: Pias. d. par.

d.par.2.cap.4.num.93. & de hac intelliguntur iura in dubio, cum loquuntur de depositione *Sylu.in* 6 *ver.degradatio num.2.* Bellett. vbi supra num.5: *Piñec.loco cit.Bonac: dipun.vn.num.7 Barbos.d.all.110. num.9.* & in tali casu non requiruntur supradictæ solemnitates, sed solus Episcopus procedit *Clar.* d.q.74.vers.5 sed quero. nec amittitur priuilegium canonis, & forti, ut dicunt Doctores apud *Barbos.loco cit.num.3.* nec beneficiū, nisi clericus per sententiam priuatar *Layman.in Theol.mor. lib.3. tract.5.cap.5:num. 2.* differt verò à suspensione, quia suspensio est priuatio eorumdem simpliciter, vel ad tempus, sed non perpetuò *Sylu.in ver.degradatio num.1.*

Colligitur autem hec distinctio ex d.cap.51 Clerici §. de adiutorijs ex de Iudic. vbi dicitur, quod non debet Episcopus quilibet depositum pro suis excessibus Iudicii seculari tradere.

Degradatio verò actualis est exequitio degradationis verbalis, de qua supra diximus, quando videlicet clericus post degradationis sententiam personaliter priuatur, exiuit, & spoliatur ordinibus ecclesiasticis per detractionem clericalium insignium, ac traditur Iudicii seculari puniendus *Sylu.in ver.degradatio n. 1. Bellett.d.110.num.5. & alij apud Barbos.d.par.3.all.110.num.4.* & in hac Episcoporum, aut Prelatorum numerus non requiritur, sed sufficit solus Episcopus iuxta communem Doctorum sententiam; quia, iam prius degradatus est *Sylu.in*

ver.degradatio num.1.in fin. *Layman.in Theol.mor.lib.3. tract.5.c. 5.num.4.* hęc tamen degradatio actualis exerceri debet ab Episcopo consecrato: quia est actus episcopali ordini ex ecclesiæ institutione annexus iuxtaglos. cōnun.receptam in cap. transmissam ver.de talibus ex de elect. *Layman. vbi supra num.5. Barbos.d. par. 3. all.110. nū.24.* fecus est in degradatione, seu depositione verbali; ad hanc enim Episcopus etiam non consecratus per se, vel Vicarium generalem deuenire potest, cum sit actus solius iurisdictionis iuxta *Cont.Trident. suff.13 d.cap.4.*

Obserua tamen, quod Iudex secularis in causa heresis, vel alterius merè ecclesiastici criminis cognoscere non potest, sed solum exequi secundum latam sententiā à Iudice ecclesiastico cap. ut inquisitionis de Hæret. in 6. Grauat. ad Vestī in Prax.lib.8.cap.vlt.nū: 41. *Sbroz.de Vis.Epis.lib.2.q.190. num.9. Barbos:de offic:& pot. Epis. par.3.all.107.num.27. & alij communiter.* in ceteris verò causis mixti fori potest petere à Iudice ecclesiastico processum, vt eius iustitiam cognoscat: immo potest de novo processum formare: & postea reum sibi traditum punire, quia in tali casu Iudex laicus iudicat vt in subditum Add.ad Qua rant.in ver: *Abortus littera B. & est communis opinio, ut dicit Clar. § fin.q.96. vers quaro etiam: quāuis contrarium teneat Bonac. de Censur. in partic. disp. 1. q. 20. pun.3.§.3.num.3. fecus esset, quādo*

K K K 2 do

do Episcopus ipse vult exequi suā sententiam puniendo secundūm canones, & simpliciter implorat à magistratu sacerdotali familiam; quia tunc sacerdotalis in nullo dicitur exequitor, sed solummodo accommodat familiam, ut post Abb. & alios d. Alci. ut. in cap. perniciosā num: 120. de offic. ordin. Gentuens. in Prax. Archiep. cap. 36; nu. 2. quod procedit etiam in civilibus causis iuxta l. Episcopale in fin. C. de Episc. aud.

10 Compellitur autem sacerdotalis magistratus ad præstandum auxilium sub pena excommunicationis, donec debitam ecclesiastico Iudici obedientiam exhibuerit Grauat. qd. Vestr. in Prax. lib. 8. cap. ult. nu. 40. Bonac. de Censur. in part. disp. 1. q. 20. pun. 3. §. 2. n. 3. Barbos. d. par. 3. all. 107. num: 23.

11 Addunt tamen Doctores, quod si constaret de iniustitia sententiae Iudicis ecclesiastici, vel si pēdeat legitima appellatio ad superiorē, Iudex sacerdotalis auxilium præstare nequaquam tenetur Sbrozz. de Vicar. Episc. lib. 2. q. 190. num. 6. 7. & 11. Bonac. vbi supra pun. 3. §. 3. num. 4.

12 In tribus autem casibus ad huiusmodi degradationem de iure deuenitur secundum glos. in cap. ad abolendam ver. relinquatur de Hæret. videlicet in crimen heres. iuxta rit. cap. ad abolendam Secundo in falsario litterarum. Papæ cap. ad falsariorum de crim. fals. Tertio propter calumniam, seu cōtumaliam illatam proprio Episcopo cap. si quis sacerdotum 11. q. 1. dummodo qui calumniam

intulit, sit incorrigibilis glos. in cap. cum non ab homine de Iudic. Sylu. vbi supra num: 4. & ita communiter tenetur, ut dicit Clar. in d. 9. fin. q. 36. vers. hinc insertur; in alijs tamen casibus hęc qualitas incorrigibilitatis non requiritur secundum Barbos. de offic. & pot. Ep. p. 3. all. 10. numer. 12. quamvis alij apud Bellett. loc. cit. d. §. 10. num: 6: contrarium sentiant.

Dicitur verò incorrigibilis ad effectum ut per potestatem sacerdotalis clericus iudicetur, & comprimitur, si fuerit seruata forma capitum non ab homine de Iud. ut ibidem dicit Alciat. n. 125. Barbos. nu. 7. & alij communiter, videlicet quod primò sit depositus, secundò excommunicatus, tertio anathematizatus, & adhuc in contumacia sua perseueret, ut notat etiam Boff. tit. de for. compet. num: 132.

Obserua tamen, quod hodiè huiusmodi pena degradationis etiam ad alia delicta extenditur, videlicet si clericus sodomitam exerceat per constitutionē Py. V. incip. Horrendum, quam refert Quarant. in ver. Sodomia: aut si de criminis falsa monetæ culpabilis reperiatur ex constitutione Urbani VIII. Incip. In suprema pastorali specula, relata per Vulp: in Prax. iudic. cap. 42. num. 29. Ric. in collect. dec. 3312. par. 8. Item propter abortum fetus animati ex constitutione Sixti V. incip. Efrenatas, relata per Quarant. in ver. Abortus, similique degrada-
tione punitur qui ad sacrum presbyteratus ordinem non promo-

tus missam celebrare, aut sacramentalem confessionem audire ausus fuerit ex constitutione Clementis VI I I. Incep. Etsi alias, quam refert Piasc. in Prax. Episc. par. 2. cap. 4. num. 9. p. hac eadem. pena puniri potest sollicitans mulieres in confessione, si delicti gratia id exposcat ex constitutione Gregory XV. incep. Vniuersi Dominicani gregis, relata per Bonacinto. 1. in tract. de mer. & oblig. de nunc. disp. 6. pun. 3. num. 22. vt in suis locis fasius tractabimus.

Addit D.D. quod Clericus etiam in alijs casibus est degradandus non expectata incorrigibilitate, videlicet si committat homicidium qualificatum, vt per insidias, & industria, seu proditionum, parricidium, fratricidium, Assassiniū, vel si ecclesiā incēdat, aut ea spoliat rebus deputatis ad seruitum Diuinū, vel si occidat suum Episcopum, vel committat delictum valde perniciosum reip. siue plura delicta atrocia, vt plura latrocinia, homicidia, falsitatem &c. quia in his casibus ecclesia non potest clericos congruē punire propter defectum poenae, nisi tradendo eos Curiae seculari Syl. in ver. degradatio nu. 4. Bellett. tit. de fauor cler. pers. §. 10. nu. 6. vers. Quintus in homicidijs Alciat. in cap. cum. non ab homine num. 21. & seq. de Iul. Bonaein. d. disp. 4. pun. vñ. num. 2. & hanc esse magis communem dicit Clar. in §. fin. quæst. 36. vers. seias etiam, & vers. pariter etiam & alijs apud Ricc. in Prax. for. eccl. p. 4. ref. 122. Alij tamen sentiunt, clericum in

his, & similibus casibus non esse degradandum, sed detrudendum in perpetuum carcerem; quia ad degradationē nō est deueniendū nisi in casibus à iure expressis, ita Boff. in tit. de for. compet. Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. d. all. 110. num. 13. & alijs, quos refert, & sequitur Dian. par. 3. tract. 1. ref. 16.

¹³ Quæres 1. in quo differt anathema ab excommunicatione? Resp. quod anathema insertur aduersus eos, qui ex grauissimo aliquo delicto detestabiles sunt, & maledicti, & de quibus non est spes, quod reducantur ad penitentiam, & sic meritò infligitur tamquam quid extremum; excommunicatione vero insertur aduersus eos, de quibus est spes, quod pertineant Alciat. in d. cap. cum non ab homine num. 109.

¹⁴ Quæres 2. an Episcopus possit dispensare cum degradato solemiter? Resp. negatiuè, sed hoc spectat tantum ad summum Pontificem c. ideò 2. q. 6. Ricc. in Prax. p. 2. ref. 221. Piasc. in Prax. Episc. par. 2. cap. 1. num. 13. vers. Quarto reseruatur, nisi constet de nullitate degradationis, vt quia non adfuit legitimus numerus Episcoporum, vel Abbatum, aut Dignitatum, vel non fuit obseruatus ordo iudicarius: tunc enim possit Episcopus dispensare cum tali degradato etiam sine assistentia aliorum Prałatorum secundum gloss. in cap. Episcopus Presbyter in ver. Synodo 11. q. 3. Ricc. loco citat. quamvis contrariū teneat Bonac. de Censur. disp. 4. pun. vñ. num. 19. vers.

vers. addunt.

15 Quæres 3. qua poena puniatur offendens Vicariū Episcopi? Resp. quod potest ad tritemes dñnari, si excessus sit grauis, & ita fuisse seruatum contra quemdam Diaconum, qui Vicarium Episcopi in brachio vulnerauit, dicit Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 132.

16 Quæres 4. An clerici, qui ad tritemes damnantur, sint degradandi? Resp. affirmatiè, si ad tritemes damnentur ad vitam: si vero ad tempus, deponuntur tantum verbaliter, & vtroque casu lícet verberantur à tritemium ministris Piaſco: in Prax. Episc. par. 2. cap. 4. num. 92. hoc tamen de iure procedit: sed de consuetudine, etiam si perpetuè ad tritemes damnentur, verbaliter tantum degradantur, ut notat Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2: ref. 104.

17 Obserua tamen, quod lícet ad tritemes clerici etiam sacerdotes de consuetudine damnentur, quia pena detruſionis in monasterium, quæ ad eorum emendationem saibrior esset, ac pro dignitate ordinis honestior, hodiè commode imponi non potest propter monachorum exemptiones, ut advertit. Ricc. loco citato d. ref. 104. non debent tamen Sacerdotes ad tritemes transmitti, nisi pro maxima causa, vbi scilicet nulla videatur alia spes correctionis subesse, ut dicit Clar. in §. fin. q. 70. vers. frequens est: dedecet enim Sacerdotes diuino ministerio jam dicatos tam miserabili punitionis genere cruciari, lícet in clericis non sacerdotibus posse tolerari, si ex-

cessus grauitas id exposcat; & idè ad huiusmodi pœnam eos non esse damnandos, nisi pro criminibus falsi, heresis, vel alij grauissimis criminaibus dicit Genueſ. in Prax. Archiep. cap. 29. n. u. 2. Ricc. in Prax. d. par. 2. ref. 104. Vnde in alijs delictis vel relegantur, vel carceribus mancipantur, vel in exilium mittuntur, quia magna est dignitas clericorum, ut notat Genueſ. loco cit. num. 1. & seq. & si clerici 18 sint nobiles, potest pœna corporalis commutari in pecuniariā, ut d. Ricc. in Prax. ut supra par. 4. ref. 120. per tez. in l. sed si unius s. 19 quedam ff. de iniur. immò in Regno Franciæ seculares magistratus minimè patiuntur, clericos alij pénis, quam sacris Pontificum cōstitutionibus puniri, ac propterea hēc pœna tritemium minimè imponitur, ut refert Ricc. in Prax. d. par. 2. ref. 104.

20 Ita etiam laicus nobilis reguliter ad tritemes, vel alias ignominiosas pœnas non damnatur, sed relegatur l. capitalium §. non omnes ff. de Pœn. Gramm. at. dec. 33. n. 12. quod etiam ad Patrem ipsius nobilis, vel in aliqua dignitate constituti, atque ad alios populares diuites, & honestiores extendit Ricc. in Prax. par. 1. ref. 477. & in collect. dec. 664. par. 3. nisi sordidas artes exerceant, tunc enim nobilitatem amittunt: vel nisi commiserint crimen falsæ monetæ, heresis, sodomia, vel alia delicta infamia inducentia, in quibus non habetur ratio nobilitatis quoad pœnas infligendas, ut decisū refert idē Ricc. in d. collect. dec. 664. p. 3.

21 Ad

- 21 Adde, quod etiam pro simplici homicidio nobiles damnari possunt ad tritemes: quia sicarius, vel adulter nobilis de iure ciuili deportatur, ut dicit Alciat. in d.c. cū non ab homine num. 26. de iudic. loco autem deportationis coad- cens videtur esse in tali casu pena tritemum, ut notat Gandin. de maleficio de falsar. post num: 3.
- S V M M A R I V M.
- 1 Parochus secundas nuptias benedicens quam pœnam incurrat.
 - 2 Quando Parochus secundas nuptias benedicens à pœna excusetur.
 - 3 Sacerdos sive regularis, sive sœcularis coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ absque Parochi, vel ordinarij licentia qua pœna puniatur.
 - 4 An mulier nubens intra annum luctus incurrat pœnas de iure ciuili impositas.
 - 5 Quam pœnam incurrat Parochus, qui matrimonio clandestino interfuerit.
 - 6 Qua pœna punitur testes, qui sine Parocho, vel sacerdote huiusmodi contractui intersunt, ac ipsi sic contrabentes.
 - 7 Quando possit ordinarius absolvere à censuris latis à Iure.
 - 8 An matrimonium sit nullum, si omittantur denunciations.
 - 9 An puniri possit Parochus, si matrimonio assistat extra ecclesiā.
 - 10 Qua pœna plectendus sit Parochus, cuius culpa sine sacramento quis moritur.
- 11 Quando excusetur Parochus ab administratione sacramenti extrema unctionis.
- 12 An Parochus tempore pestis tenetur eucharistiam ministra-re.
- 13 An sit de necessitate sacramenti extrema unctionis ungere renes, & pedes.
- 14 Sacramentum baptismi, & penitentie tenetur Parochus ministrare etiam cum periculo vite.
- 15 An Parochus possit à loco pestiferio aufugere relitto substituto.
- 16 Qua pœna plectitur Parochus cognoscens carnaliter suam filiâ spiritualem.
- 17 An Confessarius copulâ habens cum sua penitente teneatur dicam circumstantiam in confessione aperire.
- 18 Quid si fœminam, cum qua copulam habuit, baptizauerit.
- 19 Et quid si utatur sacramento tamquam medio ad sollicitandam penitentem.
- 20 An Episcopus peccatum mortale committens teneatur episcopatus circumstantiam aperire.
- 21 An sacerdos committens peccatum luxuria teneatur dicere confessario, se esse sacerdotem, vel habere votum solemine castitatis.
- 22 Parochus, vel alius Confessarius reuelans sigillum confessionis qua pœna sit plectendus.
- 23 An fractio sigilli probetur per testes singulares.

CAP.

C A P. IV.

De Excessibus Parochorum.

Dico 1. quod Parochus secundas nuptias benedicens ab officio, & beneficio suspenditur, & sic suspensus ad Apostolicam sedem mittendus est cap. 1. de Secun.nupt. quod procedit, etiam si forte primum matrimonium fuerit invalidum, quia benedictio non respicit nuptias, sed personas, ut dicunt Doctores, quos refert, & sequitur Bonacini de matrim. q. 4. p. 6: nu. 4. vnde benedictio reiterari non debet, etiam si unus tatum ex coniugibus fuerit alias benedictus cap. viii. autem eod. tit. secus si primae nuptiae benedictae non fuerint, quia tunc secundae benedicti possunt Genuens. in Prax. Archiep: cap. 59. num: 3.

Obserua tamen, quod haec suspensio non incurritur ipso iure, sed est suspendendas per sententiam Genuens. d. cap. 59. n: 5. Clar. in S. fin. q. 75. Ricc. in Prax. for: eccl: par. 2. ref: 382. & alij communiter.

Obserua 2. quod nec Parochus in hoc delinqüens mittitur ad Romanam curiam: quia haec poena quoad hanc partem sublata fuit per constitutionem Ioannis XXII. de qua post Couar: & alios meminit Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2 all. 32. nu. 186.

Obserua 3. quod potest Parochus in tali casu etiam arbitraria pena puniri, ut dicunt Doctores apud Barbos. in d. cap. 1. num. 7: de

Secun. nupt. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 1. ref: 324. Genuens. loco cit. n. 5. Megal. in ver. benedictio num. 13.

3 Obserua 4. quod Parochus ab huiusmodi suspensione excusatur ratione consuetudinis, vel ignorantiae etiam crasse, dummodo non sit ingens temeritus Nan. in man. cap. 22. nu. 83. Megal. in ver. benedictio numer. 11. Posse in de offic. Curat. cap. 10. num. 48: Genuens. loco cit: num. 1. & 2. & alij apud Bonacini d. pu. 6. n. 4. Barbos. in d. cap. 1. num. 3. & in cap. vir autem num. 3. de Secun. nupt: ubi dicit, quod hodie ex generali consuetudine communiter recepta si femina solum nondum fuisse benedicta, potest tunc utriusque benedictio generaliter fieri.

Sacerdos vero siue secularis, siue regularis coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiae absque Parochi, vel ordinarij licentia, ipso iure tamdiu suspensus manet, quādiu ab ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur iuxta Concil. Trident. 24. de ref. matr. cat: 1. quā suspensionis poenam nedum ad officium, sed etiam ad beneficium extendi posse resoluit Franc. Molin. de Rit. Nupt. lib. 2. differ. 11. nu. 149. quem refert Barbos. in d. c. 1 num. 6. de Secun. nupt. & ultra dictam suspensionem sacerdos regularis ipso facto est excommunicatus, & absolutio reservatur Papae per clem. 1. de Priuile. cuius dispositioni non esse derogatum, per Concilium Tridentinum tec-

net

met Nau: conf. 10. de Constit. & alij, quos sequitur Barbos. d.all.32. num.192. alij tamen putant, religiosum in tali casu non incurre excommunicationem, sed tantum suspensionem a Concilio impositam, ne duplex pena incuratur pro eodem delicto contra licet ff.Nau.Cau.tab. l. omnes C. de Pœn. cap: at si de Iudic. & ita declarasse Sac. Congregationem refert Bonac.de M. utrimq. 4.pun. 6. nu. 3 sed in alijs casibus firma proculdubio remanet dicta Clementina excommunicatio contra religiosos sine licentia Parochi ministrantes extremam vaccinationem, vel eucharistiam, quamvis hodie per constitutionem Leonis X. & Pij V. possint religiosi ministrare in proprijs ecclesijs Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum quovis anni die excepto die Paschatis Resurrectionis, vt d.Nau:in Man. cap.21.n.52. Sorb. in ver. communicare, vbi etiam addit, eos, qui in aliqua ecclesia mendicantium communionem receperint in uno ex octo diebus ante, vel post Pascha, satisfere præcepto Ecclesie.

Quæres, an mulier nubens intra annum luctus incurrat penas de iure ciuili impositas? Negat glos, in cap. cum secundum in ver. legalis infamie de secun.nupt. Clar. in Stuprum vers. generaliter autem & alij apud Barbos. in d. cap. cum secundum num. 2, quorum opinio satis fuit libertati matrimonij; alij vero contrarium tenent, nisi secundò nuperit de licentia mariti expressa, vel tacita, puta si

maritus in testamento legatum vxori reliquerit, siue vidua maneat, siue iterū nubat: tunc enim censetur dedisse licentiam contrahendi secundas nuptias, & ita decisum refert Ricc. in Collect. dec. 431.par.2. & dec.3381.part.8. vbi etiam dicit, quod pœna adiecta mulieri secundò nubenti fauore filiorum similiter cuitantur, si filij consentiant expresse, vel tacite. Pœnam tamen infamie numquam incurrit mulier sic nubet: haec enim sublata fuit per d.sap: c. secundum, nisi vidua intra annum luctus stuprum committat: tunc enim non cuitat infamiam, neque alias pœnas de iure communione impositas contra nubentes intra annum luctus; & ideo in tali casu perdit tam ipsa, qua stuprator omnia sibi relictæ a testatore, & ea fisco applicantur Verall. dec. 25.par.2. quem refert Ricc. in Collect. dec.3381.par. 8. Clar: loco cit. & alij communiter:

Dico 2. quod Parochus, vel quisvis alius Sacerdos regularis, vel secularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, aut sciens non prohibuerit, ab officio per triennium suspendendus est c. ult. § fin. de Clandest. despontat. non est tamen ipso iure suspensus, ut notat DD. apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par.2. all.32.num.161. potest etiam alia pœna arbitaria puniri: quemadmodum testes etiam qui sine Parochio, vel Sacerdote huiusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos sic contrahentes graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit Concilium Tridentinum

LII seff.

Seff. 24. de ref. matr. cap. 1. Pœnam
verò suspensionis triennalis non
fuisse sublatam per Concilium lo-
co cit. sed præterea licere ordina-
rio in Parochum alia pœna arbi-
traria animaduertere dicit Frâc.
Molin. de Rit. nupt. lib. 2. differ. 11.
num. 147. cum seq. Salzed. ad Ber-
nard. in pract. cap. 76. vers. octauo
non est obliuionis Maiol. de Irreg.
lib. 23. cap. 17. Ledesm. in Sum. p. 1.
de Sacram. matrim. cap. 6. concl. 4.
dub. 16. & alijs quos resert, & se-
quitur Barboſ. d. par. 2. alleg. 32. nu.
162. sed alij communiter sentiunt,
quod si pro aliquo delicto, vel ex-
cessu sit imposita aliqua pena per
ius commune, vel aliam legem
antiquam, & postea fuerit con-
dita lex noua, vel statutum impo-
nens aliam pœnam pro eodem
delicto, eo casu imponenda est
pœna statuta à lege noua, non au-
tem à lege antiqua, vel à iure cō-
muni, itâ Gandin. in tit. de aliquib.
quaſtion. n. 4. qui ab omnibus iu-
dicibus maleſiciorum habetur
princeps, ut dicit Boff. in tit. de
delict. nu. 17. & hanc ſententiam
sequuntur alij plures apud Clar.
in ſ. fin. q. 85. vers. debet etiam, ubi
dicit hanc eſſe magis cōmūnem,
& à cōmūni cōſuetudine appro-
batam.

7 Quæres, an Ordinarius possit ab
huiusmodi triennali suspensione
absoluere post ſententiam? Resp.
negatiuè, quia licet possit ordinari-
us absoluere ſuspensum à iure,
quoties conditor legis ſibi ab-
ſolutionem non reſeruauit, hoc
tamen intelligendum eſt, ubi quis
ſuspensus eſt à iure indefinite,

nullo designato termino, ſecu-
vbi terminus ſuspensioni adjici-
tur Couar. de Spons. par. 2. cap. 6. n.
14. Bernard. in Pract. cap. 76. nu. 3.
in ultim. impress. Henrig. lib. 13. c.
39. ſ. 3. Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. n.
6. & alij apud Barboſ. d. par. 2. all.
32. num. 166. & seq. vbi etiam ſub-
dit, quod neque potest absolueri
ab hac ſuſpētione virtute decreti
Conc. Tridentini ſeff. 24 de ref. c. 6.
quia cum hæc ſuſpētio non in-
curratur ipſo iure, ſed per ſen-
tiam, ſupponitur delictum deduc-
tum iam ſuisse ad forum conten-
tiosum.

8 Obſeruant autem Doctores
communiter, quod etiamsi dea-
nūcations omittentur nulla im-
petrata dispensatione ab ordinari-
o, matrimonium non eſſet nul-
lum, quamuis ſint de præcepto
Conciliij; quia quādo lex mandat,
actū fieri certo modo, ſi ulterius
non procedat annullando, actus
valet. Concilium verò n' mandat, ſe-
ri dea-nciations, nec ulterius
procedit annullando: quemad-
modum annullauit, quando ſe-
ret fine Parocho, & testibus Ri-
minald. conf. 691. n. 34. & ſeq. lib. 6.
Conſinch. de Sacr. & Censur. disp. 24.
dub. 1. nu. 49. Nau. in Man. c. 22.
n. 70. vbi etiam notat, quod ma-
trimoniū in tali caſu dicitur clā-
defiſtum quoad alios effectus,
quam annulationis.

9 Anverò puniri poſſit Parochus,
ſi matrimonio aſſiſtat extra ecclē-
ſiam? Resp. negatiuè: non enim
poſteſt ordinarius prohibere, quin
matrimonium domi celebretur;
ſed cum maximè deceat, vt in-

ec-

- ecclesia illud fiat, id hortari potest, non præcipere *Leo in Thes.*
for. eccl. p. 2. c. 9. nu. 48. Sanc. lib. 3.
disp. 15. n. 20. & alij apud Barbos.
d. p. 2. all. 32. n. 18. & ita declarasse
Sac. Congr. refert Vulp: in Prax.
iudic. cap. 15. num. 14. Dian. p. 3. tr.
4. ref. 179. vbi etiam dicit, quod
bodiè matrimonium satis dicitur
contractum in facie ecclesie, si
coram Parocho, & duobus testi-
bis denunciationibus præmis-
sis contrahatur. idem dicit Nau.
capitulo. 22. numer. 70. non est ta-
men damnada praxis aliquarum
ecclesiarum, qua matrimonia hu-
iusmodi extra ecclesiam celebra-
ri prohibentur sine Episcopi li-
centia; & ideo in hoc standum es-
se consuetudini locorum dicit
Dian. loco cit.
- 10 Dico 3. quod eadem poena ar-
bitraria punitur Parochus, cuius
culpa sine sacramento quis
moritur *Ricc. in Collect. decis. 559.*
par. 3.
- 11 Excusat ramen Parochus 1. ab administratione sacramenti ex-
tremæ vñctioñis ratione periculi
vitæ; & ideo tempore pestis non
tenetur illud ministrare *Mancin.*
de extrem. vnc. præct. 9. dub. 5. vers.
at quia. & dub. 27. & alij, quos re-
fert. Dian. p. 3. tr. 4. ref. 174 qui as-
serunt, hoc sacramentum non esse
necessarium ad salutem, & ideo in-
firmū nullo modo peccare illud
non recipiendo: quia ad id nullū
extat præceptum obligatorium;
& in hoc serè omnes connenint.
- 12 Secundò, neq. tenetur tempore
pestis eucharistiam ministrare, ut
declarauit *Greg. XIII: iuste Dian. p.*
5. tr. 3. ref. 53. vbi etiā citat *Philiar-*
ch. de off. sacer. lib. 4. c. 3. Maiol. de
Irreg. lib. 2. c. 20. n. 3. Tabien. in ver.
Episc. n. 5. Benzon. in spec. Episc. lib.
1. disp. 1. q. 1. concl. 6. quibus adde-
alios apud Posseuin. de offic. Curat.
*c. 8. n. 36. & 37. contra *Mancin:* de*
Sanctiss. Commun. præct. 8. dub. 18.
& alios, & hæc sententia confir-
matur ex doctrina Sylu: in verb.
Eucharistia 3. num. 1. Fagund. de
Præcept. eccl. præcept. 3. lib. 2. cap. 1.
num. 17. Villalob. in sum. to. 1. tr. 8:
difff. 34. n. 3. & aliorū apud Add.
*ad *Mancin.* d. præct. 8. dub. 1. Bonac.*
de Sacram. disp. 4. q. 7. pu. 1. n. 1. qui
asserunt, infirmum de iure diui-
nō non teneri in articulo, vel pe-
riculo mortis eucharistiam sume-
re, si saltem semel in vita illam
suscepit, sed potius teneri ad scā-
dalum vitandum propter fideliū
consuetudinem vbiique receptam
communicandi eo tempore.
- Verum si diligens Parochus
ex charitatis feroore sequi vellet
contrariam opinionem, posset ad
effugiendum vitæ periculum sa-
cramentum eucharistiae ministra-
re patena, vel alio instrumento
ritè consecrato, & apto, etiamsi con-
secratum non sit, dummodo cesseat
scandalum, & periculum lapsus
eucharistiae in terram *Posseuin. de*
offic. Curat: cap. 8. n. 35. Bonaciz. de
Sacram. disp. 4. q. 5. pun. 2. num. 10.
Mancin. d. præct. 8. dub. 19. qui-
quid in contrarium dicant alij a-
*pud *Dian. par. 4. tr. 4. ref. 114: idem-*
que dicendum est de extremæ vñ-
ctione, quam virga ob longa, seu
alio instrumento ad id apto posse
*ministrari dicunt Posseuin. & Mæ-**

cin. loc. cit. & alij apud Dian. p. 3.
tr. 4. ref. 167.

¹³ Addunt alij Doctores, quod tam
grassante peste, quam alio quoquis
tempore non est de necessitate
sacramenti vngere pedes, & re-
nes: neq; sacerdos id omittēs pec-
caret mortaliter: quia possunt
inungi quinque sensus corporis,
etiam si non vngantur renes, &
pedes; & ideo in hoc fernandam
esse consuetudinē loci dicit Pos-
sevius. cap. 9. num. 15. Bonac. de
Sacram. disp. 7. quest. vn. pun. 5. nu-
18. & communem dicit Mancin.
pract. 9. dub. 17. & ibidē Add. dub.
8. vbi etiam notat, vunctionem in
renibus in feminis, & religiosis
propter honestatē absolutē omittē-
tendam esse, etiam si adesset con-
traria consuetudo.

¹⁴ Sacramentum verō baptismi,
& pœnitentia tenetur Parochus
ministrare peste infectis etiā cum
periculo vite: quia hæc sunt ne-
cessaria ad salutem Maior. in 4.
sent. dist. 7. q. vlt. & dist. 23. q. 1.
Molles. in sum. 10. 1. tr. 4. ref. 174. &
par. 7. tr. 5. ref. 38. & est communis
opinio. hæc tamen sacramenta te-
netur Parochus ministrare peste
infectis per alios, non per seipsū,
ut declarauit Greg. XIII. sub die
10. Decembris 1572: & ita etiam
eensuit Sac. Congregatio Cardina-
lium ad consulendum indemni-
tati aliorum Parochianorum, qui
sani sunt; hi enim verisimiliter
nolleb̄ cōuersari cū Parochis eun-
tibus ad infirmos tali morbo in-
fectos, ut refert Diā. p. 5. tr. 3. ref. 53.

¹⁵ Addunt etiam Doctores, quod
Parochus potest à loco pestifero

aufugere, dummodò relinquat
substitutum, qui suo loco deser-
uiat, & ita videntur sentire om-
nes, ut dicit Ricc. in Prax. for. eccl.
par. 3. ref. 398. & in Collect. decif.
2426. par. 6: ubi citat Imol. in cap.
fin. de Cleric. non resid. Rip. in tric.
de Pest: tit: de Priuileg. contract.
caus. pest. num. 147. Franc. Marc.
dec. Delph. 520. & alios.

¹⁶ Dico 4. quod Parochus, vel
alius Sacerdos cognoscēs carna-
liter suam filiam spiritualem, cu-
ius confessionem audiuit, est de-
ponendus Vulp. in Prax. iudic. c.
36 num. 9. Ricc. in Prax. par. 1. ref.
329. & par. 3. ref. 68: per text. in c.
non debet 30: q. 1: cuius disposi-
tio procedit, quando crimen est
publicum: sacerdos enim non
nisi pro publico crimine depo-
nitur cap. sacerdotes & cap. seq. 50.
dist. glo. in d. cap. non debet: hac ta-
men pœna puniendus non est sa-
cerdos, si talem mulierem in con-
fessione audiuit, & non absolvit:
quia talis non dicitur filia spiri-
tualis Henrīq. de Sacram. in gen.
lib. 1. cap. 14. §. 8. quem refert Ricc.
in Prax. for. eccl. par. 1. ref. 329.

¹⁷ Quæres, an Confessarius, qui
copulam habet cum sua pœnitен-
te, teneatur dictam circumstan-
tiā in confessione aperire? Resp.
negatiuē: quia hæc circumstan-
tia est solum aggrauans, & non
matat speciem: sacramentum
enim confessionis nō inducit pro-
priè cognitionem spiritualem.
Azor. par. 3. lib. 3. cap. 9. q. 5. Petr. de
Ledesm. de matrim. quest. 56. art.
2. dub. vlt. & alij apud Bonac.
de matrim: q. 4 pun. 16. nu. 8. Dian.
par:

par. 1 tr. 7. ref. 12. neque obstat tex.
in cap. omnes 30. q. 1. quia intelli-
gitur de incestu improprio, & me-
taphorico. ita etiam nec Paro-
chus copulam habens cum sua
Parochiana, vel subdita tenetur
hanc circumstantiam in confes-
sione explicare, nisi illud pecca-
tum ita publicum esset, ut ex eo
scandalum sequeretur: tunc enim
aduersus specialem officij obliga-
tionem delinqueret, qua tenetur
subditos non solum verbo, sed
etiam exemplo pascere; atque
ad eō specialis malitia ex status, &
officij circumstantia contrahere-
tur, eaque esset necessariò expli-
canda, ut dicunt Doctores apud
Dian. p. 1. tr. 7. ref. 6. quicquid dicat
Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 5. pun.
2. S. 3. dist. 3. nu. 9. & de matrim.
q. 4. pun. 16. num. 10.

18 Si vero Parochus feminam, cū
qua copulam habuit, baptizauerit,
hac circumstantia est procul
dubio explicanda: hoc enim ca-
su commisit incestum ratione co-
gnationis spiritualis consurgentis
ex collatione baptismi ex Conci-
lio Trid. suff. 24. de ref. matr. cap. 2.

19 Idem dicendum, si Parochus,
vel quiuis alius Confessarius vti-
tur sacramento tamquam medio
ad sollicitandam penitentem, vel
eam in confessione sollicitet: tunc
enim tenetur omnino hanc cir-
cumstantiam significare; quia co-
mittit sacrilegium ob grauissimā
irreuerentiam, quam irrogat rā-
to sacramento, ut dicit Bonac. de
matrim. d. q. 4. pun. 16. num. 9.

20 An vero Episcopus peccatum
mortale committens teneatur Epi-

scopatus circumstantiam aperire?
alij affirmant, quia Episcopus ra-
tione proprij status tenetur ad
perfectionem vitæ Christianæ ha-
bendam, cui perfectioni ex quo
repugnat quodcumq. peccatum
mortale; idemque dicunt de Ge-
neralibus ordinum. alij vero cō-
trarium tenent, quia hęc circum-
stantia non mutat speciem, nisi
forte peccatum ab Episcopo, siue
Generali commissum ita publicū
sit, ut scandalum pareret, ut su-
pra diximus de Parocco, ita Diā.

par. 1. tr. 7. ref. 6. vers. sed ego oppo-
situm, ubi citat Conincb. de Sacra-
men. disp. 7. dub. 4. num. 18. Fiiliuc.
to. 2. tract. 30. cap. 7. num. 125. San-
ob. de matrim. to. 2. lib. 7. disp. 27. n.
33. Henrīq. lib. 5: cap. 5: num. 6. in
glos. lit. G. & alios.

21 Queres 2. an Sacerdos commis-
tens peccatum luxuriæ teneatur
dicere Confessario, se esse Sacer-
dotem, vel habere votum sole-
mne castitatis, quando Confessarius
cognoscit, eum esse sacerdotem?
Resp. affirmatiū, quia sicut pe-
nitens tenetur confiteri peccata
manifesta sacerdoti, quia nō sunt
ei manifesta in forma iudicij in-
quantum Dei Vicarius est, ut di-
cunt communiter Doctores teste
Sylu. in ver. confessio 2. num. 3. ita
etiam eadem ratione tenetur ex-
plicare huiusmodi circumstantia,
etsi confessario nota sit: quod
procedit non solum quando in
actuale carnis peccatum labitur,
sed etiam cum mente tantum li-
bidinosa lasciuo actui consensum
præstisit Sot. in 4. dist. 18. q. 2. ar. 4.
vers. enim uero. Graff. decis. aur. lib.

1: cap.

1. cap. 20. n. 32. quos refert Barbos.
de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 15. n. 6.
quod si omisit bona fide talem
circumstantiam, satisfaciet, si po-
stea confiteatur, se toties violasse
votum castitatis, etiamsi iterum
non confiteatur principale pec-
catum, quia in hoc casu talis cir-
cumstantia potest separatim suffi-
ciēter explicari, ut dicunt Docto-
res apud Dian. d. par. 1. tr. 7. ref. 45:

Alij tamen probabiliter con-
trarium tenent, videlicet, quod
sacerdos non teneatur hanc cir-
cumstantiam sacerdotij, vel voti-
castitatis Confessario iam notam
in confessione manifestare, quia
Confessarius sciens pœnitentem
esse sacerdotem, sufficienter co-
gnoscit peccata ipsius carnalia,
habere oppositionem cum voto
solemni castitatis ita Pitigian. to.
2. dist. 16. q. vn. ar. 5. Azor. p. par. lib.
4. cap. 4. queſt. 6. & alij, quos refert
& sequitur Bonac. de matrim. q.
4. pun. vlt. num. 31. ubi dicit banc
esse communem, & ita videtur cō-
muniter praedicari.

20 Dico 5. quod Parochus, vel a-
lius Confessarius reuelans sigillū
Confessionis deponendus est, &
perpetuò detrudendus in mona-
sterium ex c. omnis utriusq. sexus
de Pœnit. & remiss. Fractio verò
21 sigilli etiam per testes singulares
plenè probatur, ut decisum refert
Ricc. in Collect. decif. 549. p. 3. &
dicunt alij apud Bonac. to. 1. disp. 6
de oner. & obligat. denunc: pun. 3.
n. 25. quod intellige concurrenti-
bus præsumptionibus, indicijs, &
alijs adminiculis: vnde hoc arbitrio
Iudicis relinquitur, ut sentiūt
DD. apud Dian. p. 5. tr. 11. ref. 52.

S V M M A R I V M:

- 1 De iure communi Clericis usus
armorum est interdictus, nisi iu-
sta causa eos excusat.
- 2 Qua pœna plectantur clerici ar-
ma deferentes.
- 3 Potest Episcopus suis constitutio-
nibus adiuuare ius canonicum
imponendo pœnam ubi non est.
- 4 Pœnæ pecuniariæ locis pijs sunt
applicanda.
- 5 An possit Episcopus pœnas pecu-
niarias sibi, vel suo Vicario, aut
alijs officialibus curia Episcopalis,
vel Seminario, aut sacriftio
ecclesie cathedralis, vel fabricæ
eiusdem ecclesie, vel domus epi-
scopalis applicare.
- 6 An Episcopus possit concedere cle-
ricis facultatem deferendi arma.

C A P. V.

De Clericis'arma deferentibus.

- 1 **D**E iure communi Clericis
usus armorum est inter-
dictus c. 2. de vit. & hon.
cleric. nisi iusta causa eos
excusat, puta si per loca periculo-
sa transitum faciant, ut dicit glo.
ibidem, vel pro defensione perso-
ne propriæ, vel proximi, vel rerū
e. olim 1. & ibi glo, ver. excessifis de
Restit. spol. & tradunt communiter
Doctores in d. cap. 2. de Vit. & hon.
cleric. ut dicit Ricc. in Prax. for. eccl.
par. 1. ref. 325. quare si contraue-
niant, possunt excommunicari iu-
sta tex. in d. c. 1. & amittunt arma
ut d. Ricc. loco cit.

Obserua tamen, quod tales cle-
rici possunt ex statuto, aut edicto
Episcopi puniri pœna pecuniaria,
&

& alijs pœnis oav. si quis contumax
& cap. qui Subdiaconum 17. q. 4.
Felin: in c. irrefragabilis num. 6. de
offic. ord. quena refert, & sequitur
Piasec. in Prax. Episc. p. 2. c. 4. n. 97.
Ricc. in Prax. for. eccles. p. 4. ref. 118.
& d. p. 1. ref. 325. vbi dicit, quod in
Curia Archiepiscopoli Neap. cle-
rici deferentes pugionem, vel tor-
mentum bellicum pœna relega-
tionis ad arbitrium eiusdem Cu-
riæ, ignobiles verò pœna trire-
mum ad arbitrium condemnan-
tur, & aliquando ex iustis causis
pœna pecuniaria multantur: po-
test enim Episcopus suis consti-
tutionibus adiuvare ius canonicum
imponendo pœnam vbi non est,
seu iam impositam à iure cano-
nico ampliare, & augere non so-
lum contra clericos, sed etiā con-
tra laicos c. 1. vbi glas. in ver. non
generaliter de consecr: dijst. 3. c. 2. de
maior. & obed. c. v. animorum de-
confit. in 6. & est cōmunitis opinio.
4 Huiusmodi verò pœnæ pecuniaria-
riæ locis pījs applicandæ sunt ex
dispositione Concilij Tridentini,
siff. 25. de ref. cap. 3. ita ut nequeat
Episcopus sibi huiusmodi pœnas
applicare, nisi esset pauper, & val-
de indigeret, ut resoluti S. Ic. Con-
gregatio teste Ricc. in Prax. for.
eccles. p. 4. ref. 126. nec illas conuer-
tere in mercedē Vicarij, seū alio-
rum officialium curiæ episcopalium
ex declaratione eiusdem Sac. Con-
gregatiōis apud Piasec. in Prax.
Episc. p. 2. c. 4. n. 97. Vulp. in Prax.
iudic. c. 46. n. 3. nec possit illas ap-
plicare seminario, aut sacrifīcū ec-
clesiæ cathedralis, ut censuit etiā
Sac. Congregat. apud Ricc. in Prax. 17

vt sup. p. 4. ref. 127. 128. 129. & 130
nec fabricę eiusdem ecclesiæ ca-
thedralis, vel domus Episcopalis,
vbi ecclesiæ redditus esset pīngues,
& ita etiam resoluīsse Sac. Congre-
gationem testatur Barbos. de offic:
& pot. Episc. p. 3. all. 107. n. 19. ratio
est, quia cū ad hēc omnia tenea-
tur Episcopus, applicatio huius-
modi cederet in ipsius Episcopi
commodū, ut probat Ricc. in Prax.
p. 4. ref. 127. & seq:

Quæres, an Episcopus possit Cle-
ricias concedere licentiā deferēdi
arma? affirmat Ricc. in Prax. p. 1.
ref. 482. quod intellige concurre-
te legitima causa, ut sup. diximus.

S V M M A R I V M.

- 1 Cōfessarij sollicitantes mulieres,
vel masculos ad turpia suspecti
sunt vebementer de fide.
- 2 Possunt procedere contra eos etiā
ordinarij locorum.
- 3 Qua pœna plebēnai sint huīus-
modi sollicitantes.
- 4 Denunciandi sunt etiā mīsi se-
emendauerint.
- 5 Refertur contraria opinio.
- 6 Regulares puniti per S. officiū eo
ipso fiunt inhabiles ad gradus,
& officia religionis.
- 7 In quibus casib⁹ incurvantur
pœna contra sollicitantes, & n.
8. & 9.
- 10 Tenetur mulier sollicitata denū-
ciare confessariū, etiā si sollicita-
tioni confenserit, limitatur n. II.
12. 13. 14. & 15.
- 16 An denunciandas sit Cōfessarius
qui de rebus turpibus cū pœni-
tētē cōfabulatur in cōfessionario.
- 17 Quomodo probetur hoc delictum.

CAP.

C A P. VI.

De Confessarijs sollicitantibus
Mulieres in Confessione.

I Confessarij in confessione sollicitantes mulieres, vel masculos ad turpia suspecti sunt vehementer de fide. *Quarant. in ver. cōfessor vers. sciendum Genuens. in Praxe. Arch. cap. 66. num. 2. Ricc. in Praxe. for. eccl. sp. par. 3. ref. 66.* & ideo contra eos iure merito procedunt hæreticæ prætutatis Inquisitores, *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 2. 40. num. 41.* & alij: possunt tamen etiam ordinarij procedere ex cōstitutione Gregorij XV. *incip. Vniuersi Dominici gregis*, quam refert Bonacin. *to. 1. disp. 6. de oner. & oblig. denunc. pun. 3. nu. 1. & seq. & precipue num. 23.*

3 Huiusmodi verò sollicitantes poena suspensionis ab exequutione ordinum, priuationis beneficiorum, dignitatum, officiorum quorumcunque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis actiue, ac passiue, si regulares fuerint, exiliij, damnationis ad tremes, & carceres etiam in perpetuum, alijsque poenis arbitrio Inquisitorum, aut ordinariorum pro criminum qualitate, & circūstantijs puniuntur, & si grauiores poenas pro delicti enormitate meruerint, debita degradatione precedente curie seculari tradi debet ex d: constitutione Gregorij XV.

4 Præterea tales sollicitantes denunciandi sunt, etiam si se emēdauerint, quia huiusmodi denunciatio nō tantum instituta fuit ad emendationem delinquentis, sed etiam in poenam; & ideo indicliter fieri debet, ut dicit Bonacin. *loco cit. d. pun. 3. num. 9. Lezan. in sum. qq. reg. tom. 1. cap. 19. num. 34.* quamquam differri aliquando potest ex iusta, & rationabili causa arbitrio Confessarij, ut dicunt Doctores, quos refert, & sequitur Dian. *par. 1. tr. 4. ref. 27.*

Alij tamen sc̄minam sollicitam à denunciatione excusant, si ei constet de emendatione ipsius sollicitantis, aut si sollicitans ex aliorum delatione confessus, vel conuictus abiurauit, ita Peirin. *to. 2. constit. 4. Greg. XV. §. 9. num. 32.* & alij apud Dian, *loco cit. ref. 26.* præsumitur autem emendatio, vel ex laplo trium annorum, vel si eadē mulier sollicitata ter, vel quartu ad eundem confessarium accedens non iterum in eo libidinis signa reperiat, ut dicunt Doctores apud Dian. *par. 4. tr. 5. ref. 23.*

Addit Sols. *in Aphor. Inquis. lib. 1. cap. 34. num. 57. Peirin. loco citato numer. 26.* quod neque esset denunciandus Confessarius, si crimen esset occultum, & habeatur moralis certitudo, quod seruato fraternę correctionis ordine emendabitur.

Item Regulates puniti per S. Officium, pœnitentijs salutaribus exceptis, eo ipso sunt inhabiles ad gradus, & officia Religionis, nec possunt rehabilitari nisi per summum Pontificem, vel per Sac.

- Sac. Congregationem ex decreto
Urbani VIII. ut refert Dian. p. 4.
tr. 5. ref. 48.
- 7 Et hæc procedunt, etiam si con-
fessarius leuia verba dixerit, aut
signum leue fecerit indicatiuum
amoris lasciuui, putasi faciem pe-
nitentis laudauerit a pulchritu-
dine ad pœnitentem alliciendum
omissis verbis expressioribus: quia
hoc etiam casu abutitur sacra-
mento pœnitentiæ Lezan. in Sum.
to. i. d. o. cap. 19. num. 34. & hanc esse
probabiliorum dicit Dian. par. i. tr.
4. ref. 21. ubi citat Acagn. in tract.
de Confess. sollic. q. 7 per tot.
- 8 Eademque pœnas incurreret
sacerdos, qui paulo ante, vel post
confessionem, seu occasione, vel
prætextu confessionis, etiam ipsa
confessione non sequuta, sive ex-
tra occasionem confessionis, in
confessionario, aut loco quocon-
que ad confessiones audiendas
destinato simulans ibidem confes-
siones audire mulierem sollicita-
uerit, ut constat ex dicta constitu-
tione Greg. XV. & notat etiam Ge-
nnes. loco cit. num. 2. Ricc. in Prae-
for. eccles. par. i. ref. 323. vnde con-
fessor, qui audiens in confessione,
seminam esse leuem, ipsaque fi-
nita lenonem mittit ad domum
ipsius, ut eam sollicitet, compre-
henditur sub hac constitutione,
cum hoc faciat occasione cōfes-
sionis, ut post Graff. dicit Lezan. in
Sum. to. i. cap. 19. nu. 34.
- 9 Eadem quoq. pœna punitur, qui
non solum verbis, sed etiam fa-
ctis mulieres ad turpia sollicita-
uerit, putasi eas osculatus fuerit,
manum, vel aliam corporis partē
- libidinosè tangere, auctiū oculi
lorum, aut signo aliquo ad libidi-
nem prouocaret Graff. cons. 7. de
Pœnit. & remiss. quem refert, & se-
quitur Vulp. in Prax. iudic. c. 36.
num. 6.
- 10 His addit. quod tenetur mulier
sollicitata denunciare confessa-
rium, etiam si sollicitationi con-
senferit: non tamen tenetur ape-
rire copulam, seu consensum, nec
super dicto consensu Confessarius
denatiatus ab Inquisitoribus, seu
Episcopis est interrogandus, ut
declarauit S. Congreg. anno 1624.
testa Diana par. 4. tr. 5. ref. 31. im-
mò si pœnitens volens, aut im-
prudens crimen patratum cum
confessario manifestauit, non ob
id punienda est: quia denuncia-
tio non præcipitur, ut pœnitens
puniatur, sed Confessarius, qui
pœnitentem sollicitauit, ut dicit
Bonac. d. disp. 6. pun. 3. numer. 10.
& alij.
- 11 Limita tamen i. in Confessa-
rio sollicitante ad alia peccata,
quam venerea, seu turpia, etiam si
huiusmodi peccata essent his gra-
uiora: quia verba Pontificis diri-
guntur ad sollicitationem tantum
carnalem, & in delictis non fit ex-
tentio Lezan. loco cit. Dian. par. i.
tr. 4. ref. 20. Bonac. ubi supra dic.
pun. 3. nu. 7. vers. limitatur tamen:
quemadmodum nec dictæ con-
stitutionis dispositio procedit cō-
tra prouocantes ad actus inhono-
stos in sacramento Baptismi, ma-
trimonij, vel alio sacramento: quia
summus Pontifex loquitur tantum
de sollicitantibus in sacramento
confessionis, ut dicunt Doctores

M m m apud

apud Bonacin.d.pun.3.num.14

12 Limita 2. si mulier sollicitaret Confessarium tunc enim nec penitens tenetur ex vi dictæ constitutionis denunciare confessariū, si forte sollicitantis mulieris libidini consenserit, nec confessarius tenetur feminā in tali casu sancto Inquisitoris officio deferre: quia constitutio supradicta edita est ad comprimendam Confessoriorum audaciā, nec loquitur de feminis ad turpia provocantibus, sed de confessarijs ad hæc mulieres sollicitantibus, quemadmodum neque poenæ l. un. c. de Rapt: Virg. locum habent, quando mulier raperet virum, ita Lezan. in sum:to. i. cap. 19. numer. 34. Bonacin. d. pun. 3. num. 17. & 20. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 3. ref. 67. Dian. p. 1. tr. 4. ref. 11. & 23. ubi citat Sanctarell. in tract. de Hæresi cap. 46. num. 2. Sane. in select. disp. 11. num. 25. & 26. Homobon. de exam. eccl. tom. 2. tract. 11. cap. 12. q. 26. & alios.

13 Limita 3. in laico, ad quem, feminā se translilit animo confitendi sua peccata putans, ipsum esse sacerdotem: hic enim non subiicitur poenis dictæ constitutionis sollicitando huiusmodi mulierem, quia summus Pontifex expressè loquitur de sacerdotibus sollicitantibus, ut post Sanctarell. dicit Bonacin. loc. cit. d. pun. 3. n. 8.

14 Limita 4. in eo, qui mandauit confessario, ut sollicitaret pro se penitentem: tum quia dicta constitutio non loquitur de mandante: tum quia poenæ non sunt extendeade: tum quia quando

lex vult punire non solum faciem, sed etiam mandantem, id explicat; unde in cap. mulieres 9. illi verò de sent. excom. extenditur ad mandatēm excommunicatio, quæ in cap. si quis suadente 17. 9. 4. lata erat tantum contra percutientes clericum; alijs tamen poenis grauiter plectendus est mandans in tali casu, ita Dian. p. 1. tr. 4. ref. 22. quicquid dicat Ricc. in Prax. p. 3. ref. 65.

15 Limita 5. in confessario, quide tali delicto infamatus non sit, tuc enim denunciari non debet secundum Fagund. de Præcept. eccl. pr. 2. lib. 4. cap. 3. nu. 31: quod videtur probari ex constitutione Py IV. incip. Cum sicut nuper, quam refert Quarant. in ver. Confessor, ibi, de præmissis quomodo libet diffamatos, præsertim cum hæc constitutio fuerit approbata, & confirmata per dictam constitutionem Greg. XV. sed contrarium tenent alij DD. quos refert, & sequitur Dian. par. 4. tr. 5. ref. 1. ubi etiam dicit, quod ad hoc non requiritur infamia simpliciter, sed ea quæ quocunq; modo talis dici queat, puta si confessarius non habeat integrām, & illæsam famam, sed laceratam per notitiam præser- tīm feminarum iuxta tex. in cap. indenitatis 9: sane de elect. in 6.

16 Sed quæres, an denunciandas sit Confessarius, qui de rebus turpibus in confessionario cum aliqua muliere confabulatur absque sollicitatione ad aliquid in honorenum perpetrandum? affirmatiuē respondet Dian. d. par. 1. tr. 4. ref. 11: ubi citat Peirin. to. 2. constit. 4. Greg.

Greg. XV. §. 2. num: 2. Adque probat ex dicta constituit. Greg. XV. i. ibi; aut cum eis illicitos, & in homines sermones, sive tractatus habuerint.

¹⁷ Hoc autem delictum cum difficilis sit probationis, testibus etiam singularibus probatur cōcurrentibus tamen presumptis, & alijs administriculis; & ideo creditur pluribus feminis, quæ singulariter seorsim affirment, se à confessario fuisse sollicitatas, ut constat ex d. constit. Greg. & notat Bonac. vbi supra pun. 3: num. 25.

An vero hoc crimen plenè probetur ex testimonio duarum feminarum, affirmat Ricc. in Prax. par. 2. ref. 440. modò sint omni exceptione maiores; alij vero negant quia feminæ leues sunt, & mutabiles: tum quia sacerdotes facili negotio retrahentur ab excipiendis confessionibus timore falsæ denunciationis, ita Bonac. loco cit. num. 26. & alij. Vnde quatuor feminas ad hoc exposcit Aegn. de confess. sollic: q. 23: quem refert Dian. d. par. 1. tr. 4. ref. 28. vbi etiam dicit, ex unius feminæ quantum honestæ delatione non esse confessarium in carcerem detrudendum.

Verum hæc omnia remittuntur arbitrio prudentis Iudicis, qui considerare debet circumstantias, & qualitates tam feminarum, quam Sacerdotum, ut ex dicta constitutione Gregorij, & dicit idem Dian. loco cit. d. ref. 28: & p. 4. tr. 6. ref. 21. & alij apud. Bonac. d. pun. 3. num. 27.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerico regulariter non licet negotiari.
- 2 Quid veniat nomine negotiacionis Clericis interdictæ.
- 3 Qua pena clericus negotiator plectendus sit.
- 4 An clericus minoribus ordinibus tantum insignitus exercere possit negotia sœcularia.
- 5 Quid si clericus etiam in sacris, ac beneficiatus succedat conditio.
- 6 Et quid si clericus indigeat.
- 7 Necessestatis causa licetam reddit negotiacionem alioquin illittera.
- 8 Quando possit clericus officium Aduocati, vel Tabellionis exercere.
- 9 An valeat instrumentum factum in negotijs sœcularibus per clericum, vel Monachum Notarium.
- 10 Quando possit clericus artem medicam, vel chirurgicam exercere.
- 11 An luci Medici, vel Chirurgi sint irregulares.
- 12 Et quid si clericus in minoribus huiusmodi artes exerceat, ibide.
- 13 Quando clericus possit procuratoris officium exercere.
- 14 Item quo casu ei licitum est tutelam, seu curam suscipere.
- 15 An clericus possit aliquid sacrare ex honesto artificio.
- 16 An possit vendere vinum permisum, & in dominibus ecclesie.
- 17 Quot actus requirantur, et clericus dicatur negotiator.

CAP. VII.

De illicita negotiatione.

1. Lericō regulariter ne-
gotiari non licet c. ne-
gotiatorem 88. dist. cap.
fin. de Vit. & bon. ele-
ric. siue negotietur
per seipsum, siue per interpositā
personam glof: communiter recep-
it in cap. 1. ver. conducere Necler.
vel mon. Genuif. in Prax. Archiep.
cap. 62. num. 6. Ricc. in Prax. for. ec-
cles. par. 3. ref. 205.

2. Ex quo infertur, quod Cleri-
cus non potest conducere alienas
possessiones non tantum prophana-
nas, ut in d.c. 1. Ne cler. vel mon.
sed nec etiam ecclesiasticas, & 4
beneficiales cap. peruenit 86. dist.
Ferr. qq. mor. par. 1. q. 66. nu. 6. & 7.
nisi forte conduceret prædiolum
animi recreandi causa, vel si alijs
ipsius clericī prædijs estet cir-
cumdatum ad euitandas rixas,
vel damna, ut d. Ricc. in Prax. for.
eccl. par. 1. ref. 485. nec potest offi-
cium Medici, aut Chirurgi exer-
cere, præsertim si interueniat adu-
stio, vel incisio cap. sententiam
sanguinis Necler. vel mon. neque
causas criminales, & ciuiles co-
ram Iudice seculari defendere,
cap. 1. de postul. neque tutelam, aut
curam suscipere c. Cyprianus 21.
q. 3: nec tabellionatus officium
agere c. sicut Ne cler. vel mon. nec
Iudicis secularis officium exerce-
re cap. sed nec & cap. clericis eod.
tit. Nè cler. vel mon. & si forte ad
huiusmodi secularia officia assi-

matur, non poterit cogi ad ra-
tionem sua administrationis red-
dendam coram Iudice seculari
Ricc. in Prax. for. eccl. par. 2. ref. 1.
413. & alij communiter.

Vnde si tertio monitus se a se-
cularibus negotijs non abstine-
rit, eo ipso amittit quoad bona
privilegium clericale cap. fin. de
Vit. & honest. cleric. potest etiam
suspendi c. peruenit ubi glof. in ver.
correctioni 86. dist. ac etiam de-
poni iuxta cap. sed nec ex. Ne cler.
vel mon. quod intellige, si fuerit
incorrigibilis, ut dicit Graff p. 2.
lib. 3. cap. 2. nu. 29. vel poterit alijs
etiam maioribus penis arbitrio
ordinarij imponendis puniri iux-
ta Conc. Tridentinum sess. 22. de-
ref. cap. 1.

Limita 1. in clero minoribus
ordinibus tantum insignito non
beneficiato, qui non prohibe-
tur exercere negotia secularia
alias licita: iura enim loquuntur
de Clericis beneficiatis, vel con-
stitutis in sacris ordinibus cap. ad
aures de etat. & qual. Nanar. in
man. cap. 25. num. 110. Genuens. in
Prax. Archiep. cap. 62. num. 9. Ricc.
in Prax. for. eccl. p. 1. ref. 328. Vulp.
in Prax. iudic. cap. 33. nu. 1. Graff.
par. 1. lib. 2. cap. 66. num. 6. Couar.
practic. cap. 19. num. 8.

Limita 2. si clericus etiam in sa-
cerdis ac beneficiatis succedat con-
ductori iure hereditario: tunc
enim non prohibetur continuare
conductionem usque ad præfini-
tum tempus, ut dicunt Doctores,
quos resert, & sequitur Prosp. de
Aug. ad Quarā. in ver. vettigal. vers.
quaritur an inter negotiations.

6. Li-

6. Limita 3. si propria clerici bona sibi, sūisque non sufficerent, aliterque commodè vivere nequirent: tunc enim posset clericus alterius bona cōducere, vel alio honesto modo negotiari: quia necessitatis causa licitam reddit 7 negotiationem alioquin illicitam cap:1. Ne cler. vel mon. glof. communitate recepta in cap: permenit ver. conductiones 86. dist. & in cap. negotiatorum 88. dist. Nauar. in man. cap. 25. num. 110. Ricc. in Prax. p.1. ref. 328. Graff. par. 2. lib. 3. cap. 2. nu. 26. & censuit Sac. Congregatio test. Vulp. in Prax. iudic. cap. 33. nu. 6. & seq. vbi etiam ex decreto eiusdem Sac. Congregationis resoluta, posse clericos proprios agros, aut beneficiales, vel à se conductos ut supra opera laicorum colere, & pro huiusmodi culturę usu boues, & animalia necessaria emere, illorumque foetus iusto pretio vendere.

8. Hinc etiam fit, vt possit clericus etiam in sacris, si indigeat, vel beneficia sufficientia non habeat, aduocando sibi videtur querere Leo in Thes. for. eccl. par. 3. c. 4. num. 20. Vulp. loco cit. c. p. 33. nu. 13. exceptis causis criminalibus, in quibus pena sanguinis venit imponenda: tunc enim quilibet clericus etiam in minoribus constitutus, & non beneficiatus propter periculum irregularitatis ab officio aduocati, & procuratoris ad offensam abstinere debet cap. sententiam Nē cler. vel mon.

Item posset clericus in casu indigentiae fungi officio tabellionatus Sylu. in. ver. Tabellio nu. 3. Ge-

nuens cap. 62. num. 18. in curia tam ecclesiastica, non seculari, ut dicit Leo d. par. 3. cap. 4. n. 7. Picas. in Prax. Episc. par. 2. cap. 4. n. 11 vers. quoad exercitium. potest etiā instanti necessitate medicina artem exercere Nau. conf. 3. Nē cler. vel mon. Bellett. in Disquis. cler. tit. de disciplin. cleric. S. 31. num. 7.

Præsumitur vero, clericum hæc agere questus, & cupiditatis causa, nisi necessitas probetur c. decr. iuncta glof. in ver. conducere dist. 88. Ricc. in Prax. p. 1. resol. 485.

Potest tamen tolerari consuetudo, qua clericis etiam in sacris, & beneficiatis permittitur exercere tabellionatus officium in causis ecclesiasticis, etiam si alioquin non indigent: quia hoc officium in huiusmodi causis clericos absolutè non dedecet, ut dicit Layman. in Theolog. mor. lib. 5. tr. 5. cap. 8. num. 4. & alijs, quos referunt, & sequitur Barbos. in cap. sicut num. 9. Nē cler. vel mon. Vnde in causa heresis non solum clericis secularibus, sed etiam regulariibus etiam constitutis in sacris expressè permisum est in cap. ut officium sive verum de Haret. in. 6. immò ad illud exercendum possunt compelli, ut d. Ricc. in Collect. decis. 1613. par. 5: & in Curia Romana posse clericos in sacris etiā beneficia habentes officium tabellionatus exercere propter Summi Pontificis consensum, & tantæ curiæ dignitatem, dicit Barbos. in d. cap. sicut nu. 8. Conar. practic. cap. 19. num. 8. & alijs.

Addit Graff. par. 2. lib. 3. cap. 2. n. 21. & seq. quod textus in d. cap. sicut

Nē

Necler. vel mon. vbi clericis in sacris prohibetur tabellionatus exercitium; intelligi debet in negotijs secularibus, vt colligitur ex Rubr. vbi dicitur, Ne clerici vel Monachi secularibus negotijs se se immiscent; & ideo in foro ecclesiastico possunt huiusmodi officium exercere, vt obseruat etiam Barboſi in d. cap. ſicut num. 10. vbi citat Franc. Marc. decif. 194. nu. 2. & 5. Couar. Practic: cap. 19. nu. 8. vers. nam clericus tabellio, & alios: & poſſunt etiam confidere instrumenta in negotijs spiritualibus, ſeu ecclesiasticis, ſi instituti ſint à Papa, vel ab Epifcopo, ſeclusi à laico, ut poſt Hof. dicit Graff. loco cit. d. cap. 2. num. 22. cum hac tamē diſtinzione, quod notarius creatus à Papa poſteſt vbiq[ue] coſificere instrumenta cap. cuncta per mundum & o. per principalem 9. q. 3. conſtitutus verò ab Epifcopo poſteſt instrumenta coſificere per totam diocesim ipſius Epifcopi e. regeſta 10. q. 1. Bellett. tit. de Discipl. cler. §. 29. num. 10.

9 Queres, an valeat instrumentum factum per clericum notariū in negotijs ſecularibus? Resp: affirmatiuē, ſi nondum fuerit illi publicē interdictum huiusmodi officium per ſuum ſuperiorem: ſeclusi ſi prohibitus fuīt, & prohibitiō huiusmodi transiuit in notitiā populi, Bart. communiter receperūt in l. uniuersos C. de decurion. lib. 10. Graff. par. 2. decif. lib. 3. cap. 2. num. 21: Barboſi in d. cap. ſicut n. 3. Nē cler. vel mon. vbi citat Ferrett. conf. 213. num. 7. Franc. Marc. dec. 194. par. 2. & alios.

Quare ſi priuatum tantū prohibitus fuerit, adhuc valebunt instrumenta per clericum confeſta. Bellett. tit. de Disciplin. cleric. §. 29. num. 8. vbi de communi teſtatur; & hec procedunt etiam in Monacho: valent enim ſimiliter instrumenta per eum confeſta, niſi publicē per ſuum ſuperiorem prohibitus fuerit: quia non inuenitur textus ea instrumenta irritans, ut contra Couar. pract. cap. 19. num. 8. vers. Monachus tenet Sanch. apud Barboſi in d. cap. ſicut num. 4. vbi etiam dicit, quod poſteſt Monachus, qui in ſeculo erat Tabellio complere poſt professionem, & ſignare instrumenta, que in ſeculo confeſcerat, quod etiam admittit Couar. loco cit.

10 Idem dicendum, ſi cauſa pietatis concurrat: tunc enim poſteſit clericus non tantum artem medicam, ſed etiam chirurgicam exercere erga miſerabiles, & cognatas personas, ſi in his artibus ſit peritus. Natuſ. in man. cap. 25. num. 110. & d. conf. 3. Nē cleric. vel mon. Leo in Theſſor. eccl. leſp. 3. cap. 9. num. 48. Graff. par. 1. dec. lib. 2. cap. 66. num. 6. neque eſſet irregulaſis, ſi deinde egrotus deceſſat, ut dicit Sylo. in ver. homicidium 2. num. 8. & alij apud Bellett. tit. de Disciplin. cleric. §. 31. num. 6. dummodo abſtineat ab aduſtione & inciſione cap. ſententiam Nē cler. vel mon. ſi enim ex cauſa huiusmodi aduſtioni, vel inciſioni egrotus moriatur, clericus irregulaſitate non effugeret, etiam ſi omniem adhibuerit diligentiam, & mors ſequata ſit ex incuria ipſius in-

infirmi cap. tria nos. & ibi com-
muniter scribentes de Homiciis vo-
lunt quicquid in contrarium di-
cant alij Doctores apud Dian. p. 4.
tr. 2. ref. 23. nisi forte adiunctionem,
vel incisionem adhibuerit urgenti
te necessitate, v. g. tempore pe-
stis, quando non adest alius, qui hoc
munus praestet, tunc enim clericus
non incurrit irregularitatem.
secundum Doctores, quos refert, &
sequitur Barbos. in d. cap. tuanos
num. 3.

Addit Dian. par. 4. tr. 2. ref. 23.
quod si clericus etiam extra casu
necessitatis secundum peritiam
artis iubeat incisionem, vel adiu-
tionem, non incidit in irregula-
ritatem, si mors inde sequatur:
quia pena lata contra facientes 13
non ligat mandantes, heque
consilentes, nisi exprimantur cap.
in pœnis de reg. iur. in 6. cap. ubi
cumque de Pœnis eod. lib.

11 Obserua tamen quod laici me-
dici, aut chirurgi non sunt irre-
guulares, etiamsi ex aliqua incisio-
ne egrotus perierit, dummodo
sint in arte periti, & omnem di-
lligentiam adhibuerint Sylu. in
ver. homicidiu 2. n. 8. Leo in Thes.
for. eccl. par. 3. cap. 9. & alij com-
muniter. idemque dicendum est
de Clerico in minoribus huiusmo-
di officia secundum regulas artis
exercente, qui ex hoc non prohi-
betur ad maiores ordines ascen-
dere iuxta cap. ad aures de actat. &
qual. etiamsi esset beneficiatus:
quia haec irregularitas non reper-
titur in iure expressa, ut dicit Na-
uar. cons. 3. No cler: vel mon. fieret
tamen irregularis medicus de-

publico stipendiatus, si ex omni-
sione curandi percitat infirmus se-
cundum Henr. in fin. lib. 14. de
Irregul. cap. 12. §. 7. in med. quem
refert Barbos. in cap. ad aures nro. 9.
de Actat. & qual.

12 Similiter poterit Clericus be-
neficiatus, aut in sacris ex eadem
causa pietatis coram Iudice secu-
lari defendere causas ecclesie
sive coniectorum, & miserabilium
personarum cap. 1. & cap. fin. de
Pœnali.

Addit Ricc. in Collect. dec. 2640
par. 7. quod clericis prohibetur
exercere officium procuratoris
continuum, non autem quando
vnam, vel aliam causam defen-
derent.

Item possunt Clerici, si volunt,
legitimam tutelam, aut curam su-
scipere: charitatis enim ratio fa-
det, vt clerici etiam suis consan-
guineis opem ferant, & tunc pos-
sunt ex bonis pupillorū iuste ne-
gociari absque reatu illicita ne-
gotiationis, dummodo id agant
absque ordinis dedecore, & non
sordide: & lucrum, quod ex iu-
sta negociazone peruererit, non
in suam, sed pupillorū cedat utili-
tatem c: peruenit, & ibi glo. 86.
dist. 1. generaliter, & auth. Presby-
teros C. de Episc. & cler. & ita cen-
suit Sac. Congregatio teste Ricc. in
Prax. for. eccl. par. 3. ref. 206. ubi
citat Graff. par. 2. lib. 3. cap. 2. nro. 13.
Viu. dec. 151. num. 7. & alios.

Limita i. quoad tutelā testamē-
tariā, aut datiuam, quam clerici
suscipere non possunt glo. in dec.
peruenit in ver. tutelas, ubi ita in-
telligit textum in cap. Cyprianus

21.q.3 supra citatum, & ita etiam tenent alij apud Ricc. d.ref.206.

Limita 2.in Episcopo, & monacho iuxta auth. Presbyteros C. de Episcop. & Cler. vbi etiam legitima tutela illis intardicitur. verum hec auth. correcta fuit per d. text: in cap. per zenit 86. dift. ut ibidem dicit glosa in ver. tutelas, vbi etiam notat, quod ad tutelam miserabilem personarum omnes Clerici, seu Monachi tenentur per tex. in o. episcopus gubernationem 88. dift.

14. An vero clerici possint aliquid lucrari ex honesto artificio? Resp. affirmatiue ex cap. nunquam de. Conseur. dift. 5.c. clericus. vietū, & cap. seq. 91. dift. etiam sine necessitate Genuens. in Prax. Archiepis. cap. 62. num. 12. ubi dicit, hanc esse magis communem Graff. par. 2. lib. 3. cap. 2. num. 26. Ricc. in Prax. p. 1. ref. 328. differt siquidem negotiatio ab artificio, quia negotiatio tunc dicitur, quando res empta non mutata forma alteri venditur: artificiu vero dicitur, quando prima forma totaliter est mutata, ut ibidem dicit Genuens. n. 2. & alij. vnde licitum est clericis emere vuam, ut vinum faciant, vel oliuas, ut oleum vendant Fer. qq. mor. par. 1. q. 94. numer. 3. & seq. Ricc. in Prax. p. 3. ref. 204. vel emere lanam, & ex ea pannum conficer, præsertim per interpositas personas Vulp. in Prax. iudic. d.c. 33. nu. 4. nisi artificium huiusmodi esset illicitum, aut non conueniens statui clericali, puta pelles, vel coria aptare, taxillos, & charcas lusorias, seu arma bellica conficer, & similia, quæ prohiben-

tur per clemen: 1. de Vit. & hon. cler. 15 ric. vnde quamvis possint clerici vendere etiam per minutum, & in dominibus ecclesiæ vinum recollectum in proprijs, aut beneficiorum possessionibus, hoc tamen non eis licet per seipso, sed per alios Genuens. d. cap. 62. num. 7: & 8. Ricc. in Prax. par. 1. ref. 328. Vulp. d. cap. 33. num. 10:

16. Ultimò notandum est, quod vt clericus dicatur negotiator, plures actus requiruntur: & ideo non sufficeret unius rei emptio, aut venditio glos. & Burt. in l. 1. §. licet ff. de Tribus. act. Ricc. in Prax. par. 1. ref. 328. & p. 3. ref. 203. Vulp. in Prax. iudic. cap. 33. nu. 9. & alij communiter.

S V M M A R I V M.

- 1 Qua pœna plectitur qui non promotus sacramenta conficit, vel ministrat.
- 2 An eadem pœna puniatur sacerdos, qui absque approbatione ordinarij præsumit audire sacras confessiones.
- 3 Item an eandē pœnam incurrat clericus sacerdos bis in die celebrans.
- 4 An laicus celebrans missam, vel audiens sacras confessiones incurrit irregularitatem.
- 5 An Episcopus possit dispensare in huiusmodi irregularitatibus.

CAP.

C A P . VIII.

De ijs qui non promoti sacramenta conficiunt, vel ministrant.

N cap. 1. de Cler. nō ordinat. ministr. Clericus non ordinatus, qui se pro clericō ordinato gerit deponitur ita ut numquam ordinetur. Sed ex constitutione Clementis VIII. quicunque non promotus ad sacrum Presbyteratus ordinem repertis fuerit missarū celebrationēm usurpare, vel sacramentum penitētē ministraſſe à Iudicibus sancte. Inq. iſſionis, vel locorum ordinarij tamquam ecclesiæ misericordiæ indignus abijcendus est, & ab ordinib⁹ ecclesiasticis, si quos habuerit, rite degradatus statim curia ſeculari per Iudices ſeculares debit⁹ pœniſſendus traditur. ut refert Leo in T. heſiur. for. eccles. par. 3. cap. 4. num. 58. Barbos. de officiis. & pot. Episc. par. 2. aſl. 40. num. 45. Piaſeo. in Prax. par. 2. c. 14. num. 94. & hac pœna puniendi sūt etiam minores 25. annis dummodo vigesimā etatis annum compleuerint; vt statuit Vrba nus VIII. teste Dian. par. 4. tr. 7. ref. 11. & 12. vbi etiam obſeruat, quod in Inquisitione Hispanica hęc pœna traditionis Curia ſeculari non eit haſtenus in viſu, ſed delinquens arbitrio Iudicis punitur inſpecta qualitate facti, & personarum.

2 Hęc tamen pœna non habet locū

contra eos, qui ſunt iam Presbyteri, & non approbati preſumunt audire confeſſiones: quia dicta conſtitutio loquitur de non promotis arg. l. ſi R. aſes ff. de P. en. glo. in cap. 1. ver. Italia de Tempor. ord. in 6. Dian. par. 4. tr. 7. d. ref. 11. ſed tunc depoñuntur iuxta e. placuit de P. en. diſt. 6. & notat etiam Lezan. in ſum. q. reg. to. 1. cap. 19. num. 41. neque id procedit in clericō ſacerdote bis in die abſq. neceſſitate, ſeu legitima cauſa celebrante, quem pœna arbitriaria eſſe puniendum dicit Ferrus q. mor. par. 1. q. 40. num. 5. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 1. ref. 312. vbi refert, quod in Curia Archiepisc. Neapol. quidam ſacerdos, qui plures missas celebrabat eodem die, fuit per triennium ad triremes damnatus, & ſuppelliſſus à celebrazione missæ: & in hoc etiam caſu contra ſimiles delinquentes procedunt Inquisitores Barbos. d. p. 2. all. 40. na. 46. non tamen priuati, ut d. Dian. d. p. 4. tr. 7. ref. 12.

Queres, an laicus celebrans missam, vel audiens ſacras confeſſiones, incurrat irregularitatē? affirmatiue respondet Nauar. in M. m. cap. 27. num. 242. quia ſolēniter facit actum appropriatum ordini presbyterali, & hanc ſententiam tenent alij DD. apud Diā. par. 4. tr. 2. ref. 77. per tex. in cap. 1. de Cler: non ordin. min.

Sed contraria ſententia videtur verior, quia hęc irregularitas nō eſt in iure expreſſa; textus enim in d. cap. 1. loquitur de Clerico nō ordinato; & ideo non debet extendi ad laicos, cum ſimus in pœ-

Nun nali

nalibus Henr. lib. 2. q. 29. l. 6. r. &
lib. 14. cap. 6. §. 1. Si ac de Censur.
disp. 11. sect. 3. num. 22. & alijs quos
refert, & sequitur Bonac. de cen-
sur. disp. 7. q. 3. pun. 6. num. 1. Dian.
loc. cit.

5 Quæres 2: An Episcopus possit
dispensare in huiusmodi irregu-
laritate cum Clerico, qui non or-
dinatus solemniter baptizavit, aut
missam celebravit?

Resp. quod potest dispensare,
ut ministret in suscepis, non au-
tem ut ascendat ad superiores or-
dines; nisi delictum sit occultum,
tunc enim etiam quoad vtero-
res ordines dispensare potest, ita
Petrus Corneio in 3. par. D. I. hom.
tract. 5. de Irregular. disp. 7. dub. 2.
quest. 2. quem refert Dian. loc. cit.
d. ref. 77. vers. verum.

S V M M A R I V M .

1 Quando in causis ciuilibus, &
criminalibus possit clericus testi-
monium ferre.

2 An possit clericus per suum supe-
riorem compelli ad ferendum
testimonium in causa sanguini-

3 Quando ad euitandam irregula-
ritatem proposita protestatio, quod
ad penam sanguinis non inten-
dit.

4 Quando testis tenetur iure natu-
rae se se offerre ad testandum,
potest clericus testimonium fer-
re præmissa dicta protestatio-

C A P . IX.

An, & quando Clerici possint
in Curia sœculari testi-
monium ferre.

Dico 1. quod in causis ci-
vilibus, & criminalibus
ad defensionem rei, vel
etiam contra ipsum reum in ijs
causis criminalibus, vbi non ve-
nit imponenda pena sanguinis,
sed agitur ciuiliter ad penam
carcerationis, & similes, potest
Clericus in foro sœculari cum li-
centia Episcopi examinari Ricc.
in Collect. dec. 597. par. 3. idem de
Regulari dicit Lezan. in sum. q. 1.
reg. to. 1. cap. 11. num. 24. nullamq.
incurrit irregularitatem ferent
testimonium in favorem rei, si ob
id sequatur mors Accusatoris:
quia ipsius dictum per se, & ex
natura sua ordinatur ad manife-
standam rei innocentiam, & ad
illius defensionem: Vnde mors
accusatoris respectu testis cense-
tur sequi per accidens ex ipsius
testificatione: ad incurram autem
irregularitatem opus est, ut
adsit causa proxima ad mortem,
vel factum ex sui natura sit ad illam
directum, ita Sayr. de Cens.
lib. 6. cap. 18. num. 11. Smar. disp. 47.
sect. 4. num. 9. Filliuc. to. 1. tract. 19.
c. 9. nu. 257. Vgolin. de Irregular. c. 7.
n. 7. quos refert, & sequitur Dian.
par. 4. tr. 2. ref. 96. quibus addit Bonac. de Censur. disp. 7. q. 4. pun. 3.
num. 4.

2 Dico 2. quod sicut Clericus,
vel Monachus nequit testimoniū
ferre

- ferre in causa sanguinis, quia sequuta morte, vel mutilatione irregularitatem incurreret cap. si quis viduam dist. 50. cap. sententiam Ne Cler. vel Mon. Nau. in Max. cap. 27. num. 2 12. & alij communiter: ita neque ad id potest per superiorem cogi, etiam si veritas per alios haberi non posset Ricc. in d. collect. decisi. 597. par. 3. &. in Prax. for. eccl. par. 2. ref. 206. Lezan. in Sum. to. 1. cap. 11. nu. 24. 3 nec ad euitandam irregularitatē prodesse in tali casu protestatio ipsius testis, quod ad pœnam sanguinis non intendit: quia hęc tam admittitur, quando agitur de propria, aut suorum iniuria iuxta cap. 2. de Homie. in 6. & dicunt Doctores apud Dian. p. 4. tr. 2. ref. 32. & 33.
- 4 Limita quando testis tenetur iure naturę se se offerre ad testimoniū: tunc enim cum non præsumatur, ecclasiā in hoc causā imposuisse irregularitatem, poterit clericus testimonium ferre præmissa dicta protestatione, atque ad id potest per superiorem ecclasiasticum compelli Bonac. de Censur. disp. 7. q. 4. pun. 3. nu. 1. & alij.

SUMMARIUM.

- 1 Laicus non potest esse index in causis ecclasiasticis.
- 2 Laicus non potest esse Vicarius Episcopi.
- 3 Bigamus similiter ad Vicariatus officium assumi nequit.
- 4 Sententia lata per laicum Vicarium est nulli.

- 5 Clericus coningatus non potest officium Vicarij exercere.
- 6 An Episcopus delegare possit laico causas clericorū, vel spirituales.
- 7 An laicus possit esse Assessor Iudicis ecclasiastici.
- 8 Officium Assessoris quale sit.
- 9 An summus Pontifex possit laico concedere facultatem procedendi contra personas ecclasiasticas.
- 10 An Monachus, seu Regularis possit esse Vicarius Episcopi.

C A P. X.

An laicus possit esse Iudex Clericorum.

- L**aicus regulariter non potest esse Iudex neq. principaliter, neq; incidenter in causis ecclasiasticis, c. 2. de Iud. c. lator, & c. causā 2. Quis fil. sint legit. ex quo interfertur, quod laicus nō potest esse Vicarius Episcopi cap. 49. decernimus ubi Rip. n. 56. & omnes de Iud. Pia- sec. in Prax. Episc. p. 2. c. 4. n. 6. Garc. de Benefic. par. 5. c. 8. nu. 2. Bellett. in Disquisit. Cleric. tit. de favo. cleric. real. §: 2. n. 60. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 54. n. 3. & 4. vbi dicit, quod Vicarius Episcopi debet esse Clericus primi tonsuræ ac aetatis 25 annorum..
- 3 Idem dicendum est de bigamo, hic enim ad Vicariatus officium assumi non potest: quia omni pri uilegio clericali censetur exutus cap. vn. da Bigam. in 6. nisi forte ab impedimento bigamit solitus fuerit Garc. loco cit. numer 4. & 5. Barbos. nu. 11. Ricc. in Prax. for. ec-

NUN 3 q̄es.

- 4 eccl. par. 2. ref. 261: vbi etiam dicit, quod od sententia lata per laicū Vicařiū est nulla; nisi communis error excusat, puta si publicè pro clero habebatur arg. l. Barbārius ff. de offic. Prætor: 1:q:16:sect:1:pun:6:num:1:
Potest etiam laicus esse Assessor Iudicis ecclesiastici in causis ecclesiasticis, & spiritualibus, ac etiam criminalibus contra clericos Vulp. in Prax. iudic. cap. 33. n. 15. Sbroz. lib. 1. q. 31. num. 10. Barb. d. par. 3. all. 54. num. 7: & seq. & all. 108. num. 6. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 2. ref. 261. Bellett. tit. de fauor. cleric. real. l. 3. num. 18. vbi addit, quod non potest talis Assessor laicus in huiusmodi causis proferre sententiam, præterim cum officium assessoris sit solum cōsulere, ac Iudicem adiuuare, l. 1. ff. de offic. Assess. l. consiliarios l. non minus & l. liceat omnibus C. de Assessor: Potest autem summus Pontifex causas spirituales, ac criminales clericorum laico committere iuxta communem DD. sententiam, quia tunc iudex laicus non iudicabit propria potestate, sed auctoritate summi pontificis tamquam ipsius delegatus; cum enim id pertineat ad potestatem iurisdictionis, ideo potest delegari glof. in d. cap. bene quidem ver. preter 96. dist. Rip. in d. cap. decernimus num. 56: Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4. ref. 135. num. 7. Vulp. in Prax. iudic. cap. 43. numer. 4. & 5. Sbroz. d. q. 31. num. 14: & 15. Barb. d. all. 108. num. 1. Diana par. 1. tr. 2. ref. 113. Bonac. de censur. in part. disp. 1. q. 16. sect:1: pun:6. num: 2: & alij. Vnde refert Ricc. in collect. decis. 2. & 62. var. 5. in Rebellione Calabriæ fuisse processum cōtra Clericos & Monachos de licetia summi Pontificis per Iudicē laicū simul cū Iudice ecclesiastico.

Ob.

Observatramen Clm. I. fin. q.
q1. vers. sed quid dicendum, & alij
communiter, quod non potest
Papa iurisdictionem ordinariam
conferre principibus laicis in cle-
ricos.

10 Quares, an Monachus, seu Re-
gularis possit esse Vicarius Epi-
scopi? Resp. affirmatiue de lice-
tia tamen sui superioris, dummo-
dò non sit ex ordine mendicantū
Franc: Marc. decif. 999. & decif.
1285. par. 1. quem refert Ricc. in
collect. dec. 2485. par. 6. & in Prax. 2.
for. eccl. par. 2. res. 351.

SV M M A R I V M:

- 1 Vicarius Episcopi quando pu-
niatur ab ipso Episcopo, & quā-
do à Metropolitano.
- 2 Vicarius qualis constituendus
sit.
- 3 An expediatur, ut Vicarius Epi-
scopi suciuis.

C A P. XL

A quo puniri debeat Vicarius E-
piscopi delinquens in offi-
cio.

I Vicarius Episcopi
ita delinquit in of-
ficio, vt offendat iuris-
dictionem Metro-
politani, puta si il-
lius iurisdictionem spernat, tunc
ab eodem Metropolitano puni-
tur cap. 1 de offic. Vic. in 6. si vero
delinquit in officio præjudican-
do partibus, & iustitia, cognitio

& punitio pertinet ad ipsum Epi-
scopum, qui habet facultatem
à iure, prout quiuis alias magi-
stratus, coercendi officialem sui
appellatione remota t. nulli officia
liū C. quor. appell. non recip. Lotter.
in tract. de re benefic. lib. 1. quest.
22. nū. 100. & seq. quem refert Bar-
bos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 54.
n. 183. & tunc priuari potest officio
Vicariatus, & officij salario
Ricc. in collect. decif. 2836. p. 7. ubi
citat *Franc: Marc. decif. 646.*

Quare Episcopus viros graues,
ac doctrina, pietate, & religio-
ne præstantes, atque in expedien-
dis litibus, & negotijs diligentes
ad huiusmodi officium eligere
debet, ne quid eorum incaria-
succedat, de quo ipse rationem
fit Deo redditurus. Unde non ex-
pedit eligere exterum ad Vica-
riatum, sed ciuem, in quo præsu-
mitur maior fides, ac diligentia,
& integritas, vt d. Sbroz. de Vic.
Episc. lib. 1. q. 34. & alij, quos referti.
& sequitur Barbos. d. par. 3. all. 54
num. 2. & 3. præsertim si ciuius ef-
fet vir eminentis scientiae, ac pro-
bitatis: tunc enim cessat suspicio,
ne forte amicitia, propinquitate,
gratia, aut metu adductus ius ali-
quo modo quandoque violaret,
minusue liberè dicere: quam
ob causam S. Carolus Vicarios ex-
teros adhibere solebat, vt narrat
Carol: à Basil. S. Petri in eius vita
lib. 7: cap. 36: quem refert Barbos:
ubi supra:

SV M-

S V M M A R I V M:

1. *A quo Iudice puniantur Iudei, ac Saraceni.*
2. *Qua poena plectantur Christiani, qui cum iudeis habitant.*
3. *Quam poenam incurvant Christiane nutrices, quæ Iudeorum filios lactare presumunt.*
4. *Quia poena plectendi sunt Iudei, qui cum muliere Christiana copulam habent.*
5. *Quid si Christianus cognoverit Iudeam, vel Saracenam:*
6. *Qua poena puniantur Christians, qui capti à Saracenis, vel Iudeis Christianam fidem abnegarunt.*

C A P. XII.

De Iudeis, ac Saracenis.

3. *Vdæi, ac Saraceni seculari Indici sub sunt in delictis secularibus, & in causis, quæ inter personas seculares sunt mixti fori, locus est præventioni cap. postulasti de Iudeis l. Iudeis C. cod. tit: Io: Franc. Leo in Thes. for. eccl. par. q. cap. 4. num. 12. Ricc. in collect. decis. 434 par. 2. Vnu. relatus in Syntag. opin. comm. tom. 1. tit. 30. de Iudeis cap. 8. vers. Iudeos: sed in delictis 4 merè ecclesiasticis iudici ecclesia stico subjiciuntur, ut in cap. etsi de Iudeis & Sarac. Vnde si quid in contemptum Christianæ religionis committant, aut hæreticas propositiones contra nostrā fidem proferant, vel si negent ea,*

qua habent communia circa fidem cum christianis, poena extraordinaria, videlicet pecunia, carcerum, verberum, tritemium, vel alia arbitrio inquisitorum puniuntur pro qualitate delicti, ac tradi etiam possunt curie seculari ultimo supplicio punienti ex constitutione Greg. XIII. quæ resert. Dian. p. 4. tr. 7. ref. 2. & notat etiam Ricc. loco cit. Barbos. in c. ad hæc num. 3. de Iudeis & Saracen. vbi etiam dicit, quod Iudeus retinens nutrices christianas eorumdem inquisitorum iudicio subfunt.

Christianii vero, qui cum Iudeis habitant, excommunicandi sunt cap. Iudei 2. de Iudeis & Sarac. nisi à Christians huiusmodi in fideles detineantur tamquam servi: seruiliis enim conditio excludit presumptionem subuersiōnis, ut dicunt Doctores apud Barbos: in d. cap. Iudei num. 2. Clericus vero deponitur e. nullus 28. q. 1. eam demque poenam subeunt laici, & clerici, qui Iudeorum azima comedunt ex d. cap. nullus Christians etiam nutrices, quæ eorum filios lactare presumunt, excommunicari debent cap. etsi Iudeos eod. tit. conuiua quoque cum Iudeis interdicta sunt ex cap. omnes 28. q. 1.

Quæres, qua poena plecti debant Hæbrei, qui cum muliere Christiana copulam habent? Resp. quod si cum Christiana simplicē fornicationem committant, pecuniaria poena puniuntur secundū magis communem opinionem; si vero adulteriū, vel aliud grauius cri-

crimen cum Christiana perpetraverint, eadem, qua Christiani, plebetti sunt P. Fiehard. relatus in Syntag. opin. commun. to. 1. tit. 30. de 5 Iudeis cap. 4. Christianus vero cognoscens Iudeam, vel Saracenam capitali pena plectendus est, si eut Sodomitæ, & ij, qui cum brutis nefariè coeunt secundum Bonifac. de Vitalin. in tit. de Raptor. in fin. quem refert, & sequitur Graff. par. 2. lib. 2. cap. 23. num. 37.

6 Quares 2. qua pena puniantur Christiani, qui capti à Saracenis, vel Iudeis Christianam fidem abnegarunt?

Resp. quod si sponte comparuerint, & dicant, se adhuc fidem corde retinuisse, tunc abiurant ut vehementer suspecti, & alij pœnitentia salutares iniunguntur, exceptis pueris, rusticis, feminis, & alijs similibus personis, qui propter eorum simplicitatem solent abiurare de leui; si vero fatentur, se verè fidem abnegasse, hoc casu ut formales heretici abiurant, & grauiores pœnitentia imposuntur. Geniens in Prax. Archiep. cap. 68. num. 12. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 3. ubi citat Aloys. Bariol. in Aphor. lit. P: ver. Pueri §. 2. Pegg. in Direct. Inquis. par. 2. comm. 59. Ricciull. de Iur. person. lib. 6: cap. 5. numer. 7. & seq.

Sed si non sponte comparuerint, & confiteantur facta apostatica absque intentione abnegandi fidem, super intentione torquentur: & si post torturam legitimè adhibitam in negativa perfistant, abiurant similiter ut vehementer suspecti: si vero intentionem pra-

uam confiteantur, tamquam formales heretici abiurant, & ultra abiurationē puniuntur arbitrio Iudicis, qui considerare debet qualitatem metus illati, & personæ delinquentis, ut d. Pegg. loco cit. & alij apud Dian. ubi supra ref. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Iniuria illata clericis an sit mixta fori.
- 2 Quando clericus possit pro sua, vel suorum iniuria absque irregularitatis metu agere coram Iudice seculari.
- 3 In quo casu cesset actio iniuriarum.
- 4 Iniuria unius facta toti familiae, tisque agnationi facta censetur.
- 5 Illata iniuria unius de collegio, vel universitate quando possit agere Universitas, vel collegium nomine proprio.
- 6 Iniuria quibus modis fiat.
- 7 Inferens iniuriam qualiter plectendus.
- 8 Si non appareat, quis nam coparet iniurias dicere, neuter de iniuria tenetur.
- 9 Quid si inter plures homicidium committatur unico vulnere, & ignoretur, quis occiderit.
- 10 An veritas coniuncti excusat ab iniuria.
- 11 Clerici laicos iniuriantes quomodo debeant eis satisfacere.
- 12 Quando Iudei possit cognoscere de iniuria sibi illata.
- 13 Qua pena multandus sit qui alapa percudit Potestate.

CAP.

C A P. XIII.

De Iniurijs.

S.J.

An iniuria illata Clerico, sive alijs personis Ecclesiasticis sit mixta fori.

cap. 27. num. 226. Graff. loco citato
num. 41.

3 Obserua tamen, quodquādo agitur ciuiliter ad extimationē iniuriaz, nō potest offensus postea age re criminaliter, ut decisum resert Ricc. in Collect. dec. 138. par. 1. vbi etiam dicit, quod cessat actio iniuriarum, si quis propria auctoritate vendicarerit iniuriam sibi illatam, etiamsi fuerit primō provocatus.

Obserua 2. quod iniuria vni facta toti familie, tortique agnationi facta cēsetur ita, vt cuilibet actio competit Bart. & alij in Lex cornelia ff. de Injur. agere tamen ad priuatum suum commodum, vt sibi pœna, vel quid aliud applicetur, competit tantum principali offendō, eique qui habet offensum in sua potestate, vt Patri respectu filij, vel marito respectu vxoris Surd. dec. 89. num. 1. Ricc. in Collect. dec. 138. par. 1. & dec. 3777. par. 8:

5 An vero illata iniuria vni collegio, vel vniuersitate possit agere vniuersitas, vel collegium, nomine proprio? Resp. affirmatiue, si contumelia, vel iniuria resipiat vniuersitatē Guid. Pap. dec. 464. nu. 2:

6 Obserua 3: quod iniuria fit tā voce, quam scriptis, tam agendo, seu accusando, quam excipiendo: vtroq; enim modo fama. & existimatio proximi lēditur: & ideo qui crimen alteri opposuit, & illud non probauit, actione iniuria rum tenetur Ricc. in Collect. decisi. 3777. par. 8: vbi citat Surd. dec. 89: n. 2: Magon: dec. Flor. 25: n. 2: & 7. §. II.

1 Esp. affirmatiue, sive de ea agatur ciuiliter, siue criminaliter Guid. 4 Pap. dec. 562. vbi dicit, quod ita sensatur Ricc. in Collect. decisi. 138. p. 1. & dec. 2303. p. 6. vbi citat Vnu. dec. 27. Ann. all. 146. Enant. dec. 597. Marcell. Vulp. in Prax. iudic. cap. 27. per tot. vbi etiam asserit, quod ex officio potest procedi contra iniuriantem personas ecclesiasticas.

2 Hinc sit, vt clericus tam pro sua, quam tuorum iniuria absque irregularitatis metu agere possit coram Iudice seculari etiam criminaliter, præmia tamen protestatione, quod ad pœnam sanguinis non intendit, etiamsi pro certo sciat, Iudicem ad pœnam sanguinis processurum Graff. p. 1. lib. 2. cap. 62. num. 32. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 4. ref. 247. & in Collect. decisi. 618. p. 3. vbi addit, quod hec protestatio reddit accusatorem immunit, etiāsi accusator habeat animum protestationi contrariū: hoc tamen procedit in foro fori: non autem in foro conscientia: & ideo tunc esset irregularis, licet occultus, quia ius non requirit protestationē mendacem, & fraudulentam, vt dicit Nau. in Man.

443

§. II.

*Quia pœna puniantur inferentes
injuriā;*

Resp. quod secundum ius cōmune arbitria pœna pleantur Guid. Pap. decif. 562. Clar. in Pract. crim. §. Injuria vers. sed querio Graff. par. 2. lib. 3. cap. 4. n. 4. & ut plurimum in exilium mittuntur Ricc. in Collect. decif. 1783. p. 5. vnde delictum occasione injuriae perpetratum pœna etiam extraordinaria esse puniendum dicit idem Ricc. in Collect. decif. 1841. par. 5. potest etiam injuriā passus a iudice petere, ut iniuriantem condemnaret; vel ad petendam sibi veniam, vel ad estimacionem injurie. Gratian. dec. Rot. March. 199. quem refert, & sequitur Ricc. in d. Collect. decif. 3777. par. 8. tunc autem non attenditur quantitas deducta ab iniuriato, sed index consideratis omnibus circumstantijs, & qualitatibus angebit, vel minuet quantitatem pro suo arbitrio. §. Pœna autem Instit. de Injur. Surd. d. decif. 89. nū. 9. Vnde si quis calore iracundia, vel prouocatus in alium verba iniuriosa proferat, mitius punitur, Ricc. in Praxe:for. eccles. par. 1. ref. 583. & in d. Collect. decif. 3777. par. 8. Graff. par. 2. lib. 2. cap. 17. nū. 28. vbi etiam dicit, quod si non apparet, quis ceperit iniurias dicere, neuter de iniuria tenetur: quemadmodum si inter plures homicidium committatur unico vulnere, & ignoretur, quis occiderit, omnes sunt absol-

uendi Peguen. dec. 63. quem refert Ricc. in Collect. dec. 129. par. 1.

Addit Magon. dec. Rot. Flor. 25.

10 Ricc. in collect. dec. 138. par. 1. quod veritas cōsūtij excusat ab iniuria contrarium tamen videtur verius: quiaquæ tangunt ignominiam alicuius detegi prohibentur, ita Graff. d. par. 2. lib. 2. cap. 17: nū. 23. & 24. & banc contraūrem dicit Clar. in d. S. Injuria vers. itē quo in fin.

11 Observa tamen, quod licet Clerici laicos iniuriantes debeant eis competenter satisfacere, non tamen decet, quod clericū aedant genua, vel aliud faciant, quod tendat in opprobrium clericū. quando 86. dist. Graff. d. par. 2. lib. 2. cap. 17. nū. 38.

§. III.

*An Index possit cognoscere de
injuria sibi illata:*

Resp. quod Principes, & alij nō recognoscentes superiorem possunt de iure, & absoluta potestate cognoscere de tali iniuria, siue fuerit manifesta, siue occulta. I. I. C. si quis Imperat. e. Guijasius & ibi glof. 23. q. 4. licet de honestate deberent potius causā delegare, et ex c. 1. de maled. obseruat Graff. decif. cas. conse. par. 2. lib. 3. nū. 14. n. 5. inferiores vero non possunt de iniuria sibi facta cognoscere, nisi sit notoria, & illata ratione officij cap. Romana de Pen. in 6. quia cū in notorijs nō requiratur causa cognitio c. demandata i. q. 2. sic cum sit Romana de Appel. non possunt dici iudices in-

Ooo cau-

causa propria, sed potius iuris exequutores Gay:lib.1.par.39.
Triuisan.dec.10.num.34 quos refert Ricc.in Collect.de:if.138.par.1
nec possent in tali casu ut suspe-
cti recusari Graff.loco cit.d.cap.4:
num.4. quod procedit, quando
pena pro tali delicto esset à iure
expressa, secus si esset arbitraria
Graff. ubi supra, & alij Doctores
relati in Syntag.opin.sommun.tit.
de Injur.cap.1. versi iniuria quan-
do est notoria.

Hinc infert Ferr. qq:mor.par:1
q.87. nro.4. quod potest Iudex
ecclesiasticus punire laicos, qui
eoram ipso aliquam irreuerentiam
committunt: & tunc punire de-
bet in continentia sine alia accu-
satione, & iuris ordine præter-
misso, ut dicit Ricc. loco cit. quem
admodum Iudex sine processu, &
cause cognitione procedere po-
test contra filios obsequia paren-
tibus non praestantes l. nec quicquam
de plano, ubi Bart. ff. de offic: Pro-
consita etiam potest Prelatus pu-
nire suum subditum pro propria
iniuria, modo id faciat extra iu-
dicium animo corrigendi iuxta
glos.in cap. & qui emendat dist.45.
Graff.d.par:2.lib:3.cap.4.nu.5.

Obserua tamen, quod Iudex
pro iniuria occulta sibi illata po-
test capere delinquentem, & in-
custodiam ponere Principi, seu
Superiori referendo cognitio-
nem, ut dicit Graff.loco cit.n.21.

Si vero iniuria, quæ infertur in
personam Iudicis redundaret in
Deum, & in ecclesiam, tunc Iudex
potest, & debet iniuriam illam
vindicare si re sit manifesta, siue

sit occulta iuxta glo.in cap. se quis
erga ver.priuetur 2.q.7.S.Th.2. 2.
q.108.art.1.ad 4. quemadmodum
Iudex punire potest iniuriam,
quæ remp. respicit l. 1. C. de off.
eius qui vic. &c. quamvis recusari
possit ut suspectus, cum secunda-
rio personam eius respiciat Graff.
ubi supra num.6.

¹³ Queres, qua pena plectendus
sit qui alapa percutit Potestatē?
Resp. quod pena capititis punitur,
ut decisum refert Ricc. in Collect.
decis.1783.par.5. vbi tamen sub-
dit, quod alapam Iudici non pro
tribunali, sed inferiori loco infe-
rens, non est damnandus pena
mortis. si vero Potestati, seu alijs
officialibus resistentiam faciat, ar-
bitratia pena punitur, idem Ric.
in Collect.dec.559.par.3. inferens
vero alapam famulo. Curię pena
exilii multatur Grammat. dec. 14.
Ricc.in Collect.dec.1514.par.5.

S V M M A R I V M.

- 1 Auctor libelli famosus ab utroque Iudice ecclesiastico videlicet, & seculari punitur.
- 2 Quæ sit pena huius criminis de iure ciuiti, & quæ de iure canonico.
- 3 Conficiens libellū famosū cōtra star-
tū ordinis Predicatorū, vel Mi-
norū excommunicatiōne incurrit.
- 4 Quid si conficiat similē libellū con-
tra alias Religiones, quibns com-
municata sunt priuilegia Pre-
dictorum, & Minorum.
- 5 Et quid si conficeret libellū hu-
miliandi contra particularem
Religionem.
- 6 Referuntur casus in quibus su-
predicta pena non habet locū.

7 Quæ

7 Qua pœna auctor famosi libelle
de consuetudine plectatur.

C A P. X I V.

De Libellis famosis.

1 Vctores libelli famosi tam ab ecclesiastico, quam laico Iudice puniuntur per c: qui in alterius 5.q.1. & l. vni. C. de famos. libell.

2 De iure autem ciuili pœna capitum puniuntur, ut in d.l.vn: vbi etiam hæc pœna ad eum extenditur, qui libellum famosum a se repertum statim non laceravit, sed manifestauit; eademque pœna plecteur componens libellum famosum, etiamsi illum non affixerit Ricc. in Collect. decif. 49. p. 1. Vulp. in Prax. iudic. c. 26. vbi etiā refert, Pium V. & Greg. XIII. contra conficentes huiusmodi famosos libellos pœnam mortis imposuisse.

Sed iuxta antiquos canones tales excommunicantur, ac verbiberis flagellantur cap. qui in alterius, & cap. si qui inueniunt 5.q. 1. Clericus vero potest deponi, quia est crimen graue, & damnatione dignissimum Sylu. in ver. libellus num: 5. Ricc. in Collect. dec. 1630. p. 5 eademque pœna puniuntur inuenientes talem libellum, & illū non lacerantes, ut in d. cap: qui in alterius, & dicit Sylu. loco cit.

3 Item conficiens libellum famosum contra statutum ordinis Prædicatorum, vel Minorum, incurrit excommunicationem Papæ reservatam ex constitutione Alexandri

Quarti incip. Ex alto, quam refert Bonac. de Contract. disp. 2. q. 4. pun. 9. num. 9. & de Censur. in part. disp. 2. q. 3. pun. 36. vbi hanc executionem extendit ad consciences similem libellum contra alias Religiones, quibus communicata sūt priuilegia ordinis Prædicatorum, & Minorum: immo tales esse de hæresi suspectos dicit Vulp. in Prax. iudic. cap. 26. n. 6 secus esset, si quis conficeret famosum libellum contra aliquem particularem Religiosum: quia hoc priuilegium concessum est in fauorem Religionis in communione, non autem alicuius Religiosi in particulari, ut dicunt Doctores apud Bonac. locis cit. Vulp. vbi supra num. 7.

Limita 1. si crimina in libello descripta notoria sint: tunc enim pœnae supradictæ non habent locum gloss. in d.c. qui in alterius Clar. in Pract. crim. 5. fin. q. 68. vers. libelli famosi Sylu: in ver. libellus num. 5. etiamsi huiusmodi crimina manifestentur in eo loco, in quo sunt secreta, modo alibi sint publica Bonac. de Contract. d. disp. 2. q. 4. pun. 9. nu. 9. vers. sexto, & alijs conficiens tamen libellū in tali causa non eximitur ab actione iniuriarum: ut enim quis eximatur ab actione iniuriarum non solum requiritur veritas conuitij, sed etiam quod absit voluntas iniuriandi; quia quæ tangunt ignominiam alicuius, detegi prohibentur, & ideo puniri debet iuxta pœna Instit. de Injur. Graff. p. 3. lib. 2. cap. 17. num: 23. & seq'

Limita 2. si quis eadem crimi-

OOO 2 na

na alteri obiecta probauerit, ut
in d. lvn. C. de famo libell. d. c. qui
in alterius, & ibi glos. 5. q. 1. Syllo.
loco cit. num. 5.

Limita 3. quando libellus famo-
sus non continet crimen, propter
quod veniat imponenda capitalis
pœna: tunc enim capite non pu-
nitur, sed sicut accusadas punien-
das esset glos. in d. lvn. ver. 5 quæ
famofum:

Limita 4. si auctor libelli famo-
si per alium libellum reuocauerit
ea, que in eodem famoso libello
proposuerat asserens non esse ve-
ra secundum Rito. in collect. decis.
1630 par. 5. I. 2. 1. 1. 1.

Limita 5. si quis ad bonum fi-
nem, vel ex simplicitate mani-
festauit contenta in libello famoso:
ad incurriendas enim pœnas pre-
dictas requiritur dolus, ut scili-
cet infameretur ille, de quo libel-
lus conscriptus est. Syllo. in ver. li-
bellus num. 5. Graff. par. 2. decis. lib.
2. cap. 17. num. 26. idem dicendum
si bono zelo manifestauit, ut puni-
ciatur auctor famosi libelli, & illius
pœna alijs sit exemplo: nam
ad hoc expedit, peccata nocen-
tum fieri nota l. l. C. ad l. Iul. repet.
e. qua propter 2. q. 7. sed tunc debet
probare, ut in d. c. quapropter &
e. quidam 5. q. 1. & dicit Graff. loco
citedo.

Ultimò obsernat Clar. in Pract.
crim. 5. fin. q. 68. ver. libelli famosi,
quod tales auctores famosi libelli
aut picturas obscenas seu quid simile
in loco publico ponentes in
alterius infamiam de consuetudi-
ne pœna capitis non puniuntur,
sed extraordinaria, videlicet vel

fustigationis, vel iustum funis, &
ad summum pœna tritemum iux-
ta facti, & personarum qualitatē.

S V M M A R I V M .

1. Delictum in ecclesia commissum
est mixti fori.
2. Quia pœna huiusmodi delictum
punitur de iure ciuili, & ca-
nonico.
3. Quoties in iure certa pœna non
imponitur, delinquens arbitrio
Iudicis punitur.
4. An arbitrium iudicii concessum
extendi possit usque ad mortem
naturaliem.
5. Hodie omnis pœna etiam à iure
determinata est Iudicii arbitra-
ria.
6. Persecutens aliquem in ecclesia
solet pecuniaria pœna multari.
7. Quando Iudex possit pœnam au-
gere, vel minuere.
8. Quando possit Iudex pœnam cor-
poralem commutare in pecunia-
riam.
9. Quando possit Princeps facere
gratiam absque partis remissio-
ne.
10. An inferiores Princepe possint
suis subditis gratiam facere.

C A P . XV.

De delictis in ecclesia commissis

Dicitum quoque in eccl. com-
missum est mixti
fori, quia ab utroque
iure punitur ex cap. 2. de
immun. eccl. in 6. ubi rixæ omnes
& strepitus in eclesia prohiben-
tur

tur, quod etiam prohibet Concilium Tridentinum ⁵ sicc. 22. in Decreto de obseruan. & eitan. in celebrat. miss. & ex l: si quis in hoc genere, & autb. sed nouo C. de Episc. & cler. quia nūis enim delinquens sit laicus, ecclesiasticus tamen in hoc genere delicti est index competens ratione loci facti, qui est in iurisdictione, & territorio, ipsius Abb. in cap. fin. num. 5. de immunit. eccles. C. istren. in l. 1. nu. 8: C. de Episc. & cler. Roiland. cons. 24. n. 6. lib. 2. C. ur. de Graff. de effect. cleric. eff. 1. num. 517. & seq. Leo in Thes. for. eccles. par. 1. c. 13. num. 23. Ricc. in collect. decif. 451. par. 2. Vulp. in Prax. iudic. c. 41. num. 49. Dian. p. 4. tr. 1: ref. 67. quicquid in contrariū dicat Clar. in S. fin. q. 38. vers. vidi etiam.

² Et de iure quidem ciuili pœna capitalis, aut exilio, sive verberū pro facti qualitate infligitur, ut in d. l. si quis in hoc genere & d. auth. sed nouo; de iure autem canonico punitur poena arbitria, cum in d. cap. 2. certa pœna non imponatur usq. ad legum, & ibi gloff. de Pœn. cap. de causis §. 1. de offic. deleg. glof. & Bart. in l. nemo martyres C. de Sacro eccl. Marant. de ordin. Iudic. disp. 5. qq. legalis. 19 quod arbitrium Iudici concessum extendi posse usque ad mortem naturalem in atrocioribus delictis, dicit Ricc. in collect. dec. 559. par. 3. Mill. in Prax. crimin. tract. de Pœn. num. 47. sed contrarium tenet Clar. in S. fin. q. 83. vers. sed quaro, & alij apud Bart. of. in d. c. de causis num. 12: quorum opinio benignior est, & in praxi sequēda.

⁶ Interē omnis pœna etiam a iure determinata hodiē est iudici arbitria ita, vt eam possit ex causa diminuere, & augere hodiē ff. de Pœn. Aliat. in cap. cum non ab homine num. 29. de iud. Gandin. de malefic. tit. Vtrum pœna possit augeri Marant. de ordin. iudic. par. 4. dist. 1. num. 65. Vulp. loco cit. c. 46. num. 14. Piasco. in Prax. Episc. p. 2: cap. 4. de Pœn. num. 93. Locatell. de quest. iudic. inspect. 5. num. 311.

Addit. Sperell. dec. 4. n. 12. quod hēc percutiens aliquem in ecclesia etiam absque sanguinis effusione possit per Episcopum excommunicari, quoties id expedire viderit, solet tamen pecuniaria pœna multari per cap: si quis in atrio & c. quisquis inuentus 17. quest. 4.

Sed queres, ex quibus causis Index possit augere, vel minuere pœnam?

Resp. quod Index aliquādo potest augere pœnam ordinariam, vt quando multis grassantibus, & delinquentibus opus est exemplo, vt pœna unius metus sit multorum Gandin. d. tit. Vtrum pœn. poss. auger. Mill. in Prax. crimin. tr. de Pœn. num. 30. quod procedit, etiamsi causam non exprimat Ricc. in collect. decif. 561. par. 3.

Resp. 2. quod potest minuere pœnam, vbi delictum commissum fuit calore iracundie, si esset tantus, vt illud deliberate quis non fecisset c. ira 11. q. 3. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1. ref. 583. & in collect. decif. 1841. par. 5. contrarium tamē tenent alij apud eundem Ricc. in Prax. vt supra par. 2: ref. 9. alias nul-

nullum homicidium esset puniendum, quod iracundia plerunque committitur.

Secundò propter nobilitatem, vel paupertatem delinquentis c. fin. de Pœn. cap. qui contra 24. q. 1. Mill. in Praet. crim. tr. de pœn. num. 16. & seq.

Tertio ratione sexus, leuius enim puniuntur mulieres, quam viri Ricc. in collect. dec. 1841. par. 5. Mill. loco cit. num. 38.

Quartò si vir sit honestate conspicuus, & non deliquit nisi semel cap. licet 45. dist. Gandin. loco cit. immò in tali casu potest Iudex pœnam etiam indulgere c. Lugdunensis 9. q. 2. ibi, si tamen eorum probabilem vitam id indulgentia prospiceris promererit Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. res 275. vbi citat Tiraq. de pœn. temper. caus. 51. per tot. Alex. cons. 121. num. 8. lib. 7. Farinac. in tit. de indic. & Tortur. quest. 7. n. 185. quibus adde Grammat. de vis. 23. num. 7.

Quintò si impubes delinquit, hic enim licet commiserit delictū puniendum pœna mortis, non solum non puniretur pœna mortis, sed nec alia corporali l. i. §. impuberis ff. Ad Syllan. l. de minore ff. de quatt. cap. 1. & 2. de delict. puer. Ricc. in collect. decis. 1845. p. 5. idem dicendum de minoribus 25. annorum iuxta tex. in l. auxilium ff. de minor. Grammat. dec. 23 ac. de se ne c. tanta 86. dist.

Sexto vbi crimen commissum fuit ex simplicitate, vel sine dolore l. i. §. excusat urff. ad Syllanian. c. extuarum de Sortil. dicit. tanta 86. dist: vel ex ebrietate l. omne deli-

ctum §: per vinum. ff. de Re militi; qui vero ex furore delinquit, penitus excusat, quia satis suo furore punitur, nisi interuallis quibusdam sanior sensu efficiatur, & eo momento scelus admiserit: tunc enim morbo eius non est dāda venia, sed secundum sceleris immanitatem suppicio est afficiēdus, et in l. Diuus ff. de offic. Praesid. Mill. in Frax. crim. d. tract. de pœn. num. 24. & seq. Addit tamen Ricc. in Collect. decis. 1840. p. 5. quod furioso minuitur pœna etiam in delictis commissis ante furorem.

Septimò si in aliqua arte, vel scientia excellens sit, vel insignis: talibus enim personis non solum minui, sed plane condonari potest pena ordinaria, nisi magnitudo delicti aliud exposceret: tunc enim excellens in arte delinq̄ues pœna ordinaria puniri potest, et decisum refert Ricc. in collect. decis. 1842. par. 5.

Octauò propter merita, & servititia à se, vel à Patre præstata. Principi, vel Reip. § sed quod Principi in fin. iuncta glof. in ver. ob meritum instit. de iur. nat. gent. & ciuil. Grammat. dec. 23. per tot.

Nonò mitius punitur qui clam, quam qui palam delinquit Ricc. in collect. dec. 1841. par. 5. Mill. in Prax. crim. tract. de Pœnis n. 36.

Decimò vbi plures delicto interuenerunt, & nescitur quis vere deliquerit Alciat. reg. 3. presupt. 44. num. 4. & cōmunem dicit Boff. in tit. de Homicid. n. 26.

Vndeceimò per lasciuia lapsus mitius punitur l. omne delictum. §. per vinū ff. de re milit. quia amor est

est species furoris Ricc. in collect. decis. 1843 par. 5. vbi etiam refert, quemdam inuenem, qui hac de causa interfecit coriualem, non fuiste punitum poena mortis.

Diodecem propter diurnitatem temporis minuitur poena ita, ut non possit homicida decapitari l. si diatino ff. de Poen: etiā si delictum fuerit iteratum Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 47.

Decimotertio mitius punitur qui tantum consensit delicto, vel ad illud fuit pronocatus, ut decisum refert idem Ricc. in collect. dec. 261. par. 2. vbi etiam dicit, quod potest Iudex poenam illi minuere qui diu stetit in carcere, quia carcer est pars poenæ.

Decimoquarto ratione scandali Index mitiorem sententiam dicere potest; quia propter scandalum, & tumultum aliqua postponuntur, & fiunt quae aliter non fierent Mill. in Prax. crimin. tr. de Poen. num. 29.

Decimoquinto, si quis pro cōseruāda sui juris possessione aliū occiderit, non punitur poena ordinaria, sed mitiori Ricc. in Prax. et supra par. 1. ref. 569. & alij.

Addant alij, quod committens crimen aliqua causa motus licet iniusta, ex quo criminis veniret alias imponenda poena mortis, excusabitur a poena prædicta ratione illius cause, licet iniuste ut dicunt Doctores apud Grammat. decis. 23. nu. 8.

Quare ex his, & similibus causis poenam corporalem posse a iudice commutari in pecuniariam iuxta personarum, & criminum

qualitatem concludit Ricc. in Prax. par. 4. ref. 120. quod intellige, modò iudex possit super crimen dispensare iuxta gloss. notabilem in cap: licet ver. poenam pecuniariam de Poen. Vnde cum Episcopus in adulterijs, & alijs criminiibus, quæ sunt minoria, possit dispensare ex cap. At si clerici l. de adulterijs ex. de Iudic. per consequens in ijs tantum poterit poenam commutare. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 122. Sbrozz. de Vic. Epise. lib. 2. q. 37.

Intellige 2. dummodo compoſitio huiusmodi fiat ante sententiā, non autem post l. acta l. de amplianda ff. de Rejud. Sbroz. vbi supra nu. 16. Ricc. loco cit. d. ref. 122. vbi dicit, quod post sententiam compositiones facere non licet, nisi Pontifici, vel Regi; hoc tamen limitant Doctores, quando in sententia reseruatum fuit ius mutandæ pœnæ, vel concessa. fuit restitutio aduersus sententiam; tunc enim Iudices etiam inferiores cōpositiones post sententiam facere possunt, ut dicit Sbrozz. loco supracit. n. 17. Genuens. in Prax. Archiep. cap. 48. n. 2.

Intellige 3. dummodo compoſitio fiat cum remissione partis, ut d. S. Tho. 2. 2. q. 67. art. 4. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 121. & in Collect. dec. 3460. p. 8. quemadmodum Princeps non aliter gratiam facere potest, quam prius concordata parte, ut dicunt Doctores, quos refert, & sequitur Clar. in l. fin. quæst. 59. vers. adde, nisi fieret pro bono pacis, vel publicæ utilitatis; vel si offensus esset

eset mortuus, vel exterus, vel incognitus; his enim casibus gratia fieri potest absque partis remissione Ricc. in Collect. decis. 3460. par. 8.

10. Quæres, an Inferiores Principe possint facere gratiam suis subditis? Resp. negatiuè, nisi quoad poenas, & bona, quæ eis applicantur l. acta § de amplianda ubi Bart. ff. de Re iud. Boff. instit. de Remed. ex sol. clem. Princip. n. 51. Clar. d. q. 59. in princip. fecus dicendum est in Episcopo, qui in adulterio, & alijs minoribus criminibus gratiam facere potest iuxta cit. tex. in cap. at si Clerici § de adulterijs.

Verum de consuetudine Barones contrarium servant, ut dd. Clar. & Boff. locis cit. ita etiam de consuetudine hodie Episcopi faciunt gratiam de omnibus delictis, præsertim si in sententia ad sit clausula, salua moderatione, & gratia &c. ut d. Genuens. in Præx. Archiep. d. cap. 48. n. 2. Vulp. in Præx. iudic. cap. 46. n. 20.

Addit Vulp. d. cap. 46. n. 20. quod lieet Barones in Regno non possint remittere poenas, nec facere gratiam suis subditis condemnatis per sententiam, quia facere gratiam post sententiam est ius Regium; tamen si condemnati appellauerint ad iudicem secundarum causarum, poterunt facere gratiam appellacione pendente; quia per appellacionem rescinditur iudicatum, & reponitur in eo statu, ut possint fieri omnia, quæ possent post item contestata, ut dicit Bart. in l. ita

demum n. 3. C. de Procur. quem alij communiter sequuntur teste Maran. de ordin. Iudic. par. 4. dist. 6. n. 16.

S V M M A R I V M.

- 1 Duellum est mixti fori.
- 2 Quas penas incurvant Duellantes, vel consilium, aut auxilium praefantes, vel cooperantes ad duellum. Quando a supradictis poenis excusat, ibidem.
- 3 Duellum quomodo probandū sit.
- 4 An incurrat supradictas penas, qui calore iracundie inimicum ad duellum inuitat, & in continentia accedit ad locum.
- 5 Supradictæ poenæ non procedunt, ubi locus, aut tempus statutum non fuerit.
- 6 An decadentes in duello priueniunt Ecclesiastica sepultura, si paenitentia signa ostenderint.

C A P. XVI.

De Duello.

DVel si quoq; inter crimina mixti fori numerandū est, cū ab vtroq; iure prohibetur, ut notat Andr. Alciat in tract. de Singul. certam. cap. 3. & 4. contra glōs. in l. qua actione §. si quis in collectatione ver. committente ff. ad l. Aquil. ubi dicit; quod duellum iure Romano non est prohibitum.

Illud autem expressè prohibetur in l. vn. C. de Gladiator. & in Regno Neapolitano adest Pragmatica statuens poenam mortis natura.

naturalis ipso iure incurrendam, non solum per ipsos principales audentes prouocare alios ad duellum, etiam si nullum sequatur certamen, sed etiam per Nuncios intermedios, & astinentes scilicet pugnis, & duellis, ut refert Quarant. in ver. Duellum in fin.

De iure vero canonico sub varijs poenitentia prohibetur in c. monomachiam 2. q. 5. cap. 1. & 2. de Cler. pugn. in Duell. & in Concilio Tridentino sess. 25. de ref. cap. 19. vbi diuersæ imponuntur poenæ & primo Domini temporales etiam Imperator, & Reges, qui locum ad monomachiam in terris suis inter Christianos concederunt, eo ipso sunt excommunicati, ac iurisdictione, & dominio illius loci, quem ab Ecclesia obtinent, priuati intelliguntur, & si feudaliter, directis Dominis statim acquirentur: quas poenas ad eosdem locorum Dominos extendit Greg. XIII. si huiusmodi duellum permiserint, aut quantum in se fuerit, non prohibuerint, ut ex constitutione incip. Ad tollendum, quam refert Quarant. in ver. Duellum. idemque de magistratibus, Presidibus; Locumtenentibus, aut etiam militum Ducibus incastris, vel extra ea, in alieno, vel hostili solo, vel cum militibus contrarij exercitus monomachiam in quounque casu prohibito permittentibus, vel quantum in ipsis est, non prohibentibus, aut post commissum crimen veniam, & impunitatem concedentibus statuit Clemens VIII. in constit. incip.

Illius vices, quam similiter refert Quarant. loco cit. & notat etiā Bonac. de Censur. in partic. disp. 2. q. 3. pun. 48. num. 25. in fin. Dian. par. 6. tr. 6. ref. 20.

Secundū ex codē Cōcilio qui pugnam cōmiserint, quique orum Patrini vocantur, excommunicatiois, ac omnium bonaorum suorum proscriptiois, ac perpetuæ infamie poenam incurront, & ut homicida iuxta sacros Canones puniuntur: et si in ipso conflictu decesserint, perpetuā carere debent Ecclesiastica sepultura; quod ex citata Greg. XIII. constitutione procedit tam in duello publico, quam priuato, etiam si nulli Patrini, aut socij ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullæ prouocatoriæ litteræ, aut denunciationis chartulæ præcesserint.

Tertiō per dictū decretū Concilij illi etiā qui consilium in causa duelli tam in iure, quam in facto dederint, aut alia ratione ad id quemquam suaserint, nec non spectatores eamdem excommunicationem incurront: idemque statuerunt Greg. XIII & Clemens VIII in prædictis constitutionibus, vbi dictæ poenæ extenduntur etiam ad mandantes, & alio quo vis pacto cooperantes, etiam si postea duellum sequutum non fuerit, nisi forte per ipsosmet cooperantes steterit, nē sequetur, ut obseruat etiam Bonac. loco cit. n. 24. & seq. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. ref. 49.

Ex quo inferunt Doctores, eum hac excommunicatione non affici?

P P P fici?

fici, qui auxilium, vel consilium, vel mandatum dedit ad pugnandum in duello, vel ad prouocandum ad duelum, sed re integrante prouocationem, & pugnam influxum sui consiliij mandati, vel auxiliij renocauit: neque eum, qui libellum prouocatorium cōposituit, vel scripsit, si non affixit, nec intimauit: quia tunc per ipsos stat, nē prouocatio, vel pugna, aut libelli publicatio sequatur. *Peregr. de Duell. q. 5. qnem refert Bonaciz. loco cit. nu. 34. & 35. Dian. par. 6. tr. 6: ref. 2. vbi dicit, hoc procedere, etiam si renocans consilium, aut mandatum nihil profecerit.*

Quod autem dicitur de spectatoribus, ijdem Summi Pontifices declararunt id intelligendum esse de spectatoribus ex industria, & ex proposito: vnde transiunt obiter, & aspicientem duelum non incurtere supradictas penas dicit Ricc. in Prax: for. eccl. p. 3. ref. 54. & alij.

Addit Bonaciz. loco cit. num. 30. neque eum ligari excommunicatione, qui ad locum duelli causa inspiciendi accessit, sed duelum, vel actus ad pugnam proximus non fuit sequutus: quia non dicitur spectator, & in materia penali verba strictè accipienda sūt: & hanc sententiam sequitur etiā Dian. p. 3. tr. 6. ref. 1. ubi eum *Leff. lib. 10. cap. 4. dub. 11. n. 83. & Scort. in Bull. Pont. epitom. 155. theorem. 392.* à supradictis penis excusat spectantem duelum ex occulto.

Item Civitates, castra, & alia loca, in quorum territorijs id faci-

nus scientibus, & tacite, vel expresse permittentibus, aut tolerantibus Dominis, aut magistris, vel Senatu, aut Populo admisso fuerit, ecclesiastico supponuntur interdicto ex dicta constitutione Clementis VIII. vbi supradictæ excommunicationis absolution, & interdicti relaxatio sedi Apostolicæ reseruatur.

Clericus vero in duello pugnat, ultra supradictas penas est depnendus. 1. de Cler. pugn. in duell: & priuandus est beneficijs, dignitatibus, & officijs ecclesiasticis, & est inhabilis ad illa, & alia in posterum obtinenda ex constitutione Pij I V. ut obseruat Bonaciz. de Censur. in part. disp. 2. q. 3. pun. 48. nu. 21. idemque procedit quoad Religiosos, ut d. Lezan. in Sunz. qq. reg. to. 3. ver. duel. lum. nu. 18.

Duelum vero in foro exteriori debet plene, & concludenter probari cum omnibus suis qualitatibus, videlicet quod sponte, ac deliberate, & ex pacto inuicem initio, seu ex preiuia conuentione ab utraque parte suscepimus fuerit: quia Greg. XIII. prohibuit duelum ex condicō: condicō autem est utriusque dimicantis placitum, siue consensus, ut d. Ricc. in Prax: for. eccl. par. 2. ref. 170. Megal. var. resol. to. 2 ref. 141. nu. 3:

Secundò quod facta fuerit assuagatio loci, & temporis ex dicta constitutione Greg. XIII.

Hinc inferunt Doctores, eum, qui in rixa, & calore iracundiæ inimicum ad duelli inuitat, & in continentia accedit ad locum, non esse

esse excommunicatum, nec incurrire alias pœnas contra duellates inficias; quia talis pugna nō fit præmeditata, nec ex prævia conuentione procedit Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 1. ref. 170. ubi citat. Sanc. in Sum. lib. 2. cap. 39. n. 28. Ludouic. decis. Rot. Lucen. 11. Graff. conf. 4. 5. 6. & 7. de Homicid. quibus adde Marcell. Vulp. in Prax. iudic. cap. 1. n. 49. ubi dicit, quod tunc propriè dicitur fieri calore iracundia, quando non deuenitur ad aliquem actum intermedium. Quod procedit etiam in terminis constitutionis Clementis VIII. quamvis enim ibi sub pena excommunicationis simpliciter prohibeat prouocatione ad dñellum, tamen intelligi debet de prouocatione delibera-⁵ta, ac præmeditata; ideo non sufficit prouocatio, quæ sit ex rixa; tum quia ita colligitur ex verbis dictæ constitutionis, ibi, ex composito ineuntes, nec non id scelus suadentes, aut prouocantes, nam clausula in principio posita resfertur etiam ad sequentia cap. secundo requiris de Appell. tum quia dicta constitutio intelligenda est iuxta communem usum loquendi, & iuxta sensum aliarum constitutionum, ut d. Dian. par. 3. tr. 6. ref. 1. Bonac. de Censur. in part. disp. 2. q. 3. pun. 48. n. 5. & seq.

Addunt alij Doctores, quod neque supradictæ pœnæ contra duellantibus haberent locum, etiā si post conuentione de pugnando factam in rixa intercedat aliquod temporis spatium, & pugna indeterminato loco sequuta sit:

dummodò pugnantes intra illud tempus non se vertat ad actus extraneos, & alienos ab ipsa pugna, & arbitrio prudentis duret calor iracundia: quia principium actionis præcipue inspiciendum est Bonac. loco cit. n. 8. Suar. to. 4. in 3: par. disp. 22. sect. 5. n. 21. & 22. & alij apud Dian. 4. tr. 6. ref. 21. ubi etiam dicit, quod si pugna sequatur eodem die, quo facta fuit rixa, & conuentio, præsumitur commissa ex eodem calore iracundia.

Inferunt 2. quod neque incurrit excommunicatione, & alia pœna supradictæ ob quascumque diffidationes etiam animo deliberato factas, si locus, aut tempus statutum non fuerit; quia huiusmodi conflictus non sunt propriè duellia, de quibus loquuntur summi Pontifices, ita Bonac. loco cit. n. 15. & alij communiter.

Queres, an decedentes in duello priuentur Ecclesiastica sepultura, si pœnitentia signa ostenderint? affirmatiuè respondet Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. ref. 53. ubi resfert, ita in his terminis sacram Congreg. declarasse, & probatur ex cap. 1. de Torneam. idem tenent alij Doctores apud Bonac. de Censur. in part. d. disp. 2. q. 3. pun. 48. n. 22. ubi addit, hoc procedere, etiamsi ex vulnere ac cepro in duello non statim, sed alio die moriatur, quia haec pœna inficta est in detestationem criminis, & ad terrorem aliorum: quamvis contrarium teneat Dian. par. 4. tr. 4. ref. 192.

P P 2 SV M-

S V M M A R I V M .

- 1 An crimen usurarum sit mixti fori.
- 2 Si coram Iudice ecclesiastico pendeat causa civilis super usuris, Iudex laicus supersedere debet in causa criminali.
- 3 Quibus paenit plectendus sit qui usuras exerceat.
- 4 Hoc crimen quomodo probetur.
- 5 Quando sufficiant testes singulares ad probandum hoc crimen.

C A P . XVII.

De Usuris.

IOn mediocris est inter Doctores alteratio, an usurarū crimen sit mixti fori: alij eam putant usu-
rarum prohibitionem à iure ca-
nonico originē sumpsiisse ex text.
in cap. 2. de usur. & ideo huiusmo-
di crimen esse merè ecclesiasticū
censet Graff. par. 2. lib. 2. cap. 24. n.
42. & alij, quibus adde Bart. in l.
1. nu. 6. C. de Sum. Trin. vbi dicit,
quod de iure ciuili usuræ erant
permissa per text. in leos Cade
Usur. ex quo infert Marant. de
ord. Iudic. disput. 5. qq. legalium
num. 10. Ricc. in Collect. dec. 2078.
par. 5. quod Iudex secularis non
potest contra usurarios procede-
re, nisi per particulares constitu-
tiones, & statuta loci usuræ pro-
hibeantur.

Alij verò tenent, usuras etiam
de iure Codicis vetitas esse in-

auth. ad hęc C. eod. tit. de usur. &
ideò esse mixti fori: & hanc esse
magis communem dicunt Doctores
relati in Syntag. opin. comm. tit. de
Usur. cap. 1. 3. & 4.

Praxis tamen obseruat, quod
si quæstio sit facti, puta quia non
dubitatur, an contractus sit usu-
rarius, tunc uterq. Iudex est com-
petens Franc. Marc. decis. 535. p. 1.
quem refert Ricc. in Collect. decis.
2078. par. 5. Si verò inter partes
vertitur quæstio iuris, scilicet an
contractus sit usurarius, vel non,
tunc cogitatio spectat ad Iudicem
Ecclesiasticum priuatiuē quoad
laicum, ut dicunt Doctores apud
Dian. par. 1. tract. 2. ref. 78. Bellett.
in Disquis. cleric. tit. de sauv. cleric.
real. § 4. n. 130. & communem dicit
Clar. § fin. q. 37. vers. quero igitur
Ricc. in Collect. dec. 2045. par. 5.
sive quæstio iuris huiusmodi in
iudicio dedicatur principaliiter,
sive incidenter, cap. tuam de ord.
cogn. cap. lator. Qui fil. finit. leg.
Mart. par. 2. de Iurisd. c. 43. n. 75:
quæ refert, & sequitur Layman. l. 4:
tract. 9: cap. 2: n. 9: quicquid in con-
trarium dicat C' ar: d: q: 37. vers:
quero igitur in fin.

Vnde si coram Iudice ecclesiastico pendeat causa civilis super usuris, Iudex Laicus supersedere debet in causa criminali, etiam si primo loco coram eo fuerit inten-
tata, & expectari debet exitus cau-
se ciuilis; quamuis enim cau-
sa criminalis regulariter suspen-
dat iudicium ciuile: l. per mino-
rem ff. de Iudic. l. fin. C. de ord. Iu-
dic. hoc tamen nō procedit, quā-
do causa criminalis pendet a re-
solu-

solutione causit ciuilis, & sententia in ciuili causa lata parit exceptionem rei iudicat in criminib[us], vt in hoc casu Gratian. discept. 394. numer. 24. & seq. Rot. in Romanā pecuniaria 28. Junij 1604. coram Millino, quam refert Ricc. in Collect. decif. 1954 par. 5.

3 Qui verò usururas exercet, ultra usurarum restitucionem, arbitrio Iudicis punitur tam de iure ciuili, ut d. Clar. in S. usura vers[us] sed quae no Ricc. in Collect. decif. 559. par. 3. quam de iure canonico Marant. loco cit. nu. 4. & 13. & incurrit etiā alias poenias impositas in cap. quia in omnibus de Usur.

Addit Ricc. in Collect. dec. 2046 par. 5. quod in Regno Neapolis usurare prohibentur sub poena publicationis bonorum.

4 Probari autem debet hoc crimē concludenter per testes, vel confessionem, quādo agitur criminatiter, & ad puniendum Burfat. cōf. 135. nu. 13. lib. 2. Handed. conf. 33. num. 56. lib. 2. quos refert Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 52. nisi contraetus sit suspectus ab initio, veluti si probetur, originalem causam suisse contractum mutui, vel si persona, cum qua contrahitur, sit vilis, & solita fenerari: tunc enim facilius presumitur usura, illaque coniecturis, & presumptionibus probatur, ut d. Ricc. loco cit. d. ref. 52. idem dicendum quando in contractu interesse taxatur, vel exigitur lucrum cessas non concurrentibus illis tribus conditionibus, videlicet quod creditor sit solitus negotiari: secundō quod habuerit merces pre-

manibus: tertio quod debtor pecuniae mutuata fuerit in mora, ut decisum refert idem Ricc. in Collect. decif. 622. par. 3. vbi etiam dicit, quod contractus ex modicitate pretij iuncto pacto de retro- uendendo iudicatur illicitus.

5 Vbi verò non agitur de certo acto, sed tantum de consuetudine usurarum, tunc sufficiunt testes etiam singulares, & usurarum participes concurrentibus tamē presumptionibus, & coniecturis arbitrio Iudicis cap. illo vos de Pignor. cap. cum in Diœcesi de Usur. Ferr. qq. mor. par. 1. q. 36. nu. 5. vbi citat Mascard. de Probat. lib. 3. conclus. 3419. num. 14. & 15. Farinac. in Tract. de Testib. q. 64. n. 199. Menoch. de Arbitr. cas. 247.

S V M M A R I V M.

- 1 Crimen Simoniae est merè ecclesiasticum.
- 2 An de iure diuino reperiatur pena contra Simoniacos.
- 3 An simonia mentalis obliget ad restitucionem.
- 4 In usura mentali sola intentio obligat ad restitucionem.
- 5 Simoniacus conuentionalis quas poenias incurrat.
- 6 Quibus poenis plebitur Simoniacus realis.
- Quando Simoniacus excusat[ur] à predictis poenis,
- Item quo casu possit Episcopus cum Simoniaco dispensare, ibidem.
- 7 An qui sciunt, aliquos commisere simoniam, teneantur eisdem reuelare.
- 8 Quando Simonia dicatur realis.
- 9 Emens

- 9 Emens ecclesiastica officia quas pœnas incurrat.
 10 Quid si quis emeret, aut vendet pensionem, aut Insiptronatus.
 11 Simonia quomodo probanda sit.
 12 Confessio extra iudicitalis quando prejudicet:
 13 In Simonia ultra tractatum precedentem probari etiam debet effectuatio.
 14 Quas pœnas subeant committentes simoniam in ordine.
 15 Quibus pœnis afficiantur mediatores simoniae.
 16 Aa pœnae supradictæ procedant contra committentes simoniam in prima tonsura conferenda, vel recipienda.
 17 An Episcopus possit simoniæ ordinatos à suspensione, & alijs pœnis absoluere:
 18 Quas pœnas incurvant committentes Simoniam pro ingressu Religionis,
 19 Quibus pœnis plectantur recipientes, vel retinentes beneficia, vel pensiones cum simonia confidenciali,
 20 Quando à prædictis pœnis excusatentur.

C A P. XVIII.

De Simonia,

Rimen Simoniae est
merè ecclesiasticum
 glossin. in cap. cum sit 3
 generale de for. compet. quam sequuntur
 communiter Doctores, Clar. in S.
 Simonia vers. hoc crimen Bellett. in

Disquis. Cleric. tit. de fœnori. cleric. real. S. 2. n. 22. & alij relati in Syn>tag. opin. commun. tit. de Simon. cap. vn. versus fin. Simoniacus enim heretico comparatur cap. quoties de Simon. c. altare 1. q. 3. Gom. de Trienn. poff. q. 12. versus fin.

2 Obseruant autem Doctores, quod nulla de iure Diuino reperitur pena contra Simoniacos præter peccatum, ut constat ex cap. mandato de Simon. vbi sermo est de Simonia etiam iure Diuino prohibita, ut dicit Cajet. in 2. 2. q. 100. art. 6. in respons. ad. 5. vers. mihi videtur, sed omnes pœne inducuae sunt de iure humano. Vnde licet Papa incurrire possit peccatum Simoniæ recipiendo pecuniam pro aliqua re spirituali, ut dicit S. Tho. 2. 2. d. q. 100. art. 1. ad. 7. & ideo non possit liberare ab huiusmodi peccato alium Vendentem, siue ementem ab ipso rem spiritualem: nihilominus Papæ auctoritas eximeret à pœniis iure humano impositis omnes, qui cum eo, vel eius consensu faciunt actum simoniacum, ut d. Nau. in man. cap. 23. n. 108. vbi etiam addit, quod eximeret etiam à culpa, & pœna Simoniæ iure tantum humano prohibita per l. quidam consulebant ff. de re iud. & ita tenet etiam Sylu. in ver. Simonia n. 19. in fin. quamvis contrariū sentiat Cajet, ubi supra in respons. ad 7.

Ex quo infert Sylu. loco cit. n. 20. quod Simonia mentalis etiam iure naturali, & Diuino prohibita sola penitentia aboletur, nec obligat ad restitutionem accep-

to-

torum, etiam si veraque pars hanc simoniam committat, ut in e. fin. de Simon. ea enim, quæ restituenda sunt ratione simonie, non sunt restituenda necessariò vigore naturalis, aut Diuini iuris, sed de consilio solum; si quæ autem obligatio est, ex lege humana est, quæ de interioribus non disponit cap. si-
ent tuis de Simon. secus est in-
visura mentali, in qua sola inten-
tio obligat ad restitutionem iux-
ta cap. consuluit de Vsur. & ratio-
dineritatis est, quia id, quod pro-
visura datur, involuntariè datur;
quod autem datur simoniaco-
mentalì datur voluntariè, quo-
niam datur animo emendi, vel
vendendi, ut d. Caietan. 2. 2. d. q.
100. art. 6. Syl. in ver. Simonian.
20. Nau. d. cap. 23. n. 103. vers quin-
to non obstat.

⁵ Simoniacus vero conuentiona-
lis licet non incurrat excommu-
nicationem, neque alias pœnas in
iure expressas, quæ intelligi debet
de actu completo Nau. in man. c.
27. num. 106. Ricc. in Prax. for. eccl.
par. 3. ref. 52. Graff. decif. par. 1. lib.
2. cap. 96. nu. 20. & seq. Bonacin. de
Simon. disp. 1. q. 7. pun. 1. §. 2. nu. 6.
& 7: Piasec. in Prax. Episc. par. 1.
cap. 4. num. 48. pecuniam tamen
per huiusmodi Simoniam accep-
ram debet restituere etiam ante
Iudicis sententiam cap. de hoc ex-
de Simon. Syl. ubi supra num. 20.
Graff. par. 1. lib. 2. cap. 98. num. 7.

Cui vero facienda sit talis re-
stitutio? Resp. quod ante Iudicis
sententiā satis est restituere ei, à
quo pecunia accepta est Nau. d.
cap. 23. nu. 104. Layma. in Theol.

mor. lib. 4. tr. act. 10. cap. volt. §. 9. nu.
79. & seq. Bonacin. de Simon. disp. 1:
q. 7. pun. 3: diffic. 1: nu. 2: Dian: par:
4: tr. 4: ref. 157. & 167: sed in foro
externo nō ei, qui turpiter dedit,
sed pauperibus, vel ecclesiæ, aut
alteri pio loco arbitrio Episcopi
applicari debet: si ob turpem ff:
de conducto b. turp: cau. l. 2: C: eod:
cap. aediuimus de Simon. S. Thom.
2. 2. q. 3. 2. art. 7: & d. q. 100. art. 6: ad
4: Graff. d. cap. 98. num. 7: Layman:
loco cit. Bonacin. ubi supra nr. 24.
Item talis Simoniacus potest
etiam deponi ex d. cap. de hoc ex-
de Simon. vel alias Iudicis arbri-
trio puniti Nau. d. cap. 23. nu. 111.
vers. ad decimum quartum Piasec.
loco cit. par. 1. cap. 4. num. 48. item
priuari potest beneficio, licet non
sit ipso iure priuatus Nauar. loco
cit. num. 104. Gom. in Reg. de Tri. p.
posse. q. 12.

⁶ Simoniacus vero realis diuersi-
modè punitur; si enim simoniam
huiusmodi commiserit in benefi-
cio, est ipso iure excommunicata,
& absolvit reseruatur Papæ:
præterea omnis simoniace saecula
præsentatio, elec. tio, prouisio, sen-
quævis alia dispositio ad Dignita-
tem, officium ecclesiasticum, &
quodvis beneficium est irrita ip-
so iure, nullumque ius per eam
acquiritur, sed ad eorum omnia
restitutionem etiam ante Iudicis
sententiam tenetur, ut in extra-
uag. 2. de Simon. cap. Inquisitionis
de Accusat. cap. si quis neque 1. q. 1.

Item tenetur restituere fructus
perceptos, & eos, qui percipi po-
tuerunt S. Tho. 2. 2. d. q. 100. art. 6.
ad 7. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 1.
ref:

ref. 623. atque etiam distributio-
nes, quia iste percipiuntur ratio-
ne tituli, ut dicunt DD: apud Bo-
nacini de Simon. d. disp. 1. q. 7. pun. 2
num. 12. non est tamen ipso iure
suspensus, ut d. Nau. in Man. c. 23.
num 111. vers. tertio. & conf. 91. n.
4. de Simon. nec tenetur ad restitu-
tionem fructuum perceptorum.
ex alijs beneficijs legitimè ob-
tentis: quia dispositio d. extrauag.
habet locum tantum in beneficijs
simoniacè acquisitis, ut post Suar.
d. Bonacini de Simon. disp. 1. q. 7 pñ.
1. §. 6. num. 12. Renuntians vero
simoniacè licet possit puniri, ac
priuari beneficio, non tamen il-
lud amittit ipso iure: quia renun-
ciatio nulla est Nau. in Man. cap.
23. num. 105. in fin. Layman. in
Theol. mor. lib. 4. tr. 10. cap. vlt. §. 8.
num. 77. Gom. in reg. de Trier. pos-
sess. q. 12. vers. & ista.

Item qui beneficium per simo-
niā ab alio commissam ignorā-
ter obtinuit, cognita simonia nō
solum tenetur dimittere benefi-
cium cap. ex insinuatione, & cap. si-
cuit tuis de Simon. sed etiam distri-
butiones, & fructus extantes, & a-
lios perceptos post cognitam Si-
moniam S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 6.
Graff. d. cap. 98. nu. 3. Nau. conf. 97.
num. 7. de Simon. Quarant. in ver.
Simonia vers. altera poena. Bonac.
de Simon. d. disp. 1. q. 7. pun. 2. nu-
mer. 19.

Obserua tamen, quod in tali
casu non dicitur simoniacus, neq.
est excommunicatus cap. de simo-
niacè ex. de Simon. etiā si resignare
nolit Bonacini: d. disp. 1. q. 7. pun. 1

§. 2. nu. 12. & alij. peccaret tamen
retinendo beneficium in tali casu
Nau. conf. 97. num. 7. de Simon.

Nec teneretur dimittere bene-
ficium, aut fructus restituere,
si prouisus expresse contradix-
erit, aut prohibuerit, ut in d. cap.
sicut tuis. idemque dicendum,
si alius in fraudē electi ipso igno-
rante pecuniam largiatur, vt eū
dem ad beneficium inhabilem
reddat cap. nobis fuit eod. tit.

Obserua 2. quod potest Episco-
pus cum taliter electo, seu prouis-
so dispensare, dummodò benefi-
cium sit simplex, & prouisus spon-
tē resignauerit, & ratam non ha-
buerit simoniam ab alio commis-
sari cap. penult. de elect. Ricc. in
Prax. for. eccl. par. 2. ref. 3. I. Nau.
cap. 23. num. 110. vers. tertio. Graff.
d. par. 1. lib. 2. cap. 98. num. 4.

Secus esset, si beneficium sit cu-
tatum: tunc enim Episcopus non
potest dispensare d. cap. nobis de
Simon. idem dicendum, si postea
ratam habuerit simoniam soluē-
do pecuniam promissam, aut red-
dendo solutam, vel si liberè post
notitiam non resignauerit, sed Iu-
dicis sententiam expectauerit d.
cap. penult. de elec. vel si pecunia
tradita fuerit de consensu electi
ante electionem cap. Mattheus de
Simon: his enim casibus requiri-
tur dispensatio Papæ, etiam si be-
neficium sit simplex, ut d. S. Thom.
2. 2. d. q. 100. ar. 6. ad 7. glos. in cap.
de simoniacè de Simon. Nau. conf.
91. num. 5. & 7. de Simon.

Notandum tanien est, quod si
quis solueret pecuniam ab alte-
ro

ro traditam non eo fine, ut approbaret Simoniam, sed alio, puta ne amicus iacturam patiatur, non censetur ratificare Simoniam. *Nau:conf:10:de Simon: vbi etiam addit, quod etiam si ratam habeat Simoniam, non tamen esset excommunicatus, nec suspensus, nec irregularis, neque inhabilis ipso iure ad viuum beneficium,* idem dicit Bonac. de Simon. d. disp. I. q. 7. pun. I. §. 2. n. 12. & seq.

Obserua 3. quod si is, cui collatum est beneficium, cum tali ignorantia facti per trienium possideat, deinde molestari amplius non debet: nam per possessionem triennalem plenum ius in beneficio acquirit ita, ut quoad conscientiam etiam sit tutus, *Luijman:lib:4:tract:2:cap:15:Gom: in Reg:de Trian:q:12:vers:8: & ista.*

Præterea Simoniacus realis deponitur, & est infamis cap. sicut Simoniaca c. de hoc ex. de Simon. cap. inquisitionis de Accusat. S. Th. 2. 2: q. 100. art. 6: ad. 3: Gom: in d: reg: de Trian: q. 12: vers: fin: hæc tamen poena locum non habet, nisi si Simonia in iudicio constiterit *Sylu:in ver:Simonia n: 19:*

Est etiam perpetuò inhabilis ad dignitates, officia, & beneficia, tam quæsita per Simoniam, quam ad alia in futurum obtainenda ex constitutione Pij V. incip: Cu nprimum S. & ut Simoniacea prauitatis, quam refert Piosec: in Prax: epist: par: 2: cap: 4: n: 51: Et hæc poena incurritur ipso facto ante vi lam sententiam, cum ad sui exequitionem non requirat hominis actionem secundum Bonac: de

Simon: d: disp: 1: q: 7: pun: 2: diff: 2: vbi etiam subdit, non posse Episcopum vigore concilij Tridentini suff. 24: de ref: cap: 6: super huiusmodi inhabilitate dispensare; quia hæc non est verè irregularitas. alij tamen asserunt, hanc pœnam quoad beneficia in futurum obtainenda ita intelligendam esse, ut non censeatur habere locum in foro conscientiae ante sententiam; quia dicta constitutio non punit nisi conuictos in iudicio, ita *Nau:conf: 92: de Simon: & alij.* Vnde Simoniacum posse etiam fine dispensatione alia beneficia adipisci obtenta absolutione ab excommunicatione dicit Graff. decisi: aur: par: 1: lib: 2: cap: 98: n: 2. nisi simonia sit notoria, vel de illa fuerit condemnatus, tunc enim ratione infamie impeditur, ut post Panorm: d: Nau: conf: 91: de Simon: obtentum tamen beneficium per Simoniam propriam, non potest retinere sine dispensatione Papæ, etiam si simplex d: extrau: 2: de Simon: Niu: d: conf: 91: n: 5: & Ricc: in Prax: for: Eccles: par: 2: ref: 31: & ita etiam censuit sac: Congregat. ut refert Bonac: de Simon: d: disp: 1: q: 7: pun: 1: §: 6: n: 11: immò illud vacat ipso iure, & potest impetrari etiam absque alia declaratione, quæ post impetrationem fieri poterit, idem Ricc: in Prax: ut sup. p: 3: ref: 306:

Potest etiam beneficijs ante Simoniam obtentis priuari per sententiam Iudicis, non tamen est ipso iure priuatus c. Presbyter 1: q: 1: cap: sicut Simoniaca cap: de hoc ex: de Simon: cap: Inquisitionis de-

Qqq Accu-

Accusat: Bonacin: d: disp: 1: q: 7: pun: 2: diff: 1: Nau: d: conf: 92. de Simon:
*Et si plures huiusmodi crimen
 commisisse conuictus fuerit, præ-
 ter supradictas penas etiam cor-
 poraliter est puniendus, & ab or-
 dinibus ecclesiasticis degradatus
 a fidelium consortio ejici debet
 ex d. constit. Pij V.*

*7 Adde, quod qui sciunt, aliquos
 commisisse, vel procurasse Simo-
 niam, aut in ea mediatores fuisse,
 absolui non possunt, donec præ-
 dictos reuelent iuxta extra-cum
 detestabile scelus de Simon. obser-
 uat tamen Sylu. in ver. Simonia n.
 19. quod hodiè hec pena non li-
 gat, quia est iam abrogata per no-
 vum.*

*8 Queres, an Simonia dicatur rea-
 lis, quando ab ytraque parte non
 fuit completa in totum, sed tan-
 tum in parte? affirmatiue respon-
 det Nau. conf. 34. n. 1. de Simon. &
 tunc penæ d. extrau. 3. retrotra-
 hantur ad tempus factæ conuen-
 tionis Simoniæ, ut d. idem Nau.
 in man. c. 23. n. 104. hoc tamen in-
 tellige in foro externo, non au-
 tem in foro cōscientiæ Layman. in
 Theol. mor. lib. 4. tr. 10. cap. vlt. 5. 7.
 n. 68. vers. deinde in fin. & alij, quos
 refert, & sequitur Bonacin. de Si-
 mon. d. disp. 1. q. 7. pun. 2. n. 29.*

*9 Queres 2. an emens ecclesiasti-
 ca officia, quæ spiritualem iuri-
 dictionem, aut administrationem
 habent, incurrat in penas d. ex-
 trau. 2. de Simon.*

*Alij respondent, quod licet in
 tali casu committat simoniam
 punibilem a Judice, non tamen
 ligatur penæ d. extrauag. ita Na-*

*uar. in Man. cap. 23. n. 111. & 6. 37.
 num. 106. vbi dicit, quod d. ex-
 trauag. tantum agit de simonia,
 quæ committitur in ordine, &
 beneficio, & ita etiam tenet
 Graff. par. 1. lib. 2. cap. 98. num. 7. &
 8. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref.
 623. Piso. in Prax. par. 2. cap. 4.
 nro. 47. & alij apud Dian. par. 4. tr.
 4. ref. 167. vbi dicit, quod Episco-
 pus, & alij recipientes pretium
 pro huiusmodi officijs non ren-
 tur illud ante Iudicis sententiam
 restituere.*

*Contraria tamen sententia vi-
 detur verior: quia d. extrau. lo-
 quitur tam de Beneficijs, quam
 officijs ecclesiasticis, ibi, dignitati
 bus, personatibus, officijs ecclesia-
 sticis, & quibusvis beneficijs &c.
 & ideo emens officium Vicarij
 Episcopi, Prioris, Provincialis, vel
 Generalis in Religionibus subij-
 citur penæ d. extrauag. ut d. Lay-
 man. in Theol. mor. lib. 4. tr. 10. cap.
 vlt. 5. 7. n. 72. & tenetur huiusmo-
 di officia resignare, idem Nau.
 in Min. c. 23. nro. 111. vers. ad 13.
 quamvis contrarium teneat San-
 ch. in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 3. dub.
 113. num. 6. quem refert, & sequi-
 tur Dian. d. par. 4. tr. 4. ref. 167.*

*10 Emens vero, seu vendens pen-
 sionem, vel ius patronatus, seu ius
 presentandi penas d. extrauag. non
 incurrit, ut d. Nau. d. cap. 23. n. 111.
 in fin. Layman. loco cit. Bonacin. de
 Simon. disp. 1. q. 7. pun. 1. f. 2. n. 5.*

*11 Simonia vero ad effectum pri-
 uationis debet plenè, & conclu-
 denter probari, etiam si cimiliter
 agatur Rot. in Imolen. confidentia
 12. Februarij 1595. coram Pam-
 philio*

- philio, quam refert Ricc. in collect. dec. 1739 par. 5. & ideo non iungitur unus testis cum fama, latè Gabr. lib. 1. tit. de Probat. concl. 1. num. 12. nec admittuntur coniecture, nisi sint euidentes, & clarè, ac simoniam necessariò concludentes cap. insinuatum, phi glo. & DD. de Simon. Clar. in I. Simonia vers. fin. neque testes socij criminis, vel singulares, aut deponentes de solutione pecuniarum, si nesciant, ex qua causa fuerint soluta Ricc. in Collect. dec. 1739 p. 5. neque attenditur confessio cedentis post resignationem, si dicat, se resignasse beneficium sub promissione certè summa pecuniarum, ut decisum refert Ricc. in Prax. par. 3. ref. 306. nec item præjudicaret confessio extra iudicia lis ipsius rei, ut d. glo. communiter recepta in cap. de hoc ver. confessi de Simon. nisi talis confessio fuerit geminata, tunc enim plenè probaret delictum Farinac. in Prax. crimin. q. 82. nu. 13. quem refert Barbo. in d. cap. de hoc nu. 7. Addit. Ricc. in Collect. decis. 2365. par. 6. quod confessio ab aliquo facta tamquam teste non nocet sibi in alio iudicio: idemque esset, si confessio facta fuerit coram non suo iudice: quia non præjudicaret confitenti, sicut nec tenet sententia lata à non suo iudice cap. atq. clerici de Iudic.
- 13 Præterea requiritur, ut simonia nedum sit conuentionalis, sed etiam realis, & ideo non solum necessaria est probatio tractatus precedentis iuxta cap. Artaldus 8. q. 3. sed probari etiam debet ef-
- fectuatio, que sit conformis tractatu, siue conuentioni, alias non probatur simonia, et decisum refert Ricc. ubi supra d. par. 3. ref. 306. Quarant. in ver. Simonia vers. lemma.
- 14 Si vero simonia realis commissa fuerit in ordine, ultra excōmunicationem Papè reseruatam simoniacè ordinatus eo ipso suspensus est ab exequitione illius ordinis, & ab omnibus alijs ordinibus etiam licite receptis d. extrau. q. 2. de Simon. Syllo. in ver. suspensione num. 7. Layman. lib. 4. tr. 10 cap. vlt. f. 7. num. 71. & etiam ab alijs suscipiendis, ut aperte declarauit Sixtus V. in sua constit. incip. Sanctum, & salutare, quam contra simoniacos in suo robore reliquit Clemens VIII. in constit. incip. Romanum Pontificem, prout refert Quarant. in ver. ordo 5. Tertia, & quarta constit. & si in eis ministrare præsumperit, beneficijs, & officijs ecclesiasticis ipso factis priuatur, quorum dispositio sedi Apostolicae reseruatur, & ad illa, vel alia in posterum obtinenda fit inhabilis; & si Regularis fuerit, eo ipso priuatur voce actiuâ, & passiuâ ex d. constit. Sixti V. præterea talis simoniacus deponendus est cap. erga 1. q. 1. Bonac. de Simon. disp. 1. q. 7. pun. 1. f. 2. nu. 19.
- Ordinantes vero simoniacè inspesto iure antiquo incurruunt suspensionem juris à collatione ordinum per triennium cap. penult. de Simon. sed per d. constit. Sixti Quinti tam à collatione primæ tonsure, & quorumcumque ordinum, quam ab exequitione om-

Q 99 2 nium

nium munerum pontificalium eo ipso suspenduntur, & ab ingressu ecclesiæ interdicuntur. & si spreta huiusmodi suspensione, & interdicto in præmissis se temerè ingesserint, etiam à regimine, & administratione suæ ecclæsiæ, seu monasterij, & à perceptione fructuum mensæ eiusdem, & quorumcumque beneficiorum suspensionem eo ipso incurront, eiusque suspensionis, & interdicti relaxatio, & penarum remissio Papæ reseruantur.

15 Mediatores etiā simoniæ commissæ tam in beneficio, quam in ordine eadem excommunicatione ligantur sequuta collatione, seu ordinatione, & ad restitutio-nem pretij tenentur etiam ante Iudicijs sententiam per d. extrau. 2 de Simon. immò etiam tenentur in defectum Beneficiarij ad re-stitutionem fructuum perceptorum a Beneficiario Simoniaco, vel Beneficiarij culpa non perceptorum; quia ipsi censentur causa, & cooperatores damni, ut dicunt DD. apud Bonac. in de Simon. disp. 1. q. 7. pun. 1. §. 2. num. 1. & pun. 3. diffic. 2. num. 6. non tamen sus-pensi sunt, quia talis suspensio in hoc casu non habetur in iure, nisi contra præsentatorem ad ordinem per simoniām, qui per trienium ab ordinum exequitione suspen-sus est, ut in cap. penult. de Simon.

16 Quæres, an dispositio d. extrau. 2. de Simon. procedat contra co-mittentes simoniām in prima tonsura conferenda, vel recipienda? Resp. affirmatiū; quia dispositio

pœnalis explicanda est iuxta vi-tatam loquendi formam sacrorū canonum; sacri autem canones vocant primam tonsuram ordinē e. cum contingat de etat. & qual. & ita tenet Bonac. d. disp. 1. q. 7. pun. 1. §. 3. nu. 3. vbi citat Vgolin. de Simon. tab. 4. cap. 3. nu. 2. & cap. 4. num. 1. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. de Simon. cap. 56. num. 5. Layma. lib. 4. tr. 10. cap. 8. num. 71. & alios & aperte statuit Sixtus V. ind. Constit. incip. Sanctum, & salu-tare.

17 Quæres secundò an Episcopus à dicta suspensione & alijs penis possit simoniacè ordinatos absoluere virtute Concilij Tridentini sess. 24. de ref. cap. 6. Negatiū è re-spondet idem Bonac. d. q. 7. pun. 1. §. 7. n. 6. & 7. quia Sixtus V. in d. constitutione sedi apostolice re-seruauit absolutionem quoad simoniacè ordinatos, etiamsi casus esset occultus, cōtra Ricc. in Prax. for. Eccl. p. 2. ref. 31. qui putat, posse episcopū in tali casu absolvire.

Obserua tamen, quod nullus alius Simoniacus, præterquam in ordine, vel beneficio est ipso iure excommunicatus Sylv. in ver. Simonia n. 19. Nau. in man. cap. 23. n. 11. vers. 6. & 7. vbi etiam dicit, quod nullus alius simonia-cus, præterquam in ordine, est ipso iure suspen-sus; quiamvis enim per extrau. ig. 1. de Simon. tam dantes, quam recipientes pro ingressu Religionis excom-municantur, & capitula, seu con-uentus eo ipso suspen-dantur, il-lam tamen non esse vsu receptam dicit Layman. lib. 4. tr. 10. cap. vlt. §. 7.

§.7.n.69. & seq. contra Bonac. de Simon. disp. 1.q.7.pun. 1. f. 4. n. 1. Vnde ceteri Simoniaci si clerici sint, infamia, & depositione puniuntur: laici verò excommunicantur c. si quis Episcopus 1.q. 1.S. Tho. 2.2.q.100.art.6 & si commiserint Simoniam occasione ingressus in Religioam, expellendi sunt, et in alio monasterio aetiori includendi ad poenitentiam agendum cap. dilectus 2.de Simon. nisi aliter necessitas postulet, vel ignorantia excusat cap. de Regularibus cap. quoniam eod. tit. valida tamen esset in tali casu professio, nec amitterent vocem actiuam, vel passiuam Layman.d.ii. 4.tr. 10. cap. vlt. S. 7.n. 70 vel possunt tales simoniaci arbitraria pena puniri ex cap. sicut simoniaca, & ibi glos. de simon. & ex constitutione Py. V. incip. cum primum, relata per Pias. in Prax. Episc. par. 2.c.4. n. 51.

19 Recipientes autem, vel retinentes beneficia, vel pensiones cum Simonia confidentiali incurruunt peñas contentas in constit. Py. IV. incip. Romanum Pontifici, & Py. V. incip. Intolerabilis, quas resert Quaranta in ver. simonia: & primò incident in excommunicationem Papę referuatam, etiamsi hęc simonia sit tuncum conventionalis: sufficit enim, quod quis accipiat beneficium in confidentiam, licet non impleuerit quod promisit, nec possessionem huiusmodi beneficij adeptus fuerit Nau. in man. cap. 23.n. 110. ver secundo nota Bonac. de Simon. disp. 1.q.7.pun. 1. f. 1.n. 8. & 9.

Secundò, beneficia in confidentia

recepta vacant ipso iure, & illorū dispositio sedi apostolice reseruantur, nec valet dictorum beneficiorum collatio, seu pensionum reseruatio, sed illa tenentur dimittere etiam ante sententiam Iudicis, etiamsi huiusmodi simonia commissa ab alio fuerit ignorante prouiso S. Tho. 2.2. q. 100. art.6.ad 3. Nau. conf. 97.n.7. de simon.

Tertiò, fructus interim male percepti ex beneficijs, & pensionibus huiusmodi in vtr oq. foro Camerę Apostolice restitui debet: & nō solū tenetur restituere fructus perceptos, sed etiam eos, qui percipi potuissent à diligenti possessore S. Tho. loco cit. immò etiam fructus perceptos propter eorum industrias, & sollicitudinem deductis tamen expensis, & huius follicitudinis iusta mercede Quarant. in ver. simonia vers. altera pœna, exceptis fructibus illis, qui alias expensi sunt in utilitatem Ecclesiae S. Tho. d. q. 100. art. 6. ad. 3.

Quartò, primātū etiā alijs officijs, & beneficijs antea legitimè obtētis, que pariter sub dicta reseruatione comprehenduntur, & ad alia obtainenda sunt inhabiles: quod intellige in foro externo, non autem in foro conscientię; quia bonis proprijs, & iure quēsito, ac possessione nemo in poenam priuandus est āte sententiam saltem criminis declaratoriam Quarant. in ver. simonia vers. secundo amplia Layman.lib. 4 tr. 10. cap. vlt. §.8.num.77.

20 Limita primo quoad dantes, vel Resigantes; isti enim non suby-

subciuntur excommunicationi latę in dictis constitutiōgibus Pij IV. & Pij V. et dicunt Doctores apud Bonacin.de simon:d:disp:1:q: T:pun:1:9:1:n: 11: incurruunt tamen excommunicationem extrau. 2.de simon. posī completam ab vtraque parte simoniam; quem admodum mediatores huiusmodi confidentię non excommunicantur ex vi dd. constitutionum, ubi nulla de illis fit mentio, sed excōmunicantur per d.extrau.2.completa tam ex parte dantis, quam accipientis huiusmodi simonia; quia omnis confidentia, de qua dictę constitutiones agunt, est simonia beneficialis Nau.d.cap.23. n.110.vers.adde nouē. Layman.in Theol.mor.lib.4.tr.10.cap.vlt. §.8. n.78.in fin>nullam tamen excommunicationem incurrerent mediatores simoniae confidentialis commissę in pensionibus, quia in d.extrau.2.sermo tantum est de simonia commissa in beneficijs, & ordinibus ecclesiasticis.

Limita secundò si cōfidentialis simonia commissa fuit in pensione prēcisē: quia dictę constitutiones intelligi debent de pensionibus, quę ex beneficijs cum simonia confidentiali resignatis, cefsis, seu collatis acceptę fuerunt, ut sentit Bonacin.dicta disp. 1.q.7. pun.1.9.1.num.10.

Limita 3. si ipsa renunciatio nō sequatur, quia per dd. constitutiōnes Pij IV. & Pij V. non punitur affectus, seu tractatus illicitus de renunciando beneficium sub confidentia, Quarant.in ver.Simonia, 12 ante vers.Altera pœna.

Limita 4. si confidentia comittatur in resignatione, quę fie causa permutationis, quo casu nō confidentia, sed alia communis simonia committitur: quia supra dictę constitutiones loquuntur de resignationibus beneficiorum, quę simpliciter fiunt in favorem aliquorum Nau.conf.77.de simon. Layman.lib.4.tr.10.cap.vlt.§.3. n.75.vers.Illud porrō.

S V M M A R I V M.

- 1 Unusquisque tenetur denunciare hereticum.
- 2 Quam paenam incurrat non denuncians hereticum.
- 3 An Aduocatus patrocinium praestans heretico excommunicationem incurrat.
- 4 An filius teneatur denunciare Patrem hereticum.
- 5 An socius criminis reuelare teneatur.
- 6 Principalis non comprehendit in monitorio, quod conceditur ad finem revelationis.
- 7 Quando seffet obligatio denunciandi hereticum.
- 8 Quando graue damnum immittenſs à denunciatione excusat.
- 9 Quando dicitur metus cadens in constantem virum.
- 10 Vbi non agitur de bono publico, non tententur reuelare qui de iure compelli non possunt ad testificandum, & quomodo id intelligatur.
- 11 An præmittenda sit ante denunciationem euangelica monitio.
- 12 An suspecti de hereſi sint denunciandi.

13 Quan-

- 13 Quando dicatur suspicio vehe- 25 An in hoc criminе possit reus ab-
mens, vel leuis. solitus iterum de eodem crimi-
ne vexari.
Abiuratio de leui, vel de vehementi quomodo fiat, ibidem.
- 14 Quam paenam incurvant retinente- 26 An Inquisitor, & Episcopus pos-
tes, seu legentes libros prohibitos. sent paenas mitigare, vel muta-
re.
- 15 Habentes libros prohibitos de- 27 Vbi Inquisitio sita non est, In-
ferre eos debent Inquisitoribus, quisitorum munus Episcopi pre-
vel Episcopis.
- 16 Legentes, vel retinentes libros 28 Heretici formales quibus paenit-
Catholicorum, in quibus refle- plectantur.
runtur errores haereticorum, an 29 Quid si haereticus paratus sit re-
incurrant excommunicationem dire ad fidem ecclesie.
- Bulla Cœnae. 30 Qua pena relapsi puniantur, &
qui sunt relapsi, vel pro relapsis
habeantur.
- 17 An Episcopus, vel Inquisitor pos- 31 Haereticis relapsis, si paenitentiam
sit licentiam concedere reti- egerint, non denegantur sacra-
nendi, seu legendi libros prohibi- menta Confessionis, & Eucha-
bitos.
- 18 Haeresis crimen est mere ecclesiasticum.
- 19 Superiores Regularium de hoc 32 An si reconciliandus haereticus,
crimine non puniunt suos sub- qui in tortura haeresim confite-
ditos, sed eos deferre debent ad tur, & deinde huiusmodi con-
sanctum Tribunal.
- 20 Rei etiam ex alio crimine capti- 33 Quando dicatur quis in haere-
per alios Iudices, si de haeresi sint sis relapsus ob non adimplentam
accusati, ad Inquisitores sunt re- paenitentiam.
- 21 Si in eodem loco ad sit Episcopus, 34 An damnetur tamquam relapsus
& Inquisitor potest uterque in qui de formalis abiurauit, si de
quirere, ac reos citare, & arre- secundo lapsu vehementer sit su-
flare.
- 22 Episcopus illum in procedendo 35 Quando Curia seculari tradon-
modum seruare debet, quem. dus sit qui abiurare recusat.
- Inquisitores seruare tenentur, 36 Quam paenam subeant factores
& que forma seruanda sit in Receptatores, vel defensores ha-
examine Rei, & testimoniis.
- 23 Ad torturam, vel ad sententiam 37 An Haereticus paenites remaneat
neque Inquisitor sine Episcopo, inhabilis ad retinenda beneficia
neque Episcopus sine Inquisito- post abiurata haeresim.
- re procedere potest.
- 24 Quid si in sententia proferenda 38 Itera an remaneat inhabilis ad
non coqueniant. audiendas confessiones.
- 39 An in hoc criminе admittantur
testes

- testes singulares, seu inhabiles.
 40 Condemnatus in poenam arbitriam ex defectu probationis, an superueniente legitima heresis probatione possit condemnari in poenam ordinariam.
 41 An in hoc crimen sufficiat violenta presumptio ad condemnandum.

C A P. XIX.

De Criminae Hæresis.

§. I.

An unusquisque teneatur denunciare hereticum.

- I Esp. affirmatiuè, ut d. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 2. ref. 255. Pegr. in Direct. Inquis. p. 2. 2 commen. 78. vers. postremo tam magistratus, & alij communiter. nā si crimen læse maiestatis humanæ quisque tenetur reuelare, multò magis tenebitur reuelare crimen læse Maiestatis Diuinę quod procedit, etiam si delictum adeò sit occultum, ut probari non possit secundū Bonac. in Tract. de oner. & oblig. denunc. pun. 2. nu. 2. semper enim subest periculum subuersiois aliorum, ut d. Martin. Delrius Disquis. Magic. lib. 5. sed 4. vers. sexto tenentur, vt de etiam detegenda sunt alia crimina vergentia in damnum publicum, vel in damnum Innocentis etiā occulta sint, ut dicunt DD. apud Bonac. loco cit. pun. 1. §. 8, num. 2.

Idem Dicendum, si hæresim quis sciat sub magno secreto etiā iurato, extra tamen sacramentalē confessionem S. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. Farinas. de Hæres. q. 197. num. 50. Caren. de offic. Inquis. par. 2. tit. 9. §. 5. n. 22. Bonac. loco cit. num. 4. Dian. par. 4. tr. 5. ref. 32. quod etiam locum habet cōtra Apostatas à fide cap. contra Christianos de Heret. in 6. ita etiā quilibet tenetur manifestare secretum, quoties illius manifestatio necessaria est ad vitandam Reip. perniciem, seu aliud iniū. stum proximi dānum etiam temporale. quod alia ratione vitari non potest Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all 96. num. 63. Bonac. de oner. & oblig. denunc. pun. 1. §. 5. num. 2. Vulp. in Prax. iudic. cap. 2. num. 8.

Quare id meritò sub pena excommunicationis præcepit Innocentius IV. confit. 18. incipit Noverit, ibi, Item si quis hereticos scierit, vel aliquos occulta conuictula celebrantes, seu à communione conuersatione fidelium vita, & moribus dissidentes, eos studeat indicare Confessori suo, vel alij, per quē credat ad Praelati sui, & Inquisitorum hereticæ prauitatis notitiā peruenire: alioquin excommunicationis sententia percellatur. Hęc autem excommunicatione non est latę sententię, ut d. Caren. loco citato par. 2. tit. 9. §. 7. num. 25. Bonac. ubi supra d. pun. 2. num. 12. Inquisitores tamen, & Episcopi suis edictis sub pena excommunicationis eo ipso incurriende præcipere consueuerunt, ut non tan-

tum

tum hæretici , sed etiam suspecti quomodolibet de hæresi denunciantur , & de hac excommunicatione loquuntur Doctores.

Item qui hæreticos non denunciant, vt suspecti de hæresi puniuntur , Pagn.loco supra cit.par.2. cōmen.78.vers. postremò tam magistratus Decian. in Tract. crimin. lib.5. cap.51.num. 35. præsertim si ad id ex officio, vel speciali precepto teneantur Dian.par.4. tr.7. ref.2.1. vers.verum hec opinio.

Addunt alij, quod ultra excommunicationem latam ia edictis Inquisitorum, excommunicacionem bulle Coenè incurunt tamquam hæreticorum fautores: sed hoc procedit, quando quis defederet hæreticum , vt hæreticum iuxta c. accusatus S.Sacerdotes de Hæret.in 6. fecus si denunciatio omittatur ex amicitia, cōsanguinitate, metu, vel alia simili causa vt d.Bonacin.de Censur. in part. disp.1.q.2.pun.3.num.2. Dian. p.4. tr.7.ref.2.1. vers.verum ego. & alij communiter. vnde si Aduocatus

3 patrocinium præstet hæretico in iudicio ad defensionem causæ, quam habet cum alio , non erit excommunicatus, quia hereticus nō habet litem, vt hæreticus ; similiter si hæretico ægrotō Medicus opem ferat, non est excommunicatus, quia non est ægrotus vt hæreticus Alter.de Censur. to.1. disp'2.lib.5.cap.5.vers.primo loco.

4 Quare in hoc casu non excusat grane damnum , vel periculum , quod ex denunciatione imminet sibi, vel Patti, fratri, aut alijs consanguineis: quia in crimine hære-

sis agitur de bono cōmuni, quod priuato preferendum est Royas de Hæret.sing.3.num.30.vers. septim ampliatur Dian.par.1. tr.4. ref.7.Bonacin.de oner. & oblig. denunc.pun.1.1.3.num.2. & pun. 2. num.3. vbi dicit, quod etiam filius Patrem hæreticum denūciare tenetur, præsertim quando hæreticus dogmatizaret in magnam Reip. perniciem Genuensis Prax. Archiep.cap.18.num.8. Caren.de offic.8.Inquis.par.2.tit.9.1.7.n.34. Sous.in Aphorism. Inquis.lib. 1. c. 34. num.60. nam si licitum est filio impunè occidere Patrem hostem Reip. & oppugnantem Patriam iuxta l.minimè ff. de Relig. & sumpt. fun. multò magis licite poterit, & tenebitur denunciat Patrem hostem, & aduersarium Dei , Reip. catholicae, ac boni cōmunis: & tunc in præmium delationis filius à pœnis contra Hæreticorum filios à iure statutis liberatur arg.l:quisquis s. vlt. ff.ad l. Iul.majest. & d.l. minimè ff. de Relig. & sumpt. fun. Caren.par.2. tit.9.1.3.num.11. & alij apud Bonacin.loco cit.pun.2.num.3.

Obserua tamen 1. quod filius non debet cogi ad deponendum contra Patrem , nisi in subsidium, vt d.Genuensis in Prax.cap.18. n.9. Dian.p. 1. tr.4.ref.4. ubi citat Filii. luc.tom.2. tract.40. cap.8.nu. 233. quemadmodum nec frater contra fratrem admitti debet , nisi quando alij testes haberi non possunt Pagn.in Direct. Inquis.par.2. cōmen.15.litt.B.

Obserua 2. quod socius criminis reuelare non tenetur : quia

Rrr nemo

nemo tenetur seipsum prodere, nisi iuridicè interrogetur t. quis aliquando de Pœnit. dist. 1. S. T. b. 2. 2. q. 69. art. 1. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 96. nu. 45. Dian. par. 1. tr. 4. ref. 9. & p. 4. tr. 5. ref. 4. 1.

6. & alij communiter. Vnde nec principalis comprehenditur in monitorio, quod conceditur ad finem reuelationis. *Vulp. in Prax. iudic. cap. 2. nu. 7.* Genuens. in *Prax. Archiep. cap. 2. num. 1.* vbi etiam dicit, quod in Curia Archiep. Neap. nunquam decernuntur monitoria contra principales non reuelantes, sed tantum contra principales non restituentes.

7. Idem dicendum, si quis non certò sciatur, aliquem esse hereticum, sed tantum suspicatur, vel id audiuit à persona fide non digna, vel si audiuit à persona fide digna, non amplius recordatur, à quo audierit: vel si is, à quo audiuit, nihil certi sciatur. *Gutier. can. qq. lib. 1. cap. 11. num. 71.* Bonac. loco cit. d. pun. 2. nu. 7. Dian. par. 4. tr. 5. ref. 27. *Caren. d. tit. 9. §. 7. n. 31.*

Barbos. par. 3. all. 96. nu. 66. & 67. nemo enim tenetur reuelare, nisi ea, quæ nouit per visum, vel aliū sensum corporeum, vel per confessionem ipsius rei, extra tamen Confessionis sacramentum, vel quæ habentur pro indubitate, ut d. Nau. d. conf. 3. de Hæret. Parinac. de Hæref. d. 197. num. 51. *Vulp. in Prax. cap. 2. num. 9.* Cessat etiā hæc obligatio, quando is, à quo alius sciuit, aliquem esse hereticum, iam reuelavit *Gutier. can. qq. lib. 1. c. 11. n. 72.* *Vulp. d. c. 2. n. 9.* vel si heretici noti sint Episcopis, & Inquisitoribus,

bus, ut in locis, in quibus permixti sunt cum catholicis, ut disūt DD. quos refert, & sequitur Bonac. in tract. de oner. & oblig. denunc. pun. 2. numer. 9.

8. Obsrúa 3. quod in alijs casibus, vbi crimen non vergit in damnum, aut detrimentum publicum, non obligatur quis denunciare, quando ex denunciatione graue imminet periculum, & detrimentum denunciandi, eiusque consanguineis, seu affinis vsq. ad quartum gradum, *Bonac. vbi supra. pun. 1. §. 3. num. 2.* & seq. *Dian. par. 1. tr. 4. ref. 7.* & par. 4. tr. 5. ref. 19. & alij. Vnde in tali casu non tenetur aliquis denunciare, se testimonium ferre vigore monitorij, quod conceditur pro rebus deperditis *Nau. in man. cap. 25. n. 50.* *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 96. num. 70.* *Vulp. in Prax. iudic. cap. 2. num. 11.* idem dicendum, si malum comminatum esset persona arctissima amicitia coniunctæ, ut d. S. anch. de matrim. lib. 4. disput. 4. num. 9.

Addunt alij, quod nec mulier sollicitata tenetur denunciare Confessarium, si ex illa denunciatione timet damnum notabile, ut supra, ita *Sous. in Abhorism. Inquis. lib. 1. cap. 34. nu. 58.* *Perrin. in Privil. minim. to. 2. constitut. 4.* *Greg. XV. §. 9. nu. 28.* quamvis in hoc casu agatur de bono Religiosis, ut obseruat *Dian. par. 4. tr. 5. ref. 19.* vbi etiam dicit, quod celsitate periculo denunciare tenetur, & ratio est, quia secundum communem sententiam metus cädens in virum constantem excusat

*sat à legis humanæ obseruantia
e. sum dilectus de ijs, que vi, me-
tusue causi sunt. S.Th. 2.2. q.147.
ar.3.ad 2.Sylu.in ver metus q.7.*

Verum in singulari casu quando
9 dicatur metus cadens in constan-
tem virum, Iudicis arbitrio relin-
quitur, qui cōsiderare debet sin-
gulares circumstantias, & condi-
tionem personæ; nam metus, qui
terrebit virum quietum, pacificū,
inermem, non terrebit virum ri-
xosum, & assuetum armis: & sic de-
ſemina, in qua minor metus des-
ideratur *Sanch. loco cit. lib.4. disp.*
4.num.2. &c. 3. Peirin. tom.2. confit.
4.Greg XV. § 9.num.28.

Quarto obseruant alij Docto-
res, quod vbi non agitur de bono
publico, neq. tenentur reuelare
qui de iure compellon non possunt
ad testificādum, quales sunt con-
ſanguinei, & alij enumerati *in l.*
lege Iulia ff. de Testib. ynde filius
non tenetur ex vi monitorij, de-
nunciare Patrem, nec vxor ma-
ritum, nec frater fratrem *Genuſ.*
in Prax. Archiep. cap.2.num.3. &
alij apud Barbos. de offic. & potest.
Episc. par.3.all.96.num.52. & seq.
Rico. in Prax. par.2.ref. 310. quod
etiam ad alios consanguineos, &
affines vsq. ad quartum gradum,
ac familiares extēdit *Sylu.in ver.*
familia nu.8. Lazar. de monit. sc̄t.
3.q.11. & alij: hoc tamen intelli-
ge, quando ex huiusmodi denun-
ciatione graues dissensiones, &
discordia, aliaque grauia damna
ſequerentur, quia nullus tenetur
ſuo malo procurare bonum pro-
ximi temporale; fecus ſi denun-
ciare poſſint ſine graui damno,

*ut d. Bonacin. in tract. de oner. &
oblig. denunc. pur. 1. §. 3. num. 5.*

Quæres, an præmittenda fit an-
te denunciationem euangelica
monitio?

Negatiuē respondet Pagn. in
Direct. Inquis. 2.par. cōmen. 2. vers.
Quod ſi queratur Farinac. de H. &
ref. q. 197. num. 39. Caren. de offic.
S. Inquis. par. 2. tit. 9. §. 4. nu. 16. &
17. Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3.
all. 96. num. 69. Dian. par. 1. tr. 4. ref.
2. tum quia denunciatio præcipi-
tur non ſolum ut hereticus emē-
detur, ſed ut etiā puniatur: & ideo
etiamſi correctio facta ſit, non ob-
id denūtiatio eſt omittenda, quia
ſic expedit bono Religionis, & cō-
muni: tum quia potest hereticus
flingere, ſe eſſe emendatum, ynde
potuit ecclesia reſervare ſibi, vel
ſuis Prelatis, ſeu Iudicibus hanc
cognitionem, ut d. *Dian. par. 4. tr. 5*
ref. 24. Caren. par. 2. tit. 9. §. 4. n. 18.
Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3.
all. 96. num. 69. & alij: quod præ-
cipuē procederet, quādo crimen
heresis eſt notoriū, & publicum
ut d. S. Tho. 2.2. q. 33. art. 7 Decian.
tr. crim. to. 1.lib. 5.c. 30. num. 3. vel
ſi probabiliter conſtet, hereticū
ad ſanam mentem non eſſe redi-
tetur Martin. Delrius Disquis.
Magic. lib. 5. sc̄l. 4. vers. sexto tenē-
tur Bonacin. loco cit. pun. 1. §. 8. n. 5.
Barbos. loco cit. num. 69. aut ſi ha-
reticus priuatim homines auertat
à fide S. Tho. loc. cit. vel ſi hereticus
eſſet pertinax Tolet. de Instruct.
Sacerd. lib. 4. cap. 5. num. 1. Martin.
Delr. loco sup. cit.

Addit Farinac. d.q. 197. nu. 35.
vers. Adde, & alij quos refert, & ſe

RFF 2 quitur

quicunque Caren. loco cit. par. 2. tit. 9.
§. 2. qos etiam esse statim denunciandos, qui vel ioco proferunt propositiones haereticas: quia ecclesia de manifestis quidem indicat, non de occultis ceterum bestant dist: 32.

Alij tamen censem ante denunciationem premittebam esse euangelicam monitionem quando haereticus est occultus, & haeresis sibi tantum non alijs nocet, & est firma spes, quod statim per secretam admonitionem possit a tanto malo reuocari, ita S. Tho. 2. 2. q. 33. d. art. 7. Bonac. d. tract. de oner. & oblig. Denunc. d. pun. 1. §. 8. n. 5. vers. si vero, & alijs apud Dian. par. 1. tr. 4. ref. 2. vers. Sed audiamus Decian. d. sap. 30. numer. 3. Peirin. in Privileg. minim. 30. 2. confit. 4. Greg. XV. §. 9. num. 26. quia praeceptum correctionis fraternalis est naturale, & Diuinū Matth. 18. & illam omittens peccat mortaliter, quando ad eum spes probabilis lucrandi fratrem, ut docent Theologi communiter, & probatur ex epistola D. Pauli ad Titum cap. 3. ibi, hereticum hominem post unam, & secundam correctionem deuita.

Vnde si quis non ex errore mentis, aut pertinacia, sed ex metu, vel alia passione, aut ignorantia erraret, non esset statim denunciandus, sed correctio fraternalis premiti debet, praesertim si vir simplex sit, & pius, ut d. Tolet: de Instruct. Sacerd. lib. 4. c. 5. nn. 1. Martin. Delr. d. lib. 5. sect. 4. vers. sexto tenentur, neque esset denunciandus Concionator, qui inter

concionandum aliqua profert ex incuria, vel incosideratione; quia non est presumendum, hæc eum dixisse cum plena deliberatione, nisi aliter coniiciatur de eius mente, ut notat Bonac. d. tract. de oner. & oblig. denunc. pun. 1. §. 8. num. 5. vers. 6 quo patet.

Si vero post monitionem se non correxerint, tunc utique denunciandi sunt Genuens. in Prax. Archiep. cap. 18. n. 4. & alijs communiter. ut autem correctio fraterna iudicetur non profutura, non satis est, ut ea semel fiat, & non prosit, sed iterum, atque iterum est adhibenda, quamdiu iudicio prudentis speretur emendatio, ut d. figund. de Precept. eccl. tr. 2. lib. 4. cap. 3. n. 31. quem refert Dian. par. 1. tr. 4. ref. 2. vers. idem docuit Bonac. ioco cit. d. §. 8. n. 4. Addit S. Tho. 2. 2. q. 3. d. art. 7. Genuens. in Prax. cap. 18. n. 7. quod si dubitetur, utrum quis ex malitia, an ex ignorantia peccet, hoc est si probabiliter dubitetur de eius pertinacia, etiam tunc prius est admonendus, quam denunciandus; quia in meliorem partem interpretatione est facienda, & hanc sententiam esse valde aquam dicit Martin. Delr. loco cit. Dian. ubi supra tr. 4. ref. 2. in fin. & cu hac modificatione intelligenda esse edita. Inquisitorum censet Peirin. loco cit. §. 9. n. 27. quia praeceptum superioris intelligendum est salvo ordine fraternalis correctionis S. Tho. ubi supra d. art. 7. vbi etiam dicit, quod si vere constet, aliquem esse iam emendatum, non esset denunciandus; quod arbitrio

trio boni viri remittitur, qui considerata qualitate personæ id iudicabit Genuens. d. cap. 18. n. 6. Vnde non denunciantes in tali casu ab excommunicatione in editis Inquisitorum contenta excusat Caren. par. 2. tit. 9. §. 4. n. 18. in fin.

12. Idemque de alijs criminosis, vel suspectis de heresi, qui vi- gore huiusmodi edictorum sunt denunciandi, dicunt DD. apud Dian. par. 4. tr. 4. ref. 3. vers. sed con- trarium sententiam Martin. Delr. loc. cit. l. 5. sect. 4. vers. sexto tenetur.

Obseruat tamen Genuens. in Prax. cap. 18. num. 10. quod suspec- ti de heresi vehementer, vel vio- lenter tantum denunciandi sunt, non autem leuiter de heresi sus- pecti; quia periculosum est iudici- ob leuem heresis suspicionem, honestum hominem de fide inter- rogare. contrarium tamen quo- diè practicatur in Tribunali S. officij, teste Caren. loco cit. p. 2. tit. 9. §. 2. præsertim cum suspicio leu- sis in hoc crimine habeatur pro legitima ad effectum saltem co- gendi taliter suspectum ad abiur- randum de leui iustatex. in cap. accusatus de Heret. in 6.

13. Dicitur autem suspicio de heresi vehementer, vel leuis, si indi- cia erunt vehementia, vel leuia Megal. in Promptuar. ver. abiuratio heresum num. 1. quod ex qualita- te facti, & personarum, & alijs circumstantijs prudens iudex iudicabit. Vnde tales vel de vehe- menti, vel de leui abiurare de- bent eiusdem iudicis arbitrio Dian. par. 4. tr. 7. ref. 6. & 21. I huin- modi vero indicia, ex quibus red-

ditur quis suspectus de heresi, per duos testes contestes probari de- bent Boff. in tit de Heret. n. 5.

Abiuratio vero de leui vt plu- rimū sit in secreto imposita pœ-nitentia salutari, & reus regulati- ter non torquetur Genuens. in- Prax. Archiep. cap. 68. n. 8. & 9. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 7. vers. nota- dum est hic Piasc. in Prax. Episc. par. 2. cap. 4. n. 41. & aliquando so- let imponi pœnitentia publica, vt videlicet reus teneat candelam accensam in ecclesia, dum Missa solemnis celebratur, omissa abiur- ratione, vt d. Genuens. d. cap. 68. n. 13. abiuratio tamen de vehemen- ti in publico fieri confuerit, ac reus torquetur pro ulteriori veritate super sua intentione, & complicibus Genuens. loco cit.

Censemur autem vehementer suspe- ti de heresi contrahentes binas nuptias, comedentes car- nem diebus ab ecclesia prohibi- tis sine necessitate, admiscentes sacra- menta, vel sacramentalia in sacrilegijs, quique nefarijs Demo- nibus preces fundunt, aut illis sa- crificant, hereticaliter blasphemantes Deum pluries, & frequen- ter, percutientes seu deturpantes imagines sanctorum, contamaces in causa fidei, impedientes offi- cium S. Inquisitionis, conuersan- tes cum hereticis, aut eorum fa- miliares, follicitantes mulieres, aut masculos ad turpia in confes- sione, & alij similes, Royas in tract. de Heret. sing. 3. 4. & 5. Genuens. in Prax. Archiep. cap. 18. n. 11. & cap. 68. n. 8. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 4. 8. 9. & 10. & alij.

SII.

Suspecti verò leuiter de hæresi dicuntur semel, aut bis in ira blasphemantes, aut substinentes excommunicationē per annum, nō tamen in causa fidei, vel qui viuente vxore deueniunt ad actum proximum contrahendi cum alia V. g. faciendo contractum dotis, denūtiationes in ecclesia Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 40. n. 48. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 4. item non reuelantes hæreticos regulariter sunt tantum leuiter de hæresi suspecti, quia tales ut plurimum omittunt denunciare non indefensionem hæresis, sed examinitia, vel alia causa Duard. ad bull. Cen. lib. 2. can. 1. q. 33. conclus. 1. n. 17. Caren. p. 2. tit. 9. I. 9. n. 43. Obseruat tamen Pegr. in Direct. Inquis. par. 2. comment. 85. in fin. quem refert Dian. par. 4. tr. 7. ref. 1. vers. queritur 2. quod ferè semper in hoc sunt, & personarum, & causarū circūstantiā considerādē, ex quibus interdū vehemēs suspicio, interdū leuis, interdū verò nulla oritur. Hinc sit, vt non omnes detinentes libros prohibitos censeantur de hæresi suspeſti, & ideo non omnes denunciādi sunt, sed iij, quos uir prudens arbitrabitur, ut d. Genūſ. in Præc. Archiep. cap. 18. n. 13. ubi ita inteligit constitutionem Pj IV. incip. Dominicī Gregis; nulla enim videtur esse suspicio, si retinens effet homo probatae vita, si nescit legere, aut si inconsiderat, aut parum legerit: si eos cum hæreditate nescius acceperit, aut si quamprimum sciuerit, episcopo praesentauerit: idem effet, si libri

scripti ab hæreticis nihil contra fidem contineant, sed ad Grammaticam, medicinam, aliasque prophanas artes pertineant Genūſ. loco ejt. Ricc. in Præc. for. eccl. p. 1. ref. 437.

Addit Dian. par. 4. tr. 7. ref. 2 L. quod non denunciātes hæreticum ex metu, vel amicitia, vel simili causa nullo modo sunt suspecti de hæresi, neque puniendi genis latis contra fautores hæreticorū, sed alijs arbitrio Inquisitorum tamquam inobedientes eorum mandatis.

14 Quæres, an, & quando retinentes, seu legentes libros prohibitos in excommunicationem incurvant? Resp. quod qui scienter legunt, aut retinent sine sedis Apostolice licentia libros hæreticorū hæresim continent, vel de Religionē tractantes, incident in excommunicationem 1. Bullæ Cenæ; illi verò hæreticorum libri, qui neque hæresim continent, neque tractant de Religionē, non sunt vetiti in bulla Cenæ, sed in indice librorum prohibitorum, vbi etiam legi, aut retineri sub excommunicatione prohibentur huiusmodi hæreticorū libri, vel cuiusvis Auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, ut statuit Pius Quartus in Constitutione supra cit. & notat Bonac̄in. de Censur. in part. disp. 1. q. 2. pun. 4. n. 1. & seq. vbi etiam dicit quod hæc excommunicatione nulli reseruata est, & ideo quilibet Confessarius potest absoluere iuxta cap. nuper de Sent. excom.

Qui

Qui autem libros alia de causa
prohibitos legerit, vel habuerit, 17
præter peccati mortalis reatum.
Episcoporum, & Inquisitorum ar-
bitrio punitur, ut d. Dian. par. 4.
tr. 7. ref. 6. non tamen incidit in
hanc Indicis excommunicatione,
ut constat ex d. confit. Pij IV.

15 Notandum est autem, quod
habentes libros prohibitos non
satisfaciunt illos combatendo, sed
necessariò eos deferre debent In-
quisitoribus, vel Episcopis, Barbos.
de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 90.
num. 5. Episcopi verò licet possint
eo modo, quo Inquisidores, publi-
care edicta super libris prohibi-
tis, eosque recipere, quia Sacrum
Con. Tridentinum multum con-
dit de Episcopis, et in Decret. de
edition. & usu sacror. libror. sess. 4.
& in Inq. libror. prohib. reg. 4. 9.
& 10. collectos tamen libros pro-
hibitos Inquisitoribus consignare
tenentur, ut resoluti Sac. Congre-
gat. Inquisitionis teste Leon. in
Thes. for. eccl. par. 3. cap. 6. nu. 11.
in fin. Pias. in Prax. Episc. par. 2.
cap. 4. num. 39.

16 Notandum 2. eos, qui legunt,
vel retinent libros catholicorum,
in quibus referuntur, vel inserun-
tur errores, vel adnorationes hé-
reticorum, nō affici excommuni-
catione bullæ Cœli Domini etiā-
si legant animo imbibendi erro-
res: idemque dicendum de le-
gentibus libros Infidelium non
baptizatorum, in quibus continē-
tur errores contra fidem, quia
isti non sunt libri hereticorum,
ut dicunt DD. quos refert, &
sequitur Bonac. de Censur. in part.

disp. 1. q. 2. pun. 4. num. 21.
17 Quæres 2. an Episcopus, seu In-
quisitor possit dare licentiam re-
tinendi, seu legendi huiusmodi li-
bros prohibitos? Resp: quod nec
Episcopus, nec Inquisitor potest
hodiè secum dispensare circa le-
ctionem librorum prohibitorum,
nec dare alijs licentiam tales li-
bros legendi ex constitutione
Vrbani VIII. *Incip. Apostolatus
officium*, vbi renocantur omnes,
& quæ cunque scientia legendi, &
habendi libros quoscunque ob-
hæresim, vel falsi dogmatis suspi-
cionem, etiam ratione Astrologie
iudicariae, vel alias quomodoli-
bet prohibitos quibuscunq. per-
sonis tam sœcularibus, quam re-
gularibus cuiuscunq. ordinis, So-
cietatis, & instituti, ac quacunque
dignitate etiam ecclesiastica ful-
gentibus cuiuscunque status gra-
dus, conditionis, qualitatis, & præ-
heminentiae, etiam speciali nota,
& mentione dignis concessæ, ut
refert Barbo. de offic. & pot. Episc.
par. 3. all. 90. nu. 6. & notat etiam
Dian. par. 4. tr. 8. ref. 46. in fin. vbi
subdit, quod hodiè hanc faculta-
tem concedit solum Sac Congre-
gatio Inquisitionis.

In casu tamen magnæ necessi-
tatis, in quo Summus Pōtifex, aut
Sac. Congregatio adiri non posse,
licitum erit Episcopis huiusmo-
dilicetias concedere: tunc enī
non præsumitur, Papam Episco-
pis adimere facultatem dispen-
sandi, ut d. Bonac. de Censur. in
partic. d. disp. 1. q. 2. pun. 4. num. 10.
& alij.

§. II.

*A quo Iudice, & qua pœna
Hæretici puniantur.*

18 **Q**uamvis hæresis crimen alege ciuili multis pœnis, & præcipue ultimo suppicio puniatur, ut in *I. Arriani, & I. quicunque, ut tot. tit. C. de Hæret. sy manich. nihilominus hoc delictum non est mixti fori, sed merè ecclesiasticum; & ideo Iudices seculares sese intromittere nō possunt, ut est tex. in c. ut inquisitionis de Hæret. in 6. & statuit etiam Greg. XIV. in constit. que incip. Cum alias nonnulli, quam refert Qua- rant. in ver. Reuerentia Diuinorū, & in hoc conueniunt omnes Doctores.*

Hæc igitur cognitio ad Episcopos, & Inquisidores tantum spectat clem. 1. § propter quod de Hæret. qui tamquam sedis Apostolicæ delegati etiam contra Regulares, & alios exemptos procedunt cap. ad abolendam de Hæret. cap. accusatus § sacerdotes eod. tit. in 6. nec possunt Superiores 19 Regularium hac in re se intromittere cum suis subditis, sed debent eos illico deferre ad Sanctū Tribunal. ex decreto Pauli V. apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 40. n. 39. Ricc. in Collect. decis. 567. par. 3. & in Prax. par. 1. ref. 557. Megal. var. resol. tom. 1. ref. 21. num. 11.

20 Hinc fit, ut Rei etiam ex alio crimine capti per alios Iudices, si de hæresi sint accusati, ad Inquisidores, si eos postulauerint, sunt remittendi: & interim exequutio

ratione aliorum criminum est suspendenda, quoisque de hæresi criminis cognoscatur, ut d. Traf- mier. in Traet. de Poligam. lib. 2. quæst. 16. n. 5. & seq. quem refert, & sequitur Barbos. d. par. 2. all. 40. num. 51.

21 Quare si in eodem loco adsit Episcopus, & Inquisitor, potest vterque tam simul, quam diuisim inquirere, reos citare, arrestare, siue capere, ac tutæ custodia mācipare d. clem. 1. § propter quod & notat etiam Pias. in Prax. Episc. par. 2. cap. 4. n. 39. Marell. Vulp. in Prax. Iudic. for. Eccles. c. 41. n. 3 2.

22 Debent tamen Episcopi illum in procedendo modum seruare, quem Inquisidores seruare tenentur per iura communia, vel per speciales cōcessiones, seu ordinationes sedis Apostolicæ cap. per hos de Hæret. in 6. & ideo in examine testimonia ultra Iudicem, & Notarium, debent interuenire duq. Religiosæ, & discrete personæ propter pondus criminis cap. ut officium § verum quia eod. tit. in 6. & si Religiosi, aut Clerici non inueniantur, possunt adhiberi etiam laici, modò sint honesti, ac graues, Genueni. in Prax. Archiep. cap. 68. n. 1. Pias. loco cit. num. 41. quod etiam seruari debet in examine Rei, Marell. Vulp. d. cap. 41. num. 34. vbi etiam dicit, quod si Episcopus, vel Inquisitor nō posset alias duas reperire personas, quæ huiusmodi examini testimonia, vel Rei interueniant, debet saltem in fine examinis coram duobus testibus depositio legi, idque in actis registrari.

Testes

Testes autem sunt diligenter interrogandi, an Inquisitus procula hæresim serio, vel iocose vel ex ignorantia, vel referendo aliorum opinione, & qua intentione, ut d. Genuen. in Prax. Archiep. cap. 68. n. 1. non enim dicitur hereticus, nisi qui pertinaciter credit aliquam hæresim, seu qui contra scripturam sacram, aut ecclesiæ catholice definitiōnem sciens errat cap. qui in eccl. sia 24. q. 3. clem. vn. S. porrò de sum. Trinit. S. Tho. 2. 2. q. 11. art. 2. N. u. cap. 11. num. 22. & alij apud Dian. par. 4. tr. 7. ref. 36. vers. quare.

Vnde si quis sententiam suam quamvis falsam, atque peruersam nulla pertinaci animositate defendat, querat autem tota sollicitudine veritatem, corrigi paratus, cum inuenierit, nequaquam est inter hereticos computandus cap. dicit Apostolus 24. q. 3.

23 Ad torturam vero, vel ad sententiam neque Inquisitor sine Episcopo, aut eius Vicario, neque Episcopus sine Inquisitore procedere potest cap. vt commissi de Hæret. in 6. d. cl. 1. & propter quod Vnde non potest Inquisitor sine Episcopo cogere reū ad abiurationem, quia abiuratio quedam, condemnatio est Barbo. d. par. 2. all. 40. num. 39. vbi cit. Zanard. in Direct. Theol. par. 2. cap 6. quef. 15. Azor. instit. mor. par. 1. lib. 8. c. 18. q. 16. Molin. de Iust. tract. 5. disp. 28. num. 19.

24 Si vero in sententia proferenda non conueniant, tunc per utrumque negotium sufficienter instrutum ad sedem apostolicam re-

mitti debet cap. per hoc de Hæret. in 6. potest tamen alter sine altero reos absoluere: quia ius antiquum solum correctum est in cōdemnatione secundum glos. in d. clem. 1. ver. contra eos, quam esse communiter receptam dicit Clar. in ver. Hæresis vers. sed quis inter. Sed contrarium tener Simanc. in Catbol. Instit. tit. 3. nn. 9. Roias sing. 27. num. 7. Zech. in Sum. tract. 1. tit. de fide cap. 11. num. 14. Azor. to. 1. lib. 8. cap. 18 q. 16. quos refert: & sequitur Dian. par. 4. tr. 8. ref. 50. & ideo opinio d. glos. non est admittenda, nisi vbi adest consuetudo in contrarium legitimè prescripta.

25 Obserua tamen, quod licet in alijs criminibus post sententiam absolutoriam non posse reus absolvitur iterum de eodem crimen vexari, tamen in crimine hæresis contrarium statuit Pius V. ut refert Dian: par. 4. tr. 7. ref. 35. nam in tali causa sententia absolutoria nunquam transit in rem iudicata & ideo probationes superuenientes coniungi possunt cum precedentibus insufficientibus iuxta communem Doctorum sententiam.

26 Obserua 2. quod postquam concorditer Episcopus, & Inquisitor imposuerunt delinquenti aliquam poenam, possunt illam mitigare, vel mutare, non tamen unus sine alio cap. vt commissi de Hæret. in 6. & ita statuisse etiam Urbanum VIII. refert Dian. p. 4. tr. 7. ref. 37: vbi addit, quod in Inquisitione Hispana ex privilegio speciali summi Pontificis solus supremus Inquisitor potest minuere, & rela-

- xare pēnas delinquentibus im-
positas.
- 27 Vbi veiā Sancta Inquisitio sita
non est, Inquisitorum munus Epi-
scopi praestant Barboſ. d. par. 2. all.
40. num. 39. & habent eadem pri-
uilegia circa officium Inquisitio-
nis, quę habent Inquisitores dele-
gati Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2.
ref. 203. ubi citat Pegr. in 3. p. Di-
rect. Inquis. schol. 1. 12.
- 28 Hæretici autem formales, si no-
nline ad fidem ecclesię redire, ul-
tra excommunicationem in Bulla:
Cœne contentam, & infamiam, de-
qua in cap. infames 6. q. 1. scieuiari
iudicio relinquuntur animadver-
sione debita puniendi, clericis a
suis ordinibus prius degradatis,
& excommunicatis 2. ex de Hæ-
ret. siue confessi fuerint, siue per
legitimos testes conuicti, ut dicūt
DD. apud Dian. d. par. 4. tr. 7. ref. 25
& de consuetudine tam laici, quā
clericī igne comburantur, ut d.
Vitali. de Malis. tit. de Crimin. Ha-
ref. num. 6. & si absentes fuerint,
eorum statua comburitur Dian.
par. 4. tr. 7. ref. 27. Idem dicendum
de Apostatis à fide, qui subiacent
eisdem pœnis, quibus subdulantur
hæretici cap. contra Christianos de
Hæret. in 6.

Addit Loccatell. de Question.
Iudic. infop. 5. numero 191. quod
in hoc crimen, si reus interrogatus
non vult respondere, vel ob-
scure responderet, uti pertinax, &
conuictus potest condemnari.

Magistratus vero secularis quę
cumque hæreticum sibi à iudici-
bus fidei traditum debet ultimo
suppicio afficere non obstante,

quatis appellatione cap. ut inqui-
sitionis de Hæret. in 6. ubi omnes
Læges ciuiles in fauorem fidei cō-
ditę contra hereticos approban-
tur, ut notat etiam Boff. tit. de Hæ-
ret. nu. 3 p. nec potest Iudex laicus
in tali casu pœnam commutare,
nec aliquo modo de hoc crimen
coguoscere d. cap. ut inquisitionis
& est communis DD. opinio, ut d.
Clar. I. fin. q. 96. vers. quero etiam
alias esset sulphus de hæresi, &
posset ab Inquisitoribus puniri,
ac iurisdictione priuari cap. ad a-
bolendam de Hæret. Barboſ. d. all.
40. num. 5. 1. ubi citat Rebuff. to. 2.
ad leg. Gall. tit. de Litter. requisitor.
in prin. p. n. 20. Menoch. de Prä-
sumpt. lib. 5. quæſt. 6. num. 31.

Obterua tamen, quod Inquisi-
tor, & Episcopus non condemnat
ad mortem, sed tantum declarat,
reum esse hæreticum ipsumque
exuunt priuilegio clericali, si est
Clericus, ut d. Boff. tit. de for. comp.
nu. 160. Clar. in I. fin. q. 36. vers. sed
quero Bonac to. 2. diff. 10. q. 2. pun.
I. S. 4. n. 9. non enim potest Iudex
ecclesiasticus sententiam sanguini-
nis proferre: sententiam sanguini-
nis ex: Nè Cler. vel Monach.

Filij quoque hæreticorum usq.
ad secundam lineam paternam,
ad primam vero maternam sunt
inhabiles ad officium ecclesiasti-
cum, seu seculare, si eorum Pa-
rétes ante mortem ecclesię reincor-
porati non fuerint cap. Sta-
tutum 2. de Hæret. in 6. quemad-
modum in crimen læsi maiesta-
tis humanę filij delinquentis ab
honoribus, & officijs arecentur, ac
perpetuam incurruunt infamia l.
quis-

quisquis & filii C. ad I. Iulmam est.
 Præterea bona hereticorum ipso iure sunt confiscata cap. cum se-
 cundum de Hæret. in 6. illaque de
 iure applicantur fisco ecclesiæ in
 terris ecclesiæ; sed in terris im-
 perij applicantur fisco Curia sœ-
 cularis; etiā si catholicos habeant
 filios cap. vergentis ex eod. tit. Boff.
 tit. de Hæret. num. 33. Bona autem
 clericorum in tali casu applican-
 tur ecclesijs, vbi sunt beneficiati:
 & si plura beneficia obtineant, in-
 ter ecclias diuiduntur pro rata
 cap. excommunicamus &. damnati
iuncto glos. in ver. stipendia eod. tit.
 si vero beneficia non habeant,
 pertinent ad fiscum Ecclesiæ Ca-
 thedralis *vt d. Clar. in &. hæresis*
vers. item bona; sed hodiè locis
 pijs applicantur *ex decreto Concilij*
Tridentini *seff. 25. de ref. cap. 3*
 quare bona alienata ab heretico
 a die commissi criminis, & ante
 sententiam declaratoriam recuperat
 fiscus ab emporibus etiam
 bona fidei, nec tenetur restituere
 pretium huiusmodi emporibus
Ricc. in Collect. dec. 3640. p. 8
vbi citat Thesaur. dec. 40. Rot. Ro-
man. decis. 747. num 9. par. 4. in
Nouis. Clar. in &. fin. q. 51. vers. scias
etiam; & hæc poena confiscationis
 imponi potest etiā post mortem
 heretici, si de hæresi legitimè cō-
 stet *iuxta cap. accusatus &. in eove-*
rō casu de Hæret. in 6. quemad-
 modum etiam post mortem eius
 memoria damnatur, ac statua cō-
 buritur *Clar. in d. &. hæresis* *vers.*
item de crimine Dian. par. 4. tr. 7.
ref. 28. tunc autem citandis sunt fi-
 lii, vel heredes defunctorum, illisque

danda est copia indiciorum, qui
 etiam per procuratorem con-
 parere possunt, *vt dicunt DD. quos*
refert, & sequitur Dian. par. 4. tr.
7. ref. 28. hoc tamen intellige in-
 tra quinquennium à die mortis
 defunctorum: transacto enim quin-
 quennio memoria defunctorum dam-
 nari nequit, nec bona possunt cō-
 fiscari *iuxta glos. communiter re-*
ceptam in l. M. nichæos vers. subi-
re C. de Hæret. Clar. in &. fin. q. 51.
vers. scias etiam in fin.

Dotes etiam vxorum propter
 heresim maritorum confiscantur,
 si sciēter matrimonium cum Her-
 eticis contraxerint *ex cap. decre-*
uit, & ibi glos. in ver. tunc de
Hæret. in 6. sed probanda est ta-
 lis scientia, quia ignorantia in du-
 bio presūtur *l. verius ff. de Prob.*

Item propter huiusmodi cri-
 men vacant beneficia ipso iure
cap. ad abolendam ex de Hæret.
Ricc. in Prax. for. eccl. par. 3.
ref. 455. quorum collatio in tali
 casu reseruatur Papæ *ex constitu-*
tione Pij V. vt d. Barbos. in d. cap.
ad abolendam num. 5. Huiusmodi
 autem beneficia etiam ante sen-
 tentiam declaratoriam possunt
 tamquam vacantia impetrari, cū
 illa sententia non priuet, sed pri-
 uatum declareret, *vt decisum refert*
Ricc. in Collect. dec. 3640. par. 8. non
 tamen tenetur reus dimittere be-
 neficia ante sententiam criminis
 declaratoriam, *Barbos. in d. cap. ad*
abolendam num. 8.

Addunt alii, quod etiam ipso iu-
 re vacant pensiones, & beneficia
 filiorum heretici etiam prius ob-
 tenta, *Ricc. loc. cit. vbi etiam refert,*

itā resoluisse Rot. in vna Con-
cilio pensionis 6. Martij 1598. co-
ram Peregrino. sed hoc de con-
suetudine non seruatur, ut dicit
Clar. in S. Hæresis vers. Item Cle-
ricus.

Item propter hæresim Iuspa-
tronatus amittitur c. cum secun-
dum de heret. in 6. & tunc Iuspa-
tronatus non transit ad fiscum.,
sed liberatur beneficium, & illud
iustificatur ecclesiæ, ut dicunt
DD. apud Leon. in Theffor. Eccles.
par. 2. cap. 6. n. 32.

Obserua tamen, quod per con-
demnationem , vel confisca-
tionem factam à Iudice seculari
Reus non amittit Iuspatronatus,
auxta glof. in Clem. Pastoralis ver.
subiecta de sent. & re iud. quam
communiter sequuntur Doctores ,
ut d. Leo loco cit. num. 33. quicquid
dicat glof. in cap. filijs ver. propin-
quis 16. q. 7.

29. Si vero hæreticus prævia pœn-
tientia paratus sit redire ad fidem
Ecclesiæ, pro prima vice
non traditur Curia seculari , nec
eius bona confiscantur, sed abiur-
atione de formalí publicè facta
ad pœnam carceris, vel triremiū,
vel aliam arbitriatum iuxta deli-
cti , & personarum qualitatem
damnatur d. cap. ad abolendam de
Heret. Megal. in Promptuar. ver.
abiuratio hæresum n. 1. Boff. in tit.
de Heret. n. 17. & seq. Clar. in S.
hæresis vers. sed quarto Piasec. in
Prax. Epis. par. 2. cap. 4. n. 43. vers.
in alijs autem Dian. par. 4. tr. 7. ref.
24. etiam si post sententiam pœ-
niteat Clar. loco cit. vers. sed usque
Boff. ubi supra n. 20. immò suffice-

ret, si pœniteat, postquam è car-
ceribus in Ecclesiæ pro publica
fidei actione ducitur, modò spe-
cialia conuersionis signa tunc
ostenderit, ut dicunt DD. apud
Dian. d. ref. 24.

30. Secus dicendum est in hære-
tico relapso, qui scilicet post abiur-
ationem erroris reprehensus
fuerit in abiurata hæresim re-
cidisse ; tunc enim sine villa au-
dientia seculari Iudicio relin-
quitur puniendus d. capiad abol-
dam: idemque dicendum , si quis
errauit in vna specie hæresis, vel
in vno articulo , & abiurauit hæ-
resim simpliciter, & postea errat
in alio cap. accusatus l. eum vero
de Heret. in 6. & est communis
opinio, ut d. Bonacoff. relatus in
Sijntagm. opin. comm. tit. de Hæresi
cap. 1.

Pro relapso etiam habetur ne-
gans Trinitatem , aut Diuinitatem
Christi Domini, aut eius concep-
tionem de Spiritu Sancto, aut eius
mortem , ut nos redimeret, aut
Virginitatem Virginis Mariae :
vnde in his casibus etiam pro
prima vice tradendus est Curia
seculari ex constiutione Clementis VIII. incip. Dominici Gregis ,
quam refert Quarant. in ver. Hæ-
retici . eademque pœna puniuntur
Magistratus, ac Domini Ec-
clesiastici , vel temporales schis-
matici, aut hæretici, seu hæresim
vel schisma excitantes, qui que
hæresim Principi persuadere te-
tauerint, ut d. Dian. par. 4. tr. 7. ref.
24. vers. notaendum est tamen Pia-
sec. in Prax. par. 2. cap. 4. numer. 43.
vers. qui item.

Simi-

Similiter relapsus censetur, ac relapsorum pena panitur qui pœnitentiam sibi iniunctam per Inquisidores non adimpleat d.c.ip.ad abolendam de Hæret. Ricc. in Collect. decis. 123. par. 1. Megal. var. resol. to. 2. ref. 149. Barbo. in d. cap. ad. abolendam. nu. 17. idem dicendum 31 de Hæreticis fictione iuris impœnitentibus, quales sunt qui legitimis testibus conuicti negant, se hæresim commisere iuxta communem; & receptam opinionem DD. quos refert Clar. in d. S. heresis vers. & nota. eademq; pena plebitur confitens diminutus, qui scilicet non fatetur omnes suos errores, aut omnes qualitates, que respiciunt veram, & formatam hæresim: vel non omnes complices reuelavit, dummodo diminutio plenè probetur, & circa illa non præsumatur obliuio, quod relinquitur arbitrio prudentis Iudicis, ut dicunt DD. quos refert, & sequitur Dian. par. 4. tr. 7. ref. 25

Notandum est etiam, quod si talis reus aliquos complices insuo examine subiicit, quia ex relatione sibi graue damnum imminebat, non esset tunc indistincte puniendus, & Curia seculari tradendus tamquam diminutus, sed mitius damnandus, ut d. Frei. in addit. ad tract. de Confess. sollicit. q. 19. n. 15. quæ refert idem Dian. p. 1. tr. 4. ref. 7. vers. Hinc Pegna &c.

Item relapsus etiam dicitur, si fugiat è carcere, illo extracto secundum Barbo. in d. cap. ad abolendam. nu. 16. & alios. sed contrarium videtur verius; hoc enim casu hæreticus reconciliandus est, sed ma-

ter pœnitentia pro fuga ei iniungi debet Dia. d.p. 4. tr. 7. ref. 14. ubi citat. Sosin Aphor. lib. 3. c. 29. n. 5.

Curiæ quoque seculari tradituri qui abiurare recusat ex constitut. Martini V. quā refert Diū. d. par. 4: tr. 7: ref. 14: vers. nota etiā:

31 Obserua tamen, quod huiusmodi hæreticis, etiā plures sint relati, si pœnitentiam egerint, non denegantur sacramenta Confessionis, & eucharistiæ; quia ecclesia nulli claudit gremiu redeunti: nō tamen evitabunt penam corporalem, sed tūc prius laqueo suspeditur, & deinde mortui igne crematur c. super eo, ubi glos. de Hæret. in 6.

32 Obserua 2. quod si reus in tortura hæresim confiteatur, & deinde huiusmodi confessionem extra tormenta ratificet, reconciliandus est; quia in tali casu hæc confessio libera, ac spontanea censetur, & ita omnium consensu receptum esse dicit Simanc. in Enchir. tit. 5. n. 14. Roias de Hæret. p. 2. n. 292. quos refert Dian. p. 4. tr. 7. ref. 24. vers. non definit, & vers. seq.

33 Obserua 3: quod non dicitur verè in hæresim relapsus ob non adimpletam pœnitentiam qui verè prius in hæresim nō est lapsus: sed iterum est ei alia pœnitentia iniungenda arbitrio Inquisitorū; Megal. var. resol. to. 2. ref. 149. nu. 8. ubi citat. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 47. rubr. de Pœnit. & Conuers. n. 77. & Farinae. de Hæres. q. 193. n. 147. vel tamquam impœnitens puniendus est pena arbitraria, ut d. Dian. p. 4. tr. 6. ref. 14. vers. dicendum est igitur,

Vn-

Vnde suspectus de vehementi nō dicitur verè relapsus ex eo, quod iterum de vehementi suspectus sit; sed ex his duabus suspicionibus vehementibus violēta suspicio procedit, *Megal. loco cit. nu. 7.* & *in promptuar. ver. Abiuratio hæresum. nu. 2.* ubi citat *Farinac. de Hæres. q. 95. num. 25.*

34 An verò damnandus sit tamquam relapsus is, qui de formalī abiurauit, si de secundo lapsu vehementer suspectus sit? negat *Ricc. in Collect. decis. 123. par. 1.* & alij apud *Dian. p. 4. tr. 7. ref. 26.* versi: solum hic, ubi dicit, quod ita seruatur per Inquisidores Italiæ; & hęc quidem sententia benignior est; sed contrariam existimo in iure veriorē per text: *expressum in cap. accusatus de Hære: in 6:* ubi dicitur, quod si quis abiurauit hæresim, de qua erat vehementer suspectus, & deinde cōstet, in eamdem hæresim incidisse, censetur relapsus, ac relapsorum poena punitur, etiam si prima hæresis non fuerit plenē probata, & ita tenet *Sylu. in verb. hæresis 1. n. 15.* *Megal. v. x. resol. 10. 2.* ref. 149. n. 7. ubi asserit, quod relapsus dicitur, quando plenē constat de yno lapsu priori, vel posteriori.

Obserua 4. quod si relapsi i sponte, & non ex metu, nec ndicijs præuenti redeant ad ecclesiam, eorum vitę parcitur, *Sancta rell. in Tract. de Hæres. c. 42* n. 18. *Decian. in Tract. crim. lib. 5. c.* 56. n. 12. & alij apud *Barbos. in d. cap. ad abolendam n. 20.* & 21.

35 Obserua 5. quod abiurare re-

cusans tunc curię seculari traditur, quando aut confessus, aut cōnictus, aut in hęresi manifeste deprehensus fuit: si verò non fuerit confessus, vel coniuctus, non est statim tradendus Curie sęculari, sed prius excommunicari debet; & si per annum pertinaciter in excommunicatione persistat, tamquam hęreticus condemnatur *Dian. par. 4. tr. 7. ref. 14. vers. nota eti. m.* ubi citat *Umbert. Locat. in Prax. Inquis. ver. suspicio n. 8.* *Hippolit. Riminald. lib. 4. conf. 395. n. 64.* *Eymeric. in Direct. Inquis. par. 2. q. 55.*

36 Queres, qua pœna puniantur fautores, receptatores, vel defensores hęreticorum?

Resp. quod si id faciant ex motiu hęresis, vel intentione fauendi hęresi, incurront in excommunicationem contentam in *Bulla Cenę* in princ. *Bon. i. c. de Censur. in part. disp. 1. q. 2. pun. 3. num. 1.* & seq. *Barbos. in cap. excommunicamus 1. l.* credentes n. 23. de *Hæret. Graff. decis. aur. par. 1. lib. 2. cap. 9. num. 9.* & seq. & alij communiter; præterea arbitraria pœna puniuntur, & abiurant etiam de leui, vel de vehementi iuxta qualitatem circumstantiarum, indiectorum, & personarum, ut dicunt *DD. apud Dian. d. par. 4. tr. 7. ref. 21.* securus dicendum est, si quis beneficium faciat hęretico ratione amicitiae, vel consanguinitatis, vel metus, vel ob aliam similem causam; tunc enim non incidet in dictam excommunicationem, *arg. cap. accusatus* & ille quoque, ubi glo. in ver. non possit, & s' sa

cerdo-

cerdotes de Heret. in 6. N. iuc. 27. n.
§5. Bonac. loco cit. & alij, & le-
pius in tali casu punitur, videli-
et vel exilio, vel multa pecunia-
ria, & ad summum abiurat de-
leui arg. l. 2. ff. de Recept. Dian. par.
4. tr. 7. ref. 21.

In dubio autem presumitur
quis praestare auxilium, vel fau-
re hereticis propter sanguinis
coniunctionem, seu amicitiam,
non autem propter heresim: nisi
receptrans sit extraneus, tunc enim
cessat naturalis affectio, & incli-
natio, Bonac. in de Censur in part.
disp. 1. q. 2. pun. 3. n. 2. in fin.

37 Queres 2. an hereticus poenit-
tens remaneat inhabilis ad reti-
nenda beneficia post abiuratum
heresim?

Resp. quod si hereticus confe-
sus fuit heresim, vel de ea in actis
convictus fuit, tunc abiurans re-
manet inhabilis ad beneficia, &
officia retinenda, & obtinenda,
donec fiat habilis per dispensa-
tionem Papæ: quia in tali casu
constat, eum fuisse hereticum.
Nau. conf. 18. n. 6. de Hæret. Bar-
bos. in d. cap. ad abolendam n. 10.
idem dicendum, si abiuravit ob-
suspicionem violentiam, tunc enim
sicut vere, & formaliter hereti-
cus est habendus, ut post Eymer. &
Pegn. d. Megal. in Promptuar. ver.
abiuratio heresim n. 5: secus es-
set, si abiurauerit heresim ob
suspicionem leuem, vel vehemen-
tem: hoc enim casu non rema-
neret inhabilis ad beneficia, &
Canonicatus etiam in Cathedra-
li obtinendum, nec priuatur ob-

tēris cum vere non sit hereticus,
sed potius per abiurationem se-
purgat, ostenditque se innocētem
contra suspicionem ortam, ut di-
cunt DD. supra citati, quibus ad-
de Bonacoff: relat: in Syntag: opin:
commun: tit: de hæresi cap: vñ: Ricc:
in Collect: decisi: 123: par: 1. & in
Prax: for: eccl: par: 1. ref: 438: ubi
refert, ita resoluisse Rot: in una Ga-
dicēs. Canonicatus 20: Junij 1587:
coram Comitulo.

38 An vero remaneat inhabilis ad
audiendas confessiones? affirmati-
tive respondeo, si de formalī, aut
de violenta, vel etiam vehemen-
ti abiurauit, secus si de leui, ita
sentit Ricc: in Collect: decisi: 567.
par: 3:

39 Queres 3. an in causa hæresis
admittantur testes singulares, &
& alij inhabiles vel minus idonei?
Resp. quod huiusmodi testes non
solum faciunt indicium ad tor-
turam, sed etiam probant ad im-
ponendam poenam extraordina-
riam, exceptis inimicis, cap. in fi-
dei, & cap. accusatus §. licet de
Hæret. in 6. Genuenf. in Prax. Ar-
chiep. cap. 68. num. 11. Dian. par. 4.
tr. 7. ref. 3 1. & tr. 8. ref. 57. nō tamen
probant ad conuincendum de
hæresi, & ad imponendam poenā
ordinariam: tunc enim requirū-
tur duo saltem testes, qui sint cō-
testes, fide digni, & omni exce-
ptione maiores, inter quos admit-
titur etiam Denunciator iuxta
cap. in omni de Testib. Piasec in
Prax. d. par. 2. cap. 4. num. 41. & alij
communiter.

Hoc tamen intellige, quando
rens

reus esset malę vitę & famę , tunc enim posset pena ordinaria puniri ex testimonio duorum testimoniū secus si reus esset integrę famę & vita incorrupta ; hoc enim casu non esset incongruum, aut differre supplicium , donec forte aliae addantur probationes, aut mitius punire Pegr.in Direct. Inq. n. cōment: 20: Roias de Heret: par: 2: n: 103: quos refert Dian: par: 4: tr: 7: ref: 32: qui eadem: par: 4: tr: 6: ref: 11 dicit, quod hodiē ut plurimum non dāmnatur hereticus ad pœnam ordinaciam, nisi aduersus illum adſint tres testes contestes omni exceptione maiores .

40 Notandum est autem, quod condemnatus in pœnam arbitrariam ex defectu probationis, superueniente deinde legitima heresij probatione , potest uti hereticus in penam ordinariam damnari , ac brachio ſeculari tradi , Dian: par: 4: tr: 7: ref: 35: ubi citat Sous: in Aphor: Inquis: lib: 2: cap: 37: n: 8: & 9: & alios:

41 Notandum 2: quod in hoc criminis sufficit etiam violenta præsumptio ad condemnandum. putasi citatus ad respondendum deinde contumax per annum fuit, vel per idem tempus excommunicationem substituit cap: cum contumacia, ubi glo: de Haret: in 6: quod procedit, etiam si à principio es-
et tantum leuiter de heresi ſu-
pceptus ; nam si ob eam causam
citatus , ut respondeat , negligat
intra terminum affixatum re-
pondere, illa leuis ſuspicio tran-
ſit in vehementem; si verò in illa
negligentia per annum perſeue-

ret, ſuspicio vehemens tranſit in violentam, & ideo post annum ut hereticus condemnatur Eymer: in Direct: par: 3: q: 47: quem refert Dian: par: 4: tr: 7: ref: 18: Clar: in S: heresij verſi itē de crimine Bonac: de Censur: disp: 2: q: 2: pun: ult: n: 2: Boff: tit: de Haret: num: 5:

S V M M A R I V M.

1 Inſordescens per annum in excommunicatione an, & quando ſit ſuſpectus de heresij.

2 Item quando poſſit ut hereticus condemnari.

3 Inſordescens per annum in excommunicatione habetur pro confeſſo, & conuictu de eo criminis, cuius cauſa excommunicatus fuit.

Quando poſſit beneficijs priua-
ri, ibidem.

4 Excommunicatus etiam poſt ſe-
tentiam poſteſt probare ſuam inno-
centiam.

5 Talis inſordescens per annum
poſteſt etiam arbitraria pœna pu-
niri,

Eadem pœna plectitur inſorde-
ſens per menſem continuatum in
excommunicatione; ibidem.

6 Inſordescens per annum nō po-
deſt abſolutio, que à ſummo Pon-
tifice in impetracionibus gratiarū
conceditur.

CAP.

C A P. XX.

De excommunicato insordescens per annum in excommunicatione.

Insordescēs per annū in excommunicatione diuer sis afficitur pēnis: & pri mō̄est suspectus de hēre si, & ideo Inquisitorū iudicio sub iicitur; quia perseverando in excommunicatione per tantum temporis spatium censetur malē sentire de potestate clauium, ut notant DD. apud Bonacīn. de Censur. disp. 2. q. 2. punc̄t. ult. n. 2.

Hanc tamen conclusionem alij non itā simpliciter admittunt, sed concurrentibus aliquibus cōditionibus, videlicet, quod insordescens in excommunicatione per annum fuerit nominatim excommunicatus, & declaratus cap. cum contumacia de Haret. in 6 Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 444.

Secūdō, quod fuerit excommunicatus ex causa hēresis, & alia criminali, non autem ciuili Ricc. in Prax. vt supra par. 3. ref. 209. Rota in vna Segobiensi insordescēt 5. Junij 1598. coram Serafino, quam refert Dian. d. par. 4. tr. 7. ref. 18. vbi etiam dicit, quod ex consuetudine Inquisitores non solent procedere contra excommunicatos pro alijs deli cōsideris extra hēresim.

Tertiō, quod infra annū potuerit impetrare absolutionē ab excommunicatione; secus si non potuit idem Ricc. in Prax. par. 3. ref. 210.

Quartō, requiritur, quod in excommunicatiōne perseveret animo pertinaci, & indurato, & in contēptum clauium, vt quia nolit obediēre eo, quod iudicis, aut legis potestatem spernit; secus si ex alia causa motus etiam iniusta nō obtemperet cap. cum contumacia de Haret. in 6. Rota in Oſcen. Archidiaconatus 16. Māj 1603. corā Lancelotto, quam refert Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. ref. 212. & in Collect. dec. 629. par. 3. vbi etiā dicit, quod cessat huiusmodi cōtemptus ex sola petitione absolutionis.

Quintō, vt quis dicatur insordescere in excommunicatione in cauſa fidei non sufficit, si vocetur ad cōparendū in S. officio sub pena excommunicationis, sed addendum est, vt compareat ad respondeādum de fide glos. in cap. cum contumacia vers. respondeat de Haret. in 6. Dian. par. 4. tr. 7. d. ref. 18. Megal. var. resol. tom. 2. res. 149. n. 5.

Sextō annus debet esse continua-
tus in tali excommunicatione, et
resoluit Sac. Congr. & Rota Rom.
apud Ricc. in Prax. for. Eccles. par.
3. ref. 216. annus verō insordescētia currere incipit à die de-
clarationis, non autem à die in-
cursus in excommunicationem,
nisi forte excommunicatio fuerit
notoria, & de tali notorietate ve-
rē, & euidenter cōstet: tunc enim
annus inciperet à die notorietatis
excommunicationis Ricc. vbi
supra d. par. 3. ref. 216. & par. 4.
ref. 66. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 18.

An verō possit uti hēreticus cō-

T t t den. na-

demnari? Resp. affirmatiuè ex c. 3
cum contumacia de Hæret. in 6. c.
excommunicamus i. s. qui autem
ex. rod. tit. sed elapso anno infor-
deseentia debet prius citari ad
respondendum de fide, & ad se-
purgandum ab hæresis suspicio-
ne cum termino competenti: &
si non compareat, iterum ob co-
timaciam excommunicationis
vinculo innodatur, quam si per
alium annum animo sublineat
pertinaci, ex tunc vti hæreticus
condemnandus est, ut in dictis
iaribus, ubi glos. & Doctores Bo-
na in Censur. disp. 2. q. 2. pun.
v. n. 2. Diana par. 4. tr. 7. ref. 18. &
alij, quos refert, & sequitur Ricc.
in Præx. for. Eccles. par. 3. ref. 215.
217. & 305. ad hunc autem effe-
ctuum requiritur tria monitio,
seu citatio personaliter exequi-
ta cum competenti termino, si
absens inueniri potest; si vero lati-
tatur, sufficit, quod per tria edi-
cta citetur iuxta cap. sacro & ibi
glos. in ver. competenti de Sent. eccl.
com. & tradunt DD. apud Ricc. in
Præx. par. 3. ref. 218. qui eadem
par. 3. ref. 174. addit, quod si quis
in causa fuit semel personaliter
citatus, aut si citatio domi exequi-
ta peruenit ad Rei notitiam,
excommunicatione tunc sublineat-
ur etiam non precedente personali citatione.

Si vero talis excommunicatus
ante elapsum annum moriatur,
non condemnatur ut hæreticus,
neque eius bona confiscantur, ni-
si extestibus esset plenè cognitus,
ut dicunt DD. apud Dian. d. par. 4.
tr. 7. ref. 18. in fin.

Secundò insordescens per an-
num in excommunicatione ha-
betur pro confesso, & conuictu de
eo crimine, cuius causa excom-
municatus fuit cap. rursus, & c.
quicunque 11. q. 3. Nah. in Man.
cap. 27. num. 23. Ricc. in Præx. p. 3.
ref. 209. & 305. Rip. in cap. 1. n. 77.
de Indic. vnde & poterit clericus
beneficijs priuari, dummodo re-
ipsa per annum contumax fuerit,
& commiserit crimen be-
neficij priuationem inducens; se-
cus si excommunicatus fuerit pro
causa ciuili, aut pro leui delicto,
vel per ipsum non steterit, ne ab-
solutionem obtineret Sylu. in ver.
excommunicatio 3. num. 1. not. 9. in
fin. Ricc. in Præx. par. 3. ref. 305. Bo-
nac in de Censur. disp. 2. q. 2. pun. vi.
num. 2.

4 Poteſt tamen excommunicatus
etiam post sententiam probare
suam innocentiam iuxta gloſ. o-
muniter receptam in d. cap. rursus
11. q. 3. ubi subdit, quod reus in-
talij caſu non recuperat bouas sua,
quia pena repeti non solent gloſ.
in cap. pastoralis 9. verum ver. sub-
trahuntur de Appell. Bonac in de-
Censur. disp. 2. q. 2. pun. v. t. nu. 2. sed
contrarium tenet Ricc. in Præx.
for. eccl. par. 3. ref. 214. si de inno-
centia eius, vel legitimo im-
pedimento confiterit, & hoc mihi ve-
rius videatur: cum enim tunc con-
fiterit de iniustitia sententia, quoniam est
vt illi beneficia, ac omnia bona
restituantur iuxta test. expressum
in cap. super causu 2. q. 5. 1. pen. ff. de
Remitt.

Addit Ricc. in Præx. v. s. r.
p. 3 ref. 214. quod excommunicata-

S V M M A R I V M.

5. *tus etiam in causa fidei elapo anno auditur, si causam legitimi impedimenti sua infordescientia verificet, etiam si eius statua esset cōbusta iuxta glos. commun. approbatam in c. excommunicamus t. s. qui autem ver. condemnentur de Heret.*
5. *Tertio potest pecuniaria, vel alia arbitraria pena puniri, ut dicunt DD. apud Bonac. loc. cit. academque pena plectitur infordescens etiam per mensum continuatum à die declaratoria computandum ex praxi Curiarum ecclesiasticarum, modò constet de contemptu clavium; secus si fecerit diligentias pro obtainenda solutione, & obtainere non potuit Ricc. in Prax. par. 4. ref. 63. & seq. non tamen sufficeret, si quis steterit semel per 15. dies in excommunicatione, & post obtentam solutionem cum reincidētia in eadem excommunicatione persevereret per alios 15. dies, quia hoc est regulare in quacunque pēna, vt tempora non coniungātur, quamvis secus sit in favorabilibus, idem Ricc. in Prax. par. 3. ref. 216. & par. 4. ref. 64.*
6. *Quarto alia pena punitur infordescens per annum in excommunicatione, quod hūic deinceps absolutio non prodest, quæ à summo Pontifice in impetracionibus gratiarum, & in collationibus beneficiorum conceditur, si culpabiliter per annum continuum contumax in excommunicatione perseveravit, secus si absque culpa Roland. cons. 46. num. 37. vol. 1. Boen. decis. 299. nū. 3. quos refert, &*
1. *Quando crimen Sortilegij sit miti fori.*
2. *Quibus pēnis Sortilegi puniuntur de iure ciuili, & canonico.*
3. *An adorator Demonis censeatur hereticus.*
4. *Qua pena plectri debeat clericus pro hoc criminē.*
5. *Referuntur alia pena contra sortilegos.*
6. *Quando Episcopus, & Inquisitor possint penas mitigare.*
7. *Qua pena plectendus sit abutē Sancti. Altaris Sacramento ad huiusmodi sortilegia.*
8. *An in hoc crimine faciant fidem testes, qui se liberatos à sortilegis affirmant.*
9. *Qua pena afficiendus sit Sacerdos, qui in celebrationē sacrōrū nefandās, & turpes preces porrigit.*
10. *Qui plectendi sint pena Incantatores Serpentum.*
11. *Item quam penam subeant qui verbā sacrae scripture ad scurilias, vel superstitiones, & diabolicas incantationes usurpant*

C A P. XXI.

De Sortilegijs.

Rimen Sortilegij, & diuinationis, si est coniunctum cum heresi, ab Inquisitoribus hereticæ prauitatis punitur cap. accusatus s. sane

Tit. 2 de

de Heret. in 6. & tradūt DD. quos
refert, & sequitur Barbos. d. off.
& pot. episc. par. 3. all. 51. nu. 124. si
verò non est coniunctum cum
hæresi, non spectat ad Inquisito-
res, sed ad ordinarium iuxta tex.
in d. S. fane, qui in hoc casu potest
esse tam secularis, quia ecclesia-
sticus o. persenit 26. 1. 3. tot. tit. C. de
Malef. & in hoc conueniunt omnes
DD. ut d. Clar. in S. Hæresis vers.
successus Genuf. in Prax. Arch. c.
68. nu. 13. Bellett. Disquis. Clerie.
tit. de favor. clericis. real. 9. 4. n. 122.
hodie verò per constitutionē Sixti
Quinti, quim refert Quarant.
in ver. Astrologia Iudicaria Vul.
in Prax. Iudic. cap. 37. nu. 19. etiā
Inquisitores cognoscunt de Sor-
tilegijs, & diuinationibus, etiam si
hæresim non sapiant, ut notant
Leo in T heresiar. eccl. p. 3. c. 5.
num. 14. & 15. Vulp. loco cit. nu. 20.
Barbos. l. all. 51. num. 134. non ta-
men priuatiuè quoad Episcopos,
qui possunt huiusmodi causas, ni-
si sapiant manifestè hæresim, co-
gnoscere iuxta tex. in d. cap. accu-
satus & sibi, & declarauit S. Con-
gregatio Rom. & vniuersal. In-
quisitionis die 21. Dicembris, ut re-
fert Dian. par. 4. tr. 8. ref. 119.

2 De iure autem ciuili huiusmo-
di Sortilegi, diuinatores, & male-
fici morte puniuntur l. nullus, &
l. nemo. C. de Malef. sed de con-
fusitudine hæc pena non serua-
tur: & ideo vel fustigantur, &
bannintur, vel ad triremes mit-
tantur Clar. loc. cit. Vulp. in
Prax. Iudic. cap. 37. num. 16. quod
intellige, si viles sint, quia nobiles
relegantur, vel alia poena arbitrio

judicis plectuntur Ferr. qq. mor. p.
1. q. 3. 8. Vulp. ubi supra, & hoc pro-
cedit, si ex maleficio, aut fortile-
gio mors sequuta non fuerit, nam
si sequitur mors, semper ultimò
supplicio afficiatur iuxta l. si quis
aliquid 2. S. qui abortionis ff. de
Pœn. Boff. tit. de. Homicid. nu. 17.

Eadem pœna fustigationis im-
ponitur de iure canonico, si fue-
rint viles Boff. loco cit. numer. 18.
& ex stilo Romanz Inquisitionis
tales traduntur triremibus, si fue-
rint ignobiles, ut d. Dian. par. 4. tr.
7. ref. 10. alias perpetuo carcere
puniuntur cap. contra idolorum 26.
q. 5. Boff. d. n. 18: vel alia pœna ar-
bitraria, ut d. Ferr. d. q. 3. 8. Vulp. lo-
co cit. d. cap. 37. num. 17: ultra infam-
iam, de qua in cap. infames 6: q. 1:

Præterea sunt ipso facto exco-
municati iuxta c. 1. 26. q. 5. d. consti-
tutiones Leon. XXII. incip. Super
illius, & Leonis X. incip. Superne
dispositioni; verūm hæc exco-
municatione in tali casu non esse
vñ receptam dicit Bonacini: de
Censur. in partic. disp. 2. q. 2. pun.
38. n. 1. & alij, quos refert Barbos.
d. par. 3. all. 51. n. 119. nisi errorem
in mente habeant contra fidem,
illumq. exterius sufficienter ma-
nifestent, tunc n. excommunicationi
contra hæreticos latè in bul-
la Cœsar subiçuntur, & ut here-
tici puniuntur Vulp. in Prax. Iud.
d. cap. 37. num. 15. & alij communi-
ter: secus si reipsa aliter in men-
te sentiant; Vnde licet adorator
dæmonis actu ipso adorationis
sufficienter indicet errorem, cum
in tali casu tribuat dæmoni quod
soli Deo competit, ut d. Vulp. lo-
co

ed cit. cap. 37. num. 5. tamen si cre-
dat, dēmoni honorem nō debet, non erit hæreticus Bonac. loco
cit. d. pun. 38. num. 2. præsertim si
innocetur dæmon ad tentandam
pudicitiam alicuius mulieris, vel
ad aliud faciendum; non alienum
ab eius potestate: tunc enim in-
nocatur dæmon ad id, quod est
propriū ipsius Ric. in Prax. for eccl.
par. 1. ref. 434. Vulp. d. cap. 37. nu. 8.
& seq. & alij apud Barbo. d. par. 3.
al. 51. n. 125, etiā in ipsis sorti-
legijs misceatur oleum sanctum,
aqua, candelæ, rami oliuarum, aut
alii res benedictæ: quia adhuc hu-
inmodi sortilegia hæreticalia nō
sunt, si hæc agens non habeat er-
ror em contra fidem, et d. Vulp.
loco cit. hoc tamen grauissimum
est crimen, & contra tales, vti de
hæresi vehementer suspectos pro
cedere possunt Inquisitores: tum
quia hæc ad apostasiam, & infide-
litatem pertinent, tum etiā quia
omne cuius dæmone commerciū,
seu amicitia prohibetur, Dian. p. 4
tr. 7. ref. 10. & alij communiter.

4 Clerici vero infamia notantur,
& si non desisterint, deponuntur,
atque in monasterium ad tempus
arbitrio superioris præfiniendum
detruduntur, ac beneficijs, & of-
ficijs ecclesiasticis priuantur cīn-
fames 6. q. 1. cap. non oportet & c.
seq. 26. q. 5. & statuit Leo X. in d.
constit. incip. superne dispositionis,
relata per Bonac. d. pun. 38. nu. 1. 7
Barbo. d. par. 3. alleg. 51. num. 19. &
si notorij sint, irregulares efficiū-
tur, vt d. Sylu. in sum. ver. supersti-
tio. nu. 11. excommunicandi etiā
sunt tam ipſi, quam eos consulē-

tes cap. si quis clericus 26. q. 5. ho-
dīe vero etiam Clerici arbitaria
pœna puniuntur iuxta facti, & per
sonarum qualitatem, vt d. Vulp.
in Prax. iud. cap. 37. num. 17. Dian.
par. 4. tr. 7. ref. 17.

Item ex constitutione Gregor.

XV. 46. in nou. Bullario to. 4. qui

pactum cum Diabolo fecerit, & à

fide apostatando maleficijs, seu

sortilegijs vnam, seu plures per

sonas ita leserit, vt ex maleficio,

vel sortilegio mors sequuta sit,

etiam pro primo lapsu curie

seculari tradi debet pœnis debitiss

puniendus, vt notat etiā Peirin.

in Privileg. minimor. to. 2. constit.

9. P. iuli V. §. 2. num. 26. Vulp. d. c.

37. num. 25. & qui similiter aposta-

lando pastura cū diabolo, vt præ-

fertur, fecerit, & maleficium,

seu sortilegium commiserit, ex

quo licet mors sequuta non sit,

infirmitas tamen, diuertia, im-

potentia generandi, sine anima-

libus, frugibus, vel alijs fructibus

damnum notabile prouenerit,

muro claudi, sine perpetuis car-

ceribus in S. Inquisitionis officio,

vbi illud existit, fabricandis man-

cipari debet, ut canetur in dict.

6 constit. possunt tamen Episcopi, &
Inquisitores eorum, qui in car-
ceribus perpetuis, aut muro re-
clusi sunt, pœnam mitigare, aut
in aliam commutare cap. ut com-
missi de hæret. in 6.

Curie quoque seculari tradun-

tur labentes Sanctissimo Alta-

ris Sacramento ad huiusmodi for-

tilegia, veneficia, vel supersticio-

nes Genuens in Prax. Archiep. cap.

68 numer. 10. Vulp. d. cap. 37. n. 2.

B. 17.

Barbos d.all.51.num.135.

8 In hoc autem delicto testes, qui se liberatos à sortilegis affirmant faciunt fidem, etiamsi socij criminis videantur, cum ad eos in prohibito consilio configurerint: quia non ut rei, sed ut testes deponentes de facto proprio admituntur secundum *Ferr. qq.mor.p. I q.45.num.9. ubi citat Mafard. de Probat. tom.3.concl.1312.n.55.*

9 Queres, qua poena puniatur Sacerdos, qui in celebratione sacerorum nefandas, & turpes processos porrigit? Resp. talem Sacerdotem esse deponendum, ac beneficijs priuandum, & in perpetuum carcerem detrudendum, ut post *Sous.dicit Dian.par.4.tr.7. ref. 10.* ubi etiam addit, quod si Sacerdos Missas defunctorum celebrat pro viuentibus, ut moriantur, à Sacerdotio priuatur, & perpetuo exilio relegatur vna cum eo, qui hoc consuluit, vel mandauit; possunt etiam tales alia arbitraria poena puniri, ut supra dicimus cum *Vulp.in Prax.Iudic.d. cap.37.num.17.*

10 Queres 2. qua poena puniantur Incantatores serpentum? Resp. quod de iure ciuili nec tales puniuntur, nec qui per incantationem suam grandines, vel intemperiem aeris, quo magis fructus falsentur, sedauerint, ut constat ex *I.eorum C.de malis & matibem. sed de iure canonico clericis degradantur, laici anathematizantur iuxta cap. admoneant 26.q.7.verum de consuetudine arbitrio Iudicis puniuntur Vulp.d.c. 37.num.17.* in istis enim incanta-

tionibus inuocatur auxilium demonis vel expresè, vel tacite, ut quando in eis insunt aliqua verba extranea, vel characteres, aut nomina ignota; & ideo illas Christiana, & vera pietas repellit, & damnat *cap. illos 26 q.2.dicit tamē Vulp.loco cit.num.12.* quod incantationes, in quibus imploratur auxilium Dei cum deuotione absque alia obseruatione superstitiona intrinseca, vel extrinseca, non puniuntur.

11 Eadem arbitraria poena plectitur qui verba, ac sententias Sacrae scripturae ad scurrilia, fabulosa, vana, adulaciones, detractiones, superstitiones impias, & diabolicas incantationes, diuinationes, fortes, & similia audent usurpare ex *Conc.Trid.sif.4.in Decreto de Edition. & vñ sacror. lib.5. post hæc.*

S V M M A R I V M.

- 1 Contra exercentes artem iudicariæ Astrologiæ procedunt tam ordinary, quam Inquisitores.
- 2 Quibus plectantur poenis de iure ciuili, & canonico.
- 3 Qui de statu Reip.Christianæ, vel sedis Apostolice seu vita Romani Pontificis, aut eius consanguineorum iudicia faciunt, ut lesa maiestatis rei puniuntur.
- 4 Qui censeantur rei iudicariæ Astrologiæ.
- 5 Contra inclinationem cœlestium corporum homo potest per rationem operari.
- 6 An prohibita sit predictio, vel iudicium circa inclinationes ho-

mi-

- 7 An prohibeatur conjectura, quæ ab alijs causis, & circumstantiis desumuntur.
 8 Item an prohibeantur iudicia, & naturales observationes circa rē medicam, navigationem, & Agri-culturam.

C A P. XXII.

De exercentibus arte iudicia-riæ Astrologiæ.

Strologiæ iudicariæ supersticio iure diuino vetita est, ut constat ex lib. legitic. cap. 19. & 20. & ab ecclesiasticis etiam, ac ciuilibus legibus acriter punitur ex cap. 1. & seq. 26. q. 5. l. nemo Aruspicem. C. de malef. & mathem. & ex constitutione Sixti V. incip. Cak. & Terræ creator, quam refert Qua-rant. in ver. Astrologia iudicariæ, vbi damnantur facientes iudicia & nativitates hominum, quibus de futuris contingentibus, suc-cessibus, fortuitisque casibus, aut aetionibus ex humana voluntate pendentibus aliquid euenturum affirmare audent, etiam si id se non certo affirmare afferant, aut protestentur: hec enim cognitio viribus naturæ haberi non potest ut d. S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 1. & ideò referenda est ad disciplinā malignorum spirituum, & occula-tam eorum societatem Syl. in-ver. supersticio num. 6. Nau. conf. 1. de Sortil. Megal. in ver. Astrolo-gia num. 6. Vnde contra tales vti-

de hæreti suspectos non tantum ordinarij locorum, sed etiam In-quisitores procedunt ex d. constit. Sixti V. ut notant etiā DD. quos re fert, & sequitur Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 5. 1. n. 134.

Et de iure quidem ciuili huius modi arte exercentes, & eos con-fulentes ultimo supplicio plectū-tur, ut in d. In nemo Aruspicem; de iure autem canonico poena car-teris, exilio, pecuniaria, vel alia arbitrio iudicis puniuntur, & abiurant de leui: clerici vero præ-ter has poenas arbitrarias suspen-duntur ab ordinibus, & beneficijs privantur ex d. cap. 1. & seq. 26. q. 5. & ex constitutione Sixti V. supra citata.

Eadem poena puniuntur, qui ex astris præterita, vel præsentia occulta cognoscere conatur: hæc enim ita damnabilis est, sicut illa quæ futura prædictit Megal. in-ver. Astrologia num. 9. & alij com-muniter; quia nec futura, nec præ-terita, aut præsentia ex astris co-gnosci possunt absque pacto im-plicito cum dæmonie S. T. b. 2. 2. q. 95: ar. 6. in fin. Bonacini. de censur. in part. disp. 2. q. 2. pan. 38. num. 5. Vnde id expresse prohibetur in cap. 1. & c. ex inuarum de Sortil. & in I. apud. Labecinem 1. si quis A-strologus ff. de iniur. & famos. libell.

3 Qui vero de statu Reip. Chri-stianæ, velsedis Apostolicæ, seu vita Romani Pontificis, aut eius consanguincorum iudicia faciunt seu facta in posterum penes se retinent, vel alicui ostendunt, aut verbis tractant, ultra excom-

muni-

communicationem latæ sententiae, etiam ut læse maiestatis rei vltimi supplicij, & confilcationis omnium bonorum, ac priuationis officiorum, & beneficiorum, si Clerici fuerint, penas incurrit ex constitutione Urbani V I I I. quam refert Barbos. de officio. & pot. Episc: par. 3. all. 51. num. 134.

4 Obseruant autem DD. eos tantum Astrologia Judiciaria esse, reos, qui ex astris præcisè faciunt iudicia, vel nativitates hominum circa futuros effectus contingentes ab humana voluntate pendentes, ac de ictis loqui constitutionem Sixti V. ita Bonac. de censur. in par. disp. 2. q. 2. pun. 38. nu. 3. & seq. Megal. in ver. Astrologia num. 6. Dian. par. 4. ur. 7. ref. 17. ubi citat Leff. de iust. & iur. lib. 2. c. 43. dub. 6. num. 42. Barbos. loco cit. n. 134. quibus adde S. Thom. 2. 2. q. 95. ar. 5. ubi dicit, quod corpora cœlestia non possunt esse per se causa operationum liberi arbitrij, licet possint ad hoc dispositiue inclinare, quatenus influunt in corpus humanum, & per consequens in vires sensitivas: quia tamen vires sensitivæ obediunt rationi, nulla necessitas ex hoc 5 libero arbitrio imponitur, sed contra inclinationem cœlestium corporum homo potest per rationem operari, idem dicit Graff. par. 1. lib. 2. cap. 3. num. 12. & seq. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 186. & alij communiter. Vnde qui certò crederet, aliquem, quia sub tali sydere, vel constellatione natus fuerit, cogi ad bene, vel male operandum, in hæresim incide-

ret o. illud 26. q. 2. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 37. nu. 14. Megal. in ver. Astrologia num. 8.

6 Ex quo inferuat, nullo iure prohiberi prædictionem, vel iudicium circa inclinationes hominum; de his enim aliquale iudicium trahi posse ab astris, dicit Sylu. in ver. superstitione n. 6. Bonac. loco cit. pun. 38. nu. 3. Vulp. ubi supra n. 13. Megal. num 6. & 7. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 17. & alij communiter.

Inferunt 2. neque prohiberi eas coniecturas, quæ ab alijs etiam causis, & circumstantijs particularibus desumuntur, videlicet ab ipsa corporis complexione, dispositione, seu temperamento personæ, ab actionibus hominis, alijsque consimilibus circumstantijs, Sylu. in ver. superstitione num. 6. Bonac. loco cit. num. 6. ubi citat Leff. lib. 2. cap. 43. dub. 6. nu. 42. Sanch. in oper. mor. lib. 2. cap. 38. num. 33. & alios, & banc esse communem d. Dian. p. 4. tr. 7. ref. 17.

8 Inferunt 3. non prohiberi iudicia, & naturales obseruationes circa rem medicam, nauigationem, & Agriculturam, ut constat ex d. constitutione Sixti V. & docet Sæ-Elus Thom. loc. cit. d. ar. 1. Barbos. d. par. 3. all. 51. nu. 134. Ricc. in Prax. par. 2. ref. 186. Vulp. d. cap. 37. n. 13. & alij communiter.

S V M M A R I V M:

¹ Crimen incendiū est mixti fori.

² Qua pena puniatur Incendiarius de iure ciuili.

³ Item qua pena plectatur de iure canonico.

CAP.

C A P. XXIII.

De Incendio.

Oc etiam delictum est mixti fori, cum ab vtroq. iure puniatur cap. cum deuotissimam, & cap. seq. 12. q. 2. cap. se quis eccl. siam 17. q. 4. cap. pessimam 23. q. 8. cap. si egressus & cap. seq: de Initur: & damn. dat. cap. tua nos de sent. excomm. l. qui aedes l. si fortuito ff: de Incend. ruin. & naufrag. l. capitalium. §. Incendiarij ff. de Pen. atque ita tenet Fab. à Monteleo in Pract: Arbitr. par. 4. n. 799. quem refert Farinae in Prax. & Theorica crimin. tit. de var. & diuer. crimin. q. 100. nu. 15. Diaz in Pract. crim. can. c. 108. ver. Incendiarij Foller in simil. Pract. in ver. aut Incendij c. 25. p. 2. Menoch. de Arbitr. Iud. lib. 2. cas. 390. nu. 39.

De Iure ciuili poena capitis pro hoc criminis imponitur, ut in d. l. capitalium. §. Incendiarij, si cu dolo incendium commissum fuit Andr. Gaill. pract. obseruat. lib. 2. obseru. 22. num. 6. Franc. Marc. dec. 417. nu. 2. par. 2. vbi etiam dicit, quod mitius punitur qui com mittit incendium ruri, quam in cinitate, cum ibi sit minus periculum iuxta d. l. capitalium §. Incendiarij.

Sed si ex negligentia, seu culpa incendium sequitur, distingendum est: aut enim sequitur ex la ta culpa, & hoc casu omnes conueniunt, posse incendiarium puniri etiam corporaliter, ut notat.

etiam Franc. Marc. par. 1. dec. 61. n. 5. nō tamen ita grauiter, ac si do lo commissum fuisset, sed poena ar bitraria Bart. in l. 1. num. 5. in fin. ff. de officio. Praef. Vigil. & alijs apud Farinac. in Prax. crimin. tit. de var. & diuer. crimin. q. 110. nu. 17: & ultra tenetur ad damna, & inter esse Grammat. decif. 3. num. 16. & seq. Andr. Gaill. obser. 22. nu. 2. lib. 2. & communem dicit Farina loco cit. nu. 18.

Aut sequitur ex leui culpa & tunc incendiarius non punitur corporaliter, nisi in subsidiū quādo Incendiarius non potest damna resarcire l. qui aedes ff: de Incen dio. ruin. & naufrag. Bart. in d. l. 1. num. 5. in fin. Cepoll. de Servitut: rust. pred. cap. 44. rubr. de Igne n. 8 in fin. Cephal. conf. 362. n. 8. Franc. Marc. d. decif. 61. num. 5. par. 1.

Posset etiam ultra emendam, damni ad poenam pecuniariam fisco applicandam dannari: poena tamen in tali casu debet esse modica, ut probatur ex d. l. capitalium §. Incendiarij, ibi, vel modice vindicetur.

Aut sequitur ex culpa leuissima, & in tali casu non tenetur ad aliquam poenam criminaliter Gabr. conf. 159 num 3. lib. 1. Farinac. d. q. 110. num. 20. & alijs communiter: nec tenetur ciuiliter actione l. Aquil. glos. penult. in l. si mora ff. sol. matri. Bart. in repet. l. quod Nerua n. 19. ff. depos. Alexan. conf. 50. num. 9. lib. 1. &

V u u in

in l: domus b: greditarias nu: 5 ff. de
leg. 1. Roland. conf. 95. nu: 29. & 30.
lib. 2. Magon. decis. Florent. 111.
num. 27. Menoch. de arbitr. Iudic.
lib. 2. cas. 390. num. 1. Barbos. de
offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 51. n.
76. Afficit. decis. 56. num. 9. & est
communis opinio: nisi rem aliquā
acceperit ex contractu, in quo de
sui natura veniat leuissima culpa,
prout in con modato vel alijs cō
traictibus, qui fiunt gratia vnius tā
tum: tunc enim tenetur ex incē
dio orto ex leuissima culpa, etiam
in omitrendo cap. vn. de Commod.
Roland. conf. 95. nu: 26. lib. 2. Mafe.
de Probat. lib. 1. consil. 467. n. 12.
præsumitur autē in dubio, quod
in incendio internenerit leuissi
ma culpa, nisi aliter probetur glo.
in 3. prætrea ver: debet Instit:
Quib. mod: re contrah. oblig. Alexā.
conf. 50. num. 9. lib. 1. Grammat.
dec. 3. num. 1.

Si verò incendium ex casu for
tufo prouenierit, nulla incurritur
pœna l. si fortuitō ff. de Incend.
ruin. & naufr. Bart. in l. 1. n. 5. in
fin. vers. tertio casu ff. de offic. Præf:
vigil. dicitur autē fortuitum incē
diū, si ita sequatur, ut prævi
deri non potuerit; puta quia subi
ta vis ventorum ignem longius
produxit, & qui ignem immisit,
omnia, quæ oportuit, obserua
uit l. qui occidit 3. in bas. ff. ad l.
Aquil. glof. in cap. si quis domum
ver. voluntariè de Injur. & damn.
dat. & in cap. si regressus in ver. red.
det damnum eod. tit. Roland. conf.
95. num. 22. & seq. lib. 2. Cephal. cōf.
362. num. 22.

Vnde in tali casu non tenetur

quis ad damna, & interesse, nū
acciderit culpa sua, vel interue
nerit pactum, seu in mora fuerit
cap. vn. de Commod. cap. 2. de Depos.

Hinc infertur 1. quod inito pa
cto inter conductorem, & locato
rem, nē in villa urbana fœnum
poneretur, tenebitur conductor
ex locato, si illud posuit, & de
inde seruus igne allato succedit;
quia ipse causam præbuit inferē
do fœnum, ut in casu l. videamus
3 fin. ff. locat.

Infertur 2. quod si ex plaustro
lapis ceciderit, & aliquid frege
rit, Plaustrariis Aquiliq actio
ne tenetur, si male composuit
lapides; & ideo lapsi sint l. si
seruus seruum 3. si ex plaustro ff.
ad l. Aquil. idem dicendum, si
tempore ventoso igne quis immis
serit, aut non obseruauerit, nē
ignis longius procederet, ut in
d. l. qui occidit 3. in hac Cepoll. de
Seruit. Ruf. præd. cap. 44. rubr. de
Igne num. 6. & ita refert Gaill. lib.
2. obseruat. 22. num. 7. quemdam
fuisse ad emendationem damni
condemnatum, qui Ruri in colub
bam super Columbario stantem
tormenti bellici laxauit rotam,
& præter opinionem occulta vi
pulueris stramineum teatum in
cendit, vnde ignis progressus vi
cina rusticorum tuguria consu
psit.

3. Be iure verò canonico si Eccle
siam incendit, ipso iure est ex
communicatus, ac debet eam in
pristinum statum restituere, ac
damna resarcire cap. si quis Eccle
siam 17. q. 4. cap. in litteris de Rap
tor. & cap. conquesti ubi glof. ver.
excom-

excommunicatos defens. excom. Dic.
cian. in Pract. crimin. to. 2. lib. 6. n.
24. Franc. Marc. dec. 417. nu. 1. p. 2.
Menoch. de Arbitr. Iud. lib. 2: cas:
390: nu: 39: & 40: Idem diceadum
est de incendente cœmeterium
aut alium locum sacrum seu reli-
giosum Foller. in Prax. crimin. ca-
non: par: 2: ver: aut incendium cap:
25: num: 2: N. uar. in man. cap: 17:
nu: 100: vnde eos, qui incendunt
edes ecclesiæ existentes intra 30:
vel 40: passus circa ecclesiā jux-
ta cap: scit antiquitus 17: q: 4: esse
excommunicatos ipso iure d: Ho-
stiens: in sum: in tit. de Incendiari:
num: 9:

Alij verò incendiarij non sunt
ipso facto excommunicati, sed sunt
excommunicandi iuxta glos. com-
muniter receptam in d. cap. conque-
sti ver: excommunicatos de sent.
excomm. Lopez. in Addit. ad Diaz.
in Pract. crimin. canon. ver. Incen-
diarij cap. 108. Menoch. de Arbitr.
Iud. lib. 2. casu 390. n. 40. farinac.
in Prax. crimin. tit. de var. &
diuer. crimin. q. 110. n. 15. N. uar.
in man. cap. 17. n. 100. quicquid di-
cat Clar. in § fin. q. 77. vers. Incen-
diarij Bonacini. de Censur. in part.
disp. 2. q. 3. pun. 43. n. 1. vers. ego ve-
rò, qui putant, omnes incendiari-
os esse ipso facto excommunicati.

Hæc autem intelligenda sunt
de Incendiarijs, qui prauo animo
contra iustitiam ignem apponunt
vt in d. cap. pestinam 23. quest. 8.
non autem de ijs, qui præter di-
rectam intentionem sunt causa
incendiij, et si forte ex negligentia
mortali sequutum sit incendium,

vt dicunt DD. quos refert, & se-
quitur Bonacini. loco cit. n. 3.

Obserua tamen, quod huius-
modi Incendiarij ante denuncia-
tionem absoluuntur ab episcopo,
refecto prius damno, & iuramen-
to præstito, quod ignem vtterius
non apponant iuxta cit. cap. pesti-
nam. post denunciationem verò
non possunt absoluiri, nisi per Pa-
pam cap. tua nos de Sent. excom.
glos. in cap. in litteris ver. anathe-
matis de Raptor. Hostien. in Sum.
in tit. de Incendiarij. n. 9. Nau. in
man. d. cap. 17. n. 100. & hanc esse
magis communem dicit Clar. d. q.
77. vers. Incendiarij. Vnde nec
Legatus à latere absoluere posset
ab excommunicatione Incendiarij
sic denunciatos secundum Io:
Andr. in d. c. tua nos n. 2. Vbi etiam
Anebar. n. 2. & communem dicit
Abb. ibidem n. 4.

Præterea tam Clericus, quam
laicus poena arbitaria puniuntur
Fab: à Monteleo: in Pract. Arbitr:
par: 4: n: 799. & alij, quos refert, &
sequitur Menoch. d. lib. 2. cas. 390,
nu. 39. farinac. d. q. 110: num: 15:
potest etiam Clericus Incendiarij
beneficiopriuari Rebuff. in
Prax: Benef: tit. de mod. amitten.
benef: par. 3. cap. 1. n. 60. & si excel-
sus esset magnus, posset etiam
degradari secundum Farinac. d:
tit de var. & diuer. crimin. q: 110.
n. 15. & seq.

Item Incendentes agros seu
vineas priuantur ecclesiastica im-
munitate, vt d. Bonacini. de Censur.
in part. disp. 2. q. 3. pun. 16. §. 6. 1. 5.

SV MMARIV M.

- 1 Crimen blasphemiae est mixti fori, & quomodo id intelligatur.
- 2 Pœna blasphemantium quæ sit.
- 3 Verba, pro prima vice, intelleguntur pro prima vice punitio-
- 4 An fructus superiorum in casu amissionis accrescant interessentiis.
- 5 In hoc delicto procedit potest ad simplicem, & secretam denun-
- 6 Blasphemanti calore iracundiae quando minuatur pena.

C A P. XXIV.

De Blasphemia.

Vi contra Deum, vel B. Virginem, vel sanctos Blasphemare presumunt, ab ecclesiastico & seculari Indice puniri possunt c. statuimus ubi DD. de maled. Auth. ut non Luxurient. homin. con. Natur. & quoniam coll. 6. Clar. in § blasphemia vers. hoc crimen Boff. in tit. de Inquisit. n. 132. Bellett. tit. de fia. cleric. real. § 4. n. 131. Megal. in ver. blasphemia n. 9. Barbo. de off. & pot. Episc. par. 3. cap. 51. n. 93. & 94. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 41. n. 47. hoc tamen intellige de blasphemia simplici, non hereticali: quia de hereticali Episcopus, & inquisitor tantum cognoscunt c. ut Inquisitionis § prohibemus de Heret. in 6. Vulp. d. cap. 41. n. 47. Io:

Franc. Leo in Theffor. Eccles. par 2. cap. 1. num. 30. Megal. loco cit. Layman. in Theol. moral. lib. 4. tr. 9. cap. 2. n. 5: Dian. par. 4. tr. 7. ref. 8. vers. nota etiam Bonacini. de legib. disput. 3. q. 8. pun. 1. n. 5. quicquid dicat Barbo. d. p. 3. all. 51. num. 89. Dicitur autem blasphemia non solum quando attribuitur Deo addendo, vel minuendo quod non est, sed etiam quando habetur turpiter sermo de Deo Boff. in tit. de inquisit. n. 131. in fin.

De iure ciuili contra blasphemantes pœna mortis statuta est, in d. Auth. ut non luxurient. homin. con. nat. in fin. hæc tamen pœna non seruatur propter multitudinem blasphemantium, ut d. Ricci. in Prax. for. Eccles. par. 4. ref. 41. sed arbitrio Iudicis puniuntur inspecta qualitate personarū Bonifac. de Vitalin. in tract. de malefici. tit. de pœna blasphem. Deum & Sanct. n. 3. Clar. ut sup. vers. sed quæro. De iure vero canonico coguntur ad publicam penitentiam ante foras Ecclesie faciendam modo, & forma, prout in cap. 2. de maled. Ricci. in Prax. par. 3. ref. 41. quæ tamen pena non habet locum in clericis, quibus publica penitentia non est iniungenda cap. 1. de Bigam. Barthol. Socin. conf. 119. n. 7. vol. 4. Barbo. d. all. 51. n. 97. sed arbitria pœna puniuntur, ut d. Ricci. d. par. 3. ref. 42.

In Tribunalis autem Inquisitorum blasphemus infimæ sortis flagellis cæditur cum publica penitentia, in publicoque spectaculo, lingua ferro, vel ligno comprensâ, cum abiuratione de leui: nobilis

nobilis verò pœna pecuniaria multatur, & ad tempus in monasterium detruditur, *Roias de Hæret par. 2. n. 176. Zanard. in Direct. Theolog. par. 2. præcep. 1. cap. 11. n. 10. & alij apud Barbos. d. par. 3. all. 5. 1. n. 90.*

Addit Ricc. in *Prax. for. Eccles.* par. 1. ref. 327. & par. 3. ref. 44. quod eadem pœna punitur non manifestans blasphemum *pertex. in c. si quis per capillum 22. q. 1. sed ex d. textu tantu colligitur, quod tenetur quis in conscientia denunciare, ut ibi notat glos. in ver. non manifestauerit.*

Hodiè verò per constitutionē Pij V. incip. Cum primum, qui cumque laicus Deum, & Dominum nostrum Iesum Christum, vel Gloriosam Virginem Mariam eius Genitricē expreſſe blasphemauerit, pro prima vice pœnam 25. ducatorum incurrit: pro secunda pœna duplicabitur; pro tercia autem centum ducatos soluet, & ignominia notatus exilio multabitur. qui verò plebeius fuerit, nec erit foluendo, prima vice manibus post tergum ligatis ante fores Ecclesię constituetur per diem integrum; pro secunda fustigabitur per urbem; pro tercia lingua ei perforabitur, & mittetur ad triremes.

Clericus autem, qui in hoc blasphemia crimen incurrit, pro prima vice fructibus vnius anni omnium & quorūcūq; suorū beneficiorum, pro secunda beneficij ipsius primatur: pro tercia omnibus etiā dignitatibus exutas deponitur, & in exilium mittitur: quod si Cle-

ricus nullum obtinuerit beneficium, pena pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniri debet, pro secunda carceribus mācipatur, pro tertia verbaliter degradatur, & ad triremes mittitur.

Qui reliquos Sanctos Blasphemauerit, pro qualitate blasphemie, atque persone arbitrio Iudicis punitur, ut ex d. constitutionē Pij V: quam refert Piasco in *Prax. Episc. par. 2. cap. 4. n. 97.*

Obserua tamen, quod illa verba, pro prima vice, intelliguntur de prima vice panitionis, non blasphemiae Ricc. in *Prax. par. 1. ref. 327. Genuensis in Prax. Archiep. cap. 63. Barbos. d. par. 3. all. 51. n. 100.*

Obserua 2. quod fructus beneficiorum in casu amissionis non accrescunt interessentibus, sed cedunt Ecclesię glos. in *clem. 2. ver. suspensus de Vit. & bon. cleric. feſtis. in cap. Apologetica n. 12. vers. durante autem de excep. Rot. decis. 665. n. 10. par. 2. Rec. accrescunt tamen interessentibus distributio-nes, ut ibidem d. glos. in d. *clem. 2. & alij communiter.**

Obserua 3. quod in pred. delicto procedi potest ad simplicem & secretam denunciationem, ut cauetur in d. constit. Pij V.

Obserua 4. quod blasphemanti calore iracundię, præterim ex iniusta, & illicita causa, non minuitur poena, nisi statim fe corrigit aliqua signa pœnitentię ostendō: tūc enim esset argumentū quod ex Iubrico lingue blasphemauerit, Ricc. in *Prax. for. Eccles. par. 2. ref. 9. & par. 3. ref. 44. & in Colect.*

Collect. decis. 75. par. 1. vbi idem dicit, si blasphemans in dicto cri-

mine minimè assuetus sit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Conculcantes sacras imagines à Indice ecclesiastico puniuntur.*
- 2 *Voluntas non solum verbis, sed etiam factis declaratur.*
- 3 *Qua pœna puniantur conculcantes Imagines sanctorum.*

C A P. XX V.

De conculcantibus, seu percutientibus sacras imagines.

- 1 *Vamuis multi DD. teneant, percutientes, seu inquinantes imagines sanctorum posse ab utroque Iudice puniri, ut refert Bellet. Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 4. in fin. nihilominus verior sententia est, hoc crimen esse merè ecclesiasticum, ut d. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 9. Genuens in Prax. Archiep. 18. num. 12. vbi refert, ita suisse seruatum in supremo Regio consilio Hispaniarum: & ratio est, quia percutiens imagines sanctorum videtur fateri, imaginum usum non esse seruandum, atque ita vindetur incidere in hæresim ultimò damnatam in Concilio Tridentino eff. 25. in Decreto de inuocat. & Venerat. & Reliq. sanct. voluntas enim non solum verbis, sed etiam factis declaratur; & ideo uti suspectus de hæresi ad Iudices ecclesiasticos est remittēdus iux-*

tacit inquisitionis de Hæret. in 6. Huiusmodi autem delinquentes pœna fustigationis, trirementum, carcerum, infamiae, exilio, vel pœna pecuniaria, vel alia arbitrio Iudicis in foro ecclesiastico puniuntur cap. in Archiepiscopatu de Raptor. & abiurant de leui, vel devehementi iuxta facti, & personarum qualitatē, ut d. Genuens. loco cit. num. 12. in fin. Dian. d. ref. 9. & si factum esset publicum, & enorme tradendus est curia seculari, siue hæreticalē animnni fateatur, siue non secundum Sout. in Aphor. inquis. lib. 1. cap. 42. n. 16. quem refert Dian. loco cit. & tunc poterit Iudex laicus reum ciuilibus pœnis punire, ut notatur in d. cap. ut inquisitionis de hæret. in 6. & in cap. nouimus de verb. sign. de iure autem ciuili pœna huius criminis est ultimum supplicium Risc. in collect. decis. 75. p. 1. & alij apud Clar. in §. fin. q. 68. vers. im- aginem Christi; potest tamen talis delinquens mitius puniri inspe-cta qualitate facti, & personarū, ut d. Clar. loco cit. in fin.

S V M M A R I V M.

- 1 *Crimen falsi est mixti fori.*
- 2 *Quæ sit pœna falsi de iure ciuili, & que de iure canonico.*
- 3 *Qualiter puniantur Clerici fal- sificantes litteras Papæ.*
- 4 *Quæ sit pœna falsificantum lit- teras aliorum Principum.*
- 5 *In alijs casibus falsarū qualiter puniantur.*
- 6 *Ad incurriendam pœnam falsi requiritur actus completus.*

7 An

7. An in excommunicationem incurrat qui litteras falsas fabricare coepit, sed deinde ab inchoatione opero defitit.
8. Quia pena plectendus sit testis falsum deponens, seu varius.
9. Laicus deponens falsum coram Iudice ecclesiastico, an possit etiam a Iudice saeculari puniri.
10. Quando testis possit puniri de falso.
11. In causis ciuilibus suspicio falsae pro veritate habetur.
12. In quibus casibus cesset pena falsae.
13. Si ius totius causa consistit in testibus de falso accusatis, supercedendum est in ciuili, & terminatur causa criminalis.

C A P. XXVI.

De Crimine falsi.

- Rimen falsi est mixti fori sine committatur in re ecclesiastica, ut dicunt DD: in cap. cum sit generale de for. compet: Boff: in tit: de fals. num. 208: Ferr: qq: mor: par. 1: q. 67: nu. 9: sine committatur in re prophana Marant: de ord: Iudic: p. 4: dist. 11: num. 28: & alij: quos refert, & sequitur Barbos: de offic: & pot: Epif: par. 3: alleg: 107: nu. 35: ubi dicunt, posse Episcopum punire penam per eunaria, vel alia arbitriaria Aromatarios, & alios Artifices, qui merces falsificant, vel ultra iustum pretium vendunt.
2. Penna autem falsi de iure ciuili in libero homine est deportatio-

tio, & bonorum publicatio: inferuo autem est ultimum suppli- cium l:1: §. pena falsi ff. ad l. Corn: de falsi sed de iure authenticorum bona non publicantur eorum, qui delinquunt Auth. vt nulli judic: §: fin: col: 9: & notat glos. in d: l: 1: §. fin: ver. publicatio Bonifac: de Vita lin. in tit: de fals: num. 3:

Sed hodie, quia non vtimur deportatione, delinquentes hu- iusmodi puniuntur secundum for- man constitutionum, aut statu- torum loci, & si haec non adsint, pena fustigationis, vel trirementum ad tempus, vel in perpetuum, vel alia iuxta facti, & personarum qualitatem arbitrio Iudicis ple- tuntur l. saecularijs §. sunt quadam ff. de extraord. crimin. l. hodie ff. de Poen: Gandin. de malef. in tit. de falsar. num. 3. Clar. in §. falsum vers. sed quero, que sit pena Grämat. decisi. 27. Ricc. in collect. decisi. 248: Vezin. relatus in Syntag: opin. comm. tit. de falsi: ap. 2:

Immò de iure Codicis etiam liber homo capitali supplicio pu- nitur, si id exigat magnitudo com- missi criminis, ut in l. vbi C: ad l. Corn: de falsi.

Præterea pars ipsa falsitatem in causa committens causam per dit l: in fraudē §. quoties ubi glos. ver: cadat ff: de iur: fisc: Marant: de ordin. Iudic: par: 6: tit. 12: de incid. crimin. & c. nu. 3: dummodo talis falsitas commissa sit circa acta ipsius causæ Ricc. in collect. dec. 2176. par. 6. secus si committatur circa testes, aut instrumenta Bart. in d. l: in fraudem §. quoties, & est com- munis opinio, ut d. Clar. in §: fal- sum

sam versitem propter:

De iure autem canonico falsificantes, seu falsò fabricantes litteras apostolicas sunt excommunicati in bulla Cœnæ Domini can. 6. is verò falsificare dicitur, qui veras litteras apostolicas ab earū sincera veritate immutat: fabricare verò est eas cōsingere Lezā. in sum: qq. reg: tom: 3: ver. falsarius num: 2: fautores verò, consilentes, aut mandantes falsificationem nō comprehenduntur in bulla Cœnæ, sed ligantur excommunicatione contenta in cap. ad falsariorum de Crim. fals. quæ ipso facto incurritur, non tamen est reseruata, et dicunt DD. apud Bonac. de Censur. in part. disp. 1. q. 7. pun. 3: nū mero 8.

Sed si quis falsas litteras se habere cognoseit, & illas infra 20. dies non destruit, tunc incurrit excommunicationem contentam in cap. dura §. adiacentes de Crim. fals. quæ est Papæ reseruata.

3. Clerici verò, qui per se falsitates in litteris apostolicis exercet ultra excommunicationē beneficijs, & officijs ipso iure priuantur, & præterea degradandi sunt, ac tradendi curiæ seculari, ut secundum leges puniantur d. cap. ad falsariorum de Crim. fals. Rico. in Prax. for. Eccles. p. 3. ref. 455. Barbos. in d. c. ad falsariorum vbi etiā dicit, quod pro vnica falsificatione pena hac locum habet, etiā si textus vtatur verbo, exercet, quod frequentiam actuum significat; & tunc clericus Curia seculari traditus pena ultimi supplicij imposta in dicta lege vbi C. ad l.

Corn. de fals. plectendus est secundum glos. & DD. in d. cap. ad falsariorum Grammat. decis. 27. nu. 10. eademque pena ultimi supplicij, & degradationis puniendos esse mandantes, falsificari litteras Papæ, dicit Farinac. in Prax. crim. par. 6. de falsitat. q. 151. nu. 12. quæ reseru Barbos. in d. cap. ad falsariorum num. 15. de Crim. fals. mitius tamen puniuntur qui vtuntur litteris Papæ sic falsificatis, quam qui illas falsificant: clerici enim in tali casu beneficijs, & officijs ecclesiasticis tantū priuantur: laici verò non incurrit excommunicationem bullæ Cœnæ, sed d. cap. ad falsariorum, vt d. Barbos. ibidem num: 4: & 16: Nauar. in man: cap: 27: num: 62:

Qui verò falsificauerint litteras aliorum etiam Regum, seu Principum, laici inflico charactere in exilium mittuntur: clerici vero ultra supradictas penas deponuntur cap. ad audiētiam de crim. fals. glos. in cap. cum non ab homine ver. postmodum de Iudic. & in d. cap. ad. falsariorum ver. legitimas Grammat. decis. 27. num. 10. nunquam tamen ob hoc crimen, siue aliud Clerici seculares, vel Regulares fustigantur, ut d. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 11. in fin. & alij cōmunitur.

In alijs casibus arbitrio Iudicis falsarij puniuntur Boff. in tit. de fals. num. 107. Clar. in §. falsum vers. sed quæro.

Ad incurrendam autem penam falsi requiritur actus completus: non enim punitur affectus, nisi sequatur effectus ex generali cōfite-

studine totius mundi Grāmat.
decis. 2. nu. 8. & est communis opiniō. Vnde præsentans apocas falsas, & non exigens non est puniēdus pœna ordinaria, ut d. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 3. ref. 52. n. 5. in fin. quia ad hoc ut sit punibilis falsitas, requiritur vñus cap. accedens de crim. falso. & ideo in Praxi seruatur, ut nemo de falsi testis vñu puniri possit, nisi precedat declaratio, quod ipse velit vti tali depositione iuxta l. 3. C. de fid. instrum. Clar. in 9. falso vers. utens Ricc. in Collect. decis. 2656. p. 7. vbi etiā dicit, quod hēc declaratio circa vñsum peti potest etiam post rem iudicatam:

7 Neque in excommunicationē incurreret qui litteras falsas fabricare cœpit, sed pœnitentia ductus ab inchoato opere destitit antequam litteras perficeret: vel si verbum aliquod abrasit animo addendi aliud, & postea non ad didit, sed prius verbum iterual apposuit, ut dicunt DD. quos refert, & sequitur Bonac. de censur. in part. disp. 1. q. 7. pun. 3. numero 12.

8 Quæres, qua pœna plectendus sit testis falso deponens? Resp. quod regulariter arbitraria pœna punitur Clar. in 9. falso vers. sed quero, & alij apud Dian. p. 4. tr. 7. ref. 16 dummodo sit iuridicè interrogatus, ac de veritate dicenda præstiterit iuramentum, ut d. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 2. ref. 9. 216. quicquid dicat Felin: & alij apud Barbo: de offic. & pot. Episc. par. 3: alleg. 51: num. 26:

Si vero dolo malo deponat fal-

sum contra innocentem in causa capitali, tunc de iure ciuili vñmo suppicio afficitur, etiam se reus habuerit gratiam, vel fuerit absolutus Ricc. in collect. dec. 2176. par. 6. vbi citat Peguer. dec. Catal. 19. Cacher. dec. 19. Ludouic. decis. Rot. Lucen. 15. dicit tamen idem Ricc. in collect. 2065. par. 5. quod relicta hac severitate vltimi supplicij potest talis testis ad triremes transmitti, vel fustigari. Secus si causa non sit capitalis, vel licet sit capitalis, testis tamen ad defensionem rei falso deponuit: tunc enim mitiori pœna punitur Ricc. in d. collect. dec. 2176.

Sed si testis pro defensione rei inquisiti de heresi falso deponuit coram Inquisitoribus negando heresim, ultra extraordinarias pœnas debet abiurare tamquam fautor hereticorum pro qualitate suspicionis Dian. par. 4. tr. 7. resolutione 16.

Falsus vero dicitur tam qui mendacium dicit, quam qui veritatē occultat cap. 1. de crim. falso.

Testes etiam varij arbitraria pœna puniuntur l. eos ff. ad l. Corn. de falso. eademq. plectuntur pœna qui illos subornant Ricc. in collect. decis. 552. & decis. 569 par. 3. vbi dicit, quod etiam ad triremes damnari possunt Dian. loco cit. Clericus vero falso dicens deponitur, & in monasterium detruditur cap. si Episcopus 50. dist.

Addit Boss. in tit. de falso. nu. 107 Marant. de ord. Iudic. par. 6. tit. 12. de Incid. crim. nu. 6. quod laicus deponens falso coram Iudice ecclesiastico potest non solum ab-

codem ecclesiastico puniri iuxta
cap. 1. de Crimin' falsi. l. nullum C.
de Testib. sed etiam a Iudice se-
culari, ut notant etiam alij DD.
apud Vulp. in Prax. Iudic. cap. 41.
num. 44. idem dicendum, si laicus
deponat falsum coram Iudice se-
culari, quia tunc poterit puniri
etiam a Iudice ecclesiastico Ma-
ravit. loco cit. nu. 6. ita etiam resi-
stantes Curie in actu exequacio-
nis possunt puniri etiam per ali-
um Iudicem, qui alias de iure co-
muni habet iurisdictionem secun-
dum Bellett. in Disquis. cleric. tit. de
fauor. cleric. real. §. 5. num. 15.

10. Obserua tamen, quod tunc te-
sis poterit puniri de falso, si no-
toriè constet, ipsum depositum
falsum ex actis ipsis, Bertaz. cons.
72. nu. 12. & seq. lib. 1. quem refert.
Locatell. de Quest. Iudic. insp. 3.
n. 51. vbi dicit, quod non potest lu-
dex nouum processum inchoare.

Obserua 2. quod ad puniendū
aliquem de falso non sufficiunt
coniecturæ, vel suspicione, sed re-
quiruntur probationes legitimæ.
Bos. in tit. de offir. corrupt. pecun.
&c. num. 14. & communem dicit
Clar. in §. falsum verstrita est con-
clusio, & probatur ex l. absentem
ff. de Pœn. vbi dicitur, quod ex su-
spicionibus nemo damnari debet,
cum satius sit relinqui impu-
nitum facinus nocentis, quam in-
nocentem damnari.

11. In causis verò ciuilibus suspicio
falsi pro veritate habetur Bos. &
Clar. locis cit. & alij communiter;
Notandum tamen est, quod ad
tollendam fidem scripture priua-
te duas requiruntur falsitatis præ-

sumptiones, quæ respectu scriptu-
re publicæ, seu instrumenti de-
bent esse perspicuae, & graues, vt
decisum refert Ricc. in Prax. for-
eccles. par. 1. ref. 613.

12. Verum in multis casibus huic-
modi pœna non habent locum:
& primò si constaret, aliquem
ignoranter usum fuisse falsis litter-
ris cap. inter dilectos de excess. Pre-
lat. glos. in d. cap. ad falsariorū ver-
dixerint: quia falsitas non com-
mittitur sine dolo. nec exemplum
C. de falsi. l. Diuus Pius ff. eod. d.
cap. inter dilectos Barboff. de off.
& pot. Etis. par. 3. all. 51. num. 27.
Locatell. de Quest. Iudic. insp. 5. n.
240. & alij communiter: dolus au-
tem nunquam presumitur, nisi
probetur l. quoties l. qui dolo ff.
de Probat. Ricc. in Collect. dec. 587.
par. 3. Gandin in tit. de falsar. n. 21.
nec error quāvis culpabilis facit
falsitatē presumi, idē Ricc. in Col-
lect. dec. 2176. p. 6. Rot. dec. 135. p. 2.
dixeris, unde si quis probaret, se
ab alio fuisse deceptum, excusa-
retur a pœna l. maiorem C. de falsi.
quemadmodum etiam excusat
qui statim, ac falsas litteras se ha-
bere cognoscit, desinit eis ut sic ap.
accedens de Crimin' falsi. dummodo
insta 20: dies tales litteras de-
struat c. luri §. adijacentes eod. tit.
quod procedit, quādo alia perso-
na litteras impetravit, secus si ip-
se impetrasset, quia tunc pœnam
non erit: Bonifac. de Vitali. tit. de
falsi: 5.

Hinc etiam fit, vt neq; ie No-
taris puniatur, si ipso inscio una
persona pro altera fuit supposita,
non enim tenetur cognoscere
con-

contrahentes, ut d. Ricc. in Collect. dec. 713. p. 3. vbi citat glof. in l. fin. §. cognoscant C. de Iur. delibera.

Secundò pena falsi non habet locum, vbi falsitas nemini praedita, puta si instrumentum falsum deficiat circa substantialia, aut si testes non iurauerint, siue examinati fuerint parte non citata, vel alias eorum testimoniū non valuit glof. communiter recepta in Iudomus ver. priuatus C. de fals. Gabin. in tit. de falsar. num. 21. Bonifac. loco cit. num. 21. Gabr. lib. 7. ccl. 5. per tot. vnde falsitas commissa circa scriptaram, quæ de se non probat, non punitur, ut d. Bonacoff. relatas in syntag. opin. committit. de falso. 3. vers. falsitas commissa.

Idem dicendum, si testis non depositit falsum circa factū principale, nec circa qualitates substantiales, sed circa alia extrinseca; quia tūc de falso non potest puniri Grammat. dec. 43. n. 4. & dec. 60. n. 16. Barbos. l. p. 3. all. 51. n. 34.

Hoc tamen intellige, quando falsitas non nocet, neque infastigium nocere potest Gabr. loco cit. d. concil. 5. n. 21. Boff. d. tit. de fals. n. 83;

Obserua tamen, quod licet in his casibus tales non puniantur pena falsi ordinaria, puniendi tamen sunt pena stellionatus, hoc est pena extraordinaria secundum qualitatem facti, & personarum arbitrio Iudicis Gandin. d. tit. de falsar. n. 21. Grammat. d. dec. 43. n. 4: Ricc. in Collect. dec. 687. par. 3: Boff. loco cit. n. 85. & 90. & communem dicit Clar. in §. falsum: versitem excusat Gabr. loco cit. num. 24. vbi cunque enim,

dolus committitur, & deest certum nomen delicti; illud delictum extraordinarium dicitur crimen stellionatus l. stellionatus §. stellionatum ff. de Crim. stellion. cuius pena est iudicii arbitraria d. l. stellionatus §. pena autem.

Tertiò parvitas rei excusat a pena falsi Ricc. in Collect. dec. 2858 par. 7: & alijs apud Barbos. in cap. ad falsariorum nu. 6. de Crim. fals. Hinc rasura paucarum litterarū, quæ sapientiam in dubitationem non inducit, non nocet fin. de Crim. fals. quando videlicet rasura non est in loco suspecto, ut d. Bonifac. de Vitalin. loco cit. nu. 5.

Quartò inter coniunctas personas sicut falsi accusatio, licet filius possit illam persequi Ricc. in Collect. dec. 248. par. 2.

13 Addunt DD. quod quando ciuili causæ incidit crimen falsi puta quia reus accusat de falso testes examinatos, & partem, tunc si insotius causæ consistit in illis testibus accusatis, supercedendam est in ciuili, & terminatur causa criminalis, etiam si esset conclusum in causal. per minorem ff. de Iudic. l. fin. C. de Ord. Iudic. Grammat. dec. 60. nu. 24. & hanc esse communem dicit Ricc. in Collect. dec. 409. par. 2. quemadmodum quando falsitas emergit in iudicio criminali, super negotio principali procedendum non est, nisi prius terminata causa falsitatis Boff. in tit. de fals. num. 150. vbi etiam dicit, quod tunc statuendus est parti aliquis breuis terminus ad falsitatem probandum. idem dicendum, si causa ciuilis, & criminalis sunt

Imbæ principaliter motæ: hoc enim casu præponitur criminalis tamquam maior, & supercedetur in ciuili l. fin. G. de ord. Iudic. gl. f. communiter recepta in l. damus ver. questione ciuili C. ad l. Corn. de fals.

Obseruat tamen Grammat: d. dec. 60. numer. 24. quod in Regno per Regiam Pragmaticam non obstante accusatione falsi contra testes, & partem proceditur in causa ciuili ad vteriora, etiam usque ad sententiam inclusuè, nec cursus cause principalis aliter retardatur, nisi iudici de falsitate ante expeditionem cause constiterit; & tunc exequatio fieri debet cum cautione de restituendo &c. Ricc. in Collect. decif. 409. par. 2. vbi etiam dicit, quod non impeditur ciuilis, quādo utraque causa posset per se stare. Quare si debitum confessus dicat instrumentum falsum propter fideiussorem, vel aliud, quod non debuit inscribi, salua exequatione criminis ad solutionem cōpellitur l. 2. ubi gl. C. ad l. Corn. de Falside nō dicendum, quando actio criminalis esset exercenda contra tertium, & non contra colligantem ita ut non faceret præiudicium ciuilis, tunc enim ciuilis non impeditur, ut d. Ricc: in d. Collect. dec. 409. par. 2.

S U M M A R I U M.

- 1 Periurium an sit mixti fori.
- 2 Homicidio sponte commissio comparatur.
- 3 Iurans soluere usuras an teneantur illas soluere.

- 4 Qua poena periurus puniatur.
- 5 Clericus testes subornans quaque afficiatur.
- 6 Quando ceſſet periurij poena.

C A P. XXVII;

De Periurio.

Periuriū esse mixti fori constat ex cap. prædicandum 22. q. 1. l. de perisso ff. de Crim. Stellion. & ita tenet Ricc. in Collect. decif. 265. p. 2. Guid. Pap. decif. 178. nu. 1. Bellett. in Disq. cleris. tit. de fauor. cleric. real. f. 4. n. 128. quamuis alij afferant, huiusmodi crimen ab ecclesiastico tantum Iudice esse puniendum, quorum sententiam communem dicit E. Suar. rslatus in Syntag. opin. comm. tit. de Periur. cap. 3. verf. Periurium.

Hoc autem scelus adeo execrabilis est, vt homicidio sponte commisso comparetur in d. cap. prædicandum: quid enim detestabilius, quam super falsa re in testē vocare Deum ipsum, qui est Veritas infinita. Vnde Hieremias cap. 4. iurabis, inquit, viuit Dominus in veritate, & in iudicio, & in iustitia; nam si iuramentum caret veritate, dicitur periurium, quod nihil aliud est, quam mendacium iuramento firmatum Clar. in f. periurium in princip. si caret iudicio, dicitur incautum; si caret iustitia, dicitur iniquum, ut tradunt DD communiter. Quapropter non est eom.

seruandum iuramentum, quod versatur circa rem iniustam, aut illicitam, nec iurans in tali casu indiget dispensatione cap. quanto capitulo & si Christus de Iure iur.

³ Nec obstat cap. debitores eod. tit. vbi expresse cauetur, quod iurās soluere vñuras, quae prohibite sunt de iure Diuino, & humano, cogēdus est Domino reddere iuramentum: Respondent enim Doctores, propterea id fieri, quia soluere vñuras in tali casu non est peccatum: alias enim non posset compelli, sed tantum peccat qui recipit, ita glos. fin. in d. cap. debitores Nau. cap. 23. num. 103. & alij.

⁴ De iure civili periurus diuersimodè punitur testis enim falsum deponēs in causa publici iudicij, & capitali, pœna mortis punitur l. 1. S. præterea aff. ad l. Corn. de Sicar. glos. in cap. Rex debet ver. & peierantes 23. q. 5. in alia verò causa tenetur pœna falsi l. 1. ff. ad l. Cor. de fals. glos. in d. l. l. S. præterea ver. publico iudicio: quod procedit, siue sit sequuta condemnatio contra eum, contra quem falsum deposituit, siue non glos. in cap. falsidicus ver. Iudici de Crim. fals. Guid. Pap. dec. 44: num. 1. ita illi duo senes, qui falso deposituerunt, Susannam in adulterio à se fuisse deprehensam, damnati fuerunt ultimo supplicio Daniel. cap. 13. si verò falsum deponit ad defensionem alterius, pœna extraordinaria punitur Clar. in S. falsum vers. testis qui falsum Ricci in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 216. sed si iuramentum proferatur ad deceptionem aliqui

ius, punitur pœna stellionatus l. de periurio, vbi Bart. ff. de Crimin. Stellion.

Et hæc quidem procedunt in iuramento assertorio, scilicet, quando quis asserit aliquid de praeterito, vel de praesenti, ut d. Boff. in tit. de Periur. num. 1: sed si quis periurium commiserit in iuramento promissorio, per quod aliquid de futuro in contractibus promittitur, tunc futilibus castigatur l. si duo Patroni S. fin. de Iure iur. & infamia notatur l. si quis maior. C. de Transact. glos. in d. c. Rex debet ver. & peierantes Guid. Pap. dec. 178. nro. 4. etiam si fuerit emendatus per poenitentiam cap. testimonium de Testib. Ricc. in Collect. decis. 2239. par. 6. quæ quidem infamia in tali casu ipso iure incurritur glos. in l. Lucius in ver. debet ant ff. de His qui not. infam. Clar. in S. Periurium in princ. & alij com muniter; quod intellige, si iurat illici, cum quo contraxit, ut d. Bart. in d. l. Lucius num. 2. Sylu. in ver. periurium nu. 6. Alij tamen Doctores asserunt, quod propter periurium in contractibus infamia non contrahitur, sed solum in iudicijs, ut d. glos. in cap. quicunque 6. q. 1: & alij, & ita videtur practicari.

Obserua tamen, quod non dicitur periurus debitor, qui promisit, & iuravit certo die pecuniam prestare, & deinde post dictum dicim ad omnem ipsius creditoris requisitionem, si non fuerit postea requisitus, ut d. Ricc. in Collect. dec. 2240. par. 6.

Periurus verò in iuramento assertor.

sertorio non efficitur infamis ipso iure, sed solum per sententiam S. Thom. 2. 2. q. 98. art. 3. ad 3. Bart. loco cit. Graff. par. 2. lib. 2. cap. 11. n. 11. & est communis opinio, quod procedit etiam de iure canonico, ut post Pan. dicit Sylu. loco cit.

Similiter tam de iure civili, quam canonico omnis periurus repellitur a testimonio, etiamsi fuerit emendatus cap. testimonii, ubi glos. ver. periurii, & DD. de Testib. glos. in d.l. Lucius ver. debeat, & est communis opinio. Vnde periurus in uno articulo repellitur in omnibus, & si peierauerit in una causa, nec in altera probat Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. ref. 250. ubi etiam dicit, quod nec per torturam purgari potest periurium ad hoc, vt Periurus fidem facere possit: quod intellige in periurio ratione deficientis veritatis, non ratione deficientis iustitiae, vel iudicij: quia si iuramentum esset temerarium & illicitum, ex hoc non repellitur a testimonio cap. vlt. de Testib. cogen: Clar. in § periurium vers. repellitur, & alij communiter.

Item in iudicio non est audiendum l.s. si quis maior C. de Transact: cap. parvuli, ubi glos. in ver. causa 22. q. 5. dummodo pars istam exceptionem opponat; nam si non contradicat, processus tenet Rot; in Hispanen: coadiutoriae 13. Martij 1615. coram Vbaldo, quam refert Ricc. in Collect. dec. 2239. par. 6. & dec. 2814. par. 7. non tamen repellitur ab excipiendo, sicut nec excommunicatus Rot.

coram Greg. dec. 64. n. 3.

Præterea de iure canonico propter huiusmodi crimen imponitur poenitentia non minor, quam pro homicidio; & si huiusmodi penitentiam agere noluerit, excommunicatur d. cap. prædicandū 22. q. 1. vel poena arbitraria punitur Layman: in Theol. mor. lib. 4. tr. 3. cap. 14. n. 12. vers. neque obstat.

Item periuro non est concedenda absolutio a iuramento Caualcan. dec. 9. Magom. dec. 119. quos refert, & sequitur Ricc. in Collect. dec. 265. par. 2.

Clericus vero priuari potest beneficio: nontamen est ipso iure priuatus c. querela de Iure iuri. & hoc est magis communis opinio, vt d. Clar. in § periurium vers. ite Clericus: & si talis clericus initiatuatur in aliquo beneficio, non valet institutio ipso iure Sylu. in ver. periurium num. 4. & hoc verum est, quando ob illud periurium effectus est infamis Clar. loco cit. & alij communiter: quia infamibus portare dignitatis patere non debent l. 2. C. de Dignitate. lib. 12. cap. inter dictos de Excess. Prelat. glos. in d. cap. querelam ver. periury irrititi.

Similiter si clericus testes subornauerit, beneficio priuari poterit, idem Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. ref. 301. ubi etiam notat, quod subornatio in hoc casu probari debet plene, & concludenter, & per alios testes, quam pereos, qui dicunt, se fuisse corruptos; nam dum fatentur, se corruptos dixisse falsum, ostendunt se esse periuros, & falsarios ide-

ideòque eis non creditur c. sicut .
nobis & cap. testimoniū de Testib.
6 Excusat tamē periurus à pœ-
na periuri, si probaverit, periur-
ium fuisse commissum sine dolo
Bos. in tit. de Periur. n. 5. & alij
communiter: aut si tale periurium
nemini præjudicauit, nec pote-
rat præjudicare glōs. communiter
recepta in cup. quicunque ver. reci-
pientur 6.q. 1. Clar. in § periurium
vers. potest etiam, vel si propter
paupertatem iuramentum obser-
uare nequeat, etiam si culpa sua
in paupertatem inciderit Ricc. in
Collect. dec. 2239 par. 6.

Sunt etiam alij casus, in quibus
periurium non punitur in foro
contentioso, sed solum Deum
habet vitorem, videlicet, si reus
in ipso examine falsum dicat Mar-
rant. de ord. Iudic. p. 6. tit. de Inter-
rogat. num. 9. & tit. de Position. n.
17. & ita practicari dicit Bos. tit.
de Periur. num. 3. Lovatell. de
Quest. Iudic. in sp. 3. n. 41. & in sp. 5.
num. 274 sed si conuincatur d.
periurio, erit tale mendacium
contra eum sufficiens indicium
ad torturam Clar. in § fin. q. 45.
vers. quid ergo.

Secundò quando defertur in
iudicio iuramentum litis deci-
siuum, non potest pars iurans de
periurio judicialiter puniri Bart.
in l. de periuria ff. de Crim. Stel-
lion. vbi dicit ita intelligendam es-
se textum in lxx. C. de Reb. credit:
Bos. loco cit. n. 1. Ricc. in Prax. for.
Eccl. par. 3. ref. 247. Clar. in d. §
periurium vers. vit: & alij comu-
niter:

Tertiò nō punitur periurus in

iuramento calumniæ, vel in re-
sponsione ad positiones Ricc. in
Prax. vt supra par. 3. ref. 247.

Limita, quando de periurio
constaret per partis cōfessionem,
vel ex actis per euidentem pro-
bationem: quia tunc peierans
tam in iuramento litis decisio,
quam in iuramento calumniæ, vel
in respondendo positionibus ex-
tra ordinem punitur, idem Ricc.
loco cit. d. ref. 247.

S V M M A R I V M :

- 1 Crimen sodomie est mixti fori.
- 2 Sodomitæ qualiter puniantur
de iure ciuili, & canonico.
- 3 An stuprum passus faciat indi-
cium ad torturam.
- 4 Quando incurritur poena ordi-
naria huius delicti.
- 5 Holie de consuetudine totius
mundi non punitur conatus. li-
mitatur num. 6.
- 6 Quando censeatur hoc delictum
proxime attentatum.
- 7 Inquisitores ex privilegio con-
tra sodomitæ procedunt.
- 8 Clericus committens huiusmodi
delictum an teneatur statim di-
mittere beneficia.
- 9 Quando poene à Pio V. contra
Clericos sodomitæ inflictæ lo-
cum habent.
- 10 An credatur puero dicenti, se
de hoc criminis fuisse attentatum.
- 11 An stuprum passi eadem, qua-
agentes, poena plectantur.
- 12 An pueri subiectantur supradic-
tis penis.
- 13 Mulieres hoc crimen perpetran-
tes quando mittuntur puniantur.

CAP.

C A P. XXVIII.

De Sodomia.

Secundum **H**oc nefandum, & abominabile scelus non tantum inferiores homines, sed sapientissimos etiam viros infecit, ac fœdauit, ut de antiquis Philosophis, excepto Platone, narrat Emman. de Valle apud Barbos. de offic. & pot. Epis. par. 2. all. 44. num. 3.

Dicitur autem hoc crimen contra naturam, quia quantum in patrante est, ipsa natura violatur cum ex tali concubitu sequi non possit generatio, & conseruatio generis humani, & ideo etiam qui bestiae commiscetur, contra naturam peccat Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. resolutione 56.

Huiusmodi delictum esse mixti fori constat ex cap. clerici de excess. Praelat. & l. cum vir nubit C. ad l. T. ul. de Adult. l. 1. §. qui puer. ff. de extraord. crim. Auth. ut non luxurien. con. nat. in fin. & in hoc conueniunt omnes Doctores.

2 Tales verò delinquentes de iure civili vtrimoq. supplicio afficiuntur d.l. cum vir. nubit, etiamsi non constet de corpore delicti, ut dicunt DD. apud Barbos. d. all. 44. n. 10. cui penæ etiam subiiciuntur qui fœminam præpostera venere cognoscunt, aut cum brutis carnaliter se commiscent cap. mulier 15. q. 1. & d. Ricc. in collect. decis. 1877. par. 5. & in Prax. for. eccles. p. 1. ref. 3. 13. & par. 3. ref. 59. & communem dicit Clar. in §. sodomia.

vers. vidi quandoque, & in vero fornicatio vers. cum animali, bruto, quamvis huiusmodi concubitus cum muliere, vel bruto non sit propriè sodomia, vt d. S. Tho. 2. 2. q. 154. art. 11. Sylu. in ver. luxuria num. 1. Dian. par. 1. tr. 4. ref. 15. & alij communiter.

De consuetudine verò sodomiæ igne comburuntur ultra poenam infamie, & confiscationis bonorum Clar. in d. S. sodomia vers. sed quero, & alij apud Barbos. d. p. 2. all. 44. num. 7. & seq. & in cap. clerici num. 13. de excess. Praelat. contrarium tamen tenet Ricc. in collect. decis. 1877. p. 5. ubi dicit, quod pro tali crimine à iure non est imposita pena confiscationis bonorum. Item non possunt testari, etiamsi adhuc condemnati non sint Ricc. in collect. decis. 184. par. 1. Barbos. in c. clerici in fin. de excess. Praelat. quod intelligendum est de sodomititis publicis. iux. text. in l. palam § que in adulterio ff. de Rit. Nupt. propter infamiam, que inde contrahitur, ut notat Dec. in l. si qua mulier n. 7. C. de secun. Nupt. quamvis contrarium sentiat Bart. in l. is cui §. fin. ff. de Testam.

De iure autem canonico pro hoc crimine etiam attentato matrimonium quoad thorum separatur c. omnes causationes 32. quest. 7. Sylu. in ver. diuortium num. 10. & alij apud Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 220. quia matrimonio sit iniuria maior per hoc scelus, quam per adulterium c. adulterij ead. q. 7. conquestus tamen solius mulieris de huiusmodi vi-

tio

tio nefando non est sufficiens ad coniuges separandos, nisi ultra assertionem mulieris innotescat aliquod inditium, per quod Iudex possit moueri ad ita iudicandum, tum quia nemo est testis idoneus in facto proprio, tum quia alias daretur vxoribus facilis occasio separandi se a viris Barb. par. 2. all. 44. num. 18. Ricc. in Prax. par. 1. ref. 220.

Laici quoque pro eodem criminis excommunicantur: clerici vero deponuntur, vel ad agendum poenitentiam in monasterio detruduntur. clerici de excesso. Praeterea item clericas sodomita notoriis, & publicus ipso iure suspensus est ab ordinis exequitione, & celebrans efficitur irregularis ratione infamia: secus si sit occultus Nau. in man. cap. 27. n. 154. & 249. & alij, quos refert & sequitur Prosp. de August. ad Lazar. in ver. Sodomiæ limit. 1. Barb. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 44. n. 27. quicquid dicat Clar. in S. Sodomia vers. item clericus, subdit ramen Nau: loco cit. num. 154. quod huinsmodi suspensio ipso iure tollitur per poenitentiam.

Verum secundum constitutions. Pij V. quarum altera incipit. Cum primum, altera incipit. Horrendam illud scelus, quas refert Quirant. in ver. Sodomia, laicus curia seculari puniendus traditur, clerici vero tam seculares, quam regulares hoc dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico priuantur, & per iudicem ecclesiasticum degrada-

ti, iudici seculari similiter tradiendi sunt, ut moriantur.

Præterea propter huius criminis immanitatem stuprum passus facit indicium ad torturam Boff. tit. de Stupr. detestab. in mast. n. 7. dummodo ultra] malam famam. Inquisiti constet de corpore delicti, puta de fractura recenti, & unica vice sequuta, quia si esset reiterata, tunc argueret vitium patientis: vel si probetur vim, aut metum fuisse puer illatum. Triuif. decif. 14: par. 2: Peguer: dec. 76: Vinii: dec. 249. quos refert Ricc. in collect. decif. 133. & dec. 18. p. 1. & dec. 525: par. 3: & dec. 2120: p. 6: & in his casibus puer stuprum passus non torquetur ad validandam depositionem, ut: d. Genuif: in Prax. Archiep. cap. 67: num. 2: Ricc. in Prax: par. 3. ref. 63. & in collect. decif. 2120:

In alijs vero casibus non statur dicto pueri absque tortura etiam si dicat, se per vim fuisse stupratum, & alia aedessent iudicia Boff. in tit. de indic. & confid. an. tort. in: 160: Ricc. in Prax: ut supra par. 3: ref. 63: Genuens. d. cap. 67: nu. 2:

Iudex tamen considerare debet qualitatem passi, an sit pubes, vel impubes, vel puerulus, qui facile subornari possit, & an verisimilia deponat Ricc. in collect. dec. 525: par. 3:

4. Ad incurrandam autem penam ordinariam huius delicti requiritur actus consummatus intra vas ordinarium huius delicti cum effusione seminis; & idem non sufficeret extraordinaria pollutio cum alio, vel alia, quamvis hæc

Y y y inter

inter accus sodomiticos copuratur l. i. S. qui pueri ff. de extraord. crim. Nau. in man. cap. 27. n. 250. & alij apud Quarant. in ver. sodomia limit. 2. Bonac. de matrim. q. 4. pun. 11: num. 2. Barbos. d. par. 2. alleg. 44. num. 24. & in cap. clericis num. 8. de excess. Praelat. Ricc. in Prax. par. 1. ref. 313. Graff. decis. p. 1. lib. 2. cap. 90. num. 11. & ideo non puniretur poena mortis, sed mitigiori, & extraordinaria qui hoc delictum non consummavit, vel illud tantum attentauit, etiam si ad actum proximum deuenisset, Bart. in l. i. S. Dinus ff. de Sicar. Ric. in Prax. par. 3. ref. 62. & in collect. dec. 137. par. 1. & dec. 326. par. 2. & dec. 525. par. 3. Graff. loco cit. Dian. par. 4. tr. 7. ref. 20. Grammat. decis. 3 74 per tot. vbi dicit, quod hodie generali consuetudine totius mundi etiam in atrocissimis non puniatur conatus, nisi effectu sequitur, excepto crimeni Assassinij, falsificationis monetæ, læse maiestatis, & alijs casibus, in quibus lex punit solum conatum latte Ricc. in collect. decis. 326. p. 2. & decis. 547. par. 3: vbi etiam dicit, quod potest iudex in his casibus penam mitigare. Vnde delinquentes in tali casu in Insulam deportantur, ut in l. i. S. qui pueri ff. de extraord. crim. quia tamen deportationis pena communiter non est in usu, ut d. Grammat. dec. 23, in fin. poteris Iudex loco deportationis imponere penam triennium in perpetuum, vel ad tempus, fustigationis, vel exilii, vel huiusmodi iuxta qualitatem facti & personarum Gandin. de malef.

tit: de faisor. post num. 2. Clar. in S. fin. q. 67: vers. deportatio; quemadmodum etiam clericus in tali casu vel exilio, vel pecuniaria pena, vel alia simili puniendus est Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. resol. 488: num. 5.

Censetur autem proxime attetatum hoc delictum, non quidem si processu sit ad aliquos actus per se ordinatos de praesenti ad ipsu crimen, de quibus vide Genuens. d. cap. 67. Graff. par. 1. lib. 2. cap. 90. num. 16. vbi exemplificant in tatu, & osculis: ex his enim non semper delictum sequitur; sed quando peruentum esset ad actum magis proximum, & immediatum, qui tunc talis diceretur, quo supposito de facili ipsius facti continuatio sequeretur: quia non dicitur actus proximus, quando alter est magis proximus ex dictis per Boer. decis. 316. quem refert, & sequitur Prosp. de August. in addit: ad Quarant. in ver. sodomia limit. 3. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1. resolutione 530.

Quare si patiens fateatur delictum, & constet de fractura, vel alijs adminiculis, torqueri debet reus, ut sciatur ab eius ore, an hoc crimen intra vas consummaverie, ut d. Ricc. in Prax. ut supra par. 3. resolutione 63.

Oblerua eamen, quod in Regno Portugallie ex priuilegio Regis, & constitutione Pij IV; & Gregorij XIII. Inquisitores habent cognitionem huius criminis, sed non possunt relaxare sodomitas Curia seculari, nisi sint incorrigibiles, ut refert Barbos. d. par. 2: 411.

- all:44:n.30:in fin: Idem seruari in Regno Aragoniæ, Valentia, & Barcinonæ ex constitutione Clementis VIII: dicit Dian. par: 4: tr:7:ref:20:
- 9 Obletua 2. quod clericus committens huiusmodi delictum non tenetur statim dimittere officia dignitates, & beneficia ecclesiastica, nisi precedat Iudicis sententia, ut ex communi, & frequentioritatem Theologorum, quam Canonistarum sententia concludit Prosp. de August. in addit. ad Quarant. in ver. Sodomia limit. 5: Graff. par. 1. Decis aur. lib. 2: cap. 90. n. 4. & seq. Barbos. d. par. 2. all. 44. num. 28 & 29. quamuis poena huiusmodi incurritur ipso iure, ut ex d. constitutione Pij V. Incip. Horrendum, colligit Ricc. in Prax. for. Eccles. par 3. ref. 455. Nau. in man. cap. 27. num. 249. nam poena ipso iure inducta, exceptis censuris, non habet locum in foro conscientiæ, etiamsi dicitur, absque declaratione: sed requiritur sententia Iudicis declarantis, reum tale crimen incurrisse Quarant in ver. alienatio rer. Eccles. num: 49. & alij communiter.
- 10 Observa 3. quod huiusmodi poenæ à Pio V. inflata contra clericos sodomiam exercentes non haberent locum, si clericus aliquoties hoc crimen, puta bis, aut ter perpetrauerit: sed requiritur, quod frequenter usum, & quasi ex consuetudine id faciat, quod arbitrio Iudicis relinquatur, ut ex sententia Greg. XIII. concludit Nau. d. cap. 27. num. 249. & 250. Prosp. de August. ut supra limit. 4.
- Genuens. d. cap. 67. num. 1. Pi. se. in Prax. episc. par. 2. cap. 4. num. 94. vers. fin. Leo in Thef. for. eccles. par. 3. cap. 4. num. 30. Layman: in Theol. mor. tr. 5. c. 5. num. 2. Graff. par. 1. lib. 2. cap. 90. num. 12. Barbos. par. 2. d. all. 44. num. 25. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 1. ref. 313. & communè dicit Bonacir. de Sacram. Matrim. q. 4. pun. 11. num. 2. verbum enim, exercentes, positum in constitutione Pij V. significat frequentia ex diuersis actibus, ut dicunt ci-tati Doctores, & quidem non ex eodem tempore, sed diuerso, ut notit Ricc. in Prax. ut supra par. 3. ref. 58. vbi ex hoc insert, quod tres actus venerei continuati cù masculo, antequam quis dinerat ad actus extraneos, habentur pro uno per l. vulgaris ff. defut. & ideo si clericus bis, aut ter hoc delictum consummauerit, puniri non debet poena contenta in d. constitutione Pij V. sed iuxta dis-positionem textus in d. cap. clericis de Excess: Prælat: vbi Clerici pro tali crimine vel deponuntur, vel ad agendam pœnitentiam in monasterio detruduntur: si vero se-mel tale facinus Clericus com-miserit, mitius esset puniendus arg. textus in cap: ut clericorum ibi, pro duplice culpa perpetuâ de po natur De vit. & hon. cleric. quicquid dicant DD. apud Bonacir. de Matrimon. d. q. 4. pun. 11. num. 2. vers. aduertendū est primo in fin.
- Addunt alij, neque omnem exercentem in prædicta constitu-tione comprehendendi, sed notoriū, non ita occultum, ita Vgo: in Tract. de Irregul. cap. 43. f. 2. num.

Y y 2 4 Hen-

4. *Henriq. in Sum. lib. 14. cap. 5. §.*
1. Azor. par. 3. cap. 19. ques. 6. & 7.
quos refert, & sequitur Barbos.
in d. cap. Clerici num. 9. de Excess.
Prælat. Graff. par. 1. lib. 2. cap. 90.
num. 13. ex quo infert Barbos. de
offic. & pot. Episc. par. 2. all. 44 nu.
28. & alijs quod Sodomita nō pro-
hibetur, nē ad sacros ordines af-
cendat, aut beneficia acquirat,
si occultum sit crimen, & non
dum faerit deductū in iudicium.
11. *Obserua 4. quod non creditur*
puero, vel mulieri dicenti, se-
de hoc crimine fuisse attenta-
tam Ricc. in Collect. dec. 487. &
dec. 525. par. 3. neque esset danda
fides famæ concordanti cum de-
positione talis pueri, seu feminæ,
si ab ijs huiusmodi fama originē
habuerit Barbos. d. par. 2. all. 44.
num. 14.
12. *Quæres, an eadem pena ple-*
ctendi sint stuprum passi, qua puniū-
ntur agentes? affirmatiue re-
spondet Ricc. in Prax. for. Eccles.
par. 3. ref. 57. quia iura inflictionis
pœnas contra sodomitas loquun-
tur tam in agente, quam in pa-
tiente l. cum vir. C. ad l. Iul. de
Adult. § 1. Auth. Ut non luxur. cō-
nat. dicit tamen idem Ricc. loco
cit. quod patiens non punitur pœ-
na ignis, quemadmodum agens,
sed mitius, quia maius peccatum
est agentis, quam patientis. Dian.
par. 3. tr. 4: ref. 159.
13. *Notandum tamen est, quod*
pueri ante 14. annum completū
hoc crimen committentes non
subyciuntur huiusmodi pœnis
& illud relatum 15. q. 1. cap. 1. de
Delict. puer. Bonifac. de Vitalin.
14. *in Tractat. de Malefic. rubr. de Co-*
fess. num. 2. in fin. vbi id extendit
non solum ad hoc, sed etiam ad
alia carnis delicta. Vnde nec ta-
les comprehenduntur sub casu
referuato secundum Paludan. in
4. sent. dist. 34. q. 2. art. 1 & alios,
quos refert, & sequitur Dian. par.
1. tr. 15. ref. 1. in alijs tamen deli-
ctis puniuntur, sed mitius, vt in
d. cap. 1. de Delict. puer. glos in d. c.
illud relatum ver. qui dol. capax
15. q. 1. Mill. in Pract. Crim. in
tract. de Pœn: num. 10. & seq. Pu-
beres vero arbitrio Iudicis puniū-
tur, vt dicunt DD. apud Barbos.
in cap. clerici num. 12. de Excess.
Prælat. Ricc. in Collect. dec. 487.
par. 3. quod intellige, dummo-
dō non excedant etatem 20. an-
norum, quia tunc morte damnā-
tur siue agentes sint, siue patien-
tes, & ita seruari in Senatu Pe-
demon. & in alijs Tribunalibus
testatur Ricc. in Prax. for. Eccles.
par. 3. ref. 57. & in Collect. dec. 13.
77. par. 5. vbi citat Thesaur. in ad-
dit. ad dec. 161. Caualc. dec. 22. &
alios;
14. *Notandum 2. quod mulieres*
inter se hoc delictum committē-
tes mitius plectuntur, quando
hoc crimen inter eas agitur sine
aliquo instrumento, Ricc. in Prax.
p. 3: ref. 62. qui citat Boer. des. 3: 16.
vbi dicit, quod in tali casu pœ-
na flagellorum sunt puniēndæ;
secus si mediante aliquo instru-
mento ligneo, vel simili perpe-
tretur, tunc enim morte damnā-
tur, vt d. Graff. decis. aur. par. 1.
lib. 2. cap. 90. num. 15. Bonacof. rela-
tus in Syntag: opin: committit, de-
Adul-

Adulterio: c. 12. Ricc. in Collect. decis. 184. par. 1. Clar. in S. Fornicatio ver. inter Mulieres.

S V M M A R I V M.

- 1 Concubinatus crimen est merè ecclesiasticum.
- 2 Clericorum concubinae à Iudice ecclesiastico puniuntur.
- 3 Quia pœna plebœndi sicut Concubinarij.
- 4 An possit ordinarius concubinarios pœnis pecuniarijs punire.
- 5 Clerici pro similiti incontinentia qualiter plebœntur.
- 6 An requiratur triana monitio, si Concubinatus sit publicus.
- 7 Concubinatus qualiter probetur.
- 8 An concubinarius sit eo ipso suspensus,
- 9 An valeat donatio à Clerico facta concubinae.

C A P. XXIX.

De Concubinatu:

CONCUBINATUS dicitur, quando quis ita domi retinet mulierem ac si esset eius vxoris, vel qui eam extra domum retinet, & cum illa habet assiduam consuetudinem Ricc: in Prax. for. eccl. par. 1. ref. 318. & par. 4. ref. 554. & in collect. dec. 684. par. 3. Bonacini de censur. in partie disp. 3. q. 7. pun. 4: num. 1.

Hoc crimen est merè ecclesiasticum, quia illud tantum ab eccllesia prohibetur, nemo blandiatur 32. q. 4. Abb. in cap. cum sit ge-

nerale num. 25. de for. compet. Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 25. num. 37. Vulp. in Praxis iudic. for. eccl. cap. 28: num. 3. & cap. 41. nu. 51. Megal. in ver. concubinatus n. 10. & hanc esse communem opinionem, & consuetudine approbatam dicit Clar. in S. fornicatio vers. & in primis quaro: quicquid dicat Azor. par. 2. sub. 3. cap. 53. q. 2. quem refert, & sequitur Dian. par. 1. tr. 2. ref. 88. & par. 5: tr. 1. ref. 10 in fin.

Vnde mulier de copula habita cum clero à Iudice laico puniri nequaquam potest, sed ecclesiastico foro priuatiuè subiecta glosa in cap. eas qui dist. 32. An. char. cons. 196. num. 4. & 5. Decian. tom. 1. tr. crimin. lib. 4. cap. 26. n. 25. & tom. 2. lib. 6. cap. 21. nu. 37. Boff. in tit. de Cœnit. damnat. & punib. n. 16. & 18. Bellett. disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real. § 4. num. 49. Car de Graff. de effect. cleric. eff. 1. n. 181. & licet præfati DD. contrarium dicant, quando clericis concubina esset notoria, & publica, alij tamen tenent, quod etiam in hoc casti ab ecclesiastico tantum Iudice puniri debet, ita Abb. in cap. cum sit generale num. 25. de for. compet. Feder. de Sen. cons. 167. num. 1. & 4. Mart. de iurisd. par. 4. cas. 44. num. 15. & seq. quorum opinionem veriorē existimo per tex. in c: quidam clericis 8: diff. & Cœcil. Trid. sess. 24. de ref. in tr. cap. 8. vbi huiusmodi causæ ordinarijs demandantur, præsertim quia de iure ciuili concubinatus non punitur, vi confitat ex toto tit. ff. & C. de concub. & ita in praxi seruat, ut d. Boff. loco cit. n. 11. Clar.

ut supra, vbi dicunt, quod presbyterorum concubinæ in foro ecclesiastico puniuntur, quibus adde Bellett. loco cit. d. 9. n. 50. vbi etiam notat, quod huiusmodi concubinæ non ab alio Iudice 4 quam ecclesiastico expelli possunt è domibus clericorum.

3 Quare de iure canonico laicus tenens concubinam punitur arbitrio Iudicis: clericus vero priuat beneficio, & tenetur ad restituendum fructus perceptos iuxta communem opinionem, ut dicit Clar. in S. fornicatio vers. & in primis quero. ultra infamiam, de qua in cap. infames 6. q. 1. & notat Vulp. in Prax. iudic. cap. 28. n. 7.

Sed hodie ex Concilio Tridentino Concubinarij post triennum ad monitionem excommunicatur: & mulieres similiter si ter admonitiones non paruerint, exilio multantur, ut in seff. 24. de refor. matr. c. 8. Clerici vero si a Superioribus moniti concubinas non eiecerint, 5 tertia parte fructuum beneficiorum, seu pensionum ipso facto priuantur: & si secundæ monitioni adhuc non paruerint, fructus omnes, ac prouentus suorum beneficiorum, & pensionum eo ipso amittunt, & a beneficiorum administratione suspenduntur. quod si ita suspensi eas non expellunt, tunc beneficijs, atque officijs, & pensionibus perpetuo priuandi sunt; & si postquam eas dimiserunt, intermissum consortium reperant, excommunicantur. Clerici vero beneficia, aut pensiones non habentes iuxta delicti qualitatem carceris pena, su-

spensione ab ordine, inhabilitate ad beneficia obtineanda, alijsq. modis iuxta sacros canones plenetiendi sunt, ut in seff. 25. de ref. cap. 14:

Obseruant tamen Doctores, quod potest ordinarius poenis pecuniarijs, & alijs à iure communi, vel statuto Synodali inflictis concubinarios punire, ita Bellett. tit. defamor. cleric. real. l. 4. num. 48. & alij. & tunc non requiritur triennum monitio, quia haec tantum requiritur, quando ordinarius intendit ad sententiam excommunicationis procedere, ut declarauit Sac. Congreg. teste Dian. par. 1. tr. 2. ref. 88. & par. 5. tr. 1. ref. 10. Vulp. d. cap. 28. num. 9. & communem dicit Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 330. vbi addit, quod poena pecuniaria debet esse moderata, ita, ut imponatur potius correctionis zelo, quam lucri cupiditate:

Obseruat 2. quod ea, quæ in dicto Concilio Tridentino contra clericos Concubinarios statuta sunt, habent etiam locum in simplici incontinentia Rau. conf. 1. de Cohabit. cleric. & msl. Vulp. d. cap. 28. num. 8. Bonac. di Censur. in par. disp. 3. q. 7. pun. 4. num. 2. in fin. vbi id intelligit, quando simplex incontinentia coniuncta est cum familiaritate, & consuetudine huiusmodi mulierum, de quibus potest haberi suspicio.

Obseruant 3. quod requiritur triennum monitio, etiam si Concubinatus sit publicus ut concubinarius priuari possit beneficio, Rot. in Tullen. monasterij S. Mansueti.

27. Januarij 1597. eoram Peniarum, quam refert Ricci in Prax. forse eccles. par. 4. ref. 554. nec sufficeret omnia generalia, quæ fit in Synodo, sed requiritur specialis, idem Ricci in Prax. ut supra par. 1. ref. 318.

7. Obseruant 4. quod ad probandum concubinatum ad effectum priuationis necessaria est plena, & concludens probatio ita, ut non sufficient testes de publica voce, & fama: quia quando agitur de crimine, fama nec semiplenam probationem facit; sed delicti solum operatur inditium glori. & DD. in cap. veniens 1. de Testib: immo neque ex filiorum procreatione concludenter probatur concubinus, tum quia ex simplici fornicatione, & ex bino, tertioq. accessu ad mulierem filij procreari possunt, tum quia ex liberorum existentia non infertur ad concubinatum de tempore praesenti, quia potuit deinde clericus impudicam foeminam a suo consortio abdicare, ut d. Ricci in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 554:

8. Obseruant 5. ius antiquum, quo Clericus notorius Coccubinarius erat ipso facto suspensus, ut notat Clar. in d. I. fornicatio vers. sed quaro in fin. correcatum esse, seu abrogatum per ius nouum Tridentini Concilij d. scff. 25: cap. 14. & ideò talem Concubinarium hodie non esse ipso iure suspensum, quamvis suspendi possit: exceptis Episcopis, qui ipso facto suspenesi sunt, si ab huiusmodi criminis non abstinerint, & a Synodo Provinciali admoniti se non eme-

dauerint, et in Concilio loco cit. ita Bonacini de Censur. in part. disp. 3. q. 7. pun. 4. num. 2. ubi citat Tolet. lib. 1. cap. 47. Guijer. canon. qq. c. 1. num. 43. Auct. de Censur. 3. p. disp. 3. dub. 2. & alios.

9. Quæres, an valcat legatum, seu donatio à Clerico safa Concubinæ, seu alteri mulieri, in quam turpis suspicio cadere potest? Resp. negatiuè cum glo. commun. recepta in l. 2: ubi etiam Bart: C: de Donat. int: vir. & uxor: quemadmodum nec miles armata militia potest donare, aut relinquere Coccubinæ, ut in d: l: 2: & l: miles ita s: mulier ff: de milit. test: quod etiæ extenditur ad Aduocatū quæQUIparatur militi glo: in d: l: 2 & etiam ad minorem, ut d. Leo in Thesfor: eccles. par. 3: cap. 4: nu. 27.

SUMMARIUM.

1. Stuprum est communis fori.
2. Qua poena plectantur committentes stuprum:
3. Presumitur, quod puella fuerit virgo, & quod fuerit seducta.
4. In quibus casibus stuprator non teneatur virginem a se stupratam dotare.
5. Clericus Stuprator qua poena puniri debeat.
6. Osculantes mulieres qualiter sint plectendi.

CAP.

C A P. XXX.

De Stupro.

1. Tumprum est communis fori, quia ab utra que lege punitur c. 2 de Adulter. & stupr. l. 1. S. fix. ff. de extraor: crimi n. Nau. cons. 5. num. 6. de Con: fang. & affin: Bellett. in Disquis. cle: ris. tit. de fiuor. cleric. real. l. 4. nu: 115. Bonacof. relatus in Syntag. opin: comu. tit. de Adulter. & c. 9.
2. Poena autem stuprantis Virginem, aut Viduam honeste viuentem de iure ciuilicet poena publicationis dimidiæ partis honorum, si stupratores honesti sint; si vero humiles, corporis coercione cum relegatione arbitrio Iudicis puniuntur & item lex Iulia Instit. de publi. iud. Qui vero nondum viri potentes Virgines corrumpunt humiliores in metallum damnantur honestiores in Insulam relegantur, aut in exilium mittuntur l. si quis aliquid & qui nondum ff. de Poen. sed hec intellige, quando nulla vis, aut violentia interuenit Boff. in tit. de Coit. damn. & pun. num. 67. Clar. in. S. Stuprum vers. sed quero in fin. vbi de communi: si vero vis interuenierit, poena mortis, damnantur Lin. eadem l. eadem lege ff. ad l. Iul. de vi publ. l. 1. S. fin. ff. de extraord. crimin. glof. in d. cap. 2. ver. plectendus de Adulter. Add. ad Guid. Pap. dec. 555. litt. C. Graff. par. 1. lib. 2. cap. 79. num. 14. Ricc. in Prax. par. 2. ref. 398. & p. 3: ref. 73. & in collect. dec. 137. par. 1. Presumitur autem vis, si Stupru

commissum fuerit cum puella existente in sexto, vel septimo anno, quia cum consensus non adsit, non potest dici sine vi, ut d. Boff. loco cit. num. 68.

Verum haec pena capitalis non est infligenda, nisi quando stuprator delictum consummaverit cum Virgine, aut alia honesta muliere; vbi autem esset solus conatus ad deflorandum, alia citra mortem graui, videlicet tritemium, relegationis, vel exiliij, vel alia extraordinaria pena arbitrio Iudicis punitur iuxta qualitatem facti, & personarum d. l. 1. S. fin. ff. de extraord. crim. Grammat. dec. 2. num. 15. Clar. in d. S. Stupru in fin. & aij apud. Ricc. in collect. decis. 137. par. 1. Barbos. in cap. 1. n. 6. de Adul.

Dixi, cum Virgine, aut alia honesta muliere, quia si quis turpes cognoverit, non capitali pena, sed alia arbitraria punitus Bart. in l. verum est num. 3. ff. defuit.

Addit Clar. loco citato, quod pena mortis punitur qui puella nondum viri potenti feras virginitatis fregerit: contrarium tamen seruauit Consilium Neapolitanum cum simili delinquente, qui virginem immaturam vix septennium excedentem corrupserat feras eius virginitatis aperiendo ita, ut Medicorum clericis suffragio indigerit: fuit enim condicatus ad tritemes per septennium, & ad dotandam puellam, ut refert Grammat. dec. 22. & haec opinio aquior est, & benignior, & ideo in praxi seruanda: quia licet delictum sit graue, non potest tamen

imen in talem puellam perfici, seu consummari Guid. Pap. dec. 555.
vbi loquitur de puerla 10. annorum.
Ricc. in Prax. for. eccl. par. 3. ref.
73.

Item Vidua committēt stuprū infra annum luctus tam ipsa, quā stuprator perdit omnia sibi relata à testatore, seu ab eius viro, & ea fisco applicatur, & hanc esse communem dicit Clar. in S. Stuprū vers. generaliter: non tamen amittit dotem, etiam si infra annum stuprum committat Bonacof. relatus in Syntag. opin. comm. tit: de Adulter. cap: 9. vers. Stuprum cum vidua.

Stuprum verò commisum cum feminā vili absque violentia non esse punibile de iure civili dicat DD. apud Barbo. in d. cap. 1. num. 11. de Adul. hoc tamen limitatur in officiali, qui prætextu officij mulierem carnaliter cognoscit, tunc enim arbitraria pena punitur, ut d. Ricc. in Collect. dec. 559. par. 3.

Verum de Iure canonico si stuprator Virginem seduxit, vel decepit, tenetur in foro contentioso eam dotare, & accipere in uxorem: si verò pater virginis dare noluerit, tenetur tantum dotare; & si stuprator non vult cum ea contrahere, ultra dotem corporaliter castigatur cap. 1. & 2. de Adul. & Stupr. Nauar. in Man. cap. 16. num. 16. Sylu. in ver. Luxuria n. 5. & alij.

Idem dicendum est de alia muliere, quæ licet virgo non sit, publicè tamen virgo reputatur secundum DD. quos refert, & sequi-

tur Bonacof. de matrim. q. 4. pun. 17. num. 9.

Dixi, in foro contentioso, quia huiusmodi pœnæ non habent locum in foro conscientia, nisi quis fuerit à Iudice condemnatus Syl. in ver. Luxuria num. 5. Bonacof. de matrim. q. 4. d. pun. 17. num. 7. in fin. Graff. par. 1. decis. lib. 2. cap. 79. nu. 2. & est communis tam Theologorum, quam Canonistarum sententia, quoad alia verò damna, tenetur iure naturæ etiam antecedentiam Iudicis: nam causa iniusta damni tenetur ad illius restitutionem, etiamsi sequuta non fuerit condemnatio, ut dicunt DD. apud Bonacof. d. q. 4. pun. 18. num. 10. vers. secunda est.

Obseruatamen, quod licet ex d. cap. 1. utrumque copulatiuè requiratur, scilicet, quod accipiat in uxorem, & eam dotet, obseruantia tamen illud disiunctiuè receperit ita, ut stuprator teneatur, vel ad eam ducendam, vel ad dotandam, & ita practicari ex tex. in d. cap. 2. de Adul. dicit Clar. in S. Stuprum vers. Sed quæro Ferr. qui alios refert in qq. mor. par. 1. q. 20. nu. 1. & 2. & alij apud Barbo. in d. cap. 1. n. 7. de Adul. Ricc. in Prax. par. 3. ref. 74. vbi dicit, quod hodiè contra stuprantem virginem sine vi non est in usu alia pena, quam ut illam ducat in uxorem, vel condescenderet dotet.

Dos verò constitui debet iuxta consuetudinem Regionis, facultatem stuprantis, & dignitatem pueræ, etiam si puella non nubat Bellett. Disquis. cleris. tit. de fauor. cleric. real. S. 4. num. 119. & 120.

222 Graff.

Graff. decis. aur. par. 1. lib. 2. cap. 79.
num. 2. Ricc. in Prax. par. 3. ref. 77.
vbi addit, quod etiam haeres stu-
pratoris ad dotandum cogipoteat.

Obserua 2. quod si virgo stu-
prata nuptias renuerit, tunc stu-
prator tantum tenetur ad supplé-
dum illud, quo pluris indiget ad
inneniendum virum sibi aequalē:
quia cum per deflorationem de-
terior facta sit puella, maiori etiā
dote indiget ad inneniendum vi-
rum; & ideo deflorator, qui cau-
sam damni dedit, tenetur ad il-
lud augmentum. Abb. antiq. in d.
e. 17. 1. & ibid. Io. Andr. num. 9: in-
fin. Anachir. num. 6: not. 6: Panorm.
num: 4: de Adult: Rot: in una Tauri-
nen: 24: Junij 1590: coram Pegna,
quam refert Ricc: in Prax: for: eccl:
par. 3: ref. 76:

Quæ verd. quantitas in talis
casu constituenda sit a stupratore
puellæ stupratæ, relinquitur arbitrio
Iudicis, Barboſ: in d. cap. 1: n:
12: de adult: & alij communiter:

Notandum tamen est, quod
stuprator non tenetur ad huius-
modi augmentum; quando cor-
rupta cum dore consueta dari vir-
ginibus potest conséqui, aut con-
sequitur maritum, sibi aequalē,
ut d. Couar. apud Ricc. in Prax: ut
supra par. 3. ref. 76. Bonacini de ma-
trim. d. q. 4. pun. 17. num. 8.

Debet autem probari, quod vir-
go stuprata fuerit, alias non esset
locus dispositioni d. cap. 1. & 2. de
Adult. Ricc. d. par. 3. ref. 75. & 76.
non tamē probari debet, quod
puellæ fuerit virgo, & quod fuerit
seducta, quia haec præsumantur.
vn. C. de Rapt. Virg. Rot. in d. Tau-
rinen. coram Pegna Sylu. in ver.
luxuria nu: 5. Ricc. d. par. 3. ref. 76.
Nau. cap. 16. n. 16. Barboſ: in d. c. i.
num. 5. de Adult.

In multis tamen casibus stu-
prator non tenetur virginem a se stu-
pratam dotare, neque in uxorem
ducere; & primò si constet, quod
non decepta, sed leuiter rogata
ac verbis amatorijs inducta co-
pulae confenserit; tunc enim stu-
prator pena arbitraria tantum
erit puniendus. Graff. par. 1. lib. 2.
cap. 79. num. 13. & tunc neque te-
netur ad restitutionem damni,
quod inde mulier passa est: quia
obligatio restituendi oritur ex
violatione iustitiae, & ex iniuria
alteri illata; volenti autem non
fit iniuria Nau. d. cap. 16. num. 16.
Bonacini de matrim. d. q. 4. pun. 17.
num. 7. nisi inducta fuerit impor-
tunis precibus, vel assiduis blan-
ditijs, vel muneribus: tunc enim
stuprator ad dotandum tenetur,
quia satis dicitur coacta quoad
huc effectum arg. l. 1. S. 1. C. de Raw.
pt. Virg. Sylu. in ver. luxuria nu: 5.
Nau. d. cap. 16. n. 16. & alij apud
Barboſ: in d. cap. 1. n. 2. de Adult.
quamvis contrarium teneant alij
D. quos refert, & sequitur Bo-
nacini de Matrim. q. 4. pun. 17. nu-
mer. 13.

Secundo quando virgo stu-
prum passa est vilis, & minus ho-
nesta, vel vagas passim non seruato
vere cuncti pudore, quia disposi-
tio d. cap. 1. & 2. de Adult. proce-
dit quoad virginēs honesta vita.
ut dicunt ibi communiter scriben-
tes. idemque dicendum est, si
mulier reperitur prægnans Graff.
loco

locorit d. cap. 79. num. 13. Quare in defensionibus potest probari meretricia vita mulieris, vel quod non fuerit virgo, ad quod probandum admittuntur qui cum ipsa copulam habuerunt, licet sint singulares *Gandin. in tit. Quo de malef. cogn. per Inquis. num. 12. Alex. conf. 13. vol. 7. Burfat. cons. 389. num. 2. vol. 4. quos refert Ricc. in Prax. et supra par. 2. ref. 398.*

Tertiò si post deflorationem, mulier ab alio cognoscatur, stuprator nec dotare, nec desponsare tenetur: quaelibet enim dispositio sive legis, sive hominis intelligitur rebus sicstantibus iuxta l. fin. ff qui satisd. cog. & ideo cum status virginis stupratae deterior factus fuerit, non tenetur stuprator ad aliquam obseruantiam *Ricc. in Prax. p. 3. ref. 75. & in Collect. dec. 23. par. 1.*

Quartò si vir nobilis, & potes rem haberet cum plebeia, vel alia imparis conditionis, neque eam in uxorem ducere, neque dotare tenetur, quia in tali casu non presumitur fraudem ignorasse *Sylu. in ver. luxuria num. 5. Graff. par. 1. Decis. lib. 2. cap. 79. num. 13. ubi citat S. Thom. in 4 sent. dist. 28. q. 1. art. 2. Sum. Angel. in ver. matrimonium 4. S. 2. si vero promisit eam ducere, ut copulam extorqueret, tenetur in tali casu ad dandum ei tantum, quantum magis opus habet ad talem adipiscendum maritum, qualem si non esset infamata reperiret secundum *Nau. in man. d. cap. 16. n. 18. Graff. d. cap. 79. num. 3. quia promissio ducendi vim habet sal-**

tem precum importunarum.

Clericus quoque tenetur virginem a se stupratam dotare, ut poss Pan. d. *Sylu. in ver. luxuria num. 5. & vterius puniatur pena de positionis Clar. in § stuprum vers. sed quod aero Graff. par. 1. d. lib. 2. cap. 79. num. 12. quod procedit in clericu constituto in sacris, non autem in clero primi tonsure, vel minorum ordinum, ut d. *Ricc. in Prax. for Eccles. par. 2. ref. 414.* tenetur tan. en. clericus etiam in minoribus stupratam dotare, ut supra, & alia arbitraria pena punitur *glos. & DD. in cap. 2. de Adult.**

Verum si stuprata sciuerit impedimentum ordinis sacri, vel consanguinitatis, vel aliud simile, ob quod matrimonium contrahere non potest, stuprator non tenetur eam dotare, quia in tali casu non presumitur decepta *Graff. d. cap. 79. num. 12.* ubi id limitat, si stuprata ignorasset, illud esse impedimentum de iure; hoc enim casu ignorantia iuris illi non obest, quia agitur de damno vitando, scilicet infamie, & deflorationis l. regula ff. de Iur. & fact. ignor. *glos. in l. fin. C. eod. tit. c. turbatur § notandū quoque est 1. q. 4.* Quares, qua pena puniantur osculantes mulieres? Resp. quod arbitraria pena puniuntur *Ricc. in Collect. de iis 559. par. 3.* ubi etiam dicit, quod eadem pena plectitur qui in via publica aliquam amplectitur puellam in uitam illius pudicitiam attentando.

S V M M A R I V M.

- 1 *Raptus quando committatur.*
- 2 *Hoc crimen est mixti fori.*
- 3 *Raptores qualiter puniantur de iure ciuili.*
- 4 *Puella semper presumitur decepta.*
- 5 *In quibus casibus esset pena raptus.*
- 6 *Qua pena puniatur qui sanctimoniale violare ausus fuerit.*
- 7 *Raptores de iure canonico qualiter puniantur.*
- 8 *An valida sint sponsalia contra facta inter Raptorē, & raptam.*
- 9 *An validum sit matrimonium contrahitum cum ea, quam quis rapuit causa expletā libidinis.*
- 10 *Quid si mulier raperet virum.*
- 11 *An si puella volens pro matrimonio abducitur in uitis parentibus, tale matrimonium sit validum.*
- 12 *An Raptor sequuto matrimonio evitet poenas, & num 13.*

C A P. XXXI.

De Raptu mulierum.

RAPTUS crimen committit qui mulierem libidinis, aut matrimonij causa de loco ad locum abducit, ut dicunt DD. apud Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4. ref. 437. Bo naciu. de matrim. q. 4. pun. 18. nu. 5. &c. & ideò sine violentia non committitur c. de raptoribus 36. q. 1. sed eximendi ff. Ne quis eum, qui in ihs voc. non tamen est ne-

cessaria tota omnino vis, sed sufficit aliqua violentia etiam per solam interpellationem, & suasionem, ut est easus in l. 1. f. fin. ubi Bart. ff. de extraord. crim. Boff. in tit. de Cott. damn. & punib. nu. 66. Nauar. cons. i. de Raptor. quamquam alij DD. censem, ad hunc effectum requiri dolum, seu preces, aut blandimenta adeò importuna, ut æquiparentur violentia, ita Sancb. Loff. & alij apud Bonaciu. loco cit: d. num. 5.

Hoc delictum est mixti fori, quia ab utraque lege punitur c. 1. & seq. 36. quæf. 7. l. vñ. C. de Rapt. Virg. l. Raptores C. de Episc. & cleric. & in auth. de Rapt. mulier.

De iure autem ciuili Raptores Virginum, sanctimonialium, honestarum viduarum, &c. aliarum mulierum, quæ iam nuptæ sunt, aliquæ omnes auxilium, vel favorem præstantes in ipso raptu, ultimo supplicio afficiuntur, & illorum bona, si sanctimoniales rapsuerint, monasterio, alias ipsi mulieribus raptis applicatur: cōscij verò, vel ministri, vel quicunque eis opem tulerint, capitali pœnæ tantummodo subjiciuntur, ut in dictis ll. continetur.

Eadem pœna capitali puniuntur raptiores filiorum, seu filios sedentes à parétabus l. fin. ubi glos. C. ad l. Fab. de Plagiar.

Præsumitur autem semper puella decepta, ac dolosis suasionibus, & donis inducta, ut in d. l. vñ. C. de Rapt. Virg.

Limita in raptu foeminæ impudicæ, tunc enim non punitur pœna d. l. vñ. sed arbitraria, nisi for-

forte relieta meretricia turpitudine honestè viuat Bart. in l. vñrū est num. 3. ff. de furt. Sylva in ver. lu xuria num. 6. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4. pes. 440. & in collect. dec. 82. par. 1. & alij DD. relati in Syn tag. opin. comm. tit. de Rapt. Virg. c. 2. & 3. & apud Clar. in d. S. raptus vers. quero numquid.

Limita 2: quando verè constaret, mulierem nulla arte, seu sollicitatione, aut suasione, sed sua libera voluntate recessisse è domo cum Amasio, quia hoc casu non puniretur vir poena ordinaria d. J. ut etiam si parentes essent inuiti, sed alia graui arbitrio Iudicis secundum Boff. in tit. de rapt. mulier. num. 7; ubi citat Bald: in d. l. vn. vers. ulterioris oppono C. de Rapt. Virg. & hanc sententiam sequitur Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4. resolutione 438:

Sed contrarium est de iure verius; tales enim delinquentes puniuntur poena ordinaria, siue sponte mulieres cum eis discesserint, siue inuite d. l. raptore in fin. C. de Episc. & Cler. d. l. vn. C. de rapt. Virg. & est communis opinio, ut d. Clar. in d. S. raptus vers. adde quod poena.

Limita 3. ubi copula cum raptata sequita non fuerit, tunc enim raptor non poena ordinaria, sed alia graui Iudicis arbitrio est puniendus, tum quia ita colligitur ex d. l. vn. ibi, maximè cum virginitas, vel castitas corrupta restituiri non possit; & ideo videtur legislator respexisse ad copulam inter raptorem, & raptam: tum etiam quia tale delictum absque

copula catholi non videtur consummatum Boer. decis. 316. post n. 4. Io. de Ana. in cap. cum causa in fin. de Rapt. quos refert, & sequitur Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4. res. 451. & in collect. dec. 82. par. 1. vbi etiam dicit, hoc procedere etiamsi raptor raptam non cognoverit, quia id commodè facere non potuit, quicquid in contrarium dicat glo. in l. si quis non dicam rapere ver. si quis C. de Episc. & cler. Clar. in d. S. raptus vers. sed quid Boff. d. tit. de Rapt. mulier. num. 14. & alij.

Quæres, qua pena puniatur qui sanctimonialem violare ausus fuerit? Resp. quod punitur poena capitali etiamsi delictum hoc tantum attentauerit l. si quis non dicam rapere C. de Episc. & cler.

De iure vero canonico pro crimine raptus laici excommunicatur: clerici vero deponuntur c. 1. & seq. 36. q. 2. sed hodiè tria penarum genera constituta sunt contra raptores: primò enim raptor & omnes consilium, auxilium, & fauorem præbentes sunt ipso iure excommunicati, perpetuè infames, omniumque dignitatum incapaces: & si clerici fuerint, de proprio gradu decidant.

Secundò raptor, siue matrimoniuni contrahat, siue non, tenetur raptam decenter arbitrio Iudicis dorare.

Tertiò inualidum est matrimoniuni celebratum inter raptorem, & raptam, quamdiu ipsa in posteritate Raptoris manserit, etiam si libere contentiat, ita Conc. Trident. sess. 24. de ref. cap. 6.

Ex

8 Ex quo obseruant Doctores, 11 quod cum per sacrum Concilium annuletur matrimonium, etiam sponsalia in tali casu erunt inuallida; quando enim aliquid prohibetur, id etiam censetur prohibitum, per quod peruenitur ad illud. *Oratio ubi Bald. ff. de sponsal. Nau. conf. 4. de Raptor.* Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 454. Et ita declarasse Sac. congregat. dicit Bonacini de matrim. q. 4. pun. 18. numero 10.

9 Obseruant 2. validum esse matrimonium contractum cum ea, quam quis rapui causa explendit libidinis: putant enim sub dicto decreto Concilij eff. 24. cap. 6. solum comprehendendi raptum, qui sit causa contrahendi matrimonij, non autem ad exercendam libidinem, ita Sanch. tom. 2. lib. 7. disp. 13. nu. 4. Coninch: de Sacram: disp. 31. dub. 4: num. 48. quos refert, & sequitur Dian. par. 3. tr. 4. resolutione 261.

10 Obseruant 3. poenas in d. decreto Concilij contentas non habere locum, vbi mulier raperet virum, ita Bonacini de matrim. q. 4. pun. 18. num. 7. & alij: Vnde in tali casu non impediri matrimonium vigore eiusdem Concilij d. cap. 6. resoluti Ricc. in Prax. p. 4. ref. 452. vbi citat Farinac. Sanch. Ledesm: & alios. quemadmodum neq; poenae d.l. vn. C. de Rapt. Virg. locum habent in muliere rapiente virum causa libidinis, que in tali casu punienda est alia grauitera mortem poena arbitrio Iudicis Clar. in d. Scriptus versi. sed pone & alij communiter.

11 Obseruant 4. in dicto decreto Concilij solum eam raptus speciem puniri, per quem vis infertur puellæ, non autem parentibus: ex quo arguunt, quod si filia volens pro matrimonio abducitur etiam inuitis parentibus, tale matrimonium validum erit iuxta cap. cum causa de raptor, putant enim, quod Concilium ibi voluit tantum succurrere libertati matrimonij, ne mulier inuita illud contrahere cogatur sed hoc non accidit, quando illa consentit, ita Sanch. vbi suprav. 3. Coninch loco cit. *Fillius. to. 1. tract. 10. par. 2. cap. 8. num. 265.* quos refert Dian. d. par. 3. tr. 4. ref. 261. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 438. in fin. & alij apud Barbos. in d. cap. cum causa num. 3.

Alij vero id admittunt, quando mulier sponte, vel precibus non adeo importunis discedit cum Amatore inscijs parentibus, quia tunc nulli vis infertur, & ideo non dicitur raptus, sed potius fuga voluntaria; secus si discedat inuitis parentibus, quia tunc illis vis fieri dicitur, quamvis puella consentiat: Vnde in hoc casu dari verum raptum, & in eo procedere dispositionem Concilij Tridentini loco cit: resoluti Nau. conf. 2. de Raptor. Barbos. in d. cap. cum causa num. 3. eod. tit. vbi citat Henrig. in sum. lib. 12. cap. 14. num. 4. *Rebell. de obligat. iust. par. 2. ib. 3. q. 11. nu. 6.* Farin. in Prax. crimin. p. 5. q. 145. n. 221. & alios, quorum sententia videtur fauere tex: in cap. cum nullus 36: q: 2: o: cu secundu de Haret. in sexto S.T b: 2: 2: q: 154: art. 7:

12 Ob-

82. Observant s. quod licet subse-
quatur matrimonium, remaneat
tamen poena infamiae, excommu-
nicationis, & incapacitatis ad di-
gnitates per Tridentinum inflis-
ta, quæ cum non requirat ali-
quam actionem ad sui exequatio-
nem, ipso facto incurritur etiam
ante Iudicis sententiam *Nu. cōf.*
z. num. 5. de Raptor. Bonacini de
Matrim. q. 4. pun. 18. num. 10: que-
mадmodum Raptor tenetur etiā
in tali casu raptam dotare arbit-
rio Iudicis ex dispositione eius.
dem Concilij d. cap. 6. quamvis ad
id non teneatur, nisi fuerit condé-
natus *Nau. in man. cap. 16. nu. 17.*
Bonacini loco cit. num. 10. vers. se-
cunda est.

83. Quæres, an Raptor sequuto
matrimonio euitet alias penas
à iure infictas? Respondeat Ricc.
in Collect. dec. 82. par. 1. quod Ra-
ptor matrimonium contrahens
cum rapta non euitat penas à le-
ge ciuili propter raptum imposi-
tas: & hæc sententia mihi vide-
tur verior in punto iuris, quia
textus in d. l. vñ. C. de Rapt. Virg.
expresè prohibet matrimonium
inter raptorem, & raptam, licet
correctus fuerit perius Canonicū
in cap. fin. de Raptor. & Conc. Tri-
dentinum loco cit.

Hæc tamen opinio in tali casu
non seruatur in praxi, ut d. Boff. in
tit. de Rapt. mulier. num. 18. & ideo
alii asserunt, Raptorem tuac nō
esse puniendum poena corporali,
sed confiscatione honorum, ita
Clar. in S. Raptus vers. quæro mo-
do E: Suar. relatus in Syntag. opim
comm. tit. de Rapt. Virg. c. 1: vers. 1:

Alij verò dicunt, quod matri-
monium omnem penam tollit, &
quod in hoc attendi debet ius ca-
nonicum, quod potuit mitigare
penam, ita DD. quos refert, & se-
quitur Boff. loco cit. & hæc senten-
tia benignior quidem est, & ideo
in praxi seruanda, dummodo pre-
cesserit tractatus de nuptijs, vel
sponsalia, & puella consensu in
matrimonium: tunc enim huius-
modi raptus non punitur de iure
canonico, ut in d. cap. cum causa
vbi DD: de Raptor: sequuto tamē
matrimonio, ut supra Ricc. in
Collect. dec. 539. par. 3: & in hoc
corrigitur d. lex. vñ. C. de Rapt.
Virg. quo casu ius canonicum
matrimonij libertati consuluit;
quia aliquando in domo Paren-
tum liberè costrahi non potest,
ut d. Sylu. in ver. luxuria num: 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Crimen Abortus est mixti fori.
- 2 Delinquens in tali casu qualiter
puniatur.
- Clericus huius criminis reus an-
teneatur ante Iudicis sententiā
dimittere officia, seu beneficia,
ibidem.
- 3 Quando dicatur fœtus anima-
tus.
- 4 Anima quando venseatur infus-
sa.

CAP.

C A P. XXXII.

De Abortu.

Rimen Abortus esse
mixti fori, clare cō-
stat ex constitutione
Sixti V. incip. Effre-
natam, quam refert

Quarant. in ver. Abortus.

2. De iure autem ciuili abortum
procurans punitur poena capitisi
abortu sequuto, si foetus sit animatus
1. necare ff. de lib. agn. I. Cice-
roff de Pœn. si vero foetus nondū
animatus erat, is, cuius opera ej-
citur, si sit honestæ conditionis,
amissa bonorum parte in Insulā
relegatur: si humilioris & infe-
rioris sit conditionis, in metallū
damnatur 1. si quis aliquid ff. de
Pœn. vel punitur poena extraor-
dinaria, ut d. Clar. in 9. fin. q. 68.
vers. abortum Megal. in ver. Abor-
tus n. 7. & alij communiter.

Item de iure canonico tam-
quam homicida punitur, si foetus
fuerit animatus cap. consuliſſi 2.
q. 5. & clariss constat ex d. confi-
tione Sixti V. ex qua Clerici
etiam omni priuilegio clericali
officijs, dignitatibus, & beneficijs
ecclesiasticis ipso facto priuantur,
quorum dispositio sedi Apostoli-
ca referuntur, & in futurum in-
habiles redduntur ad ea, & alia
etiam simplicia obtainenda; sive
etiam irregulares, quia in tali ca-
su verum homicidium commit-
tunt d. c. consuliſſi Syls. in ver.
abortus Dian. par. 7. tr. 5. ref. 4. Un-
de eos depositos, ac degradatos

Curię sœculari tradi iussit idem
Sixtus V. in d. constitutione, vt eodem
supplicio puniantur, quod contra laicos verēhomicidas per
Diuinās leges, ac ciuilia iura
est dispositum; & ideo non po-
test ordinarius cum suis subditis
dispensare in huiusmodi irregula-
ritate, quia hec oritur ex homi-
cidio voluntario, quæ à Conc. Tri-
dentino ſeff. 24. de ref. cap. 6. exci-
pitur, ut notat etiam Dian. par. 7.
tr. 5. ref. 21:

Incurrunt etiam tales Delin-
quentes infamiam, si delictum no-
torium fuerit notorietate iuris,
vel facti Lezan. in Sum. to. 3. in
ver. Abortus num: 15.

Eisdem poenis subcyuntur, qui
funt in causa, vt partus tam im-
mature prodeat, vt diu viuere
non possit: iſi enim abortum
causare dicuntur, ac ceſentur
veri homicida Flau. Cherubin. in
Compend. Bull. in constit. 87. Six-
ti V. ſchol. 2. & alij, quos refert
Lezan. loco cit. num: 21.

Obſerua tamen, quod huiusmo-
di delinquentes non tenentur in
foro conscientiæ dimittere officia
ſeu beneficia ante Iudicis ſen-
tentiā declaratoriam, ut dicunt
DD. apud Dian. par. 7. tr. 5. ref. 17.
& 18.

Obſerua 2. quod nomine officio-
rum, quibus per dictam confi-
tutionem Sixti priuantur tales
delinquentes, intelliguntur mu-
nera habentia administrationem
rerum, vel personarum ecclesias-
ticarum cum superioritate, qua-
lia ſunt officia habentia iurisdi-
ctionem ordinariam, ut Gene-
ralis,

ralis, Provincialis, Superioris localis, & Vicarij: vel delegatam ratione certi officij, seu personatus, vel ita, vt sint in ea maiores Ordinarij, vt visitatores Provinciarum Sorb: in ver. ingredi monasteria num. 3. Bonac. in tract. de largin. mun. pun. 5. num. 2. Dian. loco cit. ref. 27.

Item procurantes abortum, si ue ad illum opem, consilium, fauorem, potionem, vel alia cuiuscunque generis medicamenta, scienter praestantes, seu dantes, excommunicationem ipso facto incurrit ex constitutione Sixti V. supra cit. ab hac tamen censura excusat ignorantia iuris, vel facti, etiam si ignorantia non sit probabilis, sed vincibilis, crassa supina, vel etiam affedata, quia summus Pontifex adiecit particulam, scienter, quæ quamlibet ignorantiam excludit, modò cum ingenti temeritate coniuncta nō sit, vt dicit Bonac. de Censur. in part. disp. 2: q. 2. pun. 10. num. 10.

Sed hæc procedunt, dummodo sequatur abortus fetus animati, quia quoad pœnas procurantū abortum fetus inanimis, & exhibentium mulieribus, vel sumendum venena sterilitatis aut quo cunque modo auxilium, vel consilium eis dantium constitutionē Sixti in ea parte, vbi de his agit, ad terminos iuris communis reduxit Greg. XIV. sua constit. incip. Sedes Apostolica, quā refert. Quarant: in ver. Abortus Bonac. loco cit. d. pun. 10. nec predicta excommunicatione est reseruata, sed ab ea potest absoluere qui quis Presby-

ter tam secularis, quam Regule-
ris ad confessiones audiendas, &
ad hos casus specialiter per loca
ordinarium deputatus ex d. con-
stit. Greg. XIV.

Oseruat autē Bonac. de Cen-
sur. in part. d. disp. 2: q. 2. pun. 10. nu-
m. 16. quod censetur ad hunc casum
specialiter deputatus non solum
qui facultatem habet in individuo
absoluendi ab excommuni-
catione propter abortum contra-
cta, sed etiam qui habet faculta-
tem absoluendi ab omnibus cen-
sulis, & excommunicationibus
Episcopo reseruatis: quæ quidem
sententia probabilis videtur, quā-
nis Lezan. in Sum. to. 3. ver. Abor-
tus num. 7. & alij apud Dian. par.
7. tr. 5. ref. 15. contrarium sentiant.

Dicitur verò fetus animatus in masculo post 40. dies, in femina post octuaginta à conceptione Nati. in man. cap. 15. num. 14. Quarant: in ver. Abortus Bonac. de Censur. in part. disp. 2: q. 2. pun. 10. num. 7: Dian. p. 7. tr. 5. ref. 6. Lezan. in Sum. tom. 3. ver. Abortus nu. 10. & si dubitetur an masculus sit, vel femina, fetus presumitur animatus in foro animæ, in quo via tutior est eligenda Quarant. & Lezan. locis citatis. Vnde delin-
quens in tali casu debet se repu-
tare tamquam irregularem, ac proinde absolvire debet ab ordi-
natum susceptione, & administratio-
ne; hec enim intrinsecè inclu-
duntur in irregularitate, Dian.
par. 7. tr. 5. ref. 24. Barbos. de offic.
& pot. Episc. par. 3. all. 51. num. 138.
secus verò quoad alias pœnas, quæ
à Judice solent imponi pro con-

Aaaa tracta

tracta irregularitate qualis est priuatio beneficiorum, & alie similes, quia pena ordinaria statuta delicto certo non est impornenda delicto dubio, sed extraordinaria arbitrio Iudicis produbij qualitate. Dian: ubi supra ref. 25, ubi citat Sanch: in Sum: 10. 1. lib. 1. cap. 10. num: 43. & 48. figurund: in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 10. num: 15; sive in ac: quæst. 122: nro. 138. & alios.

Sed in foro externo, & contéctioso fetus in dubio præsumitur potius inanimatus, quam animatus. l. interpretatione ff. de Pæn. Sylu: in ver: Abortus Lexin: loco cit. num: 18. Add: ad Quaranti: loco cit: vers: sadde, & alij apud Barbosil: ill. 5. 1. num. 139. Megal: in eodem ver: Abortus num: 3. & est communis opinio:

Notandum est etiam, quod anima censetur infusa sive in Mare, sive in feminâ, si fetus linea menta omnium membrorum habebit cap: Moyses 32: q: 2. Add: ad Quaranti: in ver: Abortus littera A: ubi citat Burg: in tract: de Irregular: par: 6: tit: de Venetiis: sub: n. 14.

S V M M A R I V M.

- 1 Adulterium quando sit mixtum fori.
- 2 Adulterium quomodo probetur
- 3 Adulteri qualiter puniuntur de iure ciuili.
- 4 Item qualiter plectantur de iure canonico.
- 5 In quibus casibus mulier adultera dotem non amittat, ibidem
- 6 Ex confessione adulterii incidit

ter facta non potest sequi con demnatio: limitatur num: 6.

7 Filius, qui nascitur ex uxore adultera, præsumitur filius mariti.

8 An facta separatione quoad thorum virtuteatur uxore alere.

9 Clericus adulteri qualiter puniatur.

Laici, vel clericis rem habentes cum muliere nupta qua pena plectendi sint.

Quid si quis inferant meretrici libidinis causa.

12 An laici contrahentes binas nuptias viuente alio coniuge possint ab utroque Iudice puniri.

13 Qua pena plectantur Religiosi, seu clericis in sacris constituti magistrorum contrahentes.

C A P. XXXIII.

De Adulterio.

Adulteri crimen est mixtum fori, ut constat ex cap. perniciosem de officiis ordin: I. quæsus & auth. sed hodie C. ad 1: Iul. de Adul. I. qui sententiam C. de Pæn. & est communis sententia, ut d. Alciat. in d. cap. perniciosem num: 18. Dian: par: 4. tr. 1. refol: 16. Rice: in collect. decis: 2076. par. 5. E. Saar. relitus in Syntag. opin: commun. tit. de Adulter. cap: 2. quod intellige, quando agitur de hoc crimine ad legitimam penam infligendam; secus si agitur ad separationem thori propter adulterium faciendum: tunc enim solus Index ecclesiasticus est competens capitula de procur:

eur. Graff. par. 1. lib. 2: cap. 84: n. 12:
Megal. in ver. Adulterium nu. 20.
& hanc esse communem dicit Clar. 3
I. fin. q: 37: vers. quero numquid:
& tuac etiam quæstio alimentorū
ac dotis amittendæ tamquam ac-
cessoria pertinet ad eumdem Iu-
dicem ecclesiasticum cap. de pru-
dential de Donat. int. vir. & vxor.
& dicunt Doctores apud Di. in. p. 1.
tr. 2: resol. 87: Bonac. de contract: disp:
3. q: 11. pun. 13. num: 2. Laym. in
Theol: mor. lib. 4. tr: 9: cap. 2.

E contra verò si criminaliter
agitur de adulterio ad poenam
sanguinis, tunc Index secularis
est competens, non autem ecclæ-
siasticus V. iui. relatus in syntag-
opin. commun. tit. de adulterio cap. 2.
vers. concludit Bonac. in de contrahit.
disp. 3. q. 11. pun. 13. num. 2. Dian. p.
1: tr. 2. resol. 87: & ita intelligendus
est Ricc. in Prax. for eccles: par: 4.
resolutione 275.

Ad probandum verò adulter-
rium requiruntur probations
concludentes ita, ut non sufficiat
restes singulares, neque de au-
ditu nisi forte deponant de au-
ditu alicuius actus proximi ad
copulam: dummodo tamen ha-
berent notam vocem, & quod in 4
eo loco, vbi verba fuerint pro-
lata, alia personæ non addeffent,
neque adesse potuissent, quin ip-
& sciuisserent Rot. in recent. dec. 441.
nu. 5: par. 1. Buratt. decis. 634: n. 4.
Seraph: decis. 893. num. 17. & 18.
quos refert Ricc. in collect. decis.
3879. p. 8. vbi addit, quod si Ma-
ritus non probaret querelā adul-
terij contra vxorem, potest mu-
lier eo casu agere ad separationē

thori, ac dotem, & donationem
propter nuptias lucrari.

Viti autem adulteri secundū
ciuiles leges morte puniuntur d.
I. quamvis, & I. qui sententiam su-
pra cit: nisi fuerint nobiles, quia
tunc deportantur secundū Al-
ciat. in cap. cum non ab homine n.
26. de Iudit: scemina verò virgis
ceditur, deinde detruditur in mo-
nasterium: & si intra biennium
maritus illam ad se non reuocet,
cogitur habitum Monachalem si-
scipere c. gaudemus de Conuers.
conjug. d. aut. sed hodiè G. adl. Iul.
de adult.

Verum hæc pena detrusione
in monasterium non est in usu: &
ideò mulieres de adulterio con-
uictas poena fustigationis, & exi-
lio arbitrario esse puniendas di-
cit Clar. in S. adulterium vers. sed
quero Ricc. in collect. decis. 235. p. 1.
vbi etiam dicit, quod in Regno
Aragonū rea huius criminis mor-
te damnatur.

Sed hodiè ferè in omnibus pro-
vincijs Adulteri pecuniaria pen-
spleantur, vt d. Clar. loco cit. vbi
etiam subdit, quod in Gallia de
consuetudine non puniuntur.

De iure autem canonico prop-
ter hoc crimen Episcopi auctori-
tate coniuges separantur quoad
thornm cap. ex litteris de Diuor. c.
tue de Procur. immo si crimen
adulterij esset notorium, posset
maritus absque alia sententia, &
declaratione Episcopi vxorem
adulteram propria auktoritate
expellere glos. in cap. fin. de Adult.
Sylu: in ver. diuortium num. 11. &
alij communiter: quia tunc pri-

ta est iure, quod habebat in viro
sap. significasti de Diuor.

Agit etiam potest ad dotis, & donationis propter nuptias priuationem cap. plerumque, ubi glos. in ver. dotalitium de Donat. inter vir. & vxor. Vnde si matrimonium separetur propter adulterium commissum a viro: tenetur ipse vxori dotem restituere: si vero talis separatio contingat propter adulterium ab vxore commissum, ipsa amittit dotem ita, ut non possit amplius illam repetere: quod procedit tam de iure canonico, quam ciuili d. cap. plerumque & l. cum mulier. Iff. sal. matrim. & est communis opinio: non enim debent ad imparia indicari vir. & vxor cap. si quis uxore 32. q. 1. Sylu in ver. dos num. 16. Bonifac. de Vitaisin. tract. de malef. tit. de Adulter. num. 2.

Limita 1. quando mulier habet patrem, vel filios primi matrimonij, quia tunc propter adulterium non amittit dotem Viui. dec. 357. num. 2. & alij quo resert, & sequitur Ricc. in Prax. for. eccl. par. 3. ref. 77.

Limita 2. si maritus retineat co-cubinam, quia neque tunc mulier adulterium committens dotem amitteret Ricc. in collect. dec. 2310. par. 6:

Limita 3. si maritus occidat mulierem in adulterio repartam, hoc enim casu non lucratur dotem glos. in cap. inter hac 33. q. 2. Ricc. in d. collect. dec. 2310. ubi citat Vinc. de Franch. dec. 778. & ita etiam tenent alij DD. relatis in Syntag: opiu: comm: tit: de Adulter: cap. 6:

quamvis enim secundum leges maritus occidens per se, vel per filios adulterum vxoris sua in actu adulterij deprehensum non puniatur, si adulter sit vilis persona, & inueniatur in domo ipsius mariti iuxta l. marito ff. ad l. Iul. de Adult. l. Gracchus: C: eod: tit: nulla tamen lege illi permititur, vt vxorem adulteram occidat l. nec in ea ff. ad l. Iul. de Adult. & notat etiam Megal. in ver. Adulterii num. 28. Pater vero siue in domo sua, siue in domo Generi filiam suam, & Adulterum occidendi ius habet secundum easdem leges ut in d. l. nec in ea, & notat glos. in d. l. Gracchus. Vnde maritus vxorem in adulterio deprehensam occidens, in opus perpetuum traditur, si humili loci sit, si vero honestior, relegatur in insulam: remittitur enim illi in tali casu ultimum supplicium, quia difficillimum est huiusmodi dolorem temperare l. si adulterium Imperatores ff. ad l. Iul. de adulter. item in exilium mittitur, si non vilem occiderit, ut in d. l. Gracchus.

Notandum tamen est, quod licet secundum leges Pater & maritus in tali casu excusentur a penitentialibus, non tamen excusantur a culpa mortali, cum id semper prohibeat lex Diuina, & etiam canonica cap. inter hac & ibi glos. 33. q. 2:

Limita 4. in bonis paraphernalibus, quae mulier propter adulterium non amittit Bonacini: de matrim. q. 4. pun. 15. n. 6. iura enim loquuntur tantum de amissione do-

dotis, & donationis propter nuptias, ut constat ex l. consensu S. hac nisi vir & mulier C. de Repud. & d. cap. plerumque . contrarium tamen tenet glos. in d. cap. plerumq. ver. dotalitium in fin. de Donat. int. vir. & vxor. Boff. in tit. de Coit. dānat. & pun. num. 54 & alij relati in Syntag. opin. comm: tit. de Adulter. cap. 7.

Limita 5. si intercesserint tan-
tum amplexus, vel oscula impudica : tunc enim mulier neque
dotem, neque munera propter
nuptias amitteret, & hanc eff
communem dicit Boz. acina loco ci-
tato, quamvis contrarium teneant
alij DD. apud Clar. in § adulteriu
versfias etiam, vbi etiam subdit,
quod in tali casu mulier non pu-
nitur pena ordinaria adulterij,
sed extraordinaria.

Limita 6. si vir etiam adulteriu
commiserit, quia paria delicta
mutua compensatione tolluntur
cap. significasti de Diuort. cap. in-
telleximus & cap. tua de adult. I.
viro, atque vxore ff. sol. matr. l. si
vxor §. Iudex ff. ad l. Iul. de adult.

Limita 7. si vxor consensu viri
deliquit l. cū mulier 1 ff. sol. matr.
aut si post adulterium reconcilia-
tio , seu approbatio intercedat c.
gaudemus de Conuers. coniug. d. l. ff
vxor § sed & si qua ff. ad l. Iul. de
adult. d. l. cum mulier Sylu. in ver.
dos num. 16. & ver. diuortium nu.
11. censetur autem maritus adul-
terio vxoris renunciasse, seu ap-
probasse illius mores, quādo scīes
eam esse adulteram cum ea se
carnaliter commisceat glos. com-
muuiter recepta in c. fin. de Adul-

ter. Syl. in ver. diuortium num: 11.
Vltra supradictas penas, & infamiam, de qua inc. infames 6. q. 1.
potest Index ecclesiasticus coniuges, vel eorum alterum probato
adulterio alia pena arbitraria
punire, nē delicta impunita remaneant
praesertim cum certa pena
non prescribat in d. cap. perni-
ciosam de offic. ordin.

Addunt alij, quod pro adulterio tam vir, quam vxor excom-
municantur per cap. intelleximus
de Adulter. sed ibi excommunicatio
lata fuit contra coniuges no
in penam criminis, sed in penam
contumacie, quia non redierunt
simil, prout Episcopus precep-
rat, ut notat Alciat. in d. cap. perni-
ciosam num. 21.

Obserua tamen, quod ex con-
fessione adulterij incidenter facta
non potest sequi condemnatio,
nec alter coniux potest ex tali co-
fessione agere ad separationem
thori: putasi exorta controuersia
super impotentia Maritus exci-
piendo dicat, se cognouisse alias
feminas, vel si mulier inquisita
de furto confiteatur adulterium:
quia talis confessio fuit sine in-
stantia, & ideò non potest puniri,
sed noua debet fieri inquisitio,
ut post Bald. in l. mercalem C. de
Cond. ob turp. cauf. dicit Afflict. dec.
176. Ricc. in Collect. dec. 1482. p. 5.
& dec. 2310. & dec. 2365. par. 6. &
in Prax. for. eccl. par. 1. ref. 221.

Limita, si crimen esset connexu,
vel si Reus aliquis famosus de
multis delictis inquireretur; quia
tunc ex tali confessione Reus po-
test condemnari secundum Fel. in
in cap.

*in cap. 1. de except. quem refert Vr-
fil. ad Affl. & d. decis. 176. numer. 1.*

7 Obserua 2. quod licet constet, vxorem commississe adulterium, tamen filius qui nascitur, præsumitur filius mariti *I. miles S. de-
functo ff. ad I. Iul. de Adult. etiamsi extra domum mariti cohabitasset ut dicit Boss. loco supra cit. num. 51*

8 Obserua 3. quod facta huiusmodi separatione quoad thorum adhuc tenetur vir vxorem alere, quia non propterea definit esse vxor *cap. 2. de Diuor. & ita tenent communiter Doctores, ut d. Clar. in d. S. Adulterium vers. facta autom.*

9 Clericus verò pro crimine adulterij deponitur, & ulterius in monasterium toto tempore vita sua detruditur *cap. si quis clericus 81. dist. Megal. var. to 2. ref. 176. n. 1. & comune dicit Clar. in d. S. adulterium vers. sed quæro. est etiam infamis, ut in dict. capitul. infames Megal. vbi supra nu. 2. sed ho- diè detrusio in monasterium ne- quæ quoad clericos est in usu, cū monasteria tales recipere pañim recusent, nec ab Episcopo, ut eos recipiant, cogi possint, quia ferè ubique sunt exēpta, ut post Diaz dicit P. sec. in Praxi episc. par. 2. cap. 4. num. 93. immò neque pro tali criminis clericum esse depo- nendum, sed mitiori pena plectendum tenet Leo in *T. bes. for. eccl. par. 3. cap. 4. num. 31: vbi banc dicit esse aequiorem, & probabiliore sententiam per tex. in cap. at si clerici S. de adulterijs ex. de Iudic. vbi adulterium inter minora crimi- na numeratur.**

10 Quæres, an laici, vel clerici re-

habentes cum muliere nupra pu- blica meretrice puniri debeant pena adulterij? Resp. quod licet quoad Deum, & in foro consciē- tiæ verè adulterium committant, cum in tali casu violent alienum thorum; tamen in foro iudiciali de consuetudine non pena adul- terij, sed tamquam fornicarij ar- bitrio Iudicis puniuntur *Alex. cōf. 99. num. 9. lib. 6. Anan. in cap. 1. nu. 6 & 7. de Adult. Capic. dec. 44. n. 4. & alij apud. Megal. to. 2. var. resol. 176. num. 2. & seq. Idemque dicē- dum de muliere adultera, que in tali casu non punitur pena adul- terij *iuxta tex. in l. se. C. ad. I. Iul. de Adult. ita etiam vxorē habens non punitur de adulterio, sed de stupro, si rem habeat cum soluta, ut dicit Ricc. in Collectan. dec. 23. 10. par. 6.**

Limita, quando talis meretrix cessavit à meretricia vita & ho- nestè cum viro suo viuat, quia tunc tamquam adulteri puniuntur *Clar. in S. adulterium vers. quæro numquid.*

11 Quæres 2. qua pena plectendi fint Clerici, vel laici inferentes vim meretrici libidinis causa, eāque inuitam cognoscentes? Re- sp. quod extraordinaria pena pu- niri debent *Couar. lib. 3. var. resol. cap. 14. num. 2. Megal. d. ref. 176. nu. 7. & 8.*

12 Quæres 3. an laici contrahen- tes binas nuptias viuente alio coniuge possint ab utroque Iudi- ce, ecclesiastico videlicet, & sce- culari puniri? alij negatiue re- spondent existimantes, huiusmo- di causas spectare ad solos Inqui- sitores

Stores, ita *Sousf.* & *scacc.* apud *Dian.* par. 4. tr. 7. ref. 4. sed verior videtur opinio aliorum afferentium, huicmodi delictum esse mixti fori, nisi forte tales contrahentes id fecerint eo quod male sentiant de Sacramento matrimonij; tunc enim ab Inquisitoribus puniuntur ita *Vulp.* in *Prax. iudic.* cap. 41. num. 37. ubi citat farinac. & alios. Quare si huicmodi delinquentes præueniti fuerint a Curia seculari, remittendi sunt ad Iudicem ecclesiasticum, qui illos torquet super intentione, & abiurare facit: deinde tenetur illos remittere ad Curiam secularis, que ipsos punit pro tali crimine; si vero præuenti sint a Curia ecclesiastica, tunc in totum ab eadem Curia puniuntur, nec potest amplius Curia secularis se intromittere, ut rescripsit *Sac. Congreg. S. offic. teste Genuens.* in *Prax. Archiep.* cap. 68. num. 13: Addit *Dian.* par. 4. tr. 7: ref. 4. & alij apud *Barbos.* de offic. & pot. *Episc.* par. 2. all. 40: num. 44: quod hodie Inquisitores contra reos huic criminis absolutè, & indistinctè procedunt.

Tales autem delinquentes arbitrio Iudicis puniuntur, videlicet vel pena pecuniaria, vel exilio, vel ictibus funis, vel pena fustigationis, vel triremium ad tempus iuxta facti, & personarum qualitatem, ut dicunt *DD.* quos resert, & sequitur *Ferr.* qq: mor. par. 1. q: 59: num. 1. & 2. *Dian.* p. 4. tr. 7: ref. 4. & ita de consuetudine seruari testatur *Rico.* in *Prax. for: eccl.* par. 3. ref. 38; *Clar.* in §. forni-

catio versi dicitur etiam, ubi resert, quemdam, qui quatuor mulieres eodem tempore viuentes in uxores duxerat, sive fustigatum: & aliud, qui eodem tempore quinque uxores duxerat, propter delictum toties reiteratum, ultimo supplicio damnatum fuisse. Eadem pena exilio, vel aliqua arbitraria punitur qui viuente uxore deuenit ad actum proximum contrahendi cum alia, v. gr. faciendo contractum dotis, vel denuntiationes in ecclesia, ut dicit *Dian.* par. 4. tr. 7. ref. 4.

13. Quæres 4. qua pena plectendi sint Religiosi, siue clerici in sacris constituti matrimonium contrahentes? Resp. quod similiter arbitraria pena puniuntur, quemadmodum contrahentes binas nuptias, ut dicunt *DD.* apud *Dian.* par. 4. tr. 7. ref. 5. ubi etiam dicit, quod tales sunt suspecti de heresi & ideo contra eos procedere possunt. Inquisitores latè *Barbos.* de offic. & pot. *Episc.* par. 2. all. 40. num. 43.

SV M M A R I V M.

- 1 Lenocinium est mixti fori.
- 2 Lenones qualiter puniantur.

C A P. XXXIV.

De Lenocinia.

Enocinium etiam est mixti fori, ut constat ex cap. discretionem de eo qui cogn. consang. I. si senones C. de Episcop. aud. &c. Autb.

Auth. de Lenon. § præconizamus,
¶ dicunt DD. quos refert, ¶ se-
quitur Ferr. qq. mor. par. I. q. 12. n.
1. & 8.

2 Lenones autem, vel leuæ iure
ciuili pena mortis puniuntur, pre-
sertim quando maritus est leno
suz vxoris, ut ex d. Auth. Ricc. in
collect. decis. 1514. & 1795. p. 5. sed
de consuetudine arbitraria pena
multantur, vel fustigantur, ut d.
Clar. in § fin. quæs. 58. vers. lenones
Ricc. d. decis. 1795. par. 5. E. Suarez
relat. in Syntag. comm. opin. tit. de
Adulter. cap. 2. eadem poena pu-
niuntur hi, qui dissimulant vide-
re, & scire, quæ domi fiunt ab
vxore, ut adulter eo chariores
habeat vxoris amplexus Loccatell.
de quæst. Iud. insp. 5. num. 17.

De iure autem canonico grauis
poenitentia est iniungenda ex d.
cap. discretionem. sed hodiè poena
fustigationis est etiam approbata
a sacris canonibus, ut constat ex c.
In Archiepiscopatu de Raptor: cap.
præterea ubi glo. in ver. crudeliter
de Cler. percuss. illamque passim in
fligunt ecclesiastici Iudices, ut d:
Ferr. loco cit. num. 8. quicquid di-
cat Vulp. in Prax. Iudic. cap. 46: n.
7. hæc tamen fustigationis poena
moderatè est infligenda, non au-
tem crudeliter; alias Episcopus
iubens aliquem indebito modo
fustigari, per duos menses a Mis-
sarum celebratione suspenditur
d. cap: præterea, & d. Clar. in Pract:
crim. § fin. q. 70. vers. est etiam.

Item propter hoc crimen ma-
trimonium quoad thorum sep-
ratur Nauar. in man. cap. 22. n. 22.
Genuës. in Prax. Archie. c. 21. n. 23.

S V M M A R I V M.

- 1** Incestus est mixti fori.
- 2** Incestu si qualiter puniantur:
- 3** Quando incestu si à poenis ex-
cusentur.

C A P. XXXV.

De Incestu.

Incestus etiæ est mixti
fori, vtroque enim
iure punitur cap. de
incestis 35. q. 3: cap:
consanguineorum 3.
q. 4. clem. vn. de. consang. & affin.
aut. incestas nuptias C. de Incest.
& inutil. nupt. & in Auth. de Incest.
& nefar. nupt.

De Iure ciuili huiusmodi delin-
quentes deportantur l. si quis vi-
duam ff. de question. alij tamen
dicunt, quod hoc delictum puni-
tur eadem poena, qua adulterium
glo. in l. si adulterium cum incestu
ff. de Adult. Bonifac. de Vitalin. in
traet. de malefic. tit. de adulter. in-
cest. & c. nu. 13. Boff. tit. de Coit. dam.
& punib. num. 4. sed de consuetu-
dine arbitraria poena, videlicet
vel triremium, fustigationis, re-
legationis, vel pecuniaria, pu-
niuntur iuxta facti, & personarū
qualitatem Ricc. in Collect. decis.
151. par. 1. & dec. 1869. par. 5.

Qui verò incestas nuptias sciē-
ter contrahunt, dignitatem si
quam habent, amittunt, in-
exilium mittuntur, & eis bo-
na confiscantur: & si viles
sint, etiam verberantur d. auth.
in-

incestas nuptias C. de Incest. & incestu: nupt. cuius dispositio, quatenus imponit penam confiscationis bonorum, non est hodie sublata ex tec. in auth. bona damnatorum C. de bon. proscript. ut dicit Clar. in S. incestus vers. & scias, & alij communiter.

De iure, autem canonico incestuum committentes, & omnes eis consenteentes approbando, descendendo, patrocinium praestando infames efficiuntur d. cap. consanguineorum, ubi glos. 3. q. 4 cap. infames 6. q. 1. & possunt etiam excommunicari cap. incestuosi 35. q. 8. ac priuatur facultate matrimonium contrahendi cap. in lectum, & cap. seq. 34. q. 1. quamuis si contrahunt de facto, matrimonium teneat Sylu. in ver. Luxurianu. 4. Nauar. conf. 1. num. 52. de Constat. & alij communiter.

Si vero in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis constitutio canonica interdictis, hoc est usq. ad 4. gradum scienter contrarexstit, ipso facto sunt excommunicati ex clemen. vn. ubi glos. de Consang. & affin. cap. non debet ex eod. stit. & filii de huismodi incestu procreati nec legitimi sunt, nec parentibus succedunt cap. 1. 35. q. 7. secus si coniuges, aut alterorum impedimentum ignorauerint: quia tune filii sunt legitimi, & parentibus succedunt cap. inter. & cap. ex tenore Qui fil. sint legit: glos. in l. qui contra ver. errore acerimo C. de Incest. & inut. nupt.

Notandum autem est, quod d. clem. dum loquitur de gradibus affinitatis, intelligenda est tam de ea-

affinitate, quae prouenit ex copula licita, quam illicita: utraque enim matrimonium ditimit cap. discretionem, & cap. tuæ de eo, qui cogn. consang. & est communis opin. ut dicit Sylu. in ver. matrimonium 8. nu. 15. affinitas enim proueniens ex copula illicitea est affinitas proprie dicta Nau. conf. 4. num. 4. de Consang. & affin. requiritur tamē ad huc effectum copula perfecta, hoc est illa, per quam semen viri in vas foeminae naturale ad generandum mittitur cap. extraordinaria. ubi glos. 3. 5. q. 3. unde non sufficeret sola violatio virginitatis, aut quilibet alia pollutio, ut d. glos: commun. recepta in d. c. extraordinaria: ver. impedire, neque actus contra naturam iuxta communem Theologorum sententiam, ut d. Nauar. in manu cap. 22. num. 43. hodie vero quia Concilium Trid. sess. 24. de ref. cap. 4. legitimavit impedimentum affinitatis ex illicita copula ortum ad primum, & secundum gradum tamē, ideo pena d. Clem. non procedunt contra eos, qui in tertio vel quarto gradu d. affinitatis contraherent; sicut nec huismodi affinitas in tertio, vel quarto gradu supradicto impedire debiti exactionem Nauar. conf. 5. num. 3. & 4. de Consang. & affin.

Item qui scienter matrem, filiam, seu duas sorores germanas cognoverit, etiamsi cum altera earum legitimo matrimonio coniunctus fuerit, pena ultimi supplicij plectitur: similique pena punitur mulier, quae sciens, matrem, aut filiam, vel sororem,

B b b suam

suam cum aliquo viro rem habuisse, eidem viro ipsa quoque sui corporis copiam fecerit; item mulier, quae cum Patre, & filio, siue cum duobus germanis fratribus scienter se carnaliter commiscuerit, etiamsi eorum alteri fuerit matrimonio copulata, pena mortis damnamur: eamdemque penam subit vir, qui sciens, patrem, aut filium, vel fratrem suum eum muliere aliqua rem habuisse, ipse etiam eamdem mulierem carnaliter cognoscere ausus fuerit, ut cauetur per constitutionem Sixti V. contra Incestuosos quam refert Ricc. in Collect. dec. 1869. par. 5.

Clericus vero pro crimine incestus deponitur Clar. in § Incestus vers. sed quero, ubi d. hanc esse communem: & ipso iure vacant eius beneficia Guid. Pap. dec. 239. quem refert, & sequitur Ricc. in Collect. dec. 1864. par. 5. & si constitutus sit in sacris ordinibus, & matrimonium contrahere presumperit, est etiam ipso facto excommunicatus per d. Clem. vn. de Consang. & affin.

3 Verum supradictae penae non habent locum contra eos, qui incestas nuptias per ignorantiam inris vel facti etiam ex crassa, & lata culpa contrahunt Bart. in l. si adulterium cum incestu nu. 11. ff. de Adulter. & hanc esse communem d. Clar. in d. § Incestus vers. excusat Ricc. in Collect. dec. 151. par. 1. etiamsi detecta consanguinitate simul adhuc cohabitent & se carnaliter cognoscant iuxta glos. in d. Clem. vn. ver. scienter, qua

esse ab omnibus approbatā d. Clar. in d. S. Incestus vers. sed pone. grauiter tamen peccant in tali casu cap. inquisitioni de Sent. excom. & ideo debet per Iudicem ecclesia sticum separari cap. fin. de matrim: contr. con. Interd. Ecclej.

Secundò pœnae juris ciuilis no proceduntia nuptijs, quæ sunt incestæ de iure Canonico, sed tantum in nuptijs incestis de iure ciuili secundum communiorum DD. sententiā Clar. in d. S. Incestus vers. quero numquid & alij apud: Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. ref. 63.

Tertio licet committatur etiā incestus cum cognato cognatione legali per adoptionem aut cognatione spirituali per suscepctionem in baptismo, vel in confirmatione in ijs gradibus, in quibus dirimitur matrimonium, ut dicunt DD. apud Bonac. de matrim. q. 4. pun. 16. num. 2. tamen in his casibus pœna d. auth. incestas nuptias, ac predicta clem. vn. de Consang. & affin. non habent locum, ut d. glos. in d. Clem. vn. ver. eos Clar. in d. S. Incestus vers. item quero Nauar. cons. 3. nu. 3. de Iudic. & cons. 8. num. 6. de Cognat. spirit. & alijs communiter.

Quarto dispensatio Summi Pötincis super matrimonio inter consanguineos contracto liberat etiam à pœna temporali, ut dictum sum refert Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 529.

S V M M A R I V M.

1 Quid nomine sacrilegij intelligatur.

2 V u-

- 2 Vulnerantes, seu spoliante mor-
tuorum cadavera sacrilegium
committunt.
3 Hoc crimen est mixti fori.
4 sacrilegi quaester puniantur:

C A P. XXXVI.

De Sacrilegio.

L Omine sacrilegij in-
telligi debet non tan-
cum furtum sacrile-
gum, sed quævis in-
digna tractatio, seu
violatio rei sacrae, siue sit personæ
perfonnicationem, stuprum, ver-
berationem: siue loci sacri per
seminis, aut sanguinis effusionem,
criminosi extractionem, ac deni-
que quævis ecclesiæ immunitatis
violatio, ut d: Layman. in Theol.
mor. lib. 4. tr. 9. cap. 2. num. 5.

2 Sacrilegium etiam committunt
vulnerantes, aut spoliante de-
functorum cadavera, siue id fiat
in loco sacro vi d: Menoch. de Ar-
bitr. q. 389. per tot. quem refert, &
sequitur Ferr. qq. mor. par. 1. q. 55.
num. 5. siue extra locum sacrum,
quo casu quasi sacrilegium dici-
tur, ut notat glos. in l. 1. ver. crim. C. de sepul. viol.

3 Hoc autem crimen est mixti fo-
ri cap. quisquis inuenitus 17 q. 4. c.
cum sit generale de for. compet. l. 3.
ff. ad l. Iul. peculat. Ricc. in Praxi
Remissionis Delinquent. q. 43. Clar.
q. fin. q. 37. vers. vterius quero
Dian. par. 1. tr. 2. ref. 82. Mastrill.
decis. 68. num. 4. & ita seruari dicit
Gnid. Pap. decis. 562. nu. 3.

Vnde Index ecclesiasticus pu-

nire potest laicos percutientes
clericum cap. si quis suadente 17.
q. 1. secundo violantes monialem,
seu id attentantes l. si quis non
dicam C. de Episc. & Cler. Barbos.
de off. & pot. Episc. par. 3. all. 107. n.
34. tertio raptiores, & inuasores
terum ecclesiasticarum d: e. cum
sit generale, vbi glos. de for. com-
pet. d. cap. quisquis inuenitus 17. q. 4.
quarto occupantes bona, seu iu-
ra ecclesiæ cap. conquestus eod. tit.
de for. compet. quinto sceminas, que
cum personis ecclesiasticis deli-
querint Mastrill. d. decis. 68. nu. 4.
Barbos. d. par. 3: all. 107. num. 34.
Bellett: disquis. Cleric. tit. de fauor.
cleric. real. S. 4. num. 12. & seq:

Sacrilegi vero pena arbitraria
tam de iure ciuili, quam canonico
puniuntur d. l. 3. § mandatis ff.
ad l. Iul. peculat. Decian. in tract.
crim. tone. 2. lib. 6. cap. 33. num. 121. e
seq. & præcipue num. 38. Menoch.
de Arbitr. Iud. lib. 2. causa 289. n. 13.
Sperell. decis. 4. num. 5. Vnde furan-
tes re sacram in loco prophano,
siue rem prophanam in loco sa-
cro aliquando ultimo suppicio,
ali quando ad triremes, vel ad
fustigationem condemnantur iux-
ta facti, & personarum qualitatē,
ut d: Ricc. in collect. dec. 1865. p. 52.
Clerici vero debent deponi, Bo-
nac: relatus in Syntag: com: opin.
tit. de sacrilegij criminis cap. qn.
vers. 1. scrilegi debent.

Qui vero vas, vbi continetur,
seu reponitur sacratissimum Chri-
sti corpus, surripuerint, vel de-
testanda manu sacram Eucaristi-
am contrectauerint, morte
damnantur Clar. in § sacrilegium
B b b b 2 vers.

*vers. sed quare: immo tales sacri-
legos esse comburendos propter
granitatem criminis dicunt DD.
quos refert, & sequitur Ricc.in.
Prax:for.eccles.par.3.ref.409.*

Obserua tamen, quod licet Iu-
dex secularis praeuenerit, poten-
tit nihilominus ecclesiasticus pro-
cedere ad penas spirituales,
præfertim contra percutientes
clericum Clar. S fin:q.36.vers.que 3
ro quid si per laicum, & alij apud
Bonacim.de legib.disp.10 q.2. pun:
l. 1.num.31:

S U M M A R I U M.

- ¶ *Violantes sepulchra ab utroque
Iudice, ecclesiastico videlicet &
seculari puniuntur.*
- ¶ *Item arbitraria pena plectendi
sunt.*
- ¶ *Sepulchri violati actio quando
competat.*

C A P. XXXVII.

De violatoribus Sepulchrorum.

¶ *Oc delictu inter can-
fas mixti fori numerandum est, ut di-
cit Farinac.to 1.q.20.
num.124. quem refert, & sequitur
Ferr.q.1.mor.par.1. q.35.n.9: ut tra-
que enim lege punitur, ut constat
ex cap.infames 6.q.1. ubi tales no-
tantur infamia, & ex toto tit. ff.
& C. de Sepul. viol. vbi diuersæ
penæ reperiuntur contra huius-
modi sepulchrorum violatores,
ut notat etiam Rip. in Tract. de
Pest.tit.de Remed. præseris.n. 115.*

¶ *Hodiè vero peña arbitaria
iuxta facti, & personarum qual-
itatem puniuntur glo. in l. qui se-
pulchra ver. videtur impositum C.
de Sepul. viol. Ferr.loco cit. num.8.
Clar. S fin:q.68.in fin. Menoch. de.
Arbitr.Iud.lib.2 centur.4.caſ.387.
num.1. & 15.in fin.Farinac.q. 20.
num.124.Ricc.in Collect. dec. 559.
par.2.*

*Notandum est autem, quod se-
pulchri violati actio non compe-
tit, nisi quando corpora sepulta-
rae perpetuae tradita sunt: secus
si ad tempus l. 3: S. non perpetuae ff.
de sepul. viol. Menoch.loco cit.n. 24.
& 25.Farinac. d.g. 20. num. 128.*

*Secundò non procedit contra
violantes sepulchra eorum, qui
sepulti sunt contra prohibitionē
legis Grammat. dec.8a. nu.5. Far-
inac.loco cit.nu.131. & seq. quales
sunt primò Vfurarij mani-
festi cap. quamquam de Vfur.in 6.
secundò nominatim interdicti
item. i de sepult. Tertiò excommu-
nicati cap. sacrī ex. eod. tit: de se-
pult. quod intellige, dammodo
sint denunciati, vel publici, sen-
notorij clericorum percussores
iurū extrahit. Ad evitanda Nau: in
Man. cap.27.nn. 35: & 36. & alij
communiter. Quartò seipso occi-
dentes c. placuit: 23.q. 5. nisi per-
furorem id fecerint glo. ibidem in
ver. voluntarii, & in cap. ex parte
ver. non sponte de sepult. non tamē
esset illi deneganda ecclesiastica
sepultura, qui reperitur mortuus
in puto, vel laqueo suspensus, si
non constet, quod se ipsum o-
ciderit: quia potuit ab alio inter-
fici c. non aslimemus 23.q. 2: nisi
vehe-*

vehemens presumptio esset in contrarium Genens in Prax. Archiep. cap. 61. num. 16. immo Ferr. qq. mor. par. 1. q. 54. num. 10. & seq. putat, occidentem se ipsum posse sepeliri in loco sacro, si post vulnus per considerabile tempore interuum vixerit, quia tunc presumitur decessisse contritus: hoc tamen admirendum non est, nisi forte tunc ostenderit signa contritionis, ut d. Sylu: in ver. sepul.

2

tura n. 9. vers. ieritio. quinto notorio peccatores decedentes in ipso notorio mortali, nisi similiter signa contritionis ostenderint Sylu. loco cit. d. nu. 9. vbi alios etiam easus enumerat.

Tertio non habet locum in violentibus sepulchra hostium. I. sepulchra hostium ff. de sepul. viol. Menoch. d. cas. 387. num. 26. Farinacc. d. q. 20. num. 129. & seq. vbi idem dicit de violentibus sepulchrae Bannitorum nostri temporis, qui reputantur hostes Civitatis.

S V M M A R I V M

- 1 Qui pijs locis infantes exponunt tam ab ecclesiastico, quam seculari Iudice puniuntur.
- 2 Qua bona huiusmodi delinquentes plectantur.
- 3 A quo infantes expositi sunt atendi.
- 4 An expositi huiusmodi censetur legitimi.

C A P. XXXVIII.

De ijs, qui pijs locis infantes exponunt.

Ic etiam excessus inter delicta mixti fori numerari potest per cap. fin. 87. dist. cap. vn. de Infant. Expos. l. necare ff. de liber. agnos. ex quibus iuribus motu nonnulli tenuere, tales tamquam homicidas dammandos esse: alij verò putant, esse fustigandos, atque ita decisum refert Ricc. in Collect. des. 15 r. 14. par. 5. sed alij verius sentiunt, eos arbitrio Iudicis esse puniendos, sive exponant filios legitimos, sive illegitimos, sive spurious, ita Menoch. de Arbitr. cas. 396. num. 5. Vulpel. conf. crim. 94. num. 11. idem Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 2. ref. 28. quos refert, & sequitur Barboff. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 51. num. 144.

Item Parentes propter crudelitatem huiusmodi, qua vtuntur in filios, ius filiationis amittunt cap. vn. de Infant. Expos. &c ad soluendum impensas, quas Hospitalia, seu alia loca pia fecerunt in eis nutriendis, obligantur, nisi paupertas eos excusat; quia hospitalia huiusmodi ad pauperes tantum subleuandos instituta sunt Nau. in manu cap. 16. num. 48.

3 Observatamen, quod vbi non extant ad hunc esse & cum publica hospitalia, Infantes expositi sunt ab Ecclesia, & eius Rectore alienandi; sed si Rector Ecclesie non esset ita diu, ut ex redditibus Ecclesia

ecclæ possit eis præstare alimenta, tunc sunt alendi sumptibus communitatis, seu Vniuersitatis Thesaur. decif. 118. quem refert Vulp. in Frax. adie. cap. 47. num. 33 Barbos. in cap. vn. num. 4. & 5. de Infant. expos.

4 Obserua 2. quod siq[ue]t Expositi huiusmodi non sint capaces officiorum, quæ ex aliquo statuto nobilitatis qualitatem requirant, censentur tamen legitimi ac successionum, ordinum, & Dignitatum capaces: quia quod aliquis exponatur, non est sufficiens signum, quod extra matrimonium sit suscep[t]us: cum ob paupertatem Parentes proiem suam interdum exponant, ut dicunt DD. apud Barbos. d. par. 3. all. 51. num. 150. & seq. Dian. par. 4. tr. 2. ref. 58.

S V M M A R I V M:

2 Adulterantes, seu corrumperentes fateras, mensuras, aut monetas puniuntur tam à Judice ecclesiastico, quam seculari, h[ab]itum 2. num. 2.

3 Refertur decretum Sac. Congr. in causa Veliterna.

4 Iudex ecclesiasticus potest punire laicos, qui merces mixtas cù alia specie ignorantem emptorem vendiderint:

5 Qua p[ro]p[ter]a puniantur huiusmodi delinquentes:

6 Quibus casibus tales delinquentes à p[ro]p[ter]a excusentur.

C A P. XXXIX.
De Adulterantibus, seu corrum-
pentibus fateras, mensu-
ras, aut monetas.

O C etiam delictum est mixti fori, quia ab vtro que iure punitur ex c: 2. de empt. & ex constitutione Urba- ni VIII. incip. In suprema pasto- rali specula, quam refert Vulp. in Prax. iudic. cap. 42. nu. 29. Lezan. in sum. qq. reg. to. 4. ver. monetarij. & ex l. pen. ff. ad l. Cor. de falsis fateras, vel mensuræ huiusmodi sint ecclæ, vel clericorum. tunc enim causæ huiusmodi ra- tione rerum ad ecclesiasticum fo- rum tantummodo spectant iuxta cap. si clericus de for. compet. & c. super quibusdam de Verbor. sign. & ibi DB. Bellett. in Disquis. Cler. tit. de fauor. cleric. real. § 5. num: 2. & seq. vbi dicit, quod quantum ad priuilegium fori bona clericorum gaudem priuilegio quo gaudent bona eccliarum. Vnde Sac. Congreg. Eminentiss. Cardina- lium controv[er]sijs iurisdictiona- libus præpositorum sub. die 12. Iunij 1649. censuit, mensuras ab latas à molendinis ecclesiastico- rum de ordine Gubernatoris Ciuitatis Veliternæ esse restituendas Curie Episcopali eiusdem Ciuitatis, & eamdem curiam esse adeūdam super cognitione fraudū in dictis Molendinis commissarum.

4 Addit Bellac. reiatus in Syntag- opin. comm. tit. de fals. cap. 1. vers. ad de tamen, & alijs apud Bellett. loco cit.

cit. num. 64. quod Iudex ecclesiasticus potest punire laicos, qui merces mixtas alia cum specie ignorante emptore vendiderint.

§. Qui verò pōadera, aut mensuras falsificant, de iure civili condemnantur in duplum, & in insulam relegantur d. l. pen. ff. ad l. Corn. de fals. radens verò, vel minuens moneram ultimo supplicio damnatur l. quicunque ff. cod. eademque pena plectitur falsam moneram scienter expēdens, qua punitur illam scienter adulterās & radens l. leg. cornelia 9. §. eadem pēna ff. de fals. & dicunt DD. apud Barbos de offic. & pot. Epist. par. 3. all. 51. numer. 64. & seq. quod intellige, quando expendit numeros plumbeos, vel stanneos, de quibus fit mentio in d. textu, alias non incideret in l. Corn. liam de falsis, sed punitur extraordinariè, ut d. Bart. in d. l. lege Corneliana n. 3. per tene. in l. seculari ff. de extraord. crim. Clar. in l. falso sum vers. expendens: eadēque pena extraordinaria punitur qui scīunt, aliquem monetā falsam eudere, & non reuelant, ut d. Ricc. in collect. dec. 172. par. 1.

Probatur autem ignorantia instrumento dicentis, se ignorasse, quod falsa fuerit moneta, dummodo cōcurrat præsumptio ignorantiae pro allegante: secus si adessent præsumptiones vel coniectare inferentes adscientiam Serapion. de Privil. iuram. privil. 4. num. 136. & alij apud Barbos loco cit. num. 66.

Item falsificans monetam Imperatoris punitur pena ignis, &

eius bona omnia fisco addicuntur l. 2. C. de fals. monet. falsificans verò monetam Civitatis, vel alterius Principis Cæsare inferioris punitur pena capitali l. 1. C. eod. tit. hæc tam en pena capitalis nō intelligitur de pena mortis, sed deportationis secundum communem Doctorum sententiam, ut d. Clav. loco cit. vers. item debet, & decisum refert Ricc. in collect. decis. 172. par. 1.

De iure autem canonico clericis tam sacerdotes, quam regulares qui aureas, vel argenteas monetarū tondere, fabricare colorare, vel alias adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumperint, prævia degradatione Curia sacerdotali puniti traduntur: pecunias verò sic ut preferuntur adulteratas scienter detinentes, seu de loco ad locum transferentes, aut materiam, instrumenta, sive opem ad præmissa præstantes ad tritemes transmittendi sunt, ita seruari iussit Urbanus VIII. in locis in Italia dñ. taxat existentibus, prout in d. constit. incip. In suprema pastorali specula.

Obserua tamen, quod per hanc cōstitutionem nulla Iudicii sacerdotali concessa sūt facultas cognoscendi huismodi causas contra ecclesiasticos, nisi postquam Iudex ecclesiasticus cōstituto de criminis, ac præcedente degradatione eidem sacerdotali Iudicii reos puniti tradiderit, ut notat Ricc. in Collect. decis. 1312. par. 8. ubi refert, ita siisse dictum in Curia.

Arm

Archiep. Neapol. talem enim causarum cognitionem quoad personas ecclesiasticas tam sacerdotiales, quam regulares in prouincijs sedi apostolicis subiectis ad S. R. E. Cardinales in eisdem Prouincijs de latere Legatos, & Prolegatos pro tempore existentes, in alijs vero Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, & locis tam sub dictæ sedis, quam cuiusvis alterius Principis ditione in Italia tantum comprehensis priuatiè quoad omnes etiam Superiores Religiosorum, ipsisque superioribus penitus exclusis, ad ordinarios locorum spectare declarauit idem Summus Pontifex in constitutione supra citata: ex qua infert Lezan. in Summ: qq. reg: to: 3. ver. falsi viii nu: 6. quod extra Italiam possunt Superiores Regulares ut iure suo puniendo subditos in præmissis delinquentes.

Addit idem Lezan. to: 4. in ver. Monetarij nu: 6. quod cum prædicta constitutio solù sit pro Italia, ideo iuxta opinionem eorum, qui dicunt nomine Italiæ non venire Insulas Siciliæ, Sardinia, & Corsicæ, poterunt Prelati Regulares in prædictis Insulis, sicut in alijs orbis terræ partibus religiosos subditos hoc crimen patrantes punire.

Hoc autem delictum est plenè probandum adeò, vt non possit quis ex indubitatis indicis condemnari Ricc. in Collect. decis. 172: par. I.

Verum supradictæ poenæ locum non habent invitante monetam reprobata, seu falsam: quia p-

ne contra vitianæ monetam debent intelligi de moneta visuali, & que expendi potest Alex. conf. 103. vol. I. Menoch. de Arbitr. cas. 316. num. 19. cum seq. Surd. decis. 282. num. 18. & alij, quos refert, & sequitur Barbos. de offi: & pot: Ep: par: 3: all. 51. num. 61. & seq. & in terminis dictæ constitutionis Vrbani dicit Lezan: in Sum. qq. reg. tom: 4. in ver. Monetarij nu: 3.

Secundò neque est puniendum expendens falsam monetam, si doceat, à quo illam habuit, vel si protestetur, quod si esset falsa, sibi restituatur: tunc enim non dicitur expendisse, cum pendeat à futuro cœantu, ita Bellac. relatus in Syntag. opin. commun. to. I. tit. de Princ. monet. cud. fac. & c. c. 2. Ricc. in Collect. dec. 172. par. I. & alij apud Barbos. loco cit. num. 67.

Tertiò supradictæ poenæ non procedunt contra fabricantes monetam parui valoris, vel tendentes modicam quantitatem Pegu. decis. 46. Menoch. d. cas. 316. n. 33. & alij, quos refert, & sequitur Barbos. d. all. 51. num. 63. Vnde expendens monetam parui valoris à poena ordinaria etiam excusat Ricc. in Collect. dec. 172. par. 7. vbi exemplificat in expenden- te quinque carolenos.

Quarto excusat à prædictis poenis qui imaginem Cœsari's, aut Principis nondum imprekerat, Ricc. in Collect. decis. 172. par. I.

Quintò Socius huius criminis indicans alterum Socium non punitur d. l. I. vbi glo. in ver. immunitatem C. de fals. monet. Ricc. in d. Collect. decis. 172

Sexto

Sexto monetam expendens au-
ream defectuam ratione ligæ,
vel ratione ponderis nullo modo
potest puniri pena ordinaria, iu-
xta cōmūnem opinionem, ut d. Bo-
nacors. relatus in Syntag. opin. com.
d. tit. de Princip. monet. cūd. fac. e. 2.
in fin.

S V M M A R I V M.

- 1 Si laicus simul cum clero delin-
quat, unusquisque à suo Iudice
de consuetudine punitur.
- 2 Limitatur, quando Iudex ecclae-
siasticus præuenit in captura
laicæ.
- 3 Quando censeatur facta præuen-
tio.

C A P. XL.

Ad quem Iudicem spectet co-
gnitio cause, quando lai-
cus simul delinquit
cum Clerico.

- 4 **A**lij putant laicum ra-
tione cōnexitatis de-
lictæ in tali casu non
posse ab alio Iudice
puniri, quam ab ec-
clesiastico uti magis digno: Hæc
conclusio probatur ex l. nulli C.
de Iudic. & ex l. qui de criminis
C. de Accus. & ex cap. quanto de
Iud. & ita tenent Socin. Sen. conf.
12. num. 17. vol. 1. Socin. Iun. conf.
34. num. 1. & 2. vol. 2. Marant. in
Specul. aur. par. 4. dist. 11. num. 22.
Paris. conf. 154. num. 1. vol. 4. Lu-
douic. decif. Lucen. 26. numer. 18. &

seq. par. 1. Boff. in tit. de for. compet.
num. 116. & hanc esse magis rece-
ptam d. Menoch. de Arbitr. Iud. lib.
2. cas. 371. nu. 13. Clar. lib. 5. recept.
sent. q. 36. vers. euénit plerumque
Dian. par. 4. tr. 1. ref. 7. Scacc. de Iu-
dic. lib. 1. cap. 11. num. 24. & verio-
rem d. Mart. de Iuris d. par. 4. cas.
119. num. 1. quod procedit etiam
si plures laici cum uno Clerico
deliquerint, ut notat Socin. Sen. loc.
cit. & ita Sac Congregatio die
10. Decembris 1591. rescriptit
Commissario Ciuitatis Toscanae,
ut tam Clericum, quam laicos in-
quisitos de violentia illata cuius-
dam mulieri remitteret ad Iudicem
ecclesiasticum, ut refert Scacc. loco
cit. Dian. par. 4. tr. 1. ref. 7. Vulp. in
Prax. Iudic. cap. 41. num. 5:

Sed contrarium seruat de
consuetudine, secundum quam
Clericus à Iudice ecclesiastico.
& laicus à seculari punitur, vt d.
Risc. in Prax. Remiss. Delinquent.
q. 42. in fin. & in Collect. dec. 1511.
par. 5: Grauet. conf. 133. per tot. lib:
3. Couar. pp. qq. cap. 34. num. 1. Ca-
pycius decif. 173. & ibi Add. & de
cōmuni obseruantia testatur Clar.
d. q. 36. vers. euénit plerumq. Vulp.
in Prax. Iudic. cap. 41. numer. 5. &
alij.

Hæc etiam conclusio probatur,
tum quia in delictis locius cri-
minis minimè gaudet privilegiofo-
cij l. si quis uxori ff. ae furt. tum
quia cause delictorum non sunt
individuae, sed dividuae: potest
enim unus ex delinquentibus si-
ne alio puniri, ac similiter potest
Iudex ecclesiasticus clericum, &
secularis laicū facile punire absq.

CCCC vlla

illa utriusque Iurisdictionis leſione: nihilque prohibet, plures eiusdem delicti reos accusari coram diversis iudicibus, & alios quidem condemnari uno modō, alios ad alii modū iudicari, quia diuersa potest esse eorum cauſa, & dispar ratio defensionis, ut notat Couar. & Crauet loc. cit.

2. Limita tamen, quando Iudex Ecclesiasticus praeuenerit in captura laicorum, qui vna cum Clerico deliquerunt: tunc enim potest eos punire, ut d. Farinac. in Prax. to. 1. q. 8. num. 151. in fin. Bardiad. ad Ciar. §. fin. q. 36. num. 50. Sperell. dec. 4. nu. 10. Dian. p. 4. tr. 1. ref. 7. nisi forte ageretur de criminе, quod pœna sanguinis puniendum esset: tunc enim laici remittendi sunt ad iudicem secularem. Ricc. in Prax. Remiss. Delinquent. q. 42. nu. 18. quod videtur probari ex cap. in Archiepiscopatu de Raptor.

3. Dicitur autem facta præuentio, non tantum si reus captus fuerit de mandato Iudicis cap. penult. de for. compet. Grammat. decif. 30. n. 6. & 9. Decian. tract. crimin. to. 1. lib. 4. cap. 20. nu. 3. sed etiam si Iudex fecit alicui præceptum de non discedendo de aliquo loco, ut dicunt DD. quos refert, & sequitur Bellett. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. circa princip. vii idem dicit, quando reus sponte se constituit, putasi ab vnoludice citatus noluit corā eo, sed corā altero comparere, cum ex eo dicatur executio personalis; sed cōtraria sententia videtur probabilior, præferim si id fiat ad effugiendū atrius

iudiciū, ita Boff. in tit. de for. cōpet: n. 98. Farinac. conf. 134. n. 2. vol. 2.

S V M M A R I V M.

1. Iniuste carcerati licite possunt aufugere.
2. Qualiter puniantur aufugientes e carceribus, quando iuste detinentur.
3. Eximens aliquem de manib[us] familie qua pœna plectendus sit.
4. Cardinales S.R.E. quando possint reum ab ultimo supplicio liberare.

C A P. XLI.

De pœna frangentium Carceres, vel inde fugientium.

Ic non loquimur de iniuste carceratis, qui licite possunt aufugere, etiam cum fractione carceris, ut est communis DD. sententia, neque tenentur redire ad carceres, etiā si iurassent, se reddituros, ut d. glof. comm. recepta in Clem. pastoralis ver. per violentam de sent. & re Iud.

2. Supposito igitur, quod carceratio sit iusta, queritur, qua pœna huiusmodi rei puniatur? Resp. quod si huiusmodi carcerati cōspirauerint de frangendo, & aufugiendo re adhuc non deducta ad effectum, tunc habentur pro confessis, & conuictis ita, ut possint de iuriis rigore condemnari in pœnā ordinariam illius delicti, de quo imputabantur secundūm glof. & DD. in l. in eos ff. de custod. & exhib.

Exhib. reor. Clar. in S. fin. q. 21.
vers. tertio autem modo Boff. in
tit. de Carcer. num. 3. vel arbitria
pœna plectuntur, ut d. Ricc. in
Collect. decis. 543. par. 3: Et hæc
sententia & quicunque est, & in
praxi seruanda; si vero fracto iam
carcere aufugiunt, capite puniun-
tur l. x. ff. de Effracto. ubi etiam di-
citur, mitius esse agendum cum
ijs, qui custodis negligentia eu-
serunt. quod quidem intelligentia
dum est, si aufugiunt ex carcere
publico, secus si ex priuato, aut
ex ciuitate, veldomo pro carce-
re assignata Boff. & Clar. locis ci-
tatis & alijs communiter. non ob
Obseruat tamen. Clar. ubi supra d.
vers. tertio autem modo, quod huius-
modi pœna in praxi non seruan-
tur, nisi contra contumaces;
nam si quis post fugam captus sit,
vel sponte reuertatur, non solet
propter solam fugam in carcerebus ta-
lis condemnari, sed tantum gra-
uius torqueri. immo si quis pre-
stata fideiussione de non disces-
endo de aliquo loco sub certa
pœna, ex eodem loco discesserit,
& postea die sequenti reuersus
fuerit, non potest exigi pœna
contra fideiussorem; quia recedes
in carcerebus non dicitur recessus
se animo fugiendi, sed reuerten-
di, si citò reuersus est Ricc. in
Prax. for. Eccles. par. 1: ref. 331: ubi
cit. Carrer. in Pract. criminis: 3:
num. 20. Farinac. in tit. de Carcer.
q. 20: num. 77: Herculani: in tract.
de caution. de non offend. c. 50: nu-
m. 17. Roman. conf. 193: Osaf. dec. 50:
num. 1: & alios, & hanc esse com-
munem testatur Clar. loco cit. d. q:

21: vers. tertio autem modo, in
fin: Item in foro Ecclesiastico tales
arbitria pœna puniuntur, ut di-
cunt DD: quos resert, & sequitur
Dian: par. 4: tr. 7: ref. 15. ubi etiam
notat, quod si detinebantur in
carcere pro crimine heres, ex
tali fuga resultat non solum indi-
cium ad torturam, sed ex tali in-
dicio cum alijs adiuncto possunt
citari ad comparendum, atque
etiam condemnari, si non com-
paruerint.

3 Quæres, qua pœna sit punien-
dus eximens aliquem e manibus
familie, seu satellitum ab ipsis
captum? Resp. quod si eximit
captum pro debito ciuili, seu pri-
uato, arbitrio Iudicis punitur
l. quoties, ibi, coeretur C. de ex-
Etor. Tribut. lib. 10. & ultra tenetur
parti ad damna, & interesse
Guid. Pap. dec. 579. num. 1. & seq.
Ricc. in Collect. dec. 586. par. 3. &
dec. 1514. par. 5.

Addit Bart. in d. l. quoties, quod
tenetur etiam ad id, quod parti
debebatur per dictum textum, ibi,
ac totius summae exactiōnē in
se suscipiat. si vero eximerit reū
captum pro causa criminali, vel
detentum in carcerebus, quando
iam erat condemnatus, vel con-
demnandus, quia aut erat con-
fessus, vel conuictus de crimi-
ne, & tunc incidit in crimen læse
maiestatis l. cuiusque versus finif.
ad l. Iul. Maest. l. addicōs C. de
Episc. aud. secus esset, si quis hoc
faceret, antequam reus fuisset
confessus, vel condemnatus, tunc
enim pœna d. l. cuiusque non

Cccc 2 suby-

subycitur, sed tenetur pro reo,
ac si eo nomine in omnem
casum fideiussisset Secundum
*Add. ad Guid. Pap. d. dec. 579. lit.
B. vel arbitraria poena punitur
Ricc. in d. collect. dec. 543. par. 3.*

⁴ Notandum est autem, quod
Cardinales habent ex consuetudine
privilegium, quod si obui-
nient alieni reo ducto ad supplicium,
possunt mittendo suum
pileum, illum a morte liberare,
ut d. S. Aly. in l. addit. in fin. C. de
Epist. aud. quem refert, & sequitur
*Add. ad Guid. Pap. dec. 579. lit. c.
Reusner. dec. 89. apud Ricc. in Col-
lect. dec. 184. l. par. 5.*

S: V M M A R I V M

- ² *Iudex ecclesiasticus etiam contra
reos praeuentos a Iudice seculari-
ri potest procedere ad spiritua-
les penas.*
- ² *Si Iudex ecclesiasticus, vel se-
cularis reum condemnauit, vel
absoluit, non potest idem reus
amplius molestari, limitatur
num. 3. & 4.*

C A P. XLII.

An punitus, vel absolutus in uno
foco possit in alio pro eodem
delicto molestari.

³ On loquimur de ex-
communicatione alijs-
que penas spirituali-
bus, ad quas Iudex
ecclesiasticus proce-
dere semper potest, etiamsi Iu-
dex secularis reis imponeret pœ-

nam delicto condigna, ut d. Baro.
in l. placet num. 6. & 7. C. de sacros.
eccles. Afflict. decisi. 219. num. 4. &
seq. Baiard. ad Clar. S. fin. q. 36: nu.
50. Bellett. Disquis. cleric. tit. de san-
ctor. cleric. real. S. vlt. num. 106. An-
tonin. var. resol. lib. 3. resol. 38. nu. 7.
quia. pœna censurarum est pro-
fus. diuerta, & separata a penis iuri-
ris. ciuilis. Abb. in cap. tunc nu. 5. de
Procur. Roland. cons. 12. num. 17. cu.
seq. vol. 2. Farinac. de Inquis. q. 4. n.
7. & seq. Bellett. loco cit. nu. 106. vel
quia huiusmodi pœnae spirituales
sunt potius medicinales, quam
afflictive, & ideo in hoc proposi-
to non sunt inter penas connume-
randæ, ut d. Clar. q. fin. q. 57. vers.
sed quero in fin. Hinc potest Iu-
dex laicus adhuc reum punire,
etiamsi ecclesiasticus ad penas
spirituales processerit, cum huius-
modi pœnae potius ad animæ sa-
lutem, quam ad corporis affil-
ctionem imponantur Clar. loco cit.
Farinac. d. q. 4. num. 8. Scacc. de Iu-
dicib. 1. cap. 12. nu. 91. in princip.
Layman. in theol. mor. lib. 4. tract. 9.
cap. 2. num. 6. Ricc. in Prax. Remiss.
Delinquen. quest. 20. num. 11.

² Quoad ceteras vero pœnas re-
gula est, quod si Iudex ecclesiasticus,
vel secularis reum condé-
nauit, vel absoluit, non potest idem
reus amplius molestari: sed sen-
tentia predicta parit exceptionem
rei iudicatae in alio foco: alias
præuentio esset omnino inutilis:
Cuar. lib. 2. var. resol. cap. 10. sub n.
6. vers. undecim. Farinac. de In-
quis. q. 4. sub. num. 11. qui testantur
de communi Scacc. de Iudic. lib. 1. c.
12. num. 21. & seq. Ferr. qq. mor. p. 1.
q. 107.

q.107.Dian.par.1.tradit.2.ref. 108.

& par.4:tr.1.ref. 61:

Idemque dicendum , si reus se compositum cum fisco ; compositione enim succedit loco poenæ , ut post Farinac:d:Loccatell:de quæst: Iud: insp:5:num: 171: vel si gratiam à Principe obtinuit iuxta tex: in l: fin:C:de Gener: Aolit:l.1:& seq:C: d:sent:paff& hoc præcipue locum habet quando delictum punitur varijs peenis: tunc enim semel punitus mitiori poena nō potest alia maiori puniri Ricc.in colect. decis. 1925.par.5.vbi citat Tbesaur. dec. 1.Boer.dec.83.& 170.Gramat. dec. 17.25.& 96.Franc.Marc.dec.503. 338.& 779.Afflict.dec.287.Capyc. decis. 155.

3 Limita, quando pro delicto suisset imponenda poena , quæ à iudice ecclesiastico imponenda poterat , qualis est poena sanguinis : tunc enim Index secularis minus henè punitum poterit punire etiam poena capitali cap.Felicis & per hoc quoque de Pœn.in 6.cap.in Archiepiscopatu eo. de Raptor. & notatum per DD in in cide His de Accusat. & per Boff. in tit.de for.co pet. num.147.expedit enim Reip. nè delicta remaneant impunita. ita Vulneratus ff.ad l.Aquil. quod procedit, etiam si à Iudice ecclesiastico fuerit corporali poena punitus secundum Marant. de ord. Iudic.par.6. tit.de Inquisition. nu- 101.Ricc:in Prax. remiss. Delin- quen.q.20.num.7.in fin.subdit ta- men idem Marant.ibidem , quod hoc arbitrio Iudicis remittitur, qui potest etiam poenam mortis mitigare attenta qualitate deli-

4 tu, personæ, loci , & temporis. præterim si reus condigna poena punitus fuerit , etiam si minor effet illa , quæ secundum leges ini- ponni debuisset , ut d.Farinac.de Inquis.q.4 num.11. Aretin. conf. 58.nu.12.Scacc.de Iudic.lib.1.c.12. num.51. si verò pro eodem deli- ctu poena tantum pecuniaria im- ponitur , & in prima sententia fuit condemnatus in summa mi- nori, in secunda condemnandus esset in tantum , in quantum fuit omisum in prima; si tamen secun- da poena esset corporalis , tunc pecunia si est soluta, restituitur : si non est soluta, non soluetur: sed reus solam poenam subibit corpo- ralem , Bart.communiter receptus in l.Senatus num.5. ff.de Accusat. si verò utraque poena esset corpo- ralis , vt si pro secunda accusatio- ne veniret amputanda manus , & pro prima fuerit fustigatus,tunc quia prima exequitio non potest restitui , reus non punitur in corpus ulterius: sed si illa poena corporalis prius irrogata fuit ni- mis leuis attēta qualitate delicti, Index possit commutare secundā poenam corporalem in pecunia- riā , vt delinquens remaneat sufficenter punitus, ut d.Marant. loco cit.num.100.Ricc:in Prax. Re- miss. Delinquer.d.q: 20.

Idem dicendum est respectu Iu- dicis Ecclesiastici, qui in criminib- us mixti fori potest iterū Delin- quentem punire , si insufficienter à Iudice seculari punitus fuit Diana par.1.tr.2.ref.108.Ricc. d.q: 20.num.8.

Limita 2. quando reus absolitus fuit

suit ex hac tenuis deductis, quia tunc poterit adhuc inquiri, & molestatu superuenientibus nouis indicijs, vi tenent DD. quos nefert & sequitur Locatell. de Quest. Iudic. infp. 5. nu. 166. & 167. vbi etiā dicit, quod terminus, in quo deduci possunt noua indicia contra reum, est decem annorum inter presentes, & 20. inter absentes.

Obserua tamen, quod quando causa fuit bene discussa, tunc etiā superuenientibus nouis indicijs, aut probationibus absolutiora sententia in dubium amplius non retractatur Ricc. in Collect. decis. 3522. par. 8. vbi citat Balb. dec. 70.

SV M M A R I V M.

- * Clericus, siue Episcopus habens iurisdictionem temporalem potest causas sanguinis delegare.
- 2 In causis ad forum ecclesiasticum spectantibus Episcopus non potest delegare huiusmodi causas.
- 3 Episcopus, vel alius Index ecclesiasticus remittens laicos inquisitos de homicidio ad Iudicem scilicet an irregularitatem incurrit.
- 4 Quis fuit causa, cur reus capereatur, irregularitatem incurrit sequita morte, vel mutilatione.

C A P. XLIII:
An Clericus, siue Episcopus pos-
sit causas sanguinis
delegare.

Poco 1. quod Clericus, siue Prælatus habens iurisdictionem temporalem siue ratione Episcopatus, siue ratione patrimonij potest tales causas in genere, & etiam casum particularem laico delegare, ut inquirat, & iustitia faciat: nec efficitur irregularis, si officialis ad pœnam sanguinis processerit cap. fin. Ne Cler. vel mon. in 6. Sylu. in ver. homicidium 3. nu. 7. Bellett. in Disquis. cleric. tit. de Disciplin. cleric. I. 5. num: 135. Maior de Irregul. lib. 2. cap. 6. nu. 11. Sayr. in Clau. reg. lib. 7. cap. 11. numer. 3. Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 4. pun. 1. numer. 28. & seq: Dian. par. 4. tr. 2. ref. 78. Sperell. dec. 86. nu. 15. Fusco. de visit. lib. 1. cap. 32. num. 5. vbi etiam dicit, quod non debet committere per clericum, sed per laicum, vel per se ipsum per tex- tum in cap. sententiam Ne Cler. vel mon. ibi, nec quisquam Clericus literas dicet, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas.

Nequit tamen Prælatus in tali casu mandare, punitionem faciem- dam per mortem, vel mutilatio nem, ut d. Bonacin: loco cit. nu. 29. immo cauere debet, ne propter suam responsonem indirectam, iudex delegatus intelligat, quod reum debeat morde, aut mutilatione punire: quia si ex tali responsoni reus occideretur, vel

nu.

mutilaretur, esset irregularis. his
a quibus 23. q. 8. § p. in ver. Ho-
miciandum 3. num. 7. & ideo si in-
ter. ogetur a suis Prætoribus, siue
officialibus in particulari casu, po-
terit respondere, quod faciant,
prout leges statuant, vel quod Pe-
ritos consulant, ut d. Bonacim: ubi
supra num. 30. & alijs. similem ir-
regularitatem incurreret, si san-
guinis vindictæ esset præsens, quia
in tali casu videtur præstare opem
& auctoritatem cap. ex litteris de
excess. Prælat: Bellett. loco cit. n. 136.
Maiol de Irregularib. 2. cap. 6. nu-
mero 12.

2. Dico 2. quod in causis ad spiri-
tualem iurisdictionem, & forum
ecclesiasticum pertinentibus Epi-
scopus, sicut non potest senten-
tiam sanguinis per se dicero cap.
in Archiepiscopatu de Raptorib.
efficitur irregularis, & deponitur
cap. clericis, & cap. sententiam.
Ne Cler. vel mon. Sayr. de Censur.
lib. 6. cap. 6. num. 4. Bellett. Disquis.
Cleric. tit. de Disciplin. cleric. §. 5. r. 3.
ita neq; per alium ab ipso delega-
tam, ut in specie tradit Henric.
Boich in d.c. clericis sub n. 3. vers:
aut committendo Farinac. in frag.
crimin. ver. clericus n. 370. Sperell.
det. 86. num. 17. & ideo in causis
huiusmodi, in quibus poena san-
guinis imponenda venit, Iudex
ecclesiasticus, vel sumnum Ponti-
ficem consulat, vel reum puniat
poena triremium, fustigationis,
carcerum, exilio, & alijs, quas ius
Canonum admittit, ut d. Ge-
nuensis in Præce. Archiep. cap. 18. nu.
12. in fin:

Contrarium tenet Rip. in cap.

decernimus num. 44. de Iudic. Cz-
rol. de Graff. de effect. cleric. eff. 1. n.
565. Barbo. de offic. & pot. Epist. p.
3. all. 108. nu. 5. vers. limita: 2: qui di-
cunt, Episcopum in tali casu pos-
se, ac debere huiusmodi causas
sanguinis laicis delegare.

Nullam tamen irregularitatem
incurreret Index ecclesiasticus
remittens ad secularē iudicē laicōs
inquisitos de homicidio, vel
allo gravi delicto, quod meretur
penam sanguinis in ijs casibus, in
quibus potest contra laicos pro-
cedere, vel auctoritate ordinaria,
ut si delictum huiusmodi cū cle-
rico commiserint, vel delegata
iuxta text. in cap. In Archiepisco-
patu de Raptor.

Secus esset, si delictum ad forū
ecclesiasticum non spectaret, pu-
ta si Iudex ecclesiasticus seculari
iudici traderet laicum homicidā,
qui non sit de foro ecclesie nec
ratione personæ, nec ratione cri-
minis, nec alio respectu: nam si
postea Iudex secularis penam
sanguinis, vel mutilationis impo-
suerit, ecclesiasticus fieret irre-
gularis Farinac. in fragm. crimin.
ver. clericus nu. 382. Sperell. decis.
86. num. 18. quibus adde Nau. in
man. cap. 27. num. 217. Bonacim. de
Censur. disp. 7. q. 4 p. n. 1. num. 19.
vbi dicunt, eum, qui Satellitibus
directe, vel indirecte indicando
Delinquentē suī causa, cur reus
caperetur, irregularitatem incur-
tere sequuta similiter morte, vel
mutilatione, quia censetur eo.
operator mortis.

3 VM-

- S V M M A R I V M.
- 1 Tortura est Iudicii arbitraria.
 - 2 Antequam Iudex ad torturam procedat constare debet de corpore delicti, limitatur num. 3.
 - 3 Item requiritur, quod delictum sit graue, & quod pro tali delicto imponatur poena corporalis.
 - 4 Quid si imponatur poena ex communicationis, vel depositio nis.
 - 5 Ad torturam requiruntur indicia legitimè probata.
 - 6 Item procedere debet formatio Inquisitionis, litis contestatio: repetitio testium, & publicatio processus.
 - 7 Item Index dare debet terminū reo ad se defendendum cum copia indiciorum.
 - 8 Reus eo die, quo aliquid comedit, vel bibit, torqueri non debet, nisi post nouem, vel decem horas.
 - 9 Ita tortura inferenda est, ut reus salus sit innocentiae, vel sup plicio.
 - 10 Quae tormentorum genera hodie sint in usu.
 - 11 Tortura inferri non debet, nisi quando veritas aliunde haberi non potest.
 - 12 An possit Iudex reum coniunctū torquere.
 - 13 Quae persona torqueri non debeant.
 - 14 Quando tortura inferri non potest, Iudex procedere debet ad ulteriora in expeditione cause.
 - 15 Quid si reus torquetur, & in tormentis negat.
 - 16 Et quid si in tormentis fatetur?
 - 17 Quando confessio rei sit nulla.
 - 18 Reus sponte confessus absque alia ratificatione damnatur.
 - 19 An Reus in criminalibus possit appellare.
 - 20 Quando Index possit torturam repetere:
 - 21 Tortura non est repetenda ultra tertiam vicem.
 - 22 Tortumentum vigilie nunquam est repetendum, ibidem.
 - 23 Quid si reus iterum positus in tormentis confiteatur, & deinde in ratificatione iterum neget.
 - 24 Ante repetitionem danda est rea copia indiciorum.
 - 25 In tormento funis non potest reus detineri ultra horam.
 - 26 In tormento vigilie potest reus detineri longiori tempore.
 - 27 Reus torqueri debet tribus diebus separativ.
 - 28 An possit Iudex dividere torturam.
 - 29 Si reus debilis sit, & delicatus vel in tormentis defecerit, tortura non repetitur.
 - 30 Testes inhabiles, vel à iure reprobati non probant sine tortura.
 - 31 Inabilitas proueniens ex causa inimicitiae non purgatur per torturam.
 - 32 Testes inhabiles qui sunt.
 - 33 Si plures sint testes inhabiles, non omnes torquentur, sed duo, vel tres.
 - 34 A quo sit incendoza tortura.
 - 35 Quando testes inhabiles torqueantur.
 - 36 Quando credatur satellitibus.
 - 37 An ad torturam testis inhabilis requirantur indicia.

38 Qui-

- 38 Quinam veniant sub nomine vilium personarum.
- 39 An testes inhabiles sufficient ad condemnandum reum poena ordinaria.
- 40 Quando testis torquetur uti varius, regulariter statutus ultimus dicto: limitatur num. 41. 42. 43. 44. 45. & 46.
- 41 Iudex torquere potest testem re cisanter dicere re itatem, Item potest torquere reum nolentem respondere, *ibidem*.
- 42 Quando testis in tali casu tortura subjicendus sit.
- 43 Clerics, nobiles, & alij in dignitate constituti etiam verisimili ter informati non torquentur.

C A P. XLIV.

De Quæstionibus, seu tortura.

S. I.

Quando Index possit reum subycere tortura.

- 1 Orturam esse Iudici arbitriam constat ex l. quæstionis modū ff. de Quæst. & dicit Clar. in Praet. cri min. I. fin. q. 64. vers. nunc de grandibus, & vers. ultimè viden dum Loccatell. de Quæstion. Iudic. insp. 4. num. 50. & 54. & alij.
- 2 Notandum tamen est, quod ante quam Index ad torturam procedat, constare debet de corpore delicti l. 1. I. item illud ff. ad Syl lan. Loccatell. loco cit. num. 4. Clar.

d. q. 64. vers. debet autem, & alij co muniter.

Limita in crimen falso, furti, heresis, adulterij, & in alijs, quæ sunt difficilis probationis Gabr. commun. conclus. l. 7. concl. 17. per tot. Rice. in Prax. for. Eccles. par. 2. ref. 324. Loccatell. d. insp. 5. num. 6. idem dicendum, si Dominus non compareat, neque reperiatur; tunc enim servi torquentur, quia præsumitur ab illis interfectus, etiamsi aliunde non constet de occiso iuxta l. & si certus I. si unus ex Dominis ff. ad Syllan. cuius dispositio procedit etiam in libero homine: & ideo si socius itineris non reperitur, consocius torquetur concurrentibus tamen alijs administriculis, & præsumpti onibus, ex quibus præsumatur ab eo occisus, etiamsi de corpore delicti non constet: & si fateatur, condemnatur Clar. in I. fin. q. 4. vers. quando verò, & alij, quos refert, & sequitur Loccatell. d. insp. 5. num. 288. verum quia tunc agitur de magno præiudicio, mors debet plenè, & concludenter probari per testes de visa, nec suffi cierent testes de fama publica, aut de auditu alieno Bart. in l. 2. I. se dubitetur nu. 2. ff. Quem. test. aper. & alij apud Loccatell. loco cit. nu. 289. vbi etiam dicit, quod antequam in tali casu procedatur, arbitrio Iudicis datum terminus ad perquirendum eum, qui ignoratur, vbi sit, inspecta persone, & locorum qualitate, interim tam en cogendi sunt imputati de homicidio ad præstanda in fide iussionem de se representando

Ddd toties

toties quoties &c. licet de cada-
uere non appareat, ut d. Clar. d.
q. 4. v. s. quando vero in crimi-
ne. Addit. Ricc. in Collect. dec. 730.
par. 3. quod etiam in criminis
Assassinij ad torturam denuntitur,
etiam si non constet de corpore
delicti.

4 Secundò requiritur quod deli-
ctum sit graue. Gandin. de Malef.
tit. de Question. num. 2. Boss. tit. de
Indio. & consider. &c. num. 92. in
Ieuibus enim delictis omittitur
tortura, alias reus ex modo pro-
bandi grauius puniretur, quam
ex modo condemnandi Locatell.
d. insp. 5. num. 2. & 287. Lazzan. in
sum. to. 4. ver. tortura Regularium
num. 6 nisi forte reus esset per-
sona vilis, quia tunc etiam pro-
Ieuibus delictis tortura infertur
secundum Paul. Grillan. in tract.
de Question. q. 5. num. 5. & 6. Loc-
catell. num. 15. & ita seruari dicit
Ricc. in Collect. dec. 2263. par. 6.

Item requiritur, quod pro tali
delicto imponatur pena corpora-
lis. Clar. d. q. 64. vers. præterea
Locatell. vbi supra num. 11. Ricc.
in Prax. par. 2. ref. 414. & ideo vbi
venit imponenda pena pecunia-
ria, vel exilio, vel relegationis
ad tempus, non est locus torturæ;
quod etiam procedit, quando
pro delicto pena arbitrio Iudicis
imponitur: quia etiam in arbit-
rijs non infertur tortura, vbi
verisimiliter boni viri arbitrio ex
consuetudine, & ex delicti, ac
personarum qualitate pena venit
arbitranda pecuniaaria, & non cor-
poralis, Ricc. in Prax. v. supra
par. 2. d. ref. 414. vbi citat Bald. in l.

nullus C. de exhib. reis. Cirill. de
Relaxat. Carcerat. tit. de fideiuss.
reor. num. 11. Farina. de Caree.
& carcerat. q. 33. num. 54.

Obseruat tamen idem Ricc. in
Collect. dec. 2268. par. 6. quod tor-
tura inferri potest etiam pro re-
pecuniaaria, si habeat crimen
anaexum, ac proxima precedat
indicia, & veritas alter haberi
non possit.

In delictis quoque ecclesiasti-
cis, in quibus imponitur pena ex-
communicationis, ad torturam
procedi potest: quia excommu-
nicatio reputatur pena capitalis,
cum separet animam a gratia
Dei, qui est vita animarum Vulp.
in Prax. iudic. cap. 46. num. 13. sed
hoc casu tortura debet esse leuis,
ut d. Locatell. d. insp. 5. num. 19. &
287. idemque dicendum, quando
imponitur pena depositionis, quia
tunc reputatur graue illud deli-
ctum, pro quo imponitur: secus
si infligatur pena suspensionis,
quia hec exilio ad tempus com-
paratur. Ricc. in Prax. for. eccles.
par. 2. ref. 414.

Tertio adesse debent contra re-
um indicia legitime probata, &
ad torturam sufficientia: quod Iu-
dicis arbitrio relinquitur. Boss. d.
tit. de Indic. & consider. numer. 30.
Gandin. d. tit. de Question. nu. 13.
Clar. vbi supra vers. dixi quoque
& vers. debet igitur Bonifac. de
Vitalin. in tract. de Malef. rubr.
Quæ indis. deb. præced. torm. num. 1
& seq. Locatell. d. insp. 5. nu. 7. hu-
iusmodi vero indicia debent esse
propinqua, & vrgentia, nō autem
remota, & leuia. Ricc. in Collect.
dec.

dec. 2263. par. 6. tunc autem indica
centur sufficientia, si adit
saltem semiplena probatio, ut di-
cunt DD. quos referunt. & sequitur
Dian. par. 4. tr. 6. res. 6. & 7. vel si
talia sint, ut sola confessio deesse
videatur l. 1. ff. de Question. Gan-
din. d. tit. de Quest. num. 3: Bald. de
Perigl. in tr. de Quest. cap. 1. nn. 2.
in fin.

In dubio autem ad torturam
non est deueniendum Clar. d. q.
6. vers. hoc autem idemque di-
cedendum est, quando indicia pro-
fisco eliduntur per indicia Inqui-
sti Gunze. to. 12. lib. 1. defens. 30. n. 4.
num. 23. quem refert. Dian. par. 4.
tr. 6. res. 2. l. uir. & p. antum, & c. et
communis opinio.

Obserua tamē quod licet Reus
possit torqueri ex dicto vnius-
tis omni exceptione: maioris
deponentis de delicto iusti com-
munem DD. sententiam: id carien-
ton non procederet, si Reus esset
bona fama, quia tunc aliae etiam
indicia essent necessaria, ut sen-
tiunt DD. apud Dian. par. 4. tr. 6.
res. 6. precedentis enim vita me-
rita plurimi aestimatur l. 3. & sed si
ex improviso l. non omnes l. a Bur-
baris ff. de ne milit.

7. Quartō praecedere debet forma-
tio Inquisitionis, litis contestatio,
repetitio testium parte citata, &
publicatio processus; quia à tor-
mentis non est incipiendum l. 1.
ff. de Quest. Boff. d. tit. de Indic. &
consider. &c. n. 126. Loccatell. d. in-
sp. 5. num. 21. & seq.

8. Quintō iudex terminum dare
debet reo ad se defendendum cū
copia indiciorum l. unius l. cogni-

turum: ubi Boff. d. tit. de Quest. Gan-
din. d. tit. de Quest. num. 23. Bald.
de Perigl. d. tr. de Question. cap. 2.
num. 6. siue reus id petat, ut tenet
Boff. loc. cit. in 79: Bonifac. de Vt-
tal. in rubr. Que indic. deb. prae-
ced. form. num. 10. siue non Bald. de
Perigl. loco cit. cap. 2. num. 6. & alijs
apud Loccatell. d. insp. 5. n. 37: &
seq. Dian. par. 4. tr. 6. res. 2. & bi etiā
obseruat, quod in causa heresis
nō publicantur nomina testium,
neque alij circumstantia, ex qui-
bus deueniri possit ad ipsorum
testium notitiam ex decreto Saor.
Congreg. Cardinaliū die 15. Maij
1566. & uno horum tantum unus
terminis concedendus est, sed
tres, & plures Boff. d. tit. de Indic.
& confid. num. 8. & Loccatell. ubi fa-
pna. num. 40. & seq. alias non da-
ta copia indiciorum sententia est
nulla Ricci in Collect. decis. 2120.
par. 6. Quare utiura sua reus me-
lius deducat, si non habeat ali-
quem, qui pro eo compareat, iu-
dex dare illi debet aduocatum.
iuxta tex. in l. 1. S. ait. Praetor ff. de
Postul.

9. Praterea post decretam tortu-
ram iudex expectare debet per
decem dies ita, ut nihil possit in-
nouare pendente termino ad ap-
pellandum secundum Ricci in Col-
lect. dec. 2777. par. 5. & decis. 2263.
par. 6. ubi dicit, ita seruari in ma-
gna Curia Vicarié: quod proce-
dere potest, quando reus non ha-
buit terminum cum copia indi-
ciorum ad se defendendum: se-
cū si habuit terminum, & suas
fecit defensiones; tūc enim si reus
indicia non purgauerit, poterit

D d d 2. etiam

etiam non obstante appellatione interposita torqueri, ut dicunt D.D. apud Loccatell. d. inspect. 5. num. 57. vbi subdit, quod in dubio debet Index supersedere.

Addit Loccatell. loco cit. nu. 47. quod etiam in alijs criminibus præter hæresim non publicantur nomina testimoniū, quando reus est potens, & periculum imminet, nè testes ostendantur: vnde in tali casu inoleuit practica, quod dentur nomina testimoniū confusa, & separata à dictis testimoniū, nè reus sciat id, quod à quolibet eorum dictum fuerit.

9. His adde, quod reus eo die, quo aliquid comedenter, vel biberit, torqueri non debet, nisi post novem, vel decem horas. Clar. in S. fin. q. 64. vers. de restra tortura, vbi dicit, quod ita communiter servatur; alij tamen censem, satis esse, si post sumptionē eibi, vel potius oīo, vel etiam sex, aut quinq; horæ effluxerint, ut d. Farinac. & alij apud Loccateil. d. Insp. 5. nu. 74. sed à communī practica non est recedendum,

10. Notandum secundò, quod ita tortura inferenda est, ut reus salvus sit innocentia, vel supplicio iuxta textū in l. questioni modis ff. de Question. & ideo dum reus est in tormentis, Iudex debet semper assistere Dian. p. 4. tr. 6. ref. 17. Loccatell. d. inspect. 5. numer. 104. vbi citat Menoch. de Arbitr. cas. 340. numer. 13. lab. 2. & Farinac. 9. 37. num. 143. vnde reus torqueri non debet nouis, aut exquisitis modis, sed tantum consuetis, & à iure approbatis, quale est tortura

tum funis, de quo in l. nullus, vbi glof. C. ad l. Puhmaest. Clar. d. q. 64. vers. item debet Boff. in tit. de Tortur. n. 13. & 40. vbi etiam dicunt, quod si reus non potest propter debilitatem, vel aliam causam, fune torqueri, torquetur igne ap posito ad plantas pedum: subditq. Clar. loco cit. quod extra hos duos modos reus in statu Medio-
lani non torquetur. *ad dub. n.*

11. Sed apud nos in statu ecclesiastico quatuor tormentorum genera sunt in visu: videlicet tormentum funis: tormentum vigilie, quod frequentatur in atrocissimis delictis concurrentibus urgentissimis indicijs: tormentum taxillorum, quo vtuntur Iudices, quando reus torqueri non potest tormento funis: & tormentum sybillorum, quod infestur regulariter mulieribus, senibus, ac minoribus, qui ratione sexus, vel etatis tormento funis applicari nequeunt, ut post Farinac. & alios notat Loccatell. de quest. Indic. insp. 1. num. 47. & 37 cum seq.

12. Notandum 3. quod cum tortura sit remedium subsidiarium, ideo inferri non debet, nisi quando veritas aliunde haberi non potest l. editum l. Diuus Pius ff. de Quest. l. quoties C. ead. tit. Gardin. d. tit. de Quest. numer. 1. & 11. Dian. p. 4. tr. 6. ref. 1 Ricc. in Collect. decis. 2. 263. var. 6. & alij communi-
tate. vnde si extant probationes, ex quibus reus conuincitur, à tortura abstineendum est Boff. tit. de Indic. & consider. nu. 129. Ricc. in Collect. dec. 730. par. 3. & commun-

nem

nem dicit Clar. ad. q. 64. vers. debet esseiam Lezan. in Summo. 3. in ver. tortura nū: 3. Loccattell. insp. 5. n. 52. & 263. cum seq. sed condemnari potest reus, etiam si delictum non confiteatur, ut decisum refert Ricc. in Collect. decis. 2263. p. 6.

13 Quare non possunt Indices reū conuictum torquere eo fine, ut delictum ore proprio fateatur, nē per appellationem sententia suspendatur: hæc enim praxis periculosa semper mihi visa est, illamque reiiciunt Ludouic. dec. Lucen.

13 Garz. dec. 40. quos refert idem Ricc. in d. collect. decis. 2263. par. 6. ex ea enim sequitur, quod qui conuictus est, qui que vna vice puniri deberet, bis puniatur, ut reg. notat Boff. loco cit.

Obseruant tamen Doctores, quod reus etiam sufficienter conuictus, vel confessus in atrocioribus criminibus torqueri potest super socij, & super alijs criminibus, etiam si de ijs indicia non extant, praemissa protestatione, sine pregiudicio conuicti, vel confessi criminis, vel si est condemnatus sine praedictio condemnationis, & banc esse communem obseruantia dicit Gandin. d. tit. de quest. nn. 19. Clar. d. q. 64. vers. veritas est Gramat. dec. 34. num. 34. Bald. de Perigl. loco cit. cap. 2. num. 5. Boff. d. tit. de Indic. & consil. num. 137. & 156. quibus adde Ricc. in collect. decis. 1568. par. 5. ubi dicit, quod reus tortus super homicidio potest interrogari de furto, etiam si non extant indicia, ac puniri etiam poena ordinaria, si aliud delictum fateatur.

Verum hæc praxis procedere po-

test vel quoad hereticos, qui ex stilo Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis etiam sine ullo indicio complicum torquentur super cōplicibus ex decreto Pij V. apud Dian. par. 4. tr. 6. ref. 27. vers. notandum est tamen: vel quoad falsificantes monetam iuxta l. 1. C. de fals. moneti. vel quoad alios reos difamatos, quod alia crimina commiserint, quales sunt latrones, famosi, viarum grassatores, ac publici Assassini: non autem quoad alios delinquentes simplices, qui si capti sint pro vno crimen, de alijs, de quibus indicia non extant, interrogari non debent, ut d. Loccattell. d. insp. 5. num. 237. Bonifac. de Vitalin. de Malefic. in rubr: que indic. deb. præc. torment. n. 7. & decisum refert idem Ricc. in collect. decis. 2263. par. 6. & tunc tortura debet esse moderata, nec exceedere debet medium horam, ut cum Farinac. Guazz. & alijs dicit Loccattell. d. insp. 5. num. 222.

14 Notandum 4. quod Doctores, & Adiocati, Equites, Ductores militum, aliquæ personæ nobiles, vel in dignitate constitutæ, minores 14. annis, senes, ac mulieres regulariter non torquentur. nullus C. ad l. Iul. maiest. Ricc. in collect. decis. 129. p. 1. & decis. 1862: par. 5. & communem dicit Clar. in S. fin. q. 64. vers. quero, an Doctores & vers. seq. Boff. in tit. de Indic. & consider. nu. 110. & seq. Bald. de Perigl. in tract. de quest. cap. 1. n. 4. Paul. Grilian. eodem tr. q. 5. nu. 5. & 6. Gandin. tit. de quest. num. 7. & seq. Bonifac. de Vitalin. in rubr. de quest. & torn. num. 2. & alijs re-

lati

lati in Syntag. opin. comm. tit. de question. cap. 2.

Eodem iure gaudent Surdi, ac muti, Clerici presentim in sacris constituti, obfessi à Dæmone, furiosi, ac mente capti, quique Reip. utiles sunt, si ex tortura taliter cruciarentur, ut ex ea debilitaretur in aliquo membro, seu alias efficerentur inutiles, ut dicunt DD. apud Loccatell. de quest. judic. insp. 4. num. 8. & seq. & insp. 5. num. 199. & seq.

Limita in proditoribus, ac reis criminis lese maiestatis Divinæ, & humanae, falso, ac priuati carceris, qui non obstante priuilegio torquetur d. I. nullus C. ad l. Iul. maiest. Bald. de Perigl. in d. tr. de question. cap. 1. num. 4. Boff. d. tit. de Indic. & confid. na. 115. Farinac. de Heret. q. 185. I. 8. num. 125. quem refert Loccatell. insp. 4. nu. 46. Dian. p. 4. tr. 6. resol. 29. idemque dicendum est de reis aliorum grauiorum criminum, qui de consuetudine torquentur, vt d. Boff. d. tit. de India. & consider. num. 103. Gandin. d. tit. de question. num. 38. Ricc. in collect. dec. 129. par. 1.

Addit Loccatell. d. insp. 4. num. 37. quod regulariter cōsulto Principe nulla dignitas, neque privilegiū excusat a tortura per l. nullis C. ad l. Iul. maiest. quod intellige præcedentibus legitimis indicijs: nam tortura ad mandarum Principis sine indicijs inferri non debet Riccius in collect. dec. 2263. parte 6.

Obserua tamen, quod ad torquentos supradictos priuilegiatos requiruntur indicia vrgentio-

ra, & grauiora ijs, quæ contra alios à iure requiruntur: & tunc leuius etiam torquendi sunt, quæ ceteri: nec semper tormento funis, sed loco illius adhiberi potest tormentum sybillorum, presertim in minoribus, mulieribus, & senibus, & similibus personis: quod arbitrio Iudicis relinquitur, qui considerare debet qualitatē personæ, facti, indiciorum & aliarum circumstatiarum Clar. d. q. 64. vers. non. etiam debet Loccatell. loco cit. insp. 1. num. 55. & insp. 4. num. 40. & seq. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1. ref. 529. & par. 2. ref. 414: Vulp. in Prax. judic. cap. 46. num. 11. Lcz. m. in fin. tom. 3. ver. tortura Regulænum. 1. Dian. par. 4. tr. 6. resol. 29. in fin. & ref. 35. & 36. & ali relati in Syntag. opin. comm. tit. de Question. cap. 1. vers. tortura non adhibetur.

Vbi verò probabilius dubitari potest de aliquo accidenti cum mortis periculo, debet omnino Iudex a tortura abstinere arg. l. questionis modum ff. de question. & ideo infirmi, aut valetudinarij, aut aliquo membro debilitati, seu alias inhabiles ex aliquo accidenti ad sufferendum tormenta, qui que difficultatem anhelitus patiuntur, vel gallico, aut comitiali sive herculeo morbo, vel lepra, aut assiduo capitinis dolore, aut chatarro, podagra, chiragra, paralisia, aut simili ægritudine laborant, torqueri non debent, vt dicunt DD: quos refert & sequitur Loccatell. de Quest. indic. insp. 2. n. 20. & seq. & insp. 4. nu. 8. & seq. vbi etiam notat, quod in casu con-

tin-

tingentivocari debet Medicus peritus, qui medio iuramento referat, antea personę tormento sumis, vel saltēni alio tormenti genere sine periculo torqueri possint, nec ne, & iuxta illius relationem proceditur, ut obseruat etiam Dian. par. 4 tr. 4 ref. 29.

Mulieres vero prægnantes non solum non debent torqueari, prægnantis ff. de Pœn. sed neque terrori possunt! l. 1. §. impuberis ff. Ad Syllan. Vnde cōsuetudo obseruat, ut etiam post partum editum non torqueantur, nisi elapsis 40 diebus purgationis, ut d. Clar. in Pract. crim. d. 9 fin. q. 64, vers. quæmodo.

Notandum 5: quod in ijs: casibus, in quibus tortura ob infirmitatem, vel aliam iustum causam inferri non potest, Index procedere debet ad vteriora in expeditione cause: & quidem si reus testibus sit coniunctus, poterit condemnari ad pœnam ordinariam iuxta tex. in l. qui sententiam C. de pœnis. mutis, ac Surdis exceptis, qui cum non intelligant ea, quæ contra ipsos deponunt testes, neque possint obyccere contra eorum dicta, & personas, non sunt condemnandi in pœnam ordinariam, præsertim si pœna ordinaria delicti esset capitalis: nisi ex testibus de visu, & propria confessione, vel signis, & nutibus mediare interprete Iudex esset certus de delicto, ut d. Loccatell. de Quest. Iudic. insp. 4 num 61.

Si vero adsint tantum indicia ad torturam sufficientia, & tortura ex rationabili causa omitta-

rat, poterit reus condemnari in aliquā pœnam extraordinariam, videlicet in pœnam exilij, vel pecuniariam. B. ii. 3rd. ad Clar. q. 64 n. 72. Menoch. de Præsumpt. l. 1. q. 92. num: 3. quos refert Loccatell. d. insp. 4. num. 55. Dian. par. 4. tr. 6. ref. 18. & 35. in fin. Ricc. in Collect. dec. 153. par. 1 quod intellige, dummodo indicia sint indubitate iuxta l. fin. ubi glof. C. de Probat. Clar. §. fin. q. 20: vers. scias tamen Loccatell. insp. 3. num. 313.

Obserua tamen quod in criminis assassinij, heresis, & alijs atrocissimis delictis potest quis ex presumptionibus, & indicijs indubitatis accedente mala fama, inquisiti ad pœnam ordinariam, etiam capitalem cōdemnari, præsertim si huiusmodi præsumptiones sint posite a iure. si qui C. de Adult. Ricc. in Collect. dec. 1561, par. 5. & communem dicit Boff. in tit. de Coniunctum 29. Clar. in §. fin. d. q. 20. vers. scias etiam, & vers. item scias. Sed si indicia non sunt ad torturam sufficientia, reus erit in tali casu absoluendus. Boff. in tit. de Senten. num. 65, & seq: Paul: Grillan: in tract: de Relaxat: careers: in tit: de absolut: Innov: Ricc: in Collect: dec. 1567: par. 5. Addit Loccatell. d. insp. 5: nu. 191. quod etiam in leuius delictis potest reus ex indubitatis indicijs ad pœnam ordinariam condemnari.

Notandum 6: quod si reus torturatur, & in tormentis negat, tunc tamquam purgatus ab indicijs est absoluendus, vel relaxandus cum cautione de se representando quasi puram veritatem dixisse vi-

de

deatur glōscōmūn: recepta in l:edi-
tūm ver: efficacissimās ff: de Quē-
stion. Ricc: in Collect: dec: 730. par: 3:
Locatell. d. insp. 5. num: 200. & itā
communiter seruatur, vt d. Gram-
mat. dec: 96. num: 2. & 3. dummodū
secundūm qualitatēm delicti, &
indiciorū tortus fuerit, vt d.
Didac. Canter. in qq. crimin. cap. 2.
de Probat. per. test. q. 1. num: 65. quē
refert Dian. par. 4. tr. 6. ref: 33. &c
hec absolvitoria, ab obserua-
tione iudicij, appellatur Ricc. in
Collect. dec: 2263. par: 6. Limita.,
quando delictum esset graue, &
concurreret mala fama Inquisit:.
vel si reus ex pr̄sumptionib⁹
vehementissimis, & indubitatis
conuinceretur: tunc enim posset
reus condemnari in pœnam pe-
cuniariam, vel exili⁹ Grammat:
dec: 96. num: 5. & seq: Gabr: comm.
conclus: lib: 7. concl: 19. num: 8: Loc-
catell. insp. 3. num: 21. & est com-
munis opinio: quamuis alijs cen-
seant, posse iudicem in tali casu
etiam pœnam triremium, vel alia
corporalem imponere excepta
capitali, vt d. Boff. apud Dian. par.
4: tr. 6: ref: 33. & itā fuit iudicatum
in Regio consilio Neap. vt refert
Grammat. dec: 42. & d. dec: 96. in-
fin: Ricc. in Collect: dec: 1561. &
1567. par: 5. & itā seruari testatur
Clar. I. fin. q: 20: vers. scias tamen
Ambrosine in tract. de mod: form:
process. inform: lib: 4. c. 4: in fin. &
alijs relati in Syntag. opin: comm: sit.
de Question. cap: 13.

Addit Clar. d. q: 64. vers: veritas
est Locatell. insp. 3. num: 18. & 19.
quod si reus iam confessus, vel

conuictus interrogetur super cri-
mine non pr̄missa protestatione,
citra pr̄iudicium confessi, aut pro-
bat⁹ criminis, & in tormentis per-
sistat in negatiua, diceretur pur-
gasse indicia, & probationes, &
ideo esset absoluendus: vel saltē
non posset in pœnam ordinariam
condemnari. immo etiamsi pr̄-
mittatur dicta protestatio, si ta-
men interrogetur reus super de-
lictō, & nihil fateatur, indicia
purgasse ceaserunt, & protestatio
tanquam cōtraria factō reycitur
Grammat. dec: 96. num: 1. Locatell. I.
insp: 5. num: 222. Boff tit. de Co.
ff: per tortur: num: 26. Dian: par: 4:
tr: 6: ref: 32: Ricc: in Collect. dec: 730:
par: 3.

Secus esset, si reus pr̄missa di-
cta protestatione interrogetur
tantum de alijs qualitatibus, seu
circūstatijs, seu locijs delicti: quia
tunc si de crimine sit conuictus,
poterit condemnari in pœnam
ordinariam, vt supra diximus,
& notat Boff. in tit. dg Sent: nu 70:
Clar. d. q: 64. vers. veritas est Locca-
tell. d. insp: 5. num: 222. vbi addit,
quod tunc interrogatoria per ex-
tensem scribenda sunt per Nota-
rium, alioquin si reus sub gene-
rali interrogatorio opportunē
interrogatus, vel ad opportunam
interrogationem responderet, &
negaret delictum principale, di-
cte protestationi censeretur re-
nunciatum.

¹⁷ Si verò reus in tormentis fate-
tur, standum non est dicta confes-
sioni facta in tortura l. 2. C. quor.
appell. sed illam extra locum tor-
tu-

reus debet reus ratificare ad bancum iuris die sequenti, vel breuiori etiam tempore arbitrio Iudicis: dummodo tantum temporis intercesserit, ut verisimile sit, dolorem cessasse, ut d. Clar. d. q. 64. vers. ceterum, & vers. & circa hanc Gandin. d. tit. de question. nu. 25. & 33. & alij; tamen erit, si huiusmodi ratificatio fiat diueris diebus, ut d. Loccatell. d. insp. q. num. 211. Bonifac. de Vitalin. in rubr. de perseuer. post. torment. vers. talis, videlicet post 24. horas, ut post Gom. & alios notat Dian. p. 4; tr. 6. ref. 22. ubi dicit, ita seruari in Curijs Inquisitionis Hispanicae; ne que ad id requiruntur testes Bonifac. loco proxime cit.

Tunc autem ad effugientiam suggestionem, confessione minimè lecta, monetur reus ad repetendum in substantia id, quod in sua confessione in tormentis facta pro veritate dixerit; & repetita per reum dicta confessione in substantia, deinde legitur confessio per extensum, & perquiritur ab eo, an ea, quæ sibi lecta fuerint, sint illa eadem, quæ confessus fuerit post torturam, & an tamquam vera ratificare, & confirmare intendat Farinac. de Hæref. 1: 185: 9: 8: nu. 150: quem resert, & sequitur Dian. par. 4: tr. 6: refol. 22: vers. modum vero

Idemque dicendum de confessione metu tormentorum extorta, quando scilicet reus ad locum torturæ ducitur, & iudex comminatur, quod nisi confiteatur, eum questioni subiicit: tunc enim neque statutum tali confessioni, nisi ratificatio subsequatur secundum.

Bald. de Perigl. in tract. de quest. & torm. cap. 3: num. 1: & seq. Boff. in tit. de tortur. num. 3: Dian. par. 4: tr. 6: ref. 2: vers. notandum tamen est hi: Gandin. d. tit. de question. n. 28: & 29: Bonifac. de Vitalin. d. rubr. Quæ indic. deb. præc. torm. num. 4: contrarium tamen in prædicta seruari testatur Clar. d. q. 64: vers. nunc de gradibus Ricc. in Prax. for eccles. par. 1: refol. 435: vbi dicunt, quod huiusmodi confessio in tali calu censetur sponte facta, non autem metu tormentorum.

Sequuta igitur ratificatione, si reus non reuocet suam confessionem, & de errore non doceat, poterit condemnari ad poenam ordinariam delicti iux. l. qui sententiam: G. de P. gen. debet tamen iudex ante sententiam confessio seu conuictio dare terminum competentem ad faciendum suas defensiones Bonifac. in rubr. que Indic. deb. præc. tor. num. 10. Bald. de Perigl. d. tr. de quest. c. 2. nu. 7. Ricc. in collect. decisi. 1774. par. 5. etiamsi reus talem terminum non petierit Clar. d. 1. fin. q. 49. vers. est igitur.

Quia vero aliquando reus metu tormentorum confitetur, & confessionem ratificat, ideo indicis integritati relinquitur, an huiusmodi confessio sit probabilis, vel verisimilis, & an illi sit adhibenda fides, vel non l. f. questioni ff. de quest.

Obserua tamen, quod si reus fateatur cum qualitate, propter quam delictum de iure non punitur, puta si fateatur homicidium

E c e e com.

commissione ad sui defensionem, tunc si reus petat terminum ad probandum, concedi debet, alias torquetur, ut simpliciter fateatur secundum DD. quos resert, & sequitur Locatell. d. insp. 5. num. 218. ubi etiam testatur, ita fuisse seruum in Urbe. sed contrarium tenet Gabr. commun. conclus. lib. 7. cōcl. 19. num. 16. Ricc. in collect. decis. 2263. par. 6. & alij asserentes, non posse reum torqueri, ut reiecta qualitate explicitè deponat, quorum sententia uti benignior in praxi sequenda est. Vnde reus in tali casu non probata huiusmodi qualitate paniendas non est pena ordinaria, sed alia mitiori latè Gabr. d. lib. 7. concil. 19. na. 7. M. r. int. de ord. iudic. par. 6. tit. de confess. num. 29. Grammat. decis. 5. nro. 13: & 14.

Obserua 2. quod muti, & surdi ex confessione extorta per signa sive fit spontanea, sive per torturam, non debent poena ordinaria puniri, ut post Bald. Farinac. & alios dicit Locatell. d. insp. 3. num. 59.

3 Notandum 7. quod si reus tortus fuerit nullis legitimis precedentibus indicijs, & confiteatur, talis confessio non valet, etiamsi in ea perseverauerit l. Diuus S. ex quibus & l. pen. iuncta gloss. de quest. Bald. de Perigl. d. tr. de quest. cap. 2. num. 9. Boff. tit. de indic. & consid. nu. 137. & tit. de Confess. per tort. num. 6. Gandin. d. tr. de Malef. tit. de quest. num. 26. Bonifac. cod. tr. d. r. rubr. Quæ indic. deb. præc. tortur. num. 6. & 13. & in rubr. de Cōfess. num. 5. quod procedit etiam.

in crimen læsa maiestatis, & alijs atrocissimis delictis, quamvis auctoritate Principis tortus fuerit Ricc. in collect. dec. 2724. par. 7. nec sufficienter ad condemnandum indicia, quæ postea superuenirent, ut dicunt DD. quos resert, & sequitur Dian. par. 4. tr. 6. ref. 2: vers. unde ex his Ricc. in collect. decis. 2602. insp. par. 7:

Nulla etiam esset confessio extorta per suggestionem, vel sub promissione impunitatis: quia non licet Iudicii decipere reos, ut hoc pacto inueniat veritatem, cum etiam innocentes fateri possent ad se liberandum e carceris vexatione, & alijs incommode Riccius in collect. decis. 1774. & alij apud Locatell. d. insp. 5. num 89. & 94. & seq. ubi etiam dicit, quod ex tali confessione nullum oritur indicium ad torturandi, si fuerit renuncata.

Addit Farinac. & alij, quos resert Dian. par. 4. tr. 6. ref. 17. quod si Inquisitor sine Episcopo reū torqueret, nulla esset ipso iure confessio rei in tormentis extorta per clem. 1. §. propter de Hæret.

Item si mulier post partum torqueretur nō expectatis 40. diebus, & fateatur delictum, talis confessio esset nulla Dian. d. par. 4. tr. 6. ref. 29. vers. notandum est etiam, ubi citat Eymeric. à Rosbach. in Prax. crim. tit. 5. cap. 21. nu. 6. & Baiard. ad Clar. q. 64. num. 67.

19 Sed si reus sponte facetur, tunc absque alia ratificatione damnatur Gandin. d. tit. de Quest. nu. 15. Bonifac. de Vitalin. in rubr. de Cōfess. num. 1. & alij communiter. im-

n. 6

mò ex tali confessione purgatur omne vitium processus ita, vt si esset ex aliqua causa nullus, ex huiusmodi confessione substineatur. *Mynsing. dec. 77: cent. 5. quē refert Ric. in Collect. dec. 1774. p. 5.*

Obserua tamen, quod spontanea delicti confessio nō sufficit ad condemnandū aliquē pena capitali, nisi etiā cōstet, delictum fuisse commissū, ut decisū refert idem *Ric. in collect. dec. 1774.*

Obserua 2. quod si minor constitutur delictum, de quo aliter non constabat, nisi per confessionem suam, tunc tamquam lēsus restituitur in integrum etiam nō probata lēsione; quia satis lēsus presumuntur ex ipsa confessione. *Megal. var. refol. 10. 1. ref. 21. nu. 4. vbi citat Angel. in L. certum. S. in pupillo ff. de Confess. Alex. & Ias. in l. nā & postea i. S. si minor ff. de Injur. Marfil. Sing. 445. ver. minor.*

20 Quæres, an reus in criminalibus possit appellare? Resp. negatiuē, si est coniunctus, & sponte confessus iuxta l. 2. C. Quor. appell: non recip. quod etiam procedit in pecuniariis, seu ciuilibus causis, ut d. glo. ibidē in ver. propriis, & decisū refert. *Ric. in Collect. dec. 621. p. 3.*

Dicitur autem sponte confessus etiam qui confessionem suam in tormentis factam ratificauit l. 1. S. si quis ultraff. de Quest. glo. in d. l. 2. ver. aliquid dicerit, vbi etiā Bart. C. Quor. appell. non recip.

Limita 1. si reus est confessus tantum, & non coniunctus: tunc enim poterit appellare, ut d. glo. in d. l. 2. ver. propriis, & ibi Bart: n. 1. quod alij intelligunt, dummo-

dō adducat in appellatione causam probabilem contra suam confessionem: secus si nullam legitimam causam deduxerit, ut ex cōstitutione 24. Pī V. prob. it Loscastell. de Quest. iudic. insp: 3. nu. 23. & ita communiter seruari testatur Clar. in S. fin. q. 94. in brevi. idem dicendum, quando reus cōfiteretur cum qualitate, q. iz delictum minuit, vel quando non esset manifeste coniunctus, quia eūc etiam admittitur appellatio, ut d. Ric. in Collect. dec. 621. par. 3.

Limita 2. quando reus esset tam coniunctus, & non confessus, ut constet ex d. l. 2. C. quor. appell: quia ad hoc vt reus non possit appellare, vtrumque requiritur, videlicet quod sit coniunctus, & confessus, & ideo alteram non sufficit, ut ibidē dicit glo. & D.D.

Obserua tamen, quod in multis casib⁹ propter immanitatem criminis coniuncto appellatio denegatur, etiamsi delictum confessus non fuerit, ut d. glo. in d. l. 2. ver. propria, videlicet si fuerit insignis, vel inanis: latus latro, seditionum coacitator, vel dux factionum, vel alias vbi arbitrio prudētis iudicis periculum esset in mora iuxta l. cōstitutiones ff. de Appell. si quis filio exbareredit. S. bi autē ff. de Injust. rupt. & irr. testam. vel si virginem rapuerit iuxta l. vn. S. si auerem post C. de Riot. Virg. vel monetam Cesaris falsificauerit l. t. C. de falsi monet: cuius textus dispositionem etiam contra tondentem procedere dicit Ricc. in Collect. decif. 182.

1. Ricc. in Collect. decis. 574. par. 3:
2. Ricc. in Collect. decis. 574. par. 3:
3. Ricc. in Collect. decis. 574. par. 3:

An. & quoties Iudex possit repetere
torturam.

& valde manifesta, & Reus fuerit
leuiter tortus, Bart. in d. S. reus n.
2. Ricc. in Collect. decis. 574. par. 3:
& decis. 2263: par. 6: Loccatell. d:
insp: 5: num: 54: Clar. d. q. 64. vers.
hoc autem, & alij communiter: que-
admodum repeti etiam potest, si
reus in tortura confiteatur, & dein
de non doceo de errore reuocar-
ret suam confessionem, etiam si
alia indicia non superuenerint:
hoc enim indicium variationis,
cum ex ore proprio procedat, est
cateris potentius Bart. in d. S. re-
us in fin. Boff. tit. de Tortur. n. 46.
& 47. Clar. d. q. 64. in fin. & alij
apud Dian. par. 4. tr. 6. ref. 23. quod
intellige, si ante confessionem
praecedebant legitima indicia, &
d. Bonac. relatus in Syntag. opin.
commun. tit. de Quest. cap. 7. vers.
confessio in tortura.

22. Verum huiusmodi tortura re-
petenda non est ultra tertiam vi-
cim, Boff. ibidem num. 44. Ricc. in
Collect. dec. 574. par. 3. Ambrofin. de
mod. form. process. inform. lib. 4. c. 4.
nu. 7, vbi etiam notat, quod quilibet
vice potest reus ter quassari,
hoc est tribus iustibus funis con-
cuti, ut dicit etiam Dian. par. 4. tr.
6. ref. 35. quod arbitrio Iudicis re-
linquitur Loccatell. d. insp. 5: n. 60.
& seq. tormentum vero vigilie
nunquam est repetendum propter
eius atrocitatem Loccatell. in-
sp. 2. nu. 23. & seq.

23. Quare si reus iterum positus
in tormentis confiteatur, & deinde
in ratificatione iterum neget,
non erit procedendum in infini-
tum, sed sufficit, si tormenta ter-
tiò repeatantur; & si deinde in-
ne-

Repetitio quoque torture Iu-
dici est arbitraria, ut con-
stat ex l. repeti ff. de Quest. & no-
tis. Bart. in l. unius S. reus num. 2.
ff. de Quest. & alij cauere tamen
debet Iudex, ne huins arbitrij pre-
textu immoderatè seuiat, sed po-
tius in dubio nō deueniat ad re-
petitionem, ut dicit Clar. in Pra-
dict. crimin. 5. fin. q. 64. vers. hac au-
tem. Ricc. in Collect. decis. 1567. p. 5.
Quare si contra reū adsint indicia
leuia, non multum manifesta,
nec multum urgentia, tunc que-
stio de eo non debet repeti Bart.
ibidem d. n. 2, nisi forte superue-
nerint noua indicia, tunc enim
tortura repeti potest secundum
communem, & receptam DD. sen-
tentiam Gandin. d. tit. de Question.
num. 20. Clar. d. q. 64. vers. ultimo
videndum Bonifac. de Vitalin. in
tr. de malef. in rubr. Que indic. deb.
præc. tort. num. 8. hæc tamen in-
dicia debent differre à primis spe-
cie, vel substantia secundum Boff.
in tit. de Tortur. num. 46. Add. ad
Bart. in d. l. unius S. reus Loccatell.
de Quest. Iudic. inspect. 5. num. 70.
Ricc. in Collect. dec. 2263. par. 6. vel
saltem esse debent fortiora, & eu-
identiora prioribus, ut d. Gandin.
loco cit. num. 20. Bart. in d. S. reus
num. 2. & alij apud Clar. d. q. 64.
vers. ultimo videndum.

Potest similiter repeti tortura,
si adsint indicia valde urgentia,

negatiua persistar, Index accusatori terminum statuet ad probandum delictum, quo non probato reus absoluendus est ex hac tenus deductis, vel relaxandus cum cautione de se representando, ut d. Clar. §. fin. q. 21. vers. ulterior quæro in fin. Loccatell. insp. 5 n. 72. Ricc. in Collect. dec. 2263. par. 6. Gandin. d. tit. de quest. num. 21. vel

26 in tormento vero vigiliæ potest reus detineri longiori tempore, videlicet usque ad quinque, & etiam ad decem horas arbitrio Iudicis secundum DD. quos refert, & sequitur Loccatell. loco prox. cit. n. 61. & seq.

Gand. d. tit. de quest. num. 21. vel 27 in peñam extraordinariam damnari potest iuxta ea, quæ supra diximus, & notat etiam Loccatell. d. insp. 5. num. 100. Ambrofin. loco cit. num. 9.

Obserua tamen, quod si reus bis fuerit sufficienter tortus, non effet in tali casu tertio torquendas, quia indicia prioris confessionis per peñam secundæ torturæ satis purgata sunt Dian. p. 4. tr. 6. ref. 24: ubi citat Farinac. q. 38. num. 106: Carthar. de Interr. reor. lib. 4. cap. 1. nu: 132: & 161. et alios.

24 Obserua 2. quod quando tortura est repetenda ex nonis indicijs, danda est etiam reo copia indiciorum, ut d. Pagn. in Direct. Inquis. p. 3. comment. 54. Carthar. loco cit. lib. 4. cap. 1. num. 198. quos refert Dian: d. par. 4. tr. 6. resolut. 16. in fin.

25 Obserua 3. quod in tormento unus non potest reus detineri ultra horā ex motu proprio Pij IV. apud Loccatell. d. insp. 5: nu. 60. ubi etiam notat, quod aliquando detinetur etiam breuiori tempore iuxta qualitatem delicti, personæ & indiciorum: quod arbitrio Iudicis relinquitur, Gandin. d. tit. de quest. num. 10. Bonifac: de Vitalin.

27 Obserua 4. quod reus torqueri debet tribus diebus separatim. Clar. d. q. 64. vers. debet igitur Loccatell. d. insp. 5. num. 73.

28 Obserua 5. quod potest Index ex iusta causa dividere torturam, præsertim si reus parum, aut nihil pati videtur; & ideo si censeat, reum esse torquendum per horā integrā, & in tortura illum non detinuit, nisi per medianam horam, potest eo casu reum iterum torquere usque ad horam integrā; secus si reus nō posset torqueri, nisi per medianam horam, aut paulo plus, vel minus: tunc enim tortura non est dividenda, quia sic acrius torqueretur, ut dicunt DD: apud Loccatell. d. insp. 5. n. 67. & seq. ubi etiam notat, quod tormentum vigilæ propter illius gravitatem, & atrocitatem non est dividendum.

29 Obserua 6. quod tortura non repetitur, si rens debilis sit, & delicatus, vel si forte defecerit in tormentis: quia tunc dicitur sufficienter tortus ita ut non sit amplius torquendus, idem Loccatell. loco proximè cit. num. 67: & 102. ubi citat Farinac. quest. 38. nu. 82 & Maur. Burg. de mod. proc. ex ab. rupt. q. 42. num. 15.

§. III.

S. III.

An, & quando testes in causis
criminalibus sint torquen-

30 **R**egula est, quod testes inhabiles, seu alias à iure reprobati non probant sine tortura. *lob carmen 9. si ea rei conditio ff de testib. & est communis opinio: nā per torturam omnis defectus, & inhabilitas tollitur Clar. in Pract. criminis. fin. q. 25. in princ. Alcias in reg. 2. Presumpt: 29. nu. 12. excepta ita inhabilitate proueniente ex causa inimicitiae, quæ nunquam purgatur per torturam etiam in quoconque grauiissimo crimen, ut dicunt DD. apud Loccatell: de quest. Iudic: insp. 3. num. 55.*

32 Testes autem inhabiles sunt, infames sive infamia iuris, sive infamia saeculi. *Clar. loco cit. testes varij circa substantialia, Boff. in tit. de Tortur. test. num. 27. Socij criminis, etiamsi indulgentiam delicti seu gratiam pro se obtinuerint, Ricc. in Prax for: eccl: s: par. 1. resol. 320. & in collect. decif. 133 part. 1. item satellites, aliaque viles personæ, ut sunt Histriones, & similes Loccatell. de Quest: iudic: insp. 5. num. 258; Ricc. in collect. dec. 138. par. 1. & decif. 2529 par. 7. Boff. in tit. de Denunciati num: 12. & in tit. de Tort. test. num. 3. *Vulp: in Prax. Iudic. cap. 29. num. 1. & seq.**

33 Obserua tamen, quod si plures ad sint testes inhabiles, non omnes torquendi sunt, sed duo, vel tres, quia tortura est refrenau-

da Bal. in l. data opera C: qui accusat non poss. & in l. quoties C. de Naufrag. lib. 10. & alijs, quos refert Boff. in tit. de tortur. num. 45. & tit. de tortur: test. num. 10. ubi de communi Clar. q. 25. vers. penul. ubi hoc arbitrio Iudicis relinquit:

34 Tortura verò in tali casu regulariter inchoanda est a timidiori, deteriori, vel magis suspecto. *l. unius ff. de questio. Gandin. de malef. tit. de quest. num. 11. Loccatell. insp. 5. n. 77. & alijs apud Dian. par. 4. tr. 6. resol. 26. nec debet exce- dere medianam horam, ut post Farinac. & alijs d. Loccatell. d. insp. 5. num. 175. & 288. Dian: par. 4. tr. 6. resol. 27. vers. ult. Ricc. in collect. dec. 2630. in fin. par. 7. neque est repe- tenda Franc. Marc: decif. 487. vol. 1. quem refert, & sequitur Ricc. in d. collect. decif. 2630. quiso quid di- cat Boff. in tit. de Confess. per tort. num. 7. & de tortur. Test. num. 21. & de opposit. contra test. num. 18. sed tunc Iudex adherere poterit ijs depositionibus, quæ sunt ma- gis verisimiles, & cum quibus concurrunt plura adminicula, ut d. Clar. in 5. fin: q. 53. vers. quartus est casus Ricc. in Prax. for. eccl: s: 1. resol. 408. Gibr. lib. 7. concl. 26 nu- mero 3:*

35 Obserua 2, quod huiusmodi personæ inhabiles tunc torquen- tur, quando crimen est graue: & ideo si recipiantur in testes in le- uibus delictis, quæ nullam, velle- uissimam penam merentur, tor- queri non debent: nam neque ex hoc capite tunc repelluntur *Natt. conf. 161. n. 10. lib. 1. Farinac. q. 56. num. 165. quos refert Locca-*

scil.

tell. insp. 4. numero 38.

Idem dicendum de teste vario circa non essentia, quia talis variatio non sufficit ad torturam. Boff. in tit. de Tortur. test. num. 30.

Neque torquentur testes inhabiles producti ad defensam inquisiti, quia hoc est privilegium Innocentie, quae testibus etiam inhabilibus probari potest. Menoeb. de Praesumpt. lib. 5. quaest. 48. mu. 7. Loccatell. d. insp. 4. num. 93. vbi subdit, quod ex huiusmodi testibus non tollitur omnino fides probationibus fisci ita, ut reus penitus absoluatur, sed ut pena ordinaria delicti non puniatur: idemque procedere in criminis haeresis dicit Dian. par. 4. tr. 6. ref. 11. vers. verum contraria sententia.

Nec toquendi sunt, si per alios idoneos testes, seu per alias legitimas probationes plenè constaret de delicto: tum quia magis creditur duobus testibus fide dignis, quam mille sceleris. Boff. d. tit. de Tortur. test. num. 43. & tit. de opposit. contr. test. num. vlt. tum, quia huiusmodi testes inhabiles admittuntur tantum in defensione aliarum probationum, vel quando veritas aliter haberet non potest. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 2. ref. 212. & alij apud Dian. d. par. 4. tr. 6. ref. 11. vers. nota quarto Clar. in S. fin. q. 24. vers. sciendum.

36 Obserua 3. quod in delictis leuibus, pro quibus non imponitur pena corporis afflictiva, creditur etiam satellitibus sine tortura, puta si aliquem reperiente ludentem iudis prohibitis, vel cū armis, dummodo arma, vel aleas,

aut alterius prohibiti iudi instrumentum ad Curiam deferant: alias in nihilo eis creditur. Loccatell. insp. 5. num. 258. Boff. in tit. de Denunciat. num. 12. Vulp. in Prax. iudic. cap. 29 num. 1. & seq. Ricc. in Collect. dec. 2529. par. 7. vbi id limitat in Capitaneo Satellitum, qui integer testis habetur ad esse. Cum probandi delictum etiam grave: sed hoc arbitrio Iudicis relinquitur, qui considerare debet qualitatem personæ, & alias circumstantias.

Addit Loccatell. loco cit. quod ex constitutione Alexandri I V. & Clementis VI. Satellitibus Sancti Officij in ijs, quæ pertinent ad eorum officium, creditur absque tortura, vbi alia adminicula, & coniecturæ concurrunt præter eorum attestaciones:

37 Obserua 4. quod ad torturam testis inhabilis non exiguntur in dicta, quæ ad rei torturam sunt necessaria, nec habetur disceptatio cum aduocatis, ut decisum resert Ricc. in Collect. dec. 2630. p. 7. nisi testis torquendus esset propter causam, quæ aliunde, quam ex processu oriatur, puta ex eo, quia sit infamis, vel vilis: tunc enim super hoc est disputandū, & cognoscendū dato etiā illi termino ad deducendū, si quid in contrariū habet iux. l. i. & si quis dicatur & l. si quis ff. de Quast. contrariū tamen, etiā in hoc casu in praxi seruari dicit Clar. in S. fin. q. 25. vers. solet dubitari; sed hoc totū arbitrio prudētis Iudicis reliquit Bare: in Lenius S. testes ff. de Quast. Boff. in tit. de Tortur. test.

n. 39.

39. idem Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1. ref. 405. & alij apud Loccatell. 38. Obserua 5. quod sub nomine vilium personarum non veniunt iij, qui viles dicuntur ratione commanis status, & eorum exercitij; & ideo ex hoc capite torquendi non sunt, si alias sint honestæ, & probatae vita. Boff. d. tit. de Tortur. test. num. 3. & alij apud Loccatell. d. insp. 5. num. 256. & 295. idem que dicendum est, si in teste esset alius defectus non proueniens a crimine, puta quia esset domesticus, ac pauper. Boff. tit. de Indic. & consider. num. 151. vel si testis deponeret in causa, ubi habet interesse; tunc enim non torquetur, etiam si varius sit, ut dicunt DD. quos refert, & sequitur Loccatell. insp. 3. num. 44.
39. Obserua 6. quod huiusmodi testes inhabiles non sufficiunt ad condemnandum reum poena ordinaria, sed tantum ad infligendam poenam extraordinariam, vel torturam, ut inquit. Clar. S. fin. q. 24. vers. sciendum in fin. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 212: nec plene probant, si producantur ad defensam, sed relinquuntur arbitrio Iudicis, quanta sit eis fides adhibenda inspecta faci, & personarum qualitate. Ricc. loco cit. Clar. ubi supra vers. item scias. Notandum tamen est, quod reus torqueri non debet ex dicto viuis socij criminis, nisi alia ad minicula, vel præsumptiones concurrent Boff. in tit. de Indic. & cōsid. ant. tort. num. 160. & alij communiter. secus si adesset depositio duorum, aut trium sociorum criminis, etiam si essent singulares Clar. in S. fin. q. 21: vers. sed posse. nisi forte tales socij criminis plures patientur defectus, puta si non tantum essent socij criminis, sed etiam periculi, infames, aut alias inhabiles, quia tunc reus non torquetur, ut dicunt DD. quos refert, & sequitur Dian. p. 4. tr. 6. ref. 8.
- Addit Ricc. in Prax. par. 2. ref. 212. quod quando unus testis omni exceptione maior adest cum alio minus idoneo, tunc facere plenam probationem, si huiusmodi testi minus idoneo tortura ad purgandam, & tollendam illius inhabitatem adhibita fuerit.
40. Obserua 7. quod quando testis torquetur ut varius, & contraria deponens, regulariter statutum ultimū dictum in tormentis Boff. in tit. de torturis test. num. 20. Alciat. de Presumpt: reg. 2. presump. 29. n. 13 & 14. & ita seruari dicit Clar. S. fin. q. 53. vers. quartus est casus, & alij apud Gabr. lib. 7. concl. 26. nu. 1. & 9. Loccatell. insp. 5. nu. 271. qui duo ultimi Doctores id intelligunt, quando secundum dictum in tormentis receptum fuit solemniter in forma Iudicij, & parte citata, alias non tolleret primum dictum iuratum; sed de consuetudine citatio ad hunc actum omittitur, ut d. Boff. in tit. de op. positi. con. test. num. 1. In multis tamen casibus statutum primo dicto, videlicet quando testis illo medio tempore alloquiatus fuit, vel potuit alloqui cum parte: tunc enim magis attenditur primum dictum extra torturam,

- ram, quam secundum in tortura propter metu subornationis. ⁴⁷ Alciat.d.præsumpt.29.nu.6.Gabr.lib.7.concl.26:num.7.Loccatell.infp.3.nu.48. eademque ratione attenditur primum dictum, si testis post publicationem processus dicat contrarium, ut post Bart.dicit Boff.in tit.de opposit.con.teſt.nu.1. Alciat.d.præsumpt.29.nu.10.Ricc.in collect. decis.569.par.3.
- ⁴² Secundò statut primò dicto, quando testis tunc fuit formiter examinatus, ut d.Loccatell.d.infp.5.nu.271. quanuiss illud primum dictum debilitetur quoad fidem depositionis secundum Ricc.in Prax.for:eccles.par.1.ref.408.
- ⁴³ Idem dicendum, si primum dictum sit magis verisimile, quod arbitrio Iudicis relinquitur Boff.in tit.de opposit.con.teſt.num.1. & alij apud Gabr.d.concl.26. num.6.
- ⁴⁴ Tertiò statut etiam primo dicto, si ex prima depositione fuit ius quæſitum parti Alciat.d.præsumpt.29.num.6 Loccatell.d.infp.5.nu.271.vbi refert, ita noluisse Rotam in Parmen.Status 23.Martij 1601.coram Card: Millino
- ⁴⁵ Quartò si quis deponat in se vti pars, & in aliud vti testis, quia hoc etiam casu magis creditur primo dicto sine tormentis Bart.in l.1.9. quæſtioni ff.de quæſtioni.Boff.in tit.de opposit.con.teſt. numero 1.
- ⁴⁶ Quintò quando primum dictū extra tormenta receptum fuit in articulo mortis: tunc enim secundum dictum in tormentis non toleret illud primum, ut post Aym. d.Gabr.dicta concl.26:num.11.
- ⁴⁷ His adde, quod potest Iudex torquere etiam testes recusantes dicere veritatem, etiam si inhabiles non sint, puta si interfuerint delicto, & tamen negarent, se aliquid vidisse Boff.in tit.de tortur.teſt.nu.10. quemadmodum potest reus torqueri, si Iudici legitime interroganti nolit responde re Loccatell.d.infp.5.num.190.vbi etiam dicit, quod mitius in hoc casu reus torquendus est, videlicet ad summum usq. ad quartam partem unius horæ, vel etiam minus arbitrio Iudicis.
- ⁴⁸ Notandum tamen est, quod tunc testis tortura subiiciendus non est, nisi ab uno saltem teste digniore conuincatur, secus si è minus digno Bart.in l.unius 9:teſtes ff.de quæſt.Ricc.in Prax.for.eccles.par.1.ref.405. & in collect.dec.2630.par.7.
- ⁴⁹ Limita in Clericis, nobilibus, & alijs in dignitate constitutis: tales enim torqueri non debent, etiam si essent verisimiliter informati, præsertim quando ab alijs veritas haberi potest: sed loco tortura multis pecuniarijs iuxta locorum consuetudinem plectendi sunt Boff.in tit.de tortur.teſt.n.7. Loccatell.infp.5.num.283. & 309. & alij communiter.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusationes criminales regulariter spatio 20. annorum tolluntur.
- 2 An hoc procedat in Inquisitione.
- 3 Actio iniuriarum anno prescribitur: limitatur nu.5.6. & 7.

F fff 8 Carr

- 8 Carnis delicta quinquennio prescribuntur, declaratur n. 9. & 10.
 11 Quinam de adulterio accusare possunt.
 12 An uxor ex causa adulterii agere possit contra maritum.
 13 Quando Iudex in delictis posse ex officio procedere.
 Denunciations facte extra iudicialeiter non attenduntur, ibidem.
 14 Accusatio quoad effectum publicationis bonorum quinquennio prescribitur.
 15 Recensetur delicta, in quibus accusatio semper durat.
 16 Crimina de iure canonico numquam prescribuntur.
 17 Actiones ciuiles, quae ex crimen descendunt, durant usq. ad 30. annos.

C A P. Vlt.

An delicta temporis spatio prescribantur.

- 1 Causationes criminales regulariter spatio 20 annorum tolluntur. 1. querela C. ad l. Corn. de fals. ubi dicitur, Querela falsi temporibus prescriptionibus non excluditur, nisi 20. annorum exceptione, sicut cetera quoque ferè crimina. cuius textus dispositio non tantum procedit in crimen falsi, sed etiam in alijs criminibus, exceptis casibus in iure expressis glof. in l. fin. ff. ad l. Pomp. de Parricid. & in l. qui falsam ver. depellitur ff. ad l. Cornel. de fals. Bart. in d. l. querela. Quare dictum textum proce-

dere etiam in crimen homicidij & incendiij dicit Clar. in l. fin. q. 51. in princ. & etiam in usura, ut notat Loccatell. de Quest. Iudic. insp. 5. num. 180. que quidem prescriptio à die commissi criminis, non autem à die scientie currere incipit. l. fin. C. de dol. mal. l. Adulter. C. ad l. l. ul. de Adult. Clar. d. q. 51. verff. sed hic quaro.

Quod procedit etiam in Inquisitione. Iudex enim non potest ex officio de ipso delicto inquirere post huiusmodi tempus 20. annorum, quia Inquisitio succedit loco accusationis. Bart. in d. l. querela, & communem dicit Boss. in tit. de Accusat. numer. 32. & in tit. Quom. proced. per Act. in del. n. 17.

3 Quædam tamen delicta minori spatio prescribuntur, ut est actio de dolo, quæ biennio tollitur l. fin. C. de dol. mal. & actio iniuriarum quæ anno prescribitur l. fin. no conuicti C. de Iniur.

5 Limita, quando agitur per viam exceptionis, quia tunc actio iniuriarum est perpetua. Genuens: in Prax. Archisp. cap. 23. num. 7.

Limita 2. in iniuria picta, vel scripta, que etiam post annum intentari potest secundum Ricc. in collect. dec. 138: contrarium tamen tenent DD. quos resert, & sequitur Loccatell. de Quest. Iudic. insp. 5. num. 177. ubi dici t, quod actio iniuriarum, etiamsi per libellum famosum iniuria illata fuerit, tollitur per lapsum anni, & diei.

Limita 3. si reus prescriptionis huiusmodi exceptionem non opponat: tunc enim Index potest procedere in causa ad condemn.

na.

- nationem etiam transactis 20. annis secundum Viu. relatum in Syntag. opin. comm. tit. de fals. s. 5., vers. idemq. videmus.
- 8 Item Carnis delicta quinquen-
tij spatio præscribuntur, ut possit Farinac. & alios dicit Loccatell. loco cit. insp. 5. nu. 179. & 182. & de adulterio quidem constat ex l. adulter. C. ad l. Iul. de Adult. hoc ta-
men intelligendum est quoad pœ-
nam criminalem, vel civilem
amissionis dotis, vel donationis
proper nuptias: quia quoad di-
uortium petendum crimen hoc
nunquam præscribitur cap. admo-
nere, vbi glof. in ver. pœnitenti 2.
33. q. 2. & notant etiam DD. apud
Megal. in ver. adulterium nu. 19.
- 10 Addit Loccatell. d. insp. 5. num.
179. Ricc. in Collect. dec. 236. par. 1.
quod supradicta conclusio pro-
cedit respectu adulteri accusati;
nā respectu adulteri tollitur hoc
crimen spatio sex mensium, quo-
rum duo dantur marito, ut accu-
set iure mariti, & quatuor, ut ipse,
& quilibet possit accusare iure
extranei iuxta l. Mariti I. sex mē-
sium, & ibi glof. in ver. sex menses
ff. ad l. Iul. de Adult. l. iure mariti.
& ibi glof. in ver. iure extranei. C.
cod.
- 11 Notandum tamen est, quod
quamuis adulterij crimen inter
publica iudicia referatur, quoru-
delatio cōmuniter omnibus con-
ceditur: tamen nē extraneis tem-
perē liceat sedare connubia, hu-
iusmodi accusatio hodiē est tan-
tum permitta Marito, nec non
Patri, fratri Patruo, & Auunculo,
quibus etiam conceditur, ut cri-
- men abolitione, si voluerint, co-
pescant, vt in l. quamuis adulterij, ubi Bart. C. ad l. Iul. de Adult.
& ideo in crimen adulterij non
potest procedi ex officio, ut d.
Ricc. in Collect. decif. 2310. par. 6.
& alij: nisi adulterium esset no-
torium Grammat. decif. 31. num. 7.
vel nisi maritus querelauerit
vxorem de adulterio, vel alius,
cui id. à iure permisum est: quia
licet postea à querela desisterint,
adhuc poterit Iudex ex officio
procedere l. constante ff. de Adult:
Grammat. loco cit. nn. 5. & 6.
- Addunt alij, quod nedum Pa-
tri, & fratri mulieris, sed etiam
eius Socero, & cognato, & sic Pa-
tri, & fratri ipsius viri competit
hoc ius accusandi, Vinc. de Frat.
decif. 94. quem refert & sequitur
Ricc. in Collect. decif. 236. par. 1: qui
ibidem dec. 78. id etiam extendit
ad heredes etiam extraneos ma-
riti & aliorum, quibus huiusmo-
di ius querelandi à iure concedi-
tur.
- 12 Notandum 2. quod vxor ex
causa adulterij à Marito commis-
si potest agere ciuiliter contra
maritum ad thori separationem,
non autem ad pœnam infligendā
Peguer. dec. 94. quem refert idem
Ricc. in Collect. decif. 236. par. 1. &
dec. 2310. par. 6.
- 13 Notandum 3. quod neque in
alijs delictis Iudex potest ex offi-
cio procedere, nisi vel querela
partis, aut denunciatio officialis,
vel diffamatio aut quid simile præ-
cedat, quod Iudicem ex necessi-
tate officij sui quodammodo ad
procedēdum impellat: alias pro-

Ffff 2 ces.

cessus est ipso iure nullus, etiam si delictum deinde plenè probetur; & ideo non attenduntur notificatio-
nes factæ extra judicialiter, ne-
que illæ, quæ sunt ab incerto au-
tore, vel suppresso nomine denun-
ciantis, etiam si in eis nominentur
testes de delicto informati; & pro-
cessus inde factus similiter nul-
lius est roboris. cap. Inquisitionis
§. tertia de Accus. Clar. in §. fin. q.
3. vers. scias etiam, ubi etiam refert,
quodam Inquisitores super denun-
cationibus factis per personas in
certas nulla præcedente querela
fuisse à Senatu absolutos.

Addit Bonacini. in tract. de Cō-
tract. disp. 2. q. 4 pun. 9. nu. 5. eum.,
qui tacito suo nomine schedulam
refert ad superiorem de aliquo
delicto occulto, libelli famosi reū-
censeri, si hoc faciat, ut Superior
de crimine inquirat, illudque
notum, ac publicum efficiat no-
torietate iuris:

Quod magis locum habet in
carnis delictis, ex quorum dela-
tione semper sequi solet infamia,
præsertim si multi elapsi sint anni
post patratum crimen: hoc enim
pia humana conditio exposceret
videtur, ut post longum tempus
commisii criminis delinquens no-
deferatur ad punitionis tribunal
ut dicant DD. apud Dian. par. 4.
tr. 5. ref. 23. & ita communiter ob-
seruatur, non enim proceditur ex
officio in huiusmodi criminibus,
etiam si notoria iam fuerint, si
emendatio postea sequita sit, que
per spatium trium annorum in
criminoso præsumitur, ut d. Bar-

bos. in capit. testimonium de testifi-
& alij committenter:

14. Simili quinquennio prescribi-
tur etiam accusatio quoad effe-
ctum publicationis bonorū, Add.
ad Bart. in d. l. querela littera A. &
communem dicit Clar. in §. fin. q.
51. vers. scias etiam in fin.

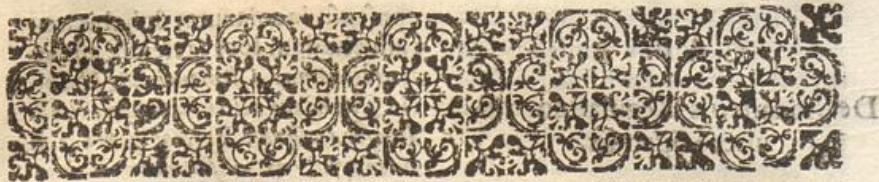
15. Dixi, exceptis casibus in iure ex-
pressis, quia in quibusdam delictis
accusatio semper durat, ut in cri-
mine Parricidij l. fin. G. ad h. Pomp.
de Parricid: & in crimen suppo-
siti partus iuxta l. qui falsam §.
accusatio ff. ad l. Corn. de fals. item
in' delicto heresis & Apostasia &
fide l. Apostatarum C. de Apost. in
crimine concussionis secundum
glos. in d. l. querela ver. sicut cetera
in fin. & in crimen læsi maiesta-
ti, assassinij, false monetæ, Simo-
niae, abortu s., sodomiæ, raptus,
stupri eum vi, & adulterij eum in-
cestu, ut d. Farinac: Baiard: &
alij, quos refert, & sequitur Loc-
catell. d. inspect. 5. num. 181. Megal.
in ver. Assassinum num. 10.

16. Addunt alij, quod crimina de
iure canonico nunquam prescri-
buntur tempore, & hanc esse
communem dicit Soc. Sen. in cap. su-
per num: 97: de Crim. fals. quem re-
fert Bonacini. relat. in Syntag. opin.
comm. tit. de crimin. & delict. cap.
12. vers. crimina.

17. Actiones vero ciuiles, que ex
crimine descendunt, usque ad 30.
anos durant Clar. in §. fin. q. 51.
vers. & hec quidem in fin. Ricci. in
Collect: decisi: 138. & est communis
opinio.

Finis Libri Sexti

IO· CAROLI ANTONELLI

SAC. THEOL. AC I. V. D. VELITERNI.

LIBER SEPTIMVS

DE REGULARIBVS, ET MONIALIBVS.

SV M M A R I V M.

- 1 **N**onasteria Regularium erigi non possunt sine licentia Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt.
- 2 Et an possint reædificari sine huiusmodi licentia.
- 3 An ante erectionem requiratur consensus Priorum aliorum monasteriorum.
- 4 Quando ad id requiratur consensus Incolarum.
- 5 Quid si edificantur hospitia.
- 6 An licentia Episcopi requiratur, si Regulares de loco non sano, seu incommodo ad saniores, vel co-

modiorem monasterium trans-

ferant.

7 Monasteria nouiter erigenda, in quibus 12. Religiosi substentari, ac inhabitare non potuerint, Iurisdictioni ordinarij subiiciuntur: declaratur num. 8: An ad id requiratur consensus Parochi, in cuius Parochia monasterium est erendum.

Constructio fieri, non debet in-

fra spatum 140. kannarum in-

ter unum, & alterum monas-

terium.

11 An hoc locum habeat in magnis

& populatis orbibus.

Quæ requirantur ad monas-

teria monialium erigenda.

CAP.

C A P. I.

De Monasterijs Regularium no-
uiter erigendis.

Vamus per tex. in c:
 1. de excessu Prelat. veritum fuerit mendicantibus, ne acquiri tere possent noua loca ad habitandum absque sedis Apostolice facultate, hodiè tamen sufficit solius Diceciani Episcopi licentia ex dispositione Concilii Tridentini sess. 25. de Regul. cap. 3. ibi, nec de cætero similia loca erigantur sine Episcopi, in cuius Dicecisi erigenda sunt, licentia prius obtenta, ut aduertit etiam Sorb. in ver. adificare vers. circa §. 20. Legan: in sum. qq. reg. tom. 3. ver: Episcopus quoad Regulares num. 3.

Ex quo infert Ricc: in Prax. for. eccl. par. 4. ref. 339. quod ecclesia, seu monasterium reedificari non potest sine licentia Episcopi, si funditus destructum sit.

Notandum est autem, quod ad id non solum vocari, & consensu prestare debent Piores, seu Procuratores aliorum monasteriorum in illis locis, vbi erigenda sunt monasteria, sed etiam in alijs per quatuor millia passuum circumiacinis, nisi alias ipsi Episcopo constituerit Religiosos monasterij erigendi absque detimento Religiosorum aliorum monasteriorum iam ectorum commode, & congrue manuteneri posse; quod si in illis nulli alij Regulares reperiantur, predicta eretio cu

consensu iacolarum, & habitatorum eiusdem loci facienda est ex constitutione Clementis VIII: incipit Quoniam ad institutam, apud Plasac. in Prax. Episcop. par. 2. c. 3. num. 47. & ex constitutione Urbani VIII: incipit Romanus Pontifex, apud Legan. in sum. qq. reg. to. 3. ver: Episcopus quoad Regulares n. 4: & ex decreto Sac. Congregationis edito sub die 17. Augusti 1622. apud Barbo. post. 3. par. tractat. de offic. & pot. Episc. fol. 65:

Obseruant tamen Doctores, quod dicta constitutio Clementis VIII non comprehendit hospitia ita decisum refert Ricc. in collect. decr. 2269: par. 6. Vulp: in Prax. iudic. cap. 42. num. 21.

Obseruant 2. quod licentia Episcopi non requiritur, quando Regulares conuentum de loco non sanco, seu incommodo ad sanitatem, vel commodiorem transfrunt: id enim possunt facere Regulares ex privilegio Sixti IV. minoribus concessio, ut dicunt DD. apud Dian. par. 3: tr. 2. ref. 136. vbi etiam addit, huiusmodi privilegio non fuisse derogatum per Concilium Tridentinum, quia loquitur tantum de noua erectione & edificatione domorum, non autem de mutatione.

Item ex dicto decreto Sac. Congreg. prohibetur, ne monasteria de novo erigantur, nisi in eo salte duodecim fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atq. ex consuetis eleemosinis subsistari valeant: alioquin monasteria huiusmodi posthac erigenda, in quibus 12. religiosi, ut supra, substan-

- Hentari, atque inhabitare nō potuerint, & actu non habitauerint, ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodē iurisdictioni subiecta esse intelligentur iuxta aliud decretum Sac. Cong. Concilij sub Urbano VIII. quod resert Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 26. n. 7. vers. verumquia.
8. Eadem tamen Sac. Congregatio declarauit, hoc decretum eas tamē Religiones comprehendere, quae non consueuerunt oneram missarū recipere, ut sunt Capucini, & Religiosi Societatis Iesu, ut resert Barbos. loco cit. par. 3. all. 98. num. 8.
9. Pięterea requiritur consensus Parochi, in cuius Parochia monasterium est erendum secundum Riso. in Prae. foriecole, par. 4. ref. 298. por. 2. ex. int. cap. quicunque 16. q. 1. verum ibi textus non expicit cōsensum Parochi, sed Episcopi: & ideo sufficit, si erectione monastetij fiat sine preiudicio ecclesiae parochialis, ut colligitur ex d. cap. quicunque, & cap. eccl. ead. q. 1. audiri tamen debet Parochus iuxta citatam constitutionem Clementis VIII cum in hoc habeat interesse ratione iurium parochialium, ut notat etiam Guid. Fap. dec. 360. num. 1. Barbos. d. par. 2. all. 26. num. 6.
10. His adde, quod huiusmodi constructione fieri non debet infra spatiū 140. cannarum intervaum, & alterum monasterium iuxta constit. Clem IV. & Sixti IV. apud Sorb. in ver. edificare. S. 16. & 19. exceptis monastetij statrum Minorum de obseruantia, à quibus
- tercentum cannarum spatio distare debet domus, seu monasterium a Regularibus alterius ordinis mendicantis erigendum ex constitutione 2. Iulij II. quam resert Barbos. d. all. 26. num. 6. vbi subdit, huiusmodi constitutiones non esse vni receptas in magnis & populatis Vrbibus, in quibus vicinissime noua monasteria edificantur ut notat etiam Sorb. loco cit. vers. quoad. dispositionem: in his enim cessat ratio dicta prohibitionis, quae fuit, ne unus Conventus alteri impedimentum, seu detrimentum afferret.
11. In erendis vero monasterijs monialium non solum requiritur consensus ordinarij, sed etiam speciale indultum sedis Apostolice: nec erigi possunt, nisi in locis muro cinctis, & vbi adest copia confessariorum, vel facultas cōducēdi confessariū aliunde, dummodo illis annuis redditus saltem scutorum 300. pro duodecim substantandis assignetur; non tamen erigi debent in ijs locis, in quibus monasteria prius erecta laborant inopia, ut resolut. Sac. Congreg. apud Lezan: in Summ. neg. tom. 1. cap. 25. num. 43. Barbos. d. par. 2. all. 26. num. 7. Nec possunt moniales in monasteria nouiter erecta introduci, seu transserri, nisi eadē monasteria auctoritate Apostolica extructa fuisse prius constitutit, ipsaque prævia visitatione earumdem monialium capacia, eisque accommodata, atque ita absoluta reperta fuerint, ut Cemeterijs, ulijsque fabris nulla edificationis causa in ipsa postea in-

grē-

grediendi necessitas relinquatur
ex decreto Sas.. Congreg. apud Le-
zan. in Sum. io. 3. ver. clausura nu-
mer. 13.

idv SV. M. M A R I V M.

- gor. XV. prefixo Conservatores
non elegerunt, possunt illos ad-
buc eligere.
14 An posse Conservator vice sua
alijs committere.
15 An munus Conservatorum cesse
per mortem Pape.

C A P. II.

De Regularium Conservatoribus

- 1 Regulares, qui sibi Conservatores
elegerunt, coram ipsis Conservato-
ribus conueniri debent, sed
alios conuenire non possunt.
2 Quam penam incurrat Conserva-
tor exceedens limites sua facul-
tatis. Item qualiter puniatur pars, que
hoc fieri procurauerit, ibidem.
3 An Conservatores possint eosdem
Regulares defendere à manife-
stis iniurijs.
4 Et an possint procedere contra de-
bitores ex causa ciuili.
5 De qualitate notorijs prius con-
stare debet, quam cognoscat de
manifestis iniurijs.
6 An Conservatores possint con-
siderare causas in prima instantia.
7 Quando regulares coram ordina-
rio conueniri possint, & nu-
mero 13.
8 Declaratur textus in cap. fin. de
offic. deleg. in 6.
9 An possit ordinarius punire dele-
gatos, qui sue iurisdictionis li-
mites excedunt.
10 Qui nam possint eligi in Conserva-
tores.
11 An iij, qui eliguntur in Conserva-
tores, teneantur munus accepta-
re.
12 An posse ordinarius alium in-
locum Iudicis Synodalnis absen-
tis, vel defuncti substituere.
13 Regulares, qui in termino à Gre-

- Regulares, qui sibi co-
servatores elegerunt,
in ciuilibus causis co-
ram ipsis Conservato-
ribus conueniri quidem, aut tra-
hi debent, sed alios conuenire
aut trahere non possunt, ita, ut
memorati conservatores in cau-
sis, in quibus regulares actores
fuerint, nullam prorsus iurisdi-
ctionem habeant, sed tantum in
ijs, in quibus rei extiterint ex
confit. Greg. XV. incip. Sanctissi-
mus, quam refert Barbos. de offic.
& pot. Episc. par. 3. all. 106. nn. 55:
3 Si vero suos limites scienter ex-
cesserint, per annum ob officio
Conservatoris huiusmodi suspen-
si sunt, & pars, que hoc fieri pro-
curauerit sententiam excommu-
nicationis incurrit cap. fin. de offic.
deleg. in 6: & constat etiam ex di-
cta constitut. Greg. XV. 5. ad hæc.
3 Observa tamen i. quod huius-
modi Conservatores possunt etiā
à notorijs, & manifestis iniurijs,
& violentijs defendere Regula-
res, dum à suis deiciuntur pos-
sessionibus, & proprijs bonis vti,
ac frui de facto impediuntur; etiā
si in hac parte actores sint, dum-
mo

modò obseruent formā prescrip-
tam in cap. 1. & fin. de offic. deleg.
in 6. ut censuit Sac. Congreg. Cons.
teste Barboſi: ubi supra nn. 56. Le-
zan. in sum. qq. reg: tom. 2. cap. 10.
numero 47.

⁴ Ex quo nonnulli Doctores in-
ferunt, Conſeruatores Religio-
ſorum poſſe procedere contra
debitores ex cauſa ciuiili etiam
laicos, quia iniuria non tantum
ſumitur pro contumeliaz, vel con-
uicio, ſed pro omni, quod fit co-
tra ius, & monaſterio danno
infert, ita Guid. Pap. dec. 18. n. 3.
& alij apud Dian. par. 3. tr. 1. refol.
20. ſed cōtrarium videtur verius
per textum in d. cap. 1. & cap. fin:
de offic. deleg. in 6. ibi, nec ad alia,
qua iudicialem indaginem exigūt,
ſuam poſſint extendere facultatem,
ita glof. fin. in d. cap. 1: Lezan: in-
sum. tom: 2. cap. 10. num: 63.

⁵ Notandum tamen eſt, quod an
tequam de huiusmodi maniſtis
iniurijs cognoscant, conſtarē
prius debet de qualitate notoriij:
quia vbi cunque iurisdiſio com-
petit alicui reſpe&tū certa qual-
tatis, debet ante omnia eidem,
de illa qualitate conſtarē Bart: o
muniter receptus in l. multum in-
tereſt num. 2. & 5 ff. de Cond. &
demon.

⁶ Addit Nau. conf. 3. num. 2. de off.
Iud: deleg: quod Concilium Tri-
dentinum ſeff. 24. de ref. cap. 20. dū
præcipit, cauſas omnes in prima
instantia coram ordinariis loco-
rum dum taxateſſe agitandas, nō
excludit Conſeruatores, quia in
ſupradictis cauſis reputantur or-
dinarij, & ita etiam censuit Sac.

Congr. teste Barboſi: de offic. & pot:
Epif. par. 3. all. 106. num. 63. 190

⁷ Obſerua 2. quod in ciuilibus
cauſis mercedam, & miserabilis
personarum Clerici ſeculare, &
aut Regulares extra monaſteriū
degentes, quomodo libet exemp-
ti, etiamſi certum Iudicem à ſe-
de Apoſtolica deputatum in pa-
rtibus habeant: in alijs vero, ſi ip-
ſum Iudicem non habuerint, co-
ram locorum ordinarijs, tamquā
in hoc ab ipſa ſede delegatis, cō-
veniri, & iure medio ad foluendū
debitum cogi, & compelli poſſut
priuilegijs, exemptionibus, Con-
ſeruatorum deputationibus, &
eorum inhibitionibus aduerſus
præmissa non obſtantibus ex Cōc.
Triden. ſeff. 7: de ref. cap. 14.

⁸ Obſerua 3. quod p̄dicta ex-
comunicatio, de qua in d. c. fin: de
offic. deleg. in 6. nō incurrit ab eo
qui non eſt pars in iudicio, reuſ
ſcilicet, vel actor, neque ex ſola
procuratione, niſi effe & tu ſequa-
tur Nau. in man. cap. 27: num. 125;
Bonacin: de censur. in part: diſp. 2.
q. 2. pun. 35. nu: 3. & alij apud Bar-
boſi: d. par. 3. all. 106. nu. 49: Lezan.
in sum. qq. reg: tom. 2. cap. 10. nu. 71.

⁹ Sed quæres 1. an ordinarius
poſſit in Conſeruatores animad-
uertere, ſi forte ultra cauſas ſibi
permissas cognoscant? Resp. ne-
gatiuē, quia quoad hoc prouifum
fuit per Conc. Tridentinum ſeff.
14. de ref. cap. 5. & per dictā conſi-
tutionem Greg. XV. vbi cauetur,
vt ſi qua inter Iudices Conſeru-
atores, & locorum ordinarios cō-
trouerſia ſuper competentia iu-
risdictionis orta fuerit, nequa

Gggg quam

quā in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos superi iurisdictionis competentia fuerit iudicatum.

Alias tamen Delegatos etiam Principis, si limites excedant suę iurisdictionis, potest, ac tenetur ordinarius punire secundum Card. in Clem: 1. num. 16: de officio ordin. Abb. in cap. significavit num. 3: eod. tit. & alios apud Barbos. d. par. 3. all. 106. num. 27.

10. Quæres 2: qui nam possint eligi in Conservatores? Responso esse eligendos, qui habent qualitates requisitas, & descriptas in c. statutum de Rescript. in 6: ita ut vel dignitate ecclesiastica prædicti, vel personatum obtinentes, vel ecclesiarum Cathedralium Canonicorum existant, quique in Concilijs provincialibus, aut diocesanis iudices electi, seu designati sint iuxta formam Concilij Tridentini sess. 25. de ref. cap. 10: ut constat ex constit. Clemen. VIII. & Greg: XV. apud Barbos. d. all. 106. num. 54. & 55.

11. Tenentur autem tales conservatores à Regularibus electi acceptare huiusmodi munus, alias rei sunt peccati mortalis, nisi aliqua gravi causa excusentur secundum Rodriq. tom. 1: qq. reg. q. 65. ar. 4: Peirin. to. 1. Priuile. minim. in constit. 4. Iulij. 11. num. 30. quos referunt, & sequitur Lezan. in sum: to. 2. s: 10. num. 18.

12. Addit idem Lezan. loco cit: nu. 56. ex decreto Sac. Congr. quod si quis ex iudicibus Synodalibus longo tempore absit, potest ordinarius cum consilio Capituli alium

in eius locum substituere; quemadmodum potest ordinarius aliū substituere in locum Iudicis synodalis defuncti usque ad futuram synodus iuxta Tridentinum loco citato cap. 10..

13. Quæres 3. An Regulares, qui in termino eis a Greg. XV. praefixo Conservatores non elegerunt possint adhuc illos eligere? Resp. affirmatiuè: interim tamen coram ordinario conueniri debent ex eodem Conc. sess. 7 de ref. cap. 14. & ex constit. Greg. XV. ibi, alioquin eo termino elapsò, quamdiu conservatores secundum formam presentis constitutionis non elegerint, coram eisdem ordinariis conueniantur, & ita etiam declarauit Sac. Congreg: teste Lezan. in sum: to. 2. d. cap: 10. num. 58.

14. Quæres 4. an possit conservatores suas alteri committere? Resp. negatiuè: ex d. lex. in cap. fin. de officio Iud. deleg. in 6. ibi, vices quoque suas citationibus, & sententiærum denunciationibus dam taxat exceptis, quas per alios valent exercere, nulli committere possint, nisi hoc eis competenter ex beneficio litterarum: sed nec turc nisi intra Civitates, seu Dioceses, in quibus deputati fuerint, & personis, quæ superiori sunt expressæ hoc est vel Episcopis, aut eorum superioribus, aut Abbatibus, seu Dignitatibus, vel personatum in Cathedralibus, vel collegiatis ecclesijs obtinentibus.

An verò conservator habens huiusmodi priuilegium, seu facultatem delegandi possit committere vices suas canonico ecclesiæ Ca.

Cathedralis? Resp. affirmatiuè, cum talis canonicus possit eligi conseruator, ut ex predictis constitutionibus observat eliam Barbos loco cit. num. 11: Lezan. in sum. qq. reg. tom. 2. cap. 10. nu. 52. & 53.
 15 Quæres 5. an officium, seu munus Conseruatorum, qui à Regularibus eliguntur, cesser per mortem Papæ? Resp. negatiuè: quia, eliguntur virtute priuilegij, seu concessionis, & gratiæ factæ eisdem Religionibus Nau. cap. 27 n. 253. Rodriq. tom. 1. qq. reg. 1. 65. art. 6. Mirand. in man. tom. 2. q. 47. art. 6. quos refert, & sequitur Lezan. in sum. qq. reg. tom. 2. cap. 10. nu. 20. vbi etiam dicit, dispositionem cap. fin. de off. deleg. in 6. in quo habetur, officium quorumcunque Conseruatorum quoad non, capta negotia per obitum concedentis expirare, solum procedere in conservatore concessis priuatis personis, non autem ordini, vel Religioni.

S V M M A R I V M .

- 2 In quolibet monasterio tam virorum, quam mulierum is tantum numerus constituendus est, qui vel ex redditibus, vel ex consuetis elemosinis substantari commodè potest.
- 2 Determinare numerum monialium ad Episcopum spectat etiā in Monasterijs exemptis.
- 3 Quando ultra numerum præsum aliae moniales recipi possint.
- 4 An possint ultra duas sorores in eodem monasterio habitum regularem suscipere.

C A P. I H.

De Numero monialium in quo-
uis monasterio præfi-
gendo.

N Monasterijs, & domibus tam virorum, quam mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus is tantum numerus constituendus est, ac in posterum conseruandus, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis elemosinis commodè possit substantari ex decreto Concilij Tridentini sess. 25. de Regul. cap. 3

Determinare vero numerum monialium ad Episcopum spectat etiam in monasterijs, que regularibus subdita sunt, cum interueni tamen superioris regularis ex constitutione Greg. XIII. incip. Deo sacris, quam refert Quarant. in ver. monasteria monialium, & cœsunt etiam Sac. Cong. teste Lezan. in Sum. qq. reg. tom. 4. ver. moniales num. 5.

Observant tamen DD. quod etiam vbi expletus est numerus monialium, que ali possunt ex annuis redditibus monasterij, possunt aliæ sufficenter dotatae cum sua dote supra illum numerum admitti, ut d. Nau. de Redit. eccl. q. 1. monit. 62. num. 2. vbi aduertit, Concilium loco cit. tantum prohibere, ne recipiantur indotatae: & cum expensis monasterij, & ita etiam tenent alij DD. quos re fert.

Ggg 2 fert

fert, & seq. Barbos. de offic. & pot. Epis. par. 3. alleg. 98. nunc 9. non possunt tamen huiusmodi supernumerariae admitti sine Sac. Congregat. licentia ex decreto eiusdem Sac. Congregationis, quod refert Lezan. in Sum. qq. reg. to: 1. cap. 25. num. 6. & tunc quæ ultra statutum numerum recipiuntur, duplēm elemosinam afferre debent, hoc est duplicata summa eius, quæ in receptione cuiusque monialis intra numerum in quolibet monasterio constitutum erogari pro tempore consuevit: ita tamen ut vbi similia quæ confertur, minor est scutis ducentis, ibi saltem ratione duplicate elemosinæ soluenda sint scura quadringenta, ut decreuit Sac. Congr. teste Vulp. in Præciudic. cap. 4. num. 13. Lezan. in sum. to: 1. cap. 25. nu. 6. Quarant. in ver. mon. ferta monialium.

Quæ vero supra numerum præsum recipiuntur, in locum monialium decedentium intra numerum nequam subrogātur, neque impedimento sunt, quin aliae in locum carumdem ex numero demortuarū recipi eo modo valeant, quo in singulis monasterijs moniales intra numerū possunt admitti; quinimodo sic supra numerum receptæ supernumerariae semper quoad hoc remanent, etiam in ceteris ab alijs nihil differant, ut censuit Sac. Congreg. apud Quarant. & Lezan. locis cit. Barbos. d. p. 3. all. 98. na: 4.

4 Adde, quod non possunt ultra duas sorores in eodem monasterio habitum regularem suscipere, & professionem emittere abs-

que Sac. Congregationis licentia: & si haec licentia obtenta tertia, soror ad habitum admittatur, voice actua, & passua tamdiu carere debet, quoique altera ex eisdem duabus sororibus vitam scū morte commutauerit; dotemque duplicitam tenetur soluere, quantum intra, triplicatam vero, si supra numerum existat, talique casu adimpleri debent conditio-nes in licentijs pro monialibus supernumerarijs concedi solitis; vbi vero laudabilis consuetudo inoleuit, vel Pontificia constitutio-ne cautum est, ne duæ sorores in eodem monasterio habitum suscipiant, ita obseruari debet, ut rescripsit Sac. Congr. ad Archiepiscopis Bracharen. sub die 26. Augu-sti 1616 teste Lezan. in summ. qq. reg. to. 4. ver. moniales num: 6:

S V M M A R I V M:

1. Potest Episcopus interesse electioni quacunq; Abbatissarū etiam exemptarum.

2. Quando Prælati Regulares te-nentur Episcopo significare diem electionis Abbatissæ.

3. Abbatissa per vota secreta esteli-genda, quæ statim praescriptam in Concilium Tridentino habeat

4. Non potest eligi ad vitam, sed per triennium.

An post elapsum triennium possit iterum eligi, ibidem.

5. In huiusmodi electione ex tripar-tito numero monialium due par tes concurrere debent.

6. An per Concilium Tridentinum sublat. fuerit forma capuzia-pro-

- propter de electo.
 7 Quid si Moniales in electione discordes fuerint.
 8 An monialis vidua, vel alias corrupta possit eligi in Abbatissam:
 9 Et an monialis illegitima ad huiusmodi munus assumi possit.
 10 An Prelati dictarum monialium possint in predicta illegitimitate dispensare. 4

C A P. IV.

De electione Abbatissæ.

Dicit Episcopus una cum superioribus regularibus electioni quarumcumque Abbatissarum per se, sive per alium interesse ex Constitutione Greg XV. 5 incip. Inscrutabili, & ideo tenentur Regulares Episcopo significare diem electionis Abbatissæ, eumque ad præfinitum tempus expectare, si antea ipse expressè declarauerit, se ut velle facultatem sibi hac in parte attributa ita, vt post dictam declarationem licet Episcopo censuris, & alijs penitentiis punire Regulares, qui ante tempus significatum, aut die electionis eidem non prænunciata ad Abbatissæ electionem processerint, ita declarauit Sac. Congreg: in resp. ad dub. 25 super ead. confitit: ut refert Barbos: post 3. par. Tract. de officiis pot. Episc. fol. 55. & seq. Lezan in Sum. qq. reg. to. 1: 7 cap. 25. nu. 46. Vulp: in Prax. Iudic. cap. 42. num. 28.

3 Eligi autem debet Abbatissa.

per vota secreta iuxta Tridentinum sess: 25. de Regul. cap. 6. quæ habeat etatem praescriptam in eodem Concilio loco cit. cap. 7. ut notant etiam Doctores apud Barbos. d. par. 3. all. 100. num. 17: ubi etiam dicit, quod electio aliter facta nullius esset roboris.

Nec potest eligi ad vitam, sed per triennium: & postea a regimine, & administratione monasterij debet abstinere per triennium a die finitæ administrationis: quo elapsa seruata forma eiusdem Concilij iterum, ac plures eligi potest per Constitutionem Greg. XIII. incip. Expositum debitum, quam refert Vulp. in Prax. Iudic. cap. 4. num. 14. Lezan. in Sum. qq. reg. tom. 1: cap. 26. num. 4. Quaranta in ver. Abbatissa.

In huiusmodi verò electione ex tripartito numero monialium duæ partes concurrere debent, nisi alia adest loci consuetudo ex decreto Sac. Congreg. apud Pias. in Prax. Episc. par. 2. cap. 3. num. 57. vers. in monasterijs.

An verò per Concilium Tridentinum sublata fuerit forma c. quis propter de electo. non fuisse sublata. sed adhuc in suo robore permanere dicit Barbos. d. par. 3. all. 100 num. 17. ubi citat Fr. Emm. in Sump. t. cap. 202. num. 2. Zerol. in Prax. Episc: par. 1. ver. Abbatissa. §. 6. Azorin. tit. mor. par. 1. lib. 13. cap: 10. quaest: 2. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 27. nu: 10. & 11.

Si Verò Moniales in electione huicmodi fuerint discordes, potest Episcopus nominare unam, quam magis idoneam iudicauerit

rit, ut censuit Sac. Cong. teste Pia-
sec. loco cit.

- 8 Quæres, an monialis vidua pos-
site eligi in Abbatissam? negatiuè
respondet Ricc. in Collect. decis.
2415. par. 6. Lezan. in Sum. qq. reg.
tom. I. cap. 26. numer. 5. & 7. & alijs
Vnde ad hoc requiri dispensatio-
nem Papæ censuit Sac. Cong. apud
Di. in par. 3. tr. 2. ref. 99:

Addunt alijs apud Barbos: d. all.
100. num. 14. ab hoc munere ex-
cludi eas omnes, quæ virgines nō
sunt; & ideò si monialis corrup-
pta occulta eligatur, tenetur se-
excusare prout melius potuerit,
nè suum defectū prodat, ut d. Le-
zan. in. loco cit.

- 9 An verò monialis illegitima abs-
que dispensatione Papæ possit in
Abbatissam eligi? negat Nau. in
man. cap. 27. num. 201. & alijs plu-
res apud Barbos. ubi supr. nu. 13.
sed contrarium tenet Lezan. in
Summ. tom. I. cap. 26. nu. 6. & hanc
sententiam videtur approbase
Sacra Congregatio, quæ censuit,
moniales ex illegitimo thoro na-
tas sub constitutione Sixti V. cō-
tra Regulares illegitimos nō cō-
prehendi, quomodo ad officium,
vel dignitatē Abbatissæ, seu Prio-
rissæ eligi possint, ut refert Dian. 10
par. 3. tr. 2. ref. 101. vbi etiam notat
quod stando in prima sententia
possunt Prælati dictarum monia-
lium in prædicta illegitimitate
dispensare.

12 habet in moniales etiam exem-
ptas.

- 2 Episcopus punit Regulares, &
alios exemptos, qui circa clausi-
ram delinquent.

3 Episcopus quoad obseruantiam
clausure visitare potest monia-
les etiam exemptas.

- 4 Item potest suo edicto impone-
re penam excommunicationis
late sententiæ contra aperientes
ostium clausure extra casus in-
digentie, vel colloquentes cum
monialibus.

5 An hæc excommunicatio liget
Regulares.

- 6 In edicto Episcoporum prohibi-
bétium accessum ad monasteria
monialium non comprehendenduntur fœminæ.

7 Patres, & filij monialium pos-
sunt eas alloqui sine licentia.

- 8 Licentia colloquendi cum mo-
niali concessa religioso extendi-
tur etiam ad ejus socium.

9 Excommunicatio lata contra
alioquenter moniales, non cō-
prehendit alioquenter Nouitias.

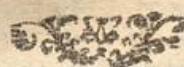
- Nouitiae in odiois non veniunt
appellatione monialium, secus
in favorabilibus, ibidem.

Ad quem spectet dare licentiam
ingrediendi monasteria monia-
lium, vel cum eis colloquendi.
Quando Regulares colloqui pos-
sint cum monialibus.

- An nomine Vigilie veniat qua-
tuor tempora.

S V M M A R I V M

- 1 Episcopus in ijs, quæ ad clausu-
ram spectant, Iurisdictionem

CAP.

C A P. V.

De conservanda monialium clausura.

Nijs, quæ ad clausuram spectant, Episcopus in moniales etiam priuilegio, vel indulto Papæ exemptas, tunc Regularium euræ subiectas iurisdictionem habet ex Concilio Tridentino sess. 25. de Regule cap. 5. & ex constitut. Pij V. incip. Circa pastoralis officij. & Gregor. XIII: incip. Deo' sacris, relat. per Quar. in ver. monasteria monialium: ita ut punire etiam possit Regulares, & alios exemptos, qui circa clausuram delinquent: ex constit. Greg. XV. incip. In scriptabili, cuius dispositionem non tantum procedere in delictis notoriis, & scandalosis iuxta Concilium Tridentinum sess. 25. de Regule cap. 14. sed etiam in omnibus indistincte dicit Lotter. de Re Benef. lib. 1. q. 24. n. 66. & 67. quæ refert. & sequitur Barbos. de officio. & pot. Episcop. p. 3. n. 105. n. 20. quia in legibus indefinita oratio & quipoller universalis iux. glo. in clem. 1. ver. quævis de Præb. Eart. in Lomnes populi. num. 57. de Tust. & iur.

3. Ex quo infertur 1. possit Episcopum visitare quoad obseruantiam clausuræ moniales etiam exemptas toties, quoties ei videbitur expedire, ut censuit Sacra Congreg. teste Ricc. in Prax. for. eccl. par. 1. res. 649: & par. 4. resolut. 1900. & notant etiam DD. apud

Barbos. de officio. & pot. Episc. par. 3. all. 102. num. 5. & seq. Lezan. in sum: qq. reg: 10: 3. in ver. Episcopus quoad Regulares nu. 13. ubi dicit, id faciendum esse cum superioribus eorumdem monialium per d. constit. Pif V.

4. Infertur 2. posse Episcopum ad clausuram custodiendam pœnam excommunicationis latæ sententie suo edicto imponere contra aperiètes ostium clausuræ ex contra casus indigentia, nec nō contra accedentes ad monasteria monialium etiam exemptarum, vel Regularibus subiectarum, seu cum illis colloquentes c. monasteria de vit. & bon. Cler. & tradunt DD. quos refert & sequitur Barbos. de officio. & pot. Episc. par. 3. all. 102. num. 74. & seq. ita ut hæc excommunicatio liget etiam Regulares, ac moniales exemptas, si de illis in edicto mentio fiat, ut censuit Sac. Cong. teste Lezan. in sum: qq. reg: 10: 3. ver. Episcopus quoad Regulares nu. 13. Bonacrin. de clausur. q. 3. pun: 4. in fin: & in tali casu Regulares sic excommunicati non possunt absoluiri a suis superioribus, sed ab Episcopo, si hanc absolutionem sibi reseruauit Lezan. in sum: 10: 1. cap. 25. num. 35. & tom. 3. in ver. Episcopus quoad Regulares nu: 13. ubi refert, ita Sac. Congregatione declarass.

I limita. si tales Regulares habeant ex priuilegio, quod non possint ab Episcopo excommunicari, ut d. Marcell. V. ulp. in Prax. indic: cap. 4. num. 8. & similiter censuit Sac. Congr. teste Barbos. ubi supra num. 75. Dian: par. 3. tr. 2. ref.

203. vbi etiam subdit, quod serè omnes Religiones huiusmodi priuilegium habent, Lezan. in sum. tom: 4. ver. moniales nu. 26. vbi dicit, quod tunc a suis superioribus alia poena sunt plebendi.

Obserua tamen, quod huic priuilegio quoad hoc derogatum fuit per d. constitutionem Gregor: XV. incip: Inscrutabili, ibi, ad hac tam Regulares, quam seculares huiusmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri se possint, quominus si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa honorum administrationem monasteriorum monialium etiam Regularibus subiectarum, ab Episcopo loci similiter tanquam ad hoc sedis Apostolicae delegato quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant, & infra, ita ut Episcopi in supra scriptis casibus, & in prænomina tales personas in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, per censuras ecclæsticas, aliasque poenas vii eiusdem sedis delegati procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licite valeant, ut aduentit etiam Bonac. de clausur q: 3. pun. 4: nu. 8. qui quid dieat Dian. par. 3. tr. 2. ref. 48. vers. nota est aucto Lezan. in sum. tom. 4. ver. moniales numero 26.

Vnde Sae. Congr. approbante Urbano VIII. simpliciter, & indistinctè declarauit, Regulares absque legitima licentia accedentes ad monasteria monialium, ibi.

in loco colloquijs destinato cum moniali colloquentes immedia- tè ab Episcopo tamquam sedis Apostolice delegato coerceri, & puniri posse; item censuit, moniales Regularibus subiectas colloquentes cum Regularibus etiā eiusdem ordinis licentiam legiti- mam non habentibus incurrere poenas, & censuras in Concilijs provincialibus, vel edictis Episcopali bus commissariis, ut refert Bonac. loco cit. Lezan. vbi supra num. 26. Barbos. post. 3. par. d. Tr. pag. 58.

Obserua 2. quod in edicto Episcoporum prohibentium accessu ad monasteria monialium ex generali consuetudine non comprehenduntur sceminae, vtd. Ricc: in Prax. for. eccl. par. 1. ref. 553.

Obserua 3. quod Patres, & filii monialium possunt eas alloqui si ne licentia, exceptis diebus prohibitis, ut declarauit Sac. Congr. apud Lezan. in sum. d. tom. 4. ver. moniales nu. 23. vbi ex hoc inferit, posse etiam Religiosum absque ordinarij licentia colloqui cum moniali eius filia, vel matre.

Obserua 4. quod licetia colloquendi cum moniali concessa Religioso extendi etiam videtur ad socium ipsius: quia de connexis idem est iudicium Ricc: in Prax. par. 1: ref. 642: & alijs: quemadmodum licentia visitandi sacrosanctum Christi Domini Se- pulchram alicui à Papa concessa extenditur ad socium à superiore assignandum, ut dicunt DD. apud Lezan. in sum. tom. 4. ver. moniales numero 23.

Item

Item in casib⁹, in quibus Confessarius eget socio, dum ex aliqua causa necessaria ingrediatur septa monasterij, non est necessaria licentia pro eo expressa: quia comprehenditur in principe confessarii propter connexionem actionis Dian.par.3.tr.2.ref. 31. Lezan. in sum. tom. 1. cap. 25. nu. 40. & tom. 3. ver. clausura num. 27. vbi etiam dicit, "quod socius huiusmodi debet esse vite exemplaris & etatis supra 50. annos, si commodè talis etatis reperiri possit."

¶ Obserua 5. quod excommunicatio lata contra alloquenter moniales non comprehendit alloquenter Nouitias: quia Nouitiae in odiosis non veniunt appellatio ne monialium, ut d. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 260. Vnde nec astringuntur censuris, & preceptis Regulæ, neque includuntur in casibus referuatis à superioribus Religionum Sylu. in ver. Religio 5. nu. 6. Sorb. in ver. nouitius §. fin. vers. an autem, & alij communiter.

In fauorabilibus vero habentur tamquam professæ, & gaudent privilegijs monialium, quia sunt de familia monasterij, & pars cōmunitatis eiusdem Religionis, ut d. idem Ricc. in Prax. d. par. 4. ref. 241. & alij apud Dian. par. 3. tr. 2 resolutione 73.

¶ Sed quæres, ad quem spectet dare licentiam ingrediendi monasteria monialium, vel cum eis colloquendi? Resp. quod ad Episcopum spectat auctoritate quidem propria quoad monasteria sibi subiecta: auctoritate vero, delega-

ta, quoad ea, quæ sedi apostolice immediate sunt subiecta ex Conc. Tridentino sess. 25 de Reg. cap. 9. quoad monasteria vero, quæ à Regularibus reguntur, ad ipsos superiores Regulares spectat, nisi adsit consuetudo legitimè prescripta, ut huiusmodi licentia etiā quoad hæc monasteria ab Episcopo tantum, vel ab Episcopo, & superiore Regulari coniunctim obtineatur, ita censuit Sac. Congr. teste Quarant. in ver. monasteria monialium vers. binc tangenda Barbos. de off. & pot. Episc. p. 3. all. 102. nu. 28. 40. 41. & 76. Pias. in Prax. Episc. par. 2. cap. 3. num. 54. & tunc in casibus repentinis sufficeret licentiam alterius subscriptione roborare ex declaratione Sac. Congregationis, quam refert Barbos. d. par. 3. all. 102. num. 28.

Item vbi fuerit consuetudo introducta, ut Episcopus habeat superintendentialiam aliquam super concessionem talium licentiarum, v. gr. quod debeant in actis curia episcopalis registrari, obseruanda est: non tamen posset Episcopus licentiam tunc improbare, ut declarauit Sac. Cong. apud Lezan. in sum. tom. 1. cap. 25: nu. 25:

Addant DD. apud Barbos: vbi supra num. 39. quod si superior longè absit, in casibus repentinis licentiam concedere potest Prefecta.

¶ Notandum est autem, quod Regulares, seu Religiosi ex decreto Sac. Congregationis edito xii. Kal. Decembris 1623. approbante Urbano V I I I. per quatuor vices tantum quolibet anno moniales

H h h h allo-

alloqui possunt, seruatis tamen his conditionibus, quarum prima est, ut moniales in primo, vel secundo tantum consanguinitatis gradu. Regulari sint coniunctæ. secunda, ut id non fiat diebus festiis, aut in Aduentu, Quadragesima, feria sexta, sabbato, & vigilijs. tercia, ut licentia alloquendi obtenta ab ordinario, & ab alio, ad quem spectat eam concedere, confignetur Confessario ordinario monasterij, qui penes se eam retinere debeat, isque associet, & præsens sit. Quarta, ut Auscultatrices de more, non a rem alia assistant. Quinta, ut prædicta licentia pro die, & hora certa, & in scriptis concedatur, & in libris Cancelleriarum eiusdem ordinarij annotetur. Quod si Regulares per plures vices, vel alter non seruata forma prædicta, cum monialibus colloquantur, eo ipso incident in penas priuationis officiorum, ac vocis actiue, ac passiuæ ita, ut ab alio, quam à Summo Pontifice, vel à Sac. Congregatione rehabilitari non possint: quibus penis subjiciuntur etiam Equites S. Ioannis Hierosolimitani, ita referunt Barbos. d:p. 3. all. 102. num. 72. & post d. par. 3. pag: 66. Benacin. de Clauſar. q. 3. pun. 4. Quar. in ver. monasteria monialium Lezan. in Sum. to. 4. ver. moniales num. 18: & seq. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 180.

32. An verò nomine Vigiliae veiant quatuor tempora negatiuè responderet Lezan. loco cit. n. 23.

3 V M M A R I V M .

1. Excomunicationem incurrit qui

- 1. fine Superioris licentia ingrediatur septa monasterij monialium.
- 2. An in casibus urgentis necessitatis licitus sit ingressus in huiusmodi monasteria sine licentia.
- 3. An possit Episcopus licentiam ingredienti concedere Viduis, vel mulieribus coniugatis, quæ virorum senitiam timent.
- An Episcopus possit huiusmodi licentiam concedere consanguineis causa visitandi monialem infirmam. ibidem.
- 4. Necessitas in hoc casu qualiter accipienda sit.
- 5. An licitus sit puellarum ingressus educationis causa.
- 6. Quādo recipi possint in huiusmodi monasterijs famulae seculares.
- 7. Quādo licitū sit Superioribus in huiusmodi monasteria ingredi. Qua pœna plecantur Superiores ingredientes absque necessitate, ibidem.
- 8. An Prelatus concedens facultatem ingredienti ih̄sq; iusta causa excommunicatione incurrat.
- 9. Quam pœnam subeant ingredientes clauſra monialium praetextu facultatum à Summo Pontifice, vel alijs Superioribus obteturum.
- 10. Item quam pœnam incurrant Abbatissæ, ac Superiores admittentes eos, qui praetextu dictarum licentiarū ingredientur, ibidem.
- 11. Qua pœna plecantur mulieres praetextu huiusmodi licentiarū ingredientes monasteria Regulari virorum, ac superiores prefatas mulieres introducentes.
- 12. An priuatae moniales, vel Religiosi particulares in tali casu admittantur.

mittentes aliquam pœnam incurant.

12 Quid si quis ingrediatur, vige-
ne huicmodi facultatum post
constitutionem Greg. XIII. &
Pauli V.

13 Item quid si quis habeat lice-
tiam ingrediendi in casibus ne-
cessarijs, & ingrediatur in cas-
bus non necessarijs, vel quando
cessauit necessitas.

14 Qualiter puniantur moniales
admittentes eos, qui ingrediun-
tur in casibus non necessarijs.

15 Item qualiter puniatur ingre-
diens praetextu licentie, quam
Episcopus concessit in casu non
necessario.

16 Quando incurvantur pene in-
flictæ in cōstitutionibus Pij V.
Greg. XIII. & Pauli V.

17 Quo casu Religiosi admittentes
mulieres in eorum claustris ex-
cusentur à supradictis penit. 2

18 Quid si tempore concessa licetia
nulla aderat necessaria, sed po-
ste a tempore ingressus superuer-
nerit.

19 Quam pœnam incurràt ingre-
dientes monasteria monialium
absque licentia, & necessitate.

20 Et quid si moniales priuatae ad-
mitterent aliquem intra mona-
sterium sine superioris licentia.

21 Qualiter puniantur mulieres
ingredientes monasteria viro-
rum, absque illa facultate, ac
Regulares eas admittentes in-
tali casu.

22 Quando liceat mulieribus in-
gredi in monasteria virorum
Regularium.

C A P. VI.

Quam pœnam incurrant ingre-
dientes monasteria
monialium.

Ngredi intra septa ma-
naſterij monialium ne-
mini licet sine Episco-
pi, vel Superioris licen-
tia in scriptis obtinenda, alias sē-
tentiam excommunicationis ipso
facto incurrit: darc autem tan-
tum Episcopus, vel superior licen-
tiam debet in casibus necessarijs,
ut statuit Sac. Tridentina Synodo
sess. 25: de Regul. cap. 5.

Obseruant autem DD. in casibus
vrgentis necessitatis, puta ruine,
incendij, violentia personarum,
vel similis, in quibus periculum
esset in mora, licitum esse ingre-
sum in huicmodi monasteria.
absque dicta licentia, ita Rodriq:
& Sorb. apud Mancin. in Pract.
dub. 8. vbi etiam ab hac exco-
municatione excusat fæcere
qui absente ordinatio Confessio
absque licentia ingreditur Mo-
naſterium, ut audiatur confessione
monialis, quæ reperitur in ar-
ticulo mortis.

Obseruant 2. non posse Epis-
copum licentiam ingrediendi
concedere Viduis, nisi moniales
fiant: neque mulieribus coniuga-
tis, quæ virorum leuitam timent:
neque Parentibus, aut alijs con-
sanguineis causa visitâdi monia-
lem infirmam etiam in mortis pe-
riculo constitutam: quia in his
casibus nulla adest necessaria cau-

H h h 2 sa

sa Barbos. de offic: & pot. Episc. p. 3.
all. 102. num. 67. Bonacin. de Clau-
sur. q. 4. pun. 4. n. 17. Quarant. in ver.
monasteria monialium vers. sed an-
licat Ricc. in Prax. for. eccles. p. 4:
ref. 205. & 208. non tamen con-
uenit, ut Vidua admittatur ad
habitum monachalem virginum,
& censuit Sac. Congreg. apud Le-
zan. in Sum. qq. reg. 10. 1. c. 25. n. 9.

Si verò immineat grane peri-
culum, puta si timeatur de mor-
te, vel alio graui damno mulieris,
poterit tunc Episcopus permitte-
re, vt talis mulier monasterium
ingrediatur, & in eo permaneat,
quamdiu causa ingressus perdu-
rauerit iuxta cap. de benedicto 32:
q. 1. & not. at Ricc. d. ref. 208. quia
repentini casus important necessi-
tatem, quæ legi non subiaceat: 1. C.
de oper. libert.

4. Addunt DD. apud Bonacin. de
clausur. q. 4. pun. 4. nn: 2. quod ne-
cessitas in hoc casu accipienda
est moraliter, non autem phisice
pro strictissima necessitate, &
ideo ad hoc sufficit rationabilis
causa, quæ in morali necessitate
consistit.

5. Obseruant 3. licitum esse puel-
larum ingressum in hæc mona-
steria educationis causa, nam hic
censemur vñus ex castib[us] necessarijs:
cum enim eo tempore viuen-
di vñsum, ac regulas monasterij e-
discant, atque experiantur, maio-
ri cum libertate deinceps elige-
re sibi possunt, vel statum reli-
giolum, vel sœcularem, itd dec'a-
ravit Sac. Congreg: teste Piasc. in
Prax. Episc: par. 2. cap. 3. vnum. 57.
Quarant. in ver. monasteriis Mo-

nitaliam vers. de pueris Barbos. d.
all. 102. num. 62. Bonacin. de Clau-
sur. q. 4. pun. 4. num. 15. & 16. vbi
subdit, quod hodiè non sufficit
Episcopi facultas, sed requiritur
licentia Sac. Congregationis.

Notandum tamen est, quod
puellæ causa educationis ingre-
sse licitum est morari in mona-
stero usque ad ætatem 25. annorum
ex decreto S. Congregationis apud
Ricc. in Prax. par. 4. ref. 209.

Obseruant 4. quod pro totius
monasterij obsequio de licentia
Superioris recipi possint tres, vel
quatuor famulæ sœculares, dum
modò ibi non adsint Conuersæ,
quaæ domestica seruitia, seu mi-
nisteria exerceant; cum enim
moniales choro, diuinis officijs
atque orationi potius vacare de-
beant, quis non videt, moniales
quam maximè indigere famula-
rum obsequio? Sorb. in ver. in-
gredi monasteria vers. de illis ve-
rò Bonacin. vbi supra. num. 10. hu-
iusmodi tamen famulæ non pos-
sunt è monasterio ad libitum exi-
re ex decreto Sac. Congregationis
apud Barbos. d. par. 3. all. 102. n. 60.

Verum pro priuato ministerio
alicuius monialis quamvis nobis
lissime egræ valetudinis, vel ni-
miè senectutis, non possunt in-
troduci ancillæ sine licentia sedis
Apostolice, etiam si talis monia-
lis necessitati per conuersas mo-
nasterij subueniri commodè non
possit, ut censuit Sac. Cong. teste
Lezan. in sum. qq. reg. 10. 1. cap. 25.
numero 32.

7. Sed neque ipsi met superiori-
bus in monasteriis ingredi licet
nisi

missi aliqua subsit necessitas ingrediendi: alias Prælati, qui pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice, qua contrafecerint, ingressu ecclesiæ interdicci, pro secunda, munere pontificali, &c. à diuinis suspensi, & deinceps ipso facto absque alia declaratione sunt excommunicati: Regulares vero omni officio, ac ministerio priuant, excommunicationi similiter subiacent *ex constitutione Gregor. XIII: incip. Dubijs, quæ emergunt, quam refert Quarant. in ver. monasteria monialium.*

Vicarij vero Episcoporum, Abbatibus, & Prælati seculares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem ingredientes monasteria monialium sibi subiecta præter casus necessitatis, supradictis penitentiis minime subduntur: quia, in dicta constitutione Gregorij sermo tantum est de Prælatis secularibus pontificali dignitate prædictis, ac de Prælatis regularibus, ita *Sanch. in oper. mor. lib. 6: cap. 16. num. 99. Bonac. de clausurid. q. 4. pun. 5. num. 11. vers. ex dictis patet.*

His adde, quod Prælatus concedens facultatem ingrediendi absque iusta causa nullam excommunicationem incurrit, cum talis excommunicatione nullibi expressa reperiatur *Bonac. ibidem d. q. 4: pun. 4. in fin.*

Qui vero claustra monialium, ingrediuntur prætextu facultati à Summo pontifice, Legato, Episcopo, vel ab alijs concessarum, incurrit in excommunicationem Papæ reservatam *per constitutionem Greg. XIII. incip. Vbi gratie, &*

per constitutionem Pauli V. incipit Monialium statui, quas refert Quarant. in ver. monasteria monialium Barbos. post 3: par. tractatus de off. & pot. Episc. constit. 45.

Item Abbatissæ, seu Priorissæ, ac superiores admittentes eos, qui prætexta dictarum licentiarum, ingrediuntur, eamdem excommunicationem incurruunt, ac officijs, quæ obtinent, ipso facto priuantur, & ad alia in posterum obtinenda sunt inhabiles *ex dictis constitutionibus Greg. XI. I. I. & Pauli V.*

In eamdem excommunicationem incident mulieres prætextu huiusmodi licentiarum ingredientes monasteria Regularium viorum, ac superiores prefatas mulieres admittentes eisdem ponit tam excommunicationis, quam priuationis dignitatum, & officiorum, ac inhabitabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda subiiciuntur *ex d. constit. Greg. XI. II.*

Priuata vero moniales, vel alij particulares Religiosi in tali casu admittentes supradictam excommunicationem non incurruunt: quia Summi pontifices loquuntur de Abbatissis, & alijs monasteriorum vtriusque sexus superioribus introducentibus, seu admittentibus, et aduersis Barbos. d. par. 3. al. 102. num. 37. & alijs, quos refert *Sequitur Dian. par. 1. tr. 16. & 2. misell. ref. 31.*

Observa tamen, quod monachii seu Religiosi priuati eo casu incurrent suspensionem ipso factio latam *in constitutione Pij V. incip. Regularium personarum,* quia

quia ibi Summus Pontifex expressit non tantum superiores, sed etiam alios Religiosos introducere, seu admittentes feminas ita Sorb. in ver. ingredi monasteria, ubi etiam refert dictam Pij V. constitutionem Barbos loco cit. nu. 86. Bonac. de clausur. q. 5. p. 3. n. 2.

12 Sed queres, an in dictam ex-
communicationem incurrat ingrediens vigore huiusmodi facultatis obtenta post prefatas constitutiones negatiue respondet Bonac. d. q. 4. p. 3. n. 7. quia in eis non irritantur licentiae in futurum obtainendae.

13 Qui vero habent licentiam ab Episcopo, seu alio superiore intrandi claustra monialium in casibus necessariis, si ingrediantur in casibus non necessariis, vel quando cessavit necessitas, tunc incurserent in excommunicationem Papae reseruatam, ut constat ex dicta constitutione Greg. XIII. ibi quin etiam sub eisdem penit. ipso facto incurriendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuscumque personis ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam ordinum, quorumcumque etiam medicantibus regularibus, ne praeterita licentiarum ab episcopis, vel superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessariis tantum ex decreto Concilij Tridentini tribuitur, monasteria ipsa monialium pro libito, sed necessitatibus urgentibus dumtaxat ingredi, neve moniales sub eisdem penit. illos aliter admittere presumant.

14 Ex quo etiam insertur, huic excommunicationi Papae reseruata

subiecti etiam priuatas moniales admittentes illos, qui ingrediuntur monasteria cum licentia Episcopi in casibus non necessariis: quia in hac parte constitutio Gregorij loquitur de monialibus indefinitè, ut observat Dian. par. I. tr. 16. & 2. miscell. d. ref. 31. in fin. Insertur 2. quod si Episcopus facultatem sibi tributam excedens licentiam largiatur in casu non necessario, ingrediens praetextu huiusmodi licentie incurreret excommunicationem reseruatam in dicta constitutione Gregor. ut notat Zerol. in Prax. Episc. par. I. ver. moniales §. 8.

15 Notandum est autem, quod ad incurrendam excommunicationem, & alias poenas infictas in dictis constitutionibus Pij V. Gregorij XIII. & Pauli V. requiritur audacia, vel presumptio: & ideo excusaret bona fides, & ignorantia etiam vincibilis, seu crassa, & supina, dummodo non adsit ingens temeritas, que scientie comparatur Peirin. in Priuil. minim. tom. I. constit. 6. Iulij II. §. 3. nu. 16. Vulp. in Prax. iudic. cap. 4. num. 9. Dian. par. 5. tr. 9. ref. 17. Bonac. de clausur. q. 4. p. 3. n. 8.

Obserua tamen, quod licet ad incurrendas poenas impositas contra Religiosos admittentes feminas intra eorum claustra iuxta constitutionem Pij V. requiratur presumptio, tamen per constitutionem Greg. XIII. non requiriatur: & ideo ignorantia crassa non excusat in tali casu, ut dicit Peirin. loco citato nu. 17. quemadmodum huiusmodi ignorantia non.

ex-

excusat ab excommunicatione, lata in Tridentino, quia ibi ingressus absolute interdicitur, Bonac. vbi supra num. 8.

17 Addunt DD. neque mulieres, neque Religiosos eas admittentes supradictis penitentias affici, vbi aliqua vrgeret necessitas, cui alia ratione commodè occurrri nequeat: & ideo excusat Religiosum, qui ob bonum finem mulierem intra monasterium abscondere, nè eius pudicitia violetur, vel à persequientibus occidatur: quia huiusmodi poenæ imponuntur contra eos, qui temerario au- su, & præsumptione mulieres introducunt, ut post Coriol. dicit Barbos. d. pat. 3. all. 102. num. 91:

Idemque dicendum, si monasterium in eo loco positum sit, in quo alius non inneniatur, qui certe morborū generi mederi sciat, præter sc̄minam eius rei peritam: tunc enim si Religiosus extra monasterium commodè transferri nequeat, licet posset talis mulier ab honestis personis associa- ria de licentia Guardiani, seu alterius Superioris in monasterium introduci: quia defensio vita, & salutis propria est de iure natu- ra, nec necessitas habet legem. Sorb. in ver. ingredi monasteria vers. & sic etiam Bonac. d. tr. de Clauſur. q. 5. pun. 4: num. 4. Barbos. loco cit.

18 Quæres, an si tempore conces- sa licentia nulla aderat causa, vel necessitas, sed postea tempo- re ingressus superuenerit, ingre- diens incurrat excommunicatio- nem latam in constitutione Gre-

gorij XIII. Resp. negatiuè: quia constitutio Gregorij locum ha- bet contra eos, qui pretextu li- centiæ ingrediuntur absque ne- cessitate: hic autem ingreditur in casu urgente Bonac. de clauſur. q. 4. pun. 5. nu. 10. vbi subdit, quod in tali casu non effugeret excom- municationem latam in Tridentino, quia huiusmodi licentia ir- rita est.

19 Alij verò, qui non pretextu li- centiarum, sed absque illa pror- fusa licentia, & necessitate mona- steria monialium ingrediuntur, nō incurvant excommunicationē Greg. XIII. & Pauli V. sed excom- municationem latam in Concilio Tridentino, quæ non est reserua- ta Sanch. in oper. mori. lib. 6. cap. 16. num. 79. Sayr. de censur. lib. 3. c. 31. num. 10. & II. Zerol. in Frax. Episc. par. 1. ver. moniales §. 8. Lezan. in sum. qq. reg. tom. 3. ver. clauſura nu. 35. & alijs apud Barbos. de officio. & pot. Episc. par. 3. all. 202. n. 37. Dian. par. 1. tr. 4. ref. 23. contra Nau: in man. cap. 27. num. 150. excomm. 61. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. quest. vii. Quarant. in ver. monasteria mo- nialium vers. amplia dictam confi- tutionem, & alios. quod intellige dummodo nō ingrediantur ad ma- lum finem: quia violatio clauſu- ræ ad malum finem est casus Sum- mo. Pôtifici reseruatus ex decreto Sac. Congreg. apud Quarant. in ver. casus reseruatus vers. cum autem Ba- nac. de clauſur. d. q. 4. pun. 5. nu. 2. Lezan. loco cit. in ver. clauſura. nu- mero 35.

20 An vero moniales priuate ad- mittentes aliquem intra septa

mo-

monasterij sine Superioris licen-
tia incurant excommunicationē
Concilij Tridentini d. eff. 25. c. 52.
negatiū respondet Dian. p. ir. 1.
tr. 16. & 2. Miscell. ref. 32. quia ibi
excommunicatio fertur contra
ingredientes, & nulla sit mentio
de monialibus, seu alijs admitten-
tibus.

21 Quæres, an mulieres ingredien-
tes monasteria virorum abique-
vila facultate incurant excom-
municationem Papæ reseruatam?
affirmatiū responder Bonacin.
de Claustr. d. q. 4. pun. 5. numer. 4.
vers. obyctes 2. & q. 5. pun. 3. n. vi.
vbi dicit, ita declarat Pium V.
in alia constitut. que incip. Decet
Romanum Pontificem, Nam in
Man. cap. 27. num. 150. excom. 61.

22 In multis tamen casibus posse
mulieres licet ingredi in mona-
steria virorum regularium decla-
rauit Pius V. test. Sorb. in ver. in-
gredi monasteria &c. vers. item
est ponderandum Bonacin. d. trac-
de claustr. q. 5. pun. 4: numer. 6. &
seq. videlicet quando in eis pro-
cessiones sunt, vel defunctorum
cadauera sepeliuntur, aut missæ, &
alia diuina officia celebrantur;
vel quando tantus est populi con-
cursus ob conciones, quæ in eo-
rumdem Regularium ecclesiæ
proponantur, vel ob aliam cau-
sam, ut mulieres commodè ingre-
di ecclesiæ nō possint, aut egre-
di, quam per claustra, vel alia
Religiosorum loca: dummodò re
&o tramite pergent ad portam,
qua exitur è monasterio, & ita
in praxi seruari dicit Dian. par. 7.
tr. 32. ref. 6. vbi addit, quod mulie-

res etiam finitis officijs licet pos-
sunt aliquantulum morari in clau-
stro, etiamsi id fiat per quartam
partem horæ.

Nonnulli tamen DD. contra-
rium asserunt propter decretum
Sac. Congregationis, quæ sub die
30. Septembris 1628. censuit, non li-
cere mulieribus comitari proces-
siones per claustra monasteriorū
regularium, nisi adsit in hoc ex-
pressa licentia sedis Apostolice,
ita Vulp. in Prax. iudic. for. eccl.
cap. 4. n. 7. Barbo. d. par. 3. all. 102.
num. 94.

Notandum tamen est, quod ex
dictis constitutionibus non pro-
hibetur ingressus in monasteria
virorum, quæ sunt in fieri, quam-
diu conuentus ad ibi morandum
non fuerit introductus, sed solum
ibi aliqui religiosi commorentur
pro fabricæ seruitio, & cura, ut oce-
suit Sac. Congregatio apud Sorb. in
ver. ingredi Monasteria vers. eff. ad
uerendum, vbi idem dicit de de-
mibus, seu Infirmariis in Ciuitate
existentibus, quæ nec ecclesiæ
nec conuentum habent Quaran-
in ver. monasteria, & Conventus
Barbo. d. all. 102. num. 95. Vulp. in
Prax. iudic. cap. 4. n. 18.

S V M M A R I V M

- 1 Ex causa magni incendi, infir-
mitatis lepræ, & epidimie li-
citum est monialibus è mona-
sterio egredi ex Constitutione
Pij V.
- 2 An possit Episcopus moniali alio
morbo periculo laboranti con-
cedere licentiam exēundi è mo-
nasterio.

3 Quid

3. Quid se periculum immineret mortis violentæ.
 4. A quo concedenda sit licentia exequendi è monasterio in dictis casibus.
 5. An ex alijs causis licitum sit monialibus è monasterio egredi.

C A P. VII.

An, & quando possint Moniales licite è monasterio exire.

X tribus causis existas è monasterio monialibus permittitur iuxta constitutionem Pij V. incip. Deori, quam refert Quaran. in ver. Monasteria monialium. Primo ex causa magni incendij ita, ut certum, aut saltē probabile sit, quod nisi moniales statim è monasterio exeant, omnes simul sint moriturae. Secundo ex causa infirmitatis lepræ, qua adeo sit contagiosa, ut si monialis huiusmodi morbo infecta non ejiciatur, omnes monasterij eiusdem sorores inficiet. Tertiò ex causa epidimiæ cuius nomine ea tantum intelligitur, qua est vera, & realis pestis ita, ut ob alias infirmitates huic aliquo pacto consimiles, sed tamē benigniores, etiā si epidimiæ nuncupetur, nullo pacto monialibus professis è monasterio exire licet, ita dictam constitutionem explicat Lel. Zech. de Rep. ecclesiæ tit. de Regular. num. 48. not. 4. Fr. Emma. te. 1. q. 49. art. 4. vers. ex his, & alijs

apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 102. num. 24. ibi etiam refert decretam Satr. Congregationis.

2. Hinc sit, ut Episcopus non possit moniali alio morbo periculo laboranti concedere licentiam exequendi è monasterio, etiā si infirmitas sit talis, ut nisi monialis exeat, cius salus desperetur: quia periculo vite præponderat commune monialium bonum in clausura consistens, cui alias magnum detrimentum inferretur; cum enim morbi periculosi frequenter contingent, & ardens si monialium è clauistro exequidi desiderium, sepius configerentur causa egrediendi: præsertim cum Medici faciles sint ad iudicium, & attestationem de gravitate morbi faciendam Bonac. de Claustr. q. 1. pun. 9. nu. 18. abicitat Zerolin. Prax. episc. par. 2. ver. moniales in fin. Miran. de monial. q. 4. art. 4. contra Nouar. apud Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4. res. 194. & alios apud Dian. par. 3. tr. 2. res. 105 quamvis secus esset, ubi periculum immineret mortis violentæ, puta si monialis inuadatur ad necem, quam alias euadere non posset, nisi exequendo: tunc enim licet posset exire Bonac. ibidem num: 20. Barbos. loco cit. num. 21. & alijs communiter: quia defensio, & conseruatio vite, & salutis propriæ est de iure naturæ; ex quo alijs DD. inferunt, monialem, cui certò imminet periculum vite ob graues molestias, & vexationes, quas iniuste patitur, & Episcopū, vel superiorem, a quo subleuetur,

Iii ha-

habere non potest, non obligari lege clausuræ: quia necessitas caret lege, & lex ecclesiastica non obligat cum tanto dispendio, ita Sancb. & Tamburin. apud Lezan. in sum. qq. reg. tom. 3. ver. clausura num: 10:

4 Huiusmodi vero licentia exēdi in p̄diciōis casib⁹ quoad monasteria Regularibus subiecta concedenda est à superiori reguari, & ab Episcopo, seu alio loci ordinario, ut aperiō disponitur in d. constitutione Pij V. alias tam moniales cum sola licentia superiorum regularium egress⁹, quā ipsi regulares superiores, qui huiusmodi licentiam concesserunt, ab ordinario per censuras ecclesiasticas, ac alia iuris remedia sunt puniendi non obstantibus quibuscumque privilegijs, ut declaravit Sac. Congr. teste Lezan. in sum. qq. reg. tom. 1. cap. 25. num. 20. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 2. resol. 210. Barbos loco cit. num: 28.

5 Observant autem Doctores, quod etiam ex alijs causis similibus, vel urgentioribus, vbi agitur de communī monialium bono, aut de evitando damno monasterij, seu totius communitatis licitum est monialibus cum licētia superioris exire, qualis est causa belli, impetus magni torreis, vel fluminis, vel imminens monasterij ruina, vel si Abbatissa præstare debeat iuramentum, fidelitatis propter feudum, quod monasteriū tenet ab aliquo Principe seculari, quando illud per procuratorem præstare nequit iuxta cap. periculoso de stat. Regul.

in 6. ita Nau. Sancb. Azor. & alij, quos refert, & sequitur Lezan. in sum. qq. reg. tom. 3. in ver. clausura num. 13. Barbos d. all. 102. nu. 22.

Item licitus est monialium egressus ex causa instruendi, seu reformādi moniales alterius monasterij eiusdem ordinis, vel dum totus ipsarum Conventus in aliū locum transfertur, ut tradunt Doctores apud Bonac. in tract. de clausur. q. 1. pun. 9. num. 8. & seq. vbi etiam dicit, quod potest monialis ad aliud monasterium trāsferri causa correctionis, seu punitionis.

6 Observa tamen, quod in his casibus requiritur licentia sedis apostolicæ, ut censuit Sac. Congreg. teste Lezan. in sum. qq. reg. to. 1. cap. 25. num. 20 & to. 3. ver. clausura num. 13. & 16. & 17. Vulp. in Prax. iudic. cap. 4. num. 11. Dian. p. 3. tr. 2. ref. 99. & 127. quemadmodum nec possunt cyclo moniales incorrigibiles eadem sede apostolica inconsulta, ut resoluit eidem Sac. Congr. apud Lezan. d. cap. 25. num. 17. vers. Hinc collige Barbos. d. par. 3. all. 102. num. 27. vers. utrū monialis.

7 His adde alium casum, videlicet si monialis immundis spiritibus vexaretur: tunc enim non intra monasterij septa est exorcizanda, sed ad ecclesiā exteriōrem eiusdem monasterij hac de causa deducenda, vel transferenda est obtenta prius à Sac. Cong. licentia; verum in translatione huiusmodi, sicut & in actu exorcizationis honestæ personæ consanguineæ, vel alia mulieres pro-

medietatis, ac probæ conuersationis monialeæ comitari debet, & exorcizatio minori, quo poterit, strepitu fieri debet ab exorcista ad hunc actum ab ordinario approbato, ecclesiæ ianua occlusa, donec exorcizatione completa energumena reducatur ad monasterium, ad quod recto trahite tendere debet, ita decreuit *Sacra Congregatio teste Lezam. in sum. qq. reg. tom. 3. ver. clausura nro 13 mero 28.*

Item posse monialem ad aliam perfectiorem religionem transire dicit Bonac. d. pun. 9 n. 11. Barbos. d. all. 102. num. 27. & censa it etiam *Sac. Congr. apud Lezan. vbi supra n. 14* vbi etiam notat, quod tunc monialis transiens ad aliam Religionem debet in ea novitatum agere, & professionem emittere.

S V M M A R I V M.

1. Renunciatio, sive obligatio Nouitij nulla est, nisi cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem iuxta formam Concilij Tridentini.
2. An hoc procedat etiam quoad equites Hyerosolimitanos.
3. An valide sint donationes factæ ante ingressum Religionis intuitu ipsius ingressus.
4. An donatio facta ob ingressum Religionis reuocari possit.
5. An Monachus in Episcopum promotus possit reuocare renunciationem per ipsum legitimè factam.

6. An dispositio Concilij locum, & beat in renunciatione beneficij.
7. An nouitius sueretur fructus sui beneficij.
8. An dispositio Concilij procedat in testamento, & coddicilie se donatione causa mortis, & mero 9.
9. An professus testamentum ante professionem conditum possit reuocare, vel illud declarare.
10. An dispositio Concilij procedat, si Nouitius renunciationem, vel obligationem faceret animo soluendi quod debebat.
11. Episcopus Regulares compellere potest, ut abeuntibus ante professionem omnia restituant.
12. An habitus religiosus restituerendus sit Nouitio exenti.

C A P. VIII.

De Solemnitate requisita in renunciatione bonorum facienda per Nouitium, vel Nouitiam.

Acra Synodus Tridentina statuit, ut nulla renunciatio, aut obligatio Nouitij antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunq[ue] causæ p[ro] valeat, nisi cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem, ac non alias intelligitur effectum suum fortiri, nisi sequuta professione: aliter vero facta, etiamsi cum huius fauoris

I i i 2 ex-

expressa renunciatione etiam iurata irrita est, & nullius effectus, & in seff. 25. de ref. cap. 16. cuius textus dispositionem procedere utiam in Equitibus Hystrofimitanis dicit Nouar. de elect for. quæst. 37. seft. 1. quem reperi Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. ref. 357. quod optimæ ratione sanctum est, ne donatis bonis auferatur. Nouitij. libertas egrediendi è religione propter timorem recuperandi bona, ut colligitur ex Concilio loco cit.

3 Ex quo nonnulli DD. obseruāt, Concilium d. cap. 16. reprobasse donationes factas etiam ante ingressum Religionis, intuitu tamē ipsius ingressus, cum etiam per illas auferatur ingredi volētibus libera facultas ingrediendi: nam cum se videant spoliatos bonis donatis, cogi videntur ad ingrediendum in Religionē, ita Nan. conf. 81. de Regul. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 4. ref. 256.

Sed alij contrarium tenent, videlicet supradictū Concilij decretum non habere locum in renunciatione, seu donatione facta ab existence adhuc in seculo, etiam animo, & proposito religionem ingrediendi, sed tanta in obligatione facta post ingressum Religionis: tum quia Concilium loquitur de ingresso, seu ingressa, non autem de ingressariis: tum etiam quibz in renunciatione ante ingressum non possunt seruari solemnitates Concilij, quæ solum restringuntur ad duos menses ante professionem; ita oportuit Sac. Congreg. Concilij apud

Farinac. dec. 227. par. 4. Diuers. Diā. par. 3. tr. 2. ref. 55. V idp. in Præ. iudic. c. 14. 42. num. 13. Quæran. in ver. monasteria, & conuentus vers. dubium illud Ricc. in Collect. decif. 454. par. 2. Gare. de Benef. par. II. cap. 9. num. 15. & ita etiam tenent quam plures DD. apud Barbos. de offic. & pot. Epist. par. 3. all. 99. num. 17. & communem dicit idem Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. ref. 353.

Notandum tamen est, quod donatione facta ob ingressum Religionis etiam cum pacto de non renuocando, & cum iuramento, renuocari adhuc potest: quia in tali easu censetur donatione causa mortis, cum eius effectus pendeat à professione, quæ dicitur mors ciuilis; & sic potest adhuc renuocari non obstante pacto de non renuocando, cum illud non operetur irreuocabilitatem, quantoquinque contractus, seu donatione irrenocabilitatem non patitur; unde etiam iuramentū renuocabile censeri debet, quia sequitur naturam donationis, quæ in hoc casu est renuocabilis Rota in Romana donationis de Mongellis 14 Januarij 1636. corā Carrillo, quam refert Barbos. d. par. 3. all. 99. num. 31.

Sed quæres, an Monachus in Episcopum promotus possit renuocare renunciationem per ipsu legitimè factam iuxta formam Concilij Tridentini? affirmatiue respondet Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 2. ref. 152. quia in quolibet actu, & contraqu intelligitur clausula illa, rebus sic stantiibus.

bus, seu re in eodem statu permanente l. cum quis ff: de soli t. l. quaro 9. inter locatorem ff. locat.

Obseruat^z. dispositionem Concilij non habere locum in renunciatione beneficij: tum quia Concilium ibi solum loquitur de renunciatione, & obligatione bonorum: tum quia in tali casu non auferitur Nouitio libertas egrediendi, cum ab eo beneficium non abdicetur, neque eius collatio fieri possit, nisi sequuta professione, siue renunciatio huiusmodi fiat post suscep^tum, habitum, siue ante, modò id factat intuitu ingressus Religionis, ut ex constitutione Pyg. V. notat Garo. de Benef. par. 11. cap. 9. n. 12. & 23. Barbos. d. par. 3. all. 99. n. 19. contrarium tamen declarasse Sac. Congregationem testatur Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 1. ref. 624. & par. 3. ref. 358. & par. 4. ref. 258. Lezan. in Summ. qq. reg. 10. 4. ver. Nouitij. num. 31.

7 Addit Sylu. in ver. religio 2. q. 8. & alij apud Garo. loco cit. nu. 26. quod Nouitius interim lucratur fructus; nec debet eis priuari si ne postea excat, siue profiteatur, cum absit ex iusta causa iuxta 6. relatum de Cler. non resid.

8 Tertiò obseruant Concilium loco cit. non procedere in testamentis, & codicillis: in ijs enim cessat ratio Concilij, cum libere possint quandocunque reuocari, & alia condit ante professionem. Plutar. cons. 83: num. 2: de Regul. Clari. in S. Testamentum q. 28. Ricc. in Prax. p. 4. ref. 260. & alij apud Garo. par. 11. cap. 9. nu. 17. quibus

adde Lezan. in sum. qq. reg. 10 m. 4. in ver. Nouitij nu. 30. vbi etiam dicit, quod in dicto decreto Concilij comprehenduntur dispositiones, seu contractus irreuocabiles, puta donationes inter viuos, renunciations officiorum publicorum, fideiussiones, liberations, quibus Tutores, aut Curatores a reddendis rationibus eximuntur, & alij actus inter viuos, quibus Nouitij, seu Nouitiae priuant se suis bonis.

9 Quæres, an sub dicto decreto Concilij comprehendantur donationes causa mortis? affirmat Garo. d. cap. 9. num. 22. quia in fieri sunt instar contractus, & actus inter viuos. sed contrarium tenet Barbos. d. p. 3. all. 99. quia legatis potius, & ultimis voluntatibus æquiparantur. I. fin. C. de Donat. caus. mort.

10 Quæres 2. an possessus testamētum ante professionem conditū possit reuocare? Negatiuè respōdent DD. quos refert, & sequitur Barbos. vbi supr. num. 14. & hæc sententia communior est, quia professus ita moritur mundo, ut nihil propriū habere possit, nec deinceps de bonis ante habitis quicquam disponere iuxta auth. ingressi C. de sacrof. eccl. potest tamen declarare suum testamētum ante professionem consecutum, dummodò tale testamētum dubia, vel obscura voluntatis interpretatione indigeat, & declarationem verbis conuenientem proferat: quia Religiosus in tali casu non disponit aliquid, sed ostendit, quid actum sit de præ-

teria.

- terito, ut d.Dian.par.3.tr.3.ref: 7 Quid si Nouitius, probationis
75. & alij. anno expletio, desireret Religio-
31 Ultimò obseruat Ricc.in Praxi- nem, & postea rediret.
par.3.ref.328. dispositionem Con- An finito anno Nouitiatus pos-
cilij d.cap.16: non procedere quā- sert superiores Nouitiis professio-
do Nouitius donationem, vel bo- nem differre:
norum renunciationem, aut obli- 9 Conueritae possunt statim se-
gationem faceret non quidem. ingrediantur monasterium, &
animo donandi, sed potius ani- professionem emittere.
mo soluendi quod debebat. 10 Moniales in articulo mortis con-
32 His adde, quod potest Episco- stituta possunt emittere profes-
pus etiam per censuras ecclesia- sionem etiam ante annum proba-
sticas compellere Regulares, vt tionis expletum.
abeuntibus ante professionē om- An monasterium in tali casu suc-
nia restituant, ut in Conc.d.seff.25. cedat in bonis Nouitiis, seu no-
cap.16. censuit tamen Sac:Congr. uitiis sic professae.
habitum religiosum exeunti nō 12 Item an in hoc casu debeatur dos-
esse restituendum, sed eius pretiū monasterio.
soluendum esse, ut refert Barbos. 13 An monialis sic professa noua in-
digeat professione, si conualuer-
d.par.3.all.101.num.39.

S V M M A R I V M .

- 1 Ad habitum religiosum susci-
piendum in foemina duodeci-
mus annus cōpletus, & decimus
quartus in viro requiritur.
2 Conuersus recipi non debet an-
te vigesimum etatis annum.
3 Ad professionem nemo admit-
titur ante decimum sextum an-
num, ne qui minore tempore, quā
per annum in probatione steterit.
Conuersus ad professionem non
admittitur, nisi vigesimum pri-
mum etatis sue annum exce-
serit, *ibidem.*
4 Annus 16. requisitus ad profes-
sionem debet esse completus.
5 Idē dicitur de anno probationis,
6 Item annus probationis debet
esse continuus, & quomodo id
intelligatur.

C A P. I X.

De ærata requisita ad ingre-
sum, & professionem in
Religione.

D habitum religio-
sum suscipiendū an-
num duodecimum
completum in femi-
na, & decimum quar-
tum in viro exponit textus in-
cap.ad nostram de Regular. Conc.
Tridentinum seff.25.de Regul.cap.
17.glos in cap.fin.ver.estate de Stat.
monach.Sylu.in ver.Religio 2. nu-
12. vbi etiam dicit, quod in hoc
malitia etatem non supplet, Ricc.
in Prax.for.eccles.par.4.ref.243. &
censuit Sac. Congreg. teste Dian.p.
3.tr.2.

3. tr. 2. ref. 47. Et hanc esse communioram Doctorum sententiam dicit Lezan. in Summ. qq. reg. tom. 4. ver. montiales num. 13. nec potest quoad hoc Episcopus dispensare, et declarauit Sac. Congreg. apud Ricc. in Collect. dec. 2614 par. 7. Et in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 650.

2. Conuersi vero recipi non debent ante vigesimum etatis annū ex ordinatione Clementis VIII. incip. Cum ad Regularem, quam refert Quarau. in ver. Monasteria, & Conuentus.

3. Quoad professionem vero statuit Sac. Tridentina Synodus, ut in quaunque Religione tam virorum, quam mulierum ea non fiat ante decimum sextum annum expletum, nec qui minore tempore, quam per annum post suscepimus habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur: alias professio antea facta, nulla est, nullamq. inducit obligationem ad alienius Regulæ, vel Religionis, vel ordinis obseruationem, aut ad alios quoscumque electus, vi in seff. 25. de Regul. o. 15 cuius textus dispositionē habere locum etiam in militibus Hierosolymitanis declarauit Sac. Congregatio apud Farinac. decis. 241. par. 4. Divers. Ricc. in Prax. for. eccl. p. 4. ref. 173. Et in Collect. decis. 216.

Conuersi vero ad professionem admittendi non sunt, nisi vigesimum primum etatis suæ annum excederint ex dicta ordinatione Clementis VIII.

4. Obseruant autem DD. quod, ut professio valeat, annus deci-

mus sextus ita debet esse completus, ut punctum horæ respondere debeat pūcto nativitatis Gratian. discept. 413. nu. 31. ubi citat Sanch. de matrim. disp. 24. nu. 24. ad med. lib. 2. Et decisum refert Dian. p. 5. tr. 5. ref. 18.

Obseruant 2. quod annus probationis similiter debet esse necessariò completus, & integer ita, ut si quis suscepit habitum Religionis prima die Ianuarij post meridiem, non possit eadem die recurrēte in termino anni profiteri ante meridiem, sed expectandū sit pūctum suscepti habitus, ita Sorb. in ver. Nouitius vers. Sexto notandum est, & alijs plures apud Dian. par. 3. tr. 2. ref. 57. Et censuit Sac. Congreg. Concilij teste Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 101. num. 22 in tertia impressione, vbi eriam addit. quod si Nouitius compleat probationis annum die 24. Februarij anno bissextili, non dicatur expletus hic annus, nisi secunda die, quæ est 25. eiusdem mensis: nam id biduum pro uno die habetur iuxta leum his sextus ff. de verb. sign. cap. quæsuit l. festum ex eod. tit. & ideo secundæ dies est complementū anni probationis, ut dicunt DD. apud Dian. par. 5. tr. 5 ref. 18. vnde Sac. Congregatio censuit, non valere professionem cuiusdam Nouitij, qui ingressus fuit Religionē 27. Martij, & die 26. eiusdē mēlis sequētis anni carreto anno bissextili emisit professionem, ut refert Barbos. d. all. 101. num. 22.

Obseruant 3. annum in tali casu debere esse continuum ita, ut non

non sufficiat, quod sit interpolatus, ita declarauit Sac. Congregatio Concilij apud Parinac. dec. 202, par. 4. diuersi Syli. in ver. Religio 5. question. 4. Nauar. cons. 9. nu. 2. de Regul. Sorb. in ver. Nouitius, ubi de Nouitiorum professionis emissione, vers. secundum est videndum, vbi etiam dicit, quod non interrumpitur annus nouitiatus, si Nouitius, vel Nouitia de licentia Superioris iusta de causa intra annum probationis extra monasterium per aliquod tempus cum habitu permanserit, & ita etiam tenet Nau. cons. 41. nu. 3. de Regul. Ricc. in Prax. par. 4. ref. 246. & alij, quibus addit. Lezan. in Sum. qq. reg. 10. 1. cap. 25. num. 23. vbi dicit, hoc procedere, etiam si superior, vel Prelatus illicite, ac sine rationabili causa licentiam concederet.

Addunt alij apud Dian. par. 3. tr. 2. ref. 84, quod neque interrumpitur annus Nouitiatus, si Nouitius retento habitu indebet, ac sine licentia exeat, dummodo ad monasterium redire intendat.

⁷ Anverò si Nouitius probationis anno iam exploto, deseret religionem, & postea rediret, egeat nouo probationis anno ad profitendum? negatiè respondet Barbos. d. par. 3. all. 101. n. 28. etiamsi longa mora intercesserit, ut d. Bonacin. de Clasur. q. 2. pun. 10. diff. 2. nu. 4.

⁸ Obseruant 4. quod finito anno Nouitiatus possunt Superiores ex iusta causa Nouitij professionem differre, puta si adhuc habilis non sit, dummodo spem probabilem habeant, quod efficiatur

habilis intra sex menses, ut declarauit Pius V. apud Quarant. in ver. monasteria & Couentus vers. sciendum Bonacin. loco cit. Riccius in Prax. par. 4. ref. 255.

Obseruant 5. Coueritas eo ipso, quod ingrediuntur monasterium, posse emittere professionem ex priuilegio sedis Apostolice concessio ante Concilium Tridentinum, ut censuit Sac. Congregatio Concilij sub die 11. Ianuarij 1620 teste Barbos. d. p. 3. all. 101. num. 34. vbi etiam dicit, huiusmodi priuilegium non fuisse sublatum per decretum Tridentini d. sef. 25. cap. 15. quia in cap. 18. eiusdem sessionis præseruantur earum constitutiones.

¹⁰ Item Pius V: in constit. que incip. Summi Sacerdotij cura, concessit monialibus Dominicanis, ut in articulo mortis constituta, in manibus Abbatisse, seu Prioriss vel alterius Superioris Nouitarum illius monasterij professionem, emittere possint etiam ante annum probationis expletum, dummodo legitimam etatem habeat, ut resert. Lezan. in Sum. qq. reg. 10. 1. cap. 25. nu. 39. quod priuilegium non fuit abrogatum per constitutionem Greg. XIII. incip. In tanta rerum, & negotiorum mole, ut dicunt Doctores apud Barbos. d. all. 101. nu. 33. & seq. Dian. par. 3. tr. 2. ref. 17. vbi id extendit ad Nouitios aliarum Religionum.

¹¹ Anverò virtute huius concessio-
nis, & professionis monasterium
succedat in bonis Nouitij, vel
Nouitio sic professa in preiudi-
cium suorum heredum, & aliorū
ve -

Venientium ab intestato affirmat 13 Dian.d.par.3.tr.2.ref.17. ubi stat Megal.in 2.par.lib.2.cap.27.n.50. Sanch.in sum.tom. 2. lib. 5. cap. 4. num.16.Zanardin Direct. Theol. par. 2.c.17. & alios, quibus adde Lezan.in sum.tom. 1.cap.25.n. 39. quia ubi semel quis virtute illius priuilegij professus est, redditur verè in posterum professus ita, ut ad pristinam sanitatem restitutus alia professione non indigeat; vnde Monasterium illi vti professo succedit iuxta autb. ingressi, & ibi DD.C.de Sacros. Eccles. Sed contrarium tenet Ricc.in Prax.for.Eccles.par.2.ref.493. vbi dicit, quod tunc monasterium succedit, quando explorata voluntate tempore sanitatis cum debitis requisitis professio emititur; secus si Nouitius professionem saceret tempore infirmitatis, seu morte imminentis ex deuotione, seu ad lucrandas indulgentias, quibus gaudent Religiosi in illo articulo. tunc enim monasterium non succedit, siue huiusmodi professio tempore infirmitatis fiat ante annum, siue post annum probationis, & hanc sententiam tenet etiam Ludou. Mirand. quem refert, & sequitur Barbos.d.par.3.all.101.num.34. & hæc opinio videtur probabilior .

12 Ex quo inferte idem Ricc. in Prax. ut supra par. 4: ref. 257. in fin quod neque hoc casu debetur dos monasterio: quia neque in matrimonio carnali dos debetur, si maritus onera matrimoniij non substituit iuxta l. pro oneribus C.de Iun. dg.

Confirmatur hæc sententia ex decreto Sac. Congregationis que censuit, monialem sic professam, si ex ea infirmitate bona decesserit, verè professam non esse, sed noua indigere professione, ut refert Lezan.in Sum.to.1.d. cap.25.num. 39: ex quo cotuit ratio contraria sententie:

S V M M A R I V M.

- 1 Puella ad habitum regularem, seu ad professionem admitti non debet, nisi prius eius voluntatem Episcopus explorauerit.
- 2 An hoc procedat in monialibus à iurisdictione Episcopi extemp-tis.
- 3 An Virginis voluntas exploranda sit tam tempore ingressus, quam professionis.
- 4 Vbi huiusmodi exploratio sit fa-cienda.
- 5 An valida sit professio facta, absque tali exploratione.

C A P. X.

De professione monialium:

 Ancta Tridentina sy-nodus libertati profes-sionis Virginum. Deo dicandarum. prospiciens statuit, nè puella ad habitum regularem aut professionem admittatur, nisi Episcopus, vel eius Vicarius Virginis voluntatem prius explorauerit, an sciat, quid agat, & an coacta, vel seducta sit, ut in seff. 25.de Regul.c.17:cuius dispositio-

KKK nem

2. non procedere etiam quoad moniales ab Episcopi iurisdictione excepas censuit Sac. Congregatio Concilij, que referuntur inter Decr. nouissim. Divers. par. 4. dec. 21. illamq. refert etiam Dian. p. 3. in 2. ref. 47. Vnde ne professionis tempus Episcopus ignoret, Praefecta monasterio ante mensem certiorem illū facere debet, alias ab officio suspensa est, quamdiū eidem Episcopo videbitur ex d. Conc. cap. 17.

Præterea si Abbatissa, vel Prelatus aliquam absque prædicto examine ad professionem admittent, rei essent peccati mortalis, in quod incurriter etiam ipsa puella, ut dicit Dian. loco cit.

Quare Sac. Congregatio censuit, posse Episcopum prohibere Abbatissis, & alijs superioribus Regularibus monialium ipsis Regularibus subiectarum sub censuris, & alijs pœnis sibi bene vivis, ne puellam ad professionem admittant nisi prius ab eodem Episcopo, sive loci ordinario ipsius pueræ voluntas exploretur, et refert Barbos: de officiis pot. Episc. par. 3. all. 100. in princip. vbi etiam subdit, quod Episcopus hac de re certior factus intra 25. dies examen hoc perficere debet, quibus clapsis non potest de eo amplius se intromittere, & ita etiam decisum refert Ricc. in Collect. dec. 2. 582. par. 7. & in Prax. p. 4. ref. 198. Lezan. in sum. q. q. Reg. 10. 3. in z. Episcopus quoad Regulares numero 10:

3. Sed quæres, an Virginis voluntas ab Episcopo exploranda sit

utroque tempore, ingressus sci-
licet, & professionis? Resp. affir-
matiuè, ut constat ex Concilio lo-
co cit. & declarauit Sac. Congreg.
apud Piasc. in Prax. Episcop. p. 2.
cap. 3. num. 55. Ricc. in Prax. for.
eccles. par. 4. ref. 195. alij tamen af-
ferunt, vsu, & consuetudine iam
receptum esse, ut unica præmit-
tatur exploratio, quando scilicet
puella professura est, ita Sanob.
in sum. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 84.
Rodrig. in qq. Regul. tom. 3. quæst.
12. art. 2. quos refert, & sequitur
Dian. d. par. 3. tr. 2. ref. 47.

Huiusmodi autem exploratio
ad crates ferreas facienda est ita
ut ad hunc effectum non possit
Episcopus clausurā intrare, ut di-
cunt DD. apud Barbos. d. all. 100.
num. 6. & in hoc actu præmitten-
de sunt necessariæ interrogatio-
nes, & quidquid puella respon-
det, describi debet a publico No-
tario præsentibus testibus ido-
neis, ut d. Ricc. in Prax. p. 4. ref. 195.
Poterit tamen episcopus ex ali-
qua insta, & rationabili causa,
puellam examinare etiam extra
septa eiusdem monasterij in ali-
quo religioso loco, qui iudicio
Episcopi aptior, & commodior
videbitur, ut censuit Sac. Congr. te-
ste Ricc. loco cit. d. ref. 195. & 199.
Barbos. vbi supra nu. 5. vbi etiam
dicit, quod ordinarius voluntar-
em puellæ, quæ habitum suscepit,
explorare non debet ad petitio-
nem volentis eam in uxorem du-
cere, sed expetandum est tem-
pus facienda professionis.

Quæres 2. an valida sit profes-
sio facta absque huiusmodi explo-

- ratione 2. affirmatiue responderet
 Ricc. in Collect. dicit. 258. in fin. 10. An si professio declaretur nullata,
 par. 7. ob eiusm refert, ita deca-
 raffe Sac. Congregationem; & ideo
 ordinarius permittere debet, ut 11. An annullata professione quis
 Virgines sic, professe in eo statu
 permaneat quāvis Abbatis, &
 Prelatos Regulares illas ad pro-
 fessionem admittentes absque
 exploracione predicta punatur,
 possit ecclesiasticis censuris, &c 13. An Religiosus reclamare possit
 alijs iuris remedij coercere non
 obstantibus quibuscunque priu-
 legijs, ut declarauit Sac. Congre-
 gatio apud Ricc. in Prax. ut supra
 par. 4. ref. 197. Barbos. loco cit. nu-
 mero 2.
- S V M M A R I V M
1. Que requirantur, ut professus
 possit dicere de nullitate profes-
 sione.
2. An post quinquennium nulli-
 ter professus possit reclamare.
3. An metus reverentialis annul-
 let professionem.
4. Quid si quis esset inhabilis ad
 proficiendum,
5. An Prelati Religionum possint
 post quinquennium eycere à
 Religione inualide professum;
6. In Novitij receptione, ac pro-
 fessione requiritur consensus
 monasterij.
7. Nullitas professionis coram Epi-
 scopo, & Superiore regulari con-
 junctim est deducenda.
8. Quid si Novitius emiserit pro-
 fessionem in Conuentibus non
 designatis.
9. An Regularis, qui temerarii
 habitum dimisit, sit audiendus
- super nullitate professoris.
10. An si professio declaretur nullata,
 confessio etiam annullata, re-
 nuntiatio.
11. An annullata professione quis
 reincidat in instantam irrega-
 laritatem.
12. An inualide professus rediens
 propria autoritate ad sculum
 sit tutus in conscientia.
13. An Religiosus reclamare possit
 contra professionem peractam
 absque praevia informatione
 de eius natalibus, & alijs sux-
 ta constitutionem Sixti V.
14. An Prelati recipientes Novitios
 absque dicta informatione in-
 cluant in penas dictæ Constitu-
 tionis, si Novitius careat omni
 impedimento.

C A P. XI.

An, & quando Professus, vel
 professa possit dicere de
 nullitate professionis.

 Acrum Concilium Tri-
 dentinū tria requirit,
 ut inualide professus
 reclamās possit audiri:
 Primo, ut reclamet intra quin-
 quenniū: Secundo, ut causas nul-
 litatis deducat coram Superiore
 suo, & ordinario: Tertio, ut an-
 teahabitum sponte non dimis-
 erit: tunc enim nullatenus ad al-
 legandam quamcunque causam
 admittitur, sed ad monasterium
 redire cogitur, & tamquam Apo-
 stata punitur, ut in sess. 25. de Re-
 gul. cap. 19. quod decretum habe-

K K K K 2 re

re locū etiam in Equitibus Hye-
rosolimitanis resoluti Sac. Con-
gregatio apud Ricc. in Prax. for.
eccl. par. 4 ref. 172.

³ Obseruant tamen Doctores, quod etiam post quinque annos
dici potest de nullitate professio-
nis, si post quinque annos causa
metus duraret, late Ricc. in Prax.
ut supra par. 1. ref. 560. vel si toto
illo tempore quinque annos durar-
erit impotentia reclamandi
Eccl. de Inst. & Iur. lib. 2. cap. 41.
dub. 7. num. 63. vers. notandum se-
cundo, quod refert Gratian. discept.
413. num. 9. & 10. quibus adde-
alios apud Dian. par. 3. tr. 2. ref. 53.

Alii vero sentiunt, Regularem
post quinque annos memoratum
non esse audiendum, etiam si al-
legaret, vim, & metu semper du-
rasse, nisi intra ipsum quinque
annos reclamauerit, idque legitime
probauerit, & ita declarasse
Greg. XIII. testatur Val. in Diff.
vir. for. ver. Regularis diff. 2. nu. 3.
quem refert Dian. par. 3. tr. 2. ref.
62. Bonac. de Clausur. q. 2. pun.
10. diff. 4. num. 4. & hanc sententiam
sequitur etiam Barbos. de offe. &
pot. Epist. par. 3. all. 104. num. 19. in
notissima impressione: hoc enim 4
quinque annos prefixum fuit in
comunione Religionis quietem; &
ideo currit etiam minori, &
ignoranti, ut post Sanch. d. Ricc. in
Prax. par. 1. ref. 561. & 639.

Quare, ut quis post quin-
que annos audiri possit, debet
impetrare rescriptum a Papa, si-
ne quo nec Superior, nec Epi-
scopus possunt audire reclaman-
tem, seu legantem causas nulli-

tatis suæ professionis, ut d. Hyer.
Rodrig. in Comp. qq. reg. ref. 101. n.
71. quem refert Dian. d. p. 3. tr. 2.
ref. 62.

An vero solus metus reueren-
tialis annulet professionem? af-
firmatiue respondet Pont. de ma-
tric. lib. 4. cap. 11. num. 15. & 16.
Pont. in Dub. Regul. ver. profes-
sion. num. 12: quos refert, & sequitur
Dian. ubi supra ref. 92, ubi etiam
testatur, ita declarasse Sac. Cong.
ac Rotam Romanam.

Sed alij contrariam sententiam
tuentur: quia filius, vel filia libe-
rum habet arbitrium in electio-
ne propositi, & potest sequi, vel
non sequi Parentum voluntatem
cap. cum virum de Regul. cap. fin.
Qui Cler. vel von. nisi ultra metu
præcesserint minæ, vel verbete, &
quia tunc metus reuerentialis
sufficeret ad annullandam pro-
fessionem Bart. in l. 1. §. que one-
randæ num. 4. ff. Quar. ver. act. non
dat. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 4.
ref. 401. ubi citat Boer. dec. 100. nu.
12. An. ill. 88. nu. 6. Rimini. l. iun.
conf. 5. num. 31. & conf. 41. nu. 49.
lib. 1. Geph. il. conf. 741. Mandel. cōf.
77. lib. 1. & alios.

Obseruant 2. Concilium non
loqui de inhabilibus ad profitē-
dum, quales sunt qui habent im-
pedimentum perpetuum: isti
euim etiam transacto quinque
anno possunt reclamare Nau. cons.
26. num. 12. de Regul. Bonac. de
clausur. q. 2. pun. 10. diff. 4. nu. 7. ne-
que loqui de Prelatis Religionū,
qui transacto etiam quinque
anno, præmissa cause cognitio-
ne, ejicere possunt Religiosum
inua-

Inualidè professum ex defectu alicuius cōditionis irritantis professionem *Nau. cons. 87. cod. tit. & alij apud Barbos. d. par. 3. all. 104.* 8 6 in fin. puta si defecerit cōsensus monasterij; tunc enim nulla es-
set professio, vel habitus receptio,
vt dicit in *Prax. par. 4. ref. 24.*
quia professio est vltro citrōque obligatoria, qua profitens se obli-
gat monasterio, vel ordini ad ser-
uiendum ei secundam Regulam,
& è contra monasterium ad ipsū
alendum, & tractandum, vt filiū :
atque ita est necessarius vtriusq.
partis cōsensus, Conuentus scilicet,
& Praelati professionem ac-
ceptantis, ac ipsius profitentis
Nau. cons. 87. de Regul. Barbos. d.
all. 104. num. 20. Gratian. discept.
413. num. 15. Vnde nec capitulum
repugnante Praelato, nec 9
Praelatus repugnante Capitulo po-
test aliquem ad professionem
admittere *Ricc. loco cit. d. ref. 244.*
Gratian. discept. 440. nu. 18. & seq.

7 Obseruant 3 adeò esse necessar-
rium, vt nullitas hæc dedicatur
coram ordinario, & superiore
regulari, vt si coram uno tantum
deducta fuerit, decretum esset 10
nullum: quia non seruatur in ta-
li casa forma Concilij; & per con-
sequens Religiosus tenetur re-
verti ad suum monasterium, etiā
si fuerit eius a superiori Re-
gulari declarare ex officio pro-
fessionem nullam, ut censuit Sac.
Congregatio Concilij teste *Ricc. in*
Prax. par. 1. ref. 20. Dicit tamen
Barbos. d. par. 3. all. 104. num. 11:
quod si ordinarius simul sit supe-
rior, V.G. si Episcopatu mona-

sterium est vnitum, solus ordinari-
rius de nullitate possit cognoscere.

Causæ verò nullitatis receptio-
nis, & professionis per Novitios
emisse in Conuentibus non desi-
gnatis contra formam decreti
Clementis VIII. apud Quaranta
coram monasteria, & Conuentus
coram Sac. Congreg. Concilij ven-
tilanda sunt: & ideo si Regula,
res contra prædicti decreti for-
mam recepti, ac professi è reli-
giore infra quinqueniam exire,
vel superiores extra Religionem
illos cōscere voluerint, eamdem
Sac. Congregationem adire de-
bent ex decreto Urbani VIII. in-
cep. Ad occurrentum, quod refert
Barbos: post 3. par. tractatus de
offic. & pot. Episc. constit. 63.

Obseruant 4. quod dimissio te-
meraria habitus nō impedit, quin
Regularis audiatur super nullita-
te professionis, si postea eundem
habitum reassumat ita *Nau. cons.*
23. num. 2. de Regul. Ricc. in Prax.
par. 3. ref. 32. & Gratian. discept. 413.
num. 6. & seq. & alij apud *Dian.*
par. 3. tr. 2. ref. 53.

10 Quæres, an si professio decla-
retur nulla, censeatur etiam an-
nullata renunciatio? affirmatiuè
responder *Ricc. in Prax. par. 3.*
ref. 354. tum quia renunciatio è
accessoria, & dependens à pro-
fessione; tum etiam quia in quo-
libet actu, & contractu etiam
iurato intelligitur apposita clau-
sula, rebus sic stantibus etiam
nō exprimatur. Léu quis ff. de so-
luti. queror. S. inter locatori ff. locat.
Addit idem *Ricc. in Prax. ve-*

supra

*Suprà par. 2. ref. 3. n. 1. quod annulat
a professione, si talis nulliter
professus erat irregularis, rema-
nebit, adhuc irregularis: quia
licet per ingressum in Religionem
tollatur irregularitas, id tamen
intelligitur non de simplici in-
gressu, sed sub conditione, si
in Religionem persuauerit, ut
notat etiā Sorb. in ver. Nouitius.
vbi de Nouitiorum absolutione,
vers. deinde; & hēc videtur verior
sententia, quamvis contrarium
teneat Bartholom. de Vechis in
Prax. Nouit. disp. 9. dub. 25: nu. 3.
quem refert, & sequitur Dian. p.
3. tr. 2. ref. 44. vbi dicit, quod abso-
lutio, vel dispensatio purè, & sim-
pliciter data non est ita explicata,
vt censeatur data cum reinci-
dentiā; nisi in casibus à iure ex-
pressis, vel nisi facultas absoluens
di, vel dispēsandi ita expressè con-
cessa sit,*

*32 Quæres 2. an inualidè professus
qui non seruata forma Concilij
sed propria auctoritate redit ad
seculum, sit tutus in conscientia?
affirmatiè respondent DD.
communiter, quia talis reuera-
in foro conscientie non est pro-
fessus: & ideo nullo vinculo est
astrictus religioni, dummodò tamen
professionem postea non ra-
tificauerit, ita Nau. conf. 89. n. 6.
& seq. de Regul. Dian. par. 3. tr. 2.
ref. 53. Barbos. d. par. 3. all. 104: nu.
20. in fin. Ricc. in Prax. par. 3. ref.
321. Gratian. discept. 413. num. 12.
& seq. & alij.*

*33 Quæres 3. an Religiosus recla-
mare possit contra professio-
nem peractam absque prævia in-*

formatione de eius natalibus, &
alijs iuxta cōstitutionem Sixti V.
incip. Cum de omnibus. Negati-
uē respondet Bonac. in Tract.
de Clansur. q. 2. pun. 10. diff. 2. S. 6.
num. 11, quia professio facta sine
præfata informatione, & solemani-
tate à Sixto V. præscripta, hodiè
irrita non est: nam Clemens VIII
anno 1602. præfatā Sixti V. Con-
stitutionem reuocauit quoad ir-
ritationē professionis, relictis in-
suo robore pœnis cōtra Superioris
admittentes aliquem nō ser-
uata forma à Sixto V. præscripta.

Obseruat tamen Barbos. de
offic. & pot. Epis. par. 3. all. 104. nu-
mer. 20, quod talis professio nulla
est specialiter propter defectum
consensus recipientium Nouitiū
ad Religionem, & propter expre-
sam protestationem, quæ hac de
re eidem fit, antequam profitea-
tur, ex doctrina Nauarr. conf. 87.
de Regul. vbi dicit, nullam esse
professionem Nouitiij descéden-
tis de genere Iudæorum, si fuerit
admissus sub conditione, quod
non esset de tali gènere, quia di-
spositio conditionalis nulla est
deficiente conditione, leedere di-
ff. de verb. sign. l. qui bæredi in fin.
ff. de Condi. & demon. Clem. 1. de
Concess. Præb.

*34 His adde, quod Pralati recipiē-
tes Nouitios sine dicta informa-
tione non incurserent pœnas à
Sixto V. infictas, si à parte rei
Nouitius sic receptus careat om-
ni impedimento, quia textus li-
git solum recipiētes criminosos,
ut dicunt DD. apud Dian. par. 3.
tr. 2. ref. 83.*

SVM.

S V M M A R I V M.

- 1 Quibus liceat sacramentales cōfessiones audire.
- 2 Regulares absque licentia ordinarij confessiones audientes posse sunt ab Episcopis puniri etiam ecclesiasticis censuris.
- 3 Beneficium parochiale obtinentes cōsentunt approbati ad confessiones audiendas in ea tantū Cūitate, vel oppido, ubi sita est Parochia.
- 4 An possint Parochi, aut alijs Cōfessarij audire confessiones suorum subditorum in aliena Dięcesi.
- 5 Item an possit Parochus concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos in matrimonium in aliena Dięcesi.
- 6 Regulares non indigent Episcopi approbatione quoad audiendas aliorum Regularium cōfessiones.
- 7 Prelati regulares possunt eligerre in confessarij quemlibet Sacerdotem etiam ab Episcopo non approbatum.
- 8 Episcopi hodie non possunt eligere sibi confessarium non approbatum ab ordinario.
- 9 S. R. E. Cardinales possunt sibi, & familia sue de confessario prouidere.
- 10 An Regulares possint absque approbatione Episcopi, audiare confessiones monialium ipsiis subiectarum.
- 11 Episcopus potest confessores monialium etiam regulares ex causa rationabili amoneere.

- 12 Ad monialium confessiones audiendas requiritur approbatio spesialis.
- 13 An possint Regulares audire cōfessiones mulierum, & virorum tertij ordinis.
- 14 An possit Episcopus licentias audiendarum confessionum Regularibus concessas revocare.
- 15 An approbatio confessariorum Regularium possit ab ordinario restringi, ac limitari ad certum tempus, locum, atque personas.

C A P. XII.

An, & quando Regulares possint audire fidelium confessiones.

Acra Tridentina Synodus statuit, ut nullus etiam Regularis possit confessiones secularium etiam Sacerdotum audire, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbatione quae gratis danda est, obtineat, ut in seff. 23. de ref. cap. 15.

Vnde Regulares absq. expressa licentia Episcopi Sacras confessiones audire presumētes ab eodē episc. puniri possunt etiam ecclesiasticis censuris per confit. Vrbanī VIII. incip. Alias à nobis, quā refert Barbos. post. 3. par. tractatus de offic. & pot. Episc. confit. 67.

Scio, Religiosos Societatis Iesu, ex priuilegio Greg: XIII. ab ali-

aliquo ordinatio semel approba-
tos, & a suis superioribus ad hu-
ijsmodi minus deputatos posse
non repugnantibus Parochialiū
ecclesiarum Curatis, confessio-
nes audire, ac verbum Dei præ-
dicare: dummodo id non faciant
in locis, in quibus ordinarij mor-
rantur, sine eorum licentia de-
super obtenta, ut testatur fr. Em-
man. in Bull. Cruciat. §. 9. nū. 144.
quem refert Barbos. de offic. & pot.
Episc. par. 2. all. 25. num. 33. Lezan.
in sum. qq. Reg. tom. 1. cap. 19. nū. 5.
quemadmodum presbyteri Congre-
gationis Oratorij, si Romæ
fuerint ad confessiones audiendias
approbati, non debent amplius extra
urbem examinari a locorum ordinarijs, sed illis sufficiat
præsentare eorum licentias
Romæ habitas, ut refert Quar-
rant. in ver. Confessor. & alij, qui-
bus addit. Dian. par. 3. tr. 2. ref. 111.
vbi dicit, quod eadem facultate
frui possunt alij Religiosi commu-
nicantes in priuilegijs. Sed hæc
privilegia fuerunt reuocata per
constitutionem Urbani VIII. editam
die 17. Septembris 1628. qua
incipit. Cum sicut accepimus, ut no-
tat etiam Dian. par. 3. tr. 2. ref. 123.
Lezan. loco cit. num. 5. Ricc. in
Prax. for. eccles. par. 4. ref. 317.

³ Obseruant autem DD. quod
beneficium parochiale obtinen-
tes censemur approbati ad con-
fessiones audiendas in ea tantu
Civitate, vel oppido, vbi sita est
Parochia, non autem paſsim per
totam Diœcesim, ut censuit Sacr.
Congreg. Concilij teste Piasc. in
Prax. Episc. par. 2. cap. 2. num. 10.

suorum tamen subditorum con-
fessiones audire possunt per to-
tam diœcesim, immo etiam in
diœcesi aliena Henrig. lib. 6. c. 7. §.
1. Tolet. in Instruc. Sacerd. lib. 3. c.
13. in fin. Valer. de Differ. inter. ut-
rumque for. ver. Absolutus differ.
1. num. 4. & alij, quos refert, & se-
quitur Barbos. d. par. 2. all. 25. n. 38.
quemadmodum alij etiam Con-
fessarij delegati sive ſeculares, si-
ue regulares possunt absoluere
subditos Episcopi delegantis etiā
extra diœcesim ut d. Dian. par. 3.
tr. 2. ref. 123. & tr. 4. ref. 144 ubi ci-
tat Sanch. de matrim. tom. 1. lib. 3.
disp. 3. num. 2. Megal. in p. par. lib.
1. cap. 7. num. 25. & cap. 9. num. 12.
Veg. in sum. tom. 1. c. 62. cas. 41. Suar.
in 3. par. tom. 4. disp. 28. sect. 6. & 7.
Petrin. de Relig. subd. tom. 1. q. 1. c.
21. §. 2. Nugn. in 3. par. tom. 2. q. 8.
art. 5. dub. 8. contra Sylu. in ver. Cō-
fessor 1. n. 12: N. iu. in man. cap. 27.
nū. 266. & alios: & ratio est, quia
isti confessarij delegati habent iuris-
dictionem in personas huius-
modi pénitentium, quæ cum sit
voluntaria, potest etiam extra
territorium exerceri iuxta l. 2. ff.
de offic. Procons. quod intelligi,
dummodo tales subditi extra ter-
ritorium reperti non mutauerint
domicilium, ut d. Lezan. in sum.
tom. 1. cap. 19. num. 5.

Eadē ratione posset Parochus,
vel ordinarius concedere facul-
tatem alteri Sacerdoti coniungē-
di sponsos in matrimonium non
solum in propria Parochia, sed
etiam extra illam, etiam in aliena
Diœcesi, ut resoluunt DD. apud
Barbos. de offic. & potest. Episcop.
par. 2.

- par. 2. all. 32. num. 95. &c. 314. 11
 6 Observantur, Regulares non indigere Episcopi approbatione quoad audiendas aliorum Regularium confessiones, sed satis esse proprij regularis Superioris licentiam: quia Concilium loco cit. loquitur de confessionibus secularium, & nihil innovat quoad Regulares Nam cap. 4. num. 7. Barbos. d. par. 2. all. 25. [num. 64. & alij.
 7 Vnde Praelati regulares, quales sunt Generales, Provinciales, Guardiani &c possunt sibi eligere in confessariis quemlibet sacerdotem, etiam si ab Episcopo non fuerit approbatus iuxta cap. 3. t. de Penit. & remis. quod ad alios etiam regulares subditos habentes a suis superioribus licentiam eligendi confessarium, extendit Dian. par. 2. tr. 2. ref. 3. & 30. ubi citat Portell. in Dub. reg. ver. Confessor. erga regulares nu. 14. Sua. tom. 4. disp. 28. sect. 4. nu. 5. Conin. cb. de Sacram. disp. 8. dub. 7. nu. 48. Reginald. to. 1. lib. 1. cap. 5. num. 41. Graff par. 1. lib. 3. cap. 5. num. 107. Henr. lib. 6. cap. 33. num. 1. & alios.
- 8 Episcopi vero vigore privilegij, de quo in d. cap. vi. de Penit. & remis. non possunt hodie sibi eligere Confessarium non approbatum ab ordinario: obstat enim dispositio Concilij Tridentini requiringens in Confessario ordinarij approbationem: quae quidem conditio, cum uniusaliter apposta sit respectu omnium secularium, ideo Episcopum etiam comprehendit, et declarauit Sac. Congregatio teste Barbos. d.
- par. 2. all. 25. num. 21. & ita eti. um tenent DD. quos fecerit, & sequitur. Dian. par. 3. in pars. 3. sup. 11
 9 Possunt tamen Cardinales, sive ex licentia tacita Summi Pontificis, sive ex consuetudine, sibi & familiae sua de Cœlestario prouidere: quia respectu familie, & domesticorum suorum quasi praestores sunt, ut d. Comitah. respōs. moralib. 1. q. 101. num. 4. Nal. in Sum. ver. Cardinalis num. 8. & alij apud Barbos. d. par. 2. all. 25. num. 20.
 10 Notandum est autem, quod Regulares nequeunt absque Episcopi approbatione audire confessiones monialium etiam ipsis subiectarum, ut declarauit Greg. XV. in Constitut. incip. Inscrutabilis, edita Nonis Febr. 1522. ex. 11. qua licet etiā Episcopo ex rationabili causa Superiores Regulares admonere, ut cimmodē confessores amoueant, iisque Superioribus id facere detrectatis, aut negligentibus, potest Episcopus predictos confessores amouere, nec tenetur causam Superioribus Regularibus significare, & ita censuit Sac. Congregatio apud Barbos. post 3. par. tractatus de offic. & pot. Episc. pag. 57.
 12 Nec sufficeret approbatio generaliter ab Episcopo concessa ad confessiones personarum secularium audiendas, sed requiriatur specialis: immo Regularis ad audiendas confessiones monialium unius monasterij approbatus non potest audire confessiones monialium alterius monasterij, ut censuit Sac. Congregatio

LIII Con.

Concilij teste eodem Barbos. loco proxime citato fol. 57.

13 Neque possunt sacerdotes regulares audire confessiones sacramentales mulierum tertij ordinis, quae de pœnitentia dicuntur, nisi ab ordinario approbati fuerint ad confessiones secularium audiendas; nec possunt illas in paschate communicare ex decreto Sac. Congreg. Episc. & Regul. quod refert Lezan. in Summ. qq. reg. to. 2. cap. 14. num. 29. & 34.

An verò sacerdotes regulares possint audire confessiones viorum Tertiij Ordinis Collegialiter, aut cum claustralibus viuentium? affirmat Lezan. loco cit. d. num. 34. etiam si ab ordinario approbati non fuerint subdit tamen ibidem, quod Regulares huiusmodi tertiaris extra conuentum non possunt alia sacramenta ministrare, præter sacramentum pœnitentiae.

14 Quare, an possit Episcopus licentias audiendi cōfessiones Regularibus concessas reuocare? Resp. quod si Regulares prædicto examine liberè approbati fuerint, non possunt ab eodem Episcopo suspensi, nisi ob non servatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum, vel ob aliam nouam causam ad confessiones pertinentem, quam tamen Regularibus non tenetur Episcopus significare, ut declarauit Urbanus VIII. in Constat. incip. Alias à nobis, eis censuit Sac. Congregatio, ut refert Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 2: all. 25. num. 50. & post 3. p. eiusdem tractatus fol. 57. & 122.

Limita in Episcopo successore, qui pro maiori conscientia sua quiete potest iterum ad examen vocare approbatos ab Episcopo predecessor, & quos idoneos minime inuenierit, reiçere iuxta constitutionem Py. V: in esp. Romanis Pontificis præsidentia, ac dicta constitutione Urbani: nequit rāmen confessionum audiendarū facultatem omnibus simul vnius Conuentus regulatibus Confessarijs Sac. Congregatione inconsulta adimere, ut resoluti eadem Sac. Congreg. teste Rieb. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 71. Barbos. d. all. 25. num. 45. & seq: ex quo infert Lezan in Sum. to. 1: cap. 19. num. 9. quod si omnes vnius Conuentus simul ab audiendis confessionibus suspendantur, non tenentur obedire, quia in tali casu ordinarij excederent limites auctoritatis, quam habent.

Si vero huiusmodi licentie ad Beneplacitum concedantur, possunt etiam absque illa causa reuocari, ut dicunt DD. apud Barbos. d. all. 25. num. 55. & seq.

His adde, quod approbatio Confessiorum regularium potest ab ordinariis iusta, & rationabili causa concurrente restringi, ac limitari ad certum tempus, locum, atque personas ex dicta Constitutione Urbani VIII. ac declaratione Sac. Congreg. quam refert Barbos. ubi supra n. 51. Lezan. in Sum. to. 1. d. cap. 19. n. 8.

S V M M A R I V M .

1 Regularis antequam prædicent, si personaliter coram Episcopo presentare, ac benedictionem pete.

1. *Potest debent.*
2. *Quando licentiam Episcopi obtinere teneantur.*
3. *In ecclesijs suorum ordinum sufficit, si Regulares benedictionem ab Episcopo petant, licet illam non obtineant.*
4. *An Episcopus possit Regulares predicatorum examinare circa doctrinam.*
5. *An Regularis praedicans sine licentia vel benedictione Episcopi possit ab eodem Episcopo puniri.*
6. *Quando possit Episcopus Regularibus predicationis munus interdicere.*
7. *Regulares ea hora, vel tempore, quo Episcopus praedicare voluerit, praedicare nequeunt.*
8. *A quo sit puniendus Regularis heres prebeat.*

C A P. XIII.

An Regularis sine licentia Episcopi praedicare possit.

Regulares etiam in ecclesijs sui ordinis praedicare non possunt, nisi a suis superioribus examinati, & approbati se personaliter coram Episcopo presentauerint, & ab eo benedictionem petant; in ecclesijs vero, quæ sui ordinis non sunt, ultra licentiam suorum superiorum, etiam Episcopi licentiam obtinere debent, ut statuit Concilium Tridentinum *seff. 5. de ref. cap. 2. tradicente vero Episcopo neque in ecclesijs suorum ordinum præ-*

- dicare possunt, ut ex eodem Conclilio *seff. 24. de ref. cap. 4. & nouissimè statuit Greg. XV. in constit. que incip. Inserutabili.**
3. *Ex quo obseruant DD. quod in ecclesijs sui ordinis sufficit, si Regulares benedictionem ab Episcopo petant, licet illam non obtinuerint ita, ut si Episcopus non modo benedictionem non concescerit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quominus praedicent, adhuc illis liceret in sui ordinis ecclesijs praedicare ex constitutione Urbani VIII. incip. Alias à nobis, quam refert Barbos. post. 3. par. tractatus de offic. & pot. Episc. constit. 67. & censuit etiam Sac. Congregatio teste Vulp. in Prax. iudic. cap. 42. nu. 3. Lezan. in sum. qq reg. tom. 1. cap. 20. nu. 3.*
4. *Obseruant 2. quod si aliquibi longo usu obtentum esset, ut regulares Prædicatorum examinentur ab Episcopo circa doctrinam, talis consuetudo esset seruanda, quia decretum Concilij loco cit. vbi huiusmodi examen Superioribus Regularibus committitur, non inficit consuetudinem in contrarium, ita Campan. in Divers. Iur. canon. nubr. 12. c. 13. num. 9. quem refert. & sequitur Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 76. num. 23 in fin.*
- Adduat alij, posse Episcopum etiam seclusa consuetudine examinare Regulares, qui in ecclesijs, quæ suorum ordinum non sunt, praedicare voluerint, & ita seruari in praxi dicit Dian. par. 3. tract. 2. ref. 111. in fin. & censuit etiam Sacra Congregatio apud Le-*

L III 2 z in.

*Zan.in sum. qq. reg. tom. 3. ver. con-
cionator regularis num: 7.*

5 Obseruant 3. Regularem præ-
dicantem absque Episcopi licen-
tia non ab Episcopo, sed à suo
superiore puniendum esse, ut e-
suit Sac. Congregatio teste Piasec.
in Prax. par. 2. cap. 3. num. 41. Ricc.
in Prax. for. eccles. par. 3. resol. 169.
hodiè rāmen per dictam consti-
tutionem Greg. XV. Episcopus
quoscunque exemptos tam secula-
res, quam regulares, qui sine
eius licentia, aut non petitā il-
lius benedictione, aut illo con-
tradicente prædicare præsumpe-
rint, censuris ecclesiasticis, alijs
que poenis punire potest, ut notat
etiam Vulp. in Praxiudic. c. 42: n.
3: Lezan. in sum. tom. 1. cap. 20. nu. 3
Dian. par. 3. tr. 2. ref. 111.

6 Obseruant 4. posse Episcopum
prædicationis munus interdice-
re Regularibus, qui ecclesiæ Pra-
latis, aut Principibus secularibus
detrahunt, vel scandala, aut er-
tores disseminauerint, etiam si in
monasterio sui, vel alterius ordi-
nis prædicent, ut ex Concil. d. eff.
3. cap. 2. in Rodriq. tom. 3. qq. reg. q. 32.
art. 2. Zerol. in ver. prædicatio vers.
ad sextum Cened. pp. qq. 9. 26. n. 14.
Addunt alijs, Episcopum, etiam
ex alijs causis sibi benè visis,
posse Regularibus prædicationis
officium interdicere iuxta Con-
cilium d. eff. 24. de ref. cap. 4. ibi,
contradicente Episcopo & c. idemq.
declaratum fuisse à Sac. Congre-
gatione Concilij dicit Leo in sua
Prax. par. 1. cap. 8. num. 9. quem re-
fert Piasec. in Prax. Episc. par. 2. c.
3. num. 41. vers. si item. ita, ut non

teneatur Episcopus causas huius-
modi Regularibus significare ex
constit. Urbani VIII. incip. Alias
à nobis.

7 Obseruant 5. Regulares neque
in Plateis communibus, neque
in ecclesijs suorum ordinū præ-
dicare posse ea hora, vel tempo-
re, quo Episcopus prædicare vo-
luerit, Rodriq. tom. 3. qq. reg. q. 32.
art. 1. & 5. Barbes d. par. 3. all. 76.
num. 20. ubi ita inteligit decre-
tum Concilij d. eff. 24. cap. 4. 5. nul-
lus Dian. par. 3. tr. 2. ref. 58.

8 Ultimò obseruant, Regularēm
hæresēs prædicantem non a suo
Prælato regulari, sed ab Episco-
po esse puniendum iuxta iuriū
dispositionem cap. ad abolendam
de Hæret. Conc. Trid. d. eff. 5. de-
ref. cap. 2. glos. in elem. on. ver. à iu-
re de excess. Prælat. Cened. pp. qq. ca-
non. q. 26. nu. 29. & alijs apud Bar-
bos. de off. & pot. Episc. par. 3. all.
76. num. 49. & all. 103. nu. 56.

S V M M A R I V M:

- 1 Regularis extra Monasterium
degens si delinquat, ab ordina-
rio punitar.
- 2 An hoc procedat in Equitibus
Hierosolymitanis, ibidem.
- 3 Quid si Regularis commoretur
in aliquo membro, seu grana-
gia sit monasterii.
- 3 Et quid, si ad breue tempus ex-
tra claustra commoretur.

CAP. XIV.

C A P. XIV.

Quando Regularis degens extra monasterium possit ab Episcopo puniri.

Regularis extra monasterium degens si delinqut, ab ordinario loci tamquam super hoc a Sede Apostolica delegato secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi potest iuxta Concilium Tridentinum sessio 6. de ref. cap. 3: cuius dispositionem procedere etiam in Equitibus Hierosolymitanis dicit Azor. In script. mor. par. 1. lib. 13 cap. 4: quest. 3. Rodriq. qq. reg. to. 2. q. 2. ar. 7. Sperell. decr. 38. num. 18. Locatell. de Quaest. iudic. insp. 5. n. 136. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 105. num. 15. quamvis de hoc dubitet

Nau. conf. 21. de Regul.

Ex quo inferunt DD. quod Regulares, qui extra Conuentum etiam de Superiorum licentia, causa studiorum, vel occasione docendi doctrinam Christianam, vel nonum monasterium consernendi morantur, possunt ab ordinario puniri, nisi ibi vivant sub Superiori conuentualiter iuxta regulare institutum, Concilium Tridentinum sessio 21. de ref. cap. 8. & sessio 25. de Regul. cap. 4 in fin. & censuit etiam Sac. Congregatio apud Plac. in Prax. Episc. par. 2. cap. 3. nn. 42. Vulp. in Prax. iudic. cap. 42. nn. 21. Sperell. decr. 38. num. 19. & 21. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 105. num. 16. Ricc. in Prax. for.

eccles. par. 3. ref. 269. contra Lezanum in Summ. qq. reg. tom. I. cap. 11. ubi dicitur, quod decretum Concilii procedit solum in Regularibus degentibus extra monasterium, absque licentia Prae lati, quia degens extra monasterium cum licentia Prae lati, dicitur esse in monasterio.

Regulares vero sub regulari obseruantia in aliquo membro, seu grancia sui monasterij pro Religionis seruitio cum licentia Superioris commorantes, non ab ordinario, sed a superiori regulati puniendos esse, tenet DD. quos resert, & sequitur Barbos. d. par. 2. all. 105. num. 17. quia huiusmodi loca gaudent priuilegijs monasteriorum, quorum sunt membra cap. recolentes &c. ceterum de stat. Monach.

Addit Lezan: in Summ. to. 3. ver. Episcopus quoad Regulares num. 24. Concilium loco cit. habere locum contra Regulari extra monasterium per notabile tempus existentem, non autem si ad breue tempus extra claustra commoretur: quia illud verbum, degens, quo utitur Concilium¹, significat existentiam diutinam, non breuem, seu transiuentem:

S V M M A R I V M.

1 Regularis sine licentia Superioris a suo Conventu recessus potest ab ordinario puniri: declaratur nn. 2. & seq.

CAP XV.

CAP. XV.

An, & quando Episcopus possit
punire Regularem suo con-
uentu recedentem si-
ne licentia supe-
rioris.

1 On licet Regulari-
bus a suis Conuen-
tibus recedere etiam
prætextu ad Super-
iores suos accedē-
di, nisi ab eisdem missi, aut vo-
cati fuerint. Qui verò sine præ-
dicto mandato in scriptis obtenu-
to repertus fuerit, ab ordinariis
locorum tamquam desertor sui
instituti punitur ex Conc. Tridentino
seff. 25. de Regul. cap. 4.

2 Obseruant tamen DD. Con-
cilium loco cit. non substulisse
legitimam appellationem, Nau-
ars. 4. num. 5. de Appell. Ricc. in
Prax. for. eccl. par. 4. ref. 329. &
seq. & ideo si Regularis supra-
modum grauatus sine licentia
ad suos Superiores perget, ut a
tali liberetur grauamine, non
incideret in poenas Cœcilij: quia
dicens se grauatum, ob idque
adiens Superiorum videtur ap-
pellare cap. dilecti 2. de Appellat.
Rodriq. qq. reg. to. 1. q. 30 art. 3. Ce-
ned. pp. qq canon. q. 26. nn. 20. vbi
dicunt, quod in tali casu non
effet necesse impetrare licen-
tiam Prælati immediati, ad cu-
ius grauamen tollendum pergi-
tur ad Superiorum iuxta glof.
in cap. cum pastoris 2. q. 7.

3 Ex quo infert idem Cened.

loco cit. num. 22. Lczan. in Sum. qq
reg. to. 1. cap. 11. num. 1. Regularē
non esse puniendum, si fidem
saceret, se grauatum appellasse,
vel de grauamine protestatum
iter atripuisse ad Superiorē, &
ideò licentiam in scriptis secum
non deferre, quia Prælatus, a quo
appellavit, noluit eam sibi con-
cedere.

4 Obseruant a. quod Religiosus
ordinis Prædicatorum non ha-
bens licentiam potest ab ordi-
nario puniri, etiamsi adeat supe-
riorē ex causa grauaminis: quia
in Constitutionibus Fratrum
Prædicatorum interdicitur ipsis
Religiosis appellatio; & ideò eo
ipso, quod aliquis in prædicta
Religione professionem emittit,
videtur huiusmodi appellationi
renunciare, Cened. loco cit. nu. 22.
Ricc. in prax. par. 4. ref. 335.

5 Hoc tamen intelligendum est,
quando non est excessus in cor-
rectione, & mandata, vel præce-
pta Superiorum sunt rationabilia
& legitimè facta; nam si Superior
in ijs deficiat, potest Religiosus
appellatione tamquam iuris na-
turalis subsidio se tueri, ut d. Na-
nar. d. conf. 4. num. 5. Ricc. in Prax.
d. par. 4. ref. 336.

S V M M A R I V M.

1 Regulares, quibus incumbit cu-
ra animarum personarum secu-
larium, si delinquant in officio,
ab Episcopo puniuntur.

2 An hoc procedat contra Religio-
res ecclesiastarum militum S. Ioan-
nis Hierosolymitani.

3 Ca-

3. *Canonicus exemptus per concordiam, si habeat curam animalium efficitur subditus Episcopi.*
4. *Qualiter puniendi sint Regulares in tali casu.*
5. *Superiores Regulares, si non deputent personas ad huiusmodi curam exercendam, ab Episcopo compelli possint.*
6. *Quando Episcopus visitare possit Ecclesiis Regularium.*
7. *Regulares curam animalium huiusmodi exercentes Synodo interesse debent.*
8. *Quid si huiusmodi cura animalium exerceatur per Sacerdotem factitarem in monasterio, in quo Generalis alicuius Religionis sedent ordinariam principalem habet.*
9. *An huiusmodi iurisdictione contra Regulares competit etiam Prepositis iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus.*
10. *An Episcopus in tali casu possit contra Regulares per censuras procedere.*

² *Eamdem facultatem habent Episcopi quoad parochiales ecclesias militum S. Ioannis Hierosolymitani, & illarum Vicarios, Rectores, ac ministros, ex constituzione Pij V. incip. Exposit. quam refert. V ulp. in Praxe. iudic. cap. 42. num. 7. Barbo. post. 3. par. tractatus de offic. & pot. Episc. const. 26.*

³ *Ita etiam Canonicus alias exceptus a iurisdictione Episcopi per concordiam, si habeat curam animalium, non obstante concordia efficitur subditus Episcopi. Sraphin. decis. 1058. num. 6:*

⁴ *Observant tamen Doctores, Reliosos delinquentes circa curam animalium, vel administrationem Sacramentorum ab Episcopo esse puniendos iuxta ipsius ordinis regularia statuta intra septa regularis loci, ut ex constitutione Leon. X. notat Lezan. in sum. qq. reg: tom. 1. cap. 11: num. 7.*

⁵ *Observant 2. Sacerdotes siue sacerulares, siue regulares ad exercen-*

C A P . XVI.

An Regularis exercens curam animalium puniri possit ab Episcopo.

R Eligiosi, qui animalium curam personarum secularium exerceant, in ijs, quae addictam curam, & sacramentorum administrationem pertinent, subjiciuntur iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi: nec aliqui ad id etiam

rendant huismodi curam pos-
nendos esse; ad arbitrium Supe-
riorum ipsorum Regularium,,
non autem ad arbitrium Episco-
pi, quamvis examinari, & appro-
bari prius debeant ab Episcopo,
antequam ponantur, ut censuit
Sac. Congregatio apud Piaze: in
Prax. Episo. par. 2. cap. 3. nū. 46. Si
vero in deputando superiores
negligentes fuerint, vel non de-
putarent tot personas, quot ad
exercitium curæ sufficienter, ab
Episcopo compelli possint, ut de-
putent iuxta decretum S. C. Con-
gregationalis, quod refert Rite. in
Prax. for. eccles. par. 3. ref. 269. Pia-
fec. loco cit.

6. Obseruant 3. posse Episcopum
visitare ecclesiæ monachorum,
seu Regularium, in quibus cura
animatorum exerceatur, atque
etiam inquirere, quomodo con-
seruetur Sanctiss. Sacramentum,
& ecclesiastica ornamenta, ut d.
Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. resol.
276. & p. 4. ref. 181. & censuit Sacr.
Congreg. teste Barbos de offic. &
pot. Episc. par. 3. all. 74. nem. 21. ubi
etiam dicit, quod Parochus regu-
laris extra Sacramentorum ad
ministrationem, & curam anima-
rum delinquens non ab Episco-
po, sed à suo Superiori punien-
dus est, ut censuit etiam Sac: Con-
gregatio apud Ricc. in Prax. for. ec-
cles. par. 1. ref. 523.

Addunt alij, posse Episcopum
visitare etiam ecclesiæ parochia-
les, in quibus Abbates iurisdictio-
nem episcopalem, & temporalē
in Parochiā, & parochianos exer-
cent, si Episcopus maiorem in-

illis locis, & personis iurisdictio-
nem habeat, ita censuit Sac. Cong.
Concilij apud Farinac. decis. 44. p.
4. Divers.

7. Obseruant 4. quod Regulares,
qui curam animatorum in ecclesijs
exercent, possunt cogi ab Epi-
scopis ad assistendum Synodo dice-
cesanæ, quia cum hi quoad cu-
ram sublent Episcopo, debent
etiam Synodo interesse, ut infor-
mentur de necessarijs circa regi-
men animatorum iuxta Conc. Tri-
dent. sess. 24. de ref. cap. 2. & d. Azor.
to. 2. instit. mor. lib. 3. cap. 47. q. 3.
Laurent. de Peirin. tom. 1. Prial.
minim in constitutione 2. July II.
q. 25. num. 64. quos refert. & se-
quuntur Lezan. in sum. qq. reg. tq. 1.
cap. 11. num. 20.

8. Obseruant 5. quod in mona-
sterio, in quo Generalis alicuius
Religionis Regularium sedem
ordinariam principalem habet,
etiamsi in eodem monasterio per
sonæ seculares curam animatorum
exerceant, quantum ad curam
ipsâ, & administrationem sacra-
mentorum spectat, nulli visita-
tioni, seu iurisdictioni Episcopi
Dioecesis, in qua monasterium
situm est, subiiciuntur, ut censuit
Sac. Congreg. Concilij testo V. Iulij.
in Prax. iudic. cap. 42. nū. 6. Lezan.
in sum. tom. 1. cap. 11. num. 9.

9. Obseruant 6. iurisdictionem
tributam Episcopo in Concilio
d. sess. 15. cap. 11. competere etiam
Præpositis iurisdictionem quasi
episcopalem habentibus, ut cen-
suit Sac. Congregatio, que refertur
inter decisiones nouiss. Divers. par.
4. decis. 27.

zo. Po-

10 Potestantem Episcopas Regulares huiusmodi delinquentes circa curam animarum, & Sacramentorum administrationē etiā censuris ecclesiasticis punire etiā extra iurisdictionem ex constitutio ne Greg: XV incip Inscrutabili.

S V M M A R I V M .

- 1 Regulares ad publicas processiones non accedentes ab Episcopo puniri possunt etiam censuris, & alijs poenis.
- 2 Item Sacerdotes seruientes Ecclesias Equestris Hierosolymitanorum ad easdem processiones accedere debent.
- 3 Quæ dicatur publicæ processiones.
- 4 Quando Regulares non teneantur ad dictas processiones accedere.
- 5 Controversia, quæ in processonibus orini solent, ab Episcopo dirimuntur.

C A P . X V I I .

An Regulares ad publicas processiones non accedentes
puniri possint ab Episcopo.

Xempti omnes tam Clerici Seculares,
quæ Regulares qui-
cunque etiam Monachi ad publicas
processiones vocati accedere te-
nentur, ijs tantum exceptis, qui
in strictiori clausura perpetud

vinunt ex Concilio Tridentino ses-
sione 13. alias ab Episcopo puniri possunt censuris, &
alijs arbitrijs poenis, ut resolutum
Sac. Congreg. teste Rico. in Prax.
for. eccl. par. 2. ref. 210. Cened. pp.
qq. canon. q. 26. sum. 16. Barbos. de
offic. & pot. Episc. p. 3. all. 78. n. 25.

Item Sacerdotes seruientes in
Ecclesijs Equestris Hierosolymita-
norum ad easdem processiones
accedere debent, ut censuit
Sac. Congreg. teste Vulp. in Prax.
indic. cap. 42. num. 9. Barbos. de offic.
& pot. Episc. par. 3. all. 78. num. 21.
Zerol. 1. p. in ver. processiones vers.
ad secundum, vbi etiam dicit
quod processiones publicæ dicu-
tur, in quibus adest Prelatus:
alijs vero sentiunt, publicas pro-
cessiones esse, que sunt in festo
Corporis Christi, in litanijs ma-
ioribus, ut in festo S. Marci, & in
minoribus, ut in triduo anteec-
dente Ascensionem Domini, vel
qua indicuntur pro bono publi-
co, ut imminentे peste, vel alio
flagello, vel in aduentu noui Epis-
copi, & quæ fieri debent à Capitu-
lulo, & Clero sede vacante pro
bono Pastore impetrando, ita
Vulp. d. cap. 42. num. 9: & alijs apud
Barbos. loco cit. d. all. 78. num. 2. obi-
etiam ad id resert decretum Sacer-
Congregationis.

Regulares vero, quorum Con-
uentus per dimidium milliare
distat à Civitate, non tenentur
accedere ad processiones, neque
ad id compelli possunt, ut decla-
ravit Sac. Congregatio apud Le-
zan. in Summ. qq. Reg. 10. 1. cap. 9.
nu. 47. Vulp. d. cap. 42. n. 8 Barbos.
M m m m d:par.

d.par 3:all.78.num.2. & refertur,
etiam inter deces. noniff. Diuers.
par.4.decif.24.

⁵ Controuersias verò, quæ inter
personas ecclesiasticas tam secula-
res, quam Regulares in proces-
sionibus publicis, & similibus ori-
ri solent. Episcopus appellatione
remota cōponere potest ex Con-
cil. Trident. sess: 25. de Regul. c. 13.

S V M M A R I V M.

1. A quo puniendus sit Regularis
delinquens extra claustra.
2. Quando aliqua qualitas requi-
nitur ad exercendam iurisdi-
ctionem, de illa plimè constare
debet.
3. Regularis in delicto deprehen-
sus an possit ad careeres episco-
pales duci.
4. Dic̄tio, statim, qualiter sit in-
telligenda.
5. An possit Episcopus ad capturā
procedore contrā Regularem
notoriè delinquentem, si in de-
lictio non deprehendatur.
6. Quid si timeatur de fuga Reli-
gioſi.
7. Et quid si Regularis intra Ec-
clesiam, vel intra claustra no-
toriè, & cum scandalo deliquerit.
8. Quando alij exempti à Inris-
dictione Episcopi, possint ab eo-
dem Episcopo puniri.

C A P. XVIII.

An, & quando Regularis intra
monasterij claustra degens,
& extra ea delinquens
possit ab ordina-
rio puniri.

Regularis non subdi-
tus Episcopo, qui
intra claustra mo-
nasterij degit, & ex-
tra ea ita notoriè
deliquerit, ut po-
pulo scandalo sit, Episcopo in-
stante à suo Superiori intra tem-
pus ab Episcopo præfigendum
leuerè citi puniendus, ac de pu-
nitione Prælatus regularis Epi-
scopum certionem facere debet:
alias à suo Superiori officio pri-
uandus est, & delinquens ab
Episcopo puniri potest ex Concil.
Tridentino sess: 25. de Regul. c. 14.

Si vero Superior in Regularē
delinquentem non animaduer-
terit, sed illum impunitum ad
alia sui ordinis loca extra Epi-
scopi dicecim transmiserit, re-
netur Superior instante Episco-
po intra terminum ab eodem
Episcopo præfigendum, Regu-
larē delinquentem à loco, ad
quem transmissus suit, renocare,
& in quo deliquerit, constituere:
alias penam priuationis dignita-
tum, & officiorum obtentorum,
& inhabilitatis ad illa, & alia in
posterum obtinenda, ac vterius
priuationis actiua, & passiua vo-
cis eo ipso incurrit, quarum pe-
narum relaxatio paue refertur

natur; quod si hoc etiam facere prætermiserit, potest ordinarius loci, ad quem Regulatis delinquens transmissus fuit, super præmissis ab ipso ordinario loci, in quo deliquerit, requisitus, vel alias de illius delicto informatus tamquam sedis apostolice delegatus in Regularem delinquentem animaduertere ex constitutione Clementis VIII. incip. Suscepti muners, quam refert Quarant. in ver. exemptio Barbos. poss. 3. par. Tractatus de officio. Et pot. Episc. constit. 40.

2. Observant autem DD. quod constare prius debet Episcopo saltem summarie, quod Regularis extra claustra notoriè, & scandalosè deliquerit quia quādo aliqua qualitas requiritur ad exercendam Iurisdictionem, de illa primò constare debet Ferr. qq. mor. par. 3. q. 110. & alij communiter. Vnde non sufficeret, quod delictum notum sit alicui, vel paucis personis, ut d. Lezan. in Sum. qq. reg. 10. 1. cap. 16. n. 27.

3. Observant 2. quod Regularis in tali casu in delicto deprehensus ad carceres episcopales duci potest, dummodo statim remittatur ad suū Superiorem etiam nemine instantे iuxta decretum Sac. Congregationis apud Sperell. dec. 38. num. 13. vers. scđterum, & notat etiam Riasc. in Prax. Episc. par. 2. cap. 3. nu. 43. Fusc. de Vist. lib. 2. cap. 17. nu. 11. Barbos. d. par. 3. all. 105. num. 26. contr. a Leza. in Sum. 10: 1. c. 16. vbi dicit, quod Regularis in ipso delicto comprehensus ad suū Superiorem

recta via deferri debet. Verum illa dictio, statim, moraliter est intelligenda: & ideo alij putant, esse remittendum intra 10. horas iuxta glof. in cap. cum non ab homine de Iudeo: Gened. pp. qq. canon. q. 16. num. 31. alij intra trium dierum spatium iuxta l. final. ubi Ias. num. 3. C. de Iudic. Vulpell. de Diction. in ver. incontinenti ante num. 1. sed communis Doctorum sententia est, vt id intelligatur intra duos dies: quo tempore poterit ordinarius sumere informationem, illamque transmittere ad Superiorem Regularē cum præfixione termini ad puniendum, ut d. Sperell. d. decis. 38. num. 13. & 14. Vulp. in Prax. iudic. cap. 42. num. 23. Barbos. d. par. 3. all. 105. num. 20. vbi etiam dicit, quod si ordinarius ultra differret, non euitaret excommunicationem tamquam detinens carceratum Regularē in casibus non permisso à iure iuxta glof. in Clem. on. ver. capiunt de excessi. Prelat.

Addit Vulp. loco cit. Ferr. d. q. 110. num. 11. & seq: quod etiamsi in delicto Regularis non deprehendatur, potest Episcopus ad capturam procedere post sumptam informationem, eumque deinde remittere ad Superiorem; sed alij contrariam sententiam rectius tenent, tū quia neq. per decretū Concilij, neq. per constitutionem Clemētis VIII. conceditur Episcopo, vt possit ad capturam procedere, sed solum, vt debeat instare Prelato pro punitione ip-

M m m 2 sius

suis; tum etiam quia Episcopus regulariter non potest exemptions carceri mancipare, ut in clem. en. 9. nonnulli de Excess. Prelat. nisi forte timeatur de fuga Religiosi: tunc enim possit Episcopus ad capturam denire, ut d. Fusi de Visit. lib. 2. cap. 8. num. 8. Rodriq. qq. canon. & regul. 2. q. 63. ar. 7. vers. tertio insertum. & alij apud Barbos. d. par. 3. all. 105. num. 64. Lozan. in Sum. to. 1. cap. 16. nn. 26.

7. Obseruant 3. decretum Concilij d. cap. 13. habere locum etiam Regularis in propria ecclesia notoriæ, & cum scandalo deliquerit, ut censuit Sac. Congregatio teste Barbos. d. par. 3. all. 105. num. 20. secus si intra claustra delinquit: tunc enim punio pertinet ad Superiore monasterij cap. 1. de Privil. in 6. & censuit eadem Sac. Congregatio: ex quo inferunt DD. apud Barbos. loco cit. quod si Regularis ita delinquit intra claustra, ut delicti rumor extra claustrorum metas excus generet in populo scandalum, non propterea potest ab Episcopo in casu negligentie Superioris Regularis puniri; nec potest hoc casu instare Prelato, ut talē delinquentē puniat, quia hoc delictum non est commissum extra claustra; idem esset, si delictum committatur in Ecclesia clavis ianuis Ecclesiæ, &c solis Regularibus in ea existentibus; quia neque tunc censeretur commissum extra claustra, ut censuit Sac. Congregatio apud Sperell. d. decr. 33. num. 15.

8. Vtim obseruant, quod alij exempti à jurisdictione Episcopi delinquentes extra locum exceptum regulariter ab ordinario immediate puniuntur, si delinquent in Diocesi ipsius ordinarij iuxta decretum Concilij Lugdu. relati in cap. 1. de Privil. in 6. nisi forte priuilegium concessu fuerit cum expressa derogatione dicti Concilij, ut d. gl. & DD. ibidem vel adeser consuetudo immemorabilis in contrarium, ut censuit Sac. Congregatio Concilij sub die 27. Junij 1626. teste Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 4. ref. 107.

S V M M A R I V M.

1. Enumerantur alij casus, in quibus Regulares puniri possunt ab Episcopo. & n. seq. An Inquisidores procedere possint contra Apostatas à Religione, ibidem num. 4.

Mulieres ad habitum tertij ordinis admittenda non sunt, nisi cum licentia Ordinarij, & à quibus predictæ mulieres abstinere debet, ibidem n. 14 & 15.

C A P. XIX.

An in alijs casibus Regulares jurisdictioni ordinarij subiçiantur.

Lures alij casus à Doctoribus referuntur, in quibus Regulares ab Ordinarij locorum puniri possunt: nos vero

verò notabiliores hic recensebi-
mus. Primo igitur potest Epis-
copus animaduertere in Regu-
lares, qui absque habitu incedunt
extra monasterium, ut dicunt
DD. apud Barbos. de offic. & pot.
Episc. par. 3. all. 105. num. 61.

Secundò ex decreto Concilij
Tridentini sif. 21. de ref. cap. vlt.
Ordinatij locorum possunt pro-
hibere Regularibus, nè incon-
fultis ipsis ordinarijs indulgentias
de nouo concessas publicent in
eorum Ecclesijs, ut censuit Sar.
Congreg. teste Bonacio. de Censu.
in partic. disp. 2. quæst. 3. pun. 30.
num. 9. quo casu Regulares con-
trauenientes possunt ab Episco-
po carecari, excommunicari, &
alijs penis puniri Zerol. in Prax.
episc. 1. par. ver. indulgentia 3. ad
tertium Cened. pp. qq. canon. 9. 26.
num. 32. & alijs apud Barbos. d. p.
3. all. 109. num. 4. posse tamen Re-
gulares absque illa licentia Or-
dinarij publicare indulgentias
olim sibi à Summis Pontificibus
concessas censuit eadem Sac. Cō-
gregatio teste Bonacini. loco cit.

3. Tertiò, Regulares fugitiū, &
Apostate ab Ordinarijs locorum,
vbi moram trahunt, in carceres
coniici possunt, siue habitum re-
gularem deferant, siue non: de-
bent tamen suis Superioribus
confignari secundū regularia
instituta puniendi ex Constitu-
tione 26. Urbani VIII. & ex de-
creto Sac. Congregationis Concilij,
quod refert Lezan. in Sum. qq. reg. 7
tom. 1. cap. 16. num. 17. Barbos. post
3. p. prefatus de offic. & pot. opisc.
fol. 62. inservit.

An verò Inquistores procede-
re possint contra Apostatas à Re-
ligione? Resp. negatiuè, nisi vel
transeat ad partes hereticorum
cum eis communicantes, vel ha-
bitum lacerent, peditibus conci-
lent, vel blasphemias contra
Religionem euomant, vel alind
faciant contra determinationem
ecclesiaz vxorem ducendo &c. vel
si per annum in excommunica-
tione persistenter negligentes ad
Religionem redire, ut tradunt
DD. apud Dian. par. 4. tr. 7. ref. 3.
vers. quero igitur primo, cum seq.

Quarto, Regulares sine licen-
tia suorum Superiorum non pos-
sunt se subiçere obsequio aliqui-
ius Prælati, Principis, vel vniuerfi-
tatis, aut alterius cuiuscumque
personæ: alias tamquam inobe-
diētes arbitrio suorum Superio-
rum sunt puniendi ex Concilio
Tridentino sif. 25. de Regul. c. 4.
& locorum ordinarij possunt co-
rumdem Superiorum negligen-
tiam supplere, ut ex cap. quanto
de offic. ordin. notat Vulp. in Prax.
for. eccl. cap. 42. num. 17.

Quinto, potest Episcopus in-
Regularium ecclesijs vti balda-
chino eo tempore, quo in eisdē
ecclesijs Pontificalia exercere,
voluerit, & contradicentes cen-
sus, & penis cogere ex decreto
Sac. Congregationis apud Vulp. d:
cap. 42. num. 18: Lezan. in Sum. qq.
Regul. tom. 1. cap. 1. num. 3. Barbos:
de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 80:

Sexto potest Episcopus coniu-
gem inualidē professum, puta si
absque consensu alterius comu-
gis professionem emisit, è mona-
sterio

- stero extrahere, & cogers, nè detineatur, *Lezan. in Sum. to. 1; d. cap. II. num. 22:* quia in tali casu Episcopus potius exercet proprium munus, ut videlicet matrimonij iura seruentur.
- 8 Septimo, tam Episcopū, quam Inquisitores hæreticæ prauitatis procedere possunt contra Regulares audentes in publicis, vel priuatis concionibus, lectionibus, conclusionibus, scriptis, seu colloquijs afferere, quod Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali ex decreto Pauli Quinti & Greg. XV. apud Barbos. de offic. & pot. Epis. par. 3. all. 105. num. 58. & 59. vbi etiam subdit, quod fratres ordinis Prædicatorum in priuatis eorum colloquijs seu conferentijs inter se dumtaxat, & non inter alios, seu cum alijs de materia eiusdem Conceptionis B. Mariae differere, & tractare possunt ex constit. Greg. XY. incip. Eximij, atque singulares frustus.
- Obseruat etiam *Lezan. in Sum. qq. reg. tom. I. cap. 10. nn. 12.* quod afferentes uegatiuam opinionem, videlicet quod non fuerit concepta cum peccato originali, aliam opinionem impugnare, aut de ea aliquo modo agere, seu tractare non debent: alias ab ordinariis locorum, & Inquisitoribus, etiamsi Regulares excepti sint, puniuntur ex decessis dd. *Summorum Pontificum.*
- 9 Octavo Episcopus Regulares die Sabbathi maioris hebdomadae campanas in ecclesijs suis pulsantes, antequam campana Ca-
- thedralis, vel maioris Ecclesiæ pulsetur, punire potest poena ducatorum 100. viss Constitut. 17. Leonis X. incip. Sacro approbante Concilio 5. & ut debitus, quam resert Barbos. d. alleg. 105. num. 79. & censuit Sac. Congregatio apud Vulp. in Prax. judic. cap. 42. numer. 15.
- 10 Non tenentur Regulares servare interdicta ab ordinariis promulgata in Cœc. Trid. off. 25. de Regul. cap. 12. Clem. 1. de Sent. excom. vbi non seruantes ipso facto excommunicantur: dicit tamen Ricc. in Prax. For. Eccles. parte 3. ref. 250. hoc esse intelligendum de interdictis generaliter latis, nō autem particularibus; quia Episcopus non potest particulariter interdicere ecclesiam exemptā.
- Addit *Lezan. in Sum. to. 1. cap. 9. num. 29.* quod tenentur Regulares huiusmodi interdicta servare, siue sint valida, siue non, quando ea obseruat Cathedralis, matrix, aut parochialis Ecclesia.
- 11 Decimo Regulares, qui extra loca, vbi eorum monasteria existuant, elemosinas querere voluerint, tenentur suorum superiorum licentiam ordinario ostendere ex decreto Sac. Congregationis Cœciliy apud Barbos. d. part. 3. all. 105. num. 51. & all. 109. numer. 10. additique Sperell. dec. 38. numer. 29. quod potest Episcopus prohibere, nè prædicti Regulares elemosinas querant absque eius licentia, & contravenientes possunt ab eodem Episcopo carcerari.
- 12 Undecimo administrantes bona

ad

24 Monasteria monialiū etiā Regularibus subiectarū pertinentia, sive seculares sunt, sive Regulares, Episcopo loci adhibitis etiam superioribus Regularibus singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas reddere tenetur, ad idque iuris remedij, ac censuris ecclesiasticis cogi, & compelli possunt: licetque Episcopo ex rationabili causa Superiores regulares monere, ut tales administratores amoueant, ijsq. Superioribus id facere detrectib⁹, aut negantibus, potest Episcopus prædictos administratores amouere quoties, & quando opus esse iudicauerit ex Constitutione Greg. XV. incip. Inscrutabili, quam refert Vulp. in Prax. iudic. c. 42. n. 28.

25 Duodecim⁹ Episcopus punire potest Superiores, & Prælatos regulares, qui Religiosos alterius ordinis etiam laxioris ob iurgia, contentiones, leuitatem, vel malefacta fugientes recipere, vel retinere præsumunt ex Constitut. Pij V. incip. Quocunque, quam refert Barbos post 3: part. tractatus de offi⁹ & potestat Episcop. constit. 20.

26 Decimoterti⁹, Mulieres, ad habitum tertij Ordinis administrare abstinere debent a velo supra caput, a pectorali, & a patientia, alias si hac tria, vel horum aliquid deferre deprehēs⁹ fuerint, ad illa dimittenda etiā per censuras Ecclesiasticas ab ordinarijs locorum possunt compelli ex decreto Sx. Congregationis Episcop. & Regulayd Lauor. var. e-

Iucubr. tit. 2. cap. 11. numer. 103. id autē mulieribus Tertiariis ideo prohibitum fait, né videantur esse Moniales, ut d. Lezan. in Sum. tom. 2. c. 14. n. 40. vbi etiam notat, posse Tertiarias Ordinis Carmelitarum deferre patientia non quidem eo modo, quo Fratres, ac Moniales Ordinis, sed breuiores, & strictiores: quia prædicta patientia est habitus proprius dicti Ordinis.

27 Notandum est etiam, quod ad dictum habitum non sunt admittendæ, & recipiendæ, nisi mulieres probatae vita, ac bonis moribus præditæ, atque in ætate saltem 40. annorum constitutæ, quæ de proprio habeant unde sufficienter vivere possint: præte rea requiritur licetia Ordinarii, quæ non aliter concedere debet, nisi de prædictis prævio examinæ diligentí sibi constiterit ex dicto decreto Sacra Congregat. vbi etiam prohibetur, né prædictæ mulieres cum aliis viris, quam cum consanguincis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi coniunctis cohabitent.

28 Decimoquarto, possunt ordinarij in casib⁹, in quibus habent facultatem visitandi Monasteria Regularium, excommunicare eosdem Regulares visitationem, impeditentes etiam non adhibitis monitionibus in ipso actu manifestæ violentie sibi illatæ, ut d. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. ref. 577. vbi etiam addit, posse eorumdem ordinariorum iussu portas frangi, si Regulares illas claudant ad effugiendam huiusmodi visitatio-

tationem.

- 17 Decimoquinto, In Monasterijs Monachorum, vbi commode fieri potest, lectio Sacre Scripturæ habenda est: qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc vti sedis Apostolicae delegati eos ad id opportunis remedii compellere debent ex Concil. Trident. sess. 5. de ref. capit. 1. huiusmodi autem opportuna remedia esse excommunicationem censet Lezan. in Summ. qq. reg. tom. I. cap. II. num. II.

Obseruat etiam Rodriq. & Pererin. apud. eamdem Lezan. ubi supra tom. I. cap. 9. nu. 48. quod Concilij decreto satis fit, si habeatur lectio Theologiarum Scholasticarum, vel moralis.

- 18 Decimosextò, si ab Episcopo ante inceptam ordinationem inhibitum fuerit sub poena excommunicationis, nè quis ad ordinationem accedat non examinatus nec approbatus, vel sine litteris dimissorijs, hæc excommunicatio afficeret etiam Regulares, quia in illo actu subduntur Episcopo Nan. in Man. cap. 25. n. 72. Lezan. in Sum. qq. reg. cap. 14. num. 22. & alij, quos refert, & sequitur Barbos. de offic. & pot. Episcop. par. 2. all. 10. nu. 23.

S V M M A R I V M

- 1 Quando Episcopus possit procedere per censuras ecclesiasticas contra Regulares.
- 2 An Episcopus possit excommunicatos declarare Regulares, qui in aliquam censuram incidunt.

- 3 Quid si Regulares Sacramentum Eucharistie, & extreme Vaccinationis ministrantur, sine licentia Parochi.

C A P. Vlt.

An Episcopus in ijs casibus, in quibus Iurisdictionem habet in Regulares, possit contra eos per censuras ecclesiasticas procedere.

Egant DD. quos refert & sequitur Quarant. in ver. Præcedentia vers. an incasu. Vnde Valp. in Prax. Iudic. cap. 42. n. 26. censet. Episcopum posse quidem censuris cogere Regulares in casibus, in quibus in iure communis, vel in Concilio specificè datur hæc potestas, sed non in alijs: cuius sententiam probabilem dicit Lezan. in Sum. 10. I. c. 11. num. 14.

Sed contrarium Sac. Congreg. declarauit die 7. Februario 1633. videlicet, Episcopum posse etiam sub censuris ecclesiasticis compellere Regulares in ijs casibus, in quibus in eos illi tribuitur Iurisdictione iure communis, Sac. Concilio, ac constitutionibus Apostolicis, ut refert Lezan. in Sum. 10. 3. ver. Exemptio Regularium n. 13. & ita etiā tenent DD. apud Barb. de offic. & pot. Episcop. par. 3. alleg. 105. n. 13.

Verū hoc non procedit quoad Regulares habentes priuilegiū, quod

quod ab Episcopo excommunicari, suspensi, vel interdicti non possint, Henr. lib. 7. de Indulg. cap. 25. §. 7. Sanch. lib. 7. de Matrim. disp. 33. num. 23. & lib. 6. in Decalog. cap. I. num. 14. & alij apud Lezan. in Sum. tom. I. cap. II. num. 22. & tom. 3. verb. Exemptio Regularium n. 11. & 13. ubi etiam dicit, quod huiusmodi priuilegio gaudent Carmelitæ, Prædicatoren, Minores, Jesuitæ, & alij cù iplis communione in priuilegium habentes, de quo vide etiam Sorb. in ver. excommunicatio Diæ. part. 3. trac. 2. ref. 103. idque probatur ex Concilio generali Lugdu. relat. in cap. I. §. in eos de Priuileg. in 6. ubi Ordinarijs inhibetur, ne contra Regulares habentes huiusmodi priuilegiū per censuras procedant; possunt tamen Religiosos in tali casu plectere, alijs canonice pœnis, puta depositione, collocatione in arctius Monasterium, priuatione officiorum, vocis actiue, & passiue, vel simili iuxta glos. in d. cap. I. §. in eos ver. quantum.

² Sed maius est dubium, an Episcopus in aliis casibus, in quibus nullam habet iurisdictionem in Regulares, possit eos declarare excommunicatos, si in aliquam censuram inciderint? Resp. negatiuè cum Mau. conf. 2. nu. 2. de sent. excom. etiam si huiusmodi excommunicatio esset publica, & notoria: quia talis declaratio est actus iurisdictionis, cum debeat fieri causa cognita judicialiter, ac citata parte; & ideo in tali casu Regulares nō ab Episcopo,

à quo sunt exempti, sed à suo iudice competenti debent declarari, & hanc sententiā sequitur Vulp. in Præc. Iudic. cap. 42. n. 25. Lezan. in Sum. qq. reg. to. I. cap. 11. nu. 15. & tom. 3. ver. exemptio Regularium n. 9. Dian. part. 3. trac. 2. ref. 33. & alij contra Io. Andr. in cap. I. num. 1. de Priuileg. in 6. Fusc. de Vist. lib. 2. cap. 8. nu. 8. Barbo. d. part. 3. all. 105. num. 73. Gambar. de Offic. & pot. legat. lib. 8. tit. de Poteſt. legat. in Regular. num. 1. & seq. Cened. qq. Canon. q. 26. num. 30. Ricc. in Præc. for. Eccles. par. I. ref. 557. & par. 2. ref. 210. & in Collect. decis. 591. par. 3. & alios.

Poterit tamen Ordinarius Regularis excommunicatum vi- tandum, vel quia est publicus per- cussor Clerici, vel quia à suo Prälato est iam declaratus excōmu- nicatus, denunciare suis subditis, ut eum vitare teneantur; hoc e- nem nō est exercere iurisdictionē in illum, sed monere suos subdi- tot de obligatione, quam habet, vitandi sic excommunicatum,

ut d. Lezan. in ver. Exemptio Re- galarium n. 9.

Limita supradictam conclusio- nem in Regularibus Sacra- menta Eucharistiae, & extremitate Vnatio- nis ministrantibus, vel in certis casibus excommunicatos absolu- entibus, ut in Clem. I. de Priuileg. Cui non est derogatum per priuilegia posteriora sumimorum Pontificum, nisi in ipsis de ea ex- pressa mentio fiat, quia est De- cretum Concilii generalis Vien- nensis cap. ex parte, ubi DD. com- muniter de Capell. Monach.

N n n a IO. CA.

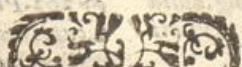
FINIS LIBRI SEPTIMI.

IO. CAROLI ANTONELLI

SAC. THEOL. AC I. V. D. VELITERNI.

LIBER OCTAVVS.

DE IIS, QVAE AD FORVM INTERNVM SPECTANT.

SVMMARIV M.

- E**PISCOPVS potest aliquos casus sibi reservare.
- Huusmodi reseruatio expirat defuncto Episcopo: limitatur nro. 3. & 4.
- Quot sint casus de Iure, vel cōsuetudine Episcopo reseruatis, & num. 5.
- Concessa alicui licentia absoluendi à casibus reseruatis non extēditur ad casus de iure Episcopi reseruatos.
- Episcopus concedens omnes casus sibi reseruatos non videtur concedere facultatem absoluendi à censuris sibi reseruatis.
- An possit Episcopus absoluere tantum à reseruatis, & pro non reseruatis remittere pœnitentem ad inferiorem Confessarium.

- X** An Canonicus Pœnitentiarius electus iuxta formam Concilij Tridentini possit ex viscolius officij absoluere à casibus reseruatis.
- Pœnitentiarius eo ipso quod est electus habet à iure, &c. Concilio facultatem audiendi confessiones pœnitentium illius. Dicecisis.
- Quando posse officio priuari.
- Quam pœnam incurrat absoluens à casibus reseruatis fine Episcopi licentia.

C A P. I.

De Casibus reseruatis.

OSSE Episcopum sibi aliquos casus reseruare, constat ex Concilio Trident. sess.

Narr. 2. 14. cap.

14. cap. 7. debet autem Episcopus pro eo ratiōnē tantum, & grauorū criminum casus quam paucissimos, eosque maxime necessarios referuare; non tamen casus contentos in Bulla Cœnæ Domini, nec alios specialiter referuatos Sedi Apostolicæ, nec promisevè eos, quibus annexa est excommunicatio maior, etiam si absolu-tio nemini sit referuata, nisi iudicauerit, aliquos nominatim referuandos propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariā causam, ut censuit Sac. Cong. apud Quarant. in ver. casus referuati vers. editum fuit.

2. Cessat autem huiusmodi reseruatio defuncto Episcopo: & ideo poterit tunc quilibet Confessarius absoluere à casibus Episcopo referuatis, et d. Lezan. in Sum.

3. qq. reg. tom. I. cap. 19. num. 17. nisi forte reseruati fuerint in Synodo: quia tunc semper durant Barbos de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 93. num. 23. Rite. in Prax. for. Eccles. par. 3. ref. 85. vbi etiam dicitur, quod per mortem Episcopi

4. non expirant alij casus, qui de iure, vel consuetudine ipsi referuantur.

5. Qui verò, & quot sint casus de iure Episcopo reseruati, magna est inter DD. contentio, ut propterea aliqui existimauerint, nullos hodiè esse casus iure cōmuni reseruatos Episcopo, ut d. Lezan. in Sum. qq. reg. to. 3. ver. casus reseruati nu. 2. & alij apud Barbos de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 51. num. 3. Dian. par. 7. tr. 5. ref. 15. in fin. ego tamen censeo, eos

esse quatuor, quorum primus est incendium domorum, frugis, aut aliarum rerum ex-proposito facturo c. pessimam 23. q. 8. extrau. inter cunctas & incendiarios de Priuile.

Secundus est excommunicatio Papæ reseruata, cuius absolutio in certis casibus inferiori reseruatur: tunc enim per inferiorem nos quilibet Sacerdos, sed Episcopus intelligitur c. ea noscitur c. quod de his, & cap. quamvis de sent. excom. Nas. cap. 27. nu. 1121 & 262. Pias. in Prax. Episc. par. 2. cap. 1. num. 13.

Tertius est leuis percusso eletri ciueta cap. peruenit de Sent. excom.

Quartus est abortus foetus animati ex constitutione Gregorij XIV. incip. Sedes apostolica, apud Quarant. in ver. Abortus, & notat etiam Fillius. to. I. tract. 29. cap. 6. nu. 100. quem refert. Dian. par. 7. tr. 5. ref. 15. Lezan. in sum. qq. reg. ver. Abortus num. 7.

Scio, peccatum, ob quod incurritur irregularitas, vel impunitar penitentia solemnis, esse reseruatum episcopo in cap. fin. ubi glo. 26. q. 6. & extrau. Inter cunctas & obseruēt de Priuile. sed huiusmodi casus non esse amplius ex praxi reseruatos, sentiant Doctores communiter; tū quia solemnis penitentia non est amplius in vsu: tum quia clericus, qui ob aliquod peccatum irregularitatem contraxit, potest regulariter per quemlibet confessorium absolui a peccato, antequam cum illo in irregularitate

De ijs, quæ ad Forum internum spectant. Cap. I. 653

ritate dispensetur, Nau. d. cap. 27. num. 262. Ricc. in Prax. par. 3. ref. 85. Piafes. in Prax. Episc. par. 2. cap. 1. num. 13. vers. tertio de iure & versilenti & peccatum.

6 Casus autem de consuetudine Episcopo reseruati sunt homicidium voluntarium, crimen falsi, sortilegium, ac violatio immunitatis, ac libertatis ecclesiastice, ut in d. extran. inter cunctas Sincendiarios de Priuil. Sylu. in ver. casus nu. 4. Piafes. ubi supra num. 13. vers. de consuetudine Ricc. in Prax. par. 3. d. ref. 85. Nau. d. cap. 27. num. 262. vbi etiam notat, quod crimen violationis libertatis, aut immunitatis ecclesiastice nunc sepe habet annexam excommunicationem bullæ cene.

An vero peccatum retinendi incerta aliena inter predictos casus numerandum sit? Resp. negatiuè, quamvis nonnulli contrarium teneant: quia iuxta communem Doctorum sententiam is, qui ad restitutionem obligatur, potest per se ipsum sine Episcopo, & confessario restituere Nauar. cap. 17. num. 92. Piafes. p. 2 cap. 1. num. 13. vers. addit Ricc. in Prax. par. 3. ref. 85. potest tamen substanteri consuetudo Episcoporum, qui restitutionem bonorum huiusmodi incertorum sibi reseruant, si intelligatur de absolutione peccati commissi ob illorum non restitutionem, ut d. Nau. loc. cit.

Quia vero huiusmodi consuetudo non videtur esse generalis, nec eiusdem modi in omnibus Episcopatibus, ideo quan-

do de hac consuetudine in singulis Diocesis certò non constat, ij tantum casus pro reseruatis habendi sunt, qui reseruantur expressè, & specialiter ab ipsomet Episcopo, vel à iure, ut supra diximus, & notat Lezan. in Sum. to. 3. in ver. casus reseruati nu. 3.

7 Obserua tamen primum, quod Episcopus concedens omnem facultatem, omnemque auctoritatem ad audiendas confessiones, non videtur concedere casus reseruatos, ut d. Vulp. in Prax. iudic. for. eccl. cap. 35. nu. 1. nisi aliud ex coniectionis colligatur: neque concessa alicui licentia absoluendi à casibus reseruatis extenditur ad casus de iure Episcopo reseruatos, sed tantum ad eos, quos ipse reseruant Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 52. num. 10.

Obserua 2. quod Episcopus concedens omnes casus sibi reseruatos non videtur concedere facultatem absoluendi à censuris sibi reseruatis: quia à diuersis non fit illatio L. Papinianus ff. de minor, quemadmodum si concedat facultatem absoluendi à casibus, & censuris, non videtur concedere absolucionem, aut irregularitatum Nau. cap. 27. n. 261. vers. decimo Barbos. d. par. 3. all. 52. num. 5. & 6.

Quæres 1. an possit Episcopus absoluere tantum à reseruatis, & pro non reseruatis remittere pœnitentem ad Inferiorem confessarium? affirmat Nauar. in Man. cap. 26. num. 6. vbi etiam dicit

dicit, quod potest Confessorius non reseruatis absoluere, & pro reseruatis penitentem ad Superiorum remittere, & hanc sententiam sequuntur sunt plures alij DD. apud M. incin. de Sacram. Confess. pract. 4. dub. 13. Alij vero probabilius negant, nisi ad sit necessitas, vel rationabilis causa ita Sylu. in ver. confessio. 1. quest. 19. & alij, quos refert, & sequitur Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 5. f. 3. nu. 1. quia non licet absque iusta causa dimidiare confessionem. Quare tuitius erit, ut Episcopus integrum penitentis confessionem audiat, & absoluat; vel si alijs curis fuerit impeditus, poterit talem penitentem ad inferiorem confessarium remittere, ut ab eo absoluatur.

20. Queres a. an Canonicus Penitentiarius electus iuxta formam Concilij Tridentini sess. 24. de ref. cap. 8. ex vi solius officij possit absoluere a casibus reseruatis? negat Nau. conf. 20. de Penit. & remis. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 2. ref. 179. Vulp. in Prax. iud. cap. 35. num. 15. & ita declarauit Sac. Congreg. teste Gare. de Benef. par. 5. cap. 4. num. 115. & refertur etiam inter decis. nouissim. Diner. par. 4. decis. 195. habet tamen hanc facultatem ex Episcoporum consuetudine, vel eorum facito consensu ita, ut non solum a casibus, sed etiam a censuris Episcopo reseruatis absoluere possit Shroz. de Vic. Episc. lib. 2. f. 29. nu. 3. & seq. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 32. nu. 17.

11. Notandum est etiam, quod Papae mitiarij co ipso quod electus est, habet a iure, & Concilio Tridentino facultatem audiendi confessores penitentium illius Dies, cesis, cum sit veluti Parochus totius Dioecesis, ut post V. gal. & alios dicit Barbos. d. par. 3. all. 55. nu. 19. & refert etiam Sac. Congreg. teste Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. ref. 487. Vnde dum confessiones in ecclesia audit, interim presens in choro, & processionibus censetur Concil. Trident. sess. 24. de ref. cap. 8. & refert etiam Sac. Congreg. eiusdem Concilij, que refertur inter decis. nouissim. Diner. uers. dec. 19. p. in 4. d. habet autem talis Penitentiarius semper esse paratus ad audiendas confessiones, & recusant audire, potest puniri, & priuari ab Episcopo, ut resoluit Sac. Congreg. apud Ricc. in Prax. par. 1. ref. 487:

12. Queres ultimò, quam penam incurrat absoluens a casibus reseruatis sine Episcopi facultate? Respondet Barbos. de offic. & pot. Episcop. par. 3. all. 105. nu. 78. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. ref. 210. quod potest ab Episcopo excommunicari ex Concil. Trident. sess. 14 cap. 7. de Casuum reseruatione. Si vero absoluere a predictis casibus sub praetextu privilegiorum, incurret eo ipso excommunicationem Papae reseruatam ex decreto Sac. Congreg. apud Quarant. in ver. casus reseruati.

SP M-

S. V. M. M. A. R I V. M.

1. Exceptis votis Papae reservatis, in reliquis Episcopus dispensat. Quenam vota sunt Papae reservata, ibidem.
2. Eodem modo facultatem habet Capitulum sedē vacante.
3. An Regulares possint in votis dispensare; & n. 4. & 5.
4. An valeat dispensatio concessa, absque iusta causa.
5. An requiratur consensus eius, in cuius favorem votum emis- sum fuit.
6. An possit Episcopus cum alienis subditis dispensare. Absolutio à censuris exteris im- pendit potest, ibidem.
7. Vagi veniunt sub nomine pro- priorum subditorum.
8. In quibus casibus Episcopus di- spensare possit in votis Summo Pontifici reservatis.

CAP. II.

Quando Episcopus possit in votis dispen- sare.

Xceptis votis, seu iuramentis per- petuaz continen- tia, Religionis, peregrinationis terrea Sancta, Apostolorum Petri & Pauli, & S. Iacobi in Compostella, que Sedi Apostolica sunt reservata, in reliquis dispensare potest Epi-

scopus etiam electus, & conser- matus, licet non consecratus. gloss. in cap. ex multa vir. incum- bit de vot. & in cap. nuper ver. re- tinuit de Sent. ex commun. Sylu. in ver. Votum 4. num. 3. dict. 4. Nau. in Man. cap. 12. num. 75. Lezan. in Sum. qq. reg. tom. 1. cap. 19. nu. 24. Dian. par. 7. tract. 2. ref. 1. Graff. de- cisa ur. par. 2. lib. 2. cap. 10. nu. 4. & alij communiter:

2. Eam de si facultatem habet Ca- pitulum Sedē vacante, ac Præla- ti etiam locales ordinum exem- ptorum, cū habeat iurisdictionē ordinariā ecclesiasticā Barb. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 36. n. 9. & seq. Laym. in Theol. Mor. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 6. Bonacin. de legib. aisp. 4. quas. 2. pun. 7. num. 9. & alij; quamquam in Religiosis propriè non haber locum dispe- satio: quia si vota præcedunt professionem, ipso iure in pro- fessione dispensantur iuxta cap. scriptura de vot. & vot. redemp- si vero sequantur, firma non sūt, nisi consentiente Prælato, ut re- ste notat Sylu. loco cit. num. 3. et ref. quarto:

4. Præterea Confessores regula- res habentes communicationem cum Benedictinis, & Iesuitis, pos- sunt vota Episcopo reservata, commutare, vt d. Layman. apud Lezan. in Sum. to. 1. cap. 19. nu. 23. Item ex Concessione Innocen- tij VII. Confessarij ex ordine fra- trem Minorum, & alij, qui princi- legiorum ordinis S. Francisci sūt participes, possunt in omnibus votis dispensare, in quibus possunt Episcopi, præterquam in yoto pe-

re-

regninationis ultra duas dietas, ut d. Nau. in min. cap. 12. num. 79. vers. undecima. Quod intellige de votis Episcopo iure communis reseruatis, non tamen reseruatis iure speciali. Mirand. in Man. Prel. to. I. q. 47. art. 4. cōclus. 2. quem refert Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 36. n. 15. & ideo non possent dispēsa-re in eo casu, in quo Episcopus dispensat uti Apostolicæ Sedis delegatus, vel ob grauem necessita-tem accedente morali impoten-tia adeundi Summum Pontificem Dian. par. 1. tract. 1. ref. 56. Barb. loco citat. d. part. 2. allegat. 37. nu-mer. 14.

6. Huiusmodi tamen dispensatio-si non debet sine iusta causa, ut docent communiter Doctores: si vero sine iusta causa fiat, valida quidem est, licet sit illicita, ut cōstat ex cap. manifestum 33. q. 5. & docet Gaiet. 2. 2. q. 88. art. 8. quem sequitur Nau. in man. cap. 12. nu. 73. Laym. in Theol. mor. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 4. ubi cit. Llam. par. 3. Method. cap. 4. 5. q. 2. quam-uis contrarium teneant alij apud Bonac. in d. 5. 4. n. 24.

7. Requiritur etiam consensus illius, in cuius favorem votum emissum fuit, si ab eo fuerit ac-ceptatum, idem Bonac. ubi sup. num. 25. ubi citat Filliac. tract. 26 cap. 9. quæs. 5. nu. 257. & seq. Azor. 1. par. lib. 11. cap. 19. quæs. 12. Clau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 121. & alios, quibus addit. Dian. part. 6. tract. 6. ref. 61.

8. An vero possit Episcopus cum alienis subditis dispensare? nega-tiue respondent DD. apud Barb.

de officiis & potestat. Episcop. parte 2. alleg. 36. numer. 17. & sequenti. & ideo non potest dispensare in voto Scholaris, sicut nec potest eum ordinare sine licentia pro-prii Episcopic cap. cum nullus de Tempor. ordin. in 6. nisi forte ad-ebet talis constitudo, ut supra diximus de absolutione à iura-mento lib. 5. cap. 6. nu. 3. quemad-modum absolutione à césuris propter receptam Ecclesiz consuetudinem exteris impendi potest, ut sentiunt Doctores communiter. idemque dicendum, si aliqua ne-cessitas id postularet; tunc enim posset Episcopus dispensare cum exteris, qui ad eius diecesim co-fluent animo ibi habitadi aliquo tempore diuturno, ut pro maio-re parte anni, vel ad expediendū aliquod negotium, quod breui tempore expediti non solet, ut d. Leff. lib. 2. cap. 40. dub. 18. num. 121. Henr. lib. 6. cap. 14. nu. 8. Sanch. de M. utrim lib. 3. disput. 23. nu. 12. & seq. & in Summ. tom. 1. lib. 4. 6. 37. num. 27. quos refert & sequi-tur Dian. part. 8. tractat. 3. ref. 47. Nomine vero proprietum subdi-torum veniunt etiam vagi: isti enim contrahunt domicilium in loco, in quo pro tempore repe-riuntur, Bonac. in tract. de legib. disp. 4. q. 2. pun. 7. num. 4. & 5. & alij.

9. Poteft autem Episcopus in mul-tis casibus dispensare etiam in- votis Summo Pontifici reseruatis: primò, quando adest impe-dimentum adeuadi Summū Pon-tificem, & vrgeas causa, seu gra-uis necessitas cogit, ut dispen-sa-tio

tio concedatur Syl. in verb. Votum 4. q. 4. Nau. cap. 12. num. 76. Bonac. d. punct. 7. f. 4. num. 15. etiam si ad sit recursus ad Apostolicum Nuntium Barbo. d. par. 2. all. 43. num. 8. 13. & seq. & multo magis posset suspendere exequationem voti ad tempus, dummodo non adeò differatur, ut volunt ob longam dilationem fieret impotens ad illud persoluendum Bonac. loco cit. numer. 21. vers. sexto, & alij.

Secundò potest dispensare, quādō votum per metum etiam leuem emissum fuit: quia cum reseratio votorum sit odiosa, non videtur extendēda ad vota per metum emissa. glossa cap. Abbas ver. coactus versus fin. ex: de ijs, que vi metusue caus. sicut. & alij apud Bonac. loco cit. at. numer. 17.

Tertiò potest dispensare in voto conditionali de materia alias reserata, ut dicunt omnes fidei Theologi contra Sot. & alios apud Barbo. de offic. & potestat. Episc. part 2. all. 37. num. 5. & 6. additq. Dian. par. 1. tract. 11. ref. 54. quod Episcopus in tali causa potest dispensare non solum ante, sed etiā post impletam conditionem: verius tamen est, quod ante impletam conditionem Episcopus dispensare possit, non autem postea: quia in tantum Episcopus dispensat in voto conditionali, in quantum votum non impleta conditione non est perfectum, & suspenditur enim consensus usq. ad conditionis eventum; & ideo ad illud non potest extendi re-

seruatio, quæ cum sit odiosa non est amplianda ad vota imperfæta; quæ ratio non militat post adimpletam conditionem, quia tunc votum censetur perfectum. & absolutum, ita Reginald. lib. 12. n. 336. Clas. Reg. lib. 6: cap. 11. num. 77. Less. lib. 2. cap. 40. dub. 15. num. 106. & alij apud Bonac. d. disp. 4. quest. 2. punct. 7. f. 4. numer. 17.

Limitatur tamen hæc conclusio in voto conditionali, quod sit in peñam, verbi gratia, iuro, seu voueo, me non lusurum: tali ludo: si secus fecero ingrediar religionem; posset enim tunc Episcopus etiam post adimpletam conditionem dispensare, quia tali votum non sit ex affectu erga Religionem, sed potius, ut vobis tetrahatur se ab illo malo: votum autem, quod Papæ reservatur, censetur illud, quod sit ex directa volitione ex affectu boni, quod promittitur, ita Aragon. 2. 2. quest. 38. art. 12. Lopez in Instructor. Conscien. part. I. cap. 44. colum. 2. Tolet. in Summ. lib. 4. cap. 18. in fin. Henr. lib. 7. de Indulgen. cap. 30: f. 6. & alij apud Barbo. de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 37. n. 7.

Vnde poterit similiter Episcopus dispensare cum muliere, quæ ex nimio affectu erga virum, & sequentias nuptias vovit, aut iuravit, si nuptiæ successum non habuerint, se religionem ingressuram, ut d. Layman. lib. 4. tr. 4. c. 8. num. 10.

Secus esset, quando conditio non apponitur ad suspendendum

000 con-

consensim usque ad cœpitum
cœntum, sed apponitur ad terminandum tempus adimplendi
votum; tunc enim Episcopo di-
spensare non licet; unde si quis
voueat religionem, si Pater obie-
rit, ad Papam pro dispensatione
recurrere debet, quia particula,
si apponitur ad terminandum
tempus adimplendi votum, quā-
do videlicet Pater obierit, ut
d. Bonac. ibi supra d. § 4.n. 17.

Quarto potest Episcopus di-
spensare in voto cōtinentia non
perpetuo, sed ad tempus seruandæ,
quia non est votum perfectum,
& absolutum castitatis
Nau. in man. cap. 12. nu. 76. Dian.
par. 1. tr. 11. ref. 57. & alij commu-
niter. Unde poterit Episcopus
dispensare in voto de non con-
trahendo matrimonium, seu nū-
quam nubendo, quia non est vo-
tum simpliciter castitatis: neque
illud violatur, si vouens cum alia
fornicetur, Nau. loco cit. ubi di-
cit, ita seruari in sacro Pœnitentiariae Praetorio, & alij apud
Barbos. d. par. 2. all. 37. nu. 17. vers.
ex predicti. item posset Episco-
pus dispensare in voto non for-
nicandi, aut abstinendi ab alio
actu venereo: quia similiter ta-
lia vota non sunt vota perfectæ
castitatis, cum possit sic vouens
adhuc matrimonium contrahere
Bonac. loco cit. d. pun. 7. §. 4. nu.
21. vers. Quinto Dian. d. par. 1. tr.
11. ref. 6. idem dicendum de vos-
to seruandi castitatem coniugalem:
quia id non est votum ca-
stitatis absolutum, sed partis
Henriq. lib. 7. de Indulgenc. ap. 30.

mini. 6. & alij apud Barbos. d. all.
37. num. 18. posset etiam dispen-
sare in voto suscipiendi sacros
ordines: tum quia non est votum
castitatis, sed assumendistatum,
cui castitas annexa est: tum
quia non promittit castitatem
presentem, sed futuram, scilicet
post quam fuerit ordinatus;
& ideo si talis fornicetur, ante-
quam ordines suscipiat, non
proinde facit contra votum Nau.
conf. 18. de Vot. Dis. n. d. par. 1. tr.
11. ref. 6. & ubi citat Azor. p. 1. lib.
11. cap. 19. q. 9. Leff. lib. 2. c. 40. dub.
18. num. 12. 4. V. eghian. Sum. tom. 2.
cap. 12. 9. c. 13. 4. & alios.

Quinto potest Episcopus di-
spensare in voto ingrediendi re-
ligionem arctiorem commutando
illud in laxiorem Bonac. de
legib. d. diff. 4. q. 2. pun. 7. §. 4. n. 2. 1.
Barbos. d. par. 2. all. 37. nu. 7. vers.
limita 2. & alij apud Dian. par. 1.
tr. 11. ref. 55.

Sexto potest similiter dispensa-
re in voto triplicis peregrinatio-
nis reservata, quando vouentis
finis non fuit ad invisaenda ea lo-
ca, sed ad alium finem, puta
si quis voueat ire Romam ad im-
petrandum a Summo Pontifice
absolutionem alicuius peccati,
ut dicunt DD. quos refert, & se-
quitur Barbos. d. all. 37. num. 18.
vers. limita 5. item si quis voluerit
ire nudis pedibus ad limina Apo-
stolorum; vel peregrinari ad
S. Iacobum stipem osuatum quer-
rendo, potest Episcopus huius-
modi votum in peregrinationem
equestrem commutare, ijs etiam
concessis, qua ad vice substan-
ratio.

rationem sunt necessaria: quia tunc non commutatur substantia voti, sed quadam circumstantia, ita Loff. & alij apud Bonacin. d. I. 4. num. 21. vers. Item votum.

His adde, quod quando dubitatur, an votum sit reseruatum, iudicandum est in parte benigniore, ut reseruatum non cœseatur ademque dicendum, si dubitetur de illius validitate Barbos d. par. 2. all. 37. num. 18. vers. limita, in fin Bonacin. ubi supra num. 17. vers. tertio, & alijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus potest dispensare in irregularitatibus, ac suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, & in alijs casibus occultis Sedi Apostolice reseruatis suis subditos absoluere ex Conc. Tridentino.
- 2 Occultum qualiter sit accipendum.
- 3 An possit Episcopum absoluere, qui in uno loco commisit delictum publicum, si in eo loco, ubi commoratur, sit occultum.
- 4 Quando delictum censeatur deductum ad forum contentiosum.
- 5 An possit Episcopus dispensare, si delinquens fuit absolutus ex defectu probationis.
- 6 Quid si delictum fuit similem probatum.
- 7 Et an possit dispensare, si delictum est transigibile, & reus se composuit cum parte, vel fisco.
- 8 Quid si iudicium non fuit sententia finitum eo quod Accus-

sator per annum tacuerit.

9 Et quid si delictum iam puniti fuit.

10 In quibus differat absolutio à censuris, & dispensatio super irregularitatibus, & suspensionibus Papæ reseruatis.

Quando Archiepiscopus iurisdictione habeat in subditos suorum suffraganeorum, ibidem. An possit Episcopus in irregularitatibus, & suspensionibus oculis dispensare cum Religione exempto, ibidem.

11 Quinam veniant nomine Episcoporum in hoc casu, & n. 12.

14 An possit Episcopus predicam facultatem absoluendi, & dispensandi particulari Sacerdoti delegare.

15 An Episcopus possit absoluere à Censuris alteri Episcopo, seu Prelato reseruatis.

C A P. III.

An, & quando possit Episcopus in irregularitatibus, suspensiōnibus, & alijs casibus Sedi Apostolicae reseruatis dispensare, seu absoluere.

A C R A Tridentina Synodus Episcopis indulxit, ut in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, que originatur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum

Qoooo contem.

contentiosū dispensare possint, & in quibusunque casib⁹ occul⁹ tis etiam Sedi Apostolicæ reservatis delinquentes quoscunque sibi subditos in Diœcesi sua per se iplos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum in foro cōscientiæ gratis absoluere imposta pœnitentia salutari, ut in seſſ. 24. d. ref. cap. 6.

³ Obseruant autem DD. occultum in præsenti dici, quod non est publicum, etiam si ab aliquibus sciat cap. vestra, ubi glos. in ver. occultum de Cobabit. Cler. Nau. in Man. cap. 27. num. 255. & alij apud Dian. par. 7. tr. 2. ref. 15. qui putant, posse Episcopum virtute Concilij d. cap. 6. dispensare, si delictum notum sit tribus, vel quatuor, dummodo de illo non sit fama in maiori parte vicinie, vel Collegij, quibus adde Bonac. de Censur. disp. 2. q. 2. pun. 1. §. 1. num. 6. vbi dicit, quod delictum commissum coram decem respectu magnæ Ciuitatis dicitur occultum.

Addit Nau. d. cap. 27. num. 255. & alij communiter, quod vt delictum dicatur publicum, non sufficit, vt actus, qui est delictum, sit publicus, nisi etiam publice sciat, talem actum esse delictum, ex quo insertur, posse Episcopum dispensare super irregularitate, quam excommunicatus contraxit publicè celebrando, si illius excommunicatio fuerit ignota adstantibus, quamvis enim celebratio sit publica, nihilominus delictum censeretur occultum, ita Barbos. de offic. & pos. Episcop.

par. 2. all. 39. num. 27. Dian. par. 7. tr. 2. ref. 16. vers. ex quibus Piaſec. in Prax. episc. par. 1. cap. 1. nn. 56. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 1. ref. 460. & par. 2. ref. 105.

An vero possit Episcopus eum absoluere, qui in vno loco comisit delictum publicum, sed postea se translulit ad alium locum, ibi est occultum? nonnulli affirmant, modò notitia illius delicti nō sit illuc de facili peruentura propter locorum distântiam, ita Aul. de Censur. par. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 11. conclus. 3. Sæb. in Precept. Decal. lsb. 1. cap. II. num. 20. & alij apud Barbos. d. p. 2. all. 39. num. 27. quorum sententiam probabilem dicit Bonac. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 3. sed contrarium verius videtur, quia, vt verisicentur verba Concilij, sufficit, vt in vno loco sit publicum Suar. 10. 4. disp. 30. sect. 2. num. 2. quem refert Bonac. loco cit. Ricc. in Collect. decis. 653 par. 3. & alij apud Dian. par. 7. tr. 2. d. ref. 16.

⁴ Sed dubium est, quando delictum censetur deductum ad forum contentiosum? in quo alij putant, quod censetur deductum ad forum contentiosum statim, ac denunciatio, aut accusatio de illo coram legitimo Iudice facta est, ita Mar. Aster. apud Dian. p. 7 tr. 2. ref. 17. Bonac. de Censur. disp. 7. q. 5. pun. 1. vers. Dixi excepto delicto.

Alij afferunt, tunc delictum ad forum contentiosum esse deductum, vbi primum reus fuerit citatus: à citatione enim iudicium inchoatur, s. fin. Inst. de Pan.

Pian.tem litig. Piasec. d.p. I. cap. 1.
num:56. vers. Tertiō requiritur
Ricc.in Collect. decis.721.par.3. &
in Prax.for.eccles. par.1. ref. 459.
vbi hoc intelligit de citatione
judiciali,& valida, non autem
de extrajudiciali, vel inualida,
aut circumducta,& hęc est com
munior,& probabilior opinio.

Alij verò tenent, quod delictū
censetur deductum ad forum cō
tentiosum post litis contestatio
nem.itā Barbos.d.p.2.all.39.n.29.
quam sententiam sequuntur Ga
uant in Man.Epis.ter.abolutio
nu.12.Boss.de Iubil.lect.1. c.1f.10.
§.3.n. 36.Castr. Palauis to.1.tr.4.
disp.4. pun.3. §.1:num.15. Trul
lench.in Decalog.to.1.lib.1. c.ip.3.
dub.4.nu.9. quos refert, & sequi
tur Dian.par.7.tr.2.ref.17.

Ex quo insert Nau. cons.2.de
fend. & re iud.Piasec.loco supra
cit.Bonacin.de Censur.disp.1.q.3.
pu.2.n.1.vers.addo Ricc.in Prax.
for.eccles.p.1.ref. 459. & in Collect.
decis.721-p. 3, quod delictum ad
forum contentiosi non cense
tur deductum, si solum 'capiatur
informatio', aut si socius crimi
nis tractus fuerit ad iudicium.

Addit Coninch. de Censur. di
sp.14.dub.16.nu. 243. quod si de
linquens post accusationem se
se purgavit veris, vel etiam fal
sis testibus, aut absolutus fuit ex
defectu probationis, potest Epis
copus cum eo dispensare: quia
tunc perinde est, ac si delictum
non fuisset deductum ad forum
contentiosum, cum reducatur
ad priorem statum, & hanc sen
tentia sequuti sunt Ricc.in Prax.

par.3.ref.264.Bonacin.de Censur.
disp.7.q.5.pun.1.num.5.vers.Dixi
excepto delicto Barbos.par. 2. all.
39.num.33. & alij apud Dian.p.
7.tr.2.ref.18:Piasec:in Prax: d:p:
1:cap:1:num:56:vers:tertiō requi
ritur:

Secus esset, quando reus non
fuit absolutus, sed tantum dimis
sus recepta promissione de se
repräsentando: tunc enim non
poterit Episcopus ut facultate
Concilij d:c:6. ut declarauit Sac:
Congreg: teste Barbos:d:all.39:nū:
35:Dian:par.7:tr.2:ref. 19: in fin:

Sed quæres, an Episcopus pos
sit dispensare, quando delictum
fuit semiplenè probatum? Negati
viè respondet Bonacin. d: disp:
7.q:5: pun:1: nu:5: in fin: & alij,
quia ex tali probatione oritur
publica infamia: contrarium ta
men tenet Dian. par:7:tr: 2. ref.
18.vbi dicit, quod per decretum
absolutorium aufertur infamia,
& res in pristinum statum redu
citur.

Quæres 2. an possit similiter
Episcopus dispensare, quando
delictum est transigibile, & reus
se composuit cum parte, vel fi
deo? affirmatiuè respondet Pia
sec. loc:cit:d:cap.1:num.56. vers:
Tertiō requiritur: transigens
enim super crimen transigibili
non fatetur delictum, ut d: Gabr.
commun.conclus.lib.7.concl.23.

Addunt alij, quod si iudicium
non fuerit sententia finitum eo,
quod accusator per annum ta
cuerit, claps anno potest Epis
copus dispensare, Campan.in
Divers. iur. canon.rubr. 7. cap. 5:
num.

num. 7. & rubr. 11. cap. 23. nū. 144.
& alij apud Barbos. d. par. 2. alleg.
39 n. 34.

9 Alii etiam sentiunt quod si delictum deducatum sit ad forum contentiosum, & iam finito iudicio punitum, adhuc potest Episcopus dispensare: quia per punitionem delictum iam fuit purgatum, ita Hurtad. de Irreg. disp. 2. diff. 20. num. 68: Aul. de Censur. part. 7. disput. 10. dub. 7. Sanch. in Summ. tomo 1. lib. 2. c. 11. num. 21. Henrīq. lib. 14. cap. 7. n. 5. Reginald. tomo 2. lib. 30. tractat. 2. num. 29. vers. 6. & alij, quos refert & sequitur Dian. part. 4. tractat. 2. res. 97. & parte 7. tractat. 12. resol. 19.

Hec tamen sententia mihi numquam placuit: non enim video, quomodo delictum in iudicio probatum, & punitum censi possit occultum; Vnde contrarium tenet etiam Gutier. canon. lib. 1. cap. 3, in fin. & alij apud Barbos. d. alleg. at. 39 num. 35. Bonac. de Censur. d. disp. 7. q. 5. punct. 1. n. 6.

10 Obseruant secundò, in multis differre absolutionem à censuris, & dispensationem super irregularitatibus, & suspensionibus Pa- pae reservatis: nam in dispensatione irregularitatis, seu suspensionis requiritur, ut Episcopus habeat iurisdictionem ordinariā in eum, cui concedit relaxationē irregularitatis: in absolutione vero censurarum videtur requiri ea solum subiectio, quæ sufficit, ut Episcopus Sacramentalem absolutionem impendat: quia di-

spensatio non est ita necessaria, sicut absolutione à censuris, ut possit. Sgar. dicit Bonac. d. disp. 7. q. 5. pancl. 1. num. 5. Gart. de benef. par. 1. 1. cap. 10. num. 139. Barbos. d. p. 2. all. 39. num. 4. & seq. & ita etiam censuit Sac. Congregat. teste Dian. part. 8. tract. 3. res. 47. ubi etiam dicit, quod ita Greg. XIII. declarauit.

Quare, etiamsi Archiepiscopus possit in actu visitationis absoluere subditos suorum suffraganeorum, non potest tamen cum illis dispensare: quia subditi suffraganeorum non consentur subditi Archiepiscopi, nisi in casibus iniure expressis cap. duo de offic. Ordin. c. 1. de suppl. negl. Prael. in 6. nullibi autem conceditur Archiepiscopo dispensandi potestas, sed tantum absoluendi a peccatis dum visitat, ut in cap. fin. de Censur. in 6. potestas enim dispensandi non est coniuncta cum potestate absoluendi, ut constat in Parochis, qui solam potestatem absoluendi habent, non dispensandi, ita Fa- gund. in Decal. tom. 1. lib. 2. cap. 41. num. 13. Sgar. in Clau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 8. & alij apud Dian. part. 8. tract. 3. res. 15. contra Henrīq. lib. 14. cap. 18. num. 3: Aul. de censur. part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 10. & alios, quos refert Barbos. d. all. 39. num. 19. Vnde nec potest Archiepiscopus, dum visitat, subditis Suffraganeorum dimicatis ad ordines concedere, neque cum eis dispensare in denuncia- tionibus matrimonio præuiis, ut dicit Dian. loco cit.

Notandum tamen est, quod si Epi-

Episcopus suffraganeus dispensationem petitam de regat, quando dispensare tenetur, puta si notabile bonum publicum, aut priuatum spirituale huiusmodi dispensationem exigit, poterit tunc Archiepiscopus per appellationem aditus dispensare: quia per appellationem Archiepiscopus iurisdictione acquirit d. cap. duodecim offic. Ordin. quod procedit etiam dispensatio esset partim gratuita, & partim debita Sanch. lib. 4. Decal. cap. 38. num. 12. & cap. 47. num. 10. & lib. 3. de matrim. dispe. 10. & num. 20. usque ad 24. quem refert Dian. part. 8. tract. 3. ref. 14. in fin. quæ admodum potest similiter Archiepiscopus à censuris latis à suffraganeis absoluere eorum subditos, quando malitiosè, vel negligenter differunt absolutionem, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatè fuerūt partes cap. venerabilibus §: i. de sent: excomm. in 6. & dicūt DD. apud Bonac. de censur. disp. I. q. 3. pun. 2. num. 7.

Sed quæres, an possit Episcopus in irregularitatibus, & suspensib; occultis dispensare cum Religioso exempto? Respondeo affirmatiue, dummodo id fiat de licentia proprii Superioris, & ad maiorem Prelatum habentem dispensandi auctoritatem non sit facilis aditus: quia cum hoc suorem concernat, censetur tota Religio consentire, Sanch. in Praecep. Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. quem refert Barbof. d. p. 2. & 39: num. 45. in fin. Bonac. de leg. disput. 4. q. 2. pun. 7. §. 4. n. 10.

Dian. part. 7. tractat. 2. ref. 6. & 22. & parte 8. tract. ut 3. ref. 48. quamvis probabilis etiam sit sententia aliorum, qui tenet, ad hoc non requiri licentiam Prelati, quia Religiosus vtitur iure suo, ita Lezan. in Summ. qq. reg. tomo 1. cap. 11. n. 6. ubi citat. Sanc. in tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 12. Sancb. lib. 4. in Decalog. cap. 39. num. 32.

Secundo dispensatio, & absolutione differunt, quia dispensatio prodest quoad vtrumque foram, cum facultas dispensandi in Concilio loco cit. concessa fuerit absque limitatione; absolutio vero à censuris non valet pro foro externo, sed tantum pro interno, ita Nau. cons. 11. num. 2. de Priuile. & alijs apud Dian. parte 7. tract. 2. ref. 10. in fin.

Tertiò differunt, quod absolutione à censuris sedi Apostolicæ reseruatis non potest ab Episcopo impendi extra Sacramentum poenitentie, ut colligitur ex Cone. d. cap. 6. ibi, in foro conscientiae gratis absoluere: dispensatio vero potest concedi extra Sacramentum, quia particula illa, in foro conscientiae, non est apposita in priori parte d. cap. 6. ubi datur facultas dispensandi, Garc. de Benef. part. 11. cap. 10. num. 139 & alijs apud Barbof. de offic. & pot. Episcop. par. 2. allegat. 39. numer. 7 & 8.

Alii vero asserunt, posse Episcopum à censuris reseruatis absoluere etiam extra Confessionem Sacramentalem: quia absolutio ab excommunicatione potest etiam

tiam in absentia impendi, qua-
sublata potest deinde quilibet
Confessarius absoluere à peccato
iuxet communē Doctor sententiam
itā Nazar. d.conf. II. num. 2. Bon-
acrin. de censur. disp. I. quest. 3.
punct: 2. num. 1. vers. tertio, Ricci.
in Collect. decis. 721. parte 3.
quorum sententia videtur sa-
tis probabilis, & itā etiam tenet
Sanch. in Summ. tomo 1. libro 2.
cap. 11. numero 13. Suan. de Cen-
sur. disput. 41. sect. 2. numero 11.
Floron. de Casib. referunt. part. I.
cap. 4. §. 7. num. 17. & alij apud
Dian. par. 7. tractat. 2. resolut. 10
vbi etiam dicit, quod Particula-
illa, in foro conscientie, solum im-
portat, ut ab solutio[n]e ista non va-
leat pro foro externo: forum,
enim interius aliud est Sacramen-
tale, aliud conscientiae, ut notat
etiam Vulp. in Prax. Iudic. cap. 35
num. 22. & seq. vbi ex hoc in-
fert, quod non requiritur, ut De-
legatus sit Sacerdos, si ei Papa
absolutionem ab excommunicatione
in foro conscientiae com-
mittat: potest enim ab excom-
municatione sola absoluere etiā
quoad conscientiae forum, etiam
sola prima tonsura initiatus, ut
d. Nau. in man. cap. 27. numer. 41.
nisi insitteris dicatur, audita
Confessione sacramentali, quia
tunc requiritur, quod sit actu sa-
cerdos, & quod in actu confes-
sionis absoluat, Vulp. loco cit. &
alii communiter.

Addunt alii quartam differen-
tiā inter dispensationem, & ab-
solutionem, quod dispensandi
potestas potest ab Episcopo etiā

extra Diœcēsim existente exer-
cī erga suos subditos, siue illē
intra Diœcēsim, siue extra com-
morentur, vt d. Boff. de Lubil. sect.
I. cas. 10. f. 6. num. 166. quem referat
Dian. parte 7. tractat. 2. res. 9. vers.
Hinc deducitur. Absolutio verò
à censuris impendi debet ab Epi-
scopo in propria Diœcēsi, Bonac.
d. disput. I. quest. 3. punct. 2. num.
1. vers. Tertio, ubi citat Henrig.
libro 14. cap. 20. Aul. parte 7.
disput. 10. dub. 6. Rodriq. in Sum.
z. parte cap. 69. num. 1. & alios,
quia illa, verba Concilii d. cap. 6.
in diœcēsi sua, apposita sunt in
posteriori parte illius cap. in qua
concedunt facultas absoluendi,
non autem in priori, vbi datur
facultas dispensandi.

Sed neque in hoc conueniunt
DD. alii enim putant, Episcopum
non posse vti facultate absolu-
endi à censuris referuatis, nisi
tam Episcopus, quam eius subdi-
ti existant in Diœcēsi, vt d. Bar-
bos. d. part. 2. alleg. 39. numero 7.
alii verò censem, requiri existē-
tiam Episcopi in Diœcēsi, non
autem subditorū: quia verba
illa, in Diœcēsi sua, videntur ad
Episcopi personam referri, si pō-
deretur pr̄sertim particula sua,
Diœcēsis enim dicitur potius Epi-
scopi pr̄pria, quam Subditorū,
itā Coninch. & alij apud Bonacrin.
de Censur. disput. I. q. 3: punct. 2.
vers. tertio. Alii denique assertū,
posse Episcopum pr̄dicta absolu-
endi facultate vti etiamsi tam
ipse, quam subditi sint extra Diœ-
cēsim, itā Snarez tomo 4. in 3-
part. disput. 30. sect. 2. numer. 3.
& 10..

1. tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 11.
Petr. de Ledeſm. 2. to. Sum. tract. 1.
cap. 6. post eo. conclus. differe. 2. San-
ch. in Sum. to. 1. lib. 2. cap. 11. q. 17.
quos refert, & sequitur Dian. p. 7.
tr. 2. ref. 8. & 9. vbi dicit, illa-
verba Concilij, in Dicecesi sua,
explicanda esse, erga subditos
sua Dicecesis, ne potestas Epi-
scopi in suos subditos coarcte-
tur, & corriganter iura, quæ in-
risdictionem voluntariam extra
propriam Dicecessim, & cum
subditis extra illam existenti-
bus exerceri posse conceduat,
ut in l. 2. ff. de officio Procons.
11. Obseruant 3. quod nomine
Episcoporum in itali casu intel-
liguntur Episcopi illarum Regio-
num, in quibus Concilium Tri-
dentinum receptum est, ut cens-
uit Sac. Congreg. Conc. teste Gar-
o: de Benef. par. 7. cap. 11. num. 23.
etiamfi electi, & confirmati tam-
cum sint, hec non consecrati,
dummodo habeant subditos;
quia illis competit ea, quæ
sunt iurisdictionis, ut dicunt
DD. apud Barb. d. par. e. all. 39.
num. 2.
12. An vero sub nomine Episcopo-
rum veniant Praelati regulares,
& alij habentes iurisdictionem
quasi Episcopalem? negatiū re-
spondet Bonacin. de Censur. disp.
7. q. 5. pun. 1. nu. 7. & alij commu-
niter.
13. Notandum est autem, quod
Priores Dominicani per se ipsos
tantū uti possunt erga suos sub-
ditos eadem facultate absoluē-
di, & dispensandi, quam habent
Episcopi vigore Concilij Trident-
- tini dicta. eff. 24. cap. 6. ex priui-
legio eis concessō à Pio V. ut re-
fert Rodriq. apud Dian. par. 1. tr. 5
ref. 6. vbi etiam dicit, quod hu-
iusmodi prīilegio gaudent letiā
alij Regulares, qui prīilegio-
rū ordinis S. Dominici sunt par-
ticipes.
14. Quæres, an possit Episcopus
predictam facultatem absoluē-
di, & dispensandi vigore d. cap. 6.
particulari Sacerdoti, seu Con-
fessario delegare? affirmatiū
respondeat Nau. conf. 11. num. 4.
de Priu. Dian. par. 7. tr. 2. ref. 12.
& 13. & alij, & censuit etiam
Sac. Cong. teste Bonacin. de Censur.
disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 1. tum quia
haec potestas annexa est dignita-
ti, & officio, & consequenter or-
dinaria, & delegabilis. tum quia
quoties conceditur aliqua pote-
stas Prælatis presentibus, & fu-
turi in perpetuum, non potest
dici, electam esse industria-
personæ, cum personæ incognitæ
delegetur, ut post Iaf. in l. more
maiorum nu. 65. ff. de Iurisd. omni.
Iud. & alios notat Barbo. d. par. 2.
all. 3. 9. n. 11. Ex quo infert Dian.
par. 7. tr. 2. ref. 14. & alij apud Bar-
bo. vbi supra nu. 15. quod potest
Episcopus deputare confessariū,
qui cum eo dispensem in irregu-
laritatibus, & suspensionibus,
eumque absoluae in alijs casib[us]
occultis Sedi Apostolice reser-
uatis iuxta cit. cap. 6. ut censuit
etiam Sac. Congreg. teste Bellett. in
Disques Cleric. tit. de Discipl. Cle-
ric. §. 1. num. 54.
15. Quæres 2. an Episcopus possit
absoluere a censuris alteri Epi-
scopo

PPP scope

scopo, seu Prælato reseruatis? afflatus in repondeo cum Bonacino de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. num. 6. & alijs, dummodo censura latæ sint per statutum, vel per sententiam generalem: immo ab illis potest absoluere quilibet Confessarius alterius Diœcesis, si ibi non sint reseruatae, ut dicit Coninch. de Sacram. disp. 14. dub. 16. nu. 258. & alijs apud Dian. par. 5. tr. 9. ref. 8. Barbo par. 3. all. 52. num. 15. Possenti. de offic. Curat. cap. 7. num. 49. secus si censura latæ esset per sententiâ particularē: quia tunc absolutio ratione cause inchoatæ spectat ad Prælatum, qui censuram tulit, alioquin iurisdictiones confunderantur, Bonacino loco cit. idemque dicendum, quando aliquis a JUDICE citatus fuit pro causa, pro qua deinde fuit excommunicatus; quia tunc similiter ab eodem Iudice absolui debet cap. proposuit de for. compet. Dian. d. pars 5: tr. 9. ref. 9. ubicitat. Philipp. Fabr. de Censur. in 4. sent. dist. 25: quest. 1. disp. 4: cap. 8. nu. 243.

S P M M A R I V M.

1. Hæreticus purè exterius, qui mente non negat fidem non subiectur excommunicationi latæ in bulla Cœna.
2. Hæreticus tantum mentalis à qualibet Confessario absolui potest.
3. Episcopus, & Inquisitor in foro exteriori absoluere possunt hæreticos.
4. In foro conscientie non potest

Episcopus, aut Inquisitor absoluere ab heresi, neque ab alijs casibus etiam occultis contentis in bulla Cœna: limitatur n. 5.

6. Privilegia, quibus Superiores Regulares poterant absoluere ab heresi, & alijs casibus in bulla Cœna comprehensis hodie sunt reuocata.

7. Quam peñam incurrat absoluens à casibus reseruatis in bulla Cœna.

8. An possit Episcopus absoluere in alijs casibus occultis reseruatis Summo Pontifici in alia lege, seu constitutione.

9. Decreta generalis Concilij videtur continere vim clausula derogatoria ad alia decreta posteriores contraria.

10. An possit Episcopus dispensare in irregularitate orta ex heresi occultâ exteriori.

C A P. IV.

An Episcopus, & Inquisitor hodiè possint absoluere hæreticum.

I. E non loquimur de hæretico purè exterio, qui mente non negat fidem: neque de eo, qui omnino indeliberat, & absque ulla aduentitia exterius diceret hæresim: quia isti non subiiciuntur excommunicationi latæ in bulla Cœna, cum verè hæretici non sint, ut d. Nau. in Man. cap. 11. nu. 27. vers. tertio peccat Graff. par. 1. lib. 2. c. 8. num.

- num. 30. Barbos. de offic. & pot.
Epis. par. 2. all. 40. num. 32. & seq.
Dian. par. 1. tr. 5. ref. 1. & par. 4. tr.
2. 4. ref. 240. Reg. de heretico tan-
tum mentali, quem constat
posse absolui a quolibet Confes-
sario, quia excommunicatio non
incurritur ob actus mere internos,
cum Ecclesia non indicet
de occultis cibis tuis in fine.
Simon. nisi heresia mente con-
cepta verbis, vel signis publice,
vel occulte sufficienter manife-
stetur ita, ut si quis tunc esset
præsens, cognosceret, talem
lapsum esse in heresim Bonacim.
de Censur. in partic. disp. 1. & 2.
pun. 2. nu. 2. & alijs communiter.
3. His notatis dico primò, quod
Episcopus, & Inquisitor in fo-
ro exteriori possunt absoluere
hereticos a censuris contra eos
latius, eosque gemitio Ecclesie
reconciliare cap. et officium de
Heretico 6. & ita tradunt DD.
apud Barbos. d. all. 40. num. 36.
Dian. par. 1. tr. 5. ref. 3. & par. 4:
tr. 8. ref. 50. Bonacim. de Censur:
disp. 2. q. 5. pun. 2. num. 11.
4. Dico 2. quod in foro consciencie
non potest Episcopus, aut In-
quisitor absoluere ab heresi, ne-
que ab alijs casibus etiam occul-
tis in bulla Cœnæ Domini com-
prehensis, quia ibi derogatur
cuinis Concilio, & per consequēs
derogatur etiam Tridentino, ¹⁶
ut censuit Sac. Congreg: Concilij,
& declarauit Pias V: Greg: XIII:
& Clemens VIII. ut referunt
Nau. in man: cap. 27: num. 275:
Garc: de Benef: par. 11: cap. 10. nu.
115. & seq. Megal var. resol. 10. 1.
- ref. 2. 1. num. 6. Bonacim. de Censur.
disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 1. vers. primus
& disp. 2. q. 5. pun. 2. num. 11. Pia-
sec. in Prax. par. 2. cap. 2. num. 13.
Ricci in Prax. for. Ecclesi par. 1. ref.
484 Barbos par. 2. all. 40. num. 23:
& seq. ubi etiam dicit, quod vsus
iam obtinuit, ut Episcopi a Sum-
mo Pontifice facultatem petante
absoluendi predictos hereticos,
quam Pontificis nomine causa.
cognita Domini Cardinales In-
quisidores generales Urbis, &
Orbis coedere solent confessis
super ea re patentibus litteris,
quamvis contrarium tam quoad
Inquisidores, quam quoad Epi-
scopos sentiat idem Nau. conf. II:
num: 1 de Privilegiis alij graues.
DD. quos refert, & sequitur Diæ.
par. 1. tr. 5. ref. 3: & par. 4. tr. 4: ref.
239. ubi dicit, Bullam Cœnæ lo-
lum prohibere absolutionem he-
resis, & aliorum criminum, quā-
do publica sunt, & ideo non de-
rogare facultati Episcopis con-
cessa per Concilium Tridentinum,
in quo est sermo de occulis.
Limita ubi adesset obseruantia
in contrarium cum certa scien-
tia Papa: quia tunc Inquisitor,
& Episcopus ab heresi, & alijs
casibus occultis in d. bulla Cœnæ
contentis possent absoluere, ut
d. Garc. Iaco cit. n. 121. Dian. par.
4. tr. 8. ref. 35.
- Privilegia vero Superioribus re-
gularibus concessa, quibus po-
terant absoluere ab heresi, & alijs
casibus in bulla Cœnæ cōtentis re-
uocauit Urbanus VIII. sub die 17
Nouembris 1623. ut refert. Dian.
p. 1. tr. 5. ref. 6. & p. 3. tr. 2. ref. 122.

PPP 2 Sed

7 Sed queres, quam penam incurrat absoluens a causis reseruatis in bulla Cœnæ? Resp. quod incurrit excommunicationem ipso facto latâ in d. Bulla I. quod si forte, qua non est reseruata, quia ponitur post reseruationem factam in I. præcedenti: & ideo illa reseruatio extenditur ad causas præcedentes, non verò ad huc subsequentem Nau. in man. cap. 27. num. 74. & alij apud Bonac. de Censur. in part. disp. 1. q. 22. pun. 3. num. 8. Vnde ab illa absoluere potest quilibet Confessarius iuxta cap. nuper. de Sent. excom. ad incurriendam autē hanc excommunicationem requiritur presumptio, que dolim & scientiam importat: & ideo excusaret ignorantia, obliuio, vel inadvertentia Vulp. in Prax. iudic. c. 4. num. 9. Bonac. loco cit. num. 4. fecus esset, si Sacerdos absoluere p̄te xru priuilegiorum à dictis easibus, & ab alijs comprehensi: in decreto Sac. Congregationis apud Quarant. in ver. cuius reseruati: tunc enim incurreret excommunicationem Papæ reseruata in dicto decreto; quod procedit quoad Sacerdotes tam seculares, quam Regulares per vniuersam Italianam extra Vrbem degentes, ut obseruat etiam Bonac. loco cit. pun. 3. num. 9.

8 Addunt nonnulli DD. neq. posse Episcopū absoluere in alijs causis occultis in alia lege, seu constitutione per summum Pontificem reseruatis, quasi illos absolute reseruando censeatur derogare Concilio, & ita declarasse

Gregorium XIII. & Ius. Congregationem refert Garc. d. par. 11. cap. 10. num. 122. & seq. Vulp. in Prax. iudic. for. Eccles. c. 35. nu. 33: in fin. hoc tamen intelligendum est, quando in reseruatione apposita esset clausula sufficienter exprimes derogationem. Concilij Tridentini, ut d. Dian: par. 7. tr. 2. ref. 20: ubi citat Bonac. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. n. 1. Mazuchel. in tract. de Casib. refert disp. 2. cap. 2. diffic. 1. num. 24: Peregrin. in tract. de duell. q. 33. uu. 5. Boff. de Iubil. sect. 1. cas. 10. I. q. num. 249. Gauant. in Man. Episc. ver. absolutio nu. 4: Suar. de Panit: disp. 30. sect. 2. num. 12: & seq. decreta enim Concilij generalis ita matura deliberatione sanciti: sunt, ut videantur continere vim clausulæ derogatoria ad alia de- creta posteriora contraria, nisi de illis specifcam faciant mentionem cap. ex parte ubi glof. in ver. nulla mentio de Cap. Monar. cap. nonnulli ubi etiam glof. in ver. fecerunt mentionem de Re- script: vel saltem constet, Papam derogare voluisse, ut dixit Rot. decis. 6. n. 3: coram Card: Ca- ualeri.

10 An verò Episcopus possit virente Concilij Tridentini ref. 14. c. 6: dispensare in irregularitate ortâ ex heres occulta exteriori? affirmat Garc: de Benef. par. 11. cap. 10. numer. 86. Fillio. in q. mor. tom. 1. tr. 20. cap. 9. n. 246. quos refert Dian. par. 1. tr. 15. ref. 24. & alij apud Barbo. d. p. 2. all. 39. num. 44. ver. Duodecimo: quia in Bulla Cœnæ solum sit men- tio

tio de revocatione facultatis absoluendi, non vero de dispensatione; & ideo cum sunt res distinctae, non est facieada extensio de una ad aliam, ut obseruat Bonac. de Censur. disp. 7. q. 3: p. 7: num: 14: ubi etiam dicit, Episcopum posse in tali casu dispensare tam circa usum ordinum susceptorum, quam circa susceptionem ipsorum ordinum, quādiū delictum est occultum: obtenta tamen prius à Summo Pontifice absolutione ab excommunicatione, Dian. par. 7. tr. 2. ref. 25:

Notandum tamen est, quod quæcunque gratia facta hæreticis, vel de hæresi suspectis, vel hæresim abiurantibus nunquam se extendit ad potestatem audiendi cōfessiones sacerdotalium ex decreto Pauli IV: apud Barbo loco cit:

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus absoluere potest ab excommunicatione percussorem clericis quando percussio est leuis
- 2 Quia dicatur leuis, & quia 15 granis percussio.
- 3 In iuria, quæ ex se sunt leues, aliquando ex circumstantijs graues sunt.
- 4 An Episcopus absoluere possit Iudicem laicum, vel eius Apparitores percutientes clericū.
- 5 Iudex laicus remittens clericū ad Iudicem ecclesiasticum cum iugominiā, incidat in excommunicationem cap. si quis suadente.
- 6 In dubio percussio, seu iniuria

ria censenda est grauis.

- 7 An Superiores regulares absoluere possint suos subditos ab huiusmodi excommunicatione.
- 8 Moniales ab Episcopo absoluuntur, etiam si percussio sit grauis.
- 9 An Pralati Episcopis inferiores habentes iurisdictionem, quasi Episcopalem possint ab hac excommunicatione absoluere. Percussio, qua in se est granis, aliquando sit leuis ad effectum ut Episcopus possit absoluere, & in quibus cassibus id procedat.
- 10 An iniuria, quæ in se est leuis, fiat grauis ratione loci publici.
- 11 An Episcopus possit absoluere ab excommunicatione huiusmodi contracta ob percuSSIONEM grauem, quando delictum est occultum.
- 12 An possit Iudex eiusmodi absolutionem acceptare pro fere externo.
- 13 An publicus Clerici percuteretur statim vitandus ante sententiam.
- 14 An à sententia declaratoria excommunicationis detur appellatio quoad effectum suspensum.
- 15 An si excommunicatus ante declaratoriam compareat humiliiter petens absolutionem, sit statim absoluendus.
- 16 Quid seruandum sit, si excommunicatus esset absoluendus a Papa.

CA.P.

C A P. V.

Quando possit Episcopus absoluere ab excommunicatio-
ne contracta ob Cle-
rici percussio-
nem.

1. **O**mminis est cōclūsio, quod si percussio est leuis, Episcopus absolvit iure suo; si vero est grauis, absolutio spestat ad Papam cap: peruenit, vbi DD: de Sent: excomm: qua autem percussio dicatur grauis, & quæ leuis, remittitur arbitrio Iudicis, qui ex circumstantiis personarū, locorum, temporum, modi percussionis, & lesionis arbitrari poterit Syls: in verb: Absolutio 4: in princ: Bonacin: de Censur: in part: disput: 2: quest: 3: punct: 6: sect: 5: num: 8: versi: mediocris, & alijs apud Bellot: in Disquis: Cleric: tit: de Fanor: Cleric: can: 5: 3: numer: 34: nā iniuria, quæ ex se sunt leues, ex circumstantiis aliquando graues sunt, ut notatur in extrau: Pij II: quam refert Nau: in mā: 4 cap: 27: num: 91: Vnde si Iudex laicus, vel Apparitor eius Clericum deliberatē percutiat, quæsi uis leuiter, percussio cēsetur grauis cap: si vero t: de: Senten: excom: quod intellige, s' vi Iudex, vel vt minister laicalis iurisdictionis clericum percutiat, vt d: Genuens: in Prax: Archiep: cap: 23: quia

tunc Index laicus, vel Apparitor non tantum percutit, sed etiam iurisdictionem in Clericum usurpat Panor: in dicap: si vero n. 3: Aul: de Censur: 2: part: cap: 7: disput: 1: dub: 6: versi: non nulli, si vero leniter clericum percuterent ut priuata personæ, absolvi posse sunt ab Episcopo, Genuens: loco cit: ybi etiam dicit, quod Index agere presumitur ut priuatus, quando absque causa cognitio- ne infert iniuriam.

Idemque dicendum, si Index laicus remitteret clericū ad Curiam Ecclesiasticam cum ignomi- nia, ac verecundia, puta sine pallio, manibus ligatis quando populi maxima est frequentia, vel tubis sonantibus, aut cum catena in collo, vel raso capite, vel simili modo in eius opprobrium: tunc enim grauis iniuria clericu irrogatur; & ideo Iudex, & alii adid cooperantes incident in excom- municacionem cap: si quis suadēte 17: quest: 4: ut dicunt DD: quos refert, & sequitur Vulp: in Prax: iudic: cap: 43: num: 22: nisi forte talis clericus remittatur manibus ligatis ob aliquod graue delictū causa custodiz potius, quā ignominia, ut d: Clar: in Prax: crim: 9: fin: quest: 36: versi: quaro que- modo: dummodo in ceteris mo- destia, & urbanitas clericis debita seruetur.

In dubio autem, an percussio fit grauis, vel leuis, Iudex ecclesia sticus declarare debet, percussio nem esse grauem, ut in d. extrau: Pij II: Obserua tamen, quod in hoc casu non accipitur atrox iniuria,

De ijs, quæ ad Forum inter sum spectant. Cap. V. 671

iuria secundum subtilitatem iuriis, sed ex consuetudine, ut probatur ex extrau. Pg II: in qua percussio cum alapa dicitur leuis, quamvis de iure sit iniuria, grauissima, ut notat etiam Genuenf: in Prax: Archiepiscop: 80: num: 3:

7 Idem dicendum de Superioribus regularibus, qui subditos suos incidentes in excommunicacionem d: an. si quis suadente, absoluere possunt, quando iniuria est leuis cap:cum illorum de Sent: ex-com: quod procedit etiam in notio, qui in tali casi a Prelato Monasterii absolui potest glos: in cap: religioso f: quamvis in verbo non possit de Sent: excommun: in 6: Ricc: in Prax: for: Eccles: part: 4: ref: 259. etiam si ante Religionis ingressum in talem excommunicationem incurrit Coninch: de Sacram. disput: 14: dub: 16: nu. 239: Syls: in verb: Absolutio 4: num: 3: vers: primus est in fin: nisi forte Regularis professus, vel Nouitius clericum secularem percusserit, quia tunc ab Episcopo est absolutus, ut in d: c: religioso.

Si vero excessus esset enormis, ad Sedem Apostolicam est recurrendum, iuxta cit: c: cum illorum: quamquam omnes ferè Religiosi hodiè priuilegium habent absoluti, etiam percussio enormis sit, ut obseruat Ricc: loco sit: d: ref: 259:

8 Moniales vero sive Clericum, sive se inuicem percutiant, iuxta dispositionem iuriis ab Episcopo absoluuntur cap: de Monialibus, ubi glos: de Sent: excommun: Abb:

ibidem num: 6: Syls: in verb: absolu-tio 4: num: 3: vers: tertius est in fin: etiam percussio sit grauis, ut infra dicemus.

Cæteri autem Prelati Episco-pis inferioris habentes etiam iurisdictionem quasi Episcopalem non possunt ab hac excomuni-catione absoluere, quamvis iniuria sit leuis, nisi speciale priuilegium à Sede Apostolica obti-nuerint Bonac: de Censur: disp: 2 quæst: 4: punct: 3: num: 7: Barbo: de offic: & potest: Episc: part: 2: all: 4: num: 2:

10 E contra vero percussio, quæ si se est grauis, ratione alicuius cir-cumstantiæ aliquando sit leuis ad effectum ut Episcopus possit absoluere: nam si quis se defenden-do percuteret clericum, & exce-debet moderamentatale, licet sit excommunicatus propter excessum, non tamē tenetur ire ad Se-dem Apostolicam pro obtainenda absolutione, etiam percussio sit grauis, sed potest absolvi ab eius ordinario: quia si debaret adire Sedem Apostolicam, puniriatur poena ordinaria delicti, quod es-set contra Regulas iuris: sicut enim minuitur poena ratione exta-tis, vel modicitatis delicti, ita etiam minuenda est ratione intensi ca-loris, ita Maresl: Vulp: in Prax: indic: cap: 1 num: 42: Galisi: si vero se defenderet cum moderamine inculpati tutelæ nullam excom-municationem contraheret ob hu-iusmodi percussionem cap: si vero 1: & cap: ex tenore de Sent: excom: quod etiam procederet, quando percuteret clericum pro defen-

80 -

fione earum personarū, per quas
ei sit iniuria, ut sunt vxor, filii,
Parentes, Fratres, & Sorores, ut
d: Vulp: loco cit: cap: 1: n: 40.

Vnde in excommunicationem
non incideret inuasus repercu-
tiendo clericum inuasorem: nisi
repercuteret clericum, quando
non habere amplius animum re-
percutiendi, quia tunc vocatur
vindicta, & non violentia repul-
sio cap: 1: in fin. de Sent: excomm:
Vulp: ubi supra num: 4: Graff: dec:
sur: part: 1: lib: 2: cap: 49: numer: 15:
vbi etiam dicit, quod si non ap-
pareat, quis fuerit aggressor, tunc
talis percutiens clericum excom-
municatione ligatur, quia cōstat,
eum manus violentias inieccisse.

Addit Ricc. in Prax. for. Eccl.
part. 2. ref. 228. quod si quis
percutiat, vulneret, aut occidat
clericum turpiter, aut impudicē
inuentum cum matre, vxore, so-
nore, vel filia propria potest ab-
solui ab Episcopo per tex. in cap.
si vero 1. de jent. excomm. Sed alii
tenent, quod licet percuties gra-
uiter peccet, ab excommunica-
tione tamen excusatur propter
vehementem passionem, ac dolor-
rem, modo percutiatio continē-
ti, & non ex interuallo glos. in d.
cap. si quis suidente verb. violen-
tas Syl. in verb. Excommunica-
tio 6. n. 6. vers. Decimo. & commu-
nem dicit Bonac. de Censur. disp.
2. q. 4. pun. 4. nu. 6. & alij DD. relati
in Syntag. comm. opin. tit. de Adul-
ter. &c. cap. 6. quod procedit, e-
tiam si non inueniat Clericum in
ipso turpi actu, sed vel amplexā-

rem, aut osculantem, aut in loco
suspecto, ve si solus inueniatur cb
sola in loco apto ad turpes actus
exercendos, & de illo adgit ra-
tionabilis suspicio Nau. cap. 27. n.
84. Bonac. loco cit. num. 8. & alii
communiter, vel si inueniat lo-
quentem cum sua vxore, quando
illum prius ter admonuerat, &
ipse noluit desistere secundam.
DD. quos refert Barbos. in d. cap. si
vero nu. 7. Bonac. ubi sup. nu. 8.

Hinc Ricc. in Prax. vt supra
part. 3. ref. 64. ab excommuni-
catione excusat quemdam Ados-
lescentem, qui Clericum tentā-
tem de criminis nefando vulne-
ravit.

Limita, quando non ex subita
passione, sed matura deliberatio-
ne etiam sine temporis interual-
lo Clericum percuteret; quia tunc
non excusat ab excommunica-
tione Syl. in verb. excommunica-
tio 6. n. 6. vers. Decimo.

Limita 2. si id faceret per in-
terpositam personam Ricc. in
Prax. p. 2. ref. 228.

Limita 3. quando percuteret
Clericum inuentum cum filia
adoptiu, vel cum aliis consan-
guineis, seu coniunctis in remo-
tiori gradu: tunc enim excom-
municationem incurreret, quia
tex. in d. cap. si vero, excipit tantu
matrem, vxorem, sororem, & filia
propriam glos. ibidem ver. ma-
tre Barbos. n. 8. Nau d. cap. 27. nu.
84. Syl. loco cit. Bonac. d. dispus
2. quef. 4. punct. 4. nu. 6. in fin. Le-
zan. in Summ. qq. Reg. tom. 3. ver.
Clericus. nu. 9.

Quæ-

- 11 Quæres 1. an iniuria, quæ in se est leuis, fiat graui ratione loci publici? Resp. negatiuè, nisi in se sit aliquo modo notabilis, & generet aliquod magnum scandala, ut post Lap. & Card. dicit Maz. in man. cap. 27. num. 92. Riso. in Prax. for. Eccles. part. 1. ref. 446. Genuensis in Prax. Archiepisc. c. 80. & alii, quos refert, & sequitur Dian. part. 1. tract. 16. ref. 21. contrarium tamen tenet gloss. in cap. cum illorum verb. mutilatione de Sent. excom. Sylu. in verb. absolu-
tio 4. in pinc. Bonac. de censur. disput. 2. quest. 4. punct. 5. num. 3. ver. graui percusso, & alij apud Barbos. de offic. & potestat. Episcop: part. 2. allegat. 41. num. 5.
- 12 Quæres 2. an possit Episcopus absoluere ab huiusmodi excommunicatione contrafacta ob percussonem grauem, quando delictum est occultum, nec deductu ad forum contentissimum iuxta Conc. Tridentin. sess. 24. de ref. c. 6. Affirmatiuè respondent DD. quos refert, & sequitur Bonac. de Cen- sur. disput. 2. q. 4. punct. 5. num. 19. vbi etiam dicit, quod talis excomunicatus ab Episcopo absolutus non tenetur postea adire Papam, vel Legatum, cum simpliciter fuerit absolutus ex privilegio d. Con- cilij.
- 13 An vero possit Index eiusmo- di absolutionem pro foro exter- no acceptare, si delictum deinde fiat publicum? Respondeo quod potest, si velit; nam potest etiam cum tamquam irregularem punire, si dum eius excommunicatio notoria fuit, celebrauerit eti post huiusmodi absolutionem: quia in tali casu, in facie ecclesiæ a sacris abstinere debet ac si absoltus non esset, quamdiu de eius legitima absolutione publica non constet ut in Layman. de Censur. in commun. tractat. 5. cap. 7: n. 7. sed in hoc e. ratione.
- 14 Quæres 3. an publicus Clerici percussor sit statim vitandus ante sententiam Iudicis? Resp. ne- gatiuè, sed expectanda est Iudi- cis sententia: quia, ut vitetur pu- blicus percussor Clerici, requiri- tur, ut nullo modo possit occul- tari, aut per aliquod remedium iuris excusari, ut in extran. Ad evitanda, quam refert Nau. in man. cap. 27. num. 35. hoc autem per sententiam declarandum es, cum potuerit talis reus percutere ab sui defensionem, vel ob aliâ legitimam causam, ita Dian. par- 5. tractat. 9. resol. 61: vbi citat Cor- uar. in cap. Alina mater par. 1: 5: 2 num. 7. Calestin. in Comp. Theol. moral. tractat. 3. cap. 9. diffc. 3: & alios.
- 15 Quæres 4. an a sententia de- claratoria excommunicationis detur appellatio quoad effectum suspensuum? Resp. affirmatiuè: tum quia potuit Index iniuste de clarare: tum quia iura reiiciunt appellationem, quando interpo- nitur a sententia excommunicationis, ut in cap. is cui 6. sane de Sent. excommun. in 6. non autem quando interponitur a declara- toria incursum censurarum glossa communiter recepta in cap. supien-

QQQ tes

tes & quod si per viginti in verbis
privatis de elect. in 6. Nau. consig-
num: 5. de Sent. excom. de comuni-
nem dicit Genuens. in Prax. Ar-
chiep. cap. 22. num. 1. & 2. & alij co-
pud Barbos. in cap. peruenit 13. de
Appellat. Bovacis. de Censur. disp. 1
quest. 1: punct. 2. num. 7. & 8: ubi
etiam dicit, quod huiusmodi ap-
pellatio impedit denunciationem.
nisi delictum sit adeo notum, ut
nulla possit tergiuersatione cela-
ri: tunc enim non licet appellare,
ut in d. cap. peruenit. Sed alii in-
distincte tenent, excommunicatu-
pendente appellatione a declarato-
ria posse denunciari, seu cedula-
iones affigi, quia talis denuncia-
tio, seu Cedulorum affixio nihil
aliud est quam sententia manife-
statio, sive potius exequutionis
promulgatio, non autem exequiu-
tio, quia excommunicatio secum
trahit exequutionem; & ideo per
huiusmodi denunciationem ex-
communicatus amplius non liga-
tur, quam antea, ita Genuens. loco
cit. num. 2 Ricc. in Prax for. Eccl.
part. 4 resolut 18. per text. in
cap. pastoralis S. verum de Appellat.

Si vero appellatio ex legitima
causa interponatur, ante quam
excommunicatio, vel declarato-
ria feratur, tunc Iudex neque ex-
communicare, neque declarare
potest, dummodo delictum non
sit publicum, aut notorium cap-
per tuas de sent. excom. cap. solet,
& cap. Venerabilibus & sed si ex cau-
sa eod. tit. in 6. cap. peruenit. & e.
pastoralis S. verum ex de Appell.

& ideo reus citatus ad allegandam
causam quare excommunicari, vel excommunicatus declarari non
debeat, non est statim excommu-
nicandus, vel declarandus, sed ex-
pectari debet per decent dies &
quia iura ante huiusmodi senten-
tias reo appellandi beneficium
concedunt, ut d. Ricc. in Prax.
et sev. part. 4 ref. 18 qui ibidem
ref. 26 addit; hoc etiam procedere,
quando quis ante sententiam
iter arripuit ad Superiorē, quod
vix appellatio habet, valeret
tamen excommunicatio, vel de-
claratoria lata intra decem dies,
si reus non appellauerit iuxta
glos. in d. cap. venerabilibus & por-
rō in verb. Appellatum de Sententia
excom.

Hic adde, quod si compareat
excommunicatus, ante quam affi-
gantur Cedulones, & humiliter
petat absolutionem, & satisfa-
ctionem offerat, statim est abol-
uendus propter mala que secum
affert excommunicatio cap. qua
frontere, ubi glos. de Appellat quod
in delictis leuibus praecepit locū
habet: nam in casibus grauiori-
bus expedit, ut tales excommuni-
cati declarentur, donec satisfe-
rint, ut ipsi abstineant in futurū,
& alii terreantur iuxtam locū S.
& quia de Pien. Genuens. in Prax.
cap. 23 num. 1. Ricc. in Prax for. Ec-
cl. part. 4 ref. 16. satisfactio autē
versatur circa estimationem dā-
ni, & interesse, non estimationem
iniuriae, ut d. Marcell. Vulp. in
Prax. Iudic. capit. primo, nu-
mer. 52.

17 No-

- 27 Notandum est etiam, quod ubi quis esset absoluendus a Papa, si post declarationem humiliter petat, remoueri cedulones, solet ei concedi terminus vnius, vel duorum mensium ad obtinendā absolutionem: & interim remo- uentur cedulones, dummodo do- nū se cōtineat, præstata cautione: quo termino elapsō deuò affi- guntur, nisi presentauerit absolu- tionem, & ita seruari in tribu- nalibus Ecclesiæ scitis dicit Rict. in Prax. for. Eccles. part. 4. ref. 17. Ge- nuens. ubi supra cap. 23. m- meria 2.
- S U M M A R I U M.
- 1 Episcopus ab excommunicatio- nibus Papa reseruatis absolvit eos, qui ob iustum impedimen- tum Sedem Apostolicam adire- naqueunt.
 - 2 Quis temporalis delincentur im- pedimento, debet illo cessante, se Apostolice Sedi praesentare, secus si perpetuum habeant im- pedimentum. Qui censemantur habere impedi- mentum perpetuum, ut tempori- rale, ibidem.
 - 3 Pueri, qui in puerili etate in excommunicationem Papæ re- seruatam inciderunt, absoluvi pos- sunt ab Episcopo absque onere se praesentandi Sedi Aposto- lice.
 - 4 Vinens ex suo artificio, quo iter agendo uti non potest, absoluvi potest ab Episcopo.
 - 5 Quinam veniant nomine pa- perum.
 - 6 Delicati, aut multum potentes non sunt Romam mittendi, sed prius consulendus est Papa. An Episcopus possit absolutionē ab huiusmodi excommunicatio- nibus alteri committere.
 - 8 An habentes prius legium ab- soluendi a censuris Papæ reser- uatis possint hanc facultatem alteri committere.
 - 9 In certis casibus absoluere ne- queunt habentes huiusmodi pri- us legium.
 - 10 Declarantur constitutiones Gre- gory XIII. & Clementis VIII. editæ contra pronocantes ad duellum.
 - 11 An possit ab huiusmodi excom- municationibus Episcopus ab- soluere, si excommunicatus ad- ire potest Legatum.
 - 12 Quid si adire potest alium ba- bentem prius legium in dictis casibus absoluendi.

C A P . VI.

An, & quando Episcopus absolu- vere possit ab excommuni- catione publica Papæ reseruata.

Doctores cōmuniter ce- nent, posse Episcopum absoluere a censuris Pa- pe reseruatis etiam in- bulla Cenę contentis eos, qui ob iustum impedimentum sedem Apostolicam adire non possunt: tunc enim illa potestas ordina- ria, quę sublata erat ei per re- seruationem, restituitur existen-
QQQ 2 tc

re huiusmodi impedimento; id que defumitur ex benigna Summi Pontificis voluntate, qui non videtur voluisse reseruare absolutionem cum tanto incommodo, ut constat ex cap. mulieres, & cap. quamuis de sent. excom. cum simil. quamvis enim in dictis iuribus agatur tantum de absolutione ab excommunicatione can. si quis fraudente 17:1.4. eadem tamen est ratio in alijs excommunicationibus Pape reseruatis; Vnde in cap. ea noscitur, & cap. quod de his eod. tit. de Sent. excom. & in cap. eos qui eod. in 6. fit mentione de impedimentis, non autem de d. can. si quis fraudente, ut recte obseruat felix in d. cap. quamvis, & Sylv. in ver. excommunicatio 4. num. 7. versi. Quarto. Quare ita resolvunt Nau. in man. cap. 27. num. 89. & ad primu. Megal. var. resol. tom. 1. ref. 37. num. 5. & communem dicit Conincb. de Censur. disp. 14. dub. 16. num. 24. Gutier. de Matrim. cap. 49. nu. 8. Bonacin. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 4. Anil. cod. tract. 2. par. cap. 7. disp. 1. dub. 6. vers. tertia conclusio Layman. par. 2. tr. 5. cat. 6. num. 5. Barbos. de offic. & pot. Epist. par. 2. all. 40. num. 15. Sancb. in oper. mor. lib. 1. cap. 13. num. 13. & lib. 2. cap. 11. num. 23. ubi etiam dicit, quod Vicarius Episcopi etiam generaliter depuratus potest huiusmodi impeditos a supradictis casibus absoluere: quod procedit, sive impedimentum sit perpetuum, sive temporale iuxta communem Doctorum sententiam.

Hec tamen est differentia inter

impedimentum perpetuum, & temporale, quod habentes impedimentum perpetuum absolute absoluuntur, nec eis iniungitur onus se presentaadi summo Pontifici d. cap. mulieres cap. de monialibus & cap. quamvis de Sent. excom. tales sunt moniales, & alij mulieres, senes, Valetudinarij, hoc est perpetuo, seu incurabili morbo laborantes, ac membris destituti, videlicet claudi, ceci & similes, debent tamen prius iuxta facultates satisfacere illis, quibus iniuriam irrogarunt, ut in cap. ea noscitur eod. tit. qui vero temporali detinentur impedimento, debent illo cessante quamprimum se apostolicè sed presentare d. cap. ea noscitur, & cap. quod de his de Sent. excom. alias in eamdem censuram relabuntur cap. eos qui eod. tit. in 6. tales sunt existentes in periculo mortis, habentes inimicitiias capitales, qui sine periculo vite sedem Apostolicam adire nequeant, infirmi, Adolescentes etiam sui iuris, quibus iter esset discriminari, filij tam existentes sub patria potestate, qui non possunt iter facere sine Patris prejudicio, pauperes, habentes curam animarum, & eorum absentia subditis esset detimento, vel alio simili, aut maiori impedimentoo detenti, quod arbitrio Episcopi relinquitur cap. mulieres cap. de cetero cap. pueris cap. quamvis cap. reliuum, & cap. quod de his de Sent. excom. & d. Sylv. in ver. absolutio 4. num. 3. & 4. Nau. in man. cap. 27. n. 88. Anil. de Cen-

- de Censur. 3. ver. cap. 7. disp. 1. dub.
6. vers. tercia concl. suo Bonacini.
eod. tract. disp. 1. q. 3. pun. 2. num. 4. 5
Dian. par. 3. tr. 9. ref. 6. Coninch. de
Censur. disp. 14. dub. 16. num. 24.
Barbos. d. all. 40. num. 29.
3. Observa tamen, quod pueri
doli capaces, qui in puerili etate
in excommunicationem Papæ
reseruatam inciderunt, semper
absoluuntur ab Episcopis sive
ante, sive post pubertatem ab
solutionem petant, absque one
re se presentandi sedi Apostolice,
cum propter defectum etatis,
in qua excessus fuit commissus,
rigor sit mansuetudine tempe
randus d. cap. quamvis, & cap.
pueris, ubi Panor. de Sent. excom.
Dian. loco cit. quicquid in contra
rium dicat Sylu. in ver. absolutio
4. nu. 3. vers. quidam vero. immo
pierique DD. pueros ante annos
pubertatis excusant a censuris
latis tam a iure, quam ab homi
nie, ita Cœlestin. in Comp. Theol.
mor. tract. 3. cap. 6. num. 9. & alij,
quorum sententiam probabilem 7
dicit idem Dian. par. 5. tract. 9. ref.
46.
4. Observa 2. quod viuens ex su
arrificio, quo iter agendo ut non
potest, absolui similiter potest
ab Episcopo, ut d. Barbos. loco
cit. n. 23. quia non tenetur men
dicare, si alias non est mendicus:
immò si solitus etiā sit medica
re, poterit absolui, si mendican
do in loco suæ mansionis soleat
sibi, & Coniugi prouidere, &
iter faciendo id præstare non
possit Sylu. in ver. absolutio 4. nu.
3. vers. Octauus est in paupere
Nau. d. cap. 27. nu. 88. Dian. p. 5.
or 9. ref. 6.
5. Observa 3. quod nomine
Pauperum veniunt etiam haben
tes congruam substentationem,
qui tamen attento statu personæ
& dignitate videntur indigere,
ut d. Bart. in l. 1. num 35. C. de Sa
crof. Eccles. & alij apud Barbos.
d. par. 2. all. 40. num. 24.
6. Observa 4. quod delicati, aut
multum potentes, qui ad Curiam
accedere, aut huiusmodi labo
rem substinerne queunt, non
sunt Romæ mittendi, sed prius
consulendus est Papa, & obedie
dum eius imperio cap. mulieres
de sent. excom. nisi fuerit proba
bile mortis periculum in mora,
quia tunc absoluendi sunt alij,
qui versantur in eodem pericu
lo accepta cautione, quod pa
rebit Papæ responso glos. in d. c.
mulieres ver. laborem Sylu. in
ver. absolutio 4. num. 3. vers. septi
mus est Nau. d. cap. 27. nu. 88. &
89.
7. Observa 5. quod in tali casu
potest Episcopus solutionem
ab huiusmodi excommunicatio
nibus committere Presbytero,
ut d. glos. in cap. de cato. ver.
licet de Seni: excom. T. Olet. in
Instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 32. n. 7.
fecus dicendum de habentibus
privilegium absoluendi a cen
suriis, & casibus Papæ reservatis:
isti enim alteri solutionem
committere nequeunt, cum non
ex officio suo hanc facultatem
habeant, sed ex delegatione, ut
dicunt DD. apud Barbos. d. p. 2.
all. 35. num. 17.

No-

9 Notandum tamen est, quod Sacerdotes tam regulares quam seculares per vniuersam Italiam extra UrbeM degentes citra mortis articulum non possunt virtute priuilegiorum absoluere a casibus in bullâ Cœnz, vel Episcopo reseruatis, neque ab excommunicatione contracta ob percussione Clerici, vel ob violationem clausuræ monialiū ad malum finem, vel ob violationem immunitatis ecclesiastice iuxta constitutionem Gregorij XIV. incip. *Cum alias rationali*, vel ob prouocationem, & pugnam in duello iuxta Concilium Tridentinum, & constitutionem Greg. XIII. incip. *Ad tollendam*, vel ob simoniam realem scienter contrafactam, vel ob cōfidentiam realem, et constat ex decreto Sac. Congregationis apud Quarant. in ver. casus reseruati.

10 Notandum 2. quod in d. constitutione Gregorij XIII. punitur excommunicatione prouocatio ad duellum, & cooperatio, si per ipsosmet prouocantes, aut cooperantes non stetit, ne pugna sequeretur: sed in alia constitutione Clementis VIII. incip. *Illiis rives*, prouocatio, & cooperatio ad duellum absolute, ac simpliciter punitur excommunicatione, etiā si per ipsosmet et prouocantes, vel cooperantes steterit, ne pugna sequeretur: & ideo qui contrahit hanc excommunicationem contentam in constitutione Clementis VIII. potest virtute priuilegiorū absolui: quia in d. de-

creto S. Congregationis sermō tantum est de prouocantibus, aut pugnantibus in duello iuxta dispositionem Tridentini, ac constitutionis Gregorij XIII. obsernat Bonac. de Censur. in par. disp. 2. q. 3. pun. 48. num. 40.

11 Limita supradictam conclusionem, quando excommunicatus potest adire Legatum: tunc enim Episcopus nequit absoluere, cum in tali casu non videatur adesse iustitia, & legitima causa, vel impedimentum cap. en noscitur de sent. excom. vbi præcipitur, ut pro huiusmodi absolutione recurratur ad Papam, vel eius Legatum *Nau. in Man. c. 27* num. 90. vers. ad quartam Consue. de Censur. disp. 14. dub. 16. n. 242. Barboj par. 2. all. 40. nu. 31. Bonac. de Censur. dis. 1. q. 3. pun. 2. num. 4. vers. rursus addit. contra Henr. lib. 12. ac Matrim. cap. 3. num. 1. in glof. ltt. H. quem refert & se quittur Avil. de Censur. 2. par. cap. 7. disp. 1. dub. 6. vers. quarto nota Dian. par. 5. tr. 9. ref. 6. qui putant, quod quando quis in peditur adire Papam, potest ab solui ab Episcopo tamquam proprio Pa-
store, ac potestate ordinaria, etiā si facilis esset recursus ad Legatum, quorum sententiam probabilem dicit, *Laym. par. 2. tr. 5. cap. 6. nu. 5.*

12 Si verò nec Pontifex, nec Legatus adiri possunt, tunc iura absolutè concedunt Episcopo au-
toritatem absoluendi, nec requirunt, ut adetur aliis habens priuilegium, secundum *Coninck.*

1660

loc. cit. nec in tali casu tenetur excommunicatus epistolam, aut alium ad Pontificem seu Legatum mittere, quia iura hoc non exigunt. *Nau. d. ap. 27. num. 90. vers. ad quintam Aul. de censur. & par. cap. 7. disp. 1. dub. 6. vers. secunde nota Dian. par. 5. tr. 9. ref. 6.*

Ego tamen censeo Episcopum nequaquam posse absoluere, quando potest consugi ad eum, qui priuilegium, seu potestatem habet absoluendi: tum quia in hoc casu non censemur virgines necessitas, tum etiam quia sacerdos simplex quamvis in articulo mortis constitutum possit ratione virginis necessitatis absoluere, si tamen ea cesseret, vel quia Paster ordinarius, vel ab ipso expressus haberi potest, tunc absoluere non poterit. *Saneb. de matrim. lib. 2. disp. 40. num. 8. Guatier. cod. tract. cap. 49. num. 12. & alijs apud Barbos de offic. & potest. Episc. par. 2. all. 35. num. 10. Dian. par. 8. tr. 3. ref. 79.*

S V M M A R I V M:

- 1 Referuntur casus, in quibus Ordinarius potest dispensare in matrimonij denunciationibus.
- 2 Quando Parochus possit matrimonio assistere omissis denunciationibus.
- 3 An Episcopus dispensationem negans peccat mortaliter.
- 4 Pater auertens a matrimonio filium ob notabilem disputationem, vel ob aliquam rationabilem causam, an dicatur malitiosè impedire.

- 5 Ordinarius dispensare non debet, nisi recepta informatione, an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes.
- 6 An Vicarius Episcopi ex generali commissione possit in huiusmodi denunciationibus dispensare.
- 7 An ea, que in Consilio Tridentino committuntur Ordinariis intelligentur eisam de Vicariis generalibus.
- 8 An Episcopes, & Vicarius possint huiusmodi facultatem dispensandi a terci delegare.
- 9 An matrimonium contradictionis omissis denunciationibus invalidum.

C A P. VII.

An, & quando Episcopus dispensare possit in matrimonij denunciationibus.

Resse Episcopum dispensare in huiusmodi denunciationibus constat ex Consil. Tridentino ses. 24. de ref. matr. cap. 1. ubi id arbitrio prudentis Ordinarij relinquitur: nam si periculum esset alicuius peccati, infamiae, aut scandali, aut probabilitate timeretur, quod alter consuebat à fide data iniuste recessari, vel quod matrimonium malitiosè impediatur, potest ordinarius illas remittere. *Saneb. de matrim. lib. 3. disp. 9. Vulp. in Prax. iudic. cap. 17. num. 20.*

Idem

Idem dicendum, si coniugius in articulo mortis cum Concubina contrahere desiderat ad legitimam prolem, vel ad tollendam infamiam, vel ad tranquillitatem propriæ conscientiæ, præsertim si tales Concubinarij existimati sint diù coniugati Sot in 4. dist. 18. par. 1. ar. 2: quem refert, & sequitur Vulp. d. cap. 15. nn. 20. vbi etiam dicit, quod in tali casu solius Parochi auctoritate ex tacita Episcopi commissione possunt omitti denunciations, si Ordinarij copia haberi non potest, dummodo matrimonium celebretur coram Parrocho, & testibus iuxta formam Concilij, & ita etiam tenet Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 17. Zambran. de Sacram. matrim. cap. 7. dub. 3. num. 1. & 2. Marchin. de Pest. par. 6. cap. 4. num. 5. & alij apud Dian. par. 5. tr. 3. ref. 93.

³ Quare si in ijs casibus Episcopus dispensationem neget, peccaret mortaliter, quia tunc valde expedit bono publico, ac subditis talis dispensatio, nisi forte ex causa iusta maioris boni de-
negetur Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 15. num. 6. Gutier: cod. tract. cap. 57. num. 4. Barbos. de offe. & pot. Episc. par. 2. all. 32. n. 51. Vulp: in Præ. studio. cap. 15. num. 27. se-
cundus effet, si nullum publicum, aut priuatum notabile damnum sequatur: ut quando senex cum puerilla, vel duo senes contrahere volunt, & nullus est timor impedimenti; quamvis enim in his, & similibus casibus Episcopus possit dispensare, ad id ra-

men non reuetur sub pena peccati mortalitatis Sanch. d. lib. 3: disp. 9. num. 3. & seq: & disp. 10. nn. 6. Gutier. d. cap. 57. nn. 4.

Obserua tamen, quod si Pater nulla exhibita violentia, sed precibus, ac suasionibus à matrimonio auerteret filium obnotabilem disparitatem, vel a liam rationabilem causam, non diceretur malitiosè impedire; malitia enim dolus, & calumnia importat, ut d. gl. in c. fin. 9. sanè ver. malitiosè de Despōsi. Impub. in tali verò casu, nec dolus, nec calumnia interuenit sed potius pater iure suo vtitur bene consulens filio; & ideo in tali casu Episcopus sine causa dispendaret Menoch. conf. 69. n. 29. & seq. vol. 1. Cephal. conf. 421. a. n. 62. vol. 3. Riminal. conf. 691. n. 31. lib. 6. Gutier. Canon. q. q. ib. 1. c. 20. num. 9. & seq. Vulp. in Præ. iud. cap. 15. num. 20. & seq. secus effet, si Parentes minis, dolo, vi, calumnijs, aut alias iniuste matrimonium impedirent, quia tunc effet iusta causa dispensandi. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 9. nn. 10. & alij.

Cautus autem debet esse Ordinarius in dispensando ab huiusmodi denunciationibus, ut prius informationes recipiat, an aliqua impecdimenta subsint inter contraheentes, ne se exponat periculo impeditos coniungendi, ut post Paludan. obseruat Sanch. lib. 3. disp. 9. nn. 20. & in hoc satis esse informationem extra iudiciale tenent DD. quos refert, & seq: Barbos. d. all. 32. n. 27:

6 An

- 6 An verò Vicarius Episcopi ex generali commissione possit in huiusmodi denunciationibus dispensare? affirmatiuè respondeat Coninch. de Sacram. disp. 27. dub. 6. nu. 55. Cened. in Collect. ad I. s. euron: par. 2. collect. 81. nu. 5: Aized. de Precess. Episcop. Dignit. par. 2. cap. 7. num. 32: & communè dicit Paris. de Resign. Benef. lib. 3. cap. 11. num. 19. & seq. vbi etiam notat, quod ubique in Concilio Tridentino aliquid committitur ordinariis, intelligitur etiam de Vicarijs generalibus Episcoporum; vbi enim voluit Sancta Synodus Vicarium excludere, id expressit, ut in absolutione ab heresi sess. 24. de ref. cap. 6. & haec esse receptionem sententiam dicit Barbos. d. p. 2. al. 32. n. 28. & seq. Sbroz. de Vic. Episc. lib. 2. q. 201. num. 1. & seq. & alijs apud Dian. p. 3. tr. 4. ref. 23. 8. quibus adde Gutier. de matrim. c. 56. num. 13. vbi dicit, quod tam Episcopus, quam Vicarius potest huiusmodi facultatem dispendi in denunciationibus Parochio, seu alteri clero delegare.
- 9 An verò matrimonium non premissis denunciationibus contractum validum sit? Resp. affirmatiuè, nisi aliud obstat, ut declarauit Sac. Congreg. Concilij apud Farinac: dec. 18. par. 4. Divers. & diximus supra lib. 6. c. 4. num. 8.

- 1 An Episcopus possit dispensare in impedimentis matrimonium non dirimentibus,
- 2 Quando Episcopus possit dispe- sare in voto simplici castitatis.
- 3 Quando Episcopus in impedi- mento matrimonium dirimente dispensare possit.
- 4 An Episcopus dispensare possit cum minoribus non habentibus etatem requisitam.
- 5 Quid si militia etatem sup- pleat.
- 6 Et quid si ad etatem legitimam deficerent duo, vel tres dies. Quod dicatur etas legitimam in- mare, & in famina ad contrabé- dum matrimonium, ibidem.
- 7 Quando possit Episcopus dispe- sare in impedimentis dirimen- tibus post contractum matri- monium.
- An Commissarius Cruciate pos- sit in dictis impedimentis dispe- sare, ibidem.
- Qui habent priuilegium dispe- sandi in casibus Episcopali bus etiam matrimoniali bus, non possunt dispe sare in casibus, qui non iure ordinario, sed ratio ne urgentis necessitatis competunt Episcopo, ibidem.
- 8 An Episcopus in dictis casibus dispensare possit quoad forum externum.
- 9 An Episcopus huiusmodi facul- tam possit alteri delegare.
- 10 An Episcopus Coniugi ad fidē conuerso concedere possit licen- tiā transēndi ad secundas nuptias viuēte altero cōsuge infideli.

R III CAP.

C A P. V III.

An, & quando possit Episcopus
in impedimentis matrimo-
nii dispensare.

Dico 1. quod in impedimentis non dirimenti-
bus ex iusta causa Episcopus potest dispensa-
re etiam in utroque foro. nam
consuetudine receptum est, ut di-
spensatio huiusmodi impedimentorum non obtineatur a Papa.,
excepto castitatis, ac Religionis.
voto absoluto, ac perfecto. *Nau.*
in M. in cap. 22. num. 85. Bonacrin.
de matrim. 1. 3. punct. 15. numer. 3.
V. golin. de offic. & pot. Episcop. c. 60.
f. 3. ubi de communi Barb. eod. tr.
part. 2: alleg. 35. nu. 2. & alij apud
Sanch. de matrim. tom. 2. lib. 7. di-
sp. 17 n. 15:

Notandum tamen est, quod in
casu urgentis necessitatis, quando
scilicet magnum urget intointi-
nitatem periculum, nec consuli po-
test Pontifex ratione paupertatis,
aut quia gravis est periculum
in mora, Episcopus etiam in voto
simplici castitatis dispensare po-
test ut d. *Sylu. in Summ. in ver. Di-*
spensatio num. 15. & in ver. vobum
4. num. 5. *Nau. in man. cap. 12. nu.*
*76. & alij: quia non est verissimi-
le, Papam sibi hanc dispensatio-*
nem in tali casu reseruasse, & i-
deò presumitur Episcopo conces-
sa tacita facultas dispensandi Fe-
tin. in cap. 1. num. 49. de Constitut.
Lambertin. de Iure patr. par. 1. libr.
2. art. 19. quæst. 7. princ. nu. 2. San-

ch. de matrim. lib. 2. disp. 10. num. 3.
Gutier. eod. tract. cap. 49. numer. 7.
Bonacrin. eod. tract. quæst. 3. pun. 15.
num. 3. Barbos. d. par. 2. alleg. 33. n.
23. & 26. Unde potest Episcopus
etiam contra ius commune sta-
tuere, si id faciat ex evidenti, &
necessaria causa, quæ superiorema
adid. concedendum moueret Fel-
lin. loco cit. Vgolin. de offic. & po-
tent. Episcop. c. 60. f. 1. Ricc. in Prax.
for. Eccles. part. 1. ref. 239:

Dico 2. possit similiter Episco-
pum dispensare in impedimentoo
occulto matrimoniū: dirimen-
te, si eo tempore, quo celebra-
dæ sunt nuptiæ mulier aliquod
impedimentum dirimens in con-
fessione aperuit; cuius manifesta-
tio esset illi causa grauis infamiae,
dummodo tentatis omnibus me-
diis nullum adest remedium eu-
dendi infamiam, vel suspicionem
gravis delicti in confessione ma-
nifestati, ut dicunt DD. apud Bo-
nacrin. d. q. 3. punct. 15. num. 6: Bar-
bos. loco cit. part. 2: allegat. 35. nu. 5:
Dian. part. 2: tract. 16. ref. 17. & n. 8:
tract. 3. resolut. 80. & ideo posset
Confessarius, cui detegitur huius-
modi impedimentum, tali fami-
nae consulere, ut vogueat castitate
ad mensam deinde dicat Consanguineis, se voto castitatis esse ob-
ligata tam sibiq. a Confessario ma-
datum fuisse, ut abstineat a matri-
monio, donec obtineatur dispen-
satio a Sede Apostolica; caueat
autem, ne dicat vota esse ad tem-
pus, ne audientes afferant, suffi-
cere dispensationem Episcopi, sic
que remedium eludatur, ita Si-
chez de matrimoniū: lib. 2: disput. 40.
num.

nu:7:Bonacini:loco cit:Gutier: eod:
tractat:cap.49.num:1:versus:claudo
tamen Barbos: ut supra numer: 6:
quamquam hoc remedium mihi
nunquam placuit: nam vñhem̄es
adhuc suspicio oriatur non sine
graui damno fama mulieris: om-
nes enim dicent, ob quid rem-
tantam diu reticuit? et aduertit
Alzed.de Præcell.Episcop: Dignit.
part:2:cap:7 num:1 2: Vnde subdit
Sanchez. loco est. quod si neque
hoc, neque alia media prudentis
viri arbitrio attentis circumstā-
tiis occurrentibus sufficient, pos-
set Episcopus dispensare.

4 Ita etiam in casu grauissimæ
necessitatis, puta pro bono pacis,
vel simili potest Episcopus dispe-
nsare cum minoribus non haben-
tibus ætatem requisitam ad ma-
trimonium, quæ in masculo est
quatuordecim annorum, & duo-
decim in feminâ, ut probatur ex
c:2:de Desponsat.Impub: vbi pro-
hibetur, nè aliqui, quorum vterq.
vel alter ad ætatem legibus, vel
Canonibus determinatam non
peruererit, coniungantur: nisi for-
tè aliqua vrgentissima necessita-
te interueniente talis coniunctio
toleretur; tunc enim procedit
regula, quod quoties in aliquo
textu permittitur dispensatio, &
illam sibi Summus Pontifex non
referuat, intelligitur concessa E-
piscopo Sylu:in verb:Dispensatio
nu:15:Bonacini:de matrim:quest.
1:punct.4:in fin: & communem
dicit Sanchez:de matrim.lib:7: disp.
104:num:12:Barbos:de offic: & pot.
Episc:par:2:alleg:33 n:17: & alleg.
35 n:20.

5 Obserua tamē, quod si potes-
tia generādi acceleretur in ma-
sculo ante 14 annum, & masculu-
lus habeat sufficientem discretio-
nem, & prudentiam, validè po-
test contrahere matrimonium.
quia tunc malitia ætate supplet
cap.de illis & cap.vlt. de Despons.
Impub.cap.vn.5.1.vbi glof. in ver.
supplebat eod.tit.in 6. & dicit San-
ch. d.lib.7. desp.104: num:5: quem
refert Bonacini. loco cit. d. pun. 4.
num. 2. & 10. vbi etiam notat,
quod id colligi potest etiam ex
habitū corporis & copula alias
habita. Ad Episcopum vero
spectat cognoscere, an mali-
tia ætatem supplet, et d. Bar-
bos. in cap. 2. num. 5. de Despons.
Impub. & de offic. & pot. Episc.
par. 2.all:35.num:20:

Obserua 2. quod matrimonium
contractum ultima die anni de-
cimi quarti in mare, & duodeci-
mi in feminâ validum est fauore
matrimonij, sicut dicimus in re-
stamento L. qua ætate ff. de Te-
stam.Abb.in cap.attestationes n:7.
de Desponsat. Impub.Sylu. in vere
matrimonium 5. num: 5. sufficit
enim in tali casu, quod ætas sit
completa moraliter, non autem
metaphysicè; & ideo si duo, vel
tres dies deficerent, adhuc va-
leret matrimonium, ut dicunt
DD. quos refert, & sequitur Bo-
nacini:loco cit.d.q.1. pun.4. nu. 11.
quibus adde alios apud Diana:par.
3. tr.4.ref.277 immò validum es-
se matrimonium, etiam si decem
dies deficiat, censet Martin. Le-
desm.in 2. par. lib.4:sent.q.60.ar.
1.col:penul.ver. hæstabis, quem

R 111 2 refert

refert Dian. & Bonac. locis cit.

Dico 3 posse etiam Episcopum dispensare in impedimentis di-
rimentibus post contractum ma-
trimonium concurrentibus in-
frascriptis conditionibus, videlicet
quod impedimentum sit oc-
cultum, & matrimonium sit pu-
blicum.

Secundò quod Coniuges non
possint separari absque scanda-
lo.

Tertiò quod ad summum Pon-
tificem non pateat aditus, seu
recursus propter paupertatem,
vel locorum distantiam, vel ob
incontinentia periculum, vel
quia infesta sunt itinera latroci-
nijs, vel ob alia legitima impedi-
menta cap. quia circa de Consang.
& affin. Syl. in ver. Dispensatio
num. 15. Nau. in Man. cap. 22. nu.
85. vers. Tertio dicendum Leo in
Thesfor: eccles. par. 2. cap. 8. nu. 43.
Coninch. de Sacram. & Censur.
disp. 33. dub. 3. num. 32. Sanch. de
matrimon. lib. 2. disp. 40. num. 3. &
seq. Bonac. cod. tr. q. 3. pun. 15. n. 4.
Gutier. de matrim. cap. 49. num. 6.
7. & seq. Vgolin. de offic. & potest.
Episc. cap. 60. §. 1. Alzed. par. 2. c. 7.
de matrim. dispens. num. 9. Bar-
bos. d. par. 2. all. 35. num. 3. & seq.
Viald. in Candelab. aur. de ma-
trim. nu. 248. par. 1. Ricc. in Prax.
for. eccles. par. 1. ref. 239. Dian. par.
2. tract. 16. ref. 17. & par. 8. tr. 3. ref.
96. vbi etiam dicit, quod potest
Episcopus ex dictis causis tam-
cum paupere, quam cum diuite
dispensare.

An vero Episcopo dispensare
liceat, si pateat aditus ad Nutiu,

vel Commissarium cruciatæ aut
alium, qui huiusmodi facultatem
habeat? affirmatiue respondet
Henriq. lib. 6. de Pænitent. cap. 10
num. 1. in Commen. litt. D. & lib. 12
de matrimoniis. cap. 3. numer. 1. in
Commen. litt. H. Vbi dicit, quod
eum ius soli Pontifici referuet di-
spensatione, & is consuli nequeat,
potest tunc Episcopus tamquam
pastor ordinarius dispensare, cu-
ius sententiam probabilem dicit
Barbos. de offic. & potest. Episcop.
part. 2. allegat. 35. nu. ro. sed con-
traria sententia veriore est, quia
Episcopus solus potest in hoc ca-
si dispensare ratione necessita-
tis: hæc autem cessat, quando re-
curri potest ad alium, qui facul-
tatem habet, ita tenet Nau. in
man. cap. 22. num. 85. Sanchid. lib.
2. disput. 40. num. 3. Barbos. loc. cit.
Gutier. d. cap. 49. num. 12. Alzed.
part. 2. c. 7. n. 18. Dian. p. 8. tr. 3. ref.
79. & alijs.

Obserua ramen, quod Com-
missarius Cruciatæ non habet fa-
cilitatem dispensandi, nisi detecta
prioris matrimonii nullitate al-
teri coniugi: quare si ea nō dete-
cta expediret celebrari matrimo-
nium vrgente necessitate, tunc
posset recurri ad Episcopum pro
dispensatione, ut d. Sanch. & Gu-
tier. locis citat.

Obserua 2 eos, qui habent pri-
uilegium dispensandi in casibus
Episcopalibus etiam matrimo-
nialibus, non posse dispensare in
casibus, qui non iure ordinario,
sed ratione vrgentis necessitatis
competunt Episcopo: quia hi nō
dicuntur casus Episcopales, sed
verò

verè ad Pontificem pertinent, & ex quadam iuris interpretatione Episcopo censentur permissi *Henr.* lib:6. de *Pœnit.* cap:14. numer:7. *Sanch.* de *matrim.* d.lib:2. disp:4c: nuni:9. *Gutier.* vbi supra num:12. *Barbos:* d.p.2:alleg.35. numer.12: Alzed. part.2. d.capit.7: n:38.

Quartè requiritur, quod matrimonium sit consummatū. *Leo* in *Theſſor. Eccles.* part.2. cap.8: n:43. *Garc.* de *Beneſi.* p.:1.c.5. nu:356

Quintò, quod matrimoniū contraētum fuerit bona fide, idē *Leo* loco. cit *Gutier.* de *matrimon.* d:cap.49. num:9: Bonacini: d:quæſt. 3. punſt. 15: num:4. vbi de *communi* *Coninch.* de *Sacramen.* disp:33. dub:3: n:32: *Barbos* par.2. alt:35: num:4. Alzed: de *Præcell.* Episc. *Dignit.* part.2. d.cap.7. num:10. & alij apud *Sanch.* de *matrim.* libr.2. disput.40. num:4: contra *Henr.* lib.12. de *matrim.* cap.3. num:2: in *Commerc.* litt. K. by litt. O: qui putat, non requiri bonam fidem, cuius sententia refellitur ex *Tridētino* ſiſſi 24: de *ref. matrim.* cap:5. ibi, ſi quis intragradas prohibitos scienter matrimonium contrahere præſumiserit, ſeparetur, & ſpe dispensationis conſequendæ careat, idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere ſed etiam conſumare ausus fuerit. Quare tales certiam cum iactura famæ ſeparandi ſunt, ut d:*Coninch.* d:disput.33, dub:3. num:33. quia ſcientes impedimentum dirimere in ea incommoda coniecerunt.

Hinc potest etiam Episcopus cum illis dispensare, qui virtute

dispensationis ſubreptitiae à Summo Pontifice impetrata bona fitde cōtraxerit, int, ſi timeatur, quod ſi iterum dispensatio Pontificia impetretur, grāue ſcadalum oriſi posſet cap. quia circa de *Confang.* & affin. Couar. de *matr.* 2. p.c. 6. I: 10: n:15. *Sanch.* lib.2. de *matr.* disp: 38: num:12. Alzed: de *Præcell.* Dignit. Episcop: par.2: cap.7. num:14. *Barbos* part.2. alleg.35. nu:9. ver. ſextus caſus.

Sufficit autem bona fides vniuersi coniugis, quamuis alter mala fide contraxerit, *Sanch.* d.lib.2. disput. 40. Alzed: p.art.2. d.cap.7. *Gutier.* d. cap.49. *Dian.* part.8. tractat.3: ref: 79. *Barbos* part.2. d.alleg.35. nu:4: contra *Ludou.* Lopez *Inſtructor.* Cōſcien. tom.2. par.2: cap.59. quem refert, & ſequitur *Garc.* de *Beneſi* part.11. cap.5. num:357. qui tenet, requiri bonam fidem ex parte vtriusque ita ut ambo conerahētes probabiliter impedimentum ignorauerint.

Huiusmodi tamen bona fides non excluditur per ſcientiam ſpeculatiuā, qua Coninch nouit, ſe acceſſiſſe ad consanguineanꝝ eius, cum qua cōtrahere vult matrimonium, niſi coniungatur ſcieſtie practicæ, qua ſciat, inde oriſi impedimentum ad matrimoniuā contrahendum, ut d.*Sanch.* d.lib. 2. disput.40. numer.4. verſ. roga bōis autem *Gutier.* loco cit. num:9. vbi etiam notat, quod in hoc excusat lata culpa, & ignorantia crasſa, dummodo nō ſit coniuncta cum ingenti temeritate, & ita etiam tenet Perez. de *matrim.* disput. 44. ſect. 6: num:9. quem refert *Dian.* par.

part.8.tractat.3. resolution. 79.

Sextò requiritur, quod seruats fuerint in contrahēdo matrimonio solemnitatis à Concilio requisitæ, quia si propria auctoritate negligantur, non posset Episcopus dispensare, quamvis ignoranter matrimonium contrafūsit, vt constat ex Concil. Trident. dicto cap.5.ibi, quod si ignoranter id fecerit, siquidem solemnitatis requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subijcatur poenit: nō enim dignus est qui ecclesia benignitatem facile experientur, cuius salubria precepta temere contemperit, ita Leo in Thes. for. Eccles. part.2.cap:8.num: 43. Garc: de Benef. part.11. cap.5. num.357: secus si ignoranter cōtractum sit matrimonium, & ex ordinarii licentia solemnitatis illa denunciationum omissa sint: quia tunc neque negliguntur, nec temere contemnuntur; & ideo posset Episcopus dispensare Sanch: de matrim. lib:2. disput. 40. n. 4:vers. Vnde idem Gutier. cod. tr: cap:49.num:9. Alzed.d. par:2. cap. 7.num:10:Dian. part 8. tractat: 3. ref.79.

³ Obserua tamen, quod potestas Episcopi, qua dispensare potest in impedimentis dirimentibus occultis, est pro solo conscientia foro, ut d. Henrig. lib.12 de matrim; cap.3.numer:2: Sanch. cod. tractat. lib.2. disput. 40.numer: 10: Gutier. d. cap.49. num:13. Bonacindematr. d. quest.3.punct. 15 num.4: Barbos.allegat:35: num:4 & 11.

⁹ Potest autem Episcopus hanc

facultatem dispensandi, in huicmodi impedimentis delegare nō solum Vicario, sed etiā Parocho, vel aliis iuxta tex. in cap fin: de offic. Ordin: quia id ad Ordinariā Episcopi iurisdictionem spectat, vt d. Sanob. d. disput: 40. numer. 14. Nau: in man. cap. 27. num. 45. Gutier. de matrim. d. cap: 49: num. 16. Alzed. de Præcell. Episcop: Dignit. part. 2. cap: 7. n. 36. Barbos. d. alk: 35. n. 14:

¹⁰ Quæres, an Episcopus Coniugi ad fidem Catholicam conuerso concedere possit licentiam ad secundas nuptias transeundi viuente altero Coniuge infidelis? Respondeo affirmatiuè, si post conuenientem admonitionem alter Coniux ad fidem se conuertere noluerit cap: Iudei 28. q. 1. Sanch. de matrim. tom. 2: lib. 7. disp 74. num. 9. quem refert Dian. par. 3. tractat. 4. resol. 252. & alij apud Layman. lib. 5. tract. 10. cap. 3: n. 4 Bonacindematr. quest. 3. pun. 7. num: 6 vbi dicit, banc esse probabiliorē sententiam, quia hodie prohibita est cohabitatio fidelis coniugis cū infideli propter periculum peruersiōnis, vt in d: cap: Judai & cap. sep̄e 28. q. 1. quamvis in primiū Ecclesia ad fidē propagandam id permisum fuerit ab Apostolo ad Corinth. 7. quicquid in contrariū dicat Nau. in man: cap. 22. numer. 49 & alij, immō si infidelis adeō distat, vt commode requiri nequeat, non esset opus monitione, vt dicunt DD. apud Dian. loco cit: resol. 264. idemque dicendum, vbi moraliter certa est alterjus coniugis ob-

Ri-

C A P. IX.

S V M M A R I V M.

1. Matrimonium inualidum ob occultum aliquod impedimentum non est iterum celebrandum coram Parocho, & testibus, sed id fieri potest secreto inter ipsos coniuges, per eorum mutuum consensum.
2. An in tali casu sufficeret copula affectu maritali sequuta post eam cognitionem.
3. An ad revalidandum matrimonium sicutem contractum necesse sit, ut iterum coram Parocho, & testibus celebretur.
4. Occultum qualiter intelligatur.
5. Alii Parentes, consanguinei, & affines in causa matrimoniali plenè probent.
6. An ad probandum matrimonium admittantur testes inhabiles.
7. Ad impediedum matrimonium unus testis sufficit.
8. An si matrimonium celebratum fuerit coram Parocho, vel testibus conscijs illius impedimenti, sit iterum celebrandum coram Parocho, & testibus.
9. Quid si impedimentum dirimēs effet publicum.
10. Omnis forma, & solemnitas, que debet interuenire in actu ut valeat, interuenire etiam debet in ratificatione.

An matrimonium inualidum ob occultum aliquod impedimentum iterum celebrandum sit coram Parocho, & testibus obtenta dispensatione.

Firmant DD. quos resert, & sequitur Gutier. de matrim. cap. 47. nu. 6. & seq. & cap. 76. num. 32. sed verior videtur sententia aliorum afferentium, id fieri possit secreto inter ipsos coniuges per eorum mutuum consensum ita, ut coniux qui ignorabat, intelligat in genere impedimentum dirimens subesse, ita Naz. in man. cap. 22. nu. 47. & 70. ubi testatur, ita declarasse Pium V. & conf. 14. in fin. de sponsal. Possunt de officio Curat. cap. 10. nu. 25: etiā prius matrimonium mala fide fuerit celebratum, ut d. Bonac. de matrimonio. p. 9. num. 10. ubi etiam resert, ita Sacram Congreg. resoluisse. & alijs apud Barbos: de officiis. & pot. Episc. par. 2. all. 3. num: 157. quia ratio finalis Concilij Tridentini requirentis presentiam Parochi, & testium eafuit, ut tolleretur gravis peccatum, & periculum contrahendi nouum matrimonium dissoluto primo: quibus incommodis sat is occurritur, quando matrimonium semel fuit celebratum, quā uis inualidē coram Parocho, & testibus; Vnde in tali casu sufficeret

ceret copula affectu maritali sequuta post eam cognitionem, ut d. Basili. Pont. apud Barboſ. d. all. p. nu. 157: quia talis copula est signum consensus cap. veniens de ſponsal.

trimonium; deponerent enim foliummodò de Coniugis confeſſione, quæ ad hoc sufficiens non eſt cap. in litteris de Testib.

Sed quæres, an Parentes, corſanguinei, & affines in cauſa matrimoniali plenè probent? Respoſt. affirmatiōe, ſive agatur de valore matrimonij, ſive de eo diſſoluendo, cum ipſi melius ſciant, cap. videtur. Qui matr. accus. poſſ. d. cap. in litteris de Testib. latè Gutier. de matrim. cap. 44 nu. 82. & seq. & decisum refert. Ricc. in Collect. decif. 423. par. 2. & in Prax. for. eccl. par. I. ref. 233. niſi eſtet diſparitas inter coniuges: tunc enim Parentes non admittuntur cap. ſuper eo 2. de Testib. Franc. Maro. decif. 750. par. 2. quo refert Ricc. in Collect. dec. 564. p. 3. & ideo hoc relinquitur arbitrio Iudicis, qui cautè perpendere debet, quanta ſit hiſ testibus fidēs adhibenda ex cauſa pendentiſ qualitate, personarum conditiōne pari, vel diſſimili, & alijs circumſtantijs d. cap. ſuper eo, & ibi Hostiensium. 3. in fin. Couar. de matrim. 2. par. cap. 8. ſ. 12. num. 8: verſ. name in hac.

6 Addit Ricc. in Collect. dec. 564. par. 3. quod ad probandum matrimonium admittuntur mulieres, & alij testes inhabiles.

7 Ad illud vero impediendum ſufficit vnicus testis, ut in d. cap. ſuper eo 2. de Testib. & ideo ſi quis ſecreto ſciat aliquod impediendum, tenetur illud denunciare, etiamſi probare non poſſit: niſi id ſciat ſub ſigillo confeſſionis sacramentalis: tunc enim

3 Hinc infertur, quod ad reualandum matrimonium fietē cōtractu n̄ non eſt necesse, vt itērum coram Parocho, & testibus celebretur: ſed ſatis eſt, ſi fietē, vel metu conſentientis poſtea veſtē aſſenſum, p̄fet quoquę temporis ſpatio interieſto, cum conſenſus alterius Coniugis, qui veſtē conſenſit, aſtu, & formaliter ſemper maneat, quia ſemper eſtimat, valeat matrimonium. Dian. par. 3. tr. 4. ref. 292. ubi citat Gutier. de matrim. cap. 46. nu. 14. Sanch. tom. I. lib. 2. diſp. 22. nu. 12. ¶ 13. quamuis contrariam te- neat Nay. d. cap. 22. nu. 47.

4 Occultum autem hic accipitur, ut diſtinguitur contra plenē pro- babile; dicitur vero plenē pro- babile in foro extero impedi- mentum ad diſſoluendum ma- trimonium publicē contractum, quando duobus testibus non tā- tum idoneis, ſed omni excep- tionē majoribus probari potest cap. 1. de confanguin. & affin. Maſſard. de Probat conclus. 1022. n. 4. & seq. ubi dicit, hanc eſſe magis communem Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 37. nu. 11. Quare ſi ex ſola relatione Coniugis tres, vel qua- tuor ſcirent impediumentum, ad- huc diceretur occultum, dum- modò non adſit publica fama; quia testes illi non faciunt ple- nam fidem ad diſſoluendum ma-

aim non teneretur denunciare
Sanct. de matrim. lib. 3. disp. 13: n.
3. quem refert, & sequitur Vulp:
in Præm. iudic. cap. 15. num. 22.

8 Secus esset, si matrimonium
celebratum fuerit coram Paro-
cho, & testibus conscientijs illius im-
pedimentis; quia tunc celebran-
dum iterum esset coram Parocho
& testibus, quamvis alter solus
ex duobus testibus requisitus, vel
solus Parochus impedimentum
sciret, extra tamen sacramentum
confessionis: in eo enim casuā
defunt necessaria ad valorem
matrimonij, cum vel Parochus,
vel alter testis requisitus non sit
testis valoris matrimonij, sed
eius nullitatia, ut dicit idem Sæ-
cb. d. lib. 2. disp. 37. num. 10. & seq.
Bonac. de matrim. q. 3. pun. 15.
in fin.

9 Idem dicendum, quando im-
pedimentum dirimens esset pu-
blicum, quia in hoc etiam casu
requireretur præsentia Parochi,
& testium: ut pluries resoluit Ro-
ta Romana teste Barbos. de offic.
& pot. Episc. par. 2. all. 32. nū. 157.
cum enim ratificatio actus in-
ualidi nihil aliud sit, quam no-
minus actus I. affe. toto de Hered, in-
stit. loquenre solet ff. de verb. si-
gnif. propterea omnis forma,
io & solemnitas, quæ debet inter-
uenire in aequo, ut valeat, interue-
nire etiam debet in ratificatio-
ne Rota in Romana donationis
13. Junij 1586 coram Card. Sera-
phin: & coram Greg. XV: dec: 395.
n. 9. & seq. Vnde minoris, & mulie-
ris ratificatio requirit easdem so-
lemnitates, quæ sunt necessarie in
celebrando contractu de novo

Boltramin. ad Greg. loco est. nu. 17.
& alij communiter.

S V M M A R I V M.

- 1 Proprius Parochus intelligitar
etiam ille, in cuius Parochia
quis habita maioris anni par-
te, etiam si non habeat animū
perpetuū manendi.
- 2 An ad hanc effectum opus sit
exspectare, ut maiore anni par-
te quis in Parochia commore-
tur.
- 3 Quid si data opera quis inci-
piat alibi habitare, et effugiat
proprium Parochum.
- 4 Parochus, cuius commissum est
suum Parochianum matrimo-
nio coniungere, potest etiam
alienum cum suo coniungere.
- 5 An validum sit matrimonium,
cuius assistit Parochus viri vel
mulieris in aliena Parochia,
vel Digesti.
- 6 Matrimonio vagorum assiste-
re potest quilibet Parochus, in
cuius Parochia commorantur.
- 7 Vagus quis dicatur.
- 8 An validum sit matrimonium
vagorum celebratum coram
Parocho & testibus absque ta-
men licentia ordinarij.
- 9 Qui habet duo domicilia, coram
altero Parocho matrimoniu
m validè contrahit: imitatur nu-
mero 10.
- 11 An validum sit matrimonium
celebratum coram Parecho,
vel Vicario Episcopi, qui non
dum est sacerdos.
- 12 An Parochus possit licentiam
matrimonio assistendi conceden-
dere alteri, qui non sit Sacer-
dos

33. *Huiusmodi licentia actum præcedere debet.*
34. *An Vicecuratus amouibilis posse sit alteri talis licentiam concedere.*
35. *An validum sit matrimonium celebratum coram Parochio putativo.*
36. *An validum sit matrimonium, cui assit Parochus excommunicatus vitandus.*
37. *An talis Paroibus possit alteri similiter excommunicato licentiam concedere assistendi matrimonio.*
38. *An valeat institutio Vicarij facta ab Episcopo excommunicato non tolerato.*

C A P. X.

Quis censetur proprius Parochus, ut validè matrimonium contrahatur.

39. *Tatuit Sacra Tridentina Synodus, ut matrimonium coram duobus, vel tribus testibus, a proprio Parocco, vel alio Sacerdote de licentia Parochi, vel ordinarii celebretur, ut in *l. 24: de ref. matr. cap. 1.* alias est ipso iure nullum ita, ut sola declaratoria opus sit, ut censuit Sac. Congregatio, ac Rota Romana in Toletana matrimonij 10 Decembris 1625, coram Merlino Impress. apud Barbos de offic. & pot. Episc. p. ir. 2. all. 32. post num. 77. neque in hoc excusat ignorantia etiam*

invincibilis, aut vergens necessitas, quia matrimonium contractum sine forma substantiali est invalidum in omni casu, vt d. Bonac. de matrim. q. 2. pun. 8. n. 11 & ali communiter.

Observant autem Doctores, quod proprius Parochus ille etiam dicitur, in cuius Parochia alter ex contrahentibus habitat, seu commoratur maiore anni parte, siue sive, siue mulier iuxta cap. fin. de Paroch. ibi, cum ad inhabitandum in ea se quamplurimum contulissent, & cap. in nostra de Sepult. ibi soluta quarta parochia li Ecclesie, de eius Parochia mortuorum corpora assumuntur, ita Nau. conf. 3. num. 1. de Clan. des. De spons. & in Man. cap. 25. num. 144. P. i. sec. in Prax. par. 2. cap. 4. num. 32. V. ulp. in Prax. iud. cap. 15. num. 16. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. res 225. & par. 4. res. 292. & censuit etiam Sac. Cong. teste Bonac. in vbi supra nu. 1. & ideo necesse non est, ut habeat animum ibi perpetuo manendi, dummodo habitatio brevis temporis non sit, ut d. Barbos. d. p. 2. ill. 33. nu. 57 & seq. Ricc. d. p. 4. res 292. quia sicut eo casu contrahitur domicilium parochiale, ad suscipienda sacramenta, excepto ordine, & tonsura: ita etiam coram Parocco illius loci matrimonium potest celebrari Bonac. de matrim. q. 2. pun. 8. n. 2. ex quo infert Ricc. d. res. 292. quod Parochia acquiritur ratione habitationis per scholares, famulos, & mercenarios non ad breve tempus locantes operas.

suas in domo heri, ac per eos, qui ex causa pestis, aut belli alio con fugiunt; neque opus est expetare, ut majori anni parte quis in Parochia cōmoretur, sed statim ac incipit habitare cum animo manendi maiore anni parte, seu cum intentione agendi aliquod negotium, quod maiorem anni partem expostulat, efficitur Parochianus, etiam si habeat animus redeundi expedito negotio. Sā. ch. lib. 3: disput. 23. num. 14: Vulp. 5
in Prax. cap. 15. num. 16. quos refert, & sequitur Barboſ. loco cit. n. 64. quemadmodum domicilium acquiritur statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuo manendi. I. domicilium ubi glos. ff. ad municip. Ricc. d. par. 4. resol. 3 292: quod procedit, etiam si data opera quis incipiat alibi habitare, ut effugiat proprium Parochium, quia in hoc vtitur iure suo Rot. in d. Toletana matrimon. coram Merlino Bonac. d. q. 3. pun. 8: n. 7. & alijs.
4 Quare validum esset matrimonium, cui assistit Parochus habitationis feminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis uxoris; & è contra sufficeret Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri: quia cum Parocho committatur suum Parochianum matrimonio coniungere, censetur etiam commissum alienum cum suo coniungere Nau: d. conf. 3. de Clandest. despons. & in man. cap. 25: nu. 144. & ita etiam declarauit Sac: Congregatio, ac Rota Romana teste Barboſ. de offic. & potest Episcop.

part. 2: allegat. 32. namers 165: quod etiam ex eo probatur, quia Consilium Tridentinum solum statuit, matrimonium esse contrahendum coram Parocho, & non magis expressit Parochum viri, quam feminæ, ut obseruat Bonac: de matri. d. quest. 2. punct. 8: nu. 30. Vnde vtriusvis Contrahentis Parochum nuptias benedicere posse resoluunt DD. apud Barb. obi supra n. 185:

Obseruant 2. quod ad validitatem matrimonii sufficit praesentia Parochi viri, vel mulieris, etiam si in aliena Parochia, vel Diocesi contrahatur sine licentia Parochi illius loci: quia huiusmodi assistentia non pertinet ad iurisdictionem contentiosam, sed voluntariæ, & ideo potest exerceri extra Parochiam arg: 1: 2 ff. de offic. Procons: Dian. part. 3: tractat. 4. resol. 332. Bonac. de matrim. quest. 2: punct. 8. num. 16: Barboſ. d. part. 3. allegat. 32: num. 95. & 114. Ricc. in Prax. for: Eccles. par. 3: resol. 424. & censuit etiam Sac. Congregatio test. Nau: conf. 4. nu. 1. de Clandest Despons: P. sec. in Prax. Episcop. par. 2: cap. 4: num. 32: idem dicendum, si matrimonium celebretur coram Sacerdote de licentia Parochi viri in Parochia mulieris, etiamsi in diversis Diocesisibus ipse Parochie constituta sint, et censuit etiam Sac. Congreg. apud Farinac: decisi. 131. part. 4: Diuersi.

6 Obseruant 3. matrimonio varorum assistere posse quemlibet Parochum, in cuius Parochia cōmorantur, etiamsi non habeat 2-

SSS 2 ai-

nimum ibi perpetuo manendi, obtenta tamen prius licentia ab ordinario loci iuxta formam. Concilij Tridentini ieff. 24. de ref: matrimon. cap. 7. Bonacini. d. quast. 2. punct. 8. nu. 9. & censuit Sac. Congregat. teste Barbo. d. part. 2. alleg. 32. num. 72. & seq. Vbi etiam dicit hoc procedere, etiamsi alter tantum alienigena, vel vagus sit, cum valeat matrimonium praesente Parocho cuiusvis ex contrahentibus.

Vagus vero dicitur, qui non habet certum domicilium, & habitationem, sed modò huc, modò illuc vagatur. Bart. in l. Pretor ait. nu. 24. ff. de Dm. inf. Clar. f. fin. q. 39: vers. sed hic quoero, & ideo ubique conueniri potest tam ciuiliter, quam criminaliter, etiam si alibi delictum commiserit glo. in l. 1. C. ubi de crim. ag. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. resolut. 354 ubi ref. 356. & seq. dicit; dispositionem Concilij loco cit. non habere locum in Incolis, qui noti sunt in ijs locis ubi contrahunt: quia incola dicitur habere certū domicilium. I. pupillus f. incola. f. de Verb. signif. I. domicilium, ubi glossa ad municip. I. fin. Patria. & l. ciues. C. de Incol. lib. 10. secus si essent ignoti: tunc enim Parochus eorum matrimonio interesset, non potest absque licentia ordinarii, etiamsi habeant certum domicilium, ut d. Ricc. ubi supra d. p. 4. ref. 357.

An vero valeat matrimonium vagorum celebratum a Parocho coram duobus, vel tribus testibus absque licentia ordinarii? affir-

mat Barbo. part. 2. allegat. 32. num. 74. ubi citat Basili. Postila e Sacram. matrimon. lib. 5. cap. 14: numer. 8. Capeauil. de Admin. matrim. in necessitate: quast. 14. Fillico. tract. 10: cap. 6. quast. 5. n. 2. 12. Homobon: de Bon. de Exam. Eccles. tract. II. cap. 10. quast. 23. resolut. 1. & 2. & alior contra Ricc. in Prax. d. part. 4. re- sol. 358.

Observant quartò, quod si quis haberet duo domicilia ita, ut æqualiter ferè habitet in utroque loco, puta si hyeme habitet in vno loco, æstate vero in alio, coram alterutro Parocho matrimonium validè contraheret: quia uterque est proprius Parochus; sicut enim potest acquiri duplex domicilium, ita etiam duplex parochia cap. 2. de Sepult. in 6: Rota in d. Tolelata na matrimonij coram Merlino & ita etiam tenent alij DD. apud Barbo. d. part. 2. allegat. 32. numer. 69.

Si vero contrahentes Ruri, aliquo loco recreationis causa, vel ad ruralia & exercenda aliquot diebus, vel mensibus habitarent reddituri deinde ad solitum domicilium, tunc matrimonium coram Parocho proprii Domicilio, non autem coram Parocho Ruris esset celebrandum. Nau. conf. 7: de Quædest. Desponsi. Ricc. in Prax. part. 1. ref. 225. & banc veriorem dicit Gutier. de matrim. cap. 63: n. 20. & decisum refert Di in. par. 3. tractat. 4. ref. 231: & ita tenent alij communiter per tex. in capit. 15 qui de sepult. in 6:

Observant quintò, validum esse matrimonium contractum coram

ram ipsomet Parocho, vel Vicario Episcopi, qui nondum est Sacerdos Nauis consig: 10. de Cladest. despons. Bonac. de matrim. q. 2. p. 8. n. 19. & censuit Sac. Cong. apud Farinac. dec. 70. part. 4. Diuers. idemque quoad Cardinales in ecclesiis suorum titulorum, ac de Abate Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ, atque aliis habentibus iurisdictionem ordinariam, vel quasi Episcopalem dicunt alii DD. apud Barbos: d. p. 2. allegat. 32: num. 120: & seq. conuenientius tamen est, ut id committant alicui Presbytero, qui eorum loco interfit, ut d. Nau. d. cons: 10 de Clad. despons. Piasse: in Prax. Episcop. part. 2. cap. 4. numer. 32.

12 Alter vero, qui de licentia Parochi assistit, debet esse Sacerdos, ut censuit Sac. Congreg. apud Farinac. decis: 70: part. 4. Diuers. Bonac. loco cit. d. p. 8. num. 19: quia ita prescribit Concilium d. seff: 24. de ref. m. strim cap. 1. ibi, qui alter quam presente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsis Parochi, vel ordinarij licentia &c.

13 Huiusmodi verò licentia actum præcedere debet ita, ut non sufficiat ratihabitio post matrimonium celebratum: quia quæ de substantia sunt, in ipso actu adhiberi debent cap. auditis. & cap. quia propter de Elecl. glof. & omnes in l: vniuersa: C. de Precib. Imper. offer. quamvis attestatio Parochi de licentia suffragetur etiā post contractum matrimonium, ut decisura refert Barbos: d. alleg. 32. n. 136.

14 Addit Nau: cons. 13. numer. 3.

de Cladest. Despons. & alijs. quod Vicecuratus amouibilis ab ipso Parocho, seu Ordinario etiam verbaliter ad exercenda ea omnina, quæ ad curam pertinent, deputatus potest alteri Sacerdoti facultatem concedere assistendi matrimonio: quamvis enim delegatus ad vniuersam Parochiæ curam delegare nequeat, aliquas tamen causas, seu certos actus potest subdelegare iuxtaglos. communiter receptam in cap: cum causam verb. Delegatus ex. de Appell.

16 Obseruant sexto, validum etiā esse matrimonium celebratum coram Parocho putatio, dummodo habeat titulum coloratu, & concurrat communis error vulgi iuxta terminos l. Barbarius ff. de offic. Præt. quia tunc huiusmodi defectum supplet Ecclesia, nisi forte adsit impedimentum juris Diuini, aut naturalis: ecclesia enim supplet solum defectum iuris humani, ut docent DD: apud Bonac. de matrim. d. q. 2. p. 8. n. 27. & 28.

16 Obseruant septimo, valere matrimonium, cui assistit Parochus excommunicatus etiam vietandus, vel suspensus, aut interdictus, vel irregularis, aut specialiter prohibitus ab Episcopo, nè aliquos matrimonio iūgeret: quia non propterea definit esse Parochus: ita Dian. part. 5. tractat: q. refut. 78: & 80. ubi cit. Hunrad. disput. 3. de matrimon. diff. 8. n. 26. Coninch. de Sacrament. disput. 27. dubio: n. 2. Pontio: de

matrim. lib. 5. cap. 17. §. vñ. nu. 9. &
10. quibus adde Bonac. d. pñ.
8. num. 24. Ricc. in Prax. senecclesi.
p. 3. ref. 424. qui putant hoc etiam
procedere in Vicario Parochi
suspēso, vel excommunicato, & itā
etiam censuit Sac. Congreg. apud
Faninac. dec. 89. par. 4. Diuers. idē-
que dicit Barbos. d. all. 32. nu. 90.
& 103. si Parochus ipso iure, vel
per sententiam esset benefi-
cio priuatus, dummodo posses-
sione spoliatus non sit,

¶ Addit Bonac. ubi supra n. 25.
Parochum etiam excommuni-
catum vitandum posse licentiam
matrimonio assistendi concede-
re alteri sacerdoti similiter ex-
communicato, vel suspenso,
aut irregulari: tum quia sicut
Parochus excommunicatus non
est priuatus auctoritate assisten-
di, itā nec potestate dandi pre-
dictam licentiam: tum etiam
quia talis Sacerdos excommuni-
catus, vel irregularis, cui id
Parochus committit, est adhuc
Sacerdos, & idēo matrimonium
coram eo celebratum est vali-
dum, itā etiam sentit Sayr. de
Censur. lib. 5. cap. 22. nu. 26. auem
refert Barbos. d. par. 2. all. 32.
num. 111. quibus adde Hurtad. d.
disp. 5. de matrim. diffic. 8. nu. 27.
& alios apud Dian. par. 5. tr. 9. ref.
30. vbi notat, quod Parochus
huiusmodi licentiam concedens
nullū a cum iurisdictionis exer-
cit, sed tantum designat perso-
nam, quæ matrimonio assistiat iu-
xta ordinationem Concilij; &
ideō facta huiusmodi designa-
tione Sacerdos non à Parocco,

sed a Concilio accipit potestate.
Hæc tamen ratio non militat in.
18 Vicario, quem Episcopus su-
spensus, aut excommunicatus
non toleratus in sua Diœcesi in-
stituit, quia talis institutio est
manifestus a diis Jurisdictionis,
ac proinde facta a sic excommu-
nicato nihil valet; Vnde si ille
assisteret matrimonio, vel alteri
committetur matrimonium nul-
lum esset Mar. Alter. de Censur.
to. 1. lib. 1. disp. 8 cap. 6. vers. ex di-
ctis Sanch. lib. 3. disp. 30. num. 10.
quos refert, & sequitur Barbos. d.
par. 2. all. 32. num. 119.

SV M M A R I V M.

- 1 Matrimonium contractum vi-
gore dispensationis super impe-
dimento consanguinitatis, vel
affinitatis non expressa copula
est nullum.
- 2 Copula incestuosa aperienda
est, si habita fuit sub spe faci-
lius obtainenda dispensationis,
vel cum tractatu matrimonij
vel cum scientia, vel ignoran-
tia impedimenti,
- 3 An si quis post obtentam huius
modi dispensationem iterum
copulam habeat, noua indigeat
dispensatione.
- 4 Quid si copula est occulta.
- 5 Et quid si copula cum affine, vel
consanguinea non fuit completa.
- 6 An copula incestuosa sit expro-
menda, si incestus fuit occul-
tus.
- 7 In huiusmodi dispensationibus gra-
du remotior attenditur trahit
que secum propinquorem.
- 8 An litteræ Apostolieæ, quibus
datur

datur facultas dispensandi in
impedimentis matrimonij,
re integra per mortem Papa ex-
piren.

C A P. XI.

An valida sit dispensatio matri-
monialis obtenta à Sede Apo-
stolica super impedimento co-
sanguinitatis, vel affinitatis no-
expressa copula, seu incestu.

Dispensatione in tali ca-
su esse subreptitiam, &
matrimonium postea
contrahatum esse nullum dicit
Nau. in Mun. cap. 22. num. 86. in
fin. & censuit Sac. Congregatio te-
ste Rico in Prax. for. eccl. par. 4.
ref. 535. Vulp. in Prax. Iudic. 6. 16.
num. 2. & ideo in tali casu Com-
missarius dispensationem expe-
dire non debet; quod procedit;
sive incestus committatur ante
obtentam à Summo Pontifice
commissionem, sive post illam
obtentam nondum per ordina-
rium expedita dispensatione
Rota decif. 2. num. 10. de f. Pres-
byt. in nouissimam refert. Vulp. d.
ap. 16. num. 1. & censuit eadem
Sac. Congregatio teste Quarant. in
ver. matrimoniales dispensationes
vers quibus expletis, cuius rei ra-
rio est, quia stylus Cutiç sic po-
stat, ut incestus coniunctus cù
impedimento affinitatis, vel co-
sanguinitatis exprimatur; quem
admodum copula incestuosa a-
perienda est, si habita fuerit sub
lpe facilius obtinenda dispensa-

tionis, vel cum etatā ma-
trimonij, vel cum scientia, vel
ignorantia impedimenti, alias
dispensatio eset inualida, sic
enim seruat stylus eiusdem Cu-
tiç. Pontel. in Resps. moral. to. 2.
cas. 49. num. 11. quem refert Dian.
par. 8. tr. 3. n. f. 82. vers. 6. tandem.
& hoc locum habet, etiamsi al-
ter contrahentium tantum tale
animus habuerit secundum Ric.
in Prax. par. 4. ref. 533. alij tamen
sentiant, quod si unus coniugii
in copula incestuosa concipiatur
illam spem facilius impetrande
dispensationis, impetratio erit
valida, expressa copula, licet
non exprimatur illa spes faci-
lius impetrandi ab uno tantum
concepta, ita Dian. loco cit. obi ei-
tat Sanch. lib. 8. de Matrim. disp.
25. num. 31. & huc videtur pro-
babilior opinio.

Obserua tamen, quod si quis
obtinuerit à Summo Pontifice
commissionem super impedimen-
to affinitatis, vel consanguinita-
tis expressa iam copula, & prius
quam ab ordinario expediatur
dispensatio, iterum copulam
habeat cum eadem persona, va-
let nihilominus dispensatio: quia
non notum inde oritur impedi-
mentum, sed prius nondum su-
blatum continuatur; Verum si
post dispensationem iterum co-
pula habetur nondum contra-
dictoriam ratione per verba de-
presenti, oibua indigeret dispen-
satione: tam cum per dispen-
sationem prius impedimentum se-
sublatum, ex nota copula non
consurgit impedimentum, ita

Megah.

Megal. in verbis. Affinitas numer. 16.

queat 8. de Dispensat. matrimon. dub. 6. num. 41. Hurtad. de matrimon. disput. 26. diffic. 5. num. 23. & alios.

4. Observa secundò, quod si copula sit occulta, non est necesse sacerdoti exprimenda in dispensatione à Summo Pontifice obtinenda pro foto externo ad contradum matrimonium cum affine, vel consanguinea: sed satis est, ut illius dispensatio obtineatur à Sacra Penitentiaria, explicata simul consanguinitate, vel affinitate publica, in qua Summus Pontifex dispensationem vel concessit, vel est concessurus, ut dicit Ricci in Praxi for. Eccles. part. 4. d. resol. 535.

7. Adde, quod si in dispensatione matrimonii narratum est Pó-tifici, coniuges tertio consanguinitatis gradu coniunctos esse, cum tamen sint in secundo cum tertio, aliae litteræ à Sede Apostolica sunt impetrandas, quæ appellantur declaratoria, ubi datur facultas exequendi priores litteras Apostolicas perinde ac si in dictis litteris de utroque gradu expressa mentio facta fuisset, ex Constitutione Pij V. incip: Sanctissimus in Christo pater, quam resert Barbo, post 3. part. tractat. de offic. & pot. Episc. fol. 77.

5. Observa tertio, quod si copula cum affine, vel consanguinea, non sicut completa, non est necesse sacerdoti exprimenda: quia cum sumus in materia penal, requiritur copula completa cum seminis effusione Ricci d. part. 4. resol. 535. ubi etiam addit, quod neque est necessaria huiusmodi metrio, si incestus formaliter committatur tantù ex parte unius eo quod alter nesciret, alterum esse affinem, seu consanguineum: quia tunc incestus non censetur completus.

Notandum est autem, quod licet Ordinarius dispensare non debet, nisi post obtentas huiusmodi litteras declaratorias, tamen si absque illis dispensaret, validus est dispensatio, quia Pius V. in dicta Constitutione declarauit, quod in huiusmodi dispensationibus gradus remotior attendatur, trahatque secum propinquorem, ac propterea sufficiat remotiorem tantum gradum exprimere, ut obseruat etiam Megal. in verbis. affinitas n: 17. Vulp. in Prax. c. 16. n. 10.

6. Immò alij DD. putant, copulam incestuosam tunc esse de necessitate exprimendam, quando incestus fuit publicus: secus quando est occultus; hoc enim casu non est subreptitia dispensatio, etiamsi dolose occultetur incestus quamvis completus, ita Diaz. part. 8. tractat. 3. resolut. 81. ubi citat Perez de matrimon. disp. 46. sect. 6. per tot. Prepos. in 3. part.

8. Queres, an litteræ Apostolicæ, in quibus datur facultas dispensandi in impedimentis matrimonii, re integra per mortem Papæ expirant? Respondeo affirmatiuè, quia huiusmodi litteræ potius vicem gerunt mandati, quam gratia: mandatum autem morte-

man-

mandantis exiprat l. mandatum
C: mandat. & ita decisum refert.
Rico. in Prax: for. Ecclesi. par. 4. res.
53.1: quod etiam ex eo colligitur,
quia Summus Pontifex in dictis
litteris non dispensat, sed comit-
tit Episcopo, seu eius Vicario, ut
dispense, si preces veritate niti re-
pererit. Nau. in man. cap. 27.
num. 253. Vulpus in Prax iudic.
cap. 16. n. 3: & seq. & in terminis
decreti si in evidenter, ut non
possit expediri a Commissario,
decisi refert. Genuens. in Prax.
Archiep. c. 94. in fin. quoniam alij
DD. apud Dian. part. 8. tradit. 3.
respl. 98. contrariū sentiant,
quando exequitor est necessa-
rius, puta si ei precipitur, ut ex-
equatur.

Solent tamen Summi Pontifi-
ces in Regulis Cancelleriae litteras
tam gratia, quam iustitiae a
prædecessoribus suis infra annū
ante diem obitus eorum conce-
fas, temporibus debitis eorum
exequitoribus, seu iudicibus no-
presentatas reconualidare, & in
flatum pristinum, in quo antea
fuerant, vel pro quibus erant ob-
tentia, plenariè restituere ita, ut
exequitores, seu iudices prædi-
ci, vel ab eis subdelegandi ad ex-
peditionem negotiorum in eis
contentorum procedere possint,
& debeant iuxta illorum formam,
et notat Quarant. in ver. Regule
Cancelleriae reg. II. Vulp. in Prax:
judic. c: 48. n. 64.

- S: V. M. M. A. R. I. V. M.
1 Numerantur casus, in quibus
coniux debitum petere non po-
teft, & n. 23. & 4.
5 Episcopus super hoc impedim-
to petendi debitum dispensare
potest.
An huc dispensatio fieri possit
extra Sacramentum Confessio-
nis, ac per litteras. ibidem:

C A P. Vlt.

Quibus casibus coniuges iure
petendi debitum pri-
uentur, & an Epi-
scopus possit
dispensa-
re.

- 1 Impedimenta etiam
alias dirimentia,
qua post matri-
monium superue-
niunt, non tollunt
matrimonium, sed tantum impe-
dient, ne debitum exigatur cap.
nosse desideras ubi glos. in ver. no
fraudentur 30. que sit. 1. Vgolin. de
offic. & potest. Episcop. cap. 60. §: 2.
num. 1. Alzed. part. 2. cap. 7: nu. 2. 1.
Sylu. in Summ. in verb. Matrimo-
nium 3. num: 7. Nau. in man. cap.
16. num: 34. vers. interrogatus au-
tem Sanch. lib. 8. de matr. disp. 12.
n. 13. & seq.
- 2 Plures autem a Doctoribus
numerantur casus, in quibus co-
niux debitum petere no potest;
quorum primus est, quando in-

Tttt cc-

cæstum commisit cum consanguineis alterius Cœiugis; tunc enim propter affinitatem contractam priuatur iure petendi debitum, licet teneatur reddere cap. qui dormierit iuncta glori. ibidem 27. quest. 2. cap. transmissæ de eo qui cogn. consang. &c. & si petat, aut exigat mortaliter peccat, et d. Syl. in verb. luxuria num: 4. dictio p. innocens tamen coniux non peccaret, si in cœstufo petenti debitum reddat: cum epimi ius cōingale plenissimè possideat, potest eo vii seu petendo, seu reddendo perinde ac si nulla affinitas subesset, nè ex aliena culpa innocens grauetur cap. discretionem de eo qui cognou. consanguin.

Obserua tamen, quod qui cognoscit consanguineam uxoris suæ in tertio, aut quarto gradu, non priuatur iure petendi debitum, quia hoc impedimentum oritur ex affinitate, qua ex copula illicita non extenditur ultra secundum gradum iuxta Concil. Trident. Ieff. 24: de refor. matrim. cap. 4: & idem ut huiusmodi impedimentum contrahatur, requiriatur copula cum consanguinea alterius Cœiugis in primo, vel secundo gradu, ut notant etiā DD. apud Bonac. de matrim. quest. 3. punct. 12. num. 6: & 20. Laym. in Theol. mor. lib. 3. tractat. 10. cap. 5. num. 3.

Queres, an matrimonium contrahi possit inter eos, qui simul secundo, & tertio gradu huiusmodi affinitatis ex fornicatione inductæ coaiunguntur? Respond.

affirmatiū è exēder eto. Sacr. Congregat. apud Farinac. dec. 282. p. 4. Diuersi. quia atcedit gradus remotior iuxta capit. fin. de Consang. & affin. vbi dicitur, quod si unus Coniugum distat à spīce quarto gradu, & alius quinto, licet possunt copulari.

Obserua secundò, quod ad contrahendam huiusmodi affinitatem requiritur seminis emissio intra vas semineum, seu sanguinis commixtio cap. lex Diuina 27. q. 2: Bonac. de matrim. quest. 3. d. punct. 12. num. 12. & seq. Lezan. in Summ. qq. reg. tom. 3. ver. affinitas, & alij communiter; & ideo ex copula sodomitica, aut ex copula non consummata aliquorum, si ante seminationem separantur, nulla oritur affinitas Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resolut. 3. Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. allegat. 51. num. 172. & seq. vbi etiam dicit, quod neq. ex copula Eunuchorum vtroque testiculo carētum oritur affinitas, quia corum semen non est aptū ad generationem, ut notat etiam Bonac. loc. cit.

Sufficeret verò ad hanc affinitatem contrahendam sola seminatio viri, non tamen sola seminatio mulieris, quia semen mulieris non concurrit necessariò ad generationem, ut d. Ricc. in Prax. part. 2. resol. 3. vbi citat Sot. in 4. Senten. dist. 11. quest. 1. artic. 3. Panorm. in cap. fraternitatis de eo qui cogn. consang. uxor. sue Fed. de Sen. consol. & alios.

Contrariū tamen tenet S. Thomas in 4. dist. 4. questio. 1. artic. 1 que-

questiunc. 4. ad 2. Hunt ad. de matrim. disput. 20. difficult. 2. nū. 4. & alij quos refert. & sequitur Dian. in Addit. Sesund. ad 2. 22. & 3 part. Suar. resol. ref. 22. qui putant, ad contrahendam huiusmodi affinitatem non sufficere seminationē viri, nisi etiam concurrat seminatio feminæ, quia in cap. Lex Diu. nā 27: quest. 2. ad id requiritur se minis commixtio: ex quo infert idem Dian. loc. cit. eum, qui habuit copulam cum consanguineas vxoris, si illa non seminavit, nullam contraxisse affinitatem, & ideo posse sine illa dispensatione ab uxore petere debitum.

Hinc sit, ut ex matrimonio tamen rato & non consummato nō oriatur propriè affinitas, quia ad hāc requiritur copula, ut supra diximus, sed oritur publica honestas dirimens matrimonium usq. ad quartum gradum iuxta tex. sive cap. sponsam de sponsal. & e: non debet de consang. & affin. etiamsi matrimonium ratum inualidè cōtractum fuerit, modò non sit in ualidum defectu consensus, ut sensuit Sac. Congregat. teste Bonac. de matrim: quest. 3. punc: II. numer. 11. quamvis enim Concilium Tridentinum sess. 24: de ref. matrim. cap. 3. impedimentū publicz honestatis ad primum gradum retraxerit, hoc tamen intelligendum est, ac procedit in sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio rato, ut declarauit Pius V. sua Cōstitution. quæ incip. Ad Romanum spe- bat. & ita etiam docent DD. apud 3 Barbos: d. part. 3: all. 51. num. 174.

& seq. & alij communiter.

Obserua tertio, quod iura loquuntur de eo, qui cognoscit cōsanguineas vxoris, & ideo si quis congnoscet proprias cōsanguineas, hoc impedimentum non contrahit, licet grauius peccet; huiusmodi enim impedimentū non nascitur ex grauitate delicti, sed ex affinitate, quam vir contrahit cum uxore propter copulam habitam cum eius consanguinea: nullam verò affinitatem contrahit vir suas consanguineas cognoscens, etiamsi propriam sororem polluat Sylu. in verb. matrimonii 7 in fini: vers. tertio Graff. parte 1. decis. lib. 2. cap. 80. num. 3. Laym. lib. 5. tractat. 10. cap. 5. num. 3. idēque dicendum est de mulieribus, quæ se cognoscia propriis consanguineis permitunt, ut dicunt Doctores citati.

Vnde neque hoc impedimentū petendi debitum consurget ex copula, quam quis haberet cum affinibus Coniugis, quia de ea iura non loquuntur, ut d. Bonac. de matrim: quest. 3. part. 1. 12 num. 20. quisoquid dicat Barb. in cap. 1. n. 3: de eo quæ cogn. consangu: uxor: sue.

Adde, quod nec impedimentū huiusmodi contrahitur, si vir cā, cum quæ copulam habuit, nesciuit esse sua vxoris consanguineā, ut in d. cap. 1. ubi DD. de eo qui cogn. consang. idem dicendum, si vir a consanguineo viri per violentiam cognoscatur c: discretio nem cod. tit.

Secundus casus est, quando quis cum voto simplicis coartat

Terr 2 tie

tie matrimonium contraxit; tūc enim impeditur à petitione debiti, quamuis reddere possit,
Nau.conf.17.nu.6.de Vot.

Obserua tamen, quod qui post votum religionem ingrediendi, ac profitendi matrimonium contraxit, ac consummatum, neque petere, neque reddere prohibetur, cum nondum habeat votum castitatis, sed votum de votanda castitate solem niter, à cuius voti expleione, impeditus est, donec matrimonium solvatur. *Nauar. loco cit. Laym.in T beol.mor. lib. 5. tr. 10. cap. 3. num. 6.*

Adde, quod licet huiusmodi votum simplex continentis regulariter non dirimat matrimonium iam contractum, sed tantum impediat cocontrahendū *cap. meminimus cap. consuluit o. rursus Qui Cler. vel vnu. vnu tam casus communiter excipitur, si vxor in seculo continentiam vovens marito licentiam dedit sacros ordines suscipiendo, eo defuncto ne validè quidē ad secundas nuptias transire potest cap. quia sunt, ubi glof. ver. fuisse & cap. seq. dist. 28. c. seriatim dist. 32:*

⁴ Terius casus est, si quis prolem propriam baptizavit, vel è sacro fonte, vel in confirmatione suscepit, quia tunc etiam priuat iure petendi debitum propter spiritualem cognationem, quam cum Coniuge contrahit, quamuis reddere teneatur, *glof. & DD. in cap. si vir. de Cognat. spir.*

Sed notandum est, quod ad contrahendam hanc cognitionem requiritur contactus phisicus, scientia, & animus *cap. 2. ubi Barbos. & alij eod. sit. de Cognat. spir. Dian. par. 3. tr. 4. ref. 2. & ref. 16.*

Ex quo inferunt DD. r. eum non contrahere cognitionem spiritualem, qui tantum assit Baptizato, vel confirmato, ipsumque non tangit, vel ipsum tangit extremitate digiti: requiritur enim talis contactus, ut suscipere, seu tenere, ut dicunt DD. apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 30. num. 47. & ita declarauit Sac. Congregatio, ut rescripsi Bonac. de matrim. q. 3. pun. 5. f. 2. num. 14. Vnde aliqui sentiunt, nullam contrahi cognitionem, quando quis tenet infans nomine alterius; tunc enim procurator cognitionem non contrahit, quia id non agit ut pater, cum non teneat infans nomine proprio secundum veriorem sententiam, quam sequitur Sylva in ver. matrimonii: m. 8. q. 7. dicto 15. & alij communiter, neque illam contrahit principalis, qui procuratorem constituit, quia ipse infans non tangit *Sanch. de matrim. to. 2. lib. 7. disp. 59. num. 4. Reginald. in Princ. to. 2. lib. 31. cap. 20. num. 156. & alij apud Dian. par. 3. tr. 4. ref. 2. vers. 3. in ego. sed contrarium videlicet quod Principalis, se mandans in tali casu cognitionem contrahat, declarauit Sac. Congregatio, ut rescripsit Ricci in Princ. for.*

for. eccl. par. 1. ref. 840. Barbos. d.
par. 1. all. 30. num. 30. ex quo ar-
guit Bonac. de matrim. q. 3.
pun. 5. s. 2. num. 34. quod sicut
sufficit per aliud suscipere, ita
per aliud tangere.

Inferunt 2. quod nec argetur
a debiti peritiae qui ignorat,
huiusmodi penam a iure impos-
titam fuisse contra baptizantes
proprium filium. d. cap. 1. ubi Do-
ctores de cognat. s. tr. Nau. c. 23.
num. 47. Bonac. loco cit. q. 4 pun.
2. num. 6. Dian. par. 3. tr. 4. ref. 16.
vbi dicunt, quod ab hac pena
excusat qualibet ignorantia in
vincibilis iuris, vel facti.

Inferunt 3. coniuges nullam
contrahere cognitionem, si pro-
len offerant non ut Patrii, sen
absque intentione faciendi officium
Patrii, sed solo animo
admirandi Sylu in addit. ad 3. p. q.
56 art. 3. ad p. quem referit Dian. d.
par. 3. tr. 4. ref. 2. in fin. Possunt de
offic. Curat. cap. 6. num. 34. & seq.
Bonac. et sutra q. 3. pun. 5. S. 2
num. 15. Hinc Nauar. d. cap. 16:
num. 34. Bonac. de matrim. q. 4.
pun. 2. num. 3. & alij communiter
fentient, coniugem, qui filium
baptizat in necessitate, quando
scilicet non aderat aliis, qui illu-
baptizaret, & alioquin erat pe-
riculum, vt filius decederet sine
baptismo, non priuari iure pe-
tendi, vel reddendi debitum, quia
tunc non præsumitur, Coniugem
id facere, vt exerceat officium
Patrii, sed vt subueniat neces-
sitati.

Addunt alij, Coniugem non
confirmatum non contrahere.

huiusmodi cognitionem si susci-
piat puerum in sacramento Con-
firmationis, ut probatum est cap.
in baptismate de Consecr. dist. 4.
ubi habetur, in baptismate vel
Chrismate non potest aliud su-
scipere in filium qui non est bap-
tizatus, vel confirmatus, vbi poti-
deranda est illa particula, non
qua posita ante verbum, potest
tollit potentiam, & efficit actum
nullum, & ita tenet glossa ibidem.
Coninch. de Sacram. q. 72. art. 10.
num. 94. Nugn. in 3. par. q. 72. art.
10 quos resert, & sequitur Dian.
par. 3. tr. 4. ref. 21. & 26. & alij a-
pud Barbos. de offic. & pot. Episc.
par. 2. all. 30. num. 34. & hanc sen-
tentiam probabilem esse dicit.
Lagman. in Theol. mor. lib. 50
tr. 2. cap. 9. num. 2. contra Syku.
in ver. matrimonium 8. nu. 7. not.
12. Nau. conf. 1. decognat. spir. &
alios.

Addit Bonac. de matrim. q.
3. pun. 5. 9. 2. nu. 28. quod huius-
modi cognitione neque contrahi-
tur a coniuge, vel alij, contra
Parochi voluntatem suscipien-
tibus puerum, si illas ex iusta
causa Parochus reiecerit.

Alij tamen asserunt, Parentes
propriam problem in sacramento
baptismi, vel confirmationis etiæ
extra casum necessitatis, ac scie-
ter suscipientes non priuari iure
petendi, vel reddendi debitum,
cum hoc clare non constet ex vi-
lo iure, idque probant ex textz
in cap. 1. ubi ita tenet glossa in ver.
debitum debet subtrahere de co-
gnat. Spir. & hanc sententiam es-
se valde probabilem dicit Bonaci.

loc

loci cit: q. 4. pun. 2. num. 4. Laymā.
lib. 5. tr. 10. cap. 8. num. 8. peccant
tamen mortaliter in tali casu,
quia scuerē id prohibetur in
cap. 1. & 2. 30. q. 1.

Potest autem Episcopus super
hoc impedimento petendi debi
tum iure ordinario per consue
tudinem acquisito dispensare,
Silu. in ver. luxuria num. 4. dict.
5. Graff. par. 1. Decis. lib. 2. cap. 8. 1.
num. 2. & alij apud Layman. lib.
5. tr. 10. cap. 1. num. 14. & est com
munis opinio, ut d. Bonacin de
matrim. q. 3. pun. 15. num. 5. Nau.
in man. cap. 16. num. 34. vers. in
terrogatus autem Dian. par. 1. tr.
11. ref. 66. quod procedit, etiam si
ad Nuntium, seu alios, qui fa
cultatem habent dispensandi in
huiusmodi impedimento sit fa
cilius aditus, quia haec potestas
ex consuetudine prescripta con
uenit absolute Episcopis, latè
Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 12.
num. 13. & seq. Barbos. de offic. &
pot. Episc. par. 2. all. 35. num. 8. &
seq. & all. 37. num. 12. Alzed. de.

Precess. Episc. Dignit. par. 2. cap. 7
num. 20. & alij communiter.

Addunt alij, quod haec dispe
satio fieri potest extra sacramē
tum Confessionis, & virgente
necessitate etiam per literas iste
Dian. par. 3. tr. 2. ref. 14. ubi citat
Portel. in addit. ad Dub. Regul.
ver. Confessor dispensans nu. 13. &
14.

Obserua tamen, quod qui fe
cit simplex votum castitatis, mor
tua vxore non potest matrimon
ium licite contrahere, etiamsi
Episcopus cum eo dispensauerit,
vt posset petere debitum: nam
in tali casu Episcopus non rela
xat simpliciter votum, sed solū
ex parte, & secundūm quid, nē
pē ad solum petendum debitum
& ita mortua coniuge tota voti
obligatio renuiscit Bonacin. in
tract. de legib. disp. 4. q. 2. pun. 7. 5.
4. num. 15. Dian. par. 1. tr. 11. ref. 66
Barbos. 4. par. 2. all. 37. num. 10.

**SOLI DEO HONOR.
ET GLORIA.**

FINIS LIBRI OCTAVI:

1 N.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN